

Yrd.Doç.Dr.Ratip KAZANCIGİL
Öğr.Gör.Nilüfer GÖKÇE
Ender BİLAR

EDİRNE'NİN EĞİTİM TARİHİ
(İLK-ORTA ÖĞRETİM) 1361-2005

ISBN 975-585-579-3

EDİRNE'NİN EĞİTİM TARİHİ (İLK-ORTA ÖĞRETİM) 1361-2005

Yrd.Doç.Dr.Ratip KAZANCIGİL - Öğr.Gör.Nilüfer GÖKÇE
Ender BİLAR

EDİRNE'NİN EĞİTİM TARİHİ (İLK-ORTA ÖĞRETİM) 1361-2005

Yrd.Doç.Dr.Ratip KAZANCIGİL - Öğr.Gör.Nilüfer GÖKÇE
Ender BİLAR

EDİRNE - 2006

EDİRNE VALİLİĞİ YAYINLARI NO: 26

Edirne'nin Eğitim Tarihi (İlk-Orta Öğretim) 1361-2005 / KAZANCIGİL Ratip,
GÖKÇE Nilüfer, BİLAR Ender - Edirne: T.C. Edirne Valiliği Yayınları.-2006
390 sf.; 100 fotğ.; 8 Kroki; 2 hrt.; 29.7cm. - Edirne Valiliği Yayınları No: 26

ISBN 975-585-579-3

1-Edirne 2-Edirne'de Eğitim 3-Eğitim 4-Eğitim Tarihi

ISBN 975-585-579-3

© I. Baskı Edirne Valiliği
NİSAN 2006

Yayın Koordinatörü: Ender BİLAR
Fotoğraflar: Prof.Dr.Murat TUĞRUL - Edirne Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Bürosu-
Ratip KAZANCIGİL Arşivi
Tasarım ve Sayfa Düzeni: Canan ÇAKIR
Montaj-Baskı-Cilt: Eser Matbaacılık
Çilingirler Çarşısı Veyis İşhanı No: 4 - EDİRNE
Tel.: 0.284. 225 18 12

Atatürk, Edirne Erkek Öğretmen Okulu'nda
Ders Dinlerken

BOŞ

Nusret MİROĞLU
Edirne Valisi

BOŞ

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	13
Sunuş	15
Teşekkür	17

BÖLÜM-I

EDİRNE'NİN CUMHURİYET ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI	19
--	-----------

Yrd.Doç.Dr.Ratip Kazancıgil - Öğr.Gör.Nilüfer Gökçe

1. Edirne' de Saray Okulları	21
2. Edirne Sarayında Şehzadeler Mektebi	21
3. Enderun Mektepleri.....	21
4. Sıbyan Mektebi “Mahalle Mektepleri Hakkında Kısa Bilgi”	25
5. Evliya Çelebi ve Edirne'deki Sıbyan Mektepleri	29
6. Medreseler	32
• İstanbul Fatih Medreseleri	34
• İstanbul Süleymaniye Medreseleri.....	35
• Medreselerde Okutulan Dersler	35
• Medreselerde Yapılan Yenilikler	36
7. Edirne Vilayeti Sınırları İçindeki Medreseler.....	37
• Derecelerine Göre Edirne Medreseleri.....	39
• Diğer Medreseler	52
• Adları Tarih ve Bibliyografya Kitaplarında Yazılı Olup, Yeri Belli Olmayan Medreseler.....	54
• R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Medreseleri	56
8. Osmanlılar Döneminde Diğer Öğretim ve Eğitim Kurumları.....	61
• Mescitler, Câmiler, Namazgâhlar	61
• Tekke - Zâviye ve Dergâhlar	61
• Edirne'deki Dergâh , Tekke ve Zâviyeler	62
• Mahvolup Yıkılan ve Bugün Yerleri Bilinmeyen Tekke ve Zâviyeler.....	68
9. Kütüphaneler.....	69
• Toplum Eğitimi ve Kütüphaneler	69
• Tarih Alanında Kütüphaneler	69
• Osmanlı Kütüphaneleri	70
• Kütüphanelerin İşleyişi.....	71
• Tanzimat Döneminde Kütüphanelerin Yeniden Düzenlenmesi	72
• Osmanlı Dönemi Edirne Kütüphaneleri	72
10. Edirne'deki Orta Öğretim Kurumlarının Gelişme Nedenleri.....	77
11. Osmanlı'da Batılılaşma Hareketleri ve Eğitim	77
12. Tanzimat Döneminde Maârif Alanın da Yapılan Yenilikler	80

• Askeri Mektepler	83
• Askeri İdadi'ler	84
• Askeri Rüşdiyeler	84
• Edirne'de ki Askeri Mektepler.....	85
• Mekteb-i İptidâi-i Askerî “Askeri İlkokul”	85
• Edirne Rüşdiye-i Askerî’si “Askeri Ortaokul”	85
• Edirne Askeri İdâdisi “Mekteb-i İdâdî-i Askeri”	87
• Süvari Küçük Zabit Okulu	92
• Sanat Okulları	92
• Edirne Sanat Mektebi “Hamidiye Mektebi”	94
• Muallim Mektepleri “Öğretmen Okulları”	96
• Dar-ül Eytamlar	100
13. Osmanlı Dönemi Hükümetlerinin Eğitime Bakışları	102
• Osmanlılar Dönemi Maârif İdaresi	105
• Osmanlılar Dönemi Edirne Maârif Müdürleri.....	106
• Yıllara Göre Osmanlılar Döneminde Edirne Maârif Meclisi	107
• Osmanlılar Döneminde Edirne Valileri'nin Edirne Milli Eğitimine Hizmetleri	109
14. H:1309/M.1891-92 tarihli Edirne Vilayet Sâlnamesi'ne göre Mekâtib-i Vilayet “Edirne Vilayetin'de Bulunan Mektepler”	111
• Mekteb-i Rüşdiye “Sivil Ortaokul”	113
• İnas Rüşdiye Mektebi “Kız Ortaokulu”	114
• Hamidiye Mektebi	116
• Mekteb-i İdâdî-i Mülki “Sivil Lise”	120
• Da'r-ül Muallimin-i Sıbyan “İlk Öğretmen Okulu”	124
• Mekâtib-i İptidâiye ve Husûsiye “İlk ve Özel Okullar”	125
• Numune-i Terakki Mekteb-i Hususisi “Özel Nümune-i Terakki Mektebi”	126
15. Cemaat Okulları	131
• Rum Mektepleri	131
• Ermeni Cemaati Mektepleri.....	135
• Musevi Cemaatına Mensup İttihad-ı İsrailiyad Erkek Okulu.....	137
• Musevi Cemaatına Mensup İttihad-ı İsrailiyad Kız Okulu	138
• Bulgar Ortodoks Cemaatı Okulları	139
• Edirne'de Bulgar Katolik Özel Okulu.....	141
• Sör Dö Şarite Özel Kız Okulu.....	141
16. R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Vilayeti Maârif İdaresi... 142	
• İdâdi Mektepleri	142
• Edirne Merkez Vilayet Dâr-ul Muallimin.....	146
• Edirne Mekteb-i İdâdî-i Askerî’si	146
• Edirne Mekteb-i Rüştî-i Askerî’si	146
• Edirne Sancağına Bağlı Cîsr-i Mustafa Paşa Mekteb-i Rüştîyesi.....	147

• Edirne Sancağına Bağlı Kırcaali Mekteb-i Rüştîyesi	147
• Edirne Sancağına Bağlı Cısr-i Ergene Mekteb- Rüştîyesi.....	147
• Edirne Sancağına Bağlı Dimetoka Mekteb-i Rüştîyesi.....	147
• Gümülcine Sancağına Bağlı İskeçe Mekteb-i Rüştîyesi	147
• Gümülcine Sancağına Bağlı Ahi Çelebi Mekteb-i Rüştîyesi	147
• Gümülcine Sancağına Bağlı Sultan Yeri Mekteb-i Rüştîyesi.....	147
• Gümülcine Sancağına Bağlı Eğri Dere Mekteb-i Rüştîyesi	148
• Gümülcine Sancağına Bağlı Darıdere Mekteb-i Rüştîyesi.....	148
• Kırkkilise Sancağına Bağlı Lüleburgaz Mekteb-i Rüştîyesi	148
• Kırkkilise Sancağına Bağlı Vize Mekteb-i Rüştîyesi.....	148
• Kırkkilise Sancağına Bağlı Baba-i Atik (Babaeski) Mekteb-i Rüştîyesi	148
• Dedeğaç Sancağına Bağlı Ferecik Mekteb-i Rüştîyesi	148
• Dedeğaç Sancağına Bağlı İpsala Mekteb-i Rüştîyesi.....	149
• Dedeğaç Sancağına Bağlı Keşan Mekteb-i Rüştîyesi	149
• Gelibolu Sancağına Bağlı Eğri Şarköy Mekteb-i Rüştîyesi	149
• Tekfurdağı Sancağına Bağlı Çorlu Mekteb-i Rüştîyesi	149
• Tekfurdağı Sancağına Bağlı Malkara Mekteb-i Rüştîyesi	149
• Tekfurdağı Sancağına Bağlı Hayrabolu Mekteb-i Rüştîyesi.....	149
• Merkez Vilayet İnas Mekteb-i Rüşdisi “İl Merkezi Kız Orta Okulu”	150
17. Mekatib-i Gayri Müslüme “Yabancı Okullar”	153
• Mekâtib-i Ecnebîye “Yabancı Okullar”	168
18. Kütüphaneler.....	168
19. Matbaalar	169
20. Gazeteler- Risaleler	170
21. R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Sultan Abdülhamid'in Tahta Çıkış Tarihinde (1875) Beri Tüm Edirne Vilayeti İçinde Yeni Yaptırılan, Onarılan veya Satın Alınarak Açılan Mektepler	170
22. Sultan Abdülhamid'in Tahta Çıkış Tarihinde (1875) Beri Yeni Tüm Edirne Vilayeti İçinde Yaptırılan Onarılan veya Satın Alınarak Açılan Mekteplerin Toplamı	202
23. R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Padişaha ait Arazide Câmilerle Beraber Yapılan İlkokullar	203
24. R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Padişaha ait Arazide Câmilerle Beraber Yapılan İlkokulların Toplamı	209
 25- BÖLÜM-II	
CUMHURİYETİN İLANINDAN SONRA EDİRNE'DE EĞİTİM	211
Yrd.Doç.Dr.Ratip Kazancıgil - Öğr. Gör. Nilüfer Gökçe	
26. Cumhuriyet Dönemine Geçiş	213
27. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Öğretim	214
• Okulların ve Öğrencilerin Durumları	214
• Eğitimi Etkileyen Olaylar: Tevhid-i Tedrisat “Eğitim Birliği” Kanunu	215

• Eğitimde Teşkilat Kanunu	215
• Okul Programları	216
• Harf Devrimi	217
• Millet Mektepleri	217
• Halkevleri	219
• Edirne Halkevi.....	219
• Köy Enstitüleri	219
• Maârif Şûrası	221
• Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Vilayet Maârif Müdürlüğü “İl Milli Eğitim Müdürlüğü”	221
• Edirne Milli Eğitim Müdürleri	222
• Maârif Eminliği	223
28. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Edirne'de Kültür Hareketleri	223
• Edirne Maârif Kongresi	223
• Trakya'da Bilgi Demeti “Dergisi”	223
• Kurslar	223
• Talebe Yurdu	224
• Müzeler	224
• Arkeoloji ve Etnografya Müzesi	225
• Türk İslâm Eserleri Müzesi	225
29. Eğitimde, Saltanattan Cumhuriyete Geçiş Dönemi Olan 1900-1924 Yılları Arasında Edirne'nin İlk ve Orta Öğretim Okulları	226
30. Dr. Rıfat Osman Bey'in Kaleminden Orta Dereceli Edirne Okulları	226
31. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Edirne İli Maârif Bütçesi	257
32. İlk Mektepler Sıhhiye Müfettişliği Tarafından Hazırlanan 1930 Yılı Faaliyet Raporu	259
33. 1922-1973 Yılları Arasında Edirne'de Bulunan İlkokullar ve Ortaokullar, Liseler ve Eğitim Merkezleri	260
• Merkez Cumhuriyet İlkokulu	260
• Merkez Fevzi Paşa İlkokulu	260
• Merkez Gazi İlkokulu	261
• Merkez Hacı İl Bey İlkokulu	262
• Merkez İnönü İlkokulu	262
• Merkez İstiklal İlkokulu	263
• Merkez Kadri Paşa İlkokulu.....	264
• Merkez Karaağaç İlkokulu.....	264
• Merkez Kurtuluş İlkokulu.....	265
• Merkez Meriç İlkokulu	265
• Merkez Mithat Paşa İlkokulu	265
• Merkez Mustafa Necati İlkokulu.....	266
• Merkez Şehit Asım İlkokulu	266
• Merkez Şükrü Paşa İlkokulu	266
• Merkez Yusuf Hoca İlkokulu	267

34. Ortaokullar	268
• Edirne Merkez Atatürk Ortaokulu.....	268
• Mimar Sinan Ortaokulu	268
• Karaağaç Ortaokulu.....	268
• Keşan Ortaokulu.....	269
• Uzunköprü Ortaokulu.....	269
• Süloğlu Ortaokulu	269
• Havsa Ortaokulu.....	269
• Hasköy Ortaokulu.....	269
• Enez Ortaokulu	269
• İpsala Ortaokulu	269
• Lalapaşa Ortaokulu.....	269
• Meriç Ortaokulu	269
35. Liseler	270
• Edirne Lisesi.....	270
• Keşan Lisesi.....	270
• Uzunköprü Lisesi.....	270
• Edirne Ticaret Lisesi	271
• Edirne Kız İlköğretmen Okulu	271
• Edirne Erkek İlköğretmen Okulu	275
• Edirne Sanat Enstitüsü	276
• Keşan Sanat Enstitüsü.....	277
• Edirne Kız Enstitüsü	277
• Keşan Kız Enstitüsü.....	278
• Edirne İmam-Hatip Okulu	278
• Edirne Sağlık Okulu.....	278
36. Edirne'deki Eğitim Merkezleri	278
• Akşam Kız Sanat Okulu “Edirne Merkez”	278
• Havsa Akşam Kız Sanat Okulu	278
• İpsala Akşam Kız Sanat Okulu	278
• Halk Eğitimi	279
• Eğitim Araçları Merkezi	279
• Beslenme Eğitim Bürosu	279
• Erkek Yetiştirme Yurdu	280
• Kız Yetiştirme Yurdu.....	280
37. 1957 - 1976 Yılları Arasında Edirne'de Kültür Hareketleri	281
• Edirne'de Üniversite Haftası	281
• Edirne Semineri	282
• Edirne Tıp Fakültesi Halk Konferansları	283
38. 1952-1976 Tarihleri Arasında Edirne'de Kurulan Kültür Dernekleri	286

• Şehitlikleri İmar ve Eski Eserleri Koruma Derneği	286
• Edirne Mûsiki Derneği	286
• Edirne'yi Tanıtma ve Turizm Derneği	286
• Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi.....	286
39. Edirne'de Bulunan Matbaalar	287
• Edirne Vilayet Matbaası.....	287
• R:1318/M:1902/03 Maarif Salnamesi'ne Göre Edirne'de Çalışan Matbaalar	288
• Edirne'de Bulunan Matbaalar.....	289
• Edirne'de Yayınlanan Gazeteler	290
• Osmanlılar Döneminde Edirne'de Yayınlanan Gazeteler	291
• Cumhuriyetin İlk Yıllarında Edirne'de Yayınlanan Gazeteler.....	292
 40. BÖLÜM-III	
2004-2005 EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİNDE EDİRNE'DE EĞİTİM	295
Ender BİLAR	
• Nüfusa ve Eğitim Durumuna Göre Edirne'de Eğitim	297
• Taşınmalı Eğitime Geçiş	299
• 2004-2005 Eğitim-Öğretim Döneminde Anaokulları ve İlköğretim Okullarının Öğrenci- Öğretmen-Derslik Durumları	300
• 2004-2005 Eğitim-Öğretim Döneminde Genel ve Mesleki Teknik Liselerin Öğrenci- Öğretmen-Derslik Durumları	323
• Edirne'de Okullaşma Oranları ve Yapılan Yatırımlar	352
• 2005 Yılında Eğitime Yapılan Yatırımlar	355
• Bilgisayar, Bilgisayar Laboratuvarları ve Bilgi Teknolojisi Sınıfları	357
• Edirne'deki İlköğretim Okullarının İllere Göre LGS ve OKS Sonuçları	358
• 2005 Yılında Edirne'deki Ortaöğretim Okullarının İllere Göre ÖSS Durumları	360
• 2005-2006 Eğitim-Öğretim Döneminde Genel ve Mesleki Teknik Liselerde Eğitim ..	361
• Edirne İlinde Faaliyette Bulunan Özel Eğitim Kurumları	362
• Yaygın Eğitim Çalışmaları	363
• Halk Eğitim Merkezleri	364
• Eğitim Hizmetleri Merkezi	365
• Toplum Merkezleri	365
• Sosyal Tesisler	366
• Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bağlı Birimlerinin Süreli Yayın Çalışmaları	367
• Halk Kütüphaneleri	380
• Basın-Yayın Kuruluşları	385
 41. KAYNAKLAR.....	387

ÖNSÖZ

Edirne, gerek Osmanlı İmparatorluğu öncesinde, gerekse imparatorluk döneminde bir eğitim ve kültür merkezi konumundaydı. 19.yüzyılın sonlarına doğru ilde ilk, orta ve yüksek dereceli eğitim yapan Türk okulları yanında, Rum, Ermeni, Yahudi, Bulgar, İtalyan, Avusturya ve Fransız ilk ve orta öğretim kurumları da bulunmaktaydı. Cumhuriyetin kuruluşu ile beraber Edirne'de eğitim kurumları da hızlı bir gelişme göstermiş, özellikle son yıllarda eğitimde gelişmişlik düzeyi açısından Türkiye'nin önde gelen kentleri arasına girmiştir.

Edirne'de okur-yazar oranı Cumhuriyet Dönemi boyunca hep Türkiye ortalamasının üzerinde olmuştur. Son yıllarda açılan kurslarla okur-yazarlık oranı % 95'e ulaşmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde ilimizdeki okullaşma oranı ilk ve orta öğretimde % 97'lere ulaşmıştır. 2005 yılında ilköğretimde yapılan OKS sınavlarında ilimiz Türkiye birincisi olmuş, sağlanan bu başarıyı orta öğretimde yapılan ÖSS'de yakalamak için çalışmalar bütün hızıyla devam etmektedir. İlimizde yıllardır sürdürülen özverili çalışmalar sonucunda ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci ortalaması 20'ye, orta öğretimde ise 26 'ya düşürülmüştür.

Dr.Ratip KAZANCIGİL ve çalışma arkadaşları sayın Nilüfer GÖKÇE ve Ender BİLAR tarafından hazırlanıp Prof.Dr.H.Murat TUĞRUL'un fotoğraflarıyla güçlendirilmiş olan “Edirne'nin Eğitim Tarihi” adlı eseri Valilik olarak yayınlamakla, Edirne Eğitim tarihine büyük bir hizmette bulunduğumuz kanısındayım. Böyle bir eseri hazırladıkları için Dr.Ratip KAZANCIGİL, Nilüfer GÖKÇE, Ender BİLAR ve Prof.Dr.H.Murat TUĞRUL'a teşekkür ediyorum.

Bu eser, aynı ekibin daha önce hazırlayıp Trakya Üniversitesi Rektörlüğü'nce yayınlanmış olan “Trakya'da Yüksek Öğretim Tarihi” ve “ Trakya'da Tıp Eğitimi Tarihi” adlı kitaplarla beraber ele alındığı takdirde, Edirne'nin fetih tarihinden günümüze kadar uzanan zaman dilimi içindeki Trakya coğrafyasında oluşup gelişen eğitim hareketlerindeki aşamalar bir bütün olarak ele alınmış olacaktır.

Bu değerli araştırmanın, yalnız eğitim ve öğretim camiamız tarafından değil, Edirne kültürü ile ilgili tüm kişiler tarafından incelenmesini, gerek okul kitaplıklarında, gerekse özel kitaplıklarda bir başvuru eseri olarak bulundurulmasını tavsiye eder, bu tür çalışmaların artarak devam etmesini temenni ederim.

Nusret MİROĞLU
Edirne Valisi

BOŞ

SUNUŞ

Aslında amacımız, Edirne'nin Osmanlı ve Cumhuriyet dönemindeki ilköğretimden yüksek öğretime kadar olan maarif (eğitim) tarihini genel başlıklar halinde toplamak idi.

Yalnız, 1982 yılında, Trakya Üniversitesi'nin 20. kuruluş yıldönümü nedeniyle “Trakya'da Yüksek Öğretim Tarihi” adlı kitabı yayınlama gereği ortaya çıkınca işe tersinden başlamak zorunda kaldık.

Bu araya bir de Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin 30. kuruluş yılını kutlama amacıyla “Trakya'da Tıp Eğitimi” adlı ikinci bir kitap girdi.

Bu, Trakya'da Yüksek Öğretim Tarihi'ni biraz daha ayrıntıları ile güçlendiren bir kitap oldu.

Sonuç olarak biz, Edirne Eğitim Tarihi'ni, temelinden değil de çatısından anlatmak gibi garip bir duruma düştük.

İşte bu açığı kapatmak için, işe temelden başlayıp, Edirne'nin Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi ilk ve orta dereceli özgün ve yaygın eğitim kurumlarını, erişebildiğimiz kaynaklar oranında anlatmaya çalışacağız. Hiç kuşkumuz yok ki, erişemediğimiz kaynaklarda daha değerli bilgiler vardır.

Bu suretle, birbirlerini tamamlayacak olan bu üç kitap, Edirne'nin yuvarlak hesap 650 yıllık eğitim tarihini, noksanlarıyla beraber, ana başlıklar halinde toplanmış olacaktır.

Bu arada “toplumun eğitimi” gibi çok geniş kapsamlı bir konunun, sadece “okul” adı altında toplanan kurumlar içinde ele alınmasının da, en azından “noksan bir görüş”, olacağının bilinci içinde, toplumun eğitim aldığı diğer kurumları da belirtmek gereğini duyduk.

Bu kurumlar ki, aile yaşamından başlayıp, toplumun gelişmesine, doğal olarak eğitimine yön veren ve dönemine göre kurulup, zamanla etkinlik dereceleri değişen dini kurumlar (tekkeler, zaviyeler, câmiler) kışlalar, halk eğitim merkezleri, kütüphaneler, özel dersaneler, kurslar, tiyatro, sinema, televizyonlar, matbaalar ve benzerleridir.

Bunların da toplum eğitimi alanındaki yerlerini görmemezlikten gelemeyiz.

İşte bu anlayış içinde hareket ederek, gerek cumhuriyet öncesi, gerekse cumhuriyet dönemi Edirne'sinin temel eğitimine katkıda bulunan okullar dışı kurumları da en azından ana başlıklar halinde göstermenin faydalı olacağı kanısındayız.

Şurasını da belirtelim ki, Edirne'nin Osmanlılar dönemine ait orta eğitim tarihini incelerken, yalnız Edirne merkezini değil, döneminin Selanik'ten Çatalca'ya kadar yayılmış olan coğrafya alanı içersinde; “Kırklareli, Tekirdağ, Gelibolu ve günümüz Batı Trakya'sına bağlı, Dimetoka, Gümilcine, Dedeğaç'ı” içine alan “Büyük Edirne”deki eğitim kurumlarını da ele alacağız.

Cumhuriyet dönemi bölümünde ise, sadece bugünkü Edirne ilini inceleyeceğiz.

Bu arada, kitabın düzenlenmesini ilgilendiren bir noktayı daha açıklama gereği duyuyoruz.

Şöyle ki:

Osmanlı dönemi Edirne medrese ve okulları ile Cumhuriyet dönemi okul ve okul dışı eğitim kurumlarının listelerini çıkartırken, değişik zaman dilimleri içindeki tespitlerimizde, uyumsuzluk gibi bir görüntü ortaya çıkmıştır.

Aslında bunu doğal bir sonuç olarak görmek gerekir.

Çünkü bu kurum ve kuruluşların hepsi tek zaman dilimi içinde var olmamışlardır.

Bu nedenledir ki, araştırmalarımızı, başından günümüze doğru, gittikçe yenilenen tarih bölümleri içindeki resmi ve özel kaynakları, devlet yayın ve istatistiklerini bölüm bölüm tarayarak günümüze gelme zorunda kaldık.

Bundan dolayı okurlarımız, aynı konuların birkaç başlık altında tekrarlanmasını, boş yere kitabı şişirme gibi bir amaca yormamalarını sağlamak için bu açıklamayı yapıyorum.

Söz gelişi, aynı okulların devlet yıllıklarındaki anlatılışı ile Dr.Rıfat Osman Bey tarafından anlatılışı arasındaki değerlendirme farkı, bu görüşümüzü güçlendirmektedir.

Yüzlerce seneyi kapsayan bu uzun zaman dilimi içindeki araştırmalarımız sırasında, bâzı kaynakları gözden kaçırdığımızı veya onlara erişemediğimizi peşin olarak kabul ediyoruz.

Hatta, yazdıklarımız arasında yanlış yorumladıklarımız da olabilir.

Eğitim gibi tüm toplumu yakından ilgilendiren bir konuda mutlak doğruyu bulduğumuz iddiasında değiliz.

Noksanlarımız ve kusurlarımız için peşin olarak özür diler, onları düzelteceklere şimdiden teşekkürlerimizi sunarız.

Yrd.Doç.Dr.Ratip KAZANCIGİL

TEŞEKKÜR

Yurdumuzun görev aldığı her alanında Milli Eğitim'in yayılıp gelişmesi uğrunda büyük çabalar harcamış olan Valimiz Sayın Nusret Miroğlu, bu kere de, hazırlamış olduğumuz “Edirne Eğitim Tarihi ”ni bastırıp yayınlamak suretiyle Eğitim Tarihi'ne de ne derecelerde önem verdiğini göstermiş bulunuyorlar.

Bize verdikleri bu imkândan dolayı, yazarlar gurubumuz adına kendilerine minnet ve şükranlarımızı sunarım.

Yrd.Doç.Dr.Ratip KAZANCIGİL

Selanik ile İstanbul arasındaki hudutları gösteren büyük Edirne Haritası

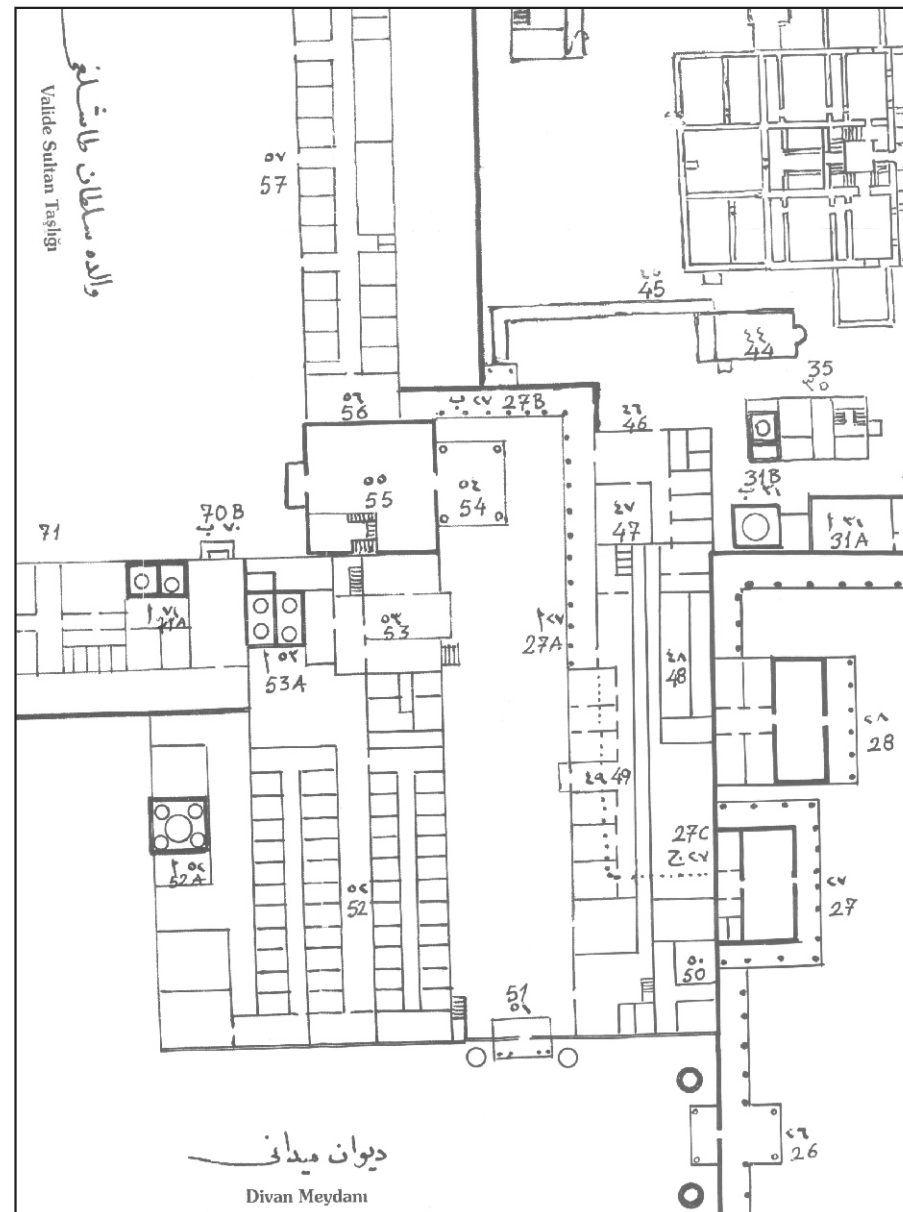
BÖLÜM-I

EDİRNE'NİN CUMHURİYET ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARI

DR. RATİP KAZANCIGİL - ÖĞR. GÖR. NİLÜFER GÖKÇE

Edirne Sarayı

Edirne Sarayı Yerleşim Planı (Şehzadeler Mektebi 55 numarada gösterilmiştir.)

EDİRNE' DE SARAY OKULLARI

Saray'da şehzadelerin eğitim ve öğrenimleri özel sistemle sağlanmakta idi.

Osmanlı Hanedanı'ndan olan kimselerin çocukları halk çocuklarının okuduğu sıbyan okullarında okumazlardı. Onlar için sarayların içinde, özel ilk okullar vardı. Şehzadeler eğitimlerini buradan alır, sonra özel öğretmenlerin elinde bilgilerini geliştirirlerdi¹.

EDİRNE SARAYINDA ŞEHZADELER MEKTEBİ

Dr. Rıfat Osman Bey, “*Edirne Sarayı*” adlı eserinde bu mektebi şöyle anlatıyor.

“*Harem kapısı aralığının üst katında, iki oda bir sofa, bir tuvalet ve abdesthaneden² ibarettir. Odalardan biri fevkalade süslü olup, yaldızlı, resimler ve kabartmalarla süslenmiş, çok süslü ve çinilerden yapılmış bir ocağı vardır. Bu dairenin sofasındaki kapıdan mermer sütunlara istinat³ eden, üç zirâ⁴ arz ve üç buçuk zirâ yüksekliğinde bir geçit ile geçilmektedir.*

Başkapı, genç oğlanlar dairesi yanından ve iç hazine arkasındaki hazine yazıcıları odaları üzerinden geçen, iki tarafındaki küçük pencereler vasıtasıyla ışık alan olan bu karanlık ve soğuk geçit, haremde çıkılarak gizlice, kubbe altındaki selatin kafesine gitmelerine özgüdür”.⁵

“*Padişah mazeretinden dolayı haremde dışarıya çıkmak istemediği, fakat devlet ileri gelenlerini kabul etmek zorunda kaldığında onları şehzadeler mektebinde kabul ettiği, şehzadelerin bu dairede küçük yaşlarda özel hocalardan eğitim almış olduklarını Aşık Ali Ağa, risalesinde⁶ yazmakta olduğunu”* yine Dr. Rıfat Osman Bey'den öğrenmekteyiz.⁷

ENDERUN MEKTEBLERİ

Enderun mektepleri, medreseler dışında olup, önemli devlet yöneticilerinin yetiştirilmesi için kurulmuş olan, ikinci bir eğitim kurumudur.

Edirne'de, I. Murat zamanında kurulan Enderun Mektebi, gerçek kimliğine Fatih Sultan Mehmet zamanında kavuşmuştur. Fatih zamanında, yalnız bir devşirme mektebi olma hüviyetinden çıkarak, devletin korunması için gerekli mülkî ve idarî kadronun eğitimine de yönelmiştir.⁸

Osmanlı devletinde hristiyan ailelerden devşirilen küçük çocuklar önce Müslüman Türk ailelerinin yanında yetişir, sonra acemi oğlanlar saray ve kışlalarında eğitim görürlerdi. Buradaki eğitimden sonra, “*çıkma*” adı verilen dağıtımına tabi tutularak, çeşitli askeri sınıflar içersine

1- Başgöz İ.; Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk, 1. bsk., Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1995, s:7

2- **Abdesthane:** Dr. Rıfat Osman Bey, Edirne Sarayı adlı eserinde, Edirne Sarayında bulunan bu abdesthane için “*büyük mermer delikli taşı ve akar suyuyla, abdest almağa, yıkanmaya mahsustur*” demektedir.

3- **İstinat:** Dayanma, yaslanma

4- **Zirâ:** Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü, 75-90 santim arasında değişen şekilleri vardır.

5- Rıfat Osman, Yayınlayan : Ünver A.S., Edirne Sarayı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989, s:88

6- **Risale:** Küçük kitap, broşür.

7- Rıfat Osman, Yayınlayan : Ünver A.S., a.g.e. s:88

8- <http://www.ilkadimdergisi.com/136/kapak-deri.htm>

gönderilirdi. Kabiliyet ve üstün yeteneklerini gösterenler daha yüksek seviyede eğitilmek üzere Enderun'a alınırdı.⁹

Enderun okullarının imparatorluğun öteki eğitim kurumlarında bulunmayan bazı özellikleri vardır. Hangi kaynaktan alınırsa alınsın öğrenciler “*Hristiyan*” ailelerin çocukları idi ve genellikle Balkan memleketleri halkından seçilirdi. Yani buraya Türkler giremezlerdi. Bununla birlikte rehine olarak İstanbul'a getirilen, yabancı hükümdar çocukları da bu mektepte tahsil ve terbiye görürlerdi.

Okula alınacak çocuklar, titiz bir elemenden geçirilirdi. Bu seçimde, bu günde bilgi ölçmede kullanılan yöntemler kullanılır, en yetenekli, en sağlam yapılı çocuklar ayrılarak okula gönderilirdi. Çocuğun boyu, bosu, yakışıklılığı bile bu elemende göz önünde tutulurdu.¹⁰

Acemioğlanlar, Enderun mektebinin birer idadisi, yani talebe hazırlayıcısı durumunda idiler. Orada, tahsilde iyi derece kazanmış, düzgün ahlak sahibi olduğunu göstermiş olanlar seçilip Enderun'a alınırlardı.¹¹

Enderun Okulları'nın ilkini, Sultan I.Murat, Edirne Sarayı'nda “*Eski Saray*” iç hizmetlilerin yetiştirilmesi için kurmuştur. Bu ilk Enderun okulu üç sınıflı idi. Birinci sınıfa Seferli Koğuşu, ikinci sınıfa Kiler Koğuşu, üçüncü sınıfa da Hazine Koğuşu denirdi. İlk kuruluş yıllarında okulda Kur'an, İlmihal, Tecvid, Akaid ve Mesail-i Diniye “*Dini Meseleler*” okutulurdu.¹²

Enderrûn okulları 5'i hazırlayıcı, 4'ü meslek eğitimi verici dokuz oda olarak örgütlenmişti. Bu iki grup hem ayrı ayrı eğitim birimleri idi, hem de beraberce bir okulun bütününe meydana getiriyorlardı. Hazırlayıcı odalardan üçü sarayın dışında bulunuyordu. Bunlar Edirne, Galatasaray ve İbrahim Paşa okulları idi. Bunların ödevi Küçük ve Büyük Oda denilen yukarı kısma öğrenci hazırlamaktı.¹³

Osmanlı Padişahları İstanbul'u merkez yaptıktan sonra, Edirne'deki Eskisaray teşkilatını ve bostancı ocağını yerinde bırakarak, devşirmeden ayrılan efrattan bir kısmını buraya göndermişlerdir. Bunlar padişahın emri üzerine divan tarafından yeniçeri ağasına yazılan hükümle Edirne'ye sevk olunurlardı. Edirne'de Eski Saray'da terbiye edilen acemilere, aynı zamanda saray hocaları tarafından eğitim verilirdi.¹⁴

Enderûn okullarında Türkçe, Arapça, Farsça, Türk ve İran Edebiyatı, Kur'an, Şerh, İslam Teolojisi, Türk Tarihi, Müzik, Aritmetik ve Geometri okutuluyordu. Bunlardan Müzik, Aritmetik ve Geometri medrese programlarında yer almayan derslerdi. Enderun okullarında spor çok önemli yer tutuyordu. Öğrencinin vücut sağlamlığı, çoğu ata yadığârı olan ok atmak, güreş, cirit, yük taşıma, ağırlık kaldırma gibi sporlarla geliştiriliyordu.

Meslek eğitimi, Küçük ve Büyük Odadan sonra başlıyordu. Buraya gelen öğrenci, teorik dersleri yeteri kadar öğrenmiş sayılıyordu. Okullarda verilen meslek dersleri dikiş dikmek, süsleme sanatları “*tezhipçilik*”¹⁵, deri işleri, kürekçilik, kayıkçılık, okçuluk, tüfek yapımı ve tamirciliği, güzel yazı yazma “*hattatlık*”, ahçılık ve kuyumculuktu.

9- İhsanoğlu E., Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C:2, İstanbul, İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 1998, s:251

10- Başgöz İ.; a.g.e., s:17

11- Ergin O., Türk Maarif Tarihi, C:1-2, 1977, s:11,12

12- Kazancıgil R. Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilal E., Trakya'da Yükseköğretimin Tarihçesi, Edirne, T.Ü. Rektörlüğü Yayınları 2000, s: 3

13- Başgöz İ.; a.g.e. s:18

14- Uzunçarşılı İ.H., Osmanlı Devletinde Saray Teşkilatı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1945, s:301,302

15- **Tezhip:** Bezeme, süsleme

Müzik, meşkhane adı verilen ayrı bir binada gösteriliyor ve bütün öğrenciler müzik dersi almaya zorunlu tutuluyorlardı.^{16,17}

Enderûn okulunun öğrencileri öğrenimleri boyunca okullarda yatıp kalkıyorlar, yiyip içiyorlar; ayrıca birinci yıldan başlayıp, her sınıfta artmak üzere, bir de aylık alıyorlardı.

Okullarda dersleri devletin tanınmış hukukçuları, müderrisleri, şair ve yazarları ve müzisyenleri veriyordu. Her odanın okul disiplini ile görevli bir ağası vardı.¹⁸

Enderun'un eğitiminde diğer okullardaki eğitimden asıl farklılık, talebelerin askeri ve idari konularda görmüş oldukları uygulamaların yoğunlaşmış olmasıdır. Bu açıdan Enderun eğitiminin çeşitli becerilerin, sanatların, idari ve siyasi bilgilerin uygulamalı olarak öğretildiği, öğrencilerin kabiliyetlerinin tespit edildiği bir eğitim olduğu söylenebilir.¹⁹

Osmanlı devletinin idari kadrolarını işgal eden elit tabakanın büyük bir kısmını yetiştirmiş olan bu kuruluşlar, 18. yüzyıldan başlayarak özelliklerini kaybetmişler, zengin ve etkili kimselerin çocuklarını ve yeniçerilerin koruduğu oğlanları kabul etmeye başlamışlardır. Bu yüzden okullarda eski disiplin kalmamış, eski eğitim ve öğretimi yürütmek mümkün olmamıştır. 1908 müşrutiyetin ilanından sonra Enderûn okulu kapatılmıştır.²⁰

Saray Okulu Enderunlar hakkında değerli bilim adamı ve tarihçimiz Sayın İlber Ortaylı'nın 17 Temmuz 2005 günü Milliyet gazetesi “Pazar” eki'nde çıkan yazısını bu bölüme eklemenin faydalı olacağına inanıyoruz.

Bu suretle Enderun okullarının, günümüz ölçülerine göre değerlendirilmesi de yapılmış olacaktır.

“Enderun “sarayın iç kısmı” demektir;gerçekten de bu Farsça kelime ile Babüssaade dediğimiz kapıdan girince sarayın padişah evi diyebileceğimiz kısmı başlar. Enderun bir avlu etrafındaki çepçevre koşu-lardan oluşan, ortasında Arz Odası dediğimiz, padişahın elçileri ve vezirleri ve özellikle veziri azamı kabul ettiği hoş bina ve Üçüncü Ahmed'in yaptırdığı zarif bir mücevher kutusu gibi kütüphane bulunur.

Osmanlı saltanatını temsil eden Babüssaade yani “Saadet Kapısı” ismi hoş bir temenniden çok bir beynelmilelik iddiası taşır. Buradan girdiğimizde sağ tarafımızda kalan küçük ve büyük Enderun odaları; 9-11 yaşlarında devşirilen çocukların zeka ve fizik bakımından en dikkat çekenlerinin ilk elde yerleştirildiği Edirne Sarayı, Galata Sarayı gibi okullarda eğitilen ve bunlar arasından seçilenlerin alındığı bir anlamda ilk sınıflardır.

Enderun'un ne olduğu da burada anlaşılıyor. Yeryüzü tarihinin en özgün imparatorluk okuludur. 14-15 yaşındaki gençlerin bir yanda edebiyat, biraz Arapça-Farsça, Kur'an ilimleri, Hüs-nühat ve özellikle spor dışında ama ön planda hizmet ederek sarayın yaşam kurallarını öğrendikleri görülür.

Bu ilk iki odanın öğrencilerine çok cüzi maaş, yılda iki kat elbise verilir. Eteklerini bellerine soktukları için “dolamalılar” denilen bu müptediler veya başlangıç Enderunluları, odabaşlarının olumlu rey-iyle ve padişahın tasdikiyle üst sınıfa yani “Seferli”, “Kilerli”, “Hazine-li” ve “Hasodalılar” rütbesine yükselerek “kaftanlılar” grubunu meydana getirirler. Hiç şüphesiz, sarayın mareşali yani vezaret rütbesindeki “Hasodabaşı”nın yönettiği “Hasodalılar”, Enderun ağalarının en seçkin zümresini²¹ oluştururlar. Hiçbir yerde görülmeyecek sembolleri vardır. Mesela, Enderun'daki Ağalar Camii'nin çini panolarla donanmış kısmında bunlar padişahla birlikte namazlarını kılarlar. Caminin düz badanalı

16- Başgöz İ.,a.g.e., s: 18,19

17- Ergin O. a.g.e. s:6-12

18- Başgöz İ.,a.g.e., s: 20

19- İhsanoğlu E., a.g.e. s:251

20- Başgöz İ.,a.g.e., s:21

21- **Zümre** : Takım, gurup, camia

diğer kısmında ise, öteki koğuş ağaları namaz kılar. Rütbenin kılık-kıyafet ve hitabet dışında ibadet mahalline²² kadar yansması belki ancak burada görülür.

Ağaların laubali hitapları ve tavırları ağır cezalandırılırdı.

Enderun'un ilk iki odasından sonra terfi edilen Seferli Koğuşu, 17. yüzyılda Dördüncü Murad'ın koğuştaki ağaları sefere götürmesinden sonra ortaya çıkmıştır. “Kilerli” ve “Hazineदार” koğuşundaki saray dışı hizmetlere tayin edildiklerinde yani “Birun”a çıktıklarında sırasıyla sancakbeyi, hatta beylerbeyi rütbesi ile işe başarlardı.

Enderun'daki ağaların laubali hitap, edepsiz tavırlar göstermeleri, serkeşlik etmeleri²³, sıkı giyim kurallarının dışına çıkmaları şiddetle cezalandırılırdı. Bununla birlikte Enderun'daki ağaların yani genç talebelerin birbirlerine taktıkları lâkap, hayat boyu üzerlerinde kalmıştır. “Tabaniyassı”, Boynueğri”, “Semiz” gibi vücut kusurlarını, “Öküz”, “Kalaylıkoz”, “Yahnikapın” gibi karakter zâviyeti gösteren lâkapları taşıyan vezir ve veziri azamları hatırlarız. Bu anane Galatasaray'da ve Mülkiye'de de devam etmiştir. Hasodalılar seçkin konumlarından dolayı çinilerle kaplı bölümlerde,”Emanat-ı Mukaddese” dediğimiz peygamber ve halife emanetlerini de muhafaza ederlerdi.

Şaşılacak bir tesadüf değil:Valide Sultan'ın yönettiği Harem-i Hümayun'da da gerek zenci hadımağaları, gerek cariyeler arasındaki terfi ve görevlerde de bir paralellik göze çarpardı.

Mesela, Harem'deki “hazineदार usta”, muhtemelen güzel olmayan ama akıyla buraya yükselen bir rütbeliydi. Osmanlı, Enderun ve Harem'de kan asaletine değil, liyakat²⁴ ve tırmanmaya yeteneği olan insanlardan oluşan bir yönetici ve saraylılar zümresi yaratmıştır.

Yatılı burslu kurumların yaratılmasını da kolaylaştırdı

Törenlerde ve sarayın dışında kılıç alayı, Cuma selâmlığı gibi seferlerde Enderunluların zaten buraya gelmelerine neden olan fiziki heybetleri dışında kılık-kıyafetleri ve özellikle “peyk” denen refakatçilerin sorguçları sadece etrafındaki halkı değil, başkente gelen ecnebileri bile çarpmıştır. Seyhatnamelerde, Osmanlı törenlerindeki devletluların bakır baskı gravürleri bulunmayanları pek azdır. Tevekkeli²⁵ değil, meşhur nüktedir. Bu mutantan alayı seyreden fakir bektaş dervîşi göğe bakmış; “Hey Allahım,bir padişahın kullarına bak, bir de şu fakir kulunun haline...”

Enderun, Osmanlı'da devlet adamı yetiştirme geleneğinin özgünlüğünü temsil ederdi. Bu yaratıcılık,19 uncu yüzyılda Galatasaray gibi, Mülkiye gibi idareci mekteplerinin yanında Tıbbiye, Baytar Mektebi, Mühendis Mektebi gibi yatılı burslu kurumların yaratılmasını da kolaylaştıran bir ananedir.²⁶”

Bu saray okullarından başka, Osmanlı'da halkın eğitim ve öğretimi için okullarda buluyordu. Bu öğretim kurumlarının başında, o dönemde mahalle mektepleri adı verilen, ilk öğrenim çağındaki çocuklara eğitim veren sıbyan mektepleri yer almakta idi.

Şimdi Edirne'deki sıbyan mekteplerini anlatmadan önce, sıbyan mekteplerinin nicelik ve niteliklerini anlatan bir bölümü bilgilerinize sunmak istiyoruz.

22- Mahalli : Yöresel

23- Serkeşlik etmek : Dikbaşlılık, kafa tutmak, baş kaldırmak.

24- Liyakat : Layık olma, yaraşırılık, uygunluk,

25- Tevekkeli : Boşuna, boşyere, sebepsiz, rastgele.

26- Ortaylı İ., “Saray Okulu Enderun” Milliyet-Pazar, 17 Temmuz 2005

SIBYAN MEKTEBİ²⁷

“Mahalle Mektepleri Hakkında Kısa Bilgi”

Osmanlılar döneminde ilk eğitimi vermek üzere tesis olunan mekteplere verilmiş olan addır. Bu mektepler, Sabi²⁸ denilen küçük yaştaki kız ve erkek çocukları okutmak için, açılmış olduklarından bu ad verilmiştir²⁹.

İstanbul'un fethinden (1453), *Tevhid-i Tedrisat Kanunu*'nun yürürlüğe girişine (1924) değin hizmet veren bu okullar, ilk okuma ve din bilgileri okulları idi³⁰.

Genellikle devlet ileri gelenleri padişahlar tarafından külliyelerin içersinde, camilerin bitişiğinde müstakil bir yapı olarak kurulmuş olan sıbyan mektepleri, mali ve mekân açısından fazla bir yük getirmediği için, her köyde, her mahallede ve her semtte açılmıştır. Ayrıca bu mektepler, vakfiyelerinde yazıldığı gibi, karma veya kız ve erkekler için ayrı binalarda da olabiliyordu³¹.

Hükümdarlar veya vezirleri tarafından yaptırılmış büyük câmilerin veya külliyelerin de birer mekteb-i sıbyanı bulunuyordu. Fatih Sultan Mehmed kendi adını taşıyan camiin etrafında semâniye ile tetimme medreselerini kurduğu zaman, bunların yanında bir de, öksüz ve yoksul çocukları okutmak için, bir sübyan mektebi yaptırmıştı³².

Sultan II. Bayezid'in, Edirne'de kurduğu külliye birimleri arasında bir sıbyan mektebi de bulunmakta idi³³.

Belli bir teşkilata ve ortak bir eğitim ve öğretim sistemine bağlı olmayan bu mektepler, vakıfların gelirleri ile vakfiyelerde konulmuş olan şartlara göre idare edilirdi^{34,35}.

Padişah mektepleri, çoğu zaman imaretlerin yanında olduğu için çocuklar imaretten parasız yemek yedi. Başkaları tarafından yaptırılan mektepler ise, bu türlü kolaylıktan faydalanmadığı için, öğrenciye ayrıca yemek parası “*gündelik*” verilirdi^{36,37}. Öğrenciler bu mekteplerde parasız okudukları gibi, yeme içmelerinin dışında, üstlerine elbiseler alınır, hatta senede bir defa da gezmeye götürülürlerdi. Vakfiyede ister olsun, ister olmasın bütün mektepler ilkbaharda geziye giderlerdi³⁸.

Mektepler, semt adlarıyla veya numara ile gösterilmez, mektebi kim yaptırmış ise, onun adını taşırdı. Mekteplerin yapılış tarzları da bir özelliği, bir güzelliği bulunmakta idi. En güzel mektep tipi, kubbeli geniş bir oda bunun yanında muallimin ve kalfanın oturacağı küçük bir oda.

Bütün öğrenciler kubbeli odada bir arada ders yaparlardı. Öğrenciler, bugün olduğu gibi sıralarda değil, tabanı hasır döşeli dershanede, kendilerinin evden getirdikleri minderler üzerinde

27- **Sıbyan Mektebi**; bazı kaynaklarda Sibyan Mektebi, Subyan Mektebi, Sübyan Mektebi olarak yazılmaktadır. Biz burada M.Zeki Pakalın'ın “*Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*”nün üçüncü ciltinde yazılı olan “*sıbyan mektebi*” terimini esas alacağız.

28- **Sabi** : 4-11 yaşındaki çocuklara denirdi

29- Ergin O., a.g.e, s:82

30- Sakaoğlu N., İstanbul Ansiklopedisi, C:6, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayınları,1994, s.546,547

31- Ergin O., a.g.e, s:11,12

32- Başgöz İ.; a.g.e, s:17

33- Kazancıgil R.; Edirne Sultan II. Bayezid Külliyesi, Edirne, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü yayınları No:7, Kütüphane ve Dökümantasyon Daire Başkanlığı Yayınları No:1, 1997,s:89

34- Başgöz İ.; a.g.e, s:17

35- Ergin O., a.g.e. s:11,12

36- Başgöz İ.; a.g.e.,s:17

37- <http://www.ilkadimdergisi.com/136/kapak-deri.htm>

38- İhsanoğlu E., Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C:2, İstanbul, İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 1998, s:251

diz çökerek oturdukları gibi, önlerinde de birer rahle bulunurdu³⁹. Öğretmenin rahle ve şiltesi daha yüksek ve gösterişli bir yer tutardı. Çok yerde öğretmenin rahlesi bir sedirin üstünde bulunur.

Bir yanında bir falaka, öte yanda deste, deste değnekler, bir köşede de, 3-4 metre boyunda uzaktaki çocuklara yerinden kalkmadan vurabilmek için uzunca bir sopa bulunurdu. Ayrıca, çocukların girip çıktıklarını, dışarıda kimse bulunup bulunmadığını kontrol etmek için öğretmenin görebileceği bir yerde, duvarda asılı, bir yüzünde geldi, diğer yüzünde gitti yazılı geldi gitti tahtası asılması usuldendi.

Bazı karma mekteplerde küçük yaştaki kız ve erkek öğrenciler bir sırada yan yana oturdukları gibi, genellikle kız ve erkek öğrenciler ayrı ayrı oturlardı. Mekteplerde bahçe veya avlu bulunmaz, çocuklar mektebin yanında câmi veya mescidin avlusundan faydalanırlardı⁴⁰.

Bundan başka, senenin muayyen bir zamanında sıbyan mektebi çocukları sıra ile Babîâliye getirilip, orada kendilerine pilav zerde ikram edilip bahşış verilirdi⁴¹.

Bu mekteplerin belirli bir yönetmeliği olmadığı gibi, devletçe veya herhangi bir makamca düzenlenmiş bir öğretim programı da yoktu. Öğretmenlerin medreseyi bitirmiş olması gerekirdi. Fatih Sultan Mehmet (1451-1481) kurduğu medreselerde, sıbyan mektebi öğretmenleri için ayrı dersler koydurmuştu. Bu dersleri okumayanların öğretmenlik yapmaları yasaktı. Ancak bu yasak hiçbir zaman uygulanmamıştır. Medreseyi bitirmek değil oradan sadece icazet almak, sübyan mektebi öğretmenliği için yeter görülmüştür.⁴²

Öğretmenler, çok defa sıbyan mektebinin çevresinde bulunduğu câmi veya mescidinde aynı zamanda imam ve müezzinliği vazifesini görür, cami veya mektebe “*meşruta*”⁴³ bir evde aileleri ile birlikte oturlardı. Kız Sıbyan Mektebi'nin kadın hocalarını da, Kuran okuyarak hafız olmuş, o devir için klasikleşmiş birkaç kitap okumayı bilen yaşlı kadınlar teşkil ederdi^{44,45}.

Çocukları çok olan mekteplerde hocaların yetiştirdiği talebesinden seçilmiş kalfaları vardı. Bu kalfalar hocaların yardımcısı idiler. Hoca efendi bir kısım talebe ile meşgul olurken, kalfa diğer kısım talebe ile meşgul olurdu.

Bu mektepler sabahleyin erkenden açılır, ikindiye kadar devam ederdi. Günümüzdeki okullarda olduğu gibi teneffüs yoktu. Yalnız öğle zamanı yemek, yemek üzere tatil edilirdi. Bu yemek süresi içersinde çocuklar yemekten başka, namaz da kılarlardı.

Bu mekteplerde teneffüs verilmemesi, derslerin aralarla verilmesinden ileri geliyordu. Hoca bir kısım talebe ile meşgul olurken, öteki talebe serbest kalır, bu arada isteyen ders çalışır isteyen başka şeylerle meşgul olurdu. Öğrencinin bir şey yapmadan boş oturmasına da ses çıkartılmazdı. Yalnız hocaların dersini bozacak kadar gürültü yapılması yasaktı.

Sıbyan Mektepleri çocuğa, kuran okutmak, namaz kılınması usullerini öğretmek ve namazda okunacak ayetleri ve duaları öğretmek ve biraz da yazı yazdırmak gibi üç gaye ile kurulmuşlardır. Buradaki yazı, kaligrafi karşılığıdır. Yoksa yazı yazmayı yani bir şeyi kaleme almayı öğretmek değildir.

Buna karşılık günlük hayatta onlara yarayacak hesap, dünyayı tanıtacak coğrafya, geçmiş zamanı bildirecek, geleceklerinden ibret aldırarak tarih gibi derslerin bu mekteplerin kapısından içeri sokulmadığı görülüyor. Türkçeye ise, bu mekteplerde hiç yer verilmemiştir. Yazı ve meşk

39- <http://www.ilkadimdergisi.com/136/kapak-deri.htm>

40- Türk Ansiklopedisi, C: 28, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1980, s:509-511

41- Ergin O., a.g.e., s:82-90

42- Başgöz İ.; a.g.e., s:5

43- Meşruta : Lojman

44- Sakaoğlu N., a.g.e, s.546,547

45- Pakalın M.Z., Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C:3, s:201-203

muallimi bile talebeye meramını anlatacak alelâde yazıyı ve Türkçenin imlasını yani yazılış ve okunuş şeklini öğretmez, Arap yazıları ve Arapça metinler üzerinde nakkaşlık ve kopyacılık yaptırırdı. Bundan dolayıdır ki bu mekteplerden çıkan iyi bir nakkaş, iyi bir kopyacı olurdu. Fakat dertlerini anlatacak iki satırlık bir mektubu yazamazlardı.

Beş yaşına gelmiş çocuklar “*amin alayı*” ve “*bed-i besmele cemiyeti*” adı verilen canlı ve hareketli bir törenle bu mekteplerde derslere başlarlardı. Özellikle hali vakti yerinde olan aileler buna çok önem verirlerdi. Bu da sünnet gibi o ailenin belli başlı gösterişlerinden törenlerinden birisi olurdu.

Mektebin kayıt kabulü gibi herhangi bir işlem söz konusu değildi. Müslüman olan her ailenin çocuğu bu mektebe gidebildiği gibi, herkes senenin hangi gününde olursa olsun çocuğunu mektebe başlatabilirdi. Mektebe başlama, yani kayıt, bir usule bir törene tâbi idi.

Önce: Fakir bir ailenin çocuğu babası veya annesi veya velisi tarafından elinden tutularak en yakın mektebe götürülür, hocanın eli öptürülerek okutulmasına özen gösterilmesi rica edilir.

İkinci olarak: Orta halli bir ailenin çocuğu giydirilip kuşatılır, erkek ise fesine, kız ise saçlarına elmas inci gibi süsler, boynuna da kılâptanlı bir cüz kesesi takılır, yakın akrabasıyla birlikte mektebe gidilip, çocuk derse başlatılır. Hoca dua ettikten sonra mektepteki çocuklara birer ikişer kuruş hoca ile kalfaya da uçlarına birkaç mecidiye (yirmi kuruşluk gümüş para) bağlanmış birer yağlık (*mendil*) verilirdi.

Üçüncü olarak: Zengin ve kibar bir ailenin çocuğu mektebe başlayacağı zaman, gideceği mektebin hocasına haber gönderilir, hoca tarafından da talebeye : “*Yarın âmin var. Güzelce giyinin de öyle gelin*”, emri verilirdi. Okunan ilahi ve edilen dualar esnasında çocuklar âmin diye bağrıştıkları için bu törene âmin alayı denilirdi.

Çok defa Perşembe ve bazen da Pazartesi günleri yapılan bu alaylara sabahleyin çocuklar bayramlık elbiselerini giyinmiş oldukları halde mektepte toplanırlar. Önde İlahiciler, arkada âminciler olmak üzere ikişer ikişer dizilirler ve böylece çocukça sevinçlerle mektebe başlayacak çocuğun evine giderlerdi.

Mektebe başlayacak çocuk yeni elbiseler giyinmiş, üstü başı mücevherat ile süslenmiş, boynuna kıymetli bir şal ve sırmalı bir cüz kesesi takılmış olduğu halde evin kapısı önünde bekler alay köşeden görünür görünmez hemen dışarı çıkarılır, kapının arkasında bekleyen, fenerlerinden birisine birkaç arşın basma bağlanmış olan faytona oturur, mektebe başlayacak olan çocuk bir tane ise yanına akrabasından veya komşudan birisinin o yaşta bulunan çocuğu, karşısına da ailesinin yakınlarından birisi oturduktan sonra, araba gayet ağır bir yürüyüşle yürümeye başlar.

Çocuğun, mektepte üzerinde oturacağı minder de arabanın önünde taşınırdı. Bu minder kadife, veya kıymetli bir kumaştan dört köşe veya yuvarlak bir şekilde yaptırılıp, mektebin açılır kapanır rahlelerinden birine bağlanıp boynuna askı asılmış bir adamın başı üstünde taşınırdı.

Arabanın hareketi üzerine ilâhici başı da alayın önüne düşer ve çocuklara mahsus dik bir sesle ilâhiye başlardı. İlahici başı çocukların en çok musiki bileni olduğu için alayın ve ilahinin idaresi ona aitti. Bundan dolayı bazen birinci sıranın sağ tarafında bulunur, bazen önüne geçip, yüzü talebeye ve alaya karşı olduğu halde arka arka yürürdü. İlahinin her iki mısraı okunduktan sonra ilahiciler durur ve talebeler âmin diye bağrışırlardı.

Âmin alayı verilen karar dairesinde bazı mahalleleri dolaşıp gezindiği yerlerde maârif hevesini yaydıktan ve artırdıktan sonra döner cemiyet evinin kapısı önünde durur, orada da ilahiler okunup gülbenk⁴⁶ denilen dua yapıldıktan sonra alay sona erer.

Alaya katılanlar hep birlikte eve girerler. Evin sofası, yahut en büyük odası minderler ve seccadelerle döşenmiş, öd ağacı ve buhurlar yakılıp havalandırılmış olduğundan gelenler bu

46- **Gülbenk** : Yüksek sesle hep bir ağızdan okunan veya söylenen söz.

odaya toplanır, mektep hocası ortadaki mindere kurulur, mektebe başlayacak çocukta karşısındaki seccade veya minder üstüne otururdu.

Gelenler arasında ulemadan veya şeyhlerden birisi bulunursa hocanın yeri ona teklif edilir ve onun tarafından çocuğa besmele çektilirdi.

Çocuk boynundaki cüz kesesinden elifbasını çıkarıp hoca ile kendi arasındaki rahlenin üstüne koyarak ilk sayfayı açar, hilalini eline alıp hocanın vereceği işareti söyleyeceği söze dikkat ederdi. Çocukların okuyup yazma hevesini artırmak için o zamanlar elifbalar çok süslü basılır, baş tarafı boyalı ve yaldızlı olurdu. Bazı zengin aileler ise yazma ve tezhibli hatta ailenin eskilerinden kalma elifbalardan ders okuturlardı.

Hilaller pirinç, fakfon⁴⁷, gümüş, hatta altından yapılarak herkes haline göre bir türüsünü alır, harfleri işaret etmek üzere çocuklar tarafından kullanılırdı.

Hoca dua ile okutmaya başlar, çok defa yalnız ilk harf olan “*elif*” öğretildikten ve tekrarlandıktan sonra ilk ders bitmiş olurdu. Bundan sonra çocuk hocasının ve odada bulunan babası ve akrabasıyla davetlilerin ellerini öper ve bu sırada talebe arasındaki hafızlar birer parça kuran okur, sonunda hoca efendi veya başka birisi tarafından dua edilerek tören sona erdirilirdi.

Bundan sonra evin daha geniş bir yerinde kurulmuş olan sofraların başına geçilerek yemek, yahut yalnız lokma yenilirdi. Bu iş de bittikten sonra, çocuklara, ikişer,üçer kuruş dağıtılır ve bunlar arasında ilahicilere biraz daha fazla para verilirdi. Hoca ile kalfaya da hallerine göre paradan başka cübbelik çuha yahut mintanlık kumaş verilirdi.

Mektebe başlayacak çocuk tekke şeyhlerinden, yahut tarikat mensuplarından birisinin çocuğu ise, amin alayına şeyhin tarikatına mahsus sancaklarla tekkenin dervişleri iştirak ederek Nevbet ile tarikat ayini de yapılırdı⁴⁸.

Mektebe yeni başlayan çocuğun eline, Arapça harekeli Kur'an metnini okuması için rehberlik edecek elifbâ “*alfabe*” kitabı verilir ve ferdi bir öğretim usûliyle okumanın esasları öğretilmeye çalışılırdı. Harfler öğretilirken hece başta gelirdi. Harfleri çeşitli tekerlemelerle öğreten muallimlerde vardı^{49,50}.

Sıbyan Mekteplerinde eğitim belli bir öğretim süresine dayanmazdı. Ancak erkek çocuklar ergen, kız çocukları ise kaç-göçü gerektiren bir yaşa gelinceye kadar bu mekteplere devam edebilirdi.

Mektebi bitirmiş olmak için Kur'anı en az bir defa hatmetmiş bulunmak gerekirdi. Hatim, merasimle indirilir, hocaya hediyeler verilirdi. Kur'anı okuyabilen ve biraz Sülüs ve benzeri Arap yazılarını kopya etmiş olan erkekler, ya bunlarla yetinerek hayata atılırlar, veya medreselere giderek oradaki öğretimi imkanlarına göre takip ederlerdi. Kızlar ise evlerine kapanmak kaderlerine boyun eğmek zorunda idiler^{16,51}.

Sıbyan Mektepleri öğretmenleri ücretlerini vakfın gelirinden alırlardı. Okulun vakfı yoksa öğrenci velileri varlıklarına göre, öğretmenin ücretini paylaşırlardı. Vakıf kuruluşları bozulduktan sonra, öğretmenin aylığını öğrenci velileri yüklediler. Veliler ya haftalık para ödüyorlar; ya da maddi imkânları oranında bir şeyler veriyorlardı.

Memurlar aylık, çiftçiler harman zamanında buğday v.s. verirlerdi.

1847 tarihli bir yönetmelikte bunu gösteren şöyle bir kayıt görülmektedir: “*herkes haline göre, öğretmenlere ayda bir kuruştan 12 kuruşa kadar, haftalara bölünerek vere geldiği haftalıkların verilmesine.....öğretmenlerin çocuklardan haftalık olarak kömür gibi kıymetli şeyler istememesine.....*”

47- **Fakfon** : Bakır, nikel ve çinkodan oluşan gümüş görünüşünde bir alaşım.

48- Ergin O., a.g.e, 1977, s:91-96

49- Türk Ansiklopedisi, C: 28, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1980, s:509-511

50- Pakalın M.Z., a.g.e, s:201-203

51- Sakaoğlu N., a.g.e.,1994, s.546,547

Aldığı ücretten başka öğretmene öğrenciler çeşitli hediyeler de verirdi.⁵² Çocuğun tahsil derecesi yükseldikçe hocaya hediye verilmesi adet idi. Bu hediye yine velinin maddi imkanlarına bağlı idi. Kimi kumaş getirir kimi bir şal hediye ederdi. Koyun sahibi olan bir koç hediye eder, ayakkabıcı ise, hocanın kendisine veya eşine bir ayakkabı yapardı.

Sıbyan mekteplerinde şöyle bir adet de vardı: “*Elem neşrahleke*” sûresine çıkan çocuk, o gün hocanın karşısında sûreyi okurken kalfası arkasında, elinde işlemeli “*cüz kesesi*” olduğu halde gizlenir ve çocuk sûrenin sonu olan kelimesini okuyunca başındaki fesini alarak elindeki cüz kesesini boynuna geçirirdi. Çocuk bu vaziyette hocasının elini öper, mektebin büyük kalfaları varsa onların da elini öptükten sonra, kalfa ile birlikte evine giderek evdeki büyüklerin de ellerini öpmek suretiyle o sûreye çıktığını onlara da bildirmiş olurdu.

Aile, maddi imkânlarına göre kalfaya verilmek veya sonradan ayrıca adamla gönderilmek üzere hediye verilirdi⁵³.

Sıbyan mektebi muallimlerinin hocalığın şeref ve haysiyetine uymayan yerlere gitmeleri şöyle dursun, halk arasına girip oturmaları bile hoş karşılanmazdı.

Sıbyan mektebi tabiri, Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde de kabul edilmiş, bu mekteplerin sınıflara taksimi ve her sınıfta okutulacak nevi ve derecelerini tayin etmek ve köy sübyan mektepleri ile kasaba sübyan mektepleri dikkate alınmak suretiyle daha iyi bir hale konmuştur. Sonradan resmi iptidai mekteplerin açılması ile sıbyan mektebi tabiri bırakılmış, onun yerini **Mekâtib-i İbtidaiyye “İlk Okullar”** almıştır ^{54, 55}

EVLİYA ÇELEBİ VE EDİRNE'DEKİ SIBYAN MEKTEBLERİ

1653 lü yıllarda Edirne'ye gelen Evliya Çelebi burada görmüş olduklarını ünlü eseri Seyahatname'sinde kaleme almış; Edirne'de ki mekteplerden Sıbyan Mektepleri adıyla değil de, “**Ebcet Han Okulu**” olarak belirtirken sonra şunları yazmaktadır:

*“Evvela on dört adet salâtin camilerinin her birinde birer çocuk mektebi vardır. Her sene mübarek bayramda bu mekteplerde okuyan milletin ciğer kûşelerine birer kat elbise ve para, vakıftan tastik olunarak o yeni yetişen talebelerin şevklerini artmasına gayret ederler. Ama Murad Han Mektebi, Selim Han mektebi hepsinden mâmurdur .”*⁵⁷

Eserin altıncı cildinde Edirne'yi anlatmaya devam eden Evliya Çelebi; “*Edirne'nin suyu havası letafeti pek fevkalâdedir. Ebced okuyan çocukları gayet anlayışlı olup, asil, olgun ve zeki tabiatlıdır*” deyerek çocukları övmekte, Edirne'de eğitimle uğraşanlarla ilgili olarak ta;

"Maârif Erbabı: *Bayezid Han şifa yurdunda belirli maaşlı uzman doktorlar, nabız ilminde usta, kan alan cerrahlar vardır. Ama, dünyaca meşhur olan, Ulu Câmi yakınında Hızır Çelebi olup, güya ikinci Hızır'dır. İsmail Çelebi sünnet yapmakta emsalsiz olup, çocukları sünnet üzere sünnet eder. İmâm, hatip ve bilginleri altı bin yüz elliden fazla olup, kadılarından Hancızade Efendi, Kara kadı Mes'ud Efendi, hatiplerinden Bayezid Câmîi hatibi İbrahim Efendi meşhurdur.*

52- Başgöz İ., a.g.e. s:5

53- Pakalın M.Z., Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C:3, s:201-203

54- Ergin O., a.g.e, s:82

55- Başgöz İ.,a.g.e., s: 3-9

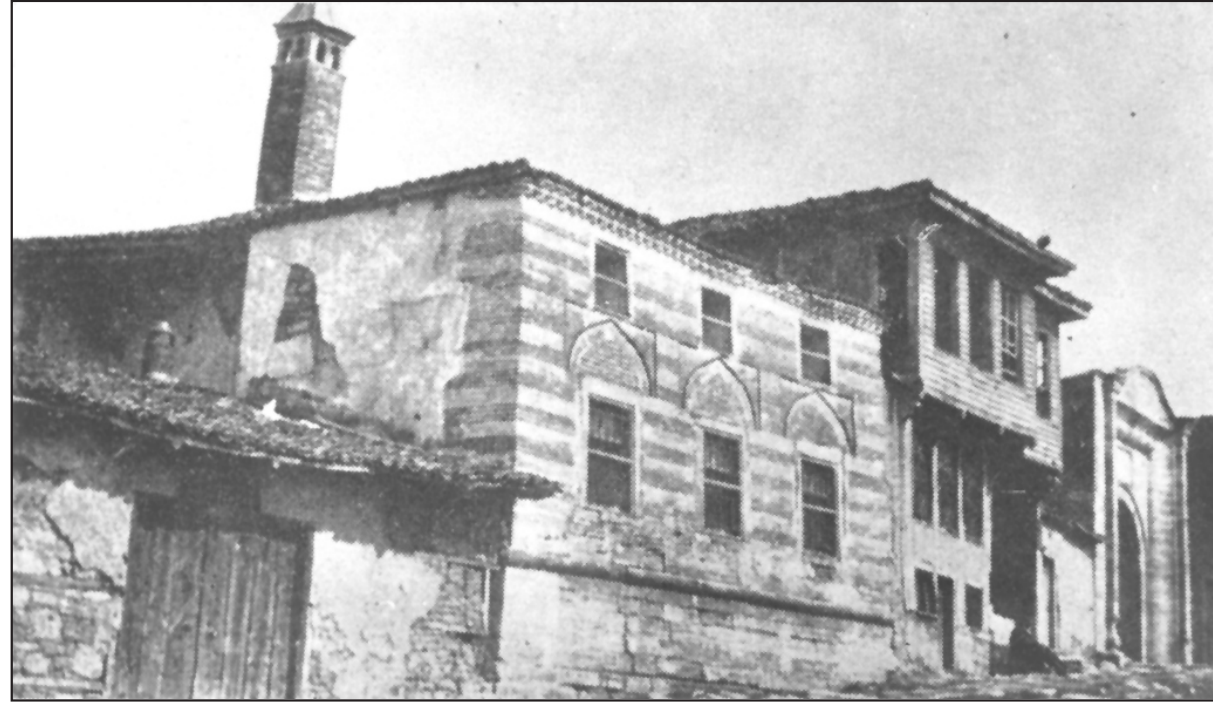
56- **Ebcet Okuyanlar:** Sıbyan okuluna başlayan çocuklar “Ebcet, hövves, höttö, kelemen, safes, karaşet” diye uzayan bir tekerleme metni okuyarak, “elifba” denilen alfabeye başlarlardı.

57- Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Çev: Zuhuri Danışman, C:V, İstanbul, 1970, s:327

Zamanımızda bu şehir içinde on yedi kadar çok güzel şairlerden, kitap yazarlardan kimseler vardır. Hasılı bilgin ve fâdıl⁵⁸ kimseler kaynağı, şair ve din adamı yeri bir şehirdir.

Âyânı ve büyükleri samur kürk ve çeşitli güzel kumaşlar giyip sarıklarının taylasanını (sarığın arkadan sarkan ucu) sarkıtılıp salınarak yürürler. Orta halli olanları çuha⁵⁹ kaftan⁶⁰ giyerler.”⁶¹ diye yazmaktadır.

MURADIYE MEKTEBİ

Muradiye Mektebi

Sultan II.Murat tarafından Edirne'nin Muradiye semtinde yaptırılmış olan Muradiye Câmii birimleri arasında bir ilk okul “*Sıbyan Mektebi*” bulunmaktadır.

Câmiin vakfiyesinde, mektebe ayrılan ödenekle ilgili olarak; “*Mektephane muallimine günde 5 akçe, onun halifesine (yani kalfasına) günde 1 akçe, Muarri’fe de günde 5 akçe ödenek*” konulmuş olduğu yazılıdır.

Bugün Muradiye Mektebi ile ilgili olarak elimizde mektebin 1920’li yıllardan kalma bir fotoğrafı bulunmaktadır. Fotoğrafa göre mektep, câmi giriş kapısının sol tarafında yer alıyormuş.

1894 tarihli Edirne salnamesinin 88. sayfasında Muradiye Mektebi kadrosunda Mehmet Fehmi Efendi müdür, Mehmet ve Ahmet Efendiler müdür yardımcısı olarak görülmektedir.

1890 Salnamesinde bu kadroda Muallim Mehmet Fehmi, Muavini Hafız Ahmet ve Mehmet Efendiler olup, okulun 110 talebesi olduğu gösteriliyor.

1903 Salnamesinde Muradiye Mektebi diğer mektepler arasında yazılmış ve kadrosu; başöğretmen (müdür) Hafız Mehmet Efendi ve II. öğretmen de Hafız Ahmet Efendi olarak gösterilmiş olup 98 talebesinin bulunduğu kaydedilmiştir.⁶²

58- **Fâdıl:** Fazilet, sahibi erdemli.

59- **Çuha:** Yün,kumaş.

60- **Kaftan:** Çoğu ipekten yapılan, bir çeşit uzun, üst süslü giyisi. Genellikle gönül almak ve ödüllendirmek için giydirilen üstlük, hilat.

61- Evliya Çelebi Seyhatnamesi, Çev: Zuhuri Danışman, C:VI, İstanbul, 1970, s:18,24

62- Kazancıgil R.; Edirne İmaretleri, Edirne Valiliği Yayınları No:10, İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No:7,1999, s:41.

HOCA RÜSTEM MEKTEBİ

Hoca Rüstem isminde birisinin Câmi-i Atîk “*Eski Cami*” Mahallesi'nde bir mektebi olduğu, buna 60.000 akçe gelir vakıf ettiği H:873/ M:1470 tarihli vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Mu'allime 4, halîfeye bir akçe verilmesi uygun görülmüştür. İstanbul'da Cağaloğlu'na yakın bir mescidi olan bir Hoca Rüstem vardır. Bunun, mekteple bir ilgisi olup olmadığı bilinmemektedir. Günümüzde bu mektebin yeri belli değildir.⁶³

İBRAHİM PAŞA MEKTEBİ

Çandarlı İbrahim Paşa'nın Selimiye Camii yakınında bulunan hayratı arasında bir de mektebi olduğu H.862/M:1458 tarihli vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Bugün yok olan mektepler arasındadır.⁶⁴

KASIM BEY MEKTEBİ

İshak Paşa Kethüdası Kasım Bey bin Abdullah'ın, Karanfilolu Yokuşu'nda bulunan 'Arif Ağa Mescidi Mahallesinde bir mektebi olduğu Evâil-i Rebî'ul Evvel 870/M:1465-66 tarihli vakfiyesinden anlaşılmaktadır. Günümüzde bu mektep yok olmuştur.⁶⁵

VOYNUK ŞÜCÂ MEKTEBİ

İstanbul'da bir camii bulunan Voynuk Şücâ'üddin'in Edirne'de bir mektebi bulunduğu vakıf tahrir defterleri kaydından anlaşılmaktadır. Edirne'ye ait tahrir defterlerinde H:878/M:1473 tarihli vakfiyeye göre, Kuşcu Doğan Mahallesinde “Mu'allimhâne-i Şücâ Bey bin 'Abdullah” adıyla bir mektebin olduğu yazılıdır.⁶⁶

SELİMİYE MEKTEBİ

Edirne'de II. Selim tarafından yaptırılmış olan külliye'nin mektebi, Mimar Sinan'ın ölümsüz eseri Selimiye Camiinin güneybatısında, Arastaya bitişik olarak yer almaktadır.

Dr. Rıfat Osman Bey Edirne Evkâf-ı İslamiyye Tarihi adlı eserinde “*Zarîf bir kubbe altında gizlenmiş, terassı Arda ve Meriç vadilerine bakan ebcet-han mektebi ise, Arastanın batı tarafında bahçe içindedir.*” Diye yazdıktan sonra şöyle devam etmektedir: “*Bu zarîf binanın dört tarafına otuz sene önce ahşap odalar ilave edilerek güzelliğinin yok edilmiş iken, dört sene önce yıkılıp ortadan kaldırılmasıyla tekrar eski güzelliğini kazanmıştır. Fetvâ-hâne olarak kullanılmak üzere tamiri yapılarken Sadreddin Beyin görevden alınmasıyla bu teşebbüste sonuçsuz kalmıştır. Mektebin altında caminin büyük zeytin yağı ve mum mahzeni vardır.*”⁶⁷

Bu mektep, II. Selim'in Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivinde (Defter no: 2148/ s.256 v.d.) “*dört tarafı yol ile mahdut bir mekteb-i latîf vardır*” şeklinde yer almaktadır. H:987/ M:157980 tarihli belgeye göre, mektepte bir muallim ve iki halifenin görev alması ön görülmüştür.

Mektep, depo olarak kullanılan bir bodrumla, zeminden yükseltilmiştir. Sokak girişi, güneydoğu yönündedir. Döner bir merdivenle, derslane önündeki revak bölümüne ulaşılmaktadır. Derslane kare planlıdır (7.85 x 8.21 m). Arastaya bitişik kuzeybatı ve kuzeydoğu duvarlarında pencere yoktur. Kuzeydoğu duvarının ortasında bir mihrap bulunmaktadır. İç mekânda özenli bir işçilik gözlenmektedir. Derslane, tonoz bingi geçiş öğeli kubbe ile örtülüdür. Giriş revakında⁶⁸ ise tonozlar kullanılmıştır. Yan cephenin ele alınışı özel bir tasarım

63- Ayverdi E.H., Osmanlı Mi'marisinde Fâtih Devri 855-886 (1451-1481) C:III., İstanbul, 1973, s:231

64- Ayverdi E.H., a.g.e. s:231

65- Ayverdi E.H., a.g.e. s:231

66- Ayverdi E.H., a.g.e. s:232

67- Rıfat Osman, Çev: Özsoy Ü., Edirne Evkâf-ı İslamiyye Tarihi C.1., Ankara,T.C.Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları,1999, s:42.

68- **Revak:** Üstü örtülü önü açık yer. Kemeraltı, sundurma, saçak altı, çardak.

göstermektedir. Yüksek tutulan giriş kenarının saçak korniş, dersane kütlesine düşen bir dönüş yaparak, bağlanmaktadır.

Dershanede alt yapı bir kornişle bitirildikten sonra, beden duvarı tekrar yükselmekte, orta bölümü kasnakla birleşmekte, yanlarda sofalar oluşmaktadır. İki alt bir üst pencere düzeni değişik bir çözümle sunulmaktadır.⁶⁹

EDİRNE SULTAN II. BAYEZİD KÜLLİYESİ SIBYAN MEKTEBİ

Edirne'de Yeni İmaret semtinde Sultan II. Bayezid tarafından yaptırılmış olan külliye birimleri arasında medrese ile birlikte sıbyan mektebinin de yer aldığı bilinmekle birlikte, külliyenin vakfiyesinde ayrı bir bölüm olarak gösterilmemiştir. Giderlerinin medrese gelirlerinden karşılanmakta olduğu tahmin edilmektedir.⁷⁰

MEDRESELER

Edirne Medreselerine geçmeden önce, Osmanlı medreseleri hakkında genel bir bilgi sunmayı uygun ve gerekli gördük.

Arapçada **“ilim öğrenilen yer”** ya da **“öğrencilerin içinde oturup ders okuttukları bina”** anlamına gelen medrese diğer İslam ülkelerinde olduğu gibi, Osmanlı Eğitim düzeninde de orta ve yüksek öğretimi örgütleyen kurumdur.

Medreselerin gelişmesi 13. ve 14. yüzyılda Selçukluların idaresi altında bulunan bölgelerde başlamıştır. Medrese eğitimi Selçuklulardan Osmanlılara geçmiş ve Osmanlıların yeni unsurlar katmasıyla devam ederek 1453 yılında İstanbul'un fethi ile doruk noktasına ulaşmıştır.

Osmanlı fetih politikasına göre fethedilen yerlerde ilk önce cami ve yanında medrese açılması bir gelenek halini almıştır. Bu gelenek topluma ve devlete gerekli din ve eğitim hizmetleri yanında devlet idaresinde ihtiyaç duyulan idari ve adli personeli yetiştirmesine yöneliktir.⁷¹

Medreseler, genellikle bir dersane ve etrafında yeteri kadar talebe hücrelerinden meydana gelmiştir. Tesis edenin anlayış ve mali gücüne göre bunların dışında imaret, kütüphane, hamam v.s. ilave edilirdi. Kurucusu ister devlet büyüğü, ister başka bir şahıs olsun mutlaka her medresenin bir vakfiyesi bulunmakta ve bu vakfiyede medresenin nasıl işleyeceği ve görevlilerin alacakları ücretler gösterilmektedir.⁷²

Dini öğretim için önce camiler ve hocaların evleri kullanılırken, ayrı medrese binalarına gerek duyulmasının nedenleri, başka kentlerden gelen öğrencilerin barındırılması, camileri sesli çalışan öğrencilerin gürültüsünden kurtarılması olarak gösterilmektedir. Vakıf yapıları olan medreselerde öğrenciler parasız eğitim görür, yiyecekleri imaretten sağlanır. Ayrıca günlük alırlardı.

Vakfiyelerden öğrenildiğine göre, Selâtin Medreselerinde her öğrenciye bir hücre veriliyor. Bazı durumlarda, **müderris**⁷³, **muid** ve medrese hizmetlileri gibi, **“bev vap (kapıcı)”**

69- Ahunbay Z., “Mimar Sinan'ın Eğitim Yapıları”, Editör:Bayram S., Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1,Ankara, T.C. Başbakanlık Genel Müdürlüğü ile Türkiye Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü Yayınları, 1988, s:284

70- Kazancıgil R., Edirne Sultan II.Bayezid Külliyesi, Edirne, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları No:7,Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Yayınları No:1, 1997, s:87.

71- İhsanoğlu E., “Osmanlı Eğitim ve Bilim Müesseseleri” Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi C:2, İstanbul, İslam Tarihi, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi, 1998,s:235-250

72- Baltacı C., XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, İstanbul, 1976, s:25

73- **Müderris** : Medreselerde ders veren kimse.

ve “**ferraş** (*temizlikçi*)” için birer hücre ayrılıyordu. Yaptırdıkları medreselere birçok kitap hediye eden vakıflar, bunların ödünç verilmesi ve korunmasıyla ilgilenmek üzere **hafız-ı kütüpler** görevlendirmekteydiler. Fatih Külliyesinde olduğu gibi ayrı kitaplığı olmayan medreselerde bu kitaplar dersanelerdeki dolaplara konurdu.⁷⁴

Osmanlılarda medreseler, daha kuruluş döneminde açılmaya başlanmıştır. İlk Osmanlı Medresesi, İznik'te Orhan Gazi'nin kurmuş olduğu “**İznik Orhaniyesi**” adlı medresedir. Bunu Bursa ve Edirne'de kurulan medreseler izlemiştir. Orhan Gazi Bursa'yı aldıktan ve merkez yaptıktan sonra kiliseden çevirdiği “**Manastır Medresesini**” açmıştır.

Edirne merkez olunca II. Murat 1435'de **Dâru'l-Hadis** ve 1447'de **Üç Şerefeli Medreselerini** yaptırmıştır.⁷⁵ Bu medreseler kendilerine has bir eğitim-öğretim sistemi oluşturmaktan ziyade, buralarda ders veren ulemanın yetişmiş oldukları, daha önceden İslâm dünyasında kurulmuş ve faaliyetlerini yüzyıllarca sürdürmüş olan, medreselerin hem ilmî zihniyetlerini, hem de tedris geleneklerini devralmışlardı.⁷⁶

Osmanlı Devletinde resmi kuruluş olarak medresenin devlet düzeni içinde yer alması Fatih'in kendi adı ile kurmuş olduğu Fatih Medreseleri ile başlamıştır.⁷⁷

Medrese eğitimi, verilen bilgilerin kapsam ve düzeyine göre iki kümede toplanmaktaydı. Birincisi sıbyan mekteplerinden sonraki eğitim basamağı olarak köylere kadar yayılan genel medreselerdi. Programlarında İslam Diniyle ilgili konuların yanında “ulum-ı dahile” olarak anılan din dışı birimlerin de yer aldığı bu eğitim aşamasını tamamlayanlar müftü, müderris olabilmekteydi. İkincisi özel eğitim programları olan

- **Dâr-ül-Hadîs'ler,**
- **Tıp Medreseleri,**
- **Dâr-ül- Kurrâ'lardır.**

Dâr-ül-Hadîs'ler: Hazreti Muhammedin söz, fiil ve takrirlerinden meydana gelen hadislerin tahsil edildiği yerlerdir⁷⁸. Dâr-ül-Hadîs'lere girebilmek içinse genel medrese çıkışlı olmak ya da eş düzeyde ön eğitim görmüş olmak gerekiyordu. Bu medreselerde hadis ile ilgili konularda derinleşmeye yönelik, üst düzeyde din eğitimi veriliyordu.

Dâr-ül- Kurrâ'lar: Sıbyan mektebi veya ona eşit eğitim gördükten sonra devam edilen bu okullarda kuran ezberletilir, kıraat ve maharici'l huruf öğretilirdi. Bu kurumlar imam, müezzin gibi din görevlileri yetiştirirlerdi.

Tıp Medreseleri : Tıp eğitiminin merkezleri idi. Diğer medreselerde olduğu gibi, Osmanlı Dârü'l-tıpları da İslam dünyasında daha önce kurulmuş olan dârü's-şifaları ve özellikle Anadolu Selçuklu dârüşşifalarını örnek alarak tesis etmişlerdir⁷⁹. Burada yerli ve yabancı hekimlerce yazılmış tıp kitaplarının okutulması olan kuamsal eğitim, darüşşifalardaki hastalar üzerinde yapılan pratik uygulamalarla desteklenmekteydi.⁸⁰

Medreselerin nicelik ve nitelikleri hakkında genel bir bilgi sunabilmek için İstanbul Fatih ve Süleymaniye Medreseleri, hocaları ve okutulan dersler hakkında kısa bir bilgi vermeyi gerekli gördük.

74- Ahunbay Z., Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C.5, İstanbul,Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfının Ortak Yayını, 1994, s:321

75- Gül A., Osmanlı Medreselerinde Eğitim-Öğretim ve Bunlar Arasında Dâru'l-Hadislerin Yeri,Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi,1997, s:34.

76- Unan F., “Osmanlı Medreselerinde İlmî ve İlim Anlayışını Etkileyen Amiller” Türkiye Günlüğü, Sayı 58, Kasım-Aralık 1999, s:95

77- Gül A., a.g.e. s:34.

78- Baltacı C., a.g.e., s:21

79-Baltacı C., a.g.e. s:21

80- Ahunbay Z., Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi,C.5, İstanbul,Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfının Ortak Yayını, 1994, s:320,321

İSTANBUL FATİH MEDRESELERİ

Fatih Külliyesi medreseleri için hazırlanmış olan vakfiyeye göre, **“Sahnı Seman” Samâniye Medreseleri** Fatih Câmii'nin etrafında yüksek sekiz medrese ve bu medreselerin arkasında **“Tetimme”** adıyla bilinen sekiz küçük medreseden oluşmakta idi. Böylece câmiin iki tarafında toplam 16 medrese olup, bunların dışında, batı kapısına bakan tarafta bir **“Dârü't-Tâlim”** yani sıbyan mektebi kurulmuştur.

Fatih medreselerinin kurulmasıyla Osmanlı eğitim hayatında yeni bir dönem başlamıştır. Fatih öncesi Osmanlı medreselerine baktığımızda genellikle dini ilimlerin eğitiminin işaret edildiğini görüyoruz. Hâlbuki Fatih medreselerinin vakfiyesinde ilk defa karşımıza medreselere tayin edilecek müderrislerin hem dini, hem de mantık, felsefe ve matematiği kapsayan **“akli”** ilimleri bilenler olmaları şartı koşulmuştur.⁸¹

Fatihin kurmuş olduğu Tetimme Medreseleri, Sahn Medreselerinde okuyacak talebeyi hazırlardı yani bir nevi idadi mahiyetinde idi. Burada ki idadi tabiri, günümüzdeki lise karşılığı değildir. Hazırlayıcı, daha eski deyimle göre mahrec demektir. Sahn kelime anlamı ulaştırıcı demektir. Sahn da bulunan talebeye **Danışmend**, Tetimmedeki talebeye **Softa** denilirdi. Talebeyi okutanlara **Müderris**, muavinlerine bugünkü deyimle doçentlerine **Muit** denirdi. Tetimmedeki dersleri muitler okuturdu.⁸²

Fatih dönemindeki medrese teşkilatından önce de, medresede müderris olmak bir sıraya tabi idi. Müderrislik etmeye mezun olan bir ilim adamının uzun müddet bir medresede **“Muid”** lik ve **“Danışmend”** lik etmesi gerekmektedir. Ancak ondan sonra müderrisliğe geçebilir. Bir alimin ilmi bilgisi ulema huzurunda yapılan bir sınav sonucunda onaylanır. Ölen bir müderrisin öğrencisi boş bırakılmayarak diğer bir müderris veya mollalara verilmesi usul ve kaide idi.⁸³

Her medresede, odalardan büyük bir dershane vardı. İlk zamanlar dersler buralarda okutuluyordu. Sonra, başka medreseler yapıp, öğrenci artınca ve medreselere değerli muallim bulmak imkanı olmayınca bütün öğrencilerin faydalanabilmesi için dersler camilerde yapılmaya başlandı. **Dersiâm “Cami dersi”** adı verilen bu derslere aynı kitabı takip eden her medresenin talebesi devamla başlamışdır.

Medreseler günümüzde olduğu gibi sınıf sistemine göre değil, okunan kitap üzerine göre düzenlenmiştir. Bununla beraber müderrislerin rütbelerini ve maaşları derecesini gösteren **“iptidayi hariç, iptidayi dahil, musilei sahn, ve sahn”** deyimlerini sınıf sayanlarda vardır.

Medrese teşkilatını veya sınıflarını şu şekilde sınıflayanlarda vardı: İptidayi hariç, hareketi hariç, iptidayi dahil, hareketi dahil, musilei sahn, sahnı seman, iptidayi altmışlı, hareketi altmışlı, musilei süleymaniye, havamisi süleymaniye, süleymaniye, darülhadis.⁸⁴

Fatih teşkilat kanunnamesinde, müderrislerin tayini konusunda medreselerin payeleri müderrislerin aldığı yevmiyeye göre, yirmi akçeliden başlayan ve beşer akçe artışla yirmi beş, otuz, otuz beş, kırk, kırk beş ve elli akçeye ulaşan bir hiyerarşiye bağlamıştır. Ellili medreseler **“Dâhil”**, **“Hâriç”** ve **“Sahn”** olmak üzere üç ayrı isimle anılmışlardır. Sahn Medreselerin yani Fatih Külliyesinde üst seviyeli sekiz medresenin müderrisleri de ülemânın en ileri gelenleri olarak kabul edilmiş ve resmi törenlerde sancak beylerinin önüne yerleştirilmişlerdir.⁸⁵

Dâhili Medreseleri, Osmanlı padişahlarıyla, şehzade validelerinin, şehzadelerin ve padişah kızlarının yaptırmış oldukları medreselerdir. Bundan sonra en yüksek tahsil derecesi olan Semâniye Medreselerine geçilirdi.

Eğitime yeni başlayan bir öğrenci Muhtasaât derslerini gördükten sonra, Hâşiye-i Tecrid Medresesine, oradaki derste başarılı olduktan sonra ve müderrisinden bir belge alarak bir üst

81- İhsanoğlu E., a.g.e., s:238

82- Ergin O., a.g.e, s:98,99

83- Pakalın M.Z., Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C:2, s:436-439

84- Ergin O., a.g.e., s:99

85- İhsanoğlu E., a.g.e., s:238

derecedeki Miftah Medresesine devam eder, oradan 40'lı Haric ve Dâhil Medreseleri derslerini gördükten sonra Sahn-ı Semân'a giderek danişmend olur^{86,87}.

İSTANBUL SÜLEYMANİYE MEDRESELERİ

Medreselerde ikinci yeniliği Kanuni Sultan Süleyman yaptırmış, Kanunnamesiyle medreseleri resmi bir statüye bağlayıp, yep yeni bir düzene sokmuştur. Bu hükümdar kendi adını taşıyan imaretin kuzey ve doğu tarafında yedi medrese yaptırmıştır. Bu medreselerin beşini Fatih medreselerinde olduğu gibi lise eğitimine, birini hadis ilminde ihtisas yapmak isteyenlere **“Dârü'l-hadis”**, birini de tıp eğitimi almak isteyenlere **“Dârü'l-tıp”** ayırmıştır.

Bu medreselerde haftada dört gün ders okutulurdu. Öğrencilerin yatıp kalkmaları için de ayrı hücreler bulunuyordu.⁸⁸

Dârülhadis medresesi üstünde müderrislik olmayıp buranın müderrisi arzu ettiği taktirde mahreç mevliviyetleri denilen Kudüs, Halep, Eyüp, Selanik, Tırhala Yenişehir, Galata, İzmir, Sofya, Trabzon ve Girit kadılıklarına tayin olunurdu.

Dâr-ül hadîs müderrisliği açık olursa, oraya Süleymaniye müderrislerinin kıdemlisi ve onun yerine de Hamise-i Süleymaniye ve onun yerine Mûsıla-i Süleymaniye müderrislerinin eskileri tayin edilirdi.

Süleymaniye Medreseleri'nden **Dâr-ül-hadîs**'de usul-i hadis ve hadis okutuluyor ise de diğer riyaziye, tıp medreselerinde hangi eserlerin gösterildiğine dair pek fazla bilgimiz yoktur.⁸⁹

Süleymaniye Medreseleri arasında riyaziyat ve tabiiyat için ihtisas medreseleri olmadığı gibi, Süleymaniye Medreseleri'nde tıp eğitimi görüp, fıkıh, şer'iyat ve edebiyatta ilerlemek ve bu konularda uzman olmak isteyenler, oradan Fatih Sahn Medreseleri'ne gitmezlerdi. Fakat Fatih ve diğer medreselerde lise eğitimini bitirmiş olanlar Süleymaniyedeki tıp ve hadis medreselerine ve bunların müderrislerinin derslerine devam ederlerdi.⁹⁰

Fatih tarafından kurulmuş olan Semâniye veya Sahn-ı Semân Medreseleri ile Kanuni Sultan Süleyman tarafından kurulmuş olan Süleymaniye Medresesi faaliyetine geçişine kadar, hiyerarşik bir yapıdaki Osmanlı medrese sisteminin zirvesinde bulunmaları ve altta kalan bütün medreseleri şu veya bu şekilde etkilemeleri sebebiyle, Osmanlı ilim ve fikir zihniyetinin teşekkülünde önemli rol oynamışlardır. XVI. yüzyıl boyunca hattâ XVII ve XVIII. yüzyıllarda ilmiye, adliye ve kaza teşkilatının en yüksek noktalarında bu medreselerde yetişen ilim adamları görev almışlardır.⁹¹

MEDRESELERDE OKUTULAN DERSLER

Osmanlı Medreselerinde aşağıdan yukarıya her derecede hangi ders kitaplarını ne ölçüde okuttuklarını ve derslerin bir program dahilinde nasıl bir sıra takip etmiş olduklarını burada açıklamak çok güç ise de, daha önce teşekkül etmiş tedris usûlünün genel ölçüler içersinde Osmanlılarda da devam etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Osmanlılardan önce bilgece üstün olan öğrenciler ön safta yer alarak, müderris huzurunda halkalar şeklinde oturulur ve öğrenciler ders kitaplarından başka ayrıca not defteri bulundurulardı⁹².

Bazı kanunnamelerde ve vakfiyelerde, okunması istenen bir kısım eseler yazılı ise de, bunların Osmanlı Medreselerinde okutulan ders ve eserlerin tümü olmadıkları ve müderrislerin,

86- Uzunçarşılı İ.H., Osmanlı Devletinde İlmiye Teşkilatı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1984 s:11

87- Gül A., a.g.e. s:35

88- Gül A., a.g.e. s: 36

89- Uzunçarşılı İ.H., a.g.e. s:38

90- Ergin O., a.g.e. s:100

91- Unan F., a.g.e.s:96

92- Baltacı C. a.g.e., s:44

belirli temel ilimler ve onlarla ilgili eserlerin yanında, onları anlamaya hizmet eden ilim ve eserleri okuttukları da anlaşılmaktadır⁹³.

Fakat medrese derslerinin İslam aleminde aşağı yukarı hemen hemen birbirinin aynı bir program dahilinde ve aynı metotla tedris edildiğini ve tatil günlerinin de bir birine benzediğini görmekteyiz⁹⁴. Genellikle haftanın üç günü “Salı, Perşembe, Cuma” ile bayram günleri tatil yapılarak diğer günlerde eğitime devam edilmiştir. Ancak bazı müderrislerin otobiyografilerine bakılarak bu usulün Fatih devrinden itibaren kabul edildiği, yahut haftadaki üç günlük tatilin azami tatil günleri olduğu ve bundan az da tatil yapılmış olabileceği düşünülebildiği gibi, ayrıca Osmanlı medreselerinde, XV. Asırda günde dört ders, XVI. asırda beş ders okutulduğu anlaşılmaktadır⁹⁵.

İptidayı hariç medresesine giren bir öğrenci, burada elifba, ilmihal, Kur'an, yazı, âmâlî erbaaya kadar hesap görürdü. Orta tahsil, dahil ve hariç iki medresede yapılırdı. Buralarda ulûm denilen, sarf, nahiv, yazı, ıstikak, hendese, hesap, münazara, mantık ve onun şerhi fenari ve daha yüksek olarak metali şerhi ve kelamdan haşiye-i tecrid okunurdu. Orta kısımdan sonra tetimme medreseleri yani liseler gelirdi. Bunlarda ulum denilen sarf, nahiv, yazı, ıstikak, hendese, hesap, mantık, belagat, lûgat, heyet, felsefe ve hatta tarih ve coğrafya ile birlikte ulum-i âliye ismi verilen ilm-i kuran, ilm-i hadis, ilm-i fıkıh okutulurdu. ^{96,97}

Sahnı Süleymaniyede hadis, usulü hadis, tıp, tabiyat, riyaziye ve heyet gösterilirdi. Kelam derslerinde hükema denilen filozoflarla kelamcılar arasında çeşitli konularda yapılan tartışmalara önem verilirdi.

XV. yüzyılın sonlarında çıkartılan kanunnameye göre medreseler, yirmi, yirmibeş akçe yevmiyeli hâşiye-i tecrid, otuzlu, otuz beş akçe yevmiyeli miftah ve kırklı, hâriç, ellili, dâhil elli ve sahn-ı seman olarak o tarihlerde altı dereceye ayrıldığından, öğrenciler de bu medreselerdeki müderrislerden derece derece ders görürlerdi. Bu derecelerin zaman içinde değişebildiklerini de görmekteyiz.

Bu eğitim kanunnamesine göre; aşağıdan yukarıya doğru yani Hâşiye-i Tecrid Medresesi'nden başlayarak, medrese derecelerine göre mantıktan şerh-i tevalî, belâgatten miftah, usul-i fıkıhtan tavzih ile bunun şerhinin şerhi telvih ve yine usul-i fıkıhtan adud şerhi ve fıkıhtan hidaye ve en son tefsir dersleri okutuluyordu.⁹⁸

Süleymaniye medreseleri yapıncaya kadar en yüksek müderrislik Sahn-ı Seman müderrisliği iken Süleymaniye medreselerinin inşasından sonra, ibtidâ-i altmışlı, yani altmış akçe yevmiyeliden başlayarak Hareket-i altmışlı, Mûsıla-i Süleymaniye, Hamise-i Süleymaniye ve Süleymaniye müderrisliğinin son kademesi olan Dârü'l-hadis Süleymaniye müderrisliğine kadar bir müderrislik derecesi takip ederdi.⁹⁹

MEDRESELERDE YAPILAN YENİLİKLER

17. yüzyıldan başlayarak medreseler bütün müsbet bilimleri içinden atmış, İslami nasları körü körüye tekrarcısı durumuna düşmüştür. Serbest tartışmaya düşünce özgürlüğüne, gözlem ve deneye yönelen her ders ve her öğretmen medreseden sürülüp çıkartılmıştır. Medreseler çöküş devrine girmiştir. Müderrislik hiçbir değer aramadan verilen bir rutbe halini almış, babadan oğula geçer olmuş, içinde ders bile okutulmayan yıkık binalara müderris tayin edilmeye başlanmıştır. Daha doğdukları gün çeşitli rutbeler alan bir “beşik uleması” sınıfı türemiştir.¹⁰⁰

93- Baltacı C. a.g.e., s:36

94- Uzunçarşılı İ.H., a.g.e. s: 39

95- Baltacı C. a.g.e. s:43,44

96- Ergin O., a.g.e. s:100

97- Uzunçarşılı İ.H., a.g.e. s:20

98- Uzunçarşılı İ.H., a.g.e. s:39

99- Uzunçarşılı İ.H., a.g.e. s.37

100- Başgöz İ., a.g.e., s:14

1908 inkılâbından sonra, diğer kültür müesseselerinde olduğu gibi medreselerin de yeni baştan ıslah edilmesi söz konusu oldu. Bu konuda gazete ve dergilerde pek çok yazılar yazıldı.

Bu konu ile ilgili toplantılar yapılarak çeşitli görüşler ortaya konuldu. İlk defa medreselerde resmi olarak yenilik hareketlerine R: 30 Kânunusani 1325/M:12 Şubat 1910 tarihinde İstanbul Fatih'te Tabhane Medresesi'nde başlandı.

Medreselerin yeni programlarına ulûmü riyaziye ve tabiiye, tarih, coğrafya, ve farisi dersleri konulmuş ve hafif bir şekilde Türkçe'de sokulmuştur. Fakat Türkçe olarak sadece Osmanî, inşa ve belâgatî Osmaniye dersleri görülmekte idi. Programda ise, okunacak derslerin adlarından ziyade, okunacak kitapların “özellikle Arapça” isimleri yazılmıştır.

1908 inkılâbından sonra medreselerde ikinci yeniliğe 1909 yılında gidildiğini görmekteyiz. R:13 Şubat 1325/M:26 Şubat 1910 tarihinde Medaris-i İlmiye Nizamnamesi kabul olunmuş. Bu nizamnameye göre; medreselerde günde üçer ders okunacak, fakat öteden beri sabahları camilerde okunan dersler yine oralarda ve yeniden programa konulan **fünun dahi kablezzuhur ve badelzuhur gibi münasip vakitlerde tayin ve tensip edilecek** dersaneler vesair mevakide okutulacaktır. Fakat yeni konulan bu programın uygulanıp uygulanmadığı belli değildir.

Medreselerde yapılan yenilikler bir türlü sonuçlandırılıp belli kurallara bağlantılamamıştır.

18 Eylül 1330 tarihinde 24 maddelik bir nizamname ile İstanbul medreseleri Dar-ül-hilâfetülâliyye Medresesi adı altında bir tek medrese sayılmıştır. Dar-ül-hilâfetülâliyye Medresesi'nde 1914 'te derslere başlanmış, fakat dersler bir yıl okutulduktan sonra yeni programda yeniden düzenlemeler yapılması gerekli görülmüş, bu arada Osmanlı Hükümeti genel harbe girdiğinden yapılan düzenlemelerden bir sonuç alınamamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan 20.yüzyılın başlarına kadar memleketin bilim ve yargı hayatına hakim olmuş, toplumun hukuk gibi, siyasi, iktisadi, sanat, edebiyat ve ekonomi kurumlarına yön vermiş olan medreseler; 03 Mart 1924 tarihinde çıkartılmış olan Tevhidi Tedrisat Kanuna göre kapatılarak tarihe karışmışlardır.¹⁰¹

Osmanlı medreseleri hakkında burada genel bilgileri sunmakta ki amacımız, Edirne medreselerini yazarken, onların derecelerini, niteliklerini ve vermiş oldukları eğitimi anlamakta kolaylık sağlamak içindir.

EDİRNE VİLAYETİ SINIRLARI İÇİNDEKİ MEDRESELER

1560 yılında Edirne'ye gelen Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde Edirne Medreseleri ile ilgili olarak şunları yazmaktadır:

“*Muradiye Medresesi: Mâmur, evkafi çok, meşhur Kutup İshak'ın mekânı olan eski dârütedristir.*

Yıldırım Han Medresesi: Evkafi zayıftır. Musa Çelebi Medresesi, Çelebi Sultan Mehmet Han Medresesi, Koca Murad Han Medresesi mamur ve meşhur medresedir. Üç Şerefeli Medrese, Eski Medrese, Küçük Çelebi Medresesi, Hüsamîye Medresesi, Çukacı Hacı Medresesi, Anbarîye Medresesi, gayet mâmurdur.

Kemal Paşazade Medresesi: Bu medresede cinler bir odayı zabt eylediğinden her kimse girmeye kaadir olmayıp, nice seneleri kapısı kapalı kalarak boş dururdu.

Taşlık Medresesi, Pir Mehmed Sarac İbn Ramazan Medresesi, meşhur Ramazan-oğullarındandır. Fakat Saraciye Medresesi namıyla meşhurdur.

Müteaddit Dârülkurra'sı olup, ondört adet sâlâtin câmii, müderrisleri ve şeyhül kurra cem'olup, hıfz ilmi, ibni kesir ilmi, seb'a-i aşere, ilm-i takrib görölüp kitap-ı cezerî, kitab-i

101- Ergin O., a.g.e. s:118-136

şitabiye, beyitler okunup, kaynaklarıyla okuyanları ile tahkik ve tetkik edilip, kıraat ilmine itina ederler.”¹⁰²

Osmanlılar döneminde yayınlanmaya başlayan, ve günümüzün İl yıllıkları olan Edirne Salnamelerinde, Edirne'de bulunan kurum ve kuruluşlar anlatılırken, Edirne Medreselerine de yer verilerek şunlar yazılmıştır:

“Edirne'de vaktiyle 24 medrese yapılmıştır. Bunlardan 15'i altmışlık, dahil ve hariç derecesinde, 9'u aşağı derecelerde idi.

Altmışlık olan 3 medreseden biri Sultan Selim medresesidir. Burada müderris olan kişi Reis-ül müderrisin olarak kabul edilirdi.

Öbürü, Sultan II.Bayezid ve biri de Sultan II.Murat'ın yaptırdıkları Dâr-ül Hadis medresesidir.

Altı medresede dahil derecesinde olup, birincisi Sultan II.Murat'ın yaptırdığı Üç Şerefeli Medreselerinin eskisi, yani Saatli Medrese olduğundan, bâzı kere altmışlı olarak da işlem görürdü.

Öbürü de, Fatih'in yaptırdığı Peykler Medresesidir. Bunların yakınında Ekmekçi Köy Medresesi adında diğer bir medrese vardır ki, Ekmekçi Köylü Hacı Ali Ağa tarafından H:1234/M:1819 yılında yapılmıştır.

Anlatılan üç medrese, H:1304/M:1886 yılı sonunda Vali Hacı İzzet Paşa'nın gayretiyle yeni olarak tamir edilmiştir. Biri de Eski Câmi Medresesi olup, vaktiyle bilginlerden Halebî adında bir kişi buna müderris olduğundan, onun adı ile ünlenmiştir.

Dördüncüsü Medrese-i Ali Bey'dir ki, Taşlık Medresesi denmekle tanınır.

Vaktiyle hariç derecesinde idi. H:1019/M:1610 senesinde dahil derecesi verilmiş ve ondan sonra dahil işlemi görmüştür.

Beşincisi Emîniye Medresesidir. Hariç sınıfında idi. H:1030/M:1621senesinde müderris olan Edirne'li Abdülgani Efendi'ye dahil derecesiyle verilmiştir. Tahmis civarında arsası bulunmaktadır.

Altı medrese de hariç sınıfındadır.

Birincisi İsmail Ağa Medresesidir ki, Saraciye denmekle ünlü ve halen mevcuttur. Edirne vücutundan Hacı Ahmet Paşa tarafından H:1284/M:1867 yılında tamir edilmiş ise de halen tamire muhtaçtır.

Üçüncüsü Lâri Câmi'i yakınında Çuhacı Hacı Medresesidir ki yapılışına tarih (kabul)'dır. Bunu, Edirne Müftüsü ve halen Vilayet Merkezi Nâibi Hacı Mehmet Fevzi Efendi H:1275/M:1859 yılında yeniden yaptırıp:

“Şu dersane senindir çün kabul kıl ya resulallah” mısrasını yazmış ve adını Lâle-i ûla koymuştur.

Dördüncüsü Beylerbeyi Medresesidir. Bir bölümü harap olmuş ise diğer kısımları duruyor.

Beşincisi Topkapısı civarındaki Yâkup Paşa, altıncısı Şeyhi Çelebi Medresesidir ki, bunlar da harap durumdadır.

Aşağı derecede olan dokuz medreseden birincisi Hacı Alemeddin, ikincisi Şeyh Şücaeddin, üçüncüsü Şah Melek, dördüncüsü Emir Kadı, beşincisi Kadı Fahreddin, altıncısı Tütünsüz Ahmet Bey, yedincisi Anbar Kadı, sekizincisi Hüsâmiye, dokuzuncusu Ali Kuş medreseleridir.

Edirne'de üç da'r-el Kur'a var idi. Hepsî için en büyüğü “Da'r-el Kur'a-i Selimiye” dir. İlk şeyhliği, kırk sene kadar Ayasofya'da katip olan Hamdi Efendi'ye verilmiştir.¹⁰³

102- Danışman Z., Evliya Çelebi Seyhatnamesi, C.5, İstanbul, 1970, s:327

103- Adı geçen, seçkin bilginlerden olup Kuran okumada birçok eser vermiş, fiyuz adlı faydalı da kitap O'nun eseridir.

Biri de “Küçük Da'r-el Kur'a” demekle tanınır. Yeri olmayıp şeyh kişi derslerini Eski Câmi de verir.

Üçüncüsü Hüseyin Ağa Da'r-ul Kur'a sıdır. Bunun da yeri yoktur. Şeyh olan kişi, Sultan Selim Câmi'nde ders verir.

Başkaca sekiz medrese vardır ki, yaptıranları bilinmeyip sonradan hayır sahipleri tarafından tamir edilmiştir.

Bunlardan birincisi Hayriye Medresesidir ki, H:1284/M:1867-68 senesinde eşraftan Hacı Ahmet Bey tarafından tamir edilmiştir.

İkincisi Koğacılar Medresesidir ki, bu da eşraftan Hacı Sâlih Bey tarafından tamir edilmiştir.

Üçüncüsü, Defterdar, dördüncüsü Seyfettin, beşincisi Sarıcağa, altıncısı Orta İmaret yani Necatiye, yedincisi Lâri Câmi'i avlusunda Lâleli-i Sâniye, sekizincisi Ders-i âm medreseleridir.

Bunlardan Necâtiye ve Lâleli-i Sâniye Medreseleri de, Mehmet Fevzi Efendi tarafından H:1272/M:1856 yılında yeniden tamir edilmiş, Necatiye Medresesine “Kılınmış medrese bâğ-ı enadilya resul”

Lâleli-i Sâniye'ye de “Ola bâb-ı medreseniz feyz-u neşrin matlaı” mısrasını söylemiştir.”^{104,105}

DERECELERİNE GÖRE EDİRNE MEDRESELERİ

YİRMİLİ MEDRESELER

AHİ ÇELEBİ MEDRESESİ (EDİRNE)

Sultan II.Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanûni dönemlerinin Hekimbaşı Ahi Mehmet Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Hacdâ dönürken 1523-24'de Mısır'da vefat etmiştir. Bu ünlü hekimin Edirne'de bundan başka bir mektebi ve hamamı da vardır.¹⁰⁶ Medrese, mektep ve mescidi için hamam,dükkan ve mahzenlerden başka Çorlu, Edirne, Hayrabolu ve Şile'de bazı köyleri vakfetmiştir.¹⁰⁷

ANBAR KADI MEDRESESİ (EDİRNE)

Kaynaklarda, yaptıran kişi ve yapılış tarihi hakkında bir bilgi yoktur. Yeri de bilinmemektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde yalnızca adı kaydedilmiştir.

1537 ve 1547 tarihlerinde yirmili medreseler arasında adı geçmektedir. Müderrisleri olarak Kösec Hasan Efendi ve Fevrî Ahmet Efendi'nin adları geçmektedir.^{108,109}

104- 1898 yılı Edirne Vilayet Salnamesi

105- 1901 yılı Edirne Vilayet Salnamesi “İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Ali Emiri Nüshasından alınan kopya. T.Ü. Tıp Fak. Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Dr.Ratıp Kazancıgil Kütüphanesi”

106- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., Trakya'da Yüksek Öğretimin Tarihçesi, Edirne Edirne,T.Ü. Rektörlüğü Yayınları, 2002, s:3

107- Baltacı C. a.g.e., s:73

108- Baltacı C. a.g.e., s:73

109- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:3

HIZIRPAŞA MEDRESESİ (HAYRABOLU)

Kanûni dönemi vezirlerinden Hızır Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Bu medresenin varlığını 1555-56 yılına ait bir atamadan öğreniyoruz. Saçlı Emir Zâde Abdurrahman Efendi'nin 1556 tarihinde 20 akçe ile buraya müderris olarak atanmış olduğu görülüyor.¹¹⁰

SARACİYE MEDRESESİ (EDİRNE)

Fatih devri ileri gelenlerinden Hacı Kemaleddin Bin Abdullah tarafından yeni saray yakınında bir medrese ve mescit yaptırılmıştır.

Medreseye, İsmail Ağa, ve Yeniçeri Mahallesi'nde bulunmasından dolayı da "**Meydan Medresesi**" adı da verilmektedir. Kemalettin Bey, medrese ve camii için Edirne'de hamam, dükkanlar, odalar, Gelibolu ve Bursa'da muhtelif emlak, Yanbolu havalisinde köyler vakfetmiştir.

Bina, müderris, muid (*yardımcı*), öğrenci ve mescit birimleri olmak üzere dokuz odalı olup bugün mevcut değildir.

Vakfiyesine göre medrese yirmili idi.

Müderrisleri arasında: Şeyh Arif Çelebi, Celal Zâde Salih Efendi, Şah Mehmet Çelebi bulunmaktadır.^{111,112}

ŞAH MELEK MEDRESESİ (EDİRNE)

Şah Melek Paşa Mahallesi'nde, Şah Melek Paşa Cami'i Sokağı'nda birinci numaradadır.

Yıldırım Bayezit, Süleyman Çelebi, Çelebi Mehmet ve II.Murat dönemlerinde yaşamış Amasyalı Şâzioğlu Şah Melek tarafından yaptırılmıştır.

Hâlen yıkılmış bulunan medresenin vakfiyesinde; müderrise günde 10, Mûide 4 ve talebelere toptan 10 dirhem verilmesi şart koşulmuştur. 1529 tarihinde aşağı payede olduğu gibi, XVI.yüzyılın sonlarına kadar yirmili olarak görülmektedir. 1652 tarihinde ise ellililer arasında görülüyordu.

Müderrisleri arasında ünlü Molla Hüsrev bulunmaktadır.^{113,114}

OTUZLU MEDRESELER

ORUÇ PAŞA MEDRESESİ (DİMETOKA)

Bu medreseyi, Sultan II.Murat döneminde vezir olan Oruç Paşa yaptırmıştır. Hibri tarihçesinde Dimetoka'da gösterilen medreseyi, Bâdi Efendi Edirne'de yeri belli olmayanlar arasında göstermiş ve ondan kaynaklanan eserler de aynı bilgiyi vermişlerdir.

Evliya Çelebi de Hibri'yi doğrulamış olup, bu medreseye yapılan atamalar da onları doğrulamaktadır.

Hibri, medresenin 1401-2 tarihinde yapıldığını bildiriyor.

110- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:4

111- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:4

112- Baltacı C.; a.g.e.,s:89,90

113- Baltacı C.; a.g.e.,s:91,92

114- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:4

Müderrisleri arasında: *"Muslihiddin Kastalâni, Şucâeddin İlyas Rûmi, Pamuk Kadı,Taşköprülü Zâde İsâmüddin Ahmet, Müeyyed-Zâde Alaeddin Ali, Kasap-Zâde Abdulkerim Efendi, Hacım Ali Çelebi, Uzun Bâlî-Zâde Ali Efendi, Abdulfettah Efendi, Dursun-Zâde Abdalbâki Efendi"* gibi bilginler bulunmaktadır.^{115,116}

KÜÇÜK LÂLELİ MEDRESESİ (EDİRNE)

Çarşıda Lâleli Medresesi sokağında ikinci numaradadır. Çuhalcı Hacı İlyas adlı kişi tarafından H:948/M:1541 tarihinde yaptırılmıştır.

Çuhacı Hacı ve Astarıcı Hacı adlarıyla de ünlenmiş idi. Kapısı üstündeki mermer üzerinde Şu tarih yazılıdır.

Küçük Lâleli Medresesi

Tarih Kitabesi

Sâhibi hâcâtına bula vüsûl

Bu makamın târihi Hayr-ın kabûl

Derecesi hariç sınıfından olup, otuzludur. Zamanla harab olup, arsa haline gelince Edirne eski müftisi Kureyşi Zâde Hacı Mehmet Fevzi Efendinin öncülüğü ile menzilci Ali Ağa adlı kişi, H:1275/M:1858 tarihinde yeniden yaptırıp, bitirilmesine şu tarihi demiştir.

“Bu derslane senindir kabul kıl ya resulullah”

H:1295/M:1878 istilasında yıkılması üzerine yeniden yapılmasına padişah emri çıkmıştır. H:1317/M:1899 zilkadesinin sekizinci, H:1316/M:1898 Haziranı'nın birinci günü açılış töreni yapılmıştır. Çatısı ahşaptandır.¹¹⁷

KIRKLI MEDRESELER

BEYLERBEYİ MEDRESESİ (EDİRNE)

Mîr-i Mîran Mahallesi'nde Arpa Kervan sokağında otuz birinci numaradadır.

Sultan II.Murat dönemi vezirlerinden Sinanüddin Yusuf Paşa tarafından yapılmış olup, halen yıkılmış bulunmaktadır.

Yapılışı 1429-30 veya buna yakın bir tarihtedir.

Vakfiyesine göre medrese, paye bakımından yirmili durumda iken,1557-58'den önce otuzlu ve 1592-93 tarihinden önce kırklılar arasında bulunuyordu.

Müderrisleri arasında: *“Çivi Zâde Muhittin Efendi, Emir Hasan Rûmi, Kara Dursun Efendi, Kınalı Zâde Ali Efendinin kardeşi Abdurrahman Kirâmi Efendi, Manav seydi efendi, İvaz Efendi, Uzun Bâlî Efendi”* gibi bilginler bulunmaktadır.^{118,119}

115- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:5

116- Baltacı C.; a.g.e., s:107,108

117- Kazancıgil R.; Ahmet Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne C:I, Edirne Valiliği Yayınları No:13, Edirne Kültür Müdürlüğü Yayınları No:9, 2000, s:109,110

118- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:5

119- Baltacı C., a.g.e.,s:120-122

İBRAHİM PAŞA MEDRESESİ (EDİRNE)

Fatih ve Sultan II.Bayezid dönemi vezirlerinden Çandarlı İbrahim Paşa tarafından, aynı adı taşıyan mahallenin Çokalca Sokağı'nda yaptırılmış olup, otuz yedinci numaradadır. Vakfiyesi 1464-65 tarihini taşımaktadır. Bu medrese de yıkılmıştır. İlk yapılışında yirmili iken sonra yükselip kırklılar arasına girmiştir.¹²⁰

Dr.Cahit Baltacı medresede ders vermiş müderrisleri şöyle sıralamaktadır:

- Üskübî İshak Çelebi H:935/M:1528
- Kaba Lütü Efendi H:960/M:1552
- Bezen zâde Mahmut Efendi H:967/M:1559
- Mu'idzâde Mehmet Efendi H:971/M:1569' dan önce
- Pirliperi Hasan Efendi H:999/M:1590¹²¹

İbrahim Paşa vakfiyesinde medresesinde adı geçmekte, gelir kaynakları ve değerli kitaplar ayrıntıları ile yer almaktadır. Vakfiyede gösterilmiş olan gelir ve gider ve harcama kalemleri arasında İmam, hatip, müezzin, ser mahfil, şeyh nâzır,câbi kütüphane memuru gibi personele verilen ücretlerde gösterilmiştir.

Edirne Tarihçilerinden Abdurrahman Hibri, İbrahim Paşa Medresesi için şunları yazmaktadır:

“Biri dahi İbrahim Paşa Medresesidir. Halen Müderrisi Halil Efendi zâde Mehmet Efendidir”.

Hibri burada medresenin hangi İbrahim Paşaya ait olduğunu belirtmemiştir.¹²²

HACI ALAMÜDDİN MEDRESESİ (EDİRNE)

Saraçlar Caddesi'nde, Saraçlar Câmi'i Sokağı'nda onuncu numaradadır (*bu, Bâdi Efendinin tespitidir. Hâlen ne câmi ne de medrese mevcuttur*). Yaptıranın kimliği hakkında geçerli bilgi olmayıp, Fatih dönemi ileri gelenlerinden olduğu sanılmaktadır. Derece bakımından 1598-99 tarihinde kırklı olduğu görülüyor.

Müderrisleri arasında: *"Mehmet Bin Arif Efendi, Mü'min Zâde Mehmet Efendi, Ali Efendi"* bulunmaktadır.^{123,124}

Uzun müddet ayakta kalmış olan bu medrese, yıkılarak yerine yeni binalar inşa edilmiştir.¹²⁵

HÜSÂMÜDDİN MEDRESESİ “EKMEKÇİ KÖYLÜ MEDRESESİ” (EDİRNE)

Bâdi Efendi, bu medresenin Altûni Mahallesi'nde, Ekmekçi Köylü Medresesi Sokağı'nın ikinci numarasında olduğunu bildiriyor. Medreseyi ilk yaptıran, Hüsameddin adlı bir kişi olup, 1746 yılında çıkan bir yangında yanarak yok olmuş, 1818 yılında Ekmekçi köylü Ali Ağa tarafından, ahşap olarak yaptırılmıştır. Bundan dolayı medreseye Ekmekçi Köylü Medresesi de denmektedir.

Medresenin kuruluş tarihinin 1632-33 tarihinden önce olduğu tespit edilmektedir.

120- Bâzı medreseler, kuruluşlarında 20'li olup sonradan dereceleri yükseltilmiştir. Bizim tespitimiz, Dr. Cahit BALTACI'nın XV-XVI yüzyılda Osmanlı Medreseleri adlı eserinde ki sıraya göre yapılmıştır. R.K

121- Baltacı C., a.g.e. s:126-127

122- Kazancıgil R.: Edirne İmaretleri, İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları No:10, İl Kültür Müdürlüğü yayınları, no:7, 1999, s:61

123- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:5

124- Baltacı C.; a.g.e.,s:128,129

125- Ayverdi E.H., a.g.e. s:224

Medrese paye bakımından 1541-1542 yılında yirmili iken, 1587-1588 yılında kırklı payesine yükseltilmiş, 1632-1633 tarihinde Evliya Çelebi, bunu ünlü medreseler arasında saymaktadır.

Müderrisleri arasında: "*Kınalı Zâde Ali Efendi, Mustafa Efendi*" gibi bilginler bulunmaktadır.^{126,127}

YAKUT PAŞA MEDRESESİ (EDİRNE)

Topkapı Hamamı yolu üzerindeki sekiz numarada bulunan bu medreseyi yaptıran kişinin kimliği üzerinde, kaynaklar arasında fikir ayrılıkları vardır. Ahmet Bâdi Efendi Abdullah oğlu Yakut Paşa H:994-M:1585 Recep ayında yaptırmış olduğunu ve yazmakta ve sınıfı hariç ölçüsünün de ile yirmi beşli olduğunu söylemektedir. Topkapı yakınında bulunduğu için ***Topkapı Medresesi*** adıyla tanınmıştır. Kapısındaki mermer levhada şu ibare yazılıdır.

Topkapı Medresesi Kitabesi

***Kad emere hâz'el medrese-t-ü Yâkut bin Abdullah
Fi recep sene erbai ve tûs'ayni ve tis'a mae. Allah-u âlem***¹²⁸

Medrese 1574-75'den önce otuzlu iken, 1604-5 yılından önce kırklı olmuştur.

Müderrisleri arasında; Derviş Çelebi ve Kara Süleyman Efendi bulunmaktadır.^{129,130}

ELLİLİ MEDRESELER

ABDÜ'L-VÂSİ MEDRESESİ (DİMETOKA)

Anadolu ve Rumeli kazaskerliklerinde bulunmuş, İstanbul, Bursa kadılığı yapmış, Edirne ve İstanbul medreselerinde müderrislik yapmış Abdü'l-Vâsîb. Hayreddin Hızır tarafından yaptırılmıştır. 1522-1523 yılından sonra, yani Abdü'l-Vâsî'nin emekliye ayrılmış olduktan sonra yaptırılmış olduğu sanılmaktadır. İlk müderrisi olan Muslihiddin Efendi 1533-34 yılında önce 20 akçe ile buraya tayin edilmiştir. Bundan medresenin ilk yıllarında yirmili olduğu anlaşılmaktadır. Medresenin payesi 1554'te otuzlu, 1595-96 tarihlerinde de ellililer arasında bulunuyordu.

Medresenin müderrisleri arasında; “*Yörük Muslihiddin Efendi, Bağdâdî-Zâde Hasan çelebi, Abdurrahman b. Ali, Kasap_Zâde Abdü'l-Kerim Efendi, Harem Efendi, Hüsâm Efendi, Hasım Ali Çelebi, Bâlî-Zâde Ali Efendi*yi” sayabiliriz.¹³¹

AHMET PAŞA MEDRESESİ (ÇORLU)

Yaptıran, kimliği kesin olarak saptanamamış olan, bir “Ahmet Paşa” dır. Bu medreseye, 1526-27 tarihinden itibaren atama yapılmaya başlanılmıştır. Hâlen Çorlu'da yeri bile bilinmemekte olan medresenin derecesi 1526-27 yılında ellili olarak görülmektedir.

126- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:5

127- Baltacı C.; a.g.e., s: 136,137

128- Kazancıgil R., a.g.e.,s:110

129- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:6

130- Baltacı C.; a.g.e., s:145,146

131- Baltacı C.; a.g.e., s: 150,151

Müderrisleri arasında: “*Şeyhu-l İslâm Çivi Zâde Muhyiddin Efendi, Şeyhu-l İslam Abdü-l Kadir Efendi.....*” gibi bilginler bulunmaktadır.¹³²

ÇUHACI HACI MEDRESESİ (EDİRNE)

Lâri Câmî'i arkasındaki bu medrese, Çuhacı veya Astarıcı Hacı adında bir kişi tarafından yaptırılmıştır. Küçük Lâleli Medresesi de denilmektedir.

Derece bakımından 1557-58'den önce otuzlu iken 1562-63'de ellili olduğu görülmektedir.

Müderrisleri arasında: “*Kamil Çelebi, Abdurraûf Efendi, Kayın çelebi mehmet efendi, Dursun-Zâde Abdu'l Bâki Efendi, Kınalı Zâde Ali Efendi, Kınalı Zâde Hasan Efendi Tâcceddin Efendi, Alâeddin Ali Dav Efendi.....*” gibi bilginler bulunmaktadır.^{133,134}

MAHMUT PAŞA MEDRESESİ (HASKÖY-EDİRNE)

Fatih dönemi sadrazamlarından Mahmut Paşa, kendisine Hâs olarak verilen Edirne'ye bağlı Hasköy'de adını da buradan alan câmî, medrese, okul ve hamam yaptırmış olup günümüze bunlardan sadece câmî kalmıştır.

Kuruluşunda yirmili olan medrese 1591-92 yılında ellililer arasında görülmektedir.

Müderrisleri arasında; “*Kâmi Çelebi, Uzun Bâli Efendi, Kefeli Mustafa Efendi*” gibi bilginler bulunmaktadır.

RÜSTEM PAŞA MEDRESESİ (HAYRABOLU)

Kanûni dönemi sadrazamlarından Rüstem Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Medrese, derece bakımından 1543-44 sıralarında otuzlu iken 1596-97 tarihinde ellililer arasında görülmektedir.

Müderrisleri arasında: “*Ahi-Zâde Mehmet Efendi, Saçlı Emîr-Zâde Alemşâh Abdurrahman Efendi, Nurullah Efendi, Sîrek-Zâde Mehmet Efendi*” bulunmaktadır.¹³⁵

RÜSTEM PAŞA MEDRESESİ (TEKİRDAĞ)

Kanûni dönemi sadrazamlarından Rüstem Paşa tarafından câmî ile beraber yaptırılmıştır.

Mimar Sinan tarafından yapılan külliyyede, bunların dışında bedesten, kervansaray, hamam, aşevi ve kütüphane de bulunmaktadır.

Bugün cami ve bedesten dışındaki birimler yıkılmış bulunmaktadır.

Medreseye giriş güneybatı yönündendir. Odalar dikdörtgen şeklindeki avlunun iki tarafını oluşturacak şekilde sıralanmıştır. Boş kalan köşede dershane yer almaktadır.¹³⁶

Medrese 1565-66'da kırklı iken 1591-95'de ellili derecesine yükselmiştir.

Müderrisleri arasında: “*Îvaz Efendi, Lâli Mehmet Efendi, Sîrek Zâde Mehmet Efendi....*” gibi bilginler bulunmaktadır.

132- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:6

133- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:6

134- Baltacı C.; a.g.e.,s:181-183

135- Baltacı C.; a.g.e.,s:346,347

136- Ahunbay Z., a.g.e, s:250

SİNAN PAŞA MEDRESESİ (MALKARA)

Koca Sinan Paşa tarafından 1582'de yaptırılmıştır. Derecesinin 1590-91 tarihinde ellili olduğu görülmektedir.

Müderrisleri arasında: Mustafa Efendi, Lâli Mehmet Efendi bulunmaktadır.

SOKOLLU MEHMET PAŞA MEDRESESİ (LÜLEBURGAZ)

Lüleburgaz Sokollu Mehmet Paşa Medresesi

Sokollu Mehmet Paşa tarafından 1569-70 yıllarında cami'inin yanında yaptırılmış olan medresenin Mimarı Mimar Sinan'dır. Medrese günümüzde de halen ayaktadır.

Mimar Sinan medreseyi cami ile aynı avlu içersinde düzenlemiş, hücreler (odalar) “U” oluşturacak biçimde avluyu üç yönden sarmaktadır. Dershane avlunun güneybatısındaki hücre (*oda*) dizisinin ucundadır.¹³⁷

Yapıldığında derecesi kırklı iken, 1586-87'den itibaren ellili olmuştur.

Müderrisleri arasında: “*Şemseddin Ahmet Efendi, Taceddin Efendi, Mehmed Ağa-Zâde, Dökmeci-Zâde Mehmet Efendi, Kasım Bey-Zâde Ahmet Efendi, İbrahim b. Mustafa Efendi, İbrahim Efendi, Küçük Tâceddin Zâde Haydar Efendi, Abdülkerim Efendi, Tarsûsî Mustafa Efendi, Tezkireci Tâceddin Efendi, İbrahim Efendi, İznîkî İbrahim Efendi, İmam-Zâde Mehmed Efendi, İznîkî Şah Mehmed Efendi....*”¹³⁸ gibi bilginler bulunmaktadır.

EMİNİYE (SARICAPAŞA) MEDRESESİ (EDİRNE)

Şehremini Cafer Çelebi tarafından, Sarıca Paşa Mahallesi'nde yaptırılmıştır. Bu nedenle Sarıcapaşa Medresesi de denmektedir.

Câfer Çelebi, 1542-43 tarihinde Edirne'de vefat etmiş, medrese ise harap halde iken onartılmış ve sonrada yanmıştır.

137- Ahunbay Z., a.g.e., s:259,260

138- Baltacı C., a.g.e.,s:423,424

Derecesi, yirmiliden başlamış iken 1591-92'de elliliye yükselmiştir.

Müderrisleri arasında; "*Tepegöz Hızır Efendi, Emîr Şâh kardeşi Mehmet efendi, Emîn-Zâde Mehmed Efendi, Filibeli Hasan Efendi, Vardârî Semiz Ahmed Çelebi, İstanbul'lu Ali Çelebi, Yunus Efendi*" bulunmaktadır.^{139,140}

ESKİ CÂMÎ MEDRESESİ (EDİRNE)

Gerek yaptıran kişi, gerekse yapıldığı tarih hakkında kesin bir belgesi bulunmayan bu medresenin Eski Câmî yakınında bulunduğu konusunda söz birliği vardır.

Dr. Rıfat Osman Bey, Edirne Evkâf-ı İslamiyye Tarihi adlı eserinde bu medrese ile ilgili olarak: "*Musa çelebi b. Yıldırım Bâyezid Han tarafından inşa ettirilen medrese câmi-i şerifin mihrabı cihetinde olduğundan cami altı medresesi adıyla bilinirdi. Harap ve terkedilmiş halde iken yıkıldı*" diye yazdıktan sonra şöyle devam etmektedir:

"*Bu medresenin arsası ve mihrap önündeki hazîreye 1907 yılında bodrum katından başka iki katlı yarım kâgîr bir **Vaizler Medresesi** yapılmış idi. Medresenin genişliği talebelere yetecek kadar olduğundan ve askeri hapishane kabul edilmiş olan Sultan Selim Medreseleri de boşaltıldığından mektep, söz konusu medreseye taşınmış ve Hükümet Dairesindeki Evkâf Müdürriyyeti ve Kalemi 1915 tarihlerinde Vaizler Medresesi binalarına taşınmakla 1917 senesine kadar Müftülük makamıda yine bu daire içersinde yer almış idi.*"¹⁴¹

Derece bakımından 1533-34 yılında otuzlu iken 1580-81 yılında altmışlı olmuştur. Medresenin günümüze sadece adı kalmıştır.

Müderrisleri arasında:

- Ahi Zâde Mehmet Efendi (H:963/M:1555/56'dan önce)
- Mustafa b. Uhudidin Yarhisârî (H:923/M:1517/18'den önce)
- Şemseddin İlyas Rûmi (H:929/M:1522/23'ten önce)
- Şâh Mehmet Çelebi (H:958/M:1551'den önce)
- Mehmet Samsûnî Efendi (H:958/M:1551'den önce)
- Kösec Hasan Efendi (H:966/M:1558/59'dan önce)
- Emir Şâh Biraderi Mehmet Efendi (H:968/M:1560/61'den önce)
- Mu'îd-Zâde Mehmet Efendi (H:971/M:1563/64'den önce)
- Karaçelebi-Zâde Hüsâmeddin Hüseyin Efendi (H:973/M:1565/66'dan önce)
- Manastırlı Cafer Efendi (H:990/M:1582/83'ten önce)
- İstanbul'lu Ahmed Çelebi (H:993/M:1584/85 yılında Edirne Eski Câmî Medresesi'ne müderris oldu. Bu medresede müderrislik yaparken H:994/M:1585/86 yılında vefat etti.)
- Mehmed Efendi (H:994/1585/86 yılında Edirne Eski Câmî Medresesi'ne müderris oldu. Bu medresede müderrislik yaparken H:1007/M:1598/99 yılında vefat etti.)
- Hüsâmeddîn Efendi (H:1005/1596 yılında Edirne Eski Câmî Medresesi'ne müderris oldu. Bu medresede müderrislik yaparken H:1010/M:1601 yılında vefat etti.)¹⁴² gibi

139- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:7

140- Baltacı C.; a.g.e., s:188-190

141- Dr.Rıfat Osman ; a.g.e. s:64,65

142- Baltacı C.; a.g.e. s:192,193

bilginler bulunmaktadır. Medresenin günümüze sadece adı kalmıştır.

HALEBİ MEDRESESİ (EDİRNE)

Kaleiçi'nde, Keçeciler Kapısı Caddesi'nde, otuz sekizinci numaradadır.¹⁴³ Yaptıran Sultan II.Murat olup, müderrisliği ilk olarak Halep'ten gelen Şiraciddin Mehmet Efendi'ye verildiği için bu ad verilmiştir. Medresenin Kazancılar çarşısı yakınında bulunmasından dolayı medreseye, Kazancılar Medresesi de denildiği gibi, Halebî'den bozma olarak Çelebî de denilmektedir.

Sonradan yıkılmış olan bu medrese, 1514-15 tarihinde kırklı, 1527-28 tarihinde ise, ellili olmuştur.

Müderrisleri arasında: Siraceddin Mehmet Bin Ömer Halebi, Molla Hüsrev, Kınalı Zâde Ali Efendi, Aydınlı Pir Mehmet Çelebi, Fenârî-Zâde Hasan Çelebi, Hamidiye Efendi, İbni Kemal, Zamîrî Efendi, Şeyh Şâzelî Muhyiddin Efendi, Turâbî Şuayb Efendi, Leys-Zâde Pîr Ahmed Çelebi, Taşköprülü Muslihiddin Mustafa Efendi,Eyyuhum-Zâde Yegânî Paşa Çelebi, Emin Kösesi, Fahreddein Mehmet Efendi, Abdurrahman b. Seydi Ali, Fazîl Çelebi, Baldır-Zâde Abdurrahman Efendi, Ahî-Zâde Mehmet Efendi, Manav Seydi, Sinan Çelebi, yakup Bey, Müdreris-Zâde Mehmet Efendi, Edirneli Ali Çelebi, Gazâlî-Zâde Mehmet Efendi gibi bilginler vardır.^{144,145}

KADI MAHMUT MEDRESESİ (EDİRNE)

Yaptıran ve yapılış tarihi hakkında bilgi yoktur. Medreseye yapılan atamalar XVI.yüzyılı göstermektedir. Önceleri otuzlu iken 1598-99 tarihinde ellili olduğu görülüyor.

Müderrisleri arasında: Emir Zâde Efendi, Babalı Muslihiddin Efendi, Mü'min Zâde Mehmet Efendi bulunmaktadır.¹⁴⁶

ÜÇ ŞEREFELİ MEDRESESİ (EDİRNE)

Üç Şerefeli Medresesi Edirne'de, Baba Timurtaş Mahallesi'nde, Üç Şerefeli Câmi'in doğusunda cepheye paralel inşa edilmiş yan yana iki medrese yer almaktadır. Peykler Medresesi ve Saatli Medrese adlarıyla anılan iki medreseden hangisinin Saatli Medrese, hangisinin Peykler Medresesi olduğu tam olarak bilinmemektedir. Her iki medreseninde inşa kitabesi yoktur. Cahit Baltacı XV-XVI. asırda Osmanlı Medreseleri adlı eserinde; “İki medreseden meydana gelen Üç Şerefeli Medrese'nin eskisi olan Saatli Medrese, yenisi Peykler Medresesi” demektedir.

Saatli Medresesi Sultan II.Murat tarafından, Peykler Medresesi ise Fatih tarafından yaptırılmıştır. Medresenin her ikisinin de benzer mimari özelliklere sahip olması, kesin bir tarihleme yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Yekta Demiralp Erken dönem Osmanlı Medreseleri (1300-1500) adlı eserinde: “İki medreseden kuzeyde yer alanı, Üç Şerefeli Câmi'nin doğu cephesine diğerinden daha yakındır. Bu medrese, doğu-batı yönünde cami ile aynı doğrultudadır. Batı cephesi üzerindeki taçkapısı ile cami avlusunun doğu taçkapısı karşılıklıdır. Güneydeki medrese ise camiden daha uzaktır. Üzerinde yer aldığı alan, gerek camiden,gerekse kuzeyindeki medreseden daha yüksek bir kottadır. Bu nedenle kuzeydeki medrese Saatli Medrese, güneydeki ise Peykler Medresesi olarak kabul edilebilir.” diye yazmaktadır.

Saatli medrese, doğu-batı yönünde eğilimli bir arazi üzerinde yer almaktadır. Bugün oldukça harap durumdadır. Avlu revakları yok olmuştur. Üst örtünün tamamına yakını

143- Kazancıgil R., Ahmet Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne C:I, Edirne Valiliği Yayınları No:13, Edirne Kültür Müdürlüğü Yayınları No:9, s:107

144- Baltacı C.; a.g.e. s:225-228

145- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:8

146- Baltacı C.; a.g.e. s:225

147- Demiralp Y.; Erken Dönem Osmanlı Medreseleri (1300-1500), Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları,2209, 1999,s:86-92.

yıkılmıştır. Dershane ve öğrenci hücrelerinin bir kesiminin duvarları da ortadan kalkmıştır.¹⁴⁷

Her iki medrese de ellili olarak kayıtlıdır. Ancak 1652-53 tarihinde altmışlı olduğu görülüyor.

Müderrisleri arasında: Alâeddin Tûsi, İbn-i Kemal, Merhaba Muhiddin Mehmet Çelebi gibi 84 bilginin bulunduğunu görmekteyiz.

Ahmet Bâdî Efendi, Peykler Medresesi için “*Baba Timurtaş Mahallesinde, Üç Şerefeli Camii avlusunda üçüncü numaradadır. Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmış olup, sınıflaması dahil sırasındadır. Buna Peykî, diğer bir deyişle Çifte Medrese'de derler. Çatısı taş kubbelerdir.*”¹⁴⁸ Demektedir.

Medrese 1968 yılında tamir olunduktan sonra, öğrenci yurdu olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1752 tarihindeki depremde sonra da esaslı bir onarım gördüğü bilinmektedir.

Medrese, kuzey-güney yönünde uzanan dikdörtgen bir alan üzerine inşa edilmiştir. Dikdörtgenin kuzey doğu ve kuzey batı köşeleri boşaltılmıştır. Doğu, batı ve kuzey kanadında revaklar yer almaktadır. Güneydoğu ve güneybatı köşelerindeki mekanların yerleştirilişinde bazı düzensizlikler gözlemlenmektedir. Medresenin tüm cepheleri kesme taştandır.

Öğrenci hücreleri, medresenin doğu, batı ve kuzey kanadı ile güney kanadı üzerindeki kışlık derslane mekânı ve derslane eyvanının iki yanına yerleştirilmiştir. Hücrelerin revaka açılan birer kapısı ve birer penceresi vardır. Dikdörtgen şekilli bu açıklıkların birer alınlığı vardır. Kuzey kanadında, doğudan itibaren üçüncü hücreyle, batı kanadının kuzey ucundaki hücrenin ve güney kanadının batısındaki iki hücrenin, revaka açılan pencereleri yoktur. Güneydoğu köşesindeki öğrenci hücrelerinin bugün kapalı olan kapısı da, kuzeydeki geçiş mekanına açılmaktadır. Sivri kemerli bir açıklıkla batı revakına ve dışarıya açılan bu mekan, geçişleri pandantiflerle sağlanmış bir kubbe ile örtülüdür. Öğrenci hücrelerinin tümünde birer ocak ve sayıları bir ile üç arasında değişen nişler vardır. Kuzey kanadında, doğudan itibaren üçüncü hücrede ocak yoktur.

Avlunun güney kanadında, doğuda kışlık derslane/mescid mekânı; batıda derslane/mescid eyvanı yer almaktadır. Kışlık derslane/mescid mekânının avluya bakan cephesi üzerinde, ikisi alt seviyede olmak üzere toplam üç pencere bulunmaktadır.¹⁴⁹

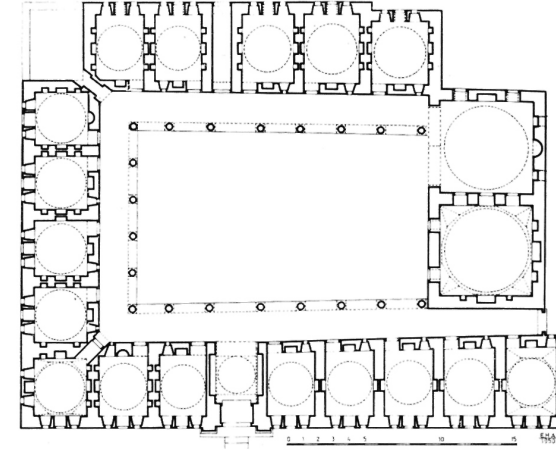
Üç Şerefeli Medresesi Müderrisleri:

- *Alâeddin Tûsi,*
- *Kızıl Katır Muslihiddin Efendi,*
- *Kasım Germiyânî,*
- *Hasan Samsûnî-Zâde Muhyiddin Efendi,*
- *Şücâeddin İlyas,*
- *Topal-bâz Muhyiddin Efendi,*
- *Aydınlı Karabâli Efendi,*
- *Hoca-Oğlu Mehmed Paşa,*
- *Muhyiddin Mehmed Efendi,*
- *İbni Kemal,*
- *Dâbbe Çelebi,*
- *Aşıcı-Zâde Hasan Çelebi,*
- *Mimar-Zade Muhyiddin Mehmed,*
- *Kara Davud b. Kemal,*
- *Pamuk Kadı Muhyiddin Mehmed b. Hatip Kasım Efendi,*

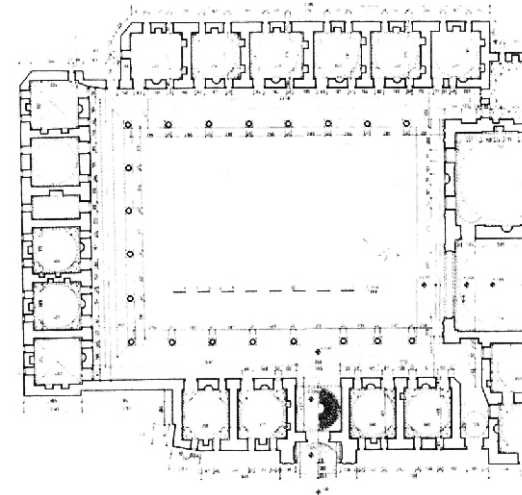
148-Kazancıgil R., a.g.e, s:108

149- Demiralp Y.; a.g.e., s: 124-130

- Bedreddin Mahmud b. Abdullah,
- Muhyiddin Mehmed b. Hatip Kasım,
- Kercüci-Zade Şemseddin Ahmed,
- Mehmed Şâh Efendi,
- Üçbaş Nureddin Hamza Efendi,
- Rûmi Süleyman Çelebi,
- Mehmed Şâh Efendi,
- Merhabâ Muhyiddin Efendi,
- Arap-Zâde Abdulkaki Efendi,
- Fahreddin Mehmed b. Yahub,
- Taşköprü-Zâde İsâmüddin Ahmed Efendi,
- Hoca Kayını Mehmed Efendi,
- Kemâl Çelebi,
- Hidâyetullah Efendi,
- Mehmed Bey,
- İsâ Paşa b. İbrahim Paşa,
- Merhaba Muhyiddin Mehmed Çelebi,
- İmam-Zâde Mehmed Efendi,
- Şeyhu'l İslam Kadı-Zâde Ahmed Şemseddin Efendi,
- Karamânî Mustafa Efendi,
- Alâeddin Ali b. Salih,
- Zeyrek-Zâde Paşa Çelebi,
- Bedreddin Mahmud Efendi,
- Karamanlı Ferruh Efendi,
- Derviş Mehmed Efendi,
- Menteşeli Muslihiddin Efendi,
- Muhaşşi Sinan-Zâde Hüseyin Efendi,
- Bağdadî-Zâde Hasan Çelebi,
- Pepki Lâtif Efendi,
- Manav Seydi Efendi,
- Kepenekçi-Zâde Süleyman Efendi,
- Şeyhu'l-İslâm Zekkeriyya Efendi,
- Samsûnî-Zâde Mehmed Efendi,
- Abdurraûf Efendi,
- Kasap-zade Abdulkarim Efendi,
- Küçük Mahmûd Efendi,
- Mîrim Kösesi Mehmed Efendi,
- Dîvâ Kerim Çelebi,
- Mahmud Samsânî Efendi,
- Abdulkarîm Efendi,
- Sarı Gürz-Zâde Mehmed Efendi,
- Sipahi-Zâde Mehmed Efendi,
- Koca Nâzır Hasan Çelebi,
- Sîrek-Zâde Mehmed Efendi,

Saatli Medrese'nin Planı

Peykler Medresesi'nin Planı

- *Karamanlı İshak Efendi,*
- *Bostan-Zâde Efendi,*
- *Muhyiddin Efendi,*
- *Bıyıklı Süleyman Efendi,*
- *Abdulhamid Efendi,*
- *Vâsî Efendi,*
- *Abdulhalîm Efendi,*
- *Raziye Kadım Damadı,*
- *Kavalalı-Zâde Abdulvehhâb Efendi,*
- *Rıdvan Efendi,*
- *Abdulhalîm Efendi,*
- *Kara Abdurrahman Efendi,*
- *Celep Mehmed Efendi,*
- *Mehmed Bey,*
- *Pirlipeli Hasan Efendi,*
- *'İvaz Süleyman Efendi,*
- *Manav Seydi-Zâde Mehmed Dâî Efendi,*
- *Ohrili Hüsam Efendi,*
- *Muslihiddin Mustafa Efendi,*
- *Râzi Yusuf Efendi,*
- *İstanbulu Ali Çelebi.*¹⁵⁰

SULTAN SÜLEYMAN MEDRESESİ (ÇORLU)

Kanûni tarafından Mîmar Sinan'a yaptırılmıştır. Halen yıkılmış olan bu medrese, derece olarak 1540-41'den önce kırklı iken daha sonra ellili olmuştur.¹⁵¹

Müderrisleri arasında: “*Abdulkadir Çelebi, Hasan Bey, İslam Efendi, varak şemseddin Efendi, Ruus Mustafa Efendi, Saçlı Emr-Zâde Abdulkadir Efendi, Maruf-Zâde mehmet Efendi, İslâm Efendi, Sinaneddin Yusuf Efendi, Galatavî Ahmet Efendi*”¹⁵² gibi bilginler bulunmaktadır.

ŞEYHİ ÇELEBİ MEDRESESİ (EDİRNE)

Şeyhi Çelebi mahallesindeki Karadutlu Sokağı'nda bulunan medreseyi, Şeyh-ül İslam Kadı Zâde'nin kardeşi Şeyhi Çelebi 1574-75 yılında Mimar Sinan'a yaptırmıştır. Hâlen yıkılmış bulunan medrese, derece bakımından ellili idi.¹⁵³

Müderrisleri arasında: “*Şeyhî Çelebi, Koca Recep Efendi, Cerrah Zâde, Recep-Zâde Mehmet Efendi, Yunus-Zâde, AkŞeyh Efendi, Gümülcineli Mehmed Efendi, Eminzade Ali Çelebi,*

150- Baltacı C., a.g.e.,s:451-458

151- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:8

152- Baltacı C., a.g.e., s:426-427

153- Kazancıgil R., Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilâl E., a.g.e.,s:8

154- Baltacı C., a.g.e.,s:445

Ahmed Efendi, Bekir Çelebi, SahhâfTâcedd,in Efendi’’¹⁵⁴ gibi bilginler bulunmaktadır.

TAŞLIK MEDRESESİ (EDİRNE)

Medrese Ali Bey Mahallesi Taşlık Bayırı Sokağı'ndaki medreseyi, sadrazam Mahmut Paşa'nın oğlu Ali Bey yaptırmıştır.

Medrese, 1499-1500'den önce otuzlu iken 1580 tarihinde ellili olarak görülmekte olup halen yıkılmış bulunmaktadır.

Müderriesleri arasında : “*Ahî Yusuf b. Cüneyd, Hasan Samsûnî-Zade Muhyiddin Mehmet Efendi, İbni Kemâl Efendi, Abdulvâsî Efendi, Zenbilli Ali Efendi, Şeyhu'l-İslam Sunullah Efendi, Muhaşşî Sinan Efendi, Pamuk Kadı, Emîr Hasan Rûmî, Aşık Kâsım Efendi, Muslihiddin Mustafa Niksârî, Şemseddin Ahmed Efendi, Abdulvenhâb-Zâde Mehmed Efendi, Hasan Bey, Ahî-Zâde Mehmet Efendi, Babakûşî Abdurrahman Efendi, Hüsam Efendi, Muhyiddin mehmed Efendi, Kara Çelebi-Zâde Hüsameddin Hüseyin Efendi, Kayın Çelebi mehmed Efendi, Çeke Mehmet Efendi, Üskübî Mustafa Efendi, Hüsameddin Efendi, Muhyiddin Efendi, İzmirli Hüsam efendi, Muslihiddin Efendi, Nehcî Sinan Efendi*’’¹⁵⁵ bulunmaktadır.

ALTMİŞ VE ALTMİŞ ÜSTÜ MEDRESELER

Bu medreselerin, günümüzün fakülteleri düzeyinde eğitim verdiklerini,medreselerin değerlendirmeleri bölümünde açıklamıştık.

Edirne'de bu sınıfa giren üç medrese vardır.

1. Sultan II.Murat'ın yaptırmış olduğu Dâr-ul Hadis Medresesi,
2. Sultan II. Bayezid'in yaptırmış olduğu Medrese-i etibba (*Tıp Medresesi ve buna bağlı olan darüşşifa*)
3. Selimiye Dâr-ül Kur'a-sı.

Bu üç medrese,yüksek öğretim gurubuna dahil oldukları için bunlara ait bilgiler, bu kitabın

Selimiye Dâr-ül Kur'a-sı

ikinci cildi olan *“Trakya'da Yüksek Öğretim Tarihi”* kitabında verilmiştir. Arzu edenler oraya bakabilirler.

DİĞER MEDRESELER

XV-XVI.yüzyılda Edirne medreselerinin hepsi bunlardan oluşma değildir. Ancak, kaynaklarda, herhangi bir atama kaydı bulunmadığından dereceleri hakkında bir bilgi bulunmayan fakat, bu yüzyılda çalışır durumda olan medreseleri de yazmak gerekmektedir. Bunlardan başlıcaları şunlardır:

ALİ PAŞA MEDRESESİ (EDİRNE)

Bu medresenin yeri ve yaptırın hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz. Derecesi de bilinmiyor.

Varlığı, 1504/05 ve 1510/11 tarihli ödüllendirme kayıtlarından anlaşılmaktadır. Müderrisi İdris Efendi'nin 10 Ocak 1511 tarihinde ödüllendirilmiş olduğu görülüyor.

ALİ PAŞA MEDRESESİ (BABAESKİ)

Kanûni dönemi paşalarından Cedit Ali Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan câmiinin yandadır. Halen sadece câmi ayaktaadır.

ALİ BEY MEDRESESİ (MALKARA)

Sultan II.Murat dönemi ileri gelenlerinden Ali Bey tarafından yaptırılmıştır.

BEVVAP SİNAN MEDRESESİ (EDİRNE)

Hıdırağa Mahallesi'nde Keresteciler Bayırı sokağında iken harap olmuştur Küçük Medrese de denir.

Yaptıran, Sultan II.Murat dönemi vezirlerinden Sinaneddin Yusuf Paşa'dır. 1528-29 da müderrisine günde 20 akçe verilir.

ÇAKIRCIBAŞI HASAN PAŞA MEDRESESİ (EDİRNE)

Kanûni dönemi paşalarından Çakırcı Hasan Paşa tarafından yaptırılmıştır.

FAHREDDİN ACEMİ MEDRESESİ (EDİRNE)

Sultan II.Murat ve Fatih dönemi müderrislerinden Fahreddin Acemi tarafından yaptırılmış olup, Horozlu ve Şeceriye medresesi de denir.

Ahmed Bâdî Efendi, bu medreseyi yaptıranın H:873senesi Cemaziyel evveli'nin yirmi sekizinci / M:14 Aralık 1468 gününde vefat edip, Dârülhadis Câmî'i mihrabı önünde gömülen Molla Fareddin-i Acemî olduğunu yazdıktan sonra medrese ile ilgili olarak ta şu bilgileri vermektedir:

“Derecesi yirmi beşlidir. Zamanla harap olmaya yüz tutmuştur. İkinci ordu emekli albaylarından olup, H:1285/M:1868 tarihinde vefat eden Hacı Şakir Bey tarafından

H:1260/M:1844 tarihinde tamirine başlandığı sırada bir Rüşdiye Okulunun kurulması işi için padişah emri bulunduğundan, adı geçen medrese okula dönüştürülmüştür.

Orada eğitime başlanılmış olup, sonradan, bu okul çocuk sayısına yetmediği için, H:1275/M:1858 tarihinde arasta başındaki Ahi Çelebi okulu da Rüşdiye'ye çevrilmiştir. Bu okula birinci, Ahi çelebi okuluna da ikinci Rüşdi'ye adı verilmişti.

Bu okulun yerine istilada Edirne halkından olup ana babası ölmüş veya başka yerden gelmiş göçmenlerin Edirne'de sahipsiz ve boşlukta kalmış olan çocuklarının eğitimleri için padişahın adını taşıyacak bir sanayi okulu kurulmasına padişah buyruğu çıkmıştır.”¹⁵⁶

Horozlu Bayırındaki medrese 1877 tarihinde yıktırılıp yerine “*Sanayi Mektebi*” günümüzdeki “*Merkez Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi*” yaptırılmıştır.

GAZİ TURHAN BEY MEDRESESİ (MALKARA)

Sultan II.Murat dönemi ileri gelenlerinden Gazi Turhan Bey tarafından yaptırılmıştır.

GÜLÇİÇEK HATUN MEDRESESİ (EDİRNE)

Sultan II.Murat dönemi vezirlerinden Sarıca Paşa eşi Gülçiçek Hâtun tarafından Kirişhane Semti'nde yaptırılmış olup halen mevcut değildir.

HACI KEMALEDDİN MEDRESESİ (EDİRNE)

Fatih dönemi ileri gelenlerinden Hacı Kemaleddin Bey tarafından yeni saray civarında yaptırılmış olan medrese halen mevcut değildir.

İBRAHİM PAŞA MEDRESESİ (MALKARA)

Yaptıran ve yapılış tarihi bilinmeyen bu medresenin varlığı bir atamadan anlaşılmaktadır.

I.MURAT MEDRESESİ (MALKARA)

Sultan İkinci Murat tarafından yaptırılmış olup câmiî de vardır.

ŞEYH ŞÜCA MEDRESESİ (EDİRNE)

Şeyh Şücaeddin Mahallesi'ndeki aynı adı taşıyan câmi sokağındadır. Sultan II.Murat burayı Şeyh Şücaeddin Karamânî'ye zaviye olarak yaptırmış olup, Kanûni Süleyman mescidi câmiye, zaviyeyi de medreseye dönüştürmüştür.

Medreseye Mütereddin Medresesi de denmektedir. Halen mevcut değildir. Hibri

XVII.yüzyılda ellili olarak kaydediyor.

ADLARI TARİH VE BİBLİYOGRAFYA KİTAPLARINDA YAZILI OLUP YERİ BELLİ OLMAYAN MEDRESELER

ORUÇ BABA MEDRESESİ

Hadayik-ül Hakayık ve Vekayi-ül Fudela'da bildirildiği gibi, bu medrese H:1068/M:1657/58 tarihinde Lûtfi Zâde Ahmet Efendi'ye ve sonra, sırasıyla Mustafa oğlu Mehmet'e, sonra Hüseyin, Ebu Bekir, Lûtfi Zâde Hacı Mehmet, Lûtfi Zâde İbrahim, Berber Zâde İbrahim, Berrak Zâde Abdülfettah, Gülşeni Zâde Hacı Mustafa, Sipahi Hasan, Yahya Oğlu, Mustafa Oğlu Ahmet ve H:1129/M:1716/17 tarihinde Katipzâde Mustafa Efendi'ye verildiği, sıralarında yazılmıştır. Bu medrese Dimetoka Oruç Paşa Medresesi midir, yoksa, Edirne'deki başka mıdır ? Anlaşılamadı!

Tarih kitaplarında “*Edirne Oruç Paşa Medresesi*” adıyla yazılıdır.

KADI ABDİ MAE SİNAN BEY MEDRESESİ

Bu medresenin H:1050/M:1640/41 tarihinde Hacı Yahya Efendi oğlu Ahmed'e hariç kadrosuyla ve sonra sırasıyla H:1062/M:1651/52' de Naci İbrahim Efendiye H:1081/M:1670/71' de Sabûni Hasan, H:1095/M:1683/84'de Bekir Çelebi oğlu Rahmetullaha, sonra kebapçı Zâde Ahmet ve Abdullah Bâli oğlu Mehmed'e ve saatçı Ahmet, kavukçu Zâde Abdullah, Abdurrahman El Müsellim, İmam Zâde Mehmet, Şemsi Zâde Mustafa ve H:1107/M:1695/96 tarihinde Mustafa Faik Efendiye verildiği sıralarında yazılmıştır.

ANBAR KADI MEDRESESİ

Bu medresenin, Kanuni döneminde Karasi'li Köseç Hasan Efendiye H:954/M:1547/48'de Abdullah oğlu Ahmet Fevziye, sonra Salbaş Hasan ve H:1091/M:1680/81' de Vizeli İbrahim Efendi'lere verilmiş olduğu sıralarında yazılmıştır.

TÜTÜNSÜZ MEDRESESİ

Tütünsüz Ahmet Bey Medresesi'nin H:1010/M:1601/02 Recep'inde Bostanlı Zâde Ahmet, sonra Şeyh Zâde İbrahim ve “Ahvin” Hüseyin ve H:1065/M:1654/55' de İbrahim ve Abdullah Bâli oğlu Mehmet ve Kavukçuzâde Abdullah'a H:1105/M:1693/94' de Mustafa Faiz Efendi'ye verilmiş olduğu Vekayi-i Fudela da yazılıdır. Diğer bir adla “*bîduhan*” da denir bu medreseye.

ALİ KUŞÇU MEDRESESİ

Bu medrese H:1059/M:1649/50 Şevval'inde Bostanlı Zâde Ahmet Efendi'ye, sonra Hacı Mehmet oğlu Hüseyin'e, Nalbur Zâde Abdurrahman, Cerrah Zâde Abdülfettah ve H:1108/M:1696/97' de Ebe Zâde Muslihiddin Efendi'lere verilmiştir.

MES'UDİYE MEDRESESİ

Vekayi-ül Fudela'nın bildirdiğine göre bu medrese önce, kurulduğu H:1118/M:1706/07 Şevval'inde Kâtip Zâde Mustafa Efendi'ye verilmiştir.

ARPA EMİNİ MEDRESESİ

Arpa emini Mehmet Efendi Medresesi Vekayi-ül Fudela'nın bildirdiğine göre

H:1118/M:1706/07 Sefer'inde müselleme İbrahim'ine hariç kadrosuyla verilmiştir.

ABDÜLVASİ MEDRESESİ

Bu medrese, Vekayi-ül Fudela'nın bildirdiğine göre H:1110/M:1698/99 senesi Recep'inde yapılmıştır.

Önce Börekçi Zâde Mustafa Faik Efendiye hariç kadrosuyla verilip H:1113/M:1701/02 de Canbaz Zâde Ahmet Efendiye, sonra müselleme İbrahim'ine H:1124/M: 1712/13' de Katip Zâde Mustafa Efendiye verilmiştir.

Bu medresenin Kaleiçi'nde olduğu vakıflar muhasebe defterinde yazılıdır. Dimetoka'lı Abdülvasi medresesi başkadır.

- İLYAS BEY MEDRESESİ:
- İLYAS KETHUDA MEDRESESİ:
- EMİRALİ MEDRESESİ:
- BEDREDDİN MEDRESESİ:
- ŞEYH MAHMUD EL KADI MEDRESESİ:
- KEMALİ DEDE MEDRESESİ: Bu altı Medreseye ait bilgi elde edilemedi.
- AHİ ÇELEBİ MEDRESESİ: Rüşdiye okulu bitişiğinde arsa.
- MİSKİN SEFERŞAH MEDRESESİ: Tahmis okulu bitişiğinde arsa.
- KASIM PAŞA MEDRESESİ: Süle Çelebi camii vakfiyesinde yazılıdır.¹⁵⁷

Edirne medreseleri hakkında erişebildiğimiz kaynaklardan elde ettiğimiz bilgiler burada son buluyor.

Şimdi de R:1316/M:1900/01 tarihli Maarif Salnamesinde¹⁵⁸ kaydedilmiş bulunan, döneminin büyük Edirnesi'ndeki medreselerin listesini ve medrese hocaları ile öğrenci sayılarını görelim:

157- Kazancıgil R., a.g.e., s:114,115

158- Maarif Salnamesi : Milli Eğitim Yıllığı.

R:1316/M:1900/01 MAÂRİF SALNAMESİ KAYITLARINA GÖRE EDİRNE MEDRESELERİ

- **LİVA**¹⁵⁹ : Edirne

- **KAZA** : Edirne

PEYKLER MEDRESESİ:

Sultan Selim tarafından Selimiye Câmi'i yanında yaptırılmış olup, müderrisi Hasan Efendi'dir. Talebe sayısı : 100

KURA' MEDRESESİ :

Sultan Selim tarafından Selimiye Câmi'i yanında yaptırılmış olup, müderrisi Rıfat Efendi'dir. Talebe sayısı : 75

HAYRİYE MEDRESESİ:

Küçükpazar'da Hacı Ahmet Bey tarafından yaptırılmış olup, müderrisi Mahmut Efendi'dir. Talebe sayısı : 75

SARACİYE MEDRESESİ :

Meydan Mahallesi'nde Saraceddin tarafından yaptırılmış olup, müderrisi Sadık Efendi'dir. Talebe sayısı : 25

DERS-İ ÂM MEDRESESİ :

Kıyık Caddesi'ndeki bu medreseyi Ders-i âm Mustafa Efendi yaptırmış olup, müderrisi Hulusi Efendi'dir. Talebe sayısı : 26

TAŞLIK MEDRESESİ (*Taşlık Câmi'i*) :

Sarıca Paşa tarafından yaptırılan medresenin müderrisi Hüseyin Efendi'dir.

Talebe sayısı : 60

YEDİ YOLAĞZI MEDRESESİ :

Yedi yolağzında Hacı Hasan Efendi tarafından yaptırılmış olup, müderrisi Hacı Halil Efendi'dir. Talebe sayısı : 70

KÜÇÜK MEDRESE :

Kıyık Caddesi'nde Bevvap Sinan Efendi tarafından yaptırılmış olup, müderrisi Sezai Efendi'dir. Talebe sayısı:22

CÂM-İ ATİK MEDRESESİ :

Eski Câmi yanında Çelebi Sultan Mehmet tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi Sami Efendi'dir. Talebe sayısı : 75

159- **Liva**: Yönetim birimi, birkaç İl'in merkezi

EKMEKCİ KÖYLÜ MEDRESESİ:

Eski Câmî yanında olup, Mustafa Efendi tarafından yaptırılmıştır. Müderrisi Hafız Emin Efendi'dir. Talebe sayısı : 67

ORTA MEDRESE :

Üç Şerefeli Câmîi yanındaki bu medreseyi Sultan II. Murat tarafından yaptırılmıştır. Müderrisi Hafız Mehmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 62

SAATLİ MEDRESE :

Bu da Üç Şerefeli Câmî yanında olup, yine Sultan II. Murat tarafından yaptırılmıştır. Müderrisi İsmail Efendi'dir. Talebe sayısı : 71

SULTAN II. BAYEZİD MEDRESESİ:

Sultan II. Bayezid Külliyesi içindeki bu medrese aynı padişah tarafından yaptırılmış olup, müderrisi Hafız Halim Efendi'dir. Talebe sayısı: 20

ORTA İMARET MEDRESESİ:

Gazi Mihal Bey semtindeki bu medreseyi Hacı Mehmet Feyzi Efendi yaptırmış olup; müderrisi Abdurrahman Efendi'dir. Talebe sayısı: 15

DÂR-UL HADİS MEDRESESİ:

Medrese olarak, Sultan II. Murat tarafından yaptırılıp, sonradan câmî olmuştur. Müderrisi Sa'id Efendi'dir. Talebe sayısı : 20

SEYFULLAH MEDRESESİ:

Süleymaniye Caddesi'ndeki bu medreseyi Seyfullah Efendi yaptırmış olup, müderrisi Hafız Osman Efendi'dir. Talebe sayısı : 24

LÂRİ HAMİD ÇELEBİ MEDRESESİ:

Lâleli Câmî'indeki bu medreseyi, Menzilci Ali Ağa ve saire yaptırılmıştır. Müderrisi Abdurrahman Efendi'dir. Talebe sayısı : 44

HACİ VELİ MEDRESESİ:

Hacı Veli tarafından Lâleli Câmî'inde yaptırılmış olan medresenin müderrisi yine Abdurrahman Efendi'dir. Talebe sayısı : 8

DEFTERDAR MEDRESESİ:

Kurşunlu Fırın semtindeki bu medrese, halk tarafından yaptırmış olup, müderrisi Hafız Ahmet Efendi'dir. Talebe sayısı: 27

YAKUPPAŞA MEDRESESİ:

Yakup Paşa tarafından Kaleiçi'nde yaptırılmış olan medresenin müderrisi Hafız Ahmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 27

SİNAN PAŞA MEDRESESİ:

Mîr-i Mîran Sinan Paşa tarafından Beylerbeyi Mahallesi'nde yaptırılmış olan medresenin, müderrisi Hacı Hafız Süleyman Efendi'dir. Talebe sayısı : 46

KOFACILAR MEDRESESİ :

Hacı Salih Bey tarafından, Kofacılar içinde yaptırılmış olan medresenin, müderrisi Hasan Süleyman Efendi'dir. Talebe sayısı : 27

KIRCAALİ MEDRESESİ :

Kasaba içindeki bu medreseyi Hacı Osman Efendi yaptırmış olup, müderrisi Abdülhalim Efendi'dir. Talebe sayısı :65

GELİBOLU MEDRESESİ :

Gelibolu'da Dâgî Mehmet Efendi tarafından yaptırılmış olan medresenin, müderrisi Hüseyin Efendi'dir. Talebe sayısı : 10

KIRK KİLİSE KUYAT PAŞA :

Kırkkilise'de Kuyat Paşa tarafından câmi-i atik avlusunda yaptırılmış olan medresenin müderrisi Hafız Ahmet Efendi'dir.

Talebe sayısı : 7

KIRKİLİSE-VİZE SELÇUK KÖHNE MEDRESESİ:

Selçuk Köhne tarafından Kale Mahallesi'nde yaptırılmış olan medresenin, müderrisi Hacı Mehmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 10

GÜMÜKCİNE DARIDERE PAZARYERİ MEDRESESİ:

Halk tarafından Pazaryeri'nde yaptırılmış olan medresenin, müderrisi Müfti Hüseyin Efendi'dir. Talebe sayısı : 60

GÜMÜLCİNE DARIDERE KÜÇÜKDERE MEDRESESİ:

Küçükdere Mahallesi'nde, halk tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi Hasan Efendi'dir. Talebe sayısı : 15

GÜMÜLCİNE DARIDERE AKPEYKLER MEDRESESİ:

Halk tarafından Akpeykler semtinde yaptırılmış olan medresenin müderrisi Ahmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 40

GÜMÜLCİNE DARIDERE MÂDEN KARIYESİ MÂDEN MEDRESESİ:

Halk tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi İsmail Efendi'dir. Talebe sayısı : 30

GÜMÜLCİNE-İSKECE HACI MUSTAFAAĞA MEDRESESİ :

Hacı Mustafa Ağa tarafından câmi-i âtikte yaptırılmış olan medresenin müderrisi Müfti Osman Efendi'dir. Talebe sayısı : 53

GÜMÜLCİNE-İSKECE ÇAYLAK AĞA MEDRESESİ:

Çaylak Ağa tarafından aşağı mahallede yaptırılmış olan medresenin müderrisi, Mestan Efendi'dir. Talebe sayısı : 48

GÜMÜLCİNE-İSKECE KOZLU KÖY MEDRESESİ:

Kozlu Köy'ünde Hacı Mustafa Ağa tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi, Hasan Efendi'dir. Talebe sayısı : 25

GÜMÜLCİNE KIR MAHALLE MEDRESESİ:

Karaca Mehmet Efendi tarafından, Kır Mahalle'de yaptırılmış olan medresenin müderrisi, Mehmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 110

GÜMÜLCİNE YENİ CÂMİ MEDRESESİ :

Defterdar Mehmet Efendi tarafından, saat kulesi yanında yaptırılmış olan, medresenin müderrisi Hacı Ahmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 100

GÜMÜLCİNE TEKYE MEDRESESİ:

Yaptıranı bilinmeyen, hükümet civarındaki bu medresenin müderrisi Müfti Hacı Salih Efendi'dir. Talebe sayısı: 125

GÜMÜLCİNE SOFTALAR MEDRESESİ :

Evranoz zade gazi Ali Bey'in kışla civarında yaptırmış olduğu medresenin müderrisi Ali Efendi'dir. Talebe sayısı : 100

GÜMÜLCİNE MÜFTİ MEDRESESİ:

Zekeriya Efendi tarafından, hamam civarında yaptırmış olan medresenin müderrisi Salih Efendi olup, müderrisi Zekeriya Efendi'dir. Talebe sayısı : 80

GÜMÜLCİNE SERVİLİ MEDRESE:

Yunus Bey tarafından, kale civarında yaptırmış olan medresenin müderrisi Ömer Efendi'dir. Talebe sayısı : 15

SERDAR MAHALLE MEDRESESİ :

Sabuni Ali Ağa tarafından, aynı adlı mahallede yaptırmış olan medresenin müderrisi, Hacı Ahmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 60

GÜMÜLCİNE YENİCE MEDRESESİ:

Yenice Mahallesi'nde bilinmeyen bir kişi tarafından yaptırmış olan medresenin müderrisi Hafız Ahmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 60

GÜMÜLCİNE-EĞRİDERE EĞRİDERE MEDRESESİ:

Kasaba içinde olup, halk tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi, Süleyman Efendi'dir. Talebe sayısı : 30

GÜMÜLCİNE-EĞRİDERE AKERBADERİCEĞİ MEDRESESİ:

Kasaba içinde olup, halk tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi Müfti Saadettin Efendi'dir. Talebe sayısı : 120

GÜMÜLCİNE-EĞRİDERE TOSYA MEDRESESİ:

Kasaba içinde olup, halk tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi, Hacı İsmail Efendi'dir. Talebe sayısı : 200

GÜMÜLCİNE-EĞRİDERE DOLAŞDIR MEDRESESİ:

Kasaba içinde olup, halk tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi Hafız Hüseyin Efendi'dir. Talebe sayısı : 22

GÜMÜLCİNE-EĞRİDERE HU TAŞLI MEDRESESİ:

Kasaba içinde olup, halk tarafından yaptırılmış olan medresenin müderrisi, Osman Efendi'dir. Talebe sayısı :30

GÜMÜLCİNE-AHİ ÇELEBİ PAŞMAKLI MEDRESESİ:

Salih Ağa tarafından kasaba içinde yaptırılmış olan medresenin müderrisi Mehmet Efendi'dir. Talebe sayısı : 41

TEKFURDAĞI MALKARA TURHAN BEY MEDRESESİ:

Turhan Bey tarafından kasaba içinde yaptırılmış olan medresenin müderrisi Hafız Emin Süleyman Efendi'dir. Talebe sayısı : 10

Bu listede yer alan kırk sekiz medreseden yirmi ikisi Edirne merkezindedir.

OSMANLILAR DÖNEMİNDE DİĞER ÖĞRETİM VE EĞİTİM KURUMLARI

“MESCİTLER, CÂMİLER, NAMAZGÂHLAR”

Mescit: Daha ziyade mahalle ve köylerde bulunur. Bir mahalle halkının toplanıp namaz kıldığı yerdir. Mescitlerde minber yoktur.

Câmi: İçinde minber bulunan, hem namaz kılınan, hem de Cuma ve bayram toplantılarının yapıldığı yerdir.

Câmiler, bir ibadet yeri olmanın yanı sıra, geniş bir kitleye konferans verebilecek bir salon vazifesi de görmekteydi. Burada toplanan halka cemaat adı verilirdi. Câmiler aynı zamanda halkla umumi toplantıların yapıldığı konferans yerleridir. Günde beş vakit toplantıdan başka, hafta da bir gün, Cuma günleri öğle vaktinde, özellikle büyük câmilerde yapılan toplantılarda konferanstan ve hitabetten başka bir şey olmayan “*hutbe*” vasıtasıyla hükümet halka dilediği şekilde siyasi ve içtimaî telkinlerde bulunabilirdi. Çünkü hatip hükümetin memuru idi. Fakat hatipler halkın diliyle onlara hitap etmedikleri için sonraları ayrıca kürsüler kurularak namazdan sonra bir takım kimseler hutbede söylenen sözleri orada halka kendi diliyle tekrar ederdi.¹⁶⁰

Namazgâh: Bir kasabanın bütün halkını bir arada bulunduran geniş sahadır. Bayramlarda ve özel günlerde bütün kasaba ve civar köyler halkı burada toplanır.¹⁶¹

Namazgâhların çoğunda hutbe ve namaz için üstleri açık, kâgir minberler ve mihraplar da vardır.¹⁶²

TEKKE VE ZÂVİYE VE DERGÂHLAR

Osmanlılarda daha önceki İslam devletlerinden miras kalan bir diğer eğitim kurumları tekke ve zâviyelerdir.

Tekke: Tarikat mensuplarının oturup kalkmalarına, ayin icra etmelerine ait yerlere verilen addır.¹⁶³ Zâviyeden büyüktür. Dini-tasavvufi eğitimi ve öğretim ve bunun bir fiil yaşam yeri olarak kabul edilmelidir. Çoğulu tekayâdır. Sözlük anlamı itimat etmek, güvenmek ve dayanmaktır. **Tekyegâh** da denilir. Güvenilecek dayanılacak yer demektir.

Tekkeler önce kendi mensuplarına daha sonra çevreden kendisine müracaat eden kişilere “*şariat, tarikat ve hakikat*” konularında dersler verirler. Buraları sadece dini konularda halkı eğiten yerler değildir.

Tekkelerdeki dinî ve tasavvufi eğitim, halkın kültür hayatında büyük etkilere sahiptirler. Her tekke, eğitimini kendi mensup olduğu tasavvuf sistemine göre ele almakta idiler. Tekkeler başlangıçta sadece dini eğitimin verildiği yerler değildirler. Sosyal hayata da etki ederlerdi. Tekkeler sadece erkeklere özgü değildirler. Buraları kadınlara da açtı. Haftanın belirli günlerinde kadınlar giderek burada sosyal faaliyetlerde bulunurlardı. Örneğin; Mevlevi tekkelerinde musiki eğitimi verilmekte idi.

Zâviye: Tekkenin küçüğüne verilen addır. Bir şehrin bir kasabanın ücra yerlerinde, kenar ve köşelerindeki küçük tekkelere verilen isimdir. Küçük oda, hücre anlamına gelmektedir.¹⁶⁴

160- Ergin O. a.g.e. s:211

161- Ergin O. a.g.e. s:197

162- Pakalın M.Z., a.g.e. C:2, s:651

163- Pakalın M.Z., a.g.e. C: 3, s:445

164- Pakalın M.Z., a.g.e., C:3, s:645

Dergâh: Tekkelerin büyüklerine verilen isimdir. Dergâha ayrıca Hanikah, Asitane, Pirevi de denilmektedir. Dergâhlar itibarca tekkelerden daha üstün tutulur.^{165,166}

Tekke ve zâviyelerin, 1925 yılında çıkartılan “*Tekke ve Zâviyeleri Kapatma Kanunu*” ile faaliyetlerine son verilmiştir.

EDİRNE'DEKİ DERGÂH , TEKKE VE ZÂVİYELER

MEVLEVİ DERGÂHI

Muradiye Mahallesi'nde, Muradiye Câmî'i avlusunda dördüncü numaradadır. H:843/M:1439 tarihinde Sultan II. Murat tarafından yapılmasına buyruk verildiği, Sehaif-ül Ahbar'da yazılıdır.

Birçok yazarlarımız Muradiye Câmî'inin önce mevlevihane olarak yapılıp, sonradan burada işlenen bir cinayet üzerine minare eklenerek câmiye çevrildiğini ve daha sonra da cami yanında yeni bir semahane yapılmış olduğunu yazmaktadırlar. Muradiye Câmî'i halk arasında da birçok yazarlarca da “*Mevlevihane Câmî'i*” adıyla anılmaktadır.

Abdurrahman Hibri Enis-ül Müsamirin adlı eserinde Muradiye Câmî'i ile ilgili olarak:

“Biri dahi edülhayrat (Sultan II.Murat) hazretlerinin bina ettiği Muradiye Câmî'idir ki iki kubbeli ve bir minarelidir. Derûnu ve minaresi kâşi ile müzeyyendir. Kendileri bunu mevlevihane olmak üzere bina edip hatta sema' ve safa demlerinde şerbet akmak için lüleler vaz' olunmuş imiş. Halen bazısı mevcuttur. Bir zaman sonra cami'i şerif oldukça yanında bir yeni mevlevihane bina etmişlerdir.

Bu câmi 1435 yılında yapılmıştır. Denir ki, Sultan Murat Han Hazretleri rüyasında Hazret-i Mevlâna'yı o yerde görmekle böyle benzeri olmayan bir mevlevihane bina etmiştir.”

Müneccimbaşı Sahâîfül ahbar adlı eserinde ise: “*Şehriyar Hazretleri bu gazâya (Engürüs seferi) teveccühleri esnasında Edirne'de Muradiye deyû mâruf câmi-i şerif ve imâret-i âliye ve civarında fukarây-imevleviye için tekye binasına ferman buyurmuşlar idi. Avdette, hisselerine isabet eden mâl-i ganâimi bil cümle zikrolunun hayrâta harç ve sarf buyurdular. Sene H.843/M.1439*” diye yazmaktadır.

Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver ise; Muradiye Câmî'i yapıldıktan altı yıl sonra mevlevihaneye çevrildiğini, mevlevihaneye ayrıca semahane konarak dedeler için odalar yaptırıldığını yazmaktadır.^{167,168}

Şevket Süreyya Aydemir, Suyu Arayan Adam adlı eserinde Edirne'de Taş Mektep'le ilgili anılarını anlatırken, Muradiye Câmî'inden de bahsetmekte ve “*bu Câmî'in etrafında bizim Taş Mektep'ten başka, o zaman, hâlâ işleyen bir imaretle, bir Mevlevi Tekkesi vardı. Tekkede ayin yapılırdı*” dedikten sonra bu dergâh ile ilgili olarak ta şunları yazmaktadır.

“Asıl beklediğim günler Perşembe günleriydi.

O gün mektep erken kapanırdı. Çocuklara imarettten fodla, pilâv, zerde verirlerdi. Öğleden sonra Mevlevi Tekkesi'nde âyin yapılırdı.

Âyin saatinden önce câmi boş veya تنها idi. Âyin yaklaştıkça, tekke halkının gidiş gelişleri artardı.Âyin yaklaşınca tekke kapıları açılırdı. Yaya, yahut faytonlar, konak arabaları içinde misafirler görünmeye başlarlardı. Kıyafetsiz mahalle çocukları tekkeye sokulmazlardı. Bunlar kapının önünde halkalar çevirerek sıkılıncaya kadar beklerlerdi. Sonra dağılırlardı.

165- Ergin O., a.g.e. s:224

166- İhsanoğlu E., a.g.e. C.I, s:253

167- Kazancıgil R., Edirne İmaretleri, İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları No:10, İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No:7, 1999,s:36,37

168 -Ünver A.S., Edirne Mevlevihanesi Tarihine Giriş, s:2

Her kes yerini alıp da Şeyh postuna oturunca âyin başlardı. Yüksek yapısı, kumral bir sakalla çevrilen renkli yüzü, sakın ve heybetli görünüşü ile şeyh, temiz ve güzel bir insandı. Bu haliyle bana insanların üstünde ve üstün bir varlık gibi görünürdü.

Âyinin başında evvela ney, zinç, kudüm sesleri arasında hafif bir musiki havayı doldururdu. Dinleyenler sanki kendi derinliklerinde kaybolurlardı. Sonra sesler hamle hamle yükselirdi. Rubailer, gazeller bir birini takip ederdi. Ney ve kudüm, şevki denizler gibi çoştururdu. Zinç, tiz işaretlerini verirdi. O zaman sofanın etrafında sıralanmış dervişlerin, dedelerin harekete geldikleri görülürdü. Nihayet sema başlardı.

Evvelâ nisbeten genç dervişler devrâna kalkarlardı. Tekke konağının küçük çocuklarının da bir süre ortada pervaneler gibi döndükleri görülürdü. Sonra yaşlı dervişler, dedeler devrâna karışırlardı. Başı yana eğik gözleri kapalı, kolları göklere uçmak ister gibi yavaş yavaş açılarak, yükselerek, ağır ve azametli devrana başlarlardı.

Uzun Mevlevi sikkeleri altında, başları omuzlarına düşmüş, genç, taze, yahut siyah veya kumral sakallı temiz yüzler.....Açılmış kollar, beyaz, toz pembe veya hafiftirşe tennûrelerin dönen dalgalanan, açılan etekleri altında ve ayak parmakları üzerinde, sanki yerden kesiliyormuş, sanki uçuyorlarmış gibi görünen, daima dönen insan vücutları.....

Bunlar kâh toplanır kâh açılırlardı. Fakat karışmadan, çarpışmadan, musikinin bazen şevk, bazen şikayet çağlayan dalgalarıyla savrulup, dönerlerdi. Bu sıralarda musiki, en metedici fasıllara girer ve ney, davrâna hâkim olurdu.....”¹⁶⁹

Sultan II.Murat, Edirne'nin Muradiye semtinde yaptırmış olduğu bu câmi ve imaret için oldukça zengin vakıflar tesis etmiştir. Vakfiyesinde Mevlevihane hizmetinde çalışan personel içinde ücretler konmuştur. Vakfiyeye göre:

- Mesnevihân'a 6 akçe
- Hanende'ye 2 akçe
- Tablaki'ye 2 akçe
- Aşirhan ve Hanende'ye 6 akçe
- Muarrıfe 1 akçe
- Neyzene 3 akçe
- Dünbelek (Kudüm) çalana 2 akçe
- Diğer Neyzene 2 akçe
- Def çalana 2 akçe ücret alacaklardır¹⁷⁰.

SEZAİ DERGÂHI

Hacı Hallaç Mahallesi'nde Süleymaniye Küçükpazarı Caddesi'nde otuz beşinci numaradadır.

Çatısı ahşaptan olup, bir minaresi vardır. Gülşeni Tekkesi'dir Hadayik-ül Haikaik Fi Tekmilet-ül Şekayik, Şeyh Âşık Efendiyi anlatırken “iş bu zaviyeyi başlangıçta Şah Melek yaptırıp adına uyularak Şah Melek Zâviyesi denmekle tanınmıştır.

KABULİ DERGÂHI

Hazinedar Sinan Bey Mahallesi'nde Kabûli Baba Sokağı'nda altıncı numaradadır.

Dergâh, zaman içinde yıkılmaya yüz tutmuştur.

169- Aydemir Ş,S.: Suyu Arayan Adam, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1965, s:35-39

170- Kazancıgil R.; a.g.e. s:39

KADİRHANE DERGÂHI

Kadirhane Dergâhı

Sevindik Fakih Mahallesi'nde, Kadirihane Caddesi'nde yirmi sekizinci numaradadır. Bazirgân Hacı Mehmet Efendi adındaki hayır sahibinin Kadiri Tarikatı Şeyhlerinden, H:1053/M:1643 tarihinde vefat eden, İsmail Rûmi için yaptırmıştır.

SAÇLI İBRAHİM EFENDİ TEKKESİ

Hıdır Ağa Mahallesi'nde eski Tophane Caddesi'nde yirmi birinci numaradadır.

Eskiden “*Dizdar Zâde*”, sonradan “*Şadırvanlı Tekke*” ve bugün Saçlı İbrahim Efendi tekgesi adıyla ün yapmıştır.

Çatısı ahşaptan olup bir minaresi vardır.

ÇOBAN ALİ EFENDİ TEKKESİ

Karabulut Mahallesi'nde, Karabulut Caddesi'nde kırk dokuzuncu numaradadır.

Başka bir adı da, Pazar Tekkesi'dir.

VELİ DEDE TEKKESİ

Sabûni Mahallesi'nde Postahane Sokağı'nda yirmi dördüncü numaradadır.

Eskiden “*Birinci*”, bugün “*Veli Dede*” veyaht “*Şerefeddin Efendi*” Tekkesi demekle tanınır.

SİVASİ TEKKESİ

Saruca Paşa Mahallesi'nde Çukur Çeşme Sokağı'nda on beşinci numaradadır. Sivaslı Abdülaziz Efendi tarafından yaptırıldığı söylenmektedir.

HACI MEMİ TEKKESİ

Kebeyapıcı Mahallesi'nde Tekye Sokağı'nda birinci numaradadır. Kadiri Dergâhı olan bu bina Hacı Memi adlı bir kişi tarafından yaptırılmıştır.

ŞEYH DAVUDÎ EFENDİ TEKKESİ

Sevindik Fâkih Mahallesi'nde Şeyh Davud Efendi Sokağı'nda üçüncü numaradadır. Tekye'de Nakşi ayini yapılmaktadır. Tanzimattan sonra Şeyh Davud Efendi'ye, Söke Nahiyesi'nde dağıtılan Bektaşî tekyelerinden, Hacı Baba Tekyesi verilmiştir.

ATİK ALİ PAŞA TEKKESİ

Tekye-i Ali Paşa Mahallesi'nde, Ali Paşa Tekyesi Sokağı'nda üç numarada olup, câmiî alanında bulunmaktadır. H:1305/M:1887 senesinde tamir edilmiştir.

Nakşibendi dergâhı olup, Şeyhi Bahaeddin Efendidir.

FAHRÎ FATMA HATUN ZÂVİYESİ

Arif Ağa Mahallesi'nde Salı Tekyesi Sokağı'nda sekizinci numaradadır ki, çatısı ahşaptandır.

SADÎ DERGÂHI (BOSTANCI BAŞI HACI İSMAİL AĞA)

Hadım Timurtaş Mahallesi'nde Tahtalı Hamam Sokağı'nda on ikinci numaradadır.

HALVETİ DERGÂHI

Mîrîmiran Mahallesi'nde Beylerbeyi Câmi'i Sokağı'nda on altıncı numarada ki Halveti Dergâhı'dır.

MESTCİ ZÂDE TEKKESİ

Yaya Timurtaş Mahallesi'nde Arpa Kervan Sokağı'nda yirmi sekizinci numaradadır.

ARAP ZÂDE TEKKESİ

Taftin Ağa Mahallesi, Çiçekci Mektep Sokağı'nda yirmi ikinci numaradadır.

Nakşi tarikatından Arapzâde Tekyesi denir ki, çatısı ahşaptandır.

TOPCU BABA TEKKESİ

Hoca Uveys Mahallesi'nde, Horozlu Caddesi'nde elli ikinci numaradadır ki, çatısı ahşaptandır.

ŞEYH ÖMER TEKKESİ

Molla Fahreddin Mahallesi'nde, Tütünsüz Tekkesi sokağında olup, Kadiri Şeyhi Ömer Sebahattin Dede Efendi Tekkesi olup, çatısı ahşaptandır.

ŞEYH HAMİD EFENDİ TEKKESİ

Attar Hacı Halil Mahallesi'nde, Germe Kapı Caddesi'nde on ikinci numaradadır. Uşşaki Tarikatı'ndan Şeyh Hamid Efendi'nin tekkesinin çatısı ahşaptandır.

CERRAHİYE TEKKESİ

Hoca Üveys Mahallesi'nde, Horozlu Caddesi'nde doksan altı numaradadır. Nuhdere Şeyhi demekle ünlü Üsküdarlı Mustafa Efendi için yapılmış ve Nureddin Cerrahi Tarikatı'ndan Cerrahiye Tekkesi'dir.

Aynı zamanda “*Yeni Tekke*” ve “*Horozlu Tekkesi*” demekle ün yapmıştır.

KÛŞTİGİRAN (PEHLİVAN CEMALETTİN) TEKKESİ

Eskiden Mevlâna Veliyüddin, şimdi Metropolit Mahallesi'nde, Kale Kapısı Caddesi'nde otuz üçüncü numaradadır. Nakşibendi Tarikatı'ndan “Kûştigiran” yâni “Pehlivan Cemaleddin” tarafından yapılmış olup, çatısı ahşaptandır.

Bu tekke, Vakıflar'da Güreşçiler duacısı zâviyesi adı ile kayıtlıdır.

HACI ALEMEDDİN TEKKESİ

Kaleiçi'nde, eskiden Mevlana Veliüddin ve sonradan Metropolit adı verilmiş olan mahallede, Kale Kapısı Caddesi'nde elli dördüncü numaradadır.

Nakşibendi Tarikatı'ndan Hacı Alemeddin adlı bir hayır sahibi tarafından yaptırılmıştır. Çatısı ahşaptandır.

İSHAK PAŞA NAKŞİBENDİ DERGÂHI

Kuşcu Doğan Mahallesi'nde, Sebil Sokağı'nda on sekizinci numaradadır.

HALVETİ TEKKESİ

Süleçelebi Mahallesi'nde, Süleçelebi Câmi'i Sokağı'nda yedinci numaradadır. Halveti Tarikatı'ndan olanlar için yapılmıştır. Çatısı ahşaptandır.

GERME KAŞ ZÂVİYESİ

Üsküfçu Hızır Mahallesi'nde, Kıyak Caddesi'nde yüz altmış yedinci numaradadır. Nakşibendi Tarikatı mensuplarına aittir.

UŞŞAKİ ÇİZMECİ ŞEYH TEKKESİ

Üsküfçu Hızır Mahallesi'nde, Soğuk Çeşme Caddesi'nde otuz ikinci numarada Uşşaki Tarikatı'na ait Halveti Tekkesi'dir.

ŞEYH MUSLİHİDDİN TEKKESİ

Şeyh Şücaddin Mahallesi'nde Şeyh Muslihiddin Efendi Sokağı'nda dördüncü numaradadır.

ŞEYH REMEZAN HALİFE TEKKESİ

Zincirlikuyu Mahallesi'nde, Alaca Çeşme Sokağı'nda on üçüncü numaradadır.

II. Bayezid dönemi Şeyhlerinden Remezan halife adına yapılmış, Nakşi Tekkesi'dir. Çatısı ahşaptan olup, bir minaresi vardır. H:1295/M:1878 istilasında hepsi yıkılmıştır.

KOYUN BABA TEKKESİ

Kasap Abdülaziz Mahallesi'nde, Altûnizâde Sokağı'nda ikinci numaradadır.

H:1010/M:1601 tarihinde vefat eden Mehmet Koyun Baba adlı kişi için, Hacı Hasipoğlu Hacı Ahmet tarafından yaptırılmış olan Nakşi Dergâhı'dır.

HİMMET DEDE TEKKESİ

Fındık Fakih Mahallesi'nde, Gülşeni Dergâhı Sokağı'nda altıncı numaradadır. Gülşeni Dergâhı olup, yeteneksizler elinde harab olmuştur. Himmet Dede, Gülşenî Şeyhi Aşık Efendi'nin tarikatçısıdır.

RUFAİ DERGÂHI (HACI AHMET ZAVİYESİ)

Muradiye Mahallesi'nde, Tekke Sokağı'nda üçüncü numaradadır.

GÜZELCE BABA DERGÂHI

Hattat Ahmet Mahallesi'nde, Köprüce Bayırı Caddesi'nde altıncı numaradadır.

Kadiri tarikatına ait olup, diğer adı Gümüş Gerdan Tekkesi'dir ki, çatısı ahşaptandır.

KAPLAN BABA TEKKESİ

Sitti Hatun Mahallesi'nde, Ağaç Pazarı Caddesi'nde yüz altmış üçüncü numaradadır. Kadiri Tekkesi'dir ki, Yelli Burgaz adlı yerdedir. Yaptıran ile yapılış tarihi saptanamadı.

HİNDİLER TEKKESİ

Mihalkoç Mahallesi'nde, Saraçhane Köprüsü Caddesi'nde kırk üçüncü numaradadır. Saray Ovası yakınında, Saraçhane değirmenleri yanında olup, halen arsadır.

YEDİLER TEKKESİ

Hadım Fîruz Mahallesi'nde, Kışla Meydanı'nda üçüncü numarada olan Kadiri Tarikatı mensuplarının Yediler Tekkesi'dir.

KANBER AĞA TEKKESİ

Kaleiçi'nde, Kanber Baba Sokağı'nda yüz yirminci numaradadır. Halveti Tarikatı tekkesi'dir. Kilise Câmi'inin mihrabı yanındaki eski “*Çukur Tekke*”, halen “*Kanber Ayağı*” denen zâviyedir.

SENAYİ EFENDİ TEKKESİ

Hadım Balaban Mahallesi'nde, Hatice Sultan Sarayı Sokağı'nda yedinci numaradadır. Celveti Tarikatı mensubu Ali Senai Efendi Tekkesi'dir ki, çatısı ahşaptandır. Tekke halen arsa durumundadır.

ABDULBAKİ EFENDİ ZAVİYESİ

Zen-i Firuz Mahallesi'nde, Ayvalı Göl Caddesi'nde on dördüncü numaradadır.

RUFAİ TARİKATI TEKKESİ

Şerbettar Hamza Bey Mahallesi'nde, Kasım Paşa Hamamı Sokağı'nda onuncu numaradadır. Kanatlı Köprü yakınındaki Rufai Tekkesi uzun yıllardan beri arsadır.

TEKKE

Kaleiçi'nde, Metropolit Mahallesi'nde Kale Kapısı Fırını Sokağı'nda, elli dördüncü numarada ki dergâh ki, hâlen arsadır.

HALE ZÂDE TEKKESİ

Kaleiçi'nde Aya Nikola Mahallesi'nde, Tekke Sokağı'nda ki Hale Zâde Tekkesi yıkılmış ve arsasını, doğramacı esnafından, Rus asıllı Afendol adlı kişi, evinin sınırları içine alarak, avlu yapmıştır.

AYGIR BABA TEKKESİ

Kaleiçi'nde Aya Nikola Mahallesi'nde Çıkmaç Tahir Ağa Sokağı'nda, parmaksız Hacı Derviş adlı kişi tarafından yaptırılmış Aygır Baba Tekkesi, zamanla harap olmuştur.

ŞERBETTAR HAMZA BEY TEKKESİ

Kıyık kabristanında, Dört Kaya Caddesi'nde, Dört Kaya semtine gidişte sol taraftadır.

HIDIRLIK TEKKESİ

Yıldırım'da Hıdırlık denilen yerde, yani şehir dışında, yüksek bir tepe üzerinde olup, şehrin piknik ve ziyaret yeridir.

Beşir Çelebi, risalesinde belirtildiği gibi duaların kabul olunduğu kutsal bir yerdir.

MAHVOLUP YIKILAN VE BUGÜN YERLERİ BİLİNMEYEN TEKKE VE ZÂVİYELER

1. Şeyh Fazlullah Zâviyesi,
2. İplikçi Zâviyesi,
3. Hacı Ömer Zâviyesi,
4. Şeyh Bayezid Zâviyesi,
5. Zindani Mehmet Efendi Zâviyesi,
6. Şeyh Sinan Zâviyesi,
7. Çelebi Şeyh Tekkesi,
8. İbrahim Paşa Tekkesi,
9. Osman Dede Tekkesi,
10. Karabaş Süleyman Tekkesi,
11. Kasapbaşı Tekkesi,
12. Musa Baba Tekkesi. ¹⁷¹

171- Kazancıgil R. a.g.e, s:91-106

KÜTÜPHANELER

TOPLUM EĞİTİMİ VE KÜTÜPHANELER

Kütüphanelerin, eğitim alanındaki önemini anlatmaya gerek olmadığı kanısındayız. Bu kurumlar, halkın, hiçbir ayrıcalık gerektirmeden özgürce girip, çıkışlarını sağlayan ve istedikleri kitapları okuyup, faydalandıkları serbest eğitim yuvalarıdır.

Kent uygarlıkları döneminde, her merkez, sahip olduğu kütüphaneleriyle yarışa girmişlerdir. Çünkü, ulaşım ve iletişim araçlarının bulunmadığı dönemlerde bilim, ancak kütüphanelerde çalışılarak elde edilirdi.

Bu nedenledir ki, kütüphaneler büyük bir koruma altında tutulur ve hatta, ancak hükümdarın özel izini ile buralara girilip çıkılırdı.

Bilimin gelişmesinde, bu denli önemi olan kütüphanelerimizi, eğitim kurumlarımızın arasında saymamak, bilim tarihimizin inkârı anlamına gelir ki, biz de bu kurumları eğitim sistemi içinde yazmayı uygun bulduk.

TARİH ALANINDA KÜTÜPHANELER

Kütüphaneler, yazma ve basma eserlerin toplandığı yerlerdir. Tarihte imparatorlar, hükümdarlar devletin ileri gelenleri tarafından kurulmuş kütüphaneler olduğu gibi, özel şahıslar, alimler tarafından özel araştırmalar için kurulup, vakıf haline sokulmuş kütüphanelerin de olduklarını görürüz.

Tarihin en büyük buluşlarından olan, Sümerlilerin yazıyı bulmaları ile birlikte, kalıcı olması için kil tabletler üzerine kaydedilmeye, başlanmıştır.

Sümerliler zamanında tapınaklarda öğretilen yazı, Babil döneminde Saray Okulu'nda ve tablet evlerinde (*lâik okullar*) öğretilmeye başlanmıştı. Alfabe aracılığıyla, daha önce rahipler ve yüksek eğitim görmüş yazıcıların kendilerine sakladıkları uygar toplumun yüksek entelektüel gelenekleri, halkın ulaşabileceği kaynaklar durumuna getirerek, toplumun edebi mirasına katkıda bulunmasını kolaylaştırmıştır. Böylece, bilim ve kültürün kuşaklardan kuşaklara aktarılması sağlanmıştır.

Asur kralı Asurbanipal büyük bir kütüphane kurmuştur¹⁷². Eski Mısır'ın Tep şehrindeki mabette ele geçirilen tıbbi papürüsler rulolar halinde yuvarlanarak saklanmışlardır.

M.Ö. 200 yılında Büyük İskender'in ölümünden sonra, generallerinden Batlamyus Şatar-I, Mısır'ı alarak Batlamyuslar devletini kurmuş. Batlamyus devleti kuruluşunu tamamlarken, bir taraftan İskenderiye Müzesini, diğer taraftan da İskenderiye'de toplanan alim ve filozofların çalışmaları için bir medrese ile 700.000 tomarı içerene zengin bir kütüphane kurularak, hoca ve öğrencilerin çalışmalarına sunulmuştur. Burası bir Üniversite niteliğinde idi. Buradaki alimlerin en büyük çalışmaları tomarları toplamak, tanzim ve kaydetmekti.

Bergama krallarından Atalus, Bergama'da bir kütüphane kurarak, Yunan yazarlarının 200.000 cilt tutan el yazması eserlerini burada topladı¹⁷³.

İslam Medeniyetinin telif döneminde, telif eserlerin sayılarında artış görülmekle birlikte, edebi zevki olan kimseler kitap koleksiyonları meydana getirmeye başladılar. Mısır hükümdarları Kahire'de, Endülüs Emevi halifeleri İspanya'da Kurtuba'da kütüphane kurdular.

Selçuklu hükümdarı Melikşah'ın veziri Nizam al-Mulk'ün Nişapur'da, Bağdat'ta ve başka şehirlerde medreseler açması da, kütüphanelerin kurulmasını teşvik etmiştir.¹⁷⁴

172- Bayat A.H., Tıp Tarihi, I. Bsk., 2003,s:36,39,95

173- Ünver A.S., “21 Asır Önce İskenderiye Tıp Mektebi ve Kütüphanesi”, İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası C.29-Sayı: 4, Sene:1966, Ayrı Basım, 1967,s:790-797.

174- İslam ansiklopedisi C:6, s:1126-1129.

Rönesans'a gelinceye kadar kütüphaneler, bilim adamlarının yetiştiği yerler oldu.

İstanbul, Türkler tarafından alındıktan sonra, Bizanslılardan kalan kitaplar sarayda uzun süre korunduğu gibi, İslam eserlerine katılarak büyük bir kütüphane meydana getirildi.

Türk alimlerinden Tokat'lı Lütü'nin İstanbul'un alınmasından sonra ilk kütüphane memuru olduğu bilinmektedir.

OSMANLI KÜTÜPHANELERİ

İlk Osmanlı kütüphaneleri, medreseler bünyesinde kurulmuştur. Bilinen ilk Osmanlı kütüphaneleri Bursa ve Bolu'da kurulmuş olan, iki medresenin içinde oluşturulmuştur.

Fatih Sultan Mehmed İstanbul'u fethettikten sonra bu şehrin İslâm dünyasının önemli bir kültür merkezi olması için uğraşmıştır. Bu nedenle bazı Bizans kiliselerini medreseye çevirdi. Bazı kişisel kitaplarını da buralara bağışladı. Hakkında kesin bilgi olan ilk kütüphane Fatih Sultan Mehmed tarafından 1459 yılında yaptırılan Eyüp Câmisinde bulunan kütüphanedir. Daha sonra Fatih Sultan Mehmed 1463-1470 yılları arasında Fatih Câmisini yaptırarak etrafına sekiz medrese kurdurdu. Bizans kiliselerinde bulunan sınıfları buraya getirtti. Amaç, camide merkezî bir kütüphane kurarak kullanımı kolaylaştırmaktı. Sultan tarafından bağışlanan kitaplarla derme sayısı 839'a çıkmıştır. Ayrıca, Topkapı'da, Edirne'den gelen kitaplardan oluşan bir koleksiyon kurmuştur.¹⁷⁵

Fatih'in Topkapı Sarayında kurdurmuş olduğu bu kütüphane, kendisinden sonra gelen padişahlar tarafından da zenginleştirilerek bugünkü Topkapı Sarayı Kütüphanesi dediğimiz kurumu meydana getirmiştir.¹⁷⁶

II.Bayezid, Edirne, Amasya ve İstanbul'daki külliyelerinde birer kütüphane kurdurmuştur. Bunun dışında devrin devlet adamlarının, bilginlerinin gerek İstanbul'da gerekse Anadolu ve Rumeli'de kütüphaneler kurdukları bilinmektedir:

"Alaiyeli Muhiddin, Atik Ali Paşa, Efdalzade Ahmed Çelebi ve Muslihiddin Çelebi İstanbul'da birer kütüphane kurmuşlardır. İnegöl'de İshak Paşa (1489), Edirne'de Noktacı-zade Mehmed (1492), Manastır'da İshak Çelebi (1506), Prizren'de Suzi Çelebi (1513'ten önce), Amasya'daki Hatuniye kütüphaneleri" bunlardan sadece birkaçıdır.

I. Selim döneminde kütüphane konularında pek bir çalışma görülmez. Oğlu I. Süleyman'ın saltanatının ileriki yıllarında İstanbul ve diğer şehirlerde kütüphaneler kurulmuştur. Bu dönemde kurulan medreselerin onaltısında birer kütüphane bulunmaktadır. 16.yüzyılın sonuna doğru medreselerin bünyesinde kurulan kütüphanelerin sayısı artmıştır. Bu kütüphanelerin pek çoğu önceki yüzyılda kurulmuş kütüphanelerin benzeridir. Bu dönemde farklı iki kütüphane vardır. İlki, Mahmud Bey tarafından Cihangir Câmisi bünyesinde 1593'te kurulan kütüphanedir. Bu kütüphanenin özelliği kitapların birkaçı hariç tamamının Türkçe olmasıdır. İkincisi, III. Murad tarafından İstanbul'da Rasathane bünyesinde kurulmuş, sadece astronomi ile ilgili eserler içeren bir ihtisas kütüphanesidir.¹⁷⁷

Osmanlılar döneminde satın alınan veya yazdırılmış olan kitaplar, İstanbul'da Topkapı Sarayı'nda toplanmış. İstanbul'da halk tarafından da, umumi kütüphaneler açılmaya başlanmıştır. İlk bağımsız kütüphane İstanbul'da, Köprülü Fazıl Mustafa Paşa tarafından 1678'de kuruldu. Daha sonra, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Amca-zade Hüseyin ve Şeyhülislam Feyzullah Efendi tarafından kütüphaneler kuruldu. Bu üç kütüphane aynı yüzyılda medrese kütüphanelerinden hem koleksiyon hem de personel bakımından farklı idi.^{178,179}

175- www.yazmalar.org

176- İslam ansiklopedisi C:6, s:1129

177- www.yazmalar.org

178- İslam Ansiklopedisi C:6, s:1128

179- www.yazmalar.org

Osmanlı tarihinde Lâle Devri (1718-1730) olarak bilinen, Sultan III. Ahmed'in saltanatının ikinci döneminde, kütüphanelere büyük özen gösterilmiştir. III. Ahmed sarayda ve Yeni Câmi'nin yanında (1725); Veziri İbrahim Paşa ise, İstanbul'daki medresesinde (1720) ve memleketi olan Nevşehir'de (1728) kütüphaneler kurmuşlardır. I. Mahmud (1730-1754) döneminde kütüphanelerin daha hızlı geliştiği görülür. Ayasofya (1740); Fatih (1742); Galatasaray (1754) kütüphaneleri bu dönemde kurulan en önemli kütüphanelerdir. Ayrıca günümüze kadar gelen birçok kütüphane de I. Mahmud dönemine tarihlenir : Hekimoğlu Ali Paşa (1738), Hacı Beşir Ağa (1745), Ayasofya (1740), Atıf Efendi (1741) ve Fatih (1742) kütüphaneleri bunlardandır. 18. yüzyılın sonuna doğru kurulan kütüphanelerin çoğu farklı bir özellik taşımaz; Nevşehir'de Karavezir (1780); Isparta'da Halil Hamit Paşa (1783); Konya'da Yusuf Ağa (1794); Kayseri'de Raşit Efendi (1797); Kütahya'da Vahit Paşa (1811) ve Burdur'da Derviş Paşa (1818) bu dönemin kütüphaneleridir.¹⁸⁰

KÜTÜPHANELERİN İŞLEYİŞİ

İslam dünyasında, X. yüzyılda kütüphane olarak yapılmış, özel binalar bulunmakta idi. Kitaplar tahta raflarda üst üste konulmuş durumda bulunduğu gibi, dolaplarda müstakil gözlemlere bölünmüş, her birinin kilitli ve menteşeli kapakları bulunmakta ve çeşitli bilim dallarına göre sistemli bir şekilde dizilmiş idi. Çeşitli kitapların birçok nüshaları bulunmakta ve bu sayede aynı zamanda birçok kişi kitabı okuyabildiği gibi, bir alim herhangi bir yazmanın bir yerini okuyamazsa diğer nüshasına baş vurabiliyordu.

Genellikle her kütüphanenin bir müdürü ve kütüphanenin durumuna göre bir veya birkaç hafız-ı kütüp, müstensihler ve hademesi bulunuyordu.

Genellikle herkes kütüphaneden ücretsiz olarak faydalanır, kâğıt, mürekkep, ve kalem idare tarafından sağlanırdı. Hatta bazı özel kütüphaneler uzaktan gelip çalışmak isteyen alimlerin emrine ayrılmıştı. Eserlerden kütüphane dışında da faydalanmak istenirse o zaman rehin bırakmak gerekiyordu.¹⁸¹

Hafız-ı kütüpler, haftanın belirli bir günü kütüphaneye gelerek orada çalışırlardı. Diğer günler ya câmide imamlık, hatiplik yahut sibyan mektebinde hocalık veya bir türbede mezar bekçiliği ile geçinirlerdi. Bunlar ölünce yerine ehli olsun olmasın varsa oğlu geçerdi. Hatta oğlu rüşte erişmemiş ise o yaşa gelinceye kadar vekil tayin etmek hakkı vardı.

Osmanlılarda ilk özel kütüphane, Köprülü Fazıl Mustafa Paşa tarafından kurulmuş ise de, asıl kütüphanecilik idaresi Ragıp Paşa tarafından gerçekleştirilmiştir.

Ragıp Paşa, kütüphanelerdeki bu kötü idareyi görerek, vakfiyesinde açıkça anlattı ve kütüphanecilikte ve kendi kütüphanesinde bu kötü idareyi kaldırdı. İstanbul'da ilk defa Ragıp Paşa Kütüphanesi'nin fihristi İngiltere de basılmış ve onun hakkında ilim alemine bilgi verilmiştir.¹⁸²

180- www.yazmalar.org

181- İslam Ansiklopedisi C:6, s:1128

182- Ergin O., a.g.e., s:246-248

TANZİMAT DÖNEMİNDE KÜTÜPHANELERİN YENİDEN DÜZENLENMESİ

Tanzimat döneminde yeni eğitim ve bilim anlayışı ile kütüphaneler kurulmaya başlanmıştır. Ancak bu kütüphanelerin düzenli ve planlı olarak çalışması “*Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi*” ile gerçekleşmiştir.

XIX. yüzyıla gelinceye kadar vakıf kütüphaneleri kurucuları tarafından hazırlanmış olan vakfiyelerdeki şartlar doğrultusunda, mütevelliler tarafından yönetilmiş ve Nezâret adı verilen bağımsız üniteler eliyle de kontrol edilmiştir. Fakat bu denetlenmeler kütüphanenin idari yapısına yönelik bir denetlenme değildir. Kütüphanelerin vakfiyelerine uygun idare edilip edilmediklerine yönelik bir denetlenmedir.

XIX. yüzyılın ilk yarısından itibaren, vakıfların yönetiminde başlayan merkezileşme hareketleri çerçevesinde, 1826 yılında “*Evkâf-ı Humayun Nezâreti*” kurulur. Bu nezâretin kurulmasıyla ülke genelindeki vakıflarla birlikte kütüphanelerinde yönetimi “Efkâf-ı Hümâyûn Nezâretine” verilir. 1869'ta yayınlanan “*Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi*” ile, kütüphanelerin yönetim ve teftişi “*Maarif-i Umûmiye Nezâreti*”ne geçer.

Nizamnamenin 138. maddesi ile kütüphaneler, *Meclis-i Kebir-i Maarif*'in bir alt birimi olan *Daire-i İdare*'ye bağlanır. Vilayetlerdeki kütüphanelerin yönetim ve teftişinden ise, Vilâyet Meclis-i Maarif Müdür ve Muavinleri sorumlu tutulmuştur.

XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren devletin kütüphanelerle ilgili tutumu değişmiş, bu müesseselerle yakından ilgilenilmeye başlanmıştır. Maarif-i Umûmiye Nizamnamesi ile birlikte, kütüphane hizmeti kişisel etkinlik konusu olmaktan çıkıp, devlet örgütünün çalışma ve sorumluluk alanına girmiştir. Nizamnamenin 67,119 ve 123. maddeleri ile devlet kütüphane kurmayı ve bu hizmetin halka da açık olması esasını kabul etmiştir. Bu nizamnamenin 122. maddesi ile, kütüphanelere bağış ve değişim yolları ile kitap sağlanması yasallık kazanmış ve kütüphaneler eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.¹⁸³

OSMANLI DÖNEMİ EDİRNE KÜTÜPHANELERİ

Osmanlılar döneminde, Edirne'de yapılan külliyelerin birimleri arasında, medreseler ve kütüphaneler de bulunmaktadır. Bu eserlerin vakfiyeleri incelendiği zaman, burada çalışan personel arasında hafız-ı kütüplerin de bulunduğu görülmektedir.

II. Murad'ın 1430'da Edirne'de kurduğu Darü'l-hadis medresesinin vakfiyesine göre burada 71 cilt yazma eser bulunmaktaydı.¹⁸⁴

Edirne'de, Sultan II. Bayezid tarafından yaptırılmış olan, külliyenin bir bölümü olan Tıp Medresesi kadrosu içerisinde, hafız-ı kütübün bulunduğu da görüldüğü gibi, Sultan II. Bayezid tarafından bu medreseye bağışlanmış kitaplarda bulunmaktadır. Bu gün bu kitaplar Edirne İl Halk Kütüphanesine bağlı olarak Selimiye el yazmaları bölümünde bulunmaktadır. Bu kitapların bir listesi Dr. Ratıp Kazancıgil tarafından çıkartılmıştır.

183- Türkmen H.: “ Marif-i Umûmiye Nizamnâmesi'nin Türk Kütüphanecilik Tarihindeki Yeri ve Önemi ” - Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim, Milletlerarası Kongresi Tebliğleri/ Derleyen:Hidayet Yavuz Nuhoglu.- İstanbul: İslam Tarih ve Kültür Araştırma Merkezi,2001,s:643-651.

184- www.yazmalar.org

EDİRNE SARAYI KÜTÜPHANESİ

Ülkemizde Tıp Tarihinin kurucularından, **“Ben artık Edirne için yaşıyorum”** diyecek kadar Edirne sevdalısı olan Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver, “Edirne'de Fatih'in Cihannüma Kasrı” adlı eserinde Edirne Sarayı'nda Fatih tarafından kurulmuş olduğunu söylediği bir kütüphanenin varlığından söz ederek, aşağıdaki şu bilgileri vermektedir.

“Bu kütüphanenin Kasr-ı Padişâhide kurucusu Fatih Sultan Mehmed'dir. Daha şehzaseliğinde Manisa Valisi iken bir kütüphane kurmuştur. Edirne'de tahta geçince kitaplarını saraya getirmiştir. Herhalde bunlar Edirne eski sarayında bir yere konmuştu. Oradan Kasr-ı Padişahi'de ki bir yere taşındı mı bilmiyoruz; ama fetihten sonra onları İstanbul'a getirmiştir.

Kitaplar önce eski saray denilen ilk sarayına ve müteâkiben de Saray burnundaki Saray-ı Cedide naklolunmuştur.Hatta bunların önemli bir kısmını fethiden sonra İstanbul'da kurulmuş olan İstanbul Külliyesi (Üniversitesi) Ayasofya ve Zeyrek medreselerine, bunu takiben Fatih'te Külliye binaları yapılıncaya sekiz büyük medresede ve camiinde, yani 11 yerde kurduğu kütüphanelerine kendi kitaplarından yüzlercesini vermiş ve hepsini de iki çeşit mührüyle mühürlemiştir. Bu arada Edirne eski sarayında Kasr-i Padişahide kurduğu kütüphanede bazı kitaplar bıraktı mı, bir şey söylenemez. Bıraktı veya bırakmadı da diyemeyiz. Gerçek olan bir şey Cihannüma kasrında bir kütüphane kurulmuş olmasıdır. Bu büyük kütüphane Edirne'deki kasrın alt katında bulunuyordu.

Halen bu kütüphanenin elimizde bir katalogu yoktur. Padişahlarımız 19. yüzyılda Edirne Sarayına hiç uğramamışlardır. Kitaplar bir vesile ile İstanbul'a naklolundu mu veya yerinde mi kaldı, bu konuda fikir yürütecek durumda değiliz. Yalnız Dr. Rifat Osman Edirne sarayında 1245 Seferinin 21'inden (1829) sonra, Rusların çinileri ve diğer taşınabilir eşyayı yağma ederek götürdüklerini ve bazı yerleri ve ağaçları bile yakmış olduklarını not ediyor.

Edirne Sarayı kapıcıbaşlarından Edirneli Mollacıkzâde Raşit Ağanın özel bir dergiye yazıp Dr. Rifat Osman beyin bundan almış olduğu notlara göre; H:1190/M:1776 da Edirne'de Kasr-ı Padişahî tahtında Mabeyin Câmî'inde çıkan yangın büyük zararlara neden oluyor. Hatta Mabeyin Câmîi ve civarındaki Taht-ı Hümayun sofasında hıfz olunan 1500 cildi mütecaviz çoğu nefis kitap ve bir çok nefis levhalar da yanmıştır. Bu yangında kadim bir Taht-ı Hümayûn, gümüşten masnu'samdanlar, büyük hacimde halılar ve yaldızlı altın topar yanmıştır.

Kütüphanenin tavanı çok müzeyyen ve müzehhep olmakla beraber, uygun yerlere, tezhipli ve üzerleri nakışlı müteaddid küçük küreler asılmış ve üzerine de Edirne'yi ziyaret eden veya sarayda oturan padişahların isimleri veya doğum tarihleri yazılı imiş. Bilhassa H:1129/M:1717 de Edirne'de doğan Üçüncü Sultan Mustafa namına yapılan ta'lik olunan altın top fevkalade sanatlı imiş.

*Râşit Ağaya göre bunların üzerinde padişahların doğum, cülûs ve hatta ölüm tarihleri yazılı bulunuyormuş. Bu notları inceleyen Dr. Rifat Osman Bey, tarihlerin kayıtlara uyduğunu söylüyor. Sonra Dördüncü Sultan Mehmed'in doğumu tarihlerde 27 Ramazan 1051/30 Aralık M:1641 olarak yazılı olduğu halde, altın top üzerinde gurre-i Şevval 1051 (23 Kanunuevvel) Perşembe gecesi saat 7 olarak kayıtlı imiş”.*¹⁸⁵

SELİMİYE KÜTÜPHANESİ

Selimiye Câmî'nin doğu cephesinde kible minaresinin kâidesi civarında Padişah Mahfilinin ve batı tarafında ise kütüphanenin dış duvarları vardır. Câminin batı cephesindeki minare kaideleri arasındaki mesafeyi iki mesnet duvarı üç kısma ayırır ki, ortada abdest muslukları ve harem tarafındaki kısmında yan kapıları vardır. Mesnetlerin içersine rastlayan merdivenler doğu tarafında Padişah mahfiline, batı tarafında kütüphaneye ulaşır.

185- Ünver AS.; Edirne'de Fatih'in Cihannümâ Kasrı, İstanbul, İstanbul Fethi Derneği Yayınlarından 2, 1953,s:12,13

Edirne Salnamelerinde (*İl Yıllıklarında*), bu kütüphanede 2600'den fazla eser bulunduğunu, bunların bir kısmının II.Selim tarafından ve bir kısmının ise Çelebi Mustafa ve Çolak Paşalar ile İsmail, Hasan, Ali, Nûri, Es'at, Abdi, Osman, Hafız Mehmet ve İbrahim Efendiler ve Hacı oğlu, Molla osman, Fatma ve Ayşe Hatunlar ile diğer kişiler tarafından armağan edilen ve işgalde diğer kütüphanelerden buraya getirilen kitaplardan oluşmuş olduğunu yazmaktadır.^{186,187}

Dr. Rıfat Osman Bey; kütüphanenin üç bin cildi aşan seçkin eserler içerdiğini, ilk banisinin Sultan Selim Han, ikinci banisi Çelebi Mustafa sonuncusunun da Hacı İzzet Paşa olduğunu yazdıktan sonra; Eski Edirne Milletvekili Kaltakkıran Mehmet Ağazade Ahmed Badi Efendi merhumun bin ciltten fazla nadir eserleri içeren kütüphanesini R:16 Mayıs 1333/M:16.07.1917 tarihinde açılan İttihat ve Terakki Kütüphanesi'ne vakfederek bağışlamış ve kulübün senedin de ise vakıf şartı değiştirilerek bu kütüphaneye vakf ve ihdâ eylemiş olduğunu da yazmaktadır.

Dr. Rıfat Osman Bey Edirne Evkaf-ı İslamiye Tarihi adlı eserinde bu kütüphaneye kitap bağışlayanların da bir listesini yapmıştır. Bu listeye göre:

- Çolak Paşa
- Ali Hacı
- Ayşe Hatun
- Hacıoğlu
- Hafız Mehmet Efendi
- Hoca Osman Efendi
- Ali Efendi
- Esbak Anadolu Kazaskeri Şükrü Efendi
- İstanbul Sultaniyesi Eski Müdürü Salih Zeki Bey
- Hacı İbrahim Hilmi Bey,

Vakıflar Bakanlığı tarafından 1915 yılı Temmuz ayında Edirne'ye gönderilen muallim Bursalı Tahir Bey ve Bayezid Medreselerinden Nazmi Efendi tarafından mevcut kitapların tamamı ilmi bir şekilde tasnif edilmiştir.

1911 yılında Edirne'nin Bulgar işgali sırasında kütüphaneden otuz beş eser çalınmış. Çalınan eserlerden Yakut'un yazısıyla fevkalade süslü bir Kur'ân-ı Kerim ile Kâmûs-ı Kansogravi bulunmaktadır¹⁸⁸.

Günümüzde Selimiye Kütüphanesi, Edirne İl Halk Kütüphanesi'nin bir birimi olarak, Selimiye Câmi'i içindeki yerini korumakta ve eserler, faydalanmak isteyen araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır.

EDİRNE SALNAMELERİNE GÖRE SELİMİYE KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN KİTAPLAR VE VAKFEDENLERİN İSİMLERİ

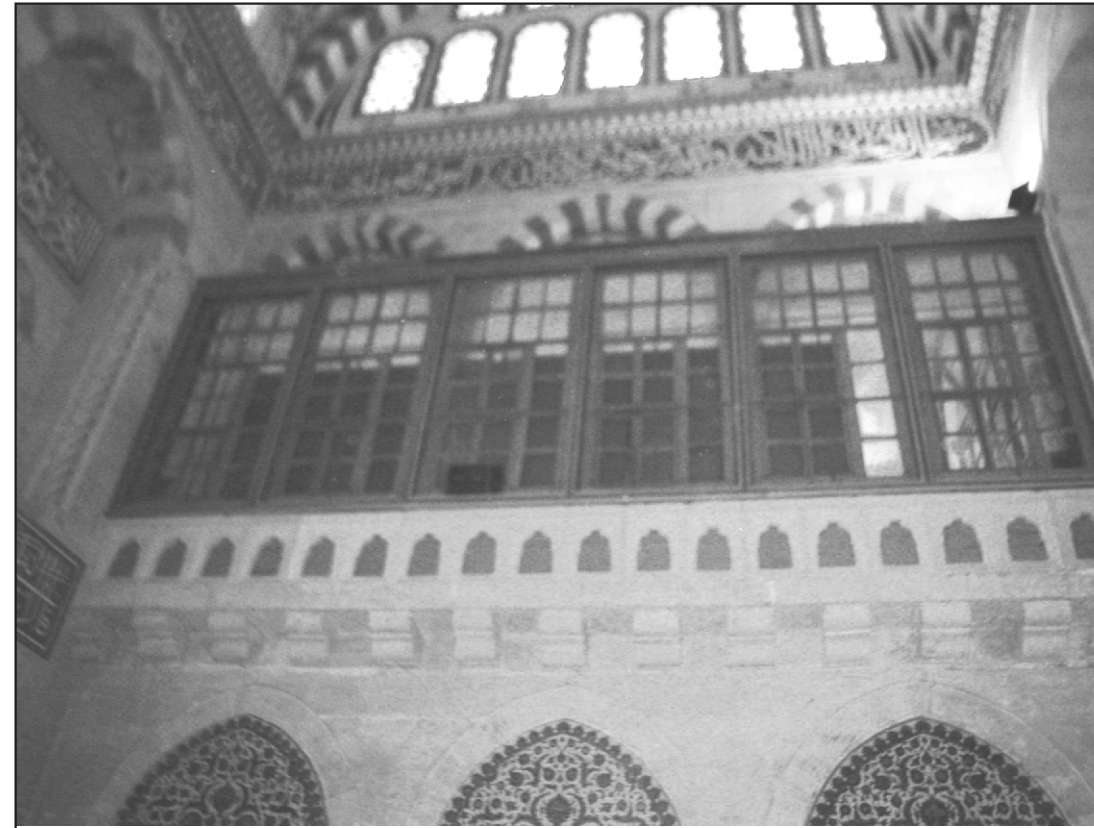
<u>Kitabın Adı:</u>	<u>Cilt:</u>	<u>Vakfeden:</u>
Kur'an-ı Kerim	19	Sultan II.Selim
Tefsir	140	Sultan II.Selim
Havâşi	42	Sultan II.Selim
Hadisler	209	Sultan II.Selim

186 -1895 yılı Edirne Vilayet Salnamesi,

187- 1901 yılı Edirne Vilayet Salnamesi.

188- Dr.Rıfat Osman ; Edirne Evkâf-ı İslâmiyye Tarihi “Camiler ve Mescitler” Sadeleştiren Ülkü (Ayan) Özsoy,Ankara, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları 1999, s:38,39.

Fıkıh Usûlu	78	Sultan II.Selim
Fetvalar	64	Sultan II.Selim
Kelam	91	Sultan II.Selim
Furû	224	Sultan II.Selim
Hikmet	24	Sultan II.Selim
Ahlak ve Vaızlar	69	Sultan II.Selim
Belâgat	74	Sultan II.Selim
Tasavvuf	50	Sultan II.Selim
Âdap	13	Sultan II.Selim
Edebiyat	29	Sultan II.Selim
Mantık	77	Sultan II.Selim
Nahiv	99	Sultan II.Selim
Îlâhiyat	10	Sultan II.Selim
Kıraat	24	Sultan II.Selim
Sarf	7	Sultan II.Selim
Tıp	4	Sultan II.Selim
Vaız	2	Sultan II.Selim
Sarf	30	Çelebi Mustafa Paşa
Lûgat	64	Çelebi Mustafa Paşa
Tıp	13	Çelebi Mustafa Paşa
Hisap ve Hendese	11	Çelebi Mustafa Paşa
Divan	52	Çelebi Mustafa Paşa

Selimiye Kütüphanesi

Değişik Kitaplar	288	Çelebi Mustafa Paşa
Kelam	32	Pehlivan İbrahim Ağa
Fetvalar	4	İsmail Efendi
Hikmet	9	Hasan Efendi
Vâızlar	62	Ali Hoca
Tasavvuf	27	Nuri Efendi
Belagat	36	Çolak Paşa
Âdap	21	Es'ad Efendi
Mantık	35	Ayşe Hatun
Vaız	12	İbrahim Ağa
Nahiv	69	Fatma Hatun
Sarf	58	Hacı oğlu
Lugat	8	Molla Osman
Tıp	6	Molla Osman
Riyaziye	5	Molla Osman
Divan	9	Molla Osman
İlahiyat	13	Molla Osman
Tarihler	13	Molla Osman
İnşa	4	Molla Osman
Urûz	5	Molla Osman
Kur'an-ı Kerimler	3	Abdi Efendi
Tefsirler	73	Hafız Mehmet Efendi
Hadisler	52	Hacı Osman Efendi
Usûl'u Fıkıh	31	Ali Efendi
Füru	40	Ali Efendi

Not: Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan 29. Zilhicce 1222 /M: 27.02.1808 tarih ve 275 dosya, 16161 gömlek nolu belgeden 1222 tarihinde Selimiye Kütüphanesine dört hafız ile bir mücellitin (*ciltçi*) tayin edildiğini öğreniyoruz.

EDİRNE'DEKİ ORTA ÖĞRETİM KURUMLARININ GELİŞMELERİ

Edirne'deki orta öğretim kurumlarının tarihçelerini yazarken, bunların nicelik ve niteliklerinin ancak ve ancak, döneminin devlet düzeyindeki anlayış ve uygarlaşmasındaki gelişmeleri göz önünde bulundurarak değerlendirmek mümkün olacaktır.

Bu nedenle ki, Edirne'de orta öğretim kurumlarından önce, bu kurumları hazırlayan olayları özet olarak anlatmanın gereğine inanıyoruz.

OSMANLI'DA BATILILAŞMA HAREKETLERİ VE EĞİTİM

Osmanlı İmparatorluğu altı yüz yıldan fazla bir zaman (1299-1918) egemen bir devlet olarak kesintisiz yaşadıktan sonra 1918 yılında sona erdi. Önceleri Batı Anadolu'da küçük bir devlet iken, çok iyi işleyen, birbirine sıkı örülmüş bir mülki ve askeri teşkilat sayesinde yavaş yavaş büyüyerek Avrupa, Asya ve Afrika'ya yayılarak dünyanın en güçlü devleti haline gelmiştir.

Batı,siyasi ve askeri üstünlüğünü belli edinceye kadar da Osmanlı İmparatorluğu'nun başarısı devam etmiş, on yedinci yüzyılın sonuna doğru da bu dev imparatorluk hızla çökmeye başlamıştır¹⁸⁹.

Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünün hızlandığı 19.yüzyılda eğitimde önemli değişimler görülmüştür.18.yüzyılın ortalarından sonra orduyu kuvvetlendirmek isteği askerlikte yeni öğretim ve eğitim metodlarının kabul edilmesini zorunlu kılmıştır. Avrupa milletlerine sık sık yenilen Osmanlı ordusunu, Batı'nın yeni savaş tekniği ile donatmak, onların usulüne göre eğitmek zorunluluk olmuştur¹⁹⁰.

Osmanlılarda yenilik hareketleri ilk önce askeri alanda yapılmaya başlanmıştır. Batılı uzmanlar orduya davet edilmiştir. Askeri eğitime ağırlık verildi ve askeri okullar açıldı. Bu okullar, batı, özellikle Fransız örneklerine göre kurulmuş okullardı ve öğretmenleri de batıdan getirilmişti. Böylece gerek memlekete yeni sokulmuş olan matbaada basılan din dışı konulardaki kitaplar, gerek askeri okullar batı ile temas sağlayarak, Batı'ya dair bilgilerin yayılmasına yardım ettiler¹⁹¹.

Yenilik alanında ilk girişimler Lale Devrinde (1703-1730) yapıldı. Fakat başarısızlıkla sonuçlandı. Lale devri padişahı olan III.Ahmet'ten sonra Padişah olan I.Mahmut döneminde (1730-1754) orduda çağdaş bilgilere sahip subayların gerekliliğine inanarak onların yetişmesini sağlamaya çalıştı. O'nun döneminde eski Humbarahaneyi canlandırma girişimi oldu ve bir Hendesehane¹⁹² açıldı. Daha sonra, III.Mustafa zamanında Topçu Mektebi kuruldu. Bu çalışmalar için yabancı uzmanlardan yararlanıldı¹⁹³.

1727 yılında matbaa kurulup, kitap basmaya başlandı. Bu tarihten önce Osmanlılar'da matbaa, 1492'de Yahudiler, 1567'de Ermeniler ve 1627'de de Rumlar tarafından kullanılmaya başlanmış idi. Fakat tarafından matbaanın resmen kurulup, kitaplar basmaya başlaması, ancak bu tarihte gerçekleşmiştir¹⁹⁴. Yenilik hareketleri III. Selim (1789-1808) döneminde de devam etti.

189- Karpat H.K., Türk Demokrasi Tarihi, Birinci Baskı, İstanbul, Afa Yayıncılık, 1996, s:29

190- Başgöz İ., a.g.e.,s:25

191- Karpat H.K., a.g.e., s:32

192- **Hendesehane:** Mühendis mektebi

193- Sezer H. “*Tanzimat Döneminde Avrupa Şehirlerine Gönderilen Öğrenciler*” Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim, Milletlerarası Kongresi Tebliğleri/ Derleyen:Hidayet Yavuz Nuhoğlu.- İstanbul: İslam tarih ve Kültür Araştırma Merkezi,2001,s:687,688.

194- Ergün M., “*Batılılaşma Dönemi Osmanlı Eğitim Sisteminin Gelişimine Mukayeseli Bir Bakış*” Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim, Milletlerarası Kongresi Tebliğleri/ Derleyen:Hidayet Yavuz Nuhoğlu.- İstanbul: İslam tarih ve Kültür Araştırma Merkezi,2001,s:91

1794'te orduya topçu subayları yetiştirmek için **Mühendishane-i berri Hümayun** (*Kara Mühendis Okulu*), 1795'te **Mühendishane-i Bahri Hümayûn**¹⁹⁵ (*Deniz Mühendis Mektebi*) kuruldu. Yeni bilgilerin yayılabilmesi için basımevleri kurdurdu.¹⁹⁶ Ayrıca III. Selim Nizam-ı Cedit adıyla düzenli bir ordu kurmak istemişse de, yeniçeriler tarafından tahtan indirilmesi ile bunu gerçekleştirememiştir.

Yenileşme hareketlerinin hız kazanması II.Mahmut (1808-1839) dönemidir. Sultan II. Mahmut sosyal, ekonomi, siyasi ve kültürel alanda pek çok yenilikler yapmıştır.

Sultan Mahmut, 1824 yılında eğitimi zorunlu kılmayı amaç edinen, ünlü fermanını yayınlamıştır.¹⁹⁷ Bu fermanla okul çağındaki çocukların çırak verildiğinden şikayet etmekte ve şöyle demektedir:

“Herkes tarafından bilinmelidir ki, Muhammet Ümmetinden diyen önce dini kuralları öğrenecek, sonra da geçimini kazanmak için bir meslekte yetişecektir. Dini icaplarını öğrenmek, dünya işlerinin hepsinden önemli olduğu halde,bir zamandan beri halkın çoğu analarının babalarının günahı olarak cahil kaldıkları gibi, çocuklarını da cahil bırakmakta ve âleme rızk dağıtan Allah'a güvenmeyerek, hemen para kazanma hırsına düşüp, çocukları beş altı yaşında mekteplerden alıp, çıraklığa veriyorlar. Bu çocuklar cehaletle büyüyüp, sonra da okumağa heves etmediklerinden, günahları ana babaların boynunda olup, kıyamette cezalarını çekeceklerdir. Zaferlere erişemeyişimizin başlıca sebebi, halkı, cehaletin kaplamasıdır. Allah göstermesin böyle giderse, Allah tarafından şiddetli bir terbiyeye uğrayacağız. Bu nedenle, şimdiye kadar, cahil kalmış olan genç, ihtiyar bütün ümmeti muhammet cahilliğın iki dünyadaki kötülüğüne düşüp ve bu konuda birbirinden utanmayarak, Cenabı Hak'tan utanarak bilmedikleri dini meseleleri öğrenmeğe gayret etmeleri farzdır.

Bundan böyle herkesin çocuğunu olgunluk çağına varmadıkça ve İslam kurallarını öğrenmedikçe mekteplerden alınıp, çırak vermeleri, olgunluk çağına erdiklerinde çocukları Kadı efendilere götürüp şeriatça izin kâğıdı almadan esnaf yanına vermemeleri emrolunur. Şayet esnaftan biri tezkeresiz (izin kâğıdı olmadan) kabul ederse, çocuğu alan ve veren tedip için Babîâliye bildirile.

*Yetim çocuklar zorunlu olarak bir usta yanına verilmiş ise, sanat öğrenmekle yetinmeyip, günde iki defa mektebe gönderilmelidir. Mektep hocaları da çocukları güzelce okutup, öğretmeli, her bir çocuğun istidadına göre; Tecvit ve İlmühal gibi kitapları okutarak, dinlerini öğretmelidir. Bu husus, bilcümle mahalle imamlarına, mektep hocalarına ve esnafkethüdalarına tebliğ edesin, Bu yüce fermanın birer sureti onlara verilsin”.*¹⁹⁸

Sultan II. Mahmut, 1826 yılında yeniçeri ocağını kaldırmasıyla yenilik hareketleri hız kazanmıştır. 1838'de Osmanlı imparatorluğu, Osmanlı pazarını Avrupa makine ürünlerine tümden açan bir anlaşma imzalamış. Bundan bir yıl sonra 1839'da Tanzimat Fermanı yayınlanmıştır.¹⁹⁹

Osmanlı İmparatorluğunun hayatında bir dönüm noktası olan Tanzimat, umumi devlet teşkilatında da önemli değişiklikler yapmıştır.²⁰⁰

195- Günümüzde ki İstanbul Teknik Üniversitesi

196- Irmak S., Çağlar B.K., Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler-II, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1973,s:118

197- Başgöz İ.,a.g.e, s:23

198- Irmak S., Çağlar B.K.,a.g.e., s:441,442

199- Başgöz İ.,a.g.e, s:22

200- Antel C.S.;“Tanzimat Maarifi”, Tanzimat-I, İstanbul, 1940,s:444

Gülhane hattı Hümayunu adıyla anılan Tanzimat Fermanı, Sultan Abdülmecid'in (1839-1861) rızasıyla Reşit Paşa tarafından düşünülp yazılmış ve 3 kasım 1839 günü İstanbul'da Gülhane meydanında okunmuştur.²⁰¹

Tanzimat, heyeti umumiyesi itibarıyla, garp medeniyetine doğru atılmış bir adım, Avrupa ilim ve irfanını memlekete sokmak hususunda yapılmış ciddi bir teşebbüs,hükümet makinesini dinin mutlak esaretinden kurtararak,vüstai ve otaritik bir devlet yerine az çok Avrupai bir devlet kurmak hususunda bir hamledir.

Bununla beraber Tanzimatın, Avrupa zihniyet ve metodunu, ilim ve tekniğini memlekete sokamadığı, yani Türkiye için hakiki bir Rönesans olmadığı muhakkaktır.Bunun ilk sebebi, bütün yeniliklere düşman olan dini taassuptur. Diğer bir neden de , bu hareketin başında bulunan devlet adamlarının ekserisi, hakiki bir Avrupa kültürü almış insanlar değildi ve bu hareket daha ziyade, idari ve mali müşküller içinde bulunan Osmanlı İmparatorluğu'nun mevcudiyetini idameye yarayacak fena bir zaruret olarak kabul etmişlerdi.

Tanzimatın ilan edilmesinde katkısı olanlar, devlet teşkilatında, hükümet mekanizmasında esaslı değişiklikler yapamadılar, mevcut müesseselere (*kurum ve kuruluşlara*) dokunmadılar.²⁰²

Fikir ve sanat hayatı medresenin ve skolastiğin baskısından kurtulamamıştır. İlk özel gazete ancak 1859 yılında yayınlanabilmiş, çevrenin sorunları ile ilgilenen bir sanat ve edebiyat hareketinin doğması için 1870 yıllarına kadar beklemek gerekmiş, eğitim üzerine etkileyecek bir halkoyu hazırlanmamış; eğitim ve öğretim isteği ancak iyi niyetli padişahların, vezirlerin ve nazırların kişiliğine bağlı kalmıştır.²⁰³

Maarif sahasında da, mazi ile dini ananelerle ilgiyi keserek, ya da yavaşlatarak, medreseleri kapatmak, veya yeniden yapılanması cesaretini göstermeksizin, sadece onların yanında ve genellikle de onların etkisi altında sınırlı miktarda,Avrupa mektepleri tipinde mektepler açmakla yetindiler.²⁰⁴

Tanzimat fermanı, bütün vatandaşlara eşit haklar ve mal ve can emniyeti vaat ediyor,mali,askeri ve adli sahalarda bazı reformlar ileri sürüyordu.²⁰⁵

Gayri Müslimlere büyük imtiyazlar tanıyan Tanzimat, maarif sahasında ilerlemelerini kolaylaştırdı. Tanzimat adamları, Gayri Müslimlere karşı müsamahakâr davranmakla kalmayarak, çeşitli unsurların birbirleriyle kaynaşmalarını temin etmek için “*Osmanlılık*” idealini ortaya çıkartmak amacıyla açmış oldukları *idadiye* ve *sultaniye* mekteplerinden, Müslüman Türklerle birlikte Gayri Müslimlerinde yararlanmalarına izin verilerek, aslında Gayri Müslimlerin lehine olarak mevcut olan durumu, büsbütün onların lehine çevirmişlerdir.²⁰⁶

Tanzimat Fermanı'nın ardından 1856 yılında ilan edilen Islahat Fermanı ile **23 Aralık 1876**'da Birinci Meşrutiyet ilan edilerek, ilk ***Kanun-i Esasi*** kabul edildi²⁰⁷. **1876**'da ilk Osmanlı “***Meclis-i Mebusan***” toplandı ve bir yıl sonra Abdülhamit tarafından dağıtıldı.

Tanzimat Fermanı'nda eğitim ile ilgili herhangi bir madde bulunmamasına karşılık, **1856** Islahat Fermanı'nda eğitim, tek bir madde ile ele alındı. Buna göre:

“*Osmanlı tebasında bulunanlar; devlet mekteplerinin talimatnâmelerinde, gerek yaş, gerek imtihan yönünden tesbit edilmiş olan şartları yerine getirdikleri taktirde, tamamı hiçbir fark gözetmeksizin, askerî ve mülkî yüksek okullara kabul olunacaktır. Ayrıca her cemaat maârif, sanat ve sanaiye dair kendi mekteplerini açabilecektir. Ancak, bu gibi Umumi mekteplerin tedris*

201- Karpat H.K., a.g.e., s:34,35,36

202- Antel C.S., a.g.e., s:445

203- Başgöz İ., a.g.e.,s:24

204- Antel C.S., a.g.e., s:445,446

205- Karpat H.K., a.g.e., s:34,35,36

206- Antel C.S.,a.g.e., s: 446

207- Karpat H.K., a.g.e., s:34,35,36

*usûlleri, muallim tayinlaeri ve azaları padişah tarafından seçilecek karma bir maarif meclisinin nezaret ve teftişi altında olacaktır.”*²⁰⁸

Islahat Fermanı'nda yer alan eğitimle ilgili tek maddenin esası, azınlıklara kendi eğitim kurumlarını kurma, Müslüman okullarına girme hakkı ve eğitimde bağımsızlık gibi bir takım yeni imtiyazlar sağlamak olduğu anlaşılmaktadır. Bu maddede bütün azınlık gayri müslimlerin askeri ve mülki mekteplere kabul edileceği yazılıdır ve gayri müslimlerin çoğu bu mekteplerden istifade etmişlerdir.

Ancak, bu mekteplerde tahsillerini yapan gayri müslimler, Tanzimatçıların anlattıkları, istedikleri anlamda Osmanlı olmadıkları gibi, cemaat ve kilise teşkilatları ve aile terbiyeleri sayesinde milliyet hislerini gittikçe fazla inkişaf ettirdikleri halde, bu mekteplere devam eden Türk çocukları milli şuur ve benliklerini kazanmamışlardır²⁰⁹.

TANZİMAT DÖNEMİNDE MAÂRİF ALANINDA YAPILAN YENİLİKLER

1845 yılında maarif işleri ile ilgilenmek amacıyla, *Muvakkat Meclisi Maârif* açılmıştır. Bundan bir yıl sonra **1846** yılında *Daimî Meclisi Maârif* 1847 yılında da *Mekâtibi Umumiye Nezareti* kurulmuştur.

Mevcut rüştiye mekteplerinin seviyeleri darülfünuna öğrenci yetiştirmeye yeterli olmadığından, bu amaçla **1849** da *Valide Mektebi* açılmıştır. Sonradan *Darülmaârif* ismini alarak üç yıllık bir eğitim veren bu mektebi, rüştiye mekteplerinin üstünde ilk idadiye mektebi olarak sayabiliriz.

1820'de Rum İhtilali çıkınca, Rum tercümanlar Babiâli'den çıkartılmış, yerlerine yabancı dil bilen bir iki mühtedi (*İslam dinini kabul etmiş olan*) alınmışsa da, bu da yeterli görülmemiş, memurlara Fransızca öğretmek üzere Babiâli'de *Tercüme Odası* açılmıştır. Fakat devlet idaresi için, yabancı dilden başka bilgileri de öğretecek bir memur mektebine çok ihtiyaç olunduğundan, Sultan II. Mahmut'un son yıllarında **1838** 'de *Mekteb-i Maârif-i Adliye* kurulmuş, bununla ilgili kararname de; “Devlet memuru olarak yetişeceklerle Arabî, Farisî, Hendese, Coğrafya, Tarih ve Politikaya dair dersler gösterilmesi ve Fransızca öğretilmesi” gereği ileri sürülmüştür.

1839 yılında *Mekteb-i Ulum-ı Edebiye* kurulmuştur. Böylece küçük gurupların eğitim tekniğinden, büyük grupların eğitim tekniğine geçişte, bir adım atılmış oluyordu ve bu okulların sınavları Sultanahmet Câmisi'nde Sultan ve Devlet erkânı huzurunda yapılıyordu.

1839'da *Mekatib-i Rüştiye Nezareti*, 1847'de *Meclis-i Maarif-i Umumiye Nezareti* kurulmuş.

1 Mart 1846' da, *Tahrirat-ı Umumiye* çıkartıldı ve eğitimin düzenlenmesi için bu bir başlangıç oldu ve ülkede sıbyan mekteplerinin yayılması, programlarının değiştirilmesi düşünüldü. Fakat, amacın gerçekleştirilmiş olduğuna dair bir bilgi yoktur. İlköğretimin temeli olması gereken sıbyan mektepleri, ihmal edilerek, onların bir üst derecesi olan rüştiyelerin kurulmasına hız verildi. 1840'larda bu konuda kayda değer gelişmeler görüldü. Bir müddet sonra, kız çocuklarının da ilköğretimin ikinci basamağı sayılan bu okullarda okuması için kız rüştiyeleri “*înas rüştiyesi*” açılmaya başladı. Bu okulların ilki 1859'da İstanbul'da açılan Cevri Kalfa İnas Rüştiyesi'dir. Bu okulların yanında, kız ve erkek öğrenciler için sanayi mektepleri kurulması düşünüldü, fakat diğer okullara paralel bir hızla gerçekleştirilemedi.²¹⁰

208- İhsanoğlu E., Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi 2.cilt., İstanbul, İslam Tarih, sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 1998,s:314

209- Antel C.S.,a.g.e., s: 446

210- Ortaylı İ.; İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, 11.bsk. s:188.

1850 yılında darülfünun açılıncaya kadar, orada okutulacak ilimler hakkında, açık Osmanlıca ile yazılmış kitapları hazırlamak amacıyla ***Encümen-i Daniş*** kurulmuştur. Bu kuruluşun üyeleri arasında Mustafa Reşit Paşa, Âli Paşa, Ahmet Vefik Paşa..... gibi devrin meşhur simaları bulunmakta idi.

Sadaret Müsteşarı Fuat efendi (*Paşa*) ile meclis maârif azasından Cevdet Efendi'nin (*Paşa*) hazırladıkları ***Kavaid-i Türkiye*** bu encümenin takdir ettiği ilk kitaptır.

1858 yılında, kaymakam ve müdürlük gibi mülkiye memurları yetiştirmek amacıyla, rüştiye ve idadiye dereceleri arasında ***Mekteb-i Mülkiye*** kurulmuştur.

1868'de Türkiye'de ilk defa olmak üzere, Avrupa ülkelerinde olduğu gibi tam bir orta tahsil veren ***Galatasaray Sultanisi*** açılmıştır.

Bunların dışında, açılacak olan darüfünuna muallim yetiştirmek amacıyla Selim Sabit Efendi ile Hoca Tahsin Efendi Paris'e eğitime gönderilmiştir.

1869 yılının, Türkiye Maarif tarihinde ayrı bir önemi bulunmaktadır. Çünkü bu yıl, maarif bir devlet işi olarak ilk defa düşünülmüş, o tarihe kadar parça parça yapılan maarif ıslahatı, Saffet Paşanın çalışmaları ile meydana getirilen ***Maârif-i Umumiye Nizamnamesi*** ile teşkilatlandırılmıştır. Bu nizamname ile bütün eğitim sisteminin bir düzene konması amaçlanmıştır. Nizamnamede genel öğrenim üç dereceye ayrılmıştır. İlk dereceyi, sübyan mektepleri ve rüştiyeden oluşmakta ve toplam sekiz yıllık bir öğrenim dönemini kapsamakta idi. İkinci derecede, idadi ve sultaniler yer alıyordu. Sultanilerin ilk örnekleri bugünkü Galatasaray'dı ve bu okullar ancak 1880'lerden sonra vilayet merkezlerine yayılabilmektedir.

Üçüncü derece ***Mekâtib-i Âliye*** denen yüksek okullardır. Bu okulların başında ***dar-ül muallim*** “Erkek Öğretmen Okulu” ve ***dar-ül muallimat*** “Kız Öğretmen Okulu”, ***darülfünun*** ve çeşitli askeri teknik okullar yer alıyordu.²¹¹

Paris'te eğitimini tamamlayan Saffet Paşa, üç defa maarif nazırlığı yapmış, Fuat Paşa'dan sonra hariciye nazırlığı ve sadaret makamını işgal etmiştir. Saffet Paşanın ilk nazırlığı sırasında 1868 yılında ***Mekteb-i Sultani*** kurulmuş, ilk eğitimin mecburi tutulması konusunda bir beyanname yayınlanmış, ***Dariüşsafaka***'nın yapımına başlanmış, Darülmuallimde bazı yenilikler yapılmış bir de ***İptida-i Darülmuallim*** “İlk Öğretmen Okulları” açılmış, taşrada bulunan sıbyan mektepleri muallimlerine tedris usullerini öğretmek amacıyla geçici olarak, gezici muallimler gönderilmiştir.

1869 yılında sıbyan mekteplerinden rüştiyeye alınacak, öğrencilerin sınava tabi tutulması kararlaştırılmıştır.

Müdür ve kaymakamları yetiştirmek için açılmış olan Mekteb-i Mülküye vilayet maiyet memurları yetiştirmek üzere ***Sabah Mektebi*** adıyla bir şube ilave edilmiştir.

Aynı yıl ***Maârif-i Umumiye Nizamnamesi*** yayınlanmış, Divanyolunda eski Maârif Nezareti binasında ***Darülfünun*** açılmış, ***Meclis-i Kebir-i Maârif*** idari ve ilmi olarak ikiye ayrılmıştır.^{212,213,214}

1870 yılında ders kitaplarının çoğalması ve zamanın ihtiyaçlarına uygun çevirilerin meydana getirilebilmesi için, otuz beş maddelik bir telif ve tercüme nizamnamesi yapılmış, vilayetlerde ***Maârif-i Umumiye Nizamnamesi***'nin hızlı bir şekilde uygulanması için dokuz maddelik bir talimatname neşredilmiştir.

1871 yılında darülfünunda halkında istifade edebilmesi için sabahları serbest dersler açılmış ve bu derslerin ***Takvim-i Vakay-i*** de yayınlanmasına başlanmıştır²¹⁵.

211- Ortaylı İ., a.g.e., s:188-189

212- Antel C.S., a.g.e., s: 447-450

213- Tekeli İ., İlkin S., Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993, s:63-67

214- Ergin O., a.g.e., s: 405-557

215- Antel C.S., a.g.e., s: 447-450

1873 yılında darüşşafaka, 1892 'de Halkalı Ziraat Mektebi açılmış. 1909'da *Orman Mekteb-i Alisi* adı altında iki yıllık bir okul kurulmuştur.

Maârif-i Umumiye Nizamnamesi:

198 maddelik beş bölüm halinde düzenlenmiştir. Birinci bölümde mekteplerin kısımları ve dereceleri ele alınmıştır.umumi Mektepler adı altında *sıbyan, rüşdiye, idadî, sultanî ve yüksek mektepler* olarak sınırlanmıştır.

İkinci bölümde, Maarif-i Umumiye teşkilatı, Üçüncü bölümde mekteplerin imtihan ve diploma usulleri,dördüncü bölümde muallimler,beşinci bölümde ise, Maarif teşkilatının malî cephesi ele alınmıştır.²¹⁶

Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nin önemli maddeleri :

1. Tahsil mecburiyeti esasının konması,
2. Umumi mekteplerin muhtelif kısımlara ve derecelere ayrılması,
3. Tedris usullerinin ıslahı,
4. Tedris unsurlarının bilgilerini, itibarlarını ve refahlarını temin edecek tedbirlerin alınması,
5. Maarif merkezi idaresinin tensik ve tanzimi, vilayetlerde maarif idaresinin tesisi,
6. Talebenin şevk ve gayretlerini celbedecek imtihan kaideleri koyarak muhtelif tahsil mertebelerine ait ruus mezuniyet usulünün ihdası,
7. İlmi kurumların çoğaltılması,
8. Umumî maarif kurumları için halktan para toplanması,
9. Tespit edilen tahsil derecelerine uygun olarak köy ve mahallelerde sıbyan mektepleri, 500 evli kasabalarda rüştiye mektepleri, bin evden fazla olan kasabalarda idadi mektepleri, vilayet merkezlerinde sultaniler, İstanbul'da bir erkek ve kız muallim mektebi ile bir de darülfünun, gerekli olan yerlerde kızlara özgü rüştiye mektepleri açılacaktır.
10. Maarifin memlekette istenildiği şekilde yayılabilmesi için, lâyhada tespit edilmiş olan kuralların tamamının kabulü ve gerekeli olan mekteplerin açılmasıyla kabildir.
11. Rüştiye Mekteplerinde her sınıf tebaa çocuklarına ulûmu diniye mebadesi tedrisi lâzım gelmesi dolayısıyla bu mekteplerin her cemaat için başka başka teşkili gerektiğinden, diğer yönden sultani mekteplerinin birden açılmaları kabil olmayacağından, hem sultani mekteplerinde okutulan derslerin birçoklarını okutmak, hemde muhtelif tebaların çocukları arasında (itilâf ve muhadenet) in kuvvetlendirilmesi gayesi ile idadi mektepleri açmak elzemdir.²¹⁷

Nizamnamede, idadi mekteplerin açılmasının gerekliliği anlatılırken, rüştiyenin üstünde ve sultanilerin altında idadi yani hazırlayıcı mekteplere de ihtiyaç olduğu anlatılmıştır.²¹⁸

Tanzimat dönemi ve sonrası eğitim ve bilim hayatına şekil ve yön veren Maârif-i Umûmiye Nizamnamesi'nin dikkati çeken yönlerinden biri de, yüzyıllardan beri Osmanlı eğitim ve bilim hayatında en önde yer alan medreselerle ilgili herhangi bir maddenin bulunmamasıdır.²¹⁹

216- İhsanoğlu E., a.g.e.,s:315

217- Antel C.S., a.g.e., s:451-452

218- Yücel H.A., Türkiye'de Orta Öğretim, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları /1681, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi,1994,s:11,12

219- İhsanoğlu E., a.g.e.,s:316

ASKERİ MEKTEPLER

1826 yılında Yeniçeri ocağını kaldırarak Asakir-i Mansure-i Muhammediye (**1827**) adıyla yeni bir ordu kurmuş ve askeri eğitim ve öğretim kurumları açılmıştır. Bunlar, **1827**'de ***Mekteb-i Tıbbiye*** “*Askeri Tıp Okulu*”, **1831**'de ***Muzika-i Hümayun*** “*Bando Okulu*” ve **1834**'te ***Mekteb-i Harbiye*** “*Harp Bilimleri Okulu, Harbiye*” açılmıştır.

Bu okullar yüksek okul olmakla birlikte, o yıllarda yüksekokul öncesi eğitim düzeni henüz sağlıklı bir şekilde olmadığından, orta öğretimde bu mekteplerin bünyesinde yer almakta idiler²²⁰.

Askeri reformlara çok önem verilen bu okullara yeni binalar yapılmış, her türlü araç gereci sağlanmış, birçok eğitim aracı Avrupa'dan getirilmiştir. Ancak okulların en büyük ihtiyaçları çağın bilim ve teknolojisine uygun eğitimi ve öğretimi yaptıracak öğretmen kadrosuydu. Hocaların bir kısmı daha önce kurulmuş olan Mühendishanelerden, devrin, alanlarında söz sahibi olmuş hocalardan sağlanmaya çalışılmış. Fakat bu yeterli olmadığından Avrupa'dan hoca getirilmiştir. Fakat yine de öğretim kadrosuna ihtiyaç vardı. Bunun içinde Avrupa'ya öğrenci gönderilmiştir. Eğitim amaçlı öğrencilerin gönderilmesi de II. Mahmut döneminde gerçekleştirilmiş, **1830** yılında II. Mahmut, sivil okullardan 150 öğrenciyi Avrupaya göndermeye karar vermiş, ama bu karar medreselilerin şiddetle direnmesiyle karşılaşmıştır. Bunun üzerine öğrenciler askeri okullardan seçilmiş ve Tıbbiye ve Enderun öğrencilerinden 150 kişi eğitim için gönderildi.^{221,222}

Askeri okul hareketi bir zaman sonra, sivil okulları da yenilenmeye zorlamıştır. Askeri okullar orta derecenin üzerinde eğitim veren okullardır. Oysa memlekette sıbyan okullarının üzerinde eğitim veren okullar yoktur. Sıbyan okullarını bitiren öğrenciler ise okuyup yazmayı zor sökebilmektedirler. Bu yüzden askeri okullar, kabul ettikleri öğrenciye okuma yazma öğretmekte bu ise zaman almaktadır. Askeri okulların kendi programları bu yüzden aksamaktadır. Bu boşluğu doldurmak için orta dereceli sivil okulların kurulmasına girşildi. **1839** da açılan ve rüştiye adı verilen bu orta dereceli okulların gerekçelerinden biri asker okullarına öğrenci hazırlamak olmuştur.²²³

Askeri okullarda yeni silah tekniğini ve onun dayandığı bilgileri öğrenmek zorunluluğu, her şeyden önce Osmanlı eğitim sistemindeki anlamadan metinleri ezberleme geleneğini yıkmıştır.

Askeri okulların eğitim ve öğretim usulleri, sivil okullardan çok farklı idi. Ya doğrudan doğruya ordudan gelen, ya da ordu geleneğinin içine alan öğrenciler, burada iş esasına dayanan bir eğitim görüyorlardı. Bu okulların ilk öğrencileri koğuşlarını kendileri temizler, yemeklerini kendileri hazırlar,sofralarını kurara, karavanalarını yıkarlardı. Daha sonraları bu işlerden bir kısmı profesyonel işçilere bırakılmakla beraber, eğitim hiçbir zaman kurur bir ezber ve teorik bir tekrar esasına dayanmamıştır. Deniz okulu derslerini bir gemide yapıyordu. Askeri tıp öğrencileri derslerinin bir kısmını hastanelerde çalışarak görüyordu. Okulların geniş laboratuvarları vardı. Bu okulların laboratuvarları Avrupa'dan getirtilmiş ders aletleri ile donatılmıştır. Harbiye ve Deniz harp okullarının iyi donatılmış büyük bir matbaası vardı. Bunlar İbrahim Müteferrikadan sonra memlekette çalışmakta olan ilk matbaalardı. İbrahim Müteferrika Matbaası, dini kitapları basarak sınırlı bir çalışma ile kalırken, asker okullarının matbaaları Türkçe ders kitapları basmaya başlamışlardı.

Batıdan yapılan ilk çeviriler asker okullarında görülmüştü. III. Selim yurt dışında ilk defa daimi elçilikleri kurmuş, yabancı dil bilmenin önemini anlamıştır. Asker okullarında Fransızca

220- Kodaman B.-Saydam A., “Tanzimat Devri Eğitim Sistemi”, 150.Yılında Tanzimat, Yayına Hazırlayan: Yıldız H.D., Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1992, s:488

221- Sezer H., a.g.e., s: 688,689.

222- Başgöz İ, a.g.e. s:27

223- Başgöz İ, a.g.e., s:25,26

gibi yabancı bir dil de zorunlu tutulmuştu. Medreselerde Türkçe okutulmadığı için, Osmanlı Ulemasının bir Türkçe Dilbilgisi ve Türkçe eğitimi sorunu yoktu. Asker okullarında ise kitaplar Türkçe yazılıyor. Ders notları Türkçe tutuluyordu. Yabancı dil öğrenmek için bir dilbilgisi kavramı gerekiyordu. İlk Türk dilbilgisi kitaplarını bu nedenle asker okullarının öğretmenleri yazdılar.²²⁴

1859 yılında Harbiye öğrencilerine Fransızca öğretmek ve bunların Fransa'daki ihtisaslarına yardımcı olmak üzere, Harbiye'ye bağlı olarak Paris'te Mekteb-i Osmani açılmış, sonraları sivillerin de devam etmesiyle hedefinden uzaklaşan bu okul tasarruf sağlamak düşüncesiyle kapatılmıştır.²²⁵

ASKERİ İDADİ'LER

Ordunun ihtiyacını karşılamak üzere açılmış olan, askeri meslek ve ihtisas mektepleri ancak on, on beş yıl sonra mezun verebilmişlerdir. Sonucun bu kadar uzun zamanda alınması ilk, orta, lise eğitimi alarak hazırlanmış öğrencinin olmayışından ileri geldiği anlaşılmış. Bu yöne önem verilerek yüksek okullara öğrenci hazırlayan idadileri ve idadilere talebe hazırlayan ihtiyat sınıfları açılarak, Askeri Mekteplerin bir de idadisi meydana gelmiş oldu.

1845 yılında ordu merkezlerinde birer askeri idadi açılması için de irade çıkmıştır.²²⁶

ASKERİ RÜŞDİYELER

1845 Yılından itibaren askeri idadiler açılmış olduğu gibi, idadi derslerini takip edebilmek için de her idadide açılmış olan iki ihtiyat sınıfından başka ***Mahreci Makâtibi Askeriye*** adı altında askeri idadilere talebe yetiştirecek bir mektep daha açılmıştı.

Kadrosu 500'ü geçemeyen bu mektepler askeri idadilere gerekli olan talebeyi yetiştiremiyordu.

1847 yılından itibaren mezun vermeye başlayan mülkiye rüştiyelerinden mezun olanlar, daha çok kalemlere, hükümet memuriyetlerine giriyorlardı.

Bu ihtiyaçları karşılamak üzere **1875**'te askeri rüştiyeler açıldı. İlk olarak Gülhane, Soğukçeşme, Kocamustafapaşa, Eyüp, Fatih, Kasımpaşa, Beşiktaş, Üsküdar Paşakapısı, Üsküdar Toptaşı Askeri Rüşdiyeleri açıldıktan sonra, askeri idadi olan vilayet merkezlerinde de askeri rüşdiyeler açılmıştır.

Askeri rüşdiyelerde eğitim mülki rüşdiyelerden daha düzenli ve daha disiplinli idi. Bu okulları, asker müdürler, asker dahiliye subayları hatta asker hocalar idare ediyorlardı. Öğrenciler askeri üniforma giyiyorlardı.

Bu rüşdiyeden mezun olanlar, askeri idadilere girmek zorunluluğu olmadıklarından bir kısmı mektebi bitirir bitirmez hemen hayata atılır, bir kısmı mülkiye idadilerini takip eder, bir kısmı da memuriyete girerdi.

Askeri rüştiyelerde her üç ayda bir kendi hocaları tarafından özel ve sene sonlarında harbiye ve idadiye mekteplerindeki hocalar tarafından genel sınav yapılırdı.

Bu okullara, İslam ve Türk olanların dışında, gayri Müslim azınlıklarda devam ederlerdi.

Askeri rüştiyelerin programları şimdiki ilk mekteplere tekabül etmekte idi. Bu okullarda Arapça ve Farsça'dan başka yabancı dil olarak Fransızca okutulurdu ve resim dersine çok önem verilirdi.

Eğitim süresi ilk açıldıklarında üç yıl idi. Sonraları dört yıla çıkmıştır.

Askeri rüştiyeler 1908 inkılâbına kadar yaşadılar o tarihten sonra kapatılarak mülkiye rüştiyeleri ile birleştiler.²²⁷

224- Başgöz İ., a.g.e., s:25-27

225- Kodaman B.-Saydam a., a.g.e.,s:490

226- Ergin O., a.g.e.,s:426

227- Ergin O., a.g.e.,s:501,506,507

EDİRNE'DEKİ ASKERİ MEKTEPLER

MEKTEB-İ İPTİDÂİ-İ ASKERÎ “ASKERİ İLKOKUL”

Bu okul askeri ortaokulun içinde ve o okulun müdürünün yönetiminde idi. H:1306-M:1888/89 yılının ortasında açılmış olup, yüz elli öğrencisi bulunuyordu. Öğrenciler burada üç yıl eğitim gördükten sonra, yetenekli olanlar orta kısma alınırlardı.

H:1315/M:1897/98 yılı Edirne Askeri İptidâi Mektebi'nin Öğretmen Kadrosu²²⁹

Müdür	
Muallim-i evvel	Hafız Ali Efendi
Rıka ve Sülüs Muallimi	Hafız Mustafa Efendi
Muallim	Emin Efendi
Muallim	Faik Efendi
Muallim	Emrah Efendi

EDİRNE RÜŞDİYE-İ ASKERÎ'Sİ “ASKERİ ORTAOKULU”

Sevindik Fakih Mahallesi'nde iki Kapılı Han Caddesi'nde yüzüncü numaradadır.

Sultan II. Murad'ın, Filyokuşu civarında yaptırmış olduğu, Araplar Hanı adıyla tanınan harap hanın, arsası üzerine H:1302/M:1884/85 tarihinde, Sultan II. Abdülhamit'in buyruğu ile yapılmıştır. Talât Paşa asfaltı üzerinde olan bu bina,dört derslane, dört oda ve bir karakol haneden ibarettir.²³⁰ Necip, Güngör Kısaparmak, 1968 yılında yayınlamış olduğu, “*Milli Eğitim Cephesiyle Edirne*” adlı eserinde Kurtuluş İlkokulu'nun burada eğitim gördüğünü yazmaktadır. Günümüzde ise, bu bina yıktırılmış olup, arsasına Orduevi yaptırılmıştır.

Edirne Askeri Rüştıyesi'nde eğitim gören Şevket Süreyya Aydemir, “*Suyu Arayan Adam*” adlı eserinde bu okulla ilgili anılarını şöyle anlatmaktadır:

“Vakit geldi. Beni bir askeri rüştiye mektebine yazdırdılar. Büyük ağabeyimlerim de vaktiyle bu yoldan, sırasıyla mektepleri tamamlayarak, birer birer ordu saflarına karışıp, memleketin sınırlarına doğru uzaklaşmış, gitmişlerdi.

Şehrin kenarında bir muhacir köyünün hayatını yaşayan mahallemizde, onların bazan parlak kılıçları ve göz alıcı üniformalarıyla görünüşleri önemli bir hadise olurdu. Bu hadise bazen benim üzerimde de tesirini yapardı. Yavaş, yavaş ben de dünyayı bu üniformaların, kılıçların ışığı içinde görmeğe alışıyordum.

Zaten Edirne bir ordu şehriydi. Bir ordugâhtı. Sokaklar her zaman asker doluydu. Şehrin etrafı kışlalar,istihkâmlarla çevriliydi. Mızık ve boru sesleri günün her saatinde havayı çınlatırdı.

Bu şehirde hayat bir kale hayatıydı. Bu hayatın havaya yaydığı asker ruhundan,hiç kimse uzak kalmazdı.

228- Edirne “gazetesi” 4 Cemâziyelâhir 1308/M:16.12.1890

229- H.1315/M:1897/98 Edirne Vilayet Salnamesi, s:104.

230-1901 yılı Edirne Vilayet Salnamesi, Edirne Vilayet Matbaası, s:928

Ben de asker rüştiyesine yazılıp,orada ilk defa sıraya girince,bunu hiç yadırgamadım. Hatta çok geçmeden ben de kendimi,yarın büyük bir ordunun saflarına karışacak,sınırlardan sınırlara koşacak,büyük bir devletin varlığını kılıcıyla koruyacak biri gibi saymaya başladım.

Mektepte hayat,artık kumandanlara tâbiydi. Sıralara diziliyor; idmanlar, talimler yapıyorduk. Daha ilerisi için silah oyunlarına, manevralara hazırlanıyorduk.

Bu yeni mektebimde,en büyük fatihler,dünyanın en büyük adamları olarak öğretiliyordu. En büyük milletler de en muharip milletlerdi. Biz muharip milletlerden biriydik. Dünyada kılıç her şeydi ve gaye,cihangirlikti. Biz de cihangir olacak, dünyayı zaptedecektik.

Sınıfların duvarlarında Fatih'in, Yavuz Selim'in, Napolyon'un, Büyük Frederik'in resimleri asılıydı. Padişah en büyük muharip ve gazi olarak anılırdı. Ama hiçbir yerde resmi görülmezdi. Sınıfta adı geçerken,ders veren subay,kürsü üzerinde doğrulur ve biz çocuklar hep birden ayağa kalkardık.

Sınıflar ilerledikçe,görüş ufuklarım da genişliyordu. Üç kıtanın birleştiği yerde,dünyanın kilit noktalarını elinde tutan bir devletimiz vardı. Bu devlet,Osmanlı devletiydi. Yani bizim devletimiz.

Sınıfların duvarlarına asılan haritalarda, bu büyük İmparatorluğun toprakları,toz pembe gösterilirdi. Bu topraklar bana dünya kadar geniş görünüyordu. Afrika'nın ortasındaki büyük sahraya kadar Trablus-Bingazi (Libya),sonra Habeşistan'a kadar Mısır,Sudan bu topraklar içinde görünüyordu. Hatta Tunus Beyliği bir pembe çizgi ile sınırlandırılmıştı ki, bu rengin manası bir nevi himayeydi.

Ders aralarında çocuklar, bu haritaların başına toplanırdık. Devletimizin sınırlarına bakardık.

Duruşumu,yürüyüşümü değiştirmiştım. Hele mektep dağılıp da sokaklara çıktığım zaman,asker veya asker mekteplerinden olmayan herkese karşı,bir nevi yüksekte bakardım.

Asker mekteplerinde bir asker hocanın vazifesinden ayrılıp veya vazifeye başlaması daima küçük merasim şeklini alırdı. Hoca nutkunu, nasihatlerini söylerdi. Okuyuculardan birisi de sınıf namına ona,lûgatlı,tumturaklı bir cevap verirdi. Bazı sevilen hocaların ayrılış merasimlerinde iki taraf da gözyaşı dökerlerdi. ”²³¹

Bu okula nihari (gündüzlü) öğrencilerde kabul edilmekte idi. Askeri ortaokula gündüzlü olarak kayıt olmak isteyen öğrenciler de, askeri liseyle aynı özelliklere sahip olmaları gerekmekte idi. Yalnız, askeri rüştiye sınavlarına girecek gündüzlü öğrenciler;

“Rüştiye 1.sınıfına girecekler: Kırat, İmla, Hat-ı Osmaniye, Hisap, Tevhid ve terkim, ile Müslüman öğrencilerden kuran-ı kerim isteniyordu.. Üst sınıflara girecek öğrenciler ise, gireceği sınıfın mukabilinde, iki sınıfın derslerinden sınava tabi tutulmuşlar idi.

Sınav sözlü olup, sadece, imla, kitabet ve hüsnü hat ve Fransızca dersleri yazılı olarak yapılmakta idi. Riyaziye (matematik) sınavı ise, sınavda sorulacak sorudan sonra, tahta başında yapılyordu. ”²³²

Özel Sınıf: Asker yetimleri, emekli zabitler (Mülazım, Yüzbaşı, Kol ağası, Binbaşı)olduğu veli veya velilerin,emekliliklerinde ikamet ettikleri ordu dahilindeki mektep-i askeriye özel sınıfına, askeri rüştiyeye gündüzlü gireceklerin; askeriyeye ait erkan-ı emri zabitanı veya emekli erkan ve emir alayı velilerin mensup oldukları ordu dahilindeki mekteb-i askeriye sınıfının mahsusuna (özeline) dahil olurlar. Askeriye'ye mensubu olan, Müslüman ve gayri müslüm hekim, eczacı, cerrah, veteriner, tabur katibi, tabur alay katibi, alay emirleri, jandarma zabitlerinin çocukları da aynı şartlar altındadır. Bunlarda çocuklarını özel sınıfa kayıt ettirebilirler.

231- Aydemir Ş.S., Suyu Arayan Adam, 1965, s:43-47

232- Edirne “gazetesi” 19 Ramazan 1326/M:15.10.1908

Sınıf-ı mahsuseye girmek isteyen öğrenciden, İstanbul Harbiye nezaretine ve taşrada fırka veya ordu komutanlıklarına bizzat müracaat etmeleri ve onların askerizade (asker çocuğu) olduklarını gösteren komutanlıktan alacakları belge ile, aşı nizamnamesi ve boyunlarında komutanlık mührü ile mühürlenmiş bir şerit bulunduğu halde kabul komisyonuna müracaat edeceklerdir. Ayrıca bu öğrencilerinden, adam öldürme, hırsızlık gibi suçları olmadığını, mahalle imamı, mahalle muhtarı, emniyet amirliği tarafından alınmış iyi hal belge de istenmektedir.

Özel sınıfa girmek isteyenlerin dilinde kekemelik olmaması gerektiği gibi, askerlik yapmasına engel bir sakatlığı bulunanlar öğrenciliğe kabul edilmezler”²³³

H:1315/M:1897/98 yılı Edirne Askeri Rüştîye Mektebi'nin Öğretmen Kadrosu²³⁴

Müdür	
Resim Muallimi	Binbaşı Selami Efendi
Arapça Muallimi	İbrahim Efendi
Arapça Muallimi	Hafız Emin Efendi (<i>Müderris</i>)
Farsça Muallimi	
Kavaid ve ulum-u hal Muallimi	Ömer Efendi
Riyaziye Muallimi	Kolağası Fehmi Efendi
Coğrafya Muallimi	Kolağası Ziya Efendi
Tarih ve Türkçe Hatt Muallimi	Mehmet Sami Efendi
Fransızca Muallimi	Mülâzim-i evvel Muharrem Efendi
Türkçe İmla Muallimi	Hafız Mustafa Efendi
Dahiliye Zabiti	Yüzbaşı Ömer Efendi
Dahiliye Zabiti	Mülâzım-ı evvel Hasan Basri Efendi
Dahiliye Zabiti	Mülâzım-ı evvel Ahmed Cemal Efendi

EDİRNE ASKERİ LİSESİ “MEKTEB-İ İDÂDİ-İ ASKERİ”

Askeri okulların çoğaltılması ve mevcutlarının da geliştirilmesi ile ilgili olarak alınan karar doğrultusunda, Edirne'nin ikinci ordu merkezi olduğu sırada 1845 yılında Edirne'de de bir askeri lise açılmasına karar verildi.²³⁵

Okulun ilk binası, Hürriyet Meydanında, kırkar kişilik iki koğuş, iki derslane ve diğer hizmetler için gerekli odalardan ibaretti. Okulu Bab-ı Ali'den Tosun Bey ile Mekteb-i Harbiye'den Yüzbaşı Ahmet Efendi adında iki kişi kurmuş ve hizmete açmıştır. Okula başlangıçta otuz öğrenci alınmış. Bu sayı daha sonra artırılmıştır. Okul binasının eski olması nedeniyle okul Şumnu'ya nakledilmek istenmiş. Ancak halkın buna razı olmamış. Kendi isteği ile para toplayıp yeni bir bina yaptırılmıştır.²³⁶

Daha sonra Edirne Askeri İdadisi (*Askeri Lisesi*), Hadım Balaban Mahallesi'nde Hatice Sultan Sarayı sokağında, “*Eski Saray*” arsası ve “*Hatice Sultan Sarayı*” denilen yerde yapılmıştır.

233- Edirne “gazetesi” 19 Ramazan 1326/M:15.10.1908

234- H.1315/M:1897/98 Edirne Vilayet Salnamesi, s:104.

235- Kısaparmak N.G., Milli Eğitim Cephesiyle Edirne, Elazığ, Turan Matbaası, 1968, s:20

236-Kısaparmak N.G.; a.g.e. s:20

Edirne Askeri Lisesi "Mekteb-i İdâdi-i Askeri"

Sultan Abdülaziz'in buyruğu ile Edirne'de Selimiye Câmî'i mütevellisi Sıdika Hanım²³⁷ tarafından bağışlanan Hatice Sultan Sarayı arsası üzerine, Vali Hurşit Paşa eliyle temeli atılmıştır. H:1287/M:1871 tarihinde kâgır olarak yapılmış; binanın bitirilişi için, İl Defterdarı Sadullah Bey, şu tarihi söylemiş olup, kapısı üstüne konmuştur.²³⁸

SADULLAH BEY'in TARİH MANZUMESİ

Şâh-ı zeman Abdül'aziz hanın hemîşe himmeti

Cehl'i cihandan ref'için mektepleri umranedir

Oldu memalik pür şeref mazbut âsâr-ı selef

Sâdi bu gûne sept eder târihini kilk-i hüner

Alâ yapıldı mekteb-i idâdi-i Şâhânedir. (H:1286/M:1870)

Okul, yeni binasında 1871 yılında hizmete açıldığında 200 öğrencisi bulunmakta idi.²³⁹

1873-74 yılı Rus işgalinde İstanbul'a taşınmış, işgalin sona ermesinden sonra, H:1296/M:1880 yılı Ocak ayı başında müdür ve hoca kadrosu Edirne'ye dönerek yeniden eğitime açılmıştır. Büyük ve küçük dört derslane ve iki koğuş, müdür, hoca ve subaylara ait sekiz oda, bir hamam, bir mutfak ve yemekhane, bir mescit ve bitişğinde de bir takım askeri alan karakolhane ve subaylara ait bir de odası vardır.^{240,241}

Bahçesi geniş ve oldukça düzenlidir. Okul binbaşı rütbesinde bir müdürün yönetimindedir.

Bir binbaşı, bir alay katibi, dört kolağası, yedi yüzbaşı, sekiz üsteğmen ve altı mülkiye hocasından oluşan bir eğitim kadrosu vardır.

Özel sınıf on sekiz, birinci sene altmış dokuz, ikinci sene yetmiş altı ve üçüncü sene kırk altı öğrencisi bulunmaktadır.

237- Necip Güngör Kısaparmak Milli Eğitim Cephesiyle Edirne, adlı esrinde; “*bu hanıma; Hakan-Mafur Abdülaziz Han Hazretleri tarafından ikinci rütbeden Mecidi Nişan-ı Zîşane ile gayet değerli bir bilezik hediye olundu.*” şeklinde kayıt olduğunu yazmaktadır.

238-1892 yılı Edirne Vilayet Salnamesi, Edirne Vilayet Matbaası

239- Kısaparmak N.G.; a.g.e. s:20

240- 1901 yılı Edirne Vilayet Salnamesi, Edirne Vilayet Matbaası, s:927,928

241- 1892 yılı Edirne Vilayet Salnamesi, Edirne Vilayet Matbaası

H:1315/M:1897/98 yılı Edirne Askeri İdadisi Öğretmen Kadrosu²⁴²

Müdür	
Tabib	Kolağası Abdullah Efendi
Coğrafya Muallimi	Mülâzım-1 sâni Halil Efendi
Makine ve Hendese Muallimi	Mülâzım-1 sâni Ahmed Efendi
Cebir ve Müsellesat Muallimiş	Mülâzım-1 sâni Mehmet Ahmet Efendi
Resim ve Tarama Muallimiş	Mülâzım-1 evvel Mehmet Niyazi Efendi
Yazı ve hesap Muallimi	Alay Katibi Hüseyin Efendi
Riyaziye Muallimi	
Tarih-i Umumi Muallimi	Kolağası Mustafa Efendi
Fransızca Muallimi	Yüzbaşı Ömer Efendi
Lisan ve Cimlastik Muallimi	Yüzbaşı Mehmet Ali Efendi
Kitabet Muallimi	Mülâzım-1 sâni Şevket Efendi
İmam	İbrahim Efendi
Dahiliye Zabiti	Yüzbaşı Mustafa Efendi
Dahiliye Zabiti	Mülâzım-1 evvel Ali Haydar Efendi
Dahiliye Zabiti	Mülâzım-1 Evvel Mustafa Asım Efendi

H: 4 Ramazan 1312/M: 01.03.1895 tarihli Edirne Gazetesi'nde :

“Mekteb-i İdadiye-i Askeriyesi üçüncü sınıf öğrencilerinin tamamı mezun olarak Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane'ye girmişlerdir.

Adı geçen okulun öğretim elemanlarını, gayretleri ve vazifelerine vermiş oldukları önemin göstergesi olan bu başarıdan dolayı tebrik eder ve Mekteb-i harbiye-i Şahane'ye geçen öğrencilerin isimlerini veriyoruz.

1. Hüsnü Basri Efendi..... Dimetoka
2. Hüseyin Hilmi Efendi..... Harmanlı
3. İbrahim Hakkı Efendi..... Hasköy
4. Hamid Cenani Efendi..... Üsküdar
5. Sami Efendi..... Edirne
6. Mustafa Hulusi Efendi..... Gashıca
7. Cavit Efendi..... Dobnice
8. Osman Şükrü Efendi..... Rodos
9. Bican Efendi..... Yeni Zağra
10. Fuat Efendi..... Filibe
11. Tahsin Efendi..... Gümülcine
12. Şükrü Efendi..... Hırka-i Şerif
13. Süleyman Efendi..... Filibe
14. Mehmet Rıza Efendi..... Edirne

15. Ziya Efendi..... *Antalya*
16. Atıf Efendi..... *Burgaz*
17. Yaver Harun Efendi..... *Çerkez*
18. Tevfik Efendi..... *Bursa*
19. İhsan Efendi..... *İstanbul*
20. İsmail Efendi..... *Edirne*
21. Hüsnü Efendi..... *Gedikpaşa*
22. Fetih Efendi..... *Mısır-Kahire*
23. Mehmet Hamid Efendi..... *Kandiye*
24. Fehmi Efendi..... *Dubnice*
25. Ahmet Fikri Efendi..... *Üsküdar*
26. Ziyah Efendi..... *İstanbul*
27. Vasfî Efendi..... *Tophane*
28. Süleyman Mahir Efendi..... *Hanya*
29. Asaf Rıza Efendi..... *Maçka*
30. İbrahim Nuri Efendi..... *Edirne*
31. Şevket Efendi..... *İstanbul*
32. Rıza Efendi..... *Kırkkilise*
33. Sami Efendi..... *Bursa*
34. Fazıl Efendi..... *Girit*
35. Rüştî Efendi..... *Trabzon*
36. İbrahim Efendi..... *Levce*
37. Sabri Efendi..... *Şumnu*
38. Halid Efendi..... *Kütahya*
39. Osman Efendi..... *Perlipe*
40. Asaf Efendi..... *Sofya*
41. Ali Efendi..... *Kandiye*
42. İzzet Efendi..... *Bosna*
43. Ali Efendi..... *Tophane*
44. Halil Efendi..... *Erzurum*
45. Fazıl Efendi..... *İstanbul*
46. İbrahim Efendi..... *İzmir*
47. Mahmut Efendi..... *Eğridir*
48. Hafız Mehmet Efendi..... *Tophane*
49. Mehmet Efendi..... *Edirne*
50. Mehmet Sururi Efendi..... *Saray*
51. Ali Ruhi Efendi..... *İzmir*
52. Tahsin Efendi..... *Galata*
53. Salih Efendi..... *Kütahya*
54. Mehmet Ali Efendi..... *Beşiktaş*
55. Abdülkadir Efendi..... *Gedikpaşa*
56. Kerem Efendi..... *İstanbul*
57. İsmail Efendi..... *Berfufçe*
58. Ali Osman Efendi..... *Nevşehir*

59. Salih Efendi.....Bebek
 60. İsmail Hakkı Efendi.....Çerkez
 61. Mehmet Zeki Efendi.....Edirne
 62. Cemal Efendi.....Beşiktaş
 63. Nizami Efendi.....Hırka-i Şerif
 64. Mustafa Efendi.....Batman
 65. Naşid Efendi.....İstanbul
 66. Ali Rıza Efendi.....Akşehir
 67. Necati Efendi.....İstanbul

H: 19 Ramazan 1326/M: 15.10.1908 tarihli Edirne gazetesinde çıkan Askeri idadiye yeni alınacak öğrencilerin bu okula müracaat edebilmeleri için aranan şartlar şöyle sıralanmıştır:

“Mekteb-i askeriyeye kabul olunacak Müslüman ve Gayri Müslüm öğrencilerin giriş sınavları hakkında :

1. Giriş sınavlarına başvurular Şevval'in başından on beşine kadardır. Sınav, Edirne Mekteb-i Harbiyesinde kurulacak sınav komisyonu tarafından yapılacak, sonuçlarda yine bu komisyon tarafından açıklanacaktır. Mekteb-i Harbiye Müdürlüğü başkanlığında kurulacak olan bu komisyon, Mektebin idare heyeti ve tedrisiyesi ve hekimlerden meydana gelen üyelerden oluşacaktır. Öğrenci yönetmeliğine göre, komisyon sınavın şekli ve öğrencinin sınava alınması ile ilgili her türlü işlemde sorumlu olacaktır.
2. Mekteb-i İdadi-i Harbiyeye girecek olan Müslüman ve Gayri Müslim öğrencilerin tam sağlıklı olmaları, gerek kendileri, gerekse aileleri, adam öldürme, hırsızlık, adam soyma gibi suçlardan hüküm giymemiş olmalıdır.
3. Mekteb-i Mülkiye veya özel eğitim almış olan öğrencilerden Mekteb-i İdadaiye-i harbiyeye girmek isteyenler, tezkere-i Osmaniye, aşı şahadetnameleri, mezun oldukları okulun şahadetnamesi, henüz şahadetname almamış olanlar okullarından alacakları tastikname ve künyeleri ile;gerek kendileri gerekse aileleri devlet-i Osmani memuru olmadıkları taktirise; mahalle imamı, mahalle muhtarı ve Emniyet Amirliğince verilecek, gerek kendileri, gerekse aileleri, hırsızlık, adam öldürme, adam soyma yüz kızartıcı suçlarının olmadığını, sarhoşluk, kumarbazlık gibi kötü huylarının bulunmadığını gösteren belge ile okul müdürlüğüne müracaat etmeleri gerekmektedir.
4. Şevvalin on beşinden sonra müracaat edenler sınava alınmayacaktır.
5. Mekteb-i İdadiye'ye girmek isteyen öğrencilerin 18 yaşından büyük, 15 yaşından küçük,Mekteb-i Harbiyeye girmek isteyen öğrenciler ise, 19 yaşından büyük, 16 yaşından küçük olmamalı,
6. Mekteb-i Harbiye ve Mekteb-i İdadiye-ye girmek isteyen öğrencilerin arasında, dilinde kekemelik olmayacağı gibi, askerlik yapmasına engel olacak, kusur ve hastalığa sahip olanlar sınavlara alınmayacaktır. Zayıf görünüşlü, bir ameliyat geçirmiş olanlar,askerlik yapıp yapmayacaklarına, hekim tarafından kontrol edildikten sonra onun vereceği rapor doğrultusunda kabul edilecektir.
7. Mekteb-i İdadiye'ye girmek için müracaat eden öğrenci, Rüштиye-i Askeriyenin 4. ve 5. sınıflarından, Harbiye'ye girmek isteyen öğrencilerden idadi sınıfı ile Rüштиye-i Askeriyenin 5. sınıf derslerinden sınava gireceklerdir.

Rüştiye 4. Sınıf: *Ulum-u diniye, Cebir, Hendese, Coğrafya-i Osmani, Kitabet, Fransızca, Kavaid-i Lisan-i Osmani, İmla-i Osmaniye, Resim Beden, Osmanlı Tarihi ve Kırat-ı Osmani*

Rüştiye 5. Sınıf: *Ulum-u diniye, Meselet, Cebir, Hendese, Osmanlı tarihi, Kitabet, Fransızca, Astronomi, Resim Beden,*

İdadi Sınıfı: *Ulum-u diniye, Makine, Hendese, Kozmografya, Kitabet, Mantık, Fransızca, Resim, Astronomi, Hendese, resmiye-i eşgali, Beden*²⁴³

Dört yıllık olan bu okuldan mezun olan öğrenciler, Harbiye'ye girerlerdi. Halk arasında bu okulun binasına **Harbiye Kışlası** denilmektedir. Askeri hizmetler tarafından kullanılmakta olan bu bina, bir ara Kız Öğretmen Okulu, 1948'den sonra'da bir süre Jandarma Okulu olarak hizmet vermiştir.²⁴⁴

Süvari Küçük Zabıt Okulu

SÜVARİ KÜÇÜK ZABİT OKULU

H:1305/M:1889 yılında Müşir Veysel Paşa tarafından Karaağaç'ta hastane olarak yaptırılan bu bina Balkan Savaşı'ndan önce Süvari Küçük Zabitan Okulu olarak faaliyet göstermiş. Balkan Savaşı'nda yine hastaneye çevrilmiştir.²⁴⁵

SANAT OKULLARI

Tanzimat döneminde sanayileşme yolunda, cılız adımlar atılmış olsa da, yeni kurulan fabrikalara teknik eleman gerektiğinden 1848 yılında ilk olarak Zeytinburnu Sanayi Mektebi açılmış; okul, öğretim elemanı yetersizliğinden ve maddi imkansızlıklar dolayısıyla çok geçmeden kapanmıştır.

Sanayi okullarının ilk tutarlı örneklerine, Mithat Paşa'nın Valilik yaptığı Tuna, Suriye ve Bağdat'ta rastlanmaktadır.

Mithat Paşa, Tuna vilayetlerinde sanayi mekteplerinin kurulmasında en büyük desteği, Polonyalı ve Macar mültecilerden görmüş, aralarındaki teknisyen ve mühendisler bu okullarda öğretmenlik yapmışlardır.²⁴⁶

243- Edirne “gazetesi” 19 Ramazan 1326/M:

244- Kısaparmak N.G.; a.g.e. s:20

245- Kısaparmak N.G., a.g.e, s:19

246- Ortaylı İ., a.g.e.,s:188

Önce Niş'de, sonra da Rusçuk ve Sofya'da *İslâhhâne* adı altında pratik sanat okulları açıldı. Bu okullara kimsesiz ve fakir öğrenciler alınıyor, onlara, demircilik, marangozluk, terzilik, ayakkabıcılık, araba yapımcılığı, değirmencilik, matbaacılık, dokumacılık gibi sanatlar öğretiliyordu. Öğretim süresi ilk öğretimden sonra beş yıldır. Birinci sınıfı bitirenler çıraklık, ikinci, üçüncü, dördüncü bitirenlere kalfalık, beşinci sınıfı bitirenlere ustalık belgesi veriliyordu. Teorik derslerin yanında, atölyelerde pratik eğitim yapmak suretiyle öğrencilerin iyi yetişmeleri sağlanıyordu. Ayrıca öğrencilere sınıflarına göre gündelik verilmesi söz konusu idi.

1864 yılında, Rusçuk'ta Mithat Paşa tarafından İslâhhaneye benzer şekilde, yetim kızlar için dikim atölyesi açılmıştır. Bu okulda ordunun giyim ihtiyaçları karşılanıyordu. Aynı şekilde 1869 yılında İstanbul'da yine ordunun ihtiyacı için bir Kız Sanayi Mektebi açılmıştır.²⁴⁷

Yalnız bu ilk sanat okulları değil, daha sonra açılan sanat okullarından bazılarının da ordu için çalıştığı görülmektedir.

Örneğin: Diyarbakır Sanat Okulu 4.ordunun giyim ve kuşamını büyük ölçüde karşılamakta idi.

Sanat okullarında dükkan ve tezgah sahibi olan, işi ile çevrede tutunan ustalar öğretmenlik yapıyorlardı. Bu yolla çevrenin değerleri, bir yandan da gerçek iş hayatının ve işin özellikleri sanat okullarına giriyor, oraları “nazari eğitim” den kurtarıyordu.

Mithat Paşa'nın bu okulları, yetimhane olarak kurması, ve oralara ancak yetim ve fakir çocukları alması, bir gelenek olmuştu. Ondan sonra açılan bütün sanat okullarına 1927'lere değin, sadece yetim ve fakir çocuklar alınmış, ve sanat eğitimi bu çocuklara verilmiştir. İmparatorluğun sanat okulları devlet bütçesinden yardım görmemiştir. Buralar, çevre halkının yardımı ve kendi buldukları yollarla, giderlerini karşılamışlardır. Her sanat okulunun bir sipariş atölyesi vardır. Bu atölyeler, devlet dairelerine ve özel kişilere iş yapmak suretiyle okulun, giderlerini karşılamışlardır. Öğrenciler böylece gerçek malzeme üzerinde ve gerçek bir iş için çalışarak, sanatlarını öğrenmek ve geliştirmek olanağını bulmuşlardır.

Sanat okulunun ders programı ile çevrenin ihtiyaçları arasında, iyi bir dengenin kurulduğu görülmektedir. Bu okullar kuruldukları illeri sanat hayatına sıkı sıkıya bağlı idiler.

Örneğin: Sivas Sanayi Okulu, çevrede geleneği olan halıcılığa, Kastamonu Sanayi Okulu'nda kendircilik önemli yer tutarken, Edirne Sanat Okulunda bir numune çiftliği kurulmuş; öğrenciler burada çalışarak sebze ve meyve yetiştiriyorlar ve kendi yiyeceklerini çıkarıyorlardı.

Sanat okulunu bitiren öğrencinin iş hayatında tutunabilmesi için, devletin aldığı tedbirler dikkate değirdi. Örneğin; İstanbul Sanayi Okulu'nu bitirenlere hükümet iş sermayesi vermekte, resmi daire ihalelerinin öncelikle bunlara verilmesi uygun görülmekte, dükkan açan öğrencilerden uzun zaman vergi alınmamakta idi.²⁴⁸

247- Kodaman B., Saydam A., a.g.e., s:491

248- Başgöz İ., a.g.e., s:28-29

EDİRNE SANAT MEKTEBİ “HAMİDİYE MEKTEBİ”

Edirne Sanat okulu, **12 Ocak 1879 Cumartesi günü** eğitime açılmış, okula ilk önce **Melce-i eytam** yani **Yetimhane** adı verilmiştir.

Okul, önceleri Şeceriye ve sonraları Horozlu Medresesi²⁴⁹ adıyla bilinen Hacı Uveys²⁵⁰ Medresesi'nde kurulmuştur.

Osmanlı- Rus savaşından sonra, sokaklarda kimsesiz ve yalnız kalan erkek ve kız çocukların perişan halleri **Vali Müşir Paşa**'nın dikkatini çekmiş, kimsesiz bu çocuklar toplatılıp, 1879 yılı başında, Hacı Uveys Medresesi'ne yerleştirilmiş ve okula ıslahane adı verilmiştir.²⁵¹

Bunların yiyecek ve diğer gereksinimleri için, **1876** yılında göçmenler için ayrılan otuz beş bin Osmanlı altınının yarısı verilerek, üç yüzü aşkın erkek ile on beş kadar kız için kullanılmıştır.

Bunlar, eğitim bakımından da geri kalmışlardı. Okul, aslında sanat okulu olarak yapılmış olduğu için, iç işlerinin, memlekete yararlı olabilecek tarzda düzenlenmiş olmakla beraber, geleceğe yönelik yönetiminin sağlanması amacıyla, **Vali Kadri Paşa** tarafından biri sanayi, öbürü tarım eğitimine ayrılan okul ikiye ayrılmıştır.

Edirne Sanat Mektebi İlk Öğrencileri

249- Ahmet Bâdi Efendi, Riyâz-ı Belde-i Edirne adlı eserinde Horozlu medresesi ile ilgili şunları yazmaktadır.

“Molla Fahreddin Mahallesi'nde Horozlu Caddesi'nde elli sekiz numaradadır. Şeceriye Medresesi, Molla Fahreddin, Kadı Fahreddin Medresesi olarak da bilinir. 25 dereceli medreseler arasındadır. 14 Aralık 1468 tarihinde vefat edip Dârülhadis Câmii mihrabı önüne gömülen Molla Fahreddin Acemi tarafından yaptırılmıştır. Medrese zamanla harap olmuştur. 1844 yılında Hacı Şakir Bey tarafından tamir edilmeye başlandığı sırada Edirne'de bir Rüşdiye okulunun kurulması için padişah emri bulunduğundan medrese okula dönüştürülmüştür ” demekte ve sanayi mektebinin bu medresenin yerine kurulduğunu yazmaktadır.

250- Dr. Rıfat Osman Bey Edirne Rehnüması adlı eserinde Hacı Üveys Medresesi hakkında : “Subaşı Hacı Üveys Paşa tarafından mescidi ile birlikte 1431 tarihinde yaptırılmış idi” demektedir. Bu da bize Horozlu Medresesi yapılmadan önce burada bir medresenin var olduğunu göstermektedir. Ayrıca Dr. Rıfat Osman Beyin koleksiyonun da yer alan Sanat Mektebinin ilk öğrencilerini gösteren bir fotoğrafta da; günümüzde yok olan Hacı Üveys camii görülmektedir. Bu da Rıfat Osman Bey'in yazdıklarını doğrulamaktadır.

251- Kazancıgil R., Tosyavizade Dr. Rıfat Osman Bey Edirne Rehnüması, Edirne, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları No:15, s:83

Sürekli giderlerinin adı geçen kaynaktan artırılarak, geri kalan on yedi bin liranın bankaya yatırılıp yıllık fâizinden, bir de il belediyesi tarafından her ay ayrılan yüz liradan ve gelebilecek yardımlardan, karşılanması yoluna gidilmiştir.

Ayrıca, Edirne Sarayı arazisinin senelik olarak, isteyenlere kira edilen, mera geliri ile, il matbaasının geliri verilmiştir.

İşlere sürekli olarak bakmak için bir komisyon da kararlaştırılmış; durum, **R:1 Mart 1298/M:13 Mart 1882** tarihinde padişaha arz edilmiştir.

Alınan, karar gereğince örnek çiftlik olarak kurulmasına başlanılan yapıların, aynı yıl Eylülünün on dördüncü salı günü açılışı yapılmıştır. Eski Milli Eğitim Bakanı **Münif Paşa**'nın O zaman söylemiş olduğu tarih, bir mermere yazılarak kapısı üstüne yerleştirilmiştir.

Tarih : R:1299/M:1883-84

Nümune Çiftliği Kapısındaki Kitabe Manzumesi

Manzume yedi beyit olup, tarih beyti şöyledir:

Tahsin edip yazdı Münif târih-i cevherdârını

İnşa olundu yümn ile âlâ zıraat mektebi

Sanat okulu Kadı Fahreddin Medresesi yerine yapılmıştır.

Tarım okulunun²⁵² yanındaki Vâlîde Çeşmesi üstündeki mermer levhada yazılı **“*Kasr-ı şâhi ki mukabildir ona cennet veş*”** mısrasından anlaşıldığına göre, kasr-ı humayun arsası üzerine yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bu köşk, Mamak kasrı “köşkü” olacaktır. Abdurrahman Nureddin Paşa'nın vâliliği sırasında bu husus göz önüne alınarak padişaha yaraşır bir duruma getirilmesine karar verilmiştir.²⁵³

1901 Yılı Hamidiye Mektebi İdari Komisyonu²⁵⁴

Reis: Yaşar Efendi

Azalar: Süleyman Efendi

Şevket Bey

Dilaver Bey

Hamdi Bey

Halis Efendi

Tahir Efendi

H.21 Safer 1327/M:14.03.1909 tarihli Edirne gazetesinde Ziraat okulu ile ilgili olarak şunlar yazılıdır:

“Şehrimizde bir Ziraat Mektebi ve Numune Çiftliği kurulması için, meclis-i umumi azalarından Şevket Bey'in vermiş olduğu dilekçe üzerine, Edirne'de adı geçen çiftliğin kurulmasının uygun ve faydalı olacağı, bunun, Hacı Doğan Mahallesi'nde bulunan halen öğrencileri mevcut olan, Hamidiye Sanayi Mektebi'nde açılması uygundur. Çayır v.s. için 6877 krş. 30 para hazır olduğu okul kayıtlarından anlaşılmaktadır. Bu yıl okul tamirâtı ve diğer giderler için, bir defalık 190 bin ve daimi giderler için de, 178440 krş. ihtiyaç olduğu anlaşılmıştır. Bu masraflara karşılık, Ziraat Bankası memurlarından şifahen öğrendiğimize göre, üç aylık yatırım faiz miktarı 901015 krş. tan ibaret olup, bunun altı bin lirasını vilayetin

252- **Tarım Okulu** : Ziraat Okulu.

253- Kazancıgil R., Ahmed Bâdi Riyâz-ı Belde-i Edirne, C:I, İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları No:13, Edirne Kültür Müdürlüğü Yayınları No:9,2000,s:270,271.

254- 1901 yılı Edirne Vilayet Salnamesi, s:658

terk-i ziraisine harcamasının gerekli olduğu halde, şimdiye kadar bu paranın harcanmadığı anlaşılmış olduğundan, Mekteb-i Sanayie ait olan 247210 krş.un Numune Çiftliği ve Ziraat Mektebi kurmak üzere Ziraat Müdürlüğü'ne verilmesi, okulun kurulması içinse Nafia Nezareti'ne başvurulmasına karar verilmiştir.”²⁵⁵

Ziraat okulu, Edirne'nin Yunanlılar tarafından işgal edilmesinde kapatılmış. Cumhuriyet döneminde Orta Ziraat okulu olarak, kapalı Cezaevinin batı tarafında Merkez Asker Hastanesi binasında tekrar açılmıştır. Bu okuldan mezun olan gençlerin bir kısmı ziraat hizmetlerinde çalıştırılmış, bir kısmı da öğretmen okulu sınavlarını vererek ilkokul öğretmeni olmuşlardır. Ziraat okulu sonra, bilinmeyen nedenlerden dolayı kapatılmıştır.²⁵⁶

MUALLİM MEKTEPLERİ “ÖĞRETMEN OKULLARI”

1869 Yılında İstanbul'da Yedikule'deki eski baruthane tamir edilerek Kız Sanayi Mektebi, bundan bir yıl sonra, 1870 yılında kız rüştiyelerine muallim “öğretmen” yetiştirilmek amacıyla ***Darülmüallimat***” açıldı. Daha sonra bu bir kenara bırakılarak, sıbyan mekteplerine muallim yetiştirilmek amacıyla ***Darülmuallimini sıbyan***, ileride kurulacak idadiler için, Darülmuallimi rüştiye içinde ***“Darülmuallimi idadi”*** olmak üzere muallim mektepleri üç bölüme ayrıldı.

1873 yılında askeri mektepler ders nazırlığına atanmış olan Süleyman Paşa zamanında da, asker mekteplerine muallim yetiştirilmek amacıyla da ***“Menşe-i Muallimin”*** açılmıştır. Bunun amacı, o zamana kadar bütün dersler subaylar tarafından verildiği için, bunların kendi görevleri ile ilgilenmedikleri düşünülerek, askeri fen dersleri yine eskisi gibi subaylar tarafından verilmek üzere, diğer dersleri vermek üzere sivil muallimler yetiştirmektir.

“Topografya, Türk Edebiyatı, Coğrafya, Riyaziye-i adiyе sınıf tatbikatı, Riyaziye-i âliye, Riyaziye-i âliye tatbikat sınıfı, ulûm-i tabiiye, ikinci sınıf ressamlık, birinci sınıf ressamlık” şubelerini içeriyordu. Aslında iyi düşünülmüş bir muallim mektebi olduğu halde, Zülüflü İsmail Paşa'nın bir jurnali üzerine kapatıldı. Ömrü ancak iki yıl sürebilmiştir.²⁵⁷

Hakkı Paşa'nın sadareti zamanında, R: 13 Kanunusani 1325/M:26 Ocak 1910 tarihinde Maarif Nazırı olan Emrullah Efendi, ilk adımda düzeltilmesi gerekli olan ilk öğretim işini ele alarak, önce muallim mekteplerinin düzeltilmesi gerektiğini görmüştür.

Bu okula 1891-1892 öğrenci olarak giren, bir yıl öğretim gördükten sonra, sınava girerek ilkokul öğretmenliği diploması almış olan, Edirne Eski Cami İmamı Hafız Rakım Ertür²⁵⁸ bu okulla ilgili olarak şunları yazmaktadır:

Edirne'de ilk “Dar-ül Muallimin-i Sibyan” ismi ile açılan müessese hakkında tarihi malumatın özeti şöyledir:

Edirne'de ilk dar-ül muallimin H:1300/M:1883 tarihlerinde açılmış ve tedrisata başlanmıştır. Mektep ittihaz edilen bina, Üç Şerefeli Câmî'i civarında Yazıcılar Sokağı'nda ***“Taş Mektep”*** diğer namı ***“Makaralı Mektep”*** idi. Bu mektebin il banisi bilinmiyor. İkinci banisi

255- Edirne “gazetesi” 21 Safer 1327 / M:14.03.1909

256- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:82

257- Yücel H.A.; a.g.e. s:12-13

258- **Hafız Rakım Ertür (1884-1961):** *Edirne'nin köklü ailelerinden, dedesi, Konyalı Mektebi Muallimi Hacı Mahmut Efendidir. 1884 yılında Edirne'nin Karanfiloğlu semtinde doğdu. İlk öğrenimini Karanfiloğlunda ki Topal Hoca Mektebinde okumuştur. Edirne İlköğretmen Okulu'nu bitirmiş. 1911 yılında sınavla Eski Cami İmamı, 1918 yılında da aynı camiye baş imam olmuştur. İmamlık görevi dışında Balkan Savaşı öncesinde İttihat ve Terakki İlkokulu ve Balkan Savaşı sonunda Dar-ül Eytam (Balkan ve Birinci Cihan savaşında şehit olanların çocuklarını okutmak için açılan okul) okullarında öğretmenlik yapmıştır. Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinde faal üye, Koza Koperatifi ve Edirne Musiki Cemiyeti Başkanı, Türk Hava Kurumunda Yönetim Kurulu üyesi olarak görev almıştır. Her türlü yeniliklere açık, Atatürkçü, hele bağınazlığın tam karşısında idi. (Yöre, Hafız Rakım Ertür Özel sayısı, Sayı:31-32, Kasım 2002, s:8-9)*

Defterdar Yusuf Efendidir. Defterdar Yusuf Efendi ile tahsilini bu mektepte yapmış olduğundan bir büyük yangında tamamen yanmış olan bu mektebi yeniden yaptırmaya teşebbüs etmiş fakat ömrü vefa etmediğinden vasiyeti üzerine sonradan yapılmıştır. H:1162/M:1748/49 tarihinde tamamlanmıştır. Bu mektebin kapısı üzerindeki tarihi Badi Efendi merhum şöyle yazıyor:

*Defteri Yusuf Efendi tıflıktan bu mektebi
Etmiş idi bir zaman tahsili ilm için makam*

*Muhterik oldukta etmişti geru ihyasını
Lik ecel girdi meyane eyledi adne hiram*

*Kıldı bünyadın vasiyet sadrı ali himmete
Ol vezir ibn-i vezire etti tefvizi meram*

*Daveri azam vekil-i mutlak-ı Mahmud han
Sadri gerdun paye Abdullah Paşayı benam*

*Eyleyip icra hukuku hidmeti dirinesin
Kıldı sertaser ve sayasın peziray-ı hitam*

*Yaptı ezcümle bu ali mektebi zibendeyi
Kim sezadır ruzeninde ola mehrü meh hudam*

*Mehbit-ı envari il-mullahdır anılsa seza
Tahta-i talimi sıbyan levha-i mahı tamam*

*Vakıfın, Mevla azizi mısırı firdevs eylese
Olacak bu mektebi zibende-i ali tamam*

*Nevresa Fevzi dedi tarihini elf aferin
Lane-i kumril-i Yusuf türkü sıbyane mekam
(H:1162/M:1748-49)*

1300 tarihinde eğitime başlayan bu mektebin, ilk müdür ve muallimi İstanbul'dan tayin edilerek, Edirne'ye gelen Yunus Efendi namında, müderrisinden bir zattır.

Bu tarihten itibaren tek muallim, bir hademe ile sekiz sene kadar, vazife görmüştür. Bu yıllar zarfında, şehir dahilinde ve civar köylerindeki mektep hocaları, dar-ül muallimine devam etmeye ve şahadetname almaya mecbur edilmiştir.

Edirne'de o zamanki iptida-i mektep muallimleri aynı zamanda müderris olduklarından, “*Hacı Ali Efendi, Hacı Kadir Efendi, Hacı Mehmet Efendi*” gibi zatlar münavebe sureti ile günün muayyen saatlerinde, yirmi gün, bir ay kadar bu mektebe gelerek şahadetname almışlardır ki bir nevi staj yapılmış ve emir yerini bulmuş demektir.

Yunus Efendi'den sonra Hafız Ahmet Nuri Efendi bu mektebin müdür ve muallimliğine tayin edilerek gelmiş ve bundan sonra daha muntazam bir tahsil ve tedris devresi başlamıştır. Tahsil müddeti bir senedir.

Okutulan dersler: Kuran-Tecvit, Arabi, Farisi, Lisan-İ Osmani, Coğrafya, Hesap, Tarih, (Osmanlı Tarihi Muhtasar) Husnü Hat, Hal ve Hareket.

Mektebin Kadrosu: Muallim Hafız Ahmet, Müderris Nuri Efendi, Bevap²⁵⁹ Ethem Ağa, Şakirdan²⁶⁰ adedi:30

Bu mektep iki sınıflı oluncaya kadar, yani H:1323/M:1906 senesine kadar, her ders yılında talebe adedi, bu miktardan fazla olmamıştır. Bu tarihlerde talebenin bir kısmını yaşlı köy hocaları ve Edirne medreselerinde tahsilde bulunan, talebe teşkil ediyordu. *(ben 316-317-M:1899-1900 ders yılında bulunduğum için durumu iyi biliyorum)*

Usulu tedris: Program ile saatlere teksim edilmişti. Her dersin devamı bir ders olup, her ders arasında bir çeyrek saat, teneffüs yapılırdı. Her ders saati sonunda hademe zil çalar, muallim odasına çekilir, talebe de, mektebin alt kısmına inerek, oradaki asma kahvecisinden, büyük fincanlarla kahve ve sigara içerlerdi. Sabah üç saat dersten sonra, bir saat öğle yemek ve namaz tatili yapılırdı. Öğleden sonra akşama kadar, üç saat ders yapılırdı.

Hafız Nuri Efendi merhum, ayrıca liseye ve Hilmi Efendi merhumun mektebi olan mülkiye rüştiyesine de haftanın birkaç gününde hesap, hendese ve coğrafya derslerine gider, ve bu derslere tesadüf eden saatlerde mektebin ders programına, müzakere saati konulurdu. Talebeye, hiçbir suretle maddi yardım yapılmazdı.

Bu mektep binasının inşa tarzı da şöyle idi: Yazıcılar Sokağı'na, Eski Câmiye giden caddeden sapılınca sol tarafta, tesadüf edilen câmi kapıları gibi taş kemerli kapıdan girilen, mahal mektebin alt kısmını teşkil ederdi ki, aynı zamanda burası, halkın ve esnafın bir geçit yeri olarak kullanılırdı. Mektep, yani derslane ve muallim odasına tahminen 18-20 ayak taş merdivenle çıkılırdı. Binanın altı umuma mahsus olup, burada, halkın ve çarşı esnafının su ve abdest almak için camilerde olduğu gibi sıra ile, dört beş çeşme vardı. Mektebin bahçesini teşkil eden küçük bir avluda birde, mescit vardı. Taş merdivenlerden yukarıya çıkılınca, merdivenin karşısına tesadüf eden oda, müdür ve muallim odası. Bu odanın soluna tesadüf eden kapıdan da, dershaneye girilirdi. Dershane, müdür odasının dört misli kadar büyüktü. Heyet-i Umumiyesi fevkani²⁶¹, bir câmi şeklinde ve aynı tarzda yapılmıştı. Edirne dâr-ül muallimi ittihaz eden, ilk binanın heyeti hazırası ve müştemilatı bundan ibarettir ve burada H:1323/M:1906 tarihine kadar tedrisat yapılmıştır. Mektep yirmi beş sene kadar önce yıkılmış olup, binanın bulunduğu mahal²⁶² bu gün Cumhuriyet Meydanı olmuştur ki, Üç Şerefeli Câmi'in önündeki büyük alandır. Mektep H:1323/M.1906 senesinde tabip Lâri Câmi'i avlusunda bulunan ve iki katlı bir medrese olan (Laleli Medreseleri) denilen binaya nakledilmiştir. Bu mevkii, Edirne'de Kazancılarbaşı denilen yerdir. İstanbul Yolu Caddesi üzerindedir.

Tahsil müddeti iki sene olup, talim heyeti²⁶³ ve kadrosu şu zevattan²⁶⁴ ibarettir.

Müdür ve Muallim	Ahmet Nuri Efendi
Muavini	Halil Efendi <i>(bu zat Kırklarelilidir. Benimle beraber 317/M:1900 senesinde mezun olmuştur.)</i>
Hüsnü Hat Muallimi	Ahmet Emin Bey <i>(Bu Emin Bey'de Edirnelidir.)</i> Maârif kaleminde kâtip idi. Seyyar olarak mekteplerde yazı muallimi idi. Sonraları imtihan vererek Maliye müfettişi oldu, bir aralıkta <i>Edirne'ye Defterdar geldi.</i>)
Kuran ve Tecvit Talim Muallimi	Fereli Hafız Ahmet Efendi <i>(Edirne Üç Şerefeli İmamı)</i>

259- Bevap : Kapıcı, hizmetli.

260- Şakirdan: Öğrenciler.

261- **Fevkani:** Üstte, Üsteki.

262- **Mahal :** Yer

263- **Talim heyeti :** Öğretmen kadrosu

264- **Zevat :** Kişiler

Usulü Kitabet Muallimi

Ali Rıza Bey(*Edirnelidir. O zaman vilayet maiyet memuru idi. Sonraları Maliye müfettişi, Maliye müsteşarı ve en son düyunu umumiye komiseri olmuştur*)

H:1323/M:1905/06 ders yılında verilen şahadetnamelerde şu dersler yazılı.

Kur'anı Kerim Maa Tecvit, Arabi, Farisi, Lisan-i Osmani, Tarih, Coğrafya, Hesap, Hüsnü Hatt.

Bu tarihte Edirne Valisi Ziver Bey'dir. Maârif Müdürü de Namık Apti Bey'dir.

H:1325 / M: 1907/08 Senesinden Sonraki Edirne Muallim Mektebi

Tahsil devresi üç sene olan Muallim Mektebi H:1325-1326/M:1907/08-1908/09 ders yılında başlamıştır. Bu ilk sene nihari olarak devam eden talebeye iâşe bedeli nakden verilmiştir. H:1326-1327/M:1908/09-1909/10 ders yılında yeni eşya ve karyolalar geldiğinden leyli olarak idare edilmeğe başlanmıştır. Kıyık yolunda ve Tophane Caddesi'ndeki Akil Paşa Konağı yatakhane ittihaz edilmiştir.

(*Okuma yeri*) yani mektep ittihaz edilen bina, şimdiki kız orta okul yakınında ve yine aynı cadde üzerinde eski Ziraat Müdürü Ziya Beye ait evde idi ki, bu bina, halen mevcuttur. Bu ders yılında mektep iki sınıflı idi.

H:1326-1327/M:1908/09-1909/10 ders yılında talebe mektepten iâşe edilmeğe başlanmıştır. Aynı ders yılında üçüncü sınıfta teşekkül ettiğinden, mektep, Sarıca Paşa'dan liseye inen bayırın ortasına tesadüf eden ve Kadirhane Sokağı denilen mahalledeki Şükrü Paşa Konağı'na nakledilmiş, yatakhane yine eski yerinde Akil Paşa Konağı'nda bırakılmıştır. Bu bina halen mevcut ve mamur, sahibi bulunan Tarife Hanım ikamet etmektedir. Yatakhane olan Akil Paşa Konağı yıkılmıştır.

Müdür	Kafkasyalı Şerif Bey (<i>Satı Beyin talebelerinden</i>)
Muallim	Hoca Bekir Efendi
Muallim	Halil İbrahim Efendi
Muallim	Cevdet Bey(<i>Milletvekili Şevket Üdül'ün ağabeyi imiş.</i>)
Muallim	Mihran Efendi (<i>Müzik</i>)
Muallim	İsmail Efendi (<i>Din dersleri. Taşlık hocası Hacı Kadir Efendinin damadı</i>)
Muallim	Ahmet Nuri Efendi (<i>O zaman Edirne Müftüsü olmuştur. Hesap, Hendese, Coğrafya muallimi</i>)
İdare Memuru	Agop Efendi
Anbar Memuru	Edirneli Refik Bey
Kâtip	Alaettin Bey

Üçüncü Sınıfta Okutulan Dersler:

Din dersleri, Türkçe, Edebiyat, Hikmet, Kimya, hesap hendese, Coğrafya, Osmanlı Tarihi, Fenni terbiye, Malumat-ı kanuniye, Resim, elişleri, Müzik, Jimlastik, Usul-ü defter-i, tahrir, Arapça, Farisi.

Mektebin H:1326-1327/M:1908/09 1909/10 Ders Yılındaki Kadrosu

Hademe adedi 5-6 arasında imiş. Maaş ve ücretler umumi müvazeneden veriliyormuş. Sınıfların talebe mevcutları 40-50 arasında imiş.

H:1328/M:1910/11 ders yılı sonunda 40 talebe mezun olmuştur. Ve aynı yılda talebenin yemekleri Şükrü Paşa konağında veriliyormuş.

Hafız Rakım Ertür ve Dâr-ül Eytam "Yetimler Mektebi" Öğretmenleri

H:1326/M:1906/07 yılında Halil Beyin Valiliği zamanında, İstanbul Yolu Caddesi üzerinde Kasap Apdülaziz Mahallesi'nde, şimdiki muallim mektebinin binasının yapılmasına başlanmıştır. Birinci Cihan Harbi'nin devam ettiği senelerde ve merhum Servet Bey'in Maarif Müdürlüğü zamanında inşaata devam ediliyordu. Bu mektebi Vali Merhum Hacı Adil Bey ikmal etmiştir. Bundan sonraki safhaları hükümet kayıtlarından da tespit edilebilir.²⁶⁵

Hafız Rakım Ertür

DÂR-ÜL EYTAM

Balkan Savaşı ve onu izleyen Birinci Dünya Savaşı'nın çıkışı ve devamı memlekette bir hayli çocuğun korunmasını gerektirdiğinden İttihat ve Terakki Müfettişi Gâni Bey'in gayretleri ile ilk Dâr-ül Eytam-ı Şüheda kurulmuş; daha sonra Karaağaç'taki Sen Basil Kolleji'ne, Osmanlı-Bulgar hududunun düzeltilmesinde, eski Tophane yokuşunda Hilâl-i Ahmer Hastanesi'ne ve bu okulda bir yangının çıkmasından sonra Hıdırağa Mahallesi'nde Balkan savaşlarından önce yaptırılan okula taşınmıştır.

Balkan Savaşı'ndan sonra, topçu subaylığından istifa ederek, Mustafa Paşa Kaymakamlığı'nda bulunan Asım Bey; Birinci Dünya Savaşı başladığında askeri görevine yeniden dönmüş; ve Kafkas Cephesine giderken, bin liradan fazla kişisel varlığını, yerel hükümete teslim edip, savaş alanında yaşamını yitirmesi halinde bir Dâr-ül Eytam-ı Şüheda yaptırılmasını rica etmiştir.

Asım Bey, cepheye şehit olduğundan, Kaleiçi'nde Ermeni Kilisesi civarında Asım Bey Dâr-ül Eytamı adıyla bir dâr-ül eytam kurulmuştur. Sonradan her ikisi birleşerek sanayi kışlasında Dâr-ül Eytam Edirne şubesi adıyla bir kurum oluşturulmuştur.²⁶⁶

265- Metnin aslı, T.Ü. Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Dr. Ratıp Kazancıgil Kütüphanesi, Hafız Rakım Ertür arşivinde bulunmaktadır.

266- Çev: Kazancıgil R., Tosyavizade Dr.Rıfat Osman, Edirne Rehnüması, Edirne, Trakya Üniversitesi Yayınları No:11,1998,s:85

Dâr-ül Eytam "Yetimler Mektebi" Yönetici ve Öğretmenleri

1- Katip İbrahim Efendi, 2- Öğr. Hafız Rakım Efendi, 3- Öğr. Ahmet Efendi, 4- İdare Memuru İbrahim Efendi, 5- Öğr. Naci Efendi, 6- Öğr. Basri Efendi, 7- Öğr. Hasan Efendi

Balkan Savaşı ve I.Dünya Savaşı'nda şehit düşenlerin çocuklarını koruma amacıyla gelir kaynağı olarak yaptırılan Yetimler Çarşısı

OSMANLI DÖNEMİ HÜKÜMETLERİNİN EĞİTİME BAKIŞLARI

Cumhuriyet öncesi dönem eğitim tarihimizde, bir yandan değişik dereceli okulların açılışlarını ve buralarda uygulanan eğitim programlarıyla uygulayıcılarını ele alırken, bir yandan da dönem hükümetlerinin eğitime bakış açılarını gözden geçirmenin faydalı olacağına inanıyoruz. Bu suretle devletin belli bir tarih dilimi içindeki maarif politikası anlaşılmış olacaktır.

Şimdi burada R:1300/M:1884/85 tarihinden R:1315/M:1899/1900 tarihine kadar Sadaret (Başbakanlık), Dahiliye (İç İşleri Bakanlığı) ve Maârif Nezareti (Milli Eğitim Bakanlığı) tarafından eğitimle ilgili olarak Edirne İli'ne gönderilmiş olan emir ve genelgelerden seçip, yıllara göre sıralamış olduğumuz, bazı örnekleri görelim:²⁶⁷

1-Padişah oluru alınmadan okul ve kilise yapılmamaktadır:

Dahiliye Nezaretinden No: 49, Tarih; R:21 Temmuz 1300 /M: 02.08.1884

Padişah oluru alınmadan okul ve kilise yaptıranların sorumluluk altına alınacağına dair

2- Yapılacak okullar için merkezden plan gönderilecektir.

Maârif Nezaretinden No: 5, Tarih; R:15 Ekim 1300 /M: 27.10.1884

İl ve Liva (İl ile ilçe arasında idari bilim) merkezlerinde yapılacak ilk okullar, ve diğer okullar için planlar gönderildiğine dair.

3-Öğretmen maaşları merkezden belirtilmektedir.

Maârif Nezaretinden No: 11, Tarih; R:12 Kasım 1300 /M: 24.10.1884

İl ve liva merkezlerinde açılacak ilk okulların öğretmenlerine verilecek maaşlar hakkında.

4- Okul kitapları merkezden gönderiliyor.

Maârif Nezaretinden No: 5, Tarih; R: 25 Nisan 1300 /M:07.05.1884

Ortaokulda okutulacak kitapların vaktinde istenip bedellerinin gönderilmelerine dair.

5-Yoksul öğrencilere bedava kitap..

Maârif Nezaretinden No: 10, Tarih; R:6 Kasım 1301 /M: 18.11.1885

İlk ve ortaokullarda okutulacak kitapların beşte birinin yoksul öğrencilere dağıtılıp, geri kalanlara ait paranın üç ay sonuna kadar gönderilmesi hakkında.

6-İl'deki okullar ve bunların öğrencileri hakkında bilgi istenilmektedir: Demek ki, merkezde yeterli bilgi yok.

Maârif Nezaretinden No: 15, Tarih; R: 24 Kasım 1301 /M: 06.12.1885

İl dahilinde Müslüman ve Müslüman olmayanlara ait ne kadar erkek ve kız okulu ve bunların her birinde ne kadar öğrenci bulunduğunun bildirilmesi hakkında.

7-Ortaokullara atanacak başöğretmenlerden sonraki ikinci ve üçüncü öğretmenler sınavla seçilmektedir.

Maârif Nezaretinden No: 12, Tarih; R:14 Ağustos 1302 /M: 26.08.1886

Ortaokulların ikinci ve üçüncü öğretmenliklerine atanacakların sınavlarını baş öğretmenleri hazır olduğu halde eğitim komisyonunda yapılacak, cevap kağıtları onaylanıp gönderileceğine dair.

Not: Günümüzde bu sınav uygulaması yeni başlamıştır.

8- Misyoner okullarına getirilen yasa.

Maârif Nezaretinden No: 13, Tarih; R:16 Eylül 1302 /M: 28.09.1886

Cizvit papazlarına okul açmaları için izin verilmemesi ve resmi izni bulunanların göz altına alınıp, teftişe tabi tutulması hakkında.

267- Bu kayıtlar H:1319/M:1901 tarihli Edirne Vilayet Sâlnamesinden alınmıştır.

9-Ülkede resmi izin alınmadan açılan okullar vardır.

Maârif Nezaretinden No: 23, Tarih; 16 Aralık 1302 /M:28.12.1886

İllerde izinsiz olarak açılmış okullardan izin almak için başvuruda bulunmamış olanların kapatılması hakkında.

10-Memlekette misyonerlerin çalışmaları artmıştır.

Dahiliye Nezaretinden No: 151, Tarih; R:30 Ocak 1302 /M:11.02.1887

Misyoner derneği üyelerinden ve Amerika uyruklu bazı kimselerin bastırıp satmakta olduğu kitaplar, içerik olarak İslam dini aleyhinde bulunduğundan toplatılıp yakılması hakkında.

11-Müslüman çocuklarının yabancı okullara alınması yasaklanıyor.

Dahiliye Nezaretinden No: 167, Tarih; R:14 Şubat 1302 /M:26.02.1887

Yabancılar tarafından açılmış okullara, Müslüman çocuklarının alınmasına izin verilmemesi hakkında.

12-Ortaokullara ramazan programı.

Maârif Nezaretinden No:1, Tarih; R:26 Mart 1303 /M: 07.04.1887

Ortaokullarda şaban ayının sonuna kadar eğitime devam ve ramazanın üçüncü haftasına kadar Kuran'ı Kerim ve din bilgileri ve okunan derslerin müzakeresiyle meşgul olunarak tatil ve Şevval ayının haftasında açılıp, Temmuz başında sınavlara başlayarak Ağustos'un yirmi ikisine kadar tatil olunması hakkında.

13- Zararlı yayınların yurda girişleri yasaklanıyor.

Dahiliye Nezaretinden No: 12, Tarih; R: 30 Mart 1303 /M: 11.04.1887

Yabancı ülkelerden gelmekte olan zararlı kitap ve yayınların girişlerinin önlenmesine özen gösterilmesi hakkında.

14-Öğretmen ve Öğrencilerin okula devamları ve sınav sonuçları merkezden kontrol ediliyor

Maârif Nezaretinden No: 3, Tarih; R:18 Mayıs 1303 /M: 30.05.1887

Ortaokul eğitim kadrosuyla öğrencilerin okula devamlarını bildiren her üç ayda ve yıl sonunda ve sınav cetvellerinin yerel hükümetten onaylanarak düzen içinde gönderilmesi hakkında.

15- Zararlı şarkılar öğretilemez.

Maârif Nezaretinden No: 5, Tarih; R:8 Haziran 1303 /M: 20.06.1887

Ermeni okulu öğrencilerine muzır şarkılar öğretilmesinin yasaklanması hakkında.

16-Başarılı lise öğrencilerine para ödülü.

Maârif Nezaretinden No: 12, Tarih; R:12 Kasım 1303 /M: 24.11.1887

Her yıl il merkezindeki idadî (Lise) mektepleri için biner ve liva merkezleri idadîleri için yedi yüz ellışer kuruş ödül dağıtılma için ödenek ayrıldığına dair.

17-Liselere, ortaokul diploması olmayanlar da alınıyor.

Maârif Nezaretinden: Liselere, ortaokul diploması veyahut o düzeyde yeteneği olanların alınması hakkında. No: 93, Tarih; R:17 Kasım 1303 /M: 29.11.1887

“NOT: Bu demektir ki, o dönemde ortaokul diploması olmayıp, o düzeyde kendini yetiştirmiş olanlar da liselere alınıyor. Ancak, bu yeteneklilerin nasıl ve kimler tarafından saptanacağına dair bir işaret yok.”

18-Eğitim için tarım ürünleri ve ev vergilerinden pay alınmaktadır.

Başbakanlık emri : No:12, Tarih; R:1 Ekim 1303 /M: 13.10.1887

Tarım ürünleri ve evler üzerinden alınan eğitime yardım paralarının gecikmeden gönderilmesi hakkında.

19-Liselere, yabancı uyruklu olanların çocukları alınmayacaktır.

Maârif Nezaretinden No: 14, Tarih; R: 7 Aralık 1303 /M: 19.12.1887

Liselere yabancı uyruklu olanların çocuklarının alınmaması hakkında.

20-Hekimliğe ait kitapların bakanlık onayı olmadan basılması yasak.

Maârif Nezaretinden No: 2, Tarih; R:26 Mart 1304 /M: 07.04.1888

Tıp bilimine dair kitapların, bakanlıktan onay alınmadan, bastırılmaması hakkında.

21- Bazı tarih kitaplarının okutulması yasaklanıyor.

Maârif Nezaretinden No: 8, Tarih; R:29 Haziran 1304 /M: 11.07.1888

Selim Sabit Efendi'nin yazmış olduğu Muhtasar târih-i Osmani'nin bundan sonra okutulmasının yasaklandığına dair.

22-Ortaokul öğrencilerine tek tip kıyafet.

Maârif Nezaretinden No: 10, Tarih; R:19 Aralık 1304 /M:31.12.1888

Tüm ortaokul öğrencilerinin aynı biçimde olması hakkında.

23-Öğrencilerin gazete okumaları yasak.

Dahiliye Nezaretinden No: 144, Tarih; R:12 Kasım 1304 /M: 24.11.1888

Lise ve ortaokul öğrencilerine bundan sonra gazete okutulmamasına dair.

24-Öğretmenlere ticaret yasağı.

Maârif Nezaretinden No: 5, Tarih; R:19 Mayıs 1304 /M:31.05.1888

Bizzat ticaretle uğraşan öğretmenlerin hizmetlerine son verilip, yerlerine diğerlerinin atanması hakkında.

25-Tiyatrolara sansür.

Dahiliye Nezaretinden No: 129, Tarih; R:14 Ekim 1309 /M:26.10.1893

Vilayetler ve bağlı idari birimlerinde tiyatro piyeslerinin yerel hükümetler tarafından tetkik edilerek, edep ve ahlaka uymayanların olaylara neden olmasının önlenmesi hakkında.

26-Törenlerde yapılacak konuşmalara sansür.

Dahiliye Nezaretinden No: 85, Tarih; R:30 Ocak 1309 /M: 11.02.1894

Okullarda ödül törenlerinde söylenecek nutukların maârif yönetimleri, ve yerleri hükümetçe tetkik edildikten sonra okunması ve yolsuzluk görüldüğünde bir örneğinin gönderilmesi hakkında.

27-Köy ilkokulları

Maârif Nezaretinden No: 3, Tarih; R:4 Temmuz 1310 /M: 16.07.1894

Köylerde ilkokul açılması ve mevcut olanların iyileştirilmesi hakkında.

28-Amerikan okullarına alınma kısıtlanması:

Başbakanlık emri No: 5, Tarih; R:20 Ağustos 1310 /M:01.09.1894

Amerikan okullarına kötü niyetli kimselerin çocuklarının alınmaması hakkında.

“NOT: “Kötülük zannı altında” olmanın ne olduğu açıklanmıyor.”

29-Tiyatro piyeslerine sansür.

Dahiliye Nezaretinden No: 141, Tarih; R:15 Kasım 1310 /M: 27.11.1894

İstanbul'da gösterimi yasaklanmış olan tiyatro piyeslerinin taşralarda da sahnelenmemesi hakkında.

30- Özel okullar için.

Başbakanlık emri No:25, Tarih; R:20 Mayıs 1311 /M: 01.06.1895

Kendi evlerinde veya kiraladıkları evlerde açılacak özel okullar için, İstanbul'da Maârif Nezareti ve illerde Valiler tarafından izin verilmesine dair.

31-Yabancı okullara, Türkçe Öğretmeni.

Maârif Nezaretinden No: 8, Tarih; R:7 Şubat 1312 /M: 19.02.1897

Rum ve Bulgar okullarına atanacak Osmanlı dili öğretmenlerinin nezaret tarafından atanması gerektiği hakkında.

32-Öğrencilere kahvehane yasağı.

Maârif Nezaretinden No: 4, Tarih; R:30 Ekim 1313 /M: 20.10.1897

Tüm okullar öğrencilerinin kahvehanelerde ve uygunsuz yerlerde dolaşmalarının yasaklanması ve aksine hareket edenlerin cezalandırılması hakkında.

33-Taşra liselerinden, İstanbul'a öğrenci nakledilemez.

Maârif Nezaretinden No: 1, Tarih; R:4 Mayıs 1314 /M: 16.05.1898

Taşra liseleri öğrencilerinin Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne' ye ücretsiz olarak alınmaları için İstanbul'a gönderilmemeleri hakkında.

34-Öğrencilerin çakı taşıması yasak.

Maârif Nezaretinden No: 24, Tarih; R:8 Haziran 1315 /M:20.06.1899

Okul öğrencilerinin yanlarında, çakı ve benzeri kesici aletleri bulundurmamaları hakkında.

35-Renkli kâğıda gazete basmak yasak.

Dahiliye Nezaretinden No: 151, Tarih; R:18 Aralık 1315 /M: 30.12.1899

Haber yazılarının, resmi ve özel gazetelerin renkli kâğıtlara basılmamaları hakkında.

1882 -1900 yılları arasında hükümet tarafından eğitim konusunda illere gönderilmiş olan emirler arasından seçtiğimiz örnekler, eğitim döneminin okulları ve okullarla ilgili konular üzerindeki görüşlerini yansıtmaktadır.

İllerdeki eğitim kurumları tamamen merkezin kontrolü altındadır.

Eğitim alanına, sadece maarif nezareti değil, başta padişah emri olmak üzere, sadrazamlık ve dâhiliye nezareti de kendi görüşleri doğrultusunda gerekli gördüğü emir ve direktifleri vermektedir.

Bunlardan, devletin yabancı okullar hakkındaki görüş ve uygulamalarını da öğrenmekteyiz.

OSMANLILAR DÖNEMİ MAÂRİF İDARESİ

Osmanlılar dönemi maârif teşkilatının kurumlaşmasını, kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz.

1. 1847'de Mekâtib-i Umumiye Nezareti “*Tüm Okullar Bakanlığı* ”,
2. 29 Nisan 1857'de Maârif-i Umumiye Nezareti “*Genel Eğitim Bakanlığı* ” kuruldu.
3. 1869 yılında Meclis-i Kebir-i Maârif kurularak Daire-i İdare ve Daire-i İlmiye adı altında ikiye ayrıldı. “*Büyük Eğitim Meclisi kurulup yönetim ve bilim daireleri olarak ikiye ayrıldı.*”
4. 1879'da Maârif işleri daha iyi yürütülebilmesi için merkez teşkilatı kuruldu. Beş daireye ayrıldı. “*Eğitim işlerinin daha iyi yürütülmesi için merkez teşkilatı kuruldu. Beş daireye ayrıldı.*”
5. 1880 yılında vilâyet merkezlerinde Maârif Müdürlükleri ile Maârif Meclisi kurulmuştur. Aynı yıl merkezde mektubi kalemine bağlı olarak bir sicil şubesi açılmıştır. “*1880 yılında İl merkezlerinde Maârif Müdürlükleri ile Maârif Meclisi kuruldu. Aynı yıl merkezde sekreterlik kalemine bağlı olarak sicil şubesi kuruldu.*”
6. 1885 yılında Mekâtib-i ecnebiye ve Gayri Müslime Müfettişliği kurulmuş, 1890 yılında Mekâtib-i Âliye Müdürlüğü kaldırılarak Mekâtib-i İdadiye Müdürlüğü tesis edilmiştir. “*Yabancı ve Müslüman olmayan Okullar Müfettişliği kuruldu. 1890 yılında Yüksek Okullar Müdürlüğü kaldırılarak, İlkokullar Müdürlüğü kurulmuştur.*”
7. 25 Şubat 1911 tarihinde Maârif-i Umumiye teşkilatı nizamnamesi “*25 Şubat 1911 tarihinde Genel Maârif Yönetmeliği*” yayınlanmıştır.²⁶⁸

268- Yücel H.A., a.g.e., s:35-36

OSMANLILAR DÖNEMİ EDİRNE MAÂRİF MÜDÜRLERİ

YIL	ADI
H:1300/M: 1882/83	Emin Bey ²⁶⁹
H:1301/M: 1883/84	“
H:1302/M: 1884/85	“
H:1303/M: 1885/86	Nihat Bey
H:1304/M: 1886/87	Sururi Bey
H:1305/M: 1887/88	“
H:1306/M: 1888/89	“
H:1307/M: 1889/90	“
H:1308/M: 1890/91	“
H:1309/M: 1891/92	“
H:1315/M: 1897/98	Tevfik Bey
H:1319/M: 1901/02	Celal Bey
1906	Apti Namık Bey
1912’de	Kazım Duru
Birinci Dünya Savaşı sırasında	Servet Bey ²⁷⁰
	Rahmi Bey (<i>Yunan İşgaline kadar</i>)

Maârif Müdürleri, zaman zaman okullara giderek denetlemişler ve okulların ihtiyaçlarını yerinde görmüşlerdir.²⁷¹

Örneğin; H:1315 /M:1897/98 yılında Edirne’de Maârif Müdürlüğü yapan Tevfik Bey, H:1316/M:1898/99 yılında Kırcaali, Darıdere, Ahi Çelebi kazalarını, Mekteb-i İdadiye ve Mülkiye Müdürü Kırkor Efendi Gelibolu, Şarköy, Keşan, Mürefte tarafını, bu okulun müdür muavinlerinden Mustafa Efendi Tekfurdağı, Hayrabolu, Çorlu, Malkara, kazalarını ve Mazhar bey, Dedeagaç, Sofulu, Ferencik, İpsala, Enez, Gümölcine ve İskeçe’yi giderek ibtidai mektepleri denetleyerek, ihtiyaçlarının neler olduğunu yerinde görmüşlerdir.²⁷²

269- Edirne Vilayet Maarif Müdürü Emin Bey’e Arşivi H:27 Muharrem 1302/M.16 kasım1884 devlet nişan verilmiştir.(www.devletarsivleri.gov.tr.)

270- Bu kitabın birinci bölümünde yer alan Hafız Rakım Bey’in Edirne Öğretmen Okulunu anlatan yazısında geçmektedir.

271- Osmanlı eğitim sisteminde teftiş sisteminin ne zaman başladığı ve bu göreve atanlar için hangi unvanın kullanıldığı kezin olarak bilinmemektedir. 1838 yılında hazırlanan Rüştîye Mekteplerinin açılmasını esas teşkil eden mahalle mektepleri hakkındaki lahiyada bu okullarda öğretimin aksaklıkların giderilmesi amaçlanmıştır. Bu okullardaki öğretmenlerin mesleki yeteneklerini sağlamak üzere görevlendirilecek memurlar tarafından teftiş edilmeleri 1846 yılında Mekteb-i Umumiye Nezaretine bağlı olarak Mekteb-i Sibyanîye Muinliği ve Mekteb-i Rüştîye Muinliği adlarını taşıyan iki birim kurulmuş ve teftiş görevi yapan muinler atanmıştır. 1847 yılında yayınlanan Sıbyan Mektebi Hocaları Efendilere İta Olunacak Talimat yönetmeliğin öğretmenlerle ilgili bölümünde, mektepleri teftiş etmek ve hocalara yol göstermek üzere memurlar olduğu ve bunlara mektep muini adı verildiği belirtilmiştir. Böylece ilk kez teftiş, öğretmene yardımcı olarak düşünülmüş, müfettişe de yardım eden rehber anlamına gelen muin adı verilmiştir. 1862 yılında rüştîye ve sıbyan okullarını teftiş için gönderilen memura Müfettiş denilmiş, merkez ve taşra okullarını teftiş etmekle görevlendirilmiştir. 1875 yılında hazırlanan nizamname ile müfettişlerin öğretmenlere rehber ve yardımcı olmaları ön görülmüş. Ayrıca rüştîyelerde teftiş defterleri bulundurulmaları gerektiği, bu deftere müfettişler tarafından öğretim ve yönetime ilişkin gözlem ve önerilerin yazılacağı, defterin okul müdürü tarafından saklanacağı ve istenildiğinde müfettişe verileceği nizamnamede yer almıştır. 1911 yılında yürürlüğe konulan Maarif-i Umumiye Merkez Teşkilatı hakkındaki nizamname ile merkez hizmetleri idari ve teftiş olmak üzere ikiye ayrılmış. Müfettişler, orta dereceli ve yüksek okullarda görev yapan öğretmenler arasından seçildiği gibi özel eğitim alanlarından ayrıca, mimar, tıp doktoru olması ön görülmüştür. 1913 yılında yayınlanan Tedrisat-ı İpdidaiye Kanunu Muvakkatı ile ilkokulların teftişinin ilköğretim müfettişleri tarafından yapılması ön görülmüştür. (<http://www.gencbilim.com>)

272- Edirne “gazetesi” 8 Rabiulevvel 1316/M:27 Temmuz 1898

YILLARA GÖRE OSMANLILAR DÖNEMİNDE EDİRNE MAÂRİF MECLİSİ ²⁷³YIL: H: 1300/M:1882/83 ²⁷⁴

Reis	Maârif Müdürü Emin Bey
Azalar	Aşır Bey
	Hayri Bey
	Rıfat Bey
	Hüseyin Efendi (<i>Müderri</i>)
	İbrahim Efendi (<i>Müderri</i>)
	Hayrettin Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
	Hristaki Efendi
	Purya Efendi
	Tanaşaki Efendi
Kâtip	Cemil Efendi

YIL :H:1303/M: 1885/86 ²⁷⁵

Reis	Maârif Müdürü Nihat Bey
Azalar	Belediye Müftüsü Hacı Süleyman Efendi
	Defter-i Hakani Müdürü Müfit Bey
	Efkaf Muhasebecisi Şevki Efendi
	Demiryolu Müdürü Hayri Bey
	Hüseyin Efendi
	Akif Efendi
	Hristaki Efendi
	Yurgaki Efendi
	Simon Efendi
Başkatip	Ali Efendi
Mütercim	Mordih Efendi
Katib-i Refiki	Şerif Bey
Mülazım	İsmail Efendi

273- Birbirlerine yakın yıllarda maârif meclisinde görevli kişiler aynı kişiler olduğundan biz burada kendimize göre değişik bulduğumuz tarihleri aldık.

274- H:1300/M:1882/83 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi

275- H:1303/M: 1885/86 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi

YIL :H:1306/M: 1888/89²⁷⁶

Reis	Maârif Müdürü Sururi Efendi
Azalar	Yunus Efendi
	Hacı Salim Efendi
	Hristaki Efendi
	Yorgaki Efendi
	Simon Efendi
	Karabet Efendi
Muhasebe Memuru	Azizi Efendi
Başkatip	Ali Efendi
Mütercim	Mordih Efendi
Mülazım	İsmail Efendi
Mülazım	Ahmet Bey

YIL: H:1315/M: 1897/98²⁷⁷

Reis	Maarif Müdürü Tevfik Bey
Azalar	Ahmet bey
	İbrahim bey
	Ruber Efendi
	Sadık Efendi
Başkatip	Arif Efendi
MAARİF KALEMİ	
Muhasebe Memuru	Ahmet Hamdi Efendi
Muhasebe Refiki	Allaaddin Efendi
Muayene Memuru	Reşit Bey
Sandık Emni	Agop Efendi

YIL: H:1319/M: 1901/92²⁷⁸

Reis	Maârif Müdürü Celal Bey
Azalar	Hamdi Bey
	İbrahim Bey
	Ruber Efendi
	Katibiyan Efendi
Muhasebe Memuru	Ahmet Hamdi Efendi
Başkatip	Ali Efendi

276- H:1306/M: 1888/89 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi

277- H:1315/M: 1897/98 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi

278- H:1319/M: 1901/02 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi

OSMANLILAR DÖNEMİNDE EDİRNE VALİLERİ'NİN EDİRNE MİLLİ EĞİTİMİNE HİZMETLERİ

Şevket Bey'in, 1891/92 salnamesinin Edirne Tarihi bölümünde; Edirne'ye vali olarak atananların, Edirne Milli Eğitimi'ne yapmış oldukları hizmetler şöyle anlatılmaktadır:

*“Vali **Rauf Paşa** zamanında; Hükümetin kurulamadığı bir dönemde, görünen lüzum üzerine Vilayet Matbaası, uygun koşullar ile geçici olarak, **Nilogos** “gazetesi” imtiyaz sahibine verilerek, R:1305/M: 1887 senesi Mayıs ayının başında, “**ARDA**” adıyla resmi olmayan bir gazete yayınına başlanmış ise de, vilayet teşkilatı kurulduktan sonra, matbaanın devlet idaresine geçmesi gerektiğinden, R:1306/M:1889 senesi Mart ayının 28'inde adı geçen gazetenin yayını durdurularak; Mayıs ayının başından itibaren de, **Vilayet Matbaası** çalışmaya ve Edirne adıyla, Türkçe ve Rumca resmi gazetenin yayınına başlanmıştır.*

***Rauf Paşa'nın**, dizlerinde meydana gelen ağrıların tedavisi için Almanya kaplıcalarına gitme isteğine, Temmuz'unun on ikisinin de padişah izni gelmiş, aynı ayın on dokuzunda ordu müşirliğine²⁷⁹ **Veysel Paşa'yı**, Vilayet Valiliği'ne de Vasih? Efendi'yi vekil bırakarak İstanbul'a gitmiştir.*

Yönetimi süresinde il teşkilatını kurmuş, Edirne'nin boşaltılmasından sonra, vilayette bulunan elli altmış binden fazla göçmenin büyük bölümünü, Doğu Rumeli'ye ve diğer yerlere ve eski yerli halkı da köylerine gönderip, oralarda yerleşmelerine çalışmış ve Hamidiye Okulu'nu²⁸⁰ yeniden kurmuş, milli eğitim alanında birçok ilerlemeler ve bayındırlık alanında verimli çalışmalar yapmıştır.

Kadri Paşa
Edirne Valisi

***Rauf Paşa**, ikinci defa Vilayet Valiliği'ne atanmış, aynı yıl ocak ayının yirmi beşinde ayrılmıştır. Görev süresi bir ay yirmi beş gün olup, ilkokulların düzeltilmesine çalışarak, yeni sisteme örnek olmak üzere, Selimiye Okulu açılmıştır.*

*Vilayet Valiliği'ne atanan **Kadri Paşa**, Edirne'ye gelip, iki yıl süren görevi içinde, Rumeli İlleri Kanunu hükmüne göre, şehir ve kasabalarda değişik cemaatler meclisleri, ticaret ve ziraat odaları ve Eğridere ilçesi ve Edirne'de merkez mutasarrıflığı²⁸¹ teşkilatı kurulmuş, yeni tartı sisteminin kullanılmasına başlanılmış ve vilayete milli eğitim müdür ve müfettişi atanmıştır.*

Valiliği zamanında, il merkezi ve ile bağlı birimlerde bir hayli orta ve ilkokul ile bir ilk öğretmen okulu açılmış ve il milli eğitim meclisi kurulmuştur.

Adı geçenin döneminde 60 yeni okul yapılmış, yirmi beş okul da genişletilmiş ve onarılmıştır.

Eylül başında Köseç Balaban Mahallesi halkı tarafından, gayet güzel

279- **Müşir:** Osmanlı ordusunda mareşal rütbesi.

280- **Hamidiye Okulu:** Edirne Erkek Sanat Enstitüsü.

281- **Mutasarrıflık:** İlçe ile il arasındaki idari birim.

Hacı İzzet Paşa
Edirne Valisi

olarak yeniden yaptırılan Kadriye Okulu'nun açılışı yapılmıştır.

Vali Hacı İzzet Paşa zamanında Ekim ayı içinde Edirne'de Nümune-i Terakki Özel Okulu erkek çocuklar için açıldı ve sonra da kız çocuklar için bir bölüm ayrıldı.

Fekle kasabasında okul ve cami, Sultan Selim civarında taş odalar denilen yerde büyük bir kız orta okulu, Fere'de orta okul, İpsala'da ortaokul,

Edirne, Gümülcine, Dedeagaç, Gelibolu'da sivil idadi²⁸² okulları Ortaköy'de "Edirne" adıyla bir cami ve bir mektep, Edirne'de bir askeri ortaokul, Sofulu'da bir ilkokul Gelibolu'da Feyziye okulu, Eğridere'de Dolaştır kasabasında ve Sofulu'da Hamidiye öğretmen okulları, Eceabat nahiyesinde Yalakabad kasabasında ve Dedeagaç'ında birer okul, Edirne'de Dâr-ul Hadis, Alaca Câmii yakınında olan okul, İskeçe'de orta okul, Ayşekadın Üç Şerefeli, II. Murat Okulları tamir edilerek yapılmıştır."

Vali Hacı İzzet Paşa'nın eğitim alanındaki görüşlerini Dr.Rıfat Osman Bey "**Edirne Rehnüması**" adlı eserinde şöyle

anlatmaktadır:

"İlkokulları yaymış, okullar yaptırmış, ilim ve irfan sahiplerini korumuştur.

Müşir (Maraşal) Arif Paşa'dan duymuştum.

Kirişhane semtinde izin verilip, yaptırılmakta olan bir kilise inşaatının durdurulması için mahalle halkı toplu olarak İzzet Paşa'ya başvuruyorlar.

Paşa, içlerinden söz anlayan birkaç kişiyi kabul edip dinledikten sonra:

Hey şaşkınlr!

Bırakın paralarını kilise için harcasınlar. Ya o paralar ile mektep (okul) yapacak olurlarsa haliniz neye varır.

Uyarısında bulunarak gelenleri geri gönderir."²⁸³

Bu davranış, Paşa'nın eğitimin toplumlar üzerindeki etkisini açıklayan güzel bir örnek oluşturmaktadır.

282- **İdadi:** Lise

283-Tosyavizade Dr.Rıfat Osman Bey, Edirne Rehnüması, Çev: Dr.Ratip Kazancıgil, Edirne,1994, s:63

**H:1309/M.1891/92 TARİHLİ EDİRNE VİLAYET SÂLNAME'Sİ'NE
GÖRE MEKÂTİB-İ VİLAYET
“EDİRNE VİLAYETİ'NDE BULUNAN MEKTEPLER”**

ZÜKÛR İPTİDAİYE MEKÂTİBİ DERS KADROSU (ERKEK İLKOKULLARI)			
MEKTEBİN ADI	MUALLİM-İ EVVEL	MUAVİNİ	ÖĞRENCİ SAYISI
Selimiye Mektebi	Hafız Hayri Efendi	Hafız Galip Efendi	110
Kirişhane'de Taş Mektep	Hacı Hafız Ali Efendi	Hafız Ali Efendi	160
Ayşe Hatun Mektebi	Hafız Mehmet Efendi	Zekâi Efendi	85
Taşlık Mektebi	Hafız Kadri Efendi	Ömer Efendi	91
Muradiye Mektebi	Mehmet Fehmi Efendi	Mehmet Efendi	145
Karabulut Mektebi	Hafız Mehmet Efendi	İsmail Efendi	83
Üç Şerefeli Mektebi	Hafız Rasim Efendi	Hüseyin Efendi	65
Kayalı Mektebi	Abdullah Efendi	-	52
Yıldırım Mektebi	Habip Efendi	-	31
Yeni İmaret Mektebi	Ahmet Efendi	Hasan Efendi	90
Kadriye Mektebi	Ahmet Efendi	-	30
TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI			942

NOT: Dersâdet Mekâtib-i İbtidâiyessi “İstanbul ibtidâi Mektepleri” için çıkartılan özel yönetmeliğin on ikinci maddesinde: “ Mekteplere kabul olunacak çocukların, bulaşıcı hastalığı olmamasına, çiçek çıkartmış veya aşılannmış olmasına dikkat edilip, bu konuda şüpheye yer vermemek için hekimden rapor getirilmesi istenmekte. Çiçek aşısı olduklarını aşı kartları ile ispat edenlerin okula kayıtları yapılabilecekleri bildirilmektedir.

Okula devam ederken bulaşıcı hastalığa yakalananların, iyi olana kadar okula alınmamaları, okulda hastalanan öğrencilerin derhal kalfa veya kapıcı ile evlerine gönderilmesi veya velisine haber verilmesi ve nöbetçi eczane hekimine muayene ettirilmesi istenmektedir.

On dördüncü maddesinde : “Bir mahallede kız ve erkek çocuklar için ayrı ayrı mektebler bulunduğu halde, erkek ve kız çocuklarının birlikte bulundurulması yasaklanmıştır.”

On altıncı maddesine göre ise; nedeni ne olursa olsun öğrenciyi dövmek, hiddetlenmek, şiddet göstermek yasaktır.

Yönetmeliğin yirminci maddesi ile, talebeye tahammül edeceklerinden fazla ders verilmemesi ezber ettirilmemesi, yirmi birinci madde ile de öğrencilerin kendilerine gerekli olan ders malzemeleri dışında, mektebe başka bir şey getirmemeleri, üzerlerinde kendileri için tehlikeli olacak şeylerin bulunmamasına, dikkat edilmesi istenmektedir²⁸⁴.

284- Kayaoğlu T., Mahmud Cevat İbnü's Şeyh Nâfi, Maârif-i Umumiye Nezareti Tarihçe-i Teşkilat ve İcrâât, - XIX. Asır Osmanlı Maârif Tarihi-, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, 2001 s:287-290

EDİRNE KIZ İLKOKULLARI		
MEKTEBİN ADI	MUALLİMİ	ÖĞRENCİ SAYISI
Çiçekli Mektebi	Hacı Hafız Mehmet Ağa (Müderris)	140
Yeşilce Mektebi	Ömer Efendi	85
Hacı Yahya Mektebi	Ali Efendi	110
Tahmis Mektebi	Hafız Mustafa Efendi	48
Kuşcu Doğan Mektebi	Hafız Salih Efendi	68
Şekerci Mektebi	Hacı Hafız Ahmet Efendi	85
Güzelce Baba Mektebi	Ali Efendi	38
Yıldırım Mektebi	Recep Efendi	15
Hamidiye İptidaîye Mekteb-i Hususisi (Hamidiye Özel İlkokulu)	Hacı Mehmet Efendi (Müderris)	80
TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI		589

H: 7 Recep 1312 / M: 03.01.1895 tarihli Edirne “gazetesi”nde Edirne'deki İptida-i Mekteplerle ilgili şöyle bir haber yayınlanmıştır:

“Padişahın emri üzerine açılmış olan mekteb-i iptidailerin, bir derece daha iyi ve düzenli olabilmeleri için, alınacak önlemler için, Vilayet Adliye Müdürü Fehmi Efendi'nin Başkanlığında, Defter-i Hakani Müdürü Müfit Bey ile Efka Muhasebecisi Şevki Bey, Belediye Reisi Rasim Bey, Cemaat-i İslamiye Reisi Şeyh Mehmet Efendi ile Maarif Müdürü Tevfik Beylerden oluşan bir komisyon oluşturulmuştur.”

Bu da bize eğitim ve öğretimin düzenlenmesi için vilayetin de boş durmadığını bu konuda çalışmalar yaptığını göstermektedir.²⁸⁵

Dahiliye Nezareti'nin 24 Kanûn-ı Sani 1324 tarih ve 319 nolu yazısında:

“Maarif Nizamnameinin 3. maddesine göre merkez vilayet, liva ve kazalarda birer maarif meclisi kurulması, köylerde mekteb-i iptidai açılmasının gerekli olduğu ve buna dikkat edilmesi” istenmektedir.²⁸⁶

285- Edirne “gazetesi” 7 Recep 1312/M:03.01.1895, No:741

286- Edirne “gazetesi” 15 Safer 1327/M: 26.02.1910 No:1459, Sene:29

MEKTEB-İ RÜŞDİYE “SİVİL ORTAOKUL”

H:24 Ramazan 1269/M: 1 Temmuz 1853 tarihli Maliye Nezareti'nin yazısı ile masraflarının eski memurların maaşlarından kesilen yüzde ikilerden karşılanmak üzere Edirne'de rüştiye açılması ile ilgili padişah iradesi (*buyruğu*) olduğu bildirilmiştir²⁸⁷.

Bunun üzerine Maârif Meclisince çalışmalara başlanmıştır.

Adı geçen okul aslında iki bölüm olup, birisi ilkokul öbürü “*Dâr-ul Kur'a*”dır. H:1273/M:1856/57 tarihinde maarif nezaretinden gönderilen görevli tarafından arada olan duvardan kapı açılarak ortaokul yapılmıştır.

Sonradan Edirne ileri gelenlerinden Hacı Şerif ve Hüsnü Beyler tarafından altmış bin kuruştan fazla para harcanarak iki katlı olarak yeniden tamir ve ek yapılmıştır.

İstila nedeniyle bir süre boş kaldıktan sonra H: 1295 / M: 1878 yılı Ağustos ayında açılmıştır.

Birinci Sınıf Dersleri:

- Arapça: Risale-i Erbaa,
- Fârisi: Gülistan,
- Türkçe: Kavaid-i Osmâni,
- Hisâb : Usul-u defteri,
- Resim : Tarama Usulü,
- Coğrafya : Osmanlı Coğrafyası
- Tarih : Fezalike-i Târih-i Osmâni,
- İbn-i belâgat : Mi'yar-El Kelam,
- Hatt: Rık'a ve dîvânı
- Lisan : Fransızca.

İkinci Sınıf Dersleri:

- Arabî : Ezhar,
- Fârisî : Gülistan,
- Türkçe: Osmanlıca gramer ve imlâ,
- Lisan : Fransızca,
- Hisâb : Kûsûrat,
- Tarih : Osmanlı Tarihi,
- Coğrafya : Beş Kıta Coğrafyası,
- Resim : Karakalem,
- Hatt : Rık'a.

Üçüncü Sınıf Dersleri:

- Arapça: Maksud,
- Fârisi : Kavâid ve nasihat-ı hükema,
- Türkçe : Kavâid-i Türki ve İmla
- Hisâb : Âdi ve âşâri kesirler,
- Coğrafya : Küre-i musattaha ve tabi'i coğrafya
- Lisan : Fransızca,
- Resim : Tersim-i hutut,
- Yazı : Rık'a.

Dördüncü Sınıf Dersleri:

- Arapça: Emsile ve bina,
- Ulûm-u Diniye : Dürr-ü yekta,
- Türkçe : Medhal-i kavaid, risâle-i ahlak ve imla,
- Hisâb: Tadad ve tevkim ve âmâl-i erbaa,
- Yazı : Sülûs ve rik'a

ZÜKÛR RÜŞDİYE MEKTEBİ “ERKEK ORTAOKULU” ÖĞRETİM KADROSU	
Muallim-i Evvel ²⁸⁸	Hacı Mehmet Fehmi Efendi (<i>Müderres</i>)
Muallim-i Sani ²⁸⁹	Mustafa Efendi (<i>Müderres</i>)
Muallim-i Sâlis ²⁹⁰	Seyfullah Efendi
Hüsnü Hat Ve Rik’a Muallimi	Mehmet Sadık Efendi (<i>Müderres</i>)
Fransızca Muallimi	Said Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
Coğrafya Muallimi	Ömer Fehmi Efendi (<i>Mülazım-ı evvel</i>)
Riyaziye Muallimi	Fahreddin Efendi (<i>Mülazım-ı evvel</i>)
Resim Muallimi	Reşid Efendi
Öğrenci Sayısı	102
Hademe	İbrahim Ağa

İNAS RÜŞDİYE MEKTEBİ “KIZ ORTAOKULU”

Osmanlılar döneminde kız rüştiyelerinin açılması, H: 1286/M:1869 yılı Safer ayında Dersaâdet (*İstanbul*)'da uygun görülecek yerlerde yedi adet kız rüştiyesinin kurulmasına Meclis-i Maârifçe karar verilmiştir²⁹¹.

Bunun üzerine önce İstanbul'da açılan kız rüştiyeleri, daha sonra memleketin diğer şehirlerinde de açılmaya başlanmıştır.

Edirne Kız Rüştiye Mektebi, Sultan Selim yakınında taş odalar denilen yerde geçen sene Vali İzzet Paşa tarafından genel yardımlaşma ile kâgir ve iki katlı olarak yapılmıştır.

Dersleri şunlardır:

Birinci Sınıf Dersleri:

Kur'an-ı Kerim, Ulûm-u Diniye, Lisan-ı Osmâni, Kıraat-ı Türkiye ve İmla Hat.

İkinci Sınıf Dersleri:

Ulûm-u Diniye, Arabî, Farisi, Hisap, Kıraat-ı Türkiye ve İmla, Dikiş, Hat.

Üçüncü Sınıf Dersleri:

Arabi, Farisi, Kıraat-ı Türkiye ve İmla, Coğrafya, Dikiş, Hat, Piyano.

İNAS RÜŞDİYE MEKTEBİ “KIZ ORTAOKULU” ÖĞRETİM KADROSU	
Muallimesi	Kâniye Hanım
Nakış Muallimesi	Kâniye Hanım
Piyona Muallimesi	Mariya Hanım
Hüsnü Hat Muallimesi	
Fransızca Muallimi	Said Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
Kapıcı	Mehmet Ağa
ÖĞRENCİ SAYISI	300

H: 7 Ramazan 1317 /M:08.01.1900 tarihli ve 965 no'lu Edirne “gazetesi”nde çıkan bu okul ile ilgili bir haberde;

288- **Muallim-i Evvel** : Birinci öğretmen, baş öğretmen

289- **Muallim-i Sani** : İkinci öğretmen

290- **Muallim-i Sâlis** : Üçüncü Öğretmen

291- Kayalıoğlu T.; a.g.e. s: 145

“Edirne Kız Rüştîye Mektebi'nin sınavlarının yapılıp, burada eğitim gören sekiz hanımın şahadetnamelerini almış olduğu” yazıldıktan sonra bu kız öğrencilerin isimleri ile birlikte babalarının isimleri de verilmiştir. Şöyle ki:

1. Hamidiye Hanım - Şehsuvar Bey'in kızı
2. Fatma Hanım - Mütafi Hayri Paşa'nın kızı
3. Galibe Hanım - Hafız Ahmet Efendi'nin kızı
4. Zehra Hanım - Mütafi Abdullah Efendi'nin kızı
5. Sadiye Hanım - Hacı Hüseyin Ağa'nın kızı
6. Kâniye Hanım - Hazma Ağa'nın kızı
7. Ferdiye Hanım- Ömer Efendinin kızı
8. Münevver Hanım - Mütafi Sadık Ağa'nın kızı

Bu hanımların dördü, ileride muallimliğe asaletten (kadrolu olarak) atanmak üzere şimdilik adı geçen mektep de muavinliğe tayin olunmuşlardır.

Mektebin intizam ve idaresinin mükemmeliyeti emrinde muallime hanımların musabık olan himmet ve gayretleri imtihana memur olan heyeti mümeyyizin müezzer takdiri tahsis olunmuştur.”²⁹²

Aynı gazeteden, o tarihlerde, bu okulda kızlara nakış derslerinin yanı sıra ince el hünerleri ve biçki dikiş öğretmek üzere, bir muallimin atanmış olduğunu öğrenmekteyiz.

1869 yılında çıkartılan Maârif-i Umumiye Nizamnamesinin kız rüştiye mektepleri ile ilgili bölümünde; “Büyük şehirlerde ahalisi İslam ise, yalnız İslam, Hristiyan ise, yalnız Hristiyan birer kız mekteb-i rüştiyesi olacak. Ahalisi karışık ise, İslam için başka, Hristiyan için başka birer mekteb-i rüştiye yapılacaktır.

Kız mektebi hocaları kadın olacaktır. Eğitim süresi dört yıldır. Mekteb-i rüştiyeye alınacak kız öğrencilerden sıbyan mektebi şahadetnamesi bulunanlar sınavsız alınacak. Şahadetnamesi bulunmayanlar ise sınava tabii tutulacaklardır.”

H:1286 yılının Muharrem ayında /M: Nisan-Mayıs 1869 tarihinde sıbyan mekteplerinden mezun olan öğrencilerin rüştiyeye girerken sınava tabii tutulması ile ilgili yazıyla birlikte, şehir merkezlerinde otuz bir adet mekteb-i rüştiye bulunduğu bildirilmiştir.

H:1292/M: 1875 yılında Edirne Vilayet sınırları içinde bulunan rüştiye mekteplerinin sayısı 25 ve bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı ise 1389'dur.

H: 1300/M:1882-83 yılında Edirne vilayetinde üç adet rüştiye ve iptidâiye mektebi yaptırılmış, işgal sırasında harap olan on dokuz okulda tamir ettirilmiştir. Edirne'de bulunan okul sayısı böylece altmış ikiye ulaşmış, Edirne merkez vilayette bir Ziraat ve Sanayi Mektebi açılmıştır.

H:1301/M:1883-84 yılında Edirne vilayetine bağlı Kırkkilise (Kırklareli) sancağında kız rüştiyesi ile birlikte iptidâi mektepleri açılarak, buradan yapılan istek üzerine bu okullara öğretmen tayin edilmiştir²⁹³.

292- Edirne “gazetesi” 7 Ramazan 1317, no: 965

293- Kayalıoğlu T.; a.g.e. s: 145,205,212,429,430.

HAMİDİYE MEKTEBİ

Rus işgalinde Edirne halkından ve diğer yerlerden gelen göçmenlerin kimsesiz ve yoksul kalan çocukları, H:1295/M:1878 yılı başlarında toplatılarak erkeklerinin, padişahın adına açılan okulda, kızları da “Melce-i eytam” adı verilerek kiralanan yerde koruma altına alınmıştır.

Bunların yiyecek ve diğer giderleri için H:1296/M:1878/79 yılında göçmenlerin yerleşmeleri için verilen, otuz beş bin altının yarısı olan, on yedi bin beş yüz lirası harcanarak, üç yüzden fazla erkek ile on beş kadar da kız bulunmuş ise de, eğitim yönünden pek geri kaldıklarına ve bu okul zaten sanayi okulu olduğu için iç işlerinin, verimli olabilecek şekilde düzeltilmesi ile beraber, gelecekteki yönetiminin verimli olacak şekilde düzeltilmesi için Vali Kadri Paşa tarafından biri sanayi okulu, öbürü ziraat eğitimine ait olmak üzere, okul iki şubeye ayrılmıştır.²⁹⁴

Daimi giderlerinin, adı geçen kaynaktan tasarruf edilerek, geri kalan on yedi bin lira, banka şubesine yatırılıp, yıllık faizinden ve bir de il daireleri ve belediyesine taksim edilip, her ay konulacak yüz liradan, toplanacak yardımlardan ödenmesi ve Edirne sarayı arazisinin Hacı Doğan adıyla bilinen, her yıl, isteyenlere kiralanan mera geliri ve vilayet gelirlerinin verilmesiyle, işlerine daimi suretle bakmak üzere bir komisyon teşkili kararlaştırıldı.

İcraata, R:1.Mart.1298/M:13.Mart.1882 tarihinde alınan padişah olunuruyla başlandı.

Alınan bu karar ile Numune Çiftliği olarak, yapılmasına başlanılan binanın aynı sene Eylül'ünün on dördüncü günü açılışı yapılmıştır.

Adı geçen okulda ders olarak okutulan ilim, fen ve sanayi kolları şunlardır:

Kuran-ı Kerim, Tecvit, Din Bilimleri, Arapça, Farsça, İlim-i hal, Hendese²⁹⁵, Hisâb²⁹⁶, Türkçe İmla ve İnşa, Methal-i Kavâid, Rık'a ve Sülüs²⁹⁷, Hat, Macar Kunduracı, Marangoz, Türkiye, Resim, Fransızca, Seccade ve Halıcılık, Terzilik, Tarım Bilimleri ve Uygulama.

Eski Maarif Nazırı Münif Paşa, aşağıdaki tarihi yazıp gönderdiğinden, mektebin kapısı üzerine kitabe olarak yazdırılmıştır.

TARİH

Lutf ile te'sis etdi han Abdülhamit bu mektebi
Çün kim maarif neşridir dâim ehas-sı matlabı

Emr-i hümayunu ile bezl-i mesâi eyleyüp
Bu hayra oldu vâsıta Vâli-i Vâla Kevkebi

Paşa-yi Kadri nâm kim her giz Edirne görmedi
Bir Vâli-i âli himemkârdan anın gibi

Tahsil-i umran ve refah çok şeylere muhtaçtır
Amma ki bizce la cam budur ehem ve enisi

294- Karma karışık uzun bir cümle. Daha da devam etmekte iken burada istenmeyerek kesilmiştir.

295- **Hendese** : Geometri

296- **Hisâb**: Sayma, matematik.

297- **Rık'a ve Sülüs** : Yazı sitilleri

Kendi eliyle çift sürer teşvik için Hâkan-ı cin
Bâzı tevaif de görür bunda vücut-u mezhebi

Ol şâh-ı Cemcâh'ı Huda çok hayra mazhar eylesün
Şevket ile iclâl ile iyd ola her rûz-us sebi

Tahsin edüp yazdı Münif târih-i cevherdâr'ını
İnşa olundu yümn ile âlâ ziraat mektebi

H:1292/M:1875/76

Adı geçen Numune Mektebi padişah tarafından bağışlanan tarım araç ve gereçleri, yaverlerinden Faik Bey tarafından gönderilip, orada denemesi yapılmıştır.

Çiftlik, Vali İzzet Paşa'nın gayretleriyle halen tarımla uğraşanlara örnek olmuştur.

Bu sene 8000 kileye yakın değişik tahıl elde edilmiş, 500 den fazla koyun ile bir hayli beygir (at), manda, inek ve diğer hayvan yetiştirilmiştir.

Hükümet konağı yakınındaki önce birinci rüşdiye mektebi iken sonradan harap olan bina da onarılıp, genişletilip, sanayi kısmına verilmiştir.

HAMİDİYE MEKTEBİ²⁹⁸	
MÜDÜR	Hacı Salih Efendi
Dâhiliye Zabiti²⁹⁹	Hacı Mestan Ağa (Yüzbaşı)
Mubassır³⁰⁰	Haşim Efendi
Kâtip³⁰¹	Raşid Efendi
Depo Memuru	Mustafa Efendi
Öğretmen Yardımcısı	Halil Efendi

SANAYİ BÖLÜMÜ ÖĞRETMENLERİ

Arabî, Farişî, Hisap Ve Hüsn-i Hatt	Mehmet Sâdık Efendi
Kavaidi-İ Osmaniye, Farişî, Hisap Kûsûrat³⁰², İmla Ve İnşa Ve Coğrafya	Hafız Mustafa Yesâri Efendi
Kur'an-ı Kerim, Ulûm-u Dîniye ve Tecvit³⁰³,	Hafız Mustafa Efendi
Hatt-ı Fransevi Ve Hikâye Ve Esmâ, Türkî	Haşim Efendi
Hüsn-i Hatt (Rık'a)	Raşit Efendi

298- Ressam Hasan Rıza Bey bu okulun müdürlüğünü yapmıştır. Fakat hangi tarihte okula müdür olarak atandığı belli değildir. H:1319/M1901 Edirne Salnamesinde okulun müdürü olarak görülmektedir. (Dr.Rıfat Osman, "Ressam Hasan Rıza Bey Merhum" Milli Gazete, 26 Mart 1931)

299- **Dahiliye Zabiti** : Okullarda güvenliği sağlayan kişi.

300- **Mubassır** : Okullarda talebenin durumu ile yakından ilgilenen, düzenliği sağlayan kimse. Yardımcı.

301- **Kâtip** : Sekreter

302- **Kûsûrat** : Kalan

303- **Tecvit** :

ZİRAAT BÖLÜMÜ MEMUR VE ÖĞRETMENLERİ	
Öğretmen	Mustafa Hakkı Efendi
Öğretmen Yardımcısı	Mehmet Efendi
Çiftçi Başı	Salim Ağa
Yardımcı Ve Uygulama Öğretmeni	Ahmet Efendi

SANAYİ USTALARI	
Mücellid³⁰⁴ Ustası	Mehmet Efendi
Mücellid Ustası Muavini	Sadık Efendi
Kunduracı³⁰⁵ Ustası	Nuri Efendi
Kunduracı Ustası Muavini	Hüseyin Efendi
Çulcu³⁰⁶ Ustası	Hasan Efendi
Çulcu Ustası Muavini	Hüseyin Efendi
Kilimci Ustası	Halil Efendi
Kilimci Ustası	Yusuf Efendi
Kilimci Ustası	Ahmet Efendi
Kilimci Ustası	Rasim Efendi
Marangoz Ustası	
Marangoz Ustası Muavini	Ahmet Efendi
Terzi Ustası:	Mehmet Efendi
Terzi Ustası Muavini	Muhlis Efendi
Sanayi Bölümü Öğrenci Sayısı	100
Ziraat Bölümü Öğrenci Sayısı	15

304- **Mücellid** : Kitap ciltleyen, ciltçi.

305- **Kunduracı** : Ayakkabı yapan. Ayakkabıcı.

306- **Çulcu** : Dokumacı ustası.

H. 1319/M:1901/02 Edirne Vilayet Sâlnamesinde ise, Hamidiye Mektep-i İdare Komisyonu adıyla bir komisyon oluşturulduğunu yazdıktan sonra bu komisyonda görevli kişileri şöyle sıralamaktadır:

REİS	Yaşar Efendi
AZA	Süleyman Efendi
"	Şevket Bey
"	Dilaver Bey
"	Hamdi Bey
"	Halis Efendi
"	Tahir Efendi

H.1. Ramazan 1324/ M: 19 Ekim 1906 tarihli Edirne gazetesinden Hamidiye Sanayi Mektebi idari komisyonunda; Matbaa Müdürü Şevket Bey, Dilaver Bey, Umur-u Ecnebiye Müdürü Ruber Efendi, Maarif Müdürü Namık Bey, Orman Sermüfettişi Nesim Efendi, Baytar Müfettişi Tahsin Efendi, Ziraat Müdürü Katibiyan Efendilerin olduğunu öğrenmekteyiz.

Not: Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan **H:7 Muharrem 1336/M:24.10.1917** tarih ve 78 dosya, 26 gömlek nolu bir belgeden;

“Edirne Sanayi Mektebi için Almanya’da Şoharet Şotne Fabrikası’na sipariş edilen aletlerin ihracına izin verilmediği. Aynı okul için Berlin’de Schimit Schokeret Fabrikası’ndan satın alınan aletlerin nakli konusunda Harbiye Nezareti’nce Dersaadet Avusturya- Macaristan Murahhas-ı Askerliği’ne bilgi verildiği ve gereğini yapması içinde Berlin Ateşe Militerliği’ne tebligat yapılmış olduğunun ve durumun Edirne vilayetine bildirildiğini” öğreniyoruz.

MEKTEB-İ İDADÎ-İ MÜLKÎ “SİVİL LİSE”

Adı geçen okul, Edirne Valiliği'nde bulunan eski sadrazam Kadri Paşa tarafından ortaokul olmak üzere H:1300 / M: 1882/83 yılında yapılmıştır.

Sonradan, H:1303/M:1885/86 yılında Vali Hacı İzzet Paşa tarafından liseye dönüştürülmüştür.

İl merkezlerinde muhelit liseler³⁰⁷ kurulduğu için, Edirne İl merkezinde önceleri lise için, noksanları tamamlanmış olan ortaokul binasının verilmesi uygun bulunmuştur.

Ortaokul olmak üzere yeni yapılan bina da tamamlanmış olduğundan, 26 Ağustos 1885 tarihinde valilik heyetinin katılmasıyla yapılan tören sonunda hizmete açılmıştır.

Ortaokul öğrencileri oraya taşınmış, ertesi günde Vali ve ordu önde gelenleri, hükümet görevlileri, bilginler ve dini temsilciler ve il ileri gelenleri toplanıp, adı geçen muhtelit lisenin de açılışı yapılmış ve kaydedilmiş öğrencilerin oturtulması ile derslere başlanılmıştır³⁰⁸.

Okulun mimari tarzı gönül açıcı olduğu gibi, sağlık kurallarına tamamen uygun olarak şehrin oldukça yüksek bir yerinde yapılmış; yatılıya dönüştürülmesinden sonra, H:1313/M:1895/96 yılında binaya yatakhane, yemekhane, mutfak eklenmiştir.³⁰⁹

Liseye dönüştürüldüğünden beri üç defa diploma verilmiş olup, her sınıftan yüz kadar çocuğa gerekli bilgiyi vermektedir.

Ders programı, Avrupa lise programına uygun olup, beş yıl sürelidir. Uygulama program aşağıya alınmıştır.

Birinci Sınıf Dersleri:

Arapça gramer, Farsça kurallar, Türkçe okuma ve yazma, Fransızca, Osmanlı Tarihi, Osmanlı Coğrafyası, Hesâb, Geometri, Rık'a, Hat, Resim.

İkinci Sınıf Dersleri:

Arapça okuma kuralları, Gülistan³¹⁰, Osmanlı dili, Fransız grameri, İlk Çağlar, Beş Kıta Coğrafyası, Hesâb, Cezir ve Tenasip, Geometri, Biyoloji, Karakalem Resim.

Üçüncü Sınıf Dersleri:

Yeni sistem Arapça, Osmanlıca Belagat, Orta Çağlar, Ticari Coğrafya, Geometri, Biyoloji, Fizik, Jeoloji, Resim.

Dördüncü Sınıf Dersleri:

Mantık, Şiir ve Yazı Kuralları, Fransızca Kuralları, Son Çağ, Cebir, Geometri, Sanayi Tarihi, Fizik, Kimya, Mülkiye Kanunları, Sulu Boya Resim.

Beşinci Sınıf Dersleri:

Fıkıh Usulü, Türkçe kitabet, Fransızca, Cerraskal³¹¹, Özel Kanunlar, Kimya, Trigonometri, Astronomi, İlm-i Servet-i Milel, Hıfzısıhha, Yağlı Boya Resim.

(Yukarıda gösterilen bilimlerin çoğu uygulamalarıyla öğretilip, okul'un müzesi, fizik, kimya, biyoloji, astronomi, geometri, coğrafya ve resim araç gereçleriyle doludur.)

307- Muhtelit: Karışık. Burada, Osmanlı uyruklu olan değişik toplumdan öğrencilerin bir arada eğitim görecekları anlamında kullanılmıştır. Sonradan bu sözcük, kız-erkek karışımı karşılığında kullanılır olmuştur.

308- Kayalıoğlu T.; a.g.e. s:229

309- www.devletarsivleri.gov.tr.

310- **Gülistan** : Şîrazlı Sâdi'nin meşhur eseri. Farsça yazılmış olan bu eserin günümüz Türkçesine çevirileri yapılmıştır.

311- **Cerraska**: Mekanik

MEKTEB-İ İDADÎ-İ MÜLKÎ (SİVİL LİSE) ³¹² ÖĞRETİM KADROSU	
Müdür	Yunus Efendi (<i>Eşref-i kudattan</i>)
Cebir Muallimi	Yunus Efendi (<i>Eşref-i kudattan</i>)
Arabî Muallimi	Sâni Efendi (<i>Müderris</i>)
Mülki Ve Hususi Kanunlar Muallimi	İbrahim Efendi (<i>Kibar-ı müderris</i>)
Farisî Muallimi	Hüseyin Efendi (<i>Müderris</i>)
Kimya Ve Hıfzısıhha Muallimi	Doktor Mustafa Efendi (<i>Bibnaşı</i>)
Müsellesat Ve Cerraskal Muallimi	Hüsameddin Efendi (<i>Kolağası</i>)
Hisap Muallimi	Nazım Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
Fransızca Muallimi	Rüşti Efendi (<i>Salise</i>)
İlm-i Hey'et Muallimi	Ali Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
Coğrafya Muallimi	Kâzım Bey
Lisan-ı Osmanlı Muallimi	Ziya Bey
Târih-i Umum-i ve Sanayi Muallimi	Ziya Bey
İlm-i Meşveret Muallimi	Ziya Bey
Hüsn-i Hatt Muallimi	Ziya Bey
Hendese Muallimi	Fehmi Bey (<i>Mülkiye-i Kimyadan Mezun</i>)
Hikmet-i Tabiiye Muallimi	Fehmi Bey
Târih-i Tabiiye Muallimi	Fehmi Bey
Resim Muallimi	Zografos Efendi ³¹³
Ser Mubassır	Mehmet Efendi
Mubassır	Hüseyin Efendi

Hademe :3

H: 25 Muharrem 1313 /M:18.07.1895 tarihli Edirne “gazetesi”nde çıkan ilanda, okula yeni alınacak olan öğrencilerde aranan şartların belirtildiği gibi okula idaresi ile ilgili olarak şu bilgiler yer almaktadır:

“Okulla R: 26.Ağustos 1311 / M:07.09.1895 günü yapılacak bir sınavla (leyli) yatılı ve (nihari) gündüzlü öğrenci alınacaktır. Sınava girmek isteyen öğrencilerin Maârif ve Okul Müdürlüğün başvuru da bulunmaları” istendikten sonra, Lise'ye kayıt şartları şöyle sıralanmıştır.

“Okul, 5'i idadî, 2'si Âli olmak üzere yedi sınıftan ibaret olup, Sancak İdâdîlerinden şahadetnamesi³¹⁴ olanlar, mektebin altıncı sınıfına, rüştiye şahadetnamesi olanlar mektebin üçüncü, iptidai şahadetnamesi olanlar okulun birinci sınıfına kayıt ve kabul edilirler.

Müslim ve Gayri Müslim tebadan özel eğitim almış olanlar, sınav sonunda girmeyi hak kazandıkları sınıfa kayıt edilirler.

Okula kabul edilecek öğrencinin önce memleket hekiminden, sıhhiyat (sağlık raporu) ve aşî tastiknamesi ve Tezkere-i Osmaniyesi, mezun oldukları okulun şahadetnamesi hazır olmalı.

1.sınıfa kayıt olacaklar yaşça 11'den az, 15' yaşından fazla olmamalı. Diğer sınıflara alınacaklarında buna uygun olması şartı vardır.

312- H:18 Ramazan 1288/M: 1 Aralık 1871 tarihinde Edirne İdadisi Coğrafya Hocası Ahmed Saip Efendiye hazırlanmış olduğu coğrafya kitabından dolayı kendisine devlet nişanı verilmiştir. (www.devletarsivleri.gov.tr)

313- Eski Edirne tabloları ile ünlü olup, Dr. Rıfat Osman Bey'in mektuplarında kopya ettiği tabloların ünlü ressamı.

314- Şahadetname: Diploma

Okul ücretinin ödenmesi ve okul yönetimi ve ders programları: Okulun ücreti 12 Osmanlı altınıdır ve bu taksitle alınır. Şöyle ki: Birinci taksit için 4, üç ay sonra ikinci taksit olarak 4, bundan 3 ay sonra son taksit olan 4 Osmanlı Lirası ödenir.

Yatılı öğrenciye bir yıl içinde verilecek eşyanın cinsi ve miktarı da şöyledir:

4 adet Gömlek, 4 adet don, 6 adet mendil, 4 çift çorap, 2 adet fes ve postal, 3 yüz havlusu, 3 çift iskarpin, 2 adet pantolon, 1 yelek, her iki yılda bir kabut.

Birinci sınıfta olan öğrenciye adı geçen eşyadan fazla olarak 2 kat elbise verilir.

Leyli (yatılı) öğrenci sabahleyin kahvaltı olmak üzere, et suyu çorba, öğle ve akşam yemeklerinde meyve dahil, bir çeşidi et olmak şartıyla üç çeşit yemek verilir.

Yatılı öğrenciye günlük verilecek yemeğin miktarı:

600 gr. Ekmek

80 gr. Pirinç (çorba için)

70 gr. Kuru sebze

60 gr. Un

2 adet yumurta

250 gr. Et suyu (sabahları)

160 gr. Sebze

250 gr. Patates

90 gr. Şeker.

Kışın haftada iki defa yumurta verileceği gibi, yazın ve kışın haftada iki defa tatlı verilir” diye, yazıldıktan sonra şöyle devam etmektedir:

“Öğrenci gece ve gündüz, müdür, müdür-ü sani ile mekteb-i âliye mezunlarından üç muavin'in gözetimi altında tutulur. Muallim efendiler, geceleri yatakhane de kaldıkları gibi, ayrıca bekçiler yatakhaneleri dolaşıp talebelerin güvenliğini sağlarlar. Sabah ve gece müzakerelerinde muavin efendiler talebenin yanında bulunup, derslerle ilgili sorunlarına yardım ederler.

Cuma geceleri ve tatil günlerinde öğrenciler isterlerse okulda kalabilirler.

Hasta olan talebe her gün okula devam eden hekim tarafından tedavi edilir. İlaçlar dahil mektep idaresinden verilir. Hastalanan öğrencinin velisinin isteği halinde evine gönderilir.”³¹⁵

Aynı yazıda okulun ders programı ile ilgili olarak ta şunlar yazılmıştır:

“1. Yıl: Ulum-u diniye, sarf-ı Arabî, Türkçe, hisap, coğrafya, hat, resim.

2. Yıl: Ulum-u diniye, sarf-ı Arabî, sarf-ı Farisî, sarf-ı Osmanî, hisap, coğrafya, tarih-i İslam, hat, resim.

3. Yıl: Ulum-u diniye, sarf-ı Arabî, sarf-ı Farisî, nahv-i Osmanî, hisap, coğrafya, tarih-i Osmani, Fransızca, hendese, hat, resim.

4. Yıl: Ulum-u diniye, nahv-i Arabî, Farisî, Gülistan, Türkçe inşa ve kitabet, hisap, nazari coğrafya, tarih-i umumi, Fransızca, hat, resim.

5. Yıl: Ulum-u diniye, Arabîye, mantık, Türkçe inşa ve kitabet, coğrafya, tarih-i umumi, Fransızca, hendese, malumat-ı fenniye³¹⁶, usul-ü defter, hat, resim.

6. Yıl: Ulum-u diniye, edebiyat, Fransızca, cebir, coğrafya, zirai ve ticaret ve sanayi, hikmet-i tibbiye³¹⁷, kimya-i madeni, kavânîn³¹⁸ ve resim.

315- Edirne “gazetesi” 25 Muharrem 1313/M: 18.07.1895

316- **Malumat-ı Fenniye:** Fen bilgisi

317- **Hikmet-i tibbiye:** Fizik bilgisi

318- **Kavânîn:** Kanunlar

7.Yıl: *Ulum-u diniye, edebiyat ve ahlak, tarih-i umumi, Fransızca, cebir, hendese, mesleket, kozmografya, makine, hikmet-i tıbbiye, kimya-i uzuvi*³¹⁹, *ilm-i mevalid*³²⁰, *kavanin ve resim.*”³²¹

H: 29 Muharrem 1312 / M: 2 Ağustos 1884 tarihli Edirne “gazetesi”nde çıkmış olan bir başka ilanda ise, okula alınacak öğrencilerde aranan şartlar yazıldıktan sonra, parasız yatılı olarak alınacak öğrencilerle ilgili olarak ta : “*parasız yatılı (burslu) olarak alınacak öğrencilerin mutlaka kazalardan olması ve gerçekten yardıma muhtaç bulunması, iyi huylu ve güzel ahlaklı olması şartı aranmaktadır.*

Talebenin gerçekten ihtiyacı olduğunun araştırılmasına gelince: Her kaza idare meclislerince verilen yazıda, öğrencinin fakir ve bu bursa ihtiyacı olduğunun yapılan tahkikat sonunda anlaşıldığının, Mahalli vergi kaleminden öğrencinin velisi ve ailesinin emlak kaydı, ticaret odaları bulunan yerlerden ticaret odalarından, bulunmayan yerlerde ise, belediye meclisi tarafından, velisinin hal ve durumunu, ticari itibarını, sanatını açıkça gösterilir. Ayrıca öğrencinin terbiyesi, yatılı öğrenci olmaya uygun olup, olmadığı onaylandıktan sonra, kaymakam tarafından onaylanır. Yapılan araştırmalar sonucunda aksi olanların okulla ilişkisi kesilecektir” denmektedir. Ayrıca ilanda o yıl ilçelerden alınacak parasız yatılı öğrenci sayıları verilmiştir. Şöyle ki: ³²².

	Mekteb-i İbtidâ-i Şahadetnamelilerden	Mekteb-i Rüştîye Şahadetnamelilerden	Mekteb-i İdâd-i Şahadetnamelilerden
Edirne Kazası (Merkez)	-	-	1
Gümölcine	-	-	1
Gelibolu	-	-	1
Keşan	-	1	-
Cisr-i Mustafa Paşa	-	1	-
Ortaköy	1	-	-
Kırcaali	-	1	-
Ahi Çelebi	-	1	-
Daridere	-	1	-
Eğridere	-	1	-
Bab-ıatık (Babaeski)	-	1	-
Sofulu	1	-	-
Çorlu	-	1	-
Hayrabolu	-	1	-
TOPLAM	2	9	3

H:26 Cemâziyelahir 1324 / M: 17.08.1906 tarihli Edirne gazetesinde çıkan bir haberde “*H:1324 /M:1906 yılında Edirne Mekteb-i İdadisinin parasız kısmına, Daridere, Eğridere ve Kırcaali kazalarından birer İslam, Tırnava'dan bir Bulgar, Tekfurdağı (Tekirdağı)'ndan bir Ermeni, Edirne, Cisr-i ergene (Uzunköprü den bir Rum,Edirne'den bir Musevi, öğrenci kabul edileceği*” yazılıdır. ³²³

319- **Kimya-i uzuvi:** Organik kimya.

320- **Mevâlid:** Mevlitler

321- Edirne “gazetesi” 25 Muharrem 1313/M:18.07.1895

322- Edirne “gazetesi” H:29 Muharrem 1312/M:02.08.1894

323- Edirne “gazetesi” H: 26 Cemâziyelahir 1324/M: 17.08.1906

H.18 Zilkadde 1326 /M: 12 Aralık 1908 tarihli Edirne gazetesinde çıkan yazıda, “*Edirne İdadisine, 200 kuruş maaşla malumat-ı medeniye ve 300 kuruş maaşla hesap ve cebir ve selaset, 170 kuruş maaşla beşinci, altıncı ve yedinci seneler hendese muallimlerinin atandığını*”³²⁴

H:15 Safer 1327 /M: 26.02.1910 tarihli Edirne gazetesinde çıkan bir haber ise, okul binasının yeterli olmadığından bahsederek şunları yazmaktadır: “*İdâdî Mektebi binası talebe için uygun olmadığından, yeniden bir mektep yapılabilmesinin karşılığı olmak üzere, senelik 12 lira olan yatılı öğrenci ücretinin 15 liraya yükseltilmesi, nihari (gündüzlü) talebeden kayıt olurken yarım altın, şahadetname alanlardan yarım altın alınarak toplanan para, maarif bütçesine katılarak, bu şekilde bina için gerekli paranın tedarik edilmesi*”

Aynı tarihli gazetede bu okula atanacak öğretmenlerle ilgili olarak ta : “*Mekteb-i idadiyeye gönderilecek muallimlerin, konusunda uzman olmaları ve muallim olacak kişilerin bir heyet huzurunda sınava girdikten sonra atanmaları, sınav sonunda başarısız olanların hangi mektep mezunu olurlarsa olsunlar öğretmenliğe atanmamaları*”³²⁵ yazılıdır.

DA'R-UL MUALLİMİN-İ SIBYAN “İLK ÖĞRETMEN OKULU”

Üç Şerefeli Câmi'i yakınında, yazıcılar içinde, Taş Mektep denilen özel binadadır.

Eğitim süresi bir sene olup, Ulûm-u dîniye³²⁶, İlm-i Mehariç³²⁷, Tecvîd³²⁸, İlm-i hesâb³²⁹, Coğrafya, Tarih, İmla ve inşâ, Kavâid-i Türkiye³³⁰, Hüsn-ü hatt³³¹, yeni sistemde öğretilir.

İLK ÖĞRETMEN OKULU	
Muallim ³³²	Hüsnü Efendi (Müderres)
Sülûs ³³³ Muallimi ³³⁴	Hacı Hayri Efendi
Hizmetli	Salih Efendi
ÖĞRENCİ SAYISI	55

NOT: Bu cetvelden şunu öğreniyoruz ki; gösterilen tarihte ilkokul öğretmeni olabilmek için, bir senelik eğitim yeterli görülüyor. O da, sadece sülûs yazı öğreten tek hocalı bir eğitim.

Böyle bir öğretmenin, ilkokul çocuklarına ne öğretebileceğini de sormaya gerek yok. Aslında, “*olayları bulundukları dönem koşullarına göre değerlendirme*” kuralını kabul etmekle beraber, o dönemdeki durumumuzu da düşünmeden geri duramıyoruz.

324- Edirne “gazetesi” H: 18 Zilkade 1326/M: 12.12.1908

325- Edirne “gazetesi” 15 Safer 1327/M: 26.02.1910

326- **Ulûm-u dîniye** : Din bilgisi

327- **İlm-i Mehariç**: Alfabetik seslerin ağız boşluğu, dil ve grtlaktaki çıkış yerleri.

328- **Tecvîd** : Kurân-ı Kerîm-i usulüne uygun olarak okuma

329- **İlm-i hesâb** : Matematik

330- **Kavâid-i Türkiye** : Türkçe gramer.

331- **Hüsn-ü Hatt** : Güzel yazı

332- **Muallim** : Öğretmen

333- **Sülûs** : Bir yazı stili,

334- **Sülûs Muallimi** : Yazı Öğretmeni

MEKÂTİB-İ İPTİDÂİYE VE HUSÛSİYE “İLKOKULLAR VE ÖZEL OKULLAR”

Edirne şehrinde yeni sisteme uygun olarak on iki erkek ve dokuz İslam kız okulu ve yeni sisteme uydurulması ele alınmış bir hayli sübyan okulları vardır.

Erkek okulların: birincisi Selimiye, ikincisi Kirişhane'de Taş Mektep, üçüncüsü Ayşekadın, dördüncüsü Taşlık, beşincisi Nümûne-i Terakki, altıncısı Muradiye, yedincisi Karabulut, sekizincisi Konyalı, dokuzuncusu Yıldırım, onuncusu Üç Şerefeli, on birincisi Yeni İmaret, on ikincisi Kadriye;

Kız bölümünün birincisi Çiçekli, ikincisi Nümune-i Terakki, üçüncüsü Mekteb-i İptidâi Hamid-i, dördüncüsü Yeşilce, beşincisi Tahmis, altıncısı Kuşçu Doğan, yedincisi Şekerci, sekizincisi Güzelce Baba, dokuzuncusu Yahya Efendi okulları olup hepsinde iki bin kadar öğrenci vardır.

Nümune-i Terakki dışındakilerin de okutulan dersler:

Birinci Sınıf Dersleri:

Elifbâ-i Osmâni, Kuran-ı Kerim, Kıraat-ı Türkiye, Hisab-ı Zihnî

İkinci Sınıf Dersleri:

Kuran-ı Kerim, İlm-i Hâl, Mâlûmât-ı İptidâiye, Tâdat ve terkim, Hatt-ı Sülûs

Üçüncü Sınıf Dersleri:

Kuran-ı azîm, Tecvid, Sarf-ı Osmâni, Hisap, Sülûs ve Nesih.

Dördüncü Sınıf Dersleri:

Kuran-ı Kerim, Coğrafya, Tarih, Kavaid-i imla, Hatt-ı Rıkk'a.

Not: Maârif-i Umumiye Nizamnamesi'nin yirmi dokuzuncu maddesinde ; “Mekâtib-i hususiyeler (özel okullar); bazı mahallelerde, cemaatler tarafından gerek Osmanlı halkından, gerekse yabancı uyruklu şahıslar tarafından ücretli veya ücretsiz olarak açılan okullardır. Bunların giderleri bağlı oldukları, kişiler, cemaatler veya vakıflar tarafından karşılanmaktadır.

Bu okulların açılabilmesi için önce öğretmenlerinin diplomalarının olması olması, okullarda, adaba ve politikaya aykırı ders okutturulmaması için de, ders programlarının ve ders kitaplarının Maârif Nezareti veya mahallî maârif idaresi tarafından onaylanması; taşrada, vilayet maârif idaresi ile vilayet valisi tarafından ve İstanbul'da da Maârif Nezareti tarafından resmi izin verilmesi gerekmektedir..

Bu üç şart olmadan okulun açılmasına izin verilemez.

Özel okulda görev yapacak hocaların diplomalarını da bulundukları yerin maarif idaresine onaylatmaları gerekmektedir.”³³⁵

NUMUNE-İ TERAKKİ MEKTEB-İ HUSUSİSİ “ÖZEL NÜMUNE-İ TERAKKİ MEKTEBİ”

Kadirihane sokağında yedi numaralı evde bir sene önce kurulmuş olup eğitim süresi, üçü ilk ve üçü orta olmak üzere şimdilik altı senedir.

İleride lise kısmı da ekleneceğinden sekiz sene olacaktır.

Okul, özel olduğu için devam edecek öğrencilerden, velilerinin varlık derecelerine göre bir ücret alınır.

Bu ücret üç derece ayrılmış olup senelik altı, dört buçuk, üç Osmanlı lirasıdır ve peşin olarak ödenir.

TEDRİS EDİLEN ULUM VE FÜNUN “OKUTULAN DERSLER”

Birinci Sınıf Dersleri:

Osmanlı Alfabesi, Türkçe Okuma, Kuran Cüzleri, Zihinsel Hisap ve Sayılar, Rakamlar Esmâ-ı Türkiye, Kuran-ı Kerim.

İkinci Sınıf Dersleri:

Kuran-ı Kerim ve Tecvit, İlm-i Hal, Kıraat-ı Türkiye (Meali), Hisap (Dört İşlem), İmla, Kavaid-i Türkiye, Tâlim-i Farisi, Türk Hüsn-ü Hattı.

Üçüncü Sınıf Dersleri:

Kuran-ı Kerim ve Tecvit, Kısas-ı Enbiya Tatlıl-i İbare, Tuhfe-i Vehbi, Hisap (Kesir Adı ve Aşari), Mesâil-i Diniye, Osmanlı Tarihi (Özet), Coğrafya (Beş Kıta Özel) Osmanlıca, Fransızca (Yalnız Okuma), İmla, Türkçe Güzel Yazı, Resim.

RÜŞDİYE “ORTAOKUL” SINIFLARI

Birinci Sınıf Dersleri:

- Ulûm-u Diniye,
- Arapça: Gramer,
- Farsça: Farisice Kuralları,
- Fransızca: Temel fiiller ve örnek fiilleri,
- Hisâb: Kolay ispatlarla tekmil edilecektir,
- Coğrafya: Avrupa ve Asya,
- Hendese: Özel,
- Tarih: İlk Çağ,
- Kitabet: Osmanlıca Kuralları,
- İmla, Türkçe, Fransızca Güzel Yazı.

İkinci Sınıf Dersleri:

- Fransızca: Gramer, okuma,
- Tarih: Ortaçağ,
- Coğrafya: Afrika, Amerika, Avustralya,

Din Bilgisi, Nabi'v, Kitabet-i Hususiye, Hendese, Mantık Hisâb, Cebir, İmla, Osmanlı Kuralları, Resim, Türk Güzel Yazıları, Fransızca Güzel Yazılar.

Üçüncü Sınıf Dersleri:

- Ulûm-u Diniye, Mantık,
- Arapça: Kuralların Uygulaması,
- Farsça: Gülistan,
- Fransızca: Gramer,
- Tarih: Son çağ,
- Coğrafya: Osmanlı Coğrafyası (Rumeli),
- Cebir: Denklemler
- Hendese: Üç makale
- Kitabet: Osmanlıca kurallar ve uygulamalar,

Defter Usulü, Resim, Türkçe Ve Fransızca Güzel Yazıları, Jimnastik.

LİSE SINIFLARI**Birinci Sınıf Dersleri:**

- Cebir: Tekmil,
 - Hendese: Tekmil,
 - Coğrafya: Osmanlı Coğrafyası
 - Tarih: Osmanlı Tarihi,
 - Lisan: Fransızca Gramer,
 - Kozmografya: Özet,
- Trigonometri, Kitabet, Resim, Jimnastik.

İkinci Sınıf Dersleri:

- Cebir Uygulaması,
- Hendese Uygulaması,
- Trigonometri,
- Cerraskal (*Mekanik*)
- Fransızca Kitabet,
- Kozmografya,
- Resim,
- Jimnastik.

KIZ ÖĞRENCİ BÖLÜMÜ

Bundan üç ay önce bir de kız öğrenci kısmı açılmış olup, öğrenim süresi beş senedir. Ders ücreti erkek öğrenci kısmının aynıdır.

KIZ ÖĞRENCİ BÖLÜMÜNDE OKUTULAN DERSLER

Birinci Sınıf Dersleri:

Osmanlı Alfabesi, Eczâ-i Şerife, Hisab-ı Zihni.

İkinci Sınıf Dersleri³³⁶:

Kuran-ı Kerim, Kıraat-ı Türki'ye, İmla Hisap, Husn-ü Hat.

Üçüncü Sınıf Dersleri:

Kuran-ı Kerim, Tecvid, İlm-i Hal, Muhtasar Sarf-ı Türki, Mânâ-i İbâre, İmla, Muhtasar Târih-i Osmâni, Tuhfe-i Vehbi, Hisap (Âmâl-i Erbaa), Hüsn-ü Hatt-ı Türkü, Dikiş, Dantelâ, Fisto, Ütü, Kola, Resm-i Hatt-i.

Dördüncü Sınıf Dersleri:

Kuran-ı Kerim, Tecvidi (tatbikat icra edilecektir), Kısas-ı Enbiya, Mânâl İbâre, Mesâili Diniye, Tuhfet-ül Sâmi, Sarf-ı Osmâni, İmlâ, Telkîs-i Târih-i Osmâni, Tuhfe-i Vehbi (Ezber), Tâlim-i Fârisi, Hüsn-i Hatt-ı Türki, Resm-i Hattı, Nota, Biçki (gecelik, entari ile iç çamaşır), Dantelâ, Dikiş, Kanançe, Yemek (Et, Sebze).

Beşinci Sınıf Dersleri:

Kuran-ı Kerim, Tecvidi (tatbikat icra edilecektir), Kısas-ı Enbiya, Mânâl İbâre, Ulûm-u Diniye, Tuhfet-ül Sâmi, Kavaid-i Osmani, Târih-i Osmâni, Kavaid-i Fârisi, Coğrafya, Hisap, Hüsn-ü Hatt-ı Türki, Resm-i Hattı, Piyano, Kanun, Dantela, Nakış (atlas ve akmişe-i sâire üstüne) ipekli masa ve karyola örtüleriyle yastık yüzü işlemeleri, biçki (erkek ve kadın için elbise), el ve makine ile her nevi dikiş, ince yemek, her nevi reçel ve şurup.

336- Bundan sonra ders adları olduğu gibi yazılacak, daha öncekilerde metinde çevrilmeyip lügatçe eklenecek.

NUMUNE-İ TERAKKİ MEKTEB-İ HUSUSİSİ
“ÖZEL OKUL’DA OKUTULAN DERSLER VE HOCALARI”

Müdür	Rıza Bey
Ulûm-u Riyaziye, Coğrafya, Resim, Kıraat, İmla v.s. Muallimi	Rıza Bey
Teflil, İbare ve Tatbikat-ı Kavaid-i Osmaniye ve Kitabet Muallimi	Muhittin Efendi
Hisap Muallimi	İbrahim Hakkı Efendi
Fransızca Muallimi	Reşit Bey
Lisan-i Osmani Muallimi	Kâzım Bey
Kavaid-i Hüsn-ü hatt Muallimi	Hüseyin Efendi
Kısas-ı Enbiya ve Tarih-i Osmâni Muallimi	Ahmet Mazhar Efendi
Resim ve İmla Muallimi	Tefik Bey
Arabî, Fârisi, Mânâh İbare ve Hüsn-ü hatt Muallimi	Sâlih Efendi
Kur’an-ı kerim, Tecvit, İlm-i hal ve Dürrü Yekta, Ulûm-u Diniye, Kıraat Muallimi	Mahmut Efendi
Kur’an-ı kerim, Tecvit, İlm-i hal, Kıraat Muallimi	Mustafa Efendi
Resm-i hattı Muallimi	Ohannes Efendi
Mubassır	Mehmet Ağa

İNAS KISMI “KIZ BÖLÜMÜ”

Müdür	Rıza Bey
Tuhfet –ul Sâni, Kavaid, Coğrafya, Hisap, Fârisi, Resim, Mânâh İbare Kıraat Muallimi	Rıza Bey
Müdire	Madam Reşit Bey
Fransızca, Elişleri Muallimi	Madam Reşit Bey
Kur’an-ı kerim, Tecvit, İlm-i hal, Dürrü Yekta, Elli dört Farz Muallimi	Sâlih Efendi
Piyano Muallimesi	Madmazel Mari
Mubassır	Ayşe hanım

AVUSTURALYA KIZ ÖZEL OKULU³³⁷

Müdür	Enflapolis
Târih-i Mukaddes Muallimesi	Kostantin Çorba
Fransızca ve İtalyanca Muallimesi	Emadiya Pyomarta
Coğrafya, Fizik ve Tarih İlmi-i Nebadat, Resim ve Hüsn-ü Hatt Muallimesi	Obalda Kırçaniç
Hisap, Hendese Muallimesi	Proyyaç Makirina
Nemçe Lisan Muallimesi	Tomasya Domiro Feshi
Musiki Muallimesi	Sör Yenapuroçi
Nakış Muallimesi	Otilya Hallo
Nakış Muallimesi	Konkurdiya Yefayfo
Rum Lisan Muallimi	Anaslavaski
Hademe Sayısı : 1	
Öğrenci Sayısı : 66	

Azınlık Okullarında Okuyan Öğrencilerden Bir Grup

337- 1886 yılı Edirne Vilayet Salnamesi.

CEMAAT OKULLARI

RUM MEKTEPLERİ

Edirne'de Rum milletine ait bir okul Kir (*Zinsas Okulu*) ile dört erkek, bir kız ve on ilkokul vardır.

Mekteb-i kebir'de, dokuz öğretmen olup beş sınıfta yüz bir ve Yıldırım'daki okulda sekiz öğretmen ile beş sınıfta dört yüz yirmi iki öğrenci vardır.

Metropolit Mahallesi'ndeki okulda da yedi öğretmen ve altı sınıf olup, bunun iki sınıfında yüz otuz öğrenciden oluşan birinci kısmı, Aya Nikola okulunda ve dört sınıf yüz seksen altı öğrenciden oluşan, ikinci kısmı da Mekteb-i Kir'in alt katındadır.

Ortaokul derecesinde olup, Kıyık da bulunan okulda, üç öğretmen dört sınıfta yüz yirmi sekiz öğrenci vardır.

Hırsto Mahallesi'ndeki büyük kız okulunda, dokuz sınıf, on iki müdür ve hanım öğretmen ile üç yüz otuz iki, Yıldırım, Kirişhane ve Kıyık'taki kız okullarında da yedi hanım öğretmen, üç yüz elli beş öğrenci vardır. Bunlardan başka, erkek ve kız karışık olarak okutulan Kum Mahalle, Kirişhane, Kıyık, Yeni İmaret, Yıldırım, At Pazarı ve Hırsto Mahallesi'nde yedi ilkokul vardır. On erkek ve hanım öğretmen ile dokuz yüz dört öğrenci vardır.

Şu halde adı geçen okullarda; erkek ve kız toplam iki bin yedi yüz kırk iki öğrenci olduğu resmen belirlenmiştir.

EDİRNE'DE RUM CEMAATİNİN OKULLARI, ÖĞRETMENLERİ VE ÖĞRENCİLERİNİN CEDVELİDİR.

ERKEK OKULLARI

1

Okulun Adı	Jimnaz (<i>adlı büyük okul</i>)
Bulunduğu Yer	Karabulut Mahallesinde
Müdürü	Nikola Papa Yorgiyu Efendi
Muallimi	Vasilyüs Papa Hırsto Efendi
Muallimi	Dimitri Vasi İyadis Efendi
Muallimi	Vasilyüs Grigor yadi Efendi
Muallimi	Mihailo Drais Efendi
Osmanlı Dili Muallimi	Mihaili Polidi Efendi
Fransızca Muallimi	Salamon Efendi
Muallimi	Yorgi Kiriakopilo Efendi
Muallimi	Yuvani Pristorato Efendi
Erkek Öğrenci Sayısı : 101	

2

Karabulut Mahallesiindeki Okul	
Müdürü	Hristopulos Filakto Efendi
Muallimi	Kostanti Atnaşyo Efendi
Muallimi	Yuvani Prisorati Efendi
Muallimi	Yorgi Dambalakidi Efendi
Muallimi	Apostol Dimandi Efendi
Muallimi	Yani Badbayani Efendi
Muallimi	Nikola Kınavoplos Efendi
Erkek Öğrenci Sayısı : 216	

3

Yıldırım Mahallesiindeki Okul	
Müdürü	Eşteryus Jiko Efendi
Muallimi	Milniyadi Dökidi Efendi
Muallimi	Odisfes Parimi Efendi
Muallimi	Yorgi Dimo Efendi
Muallimi	Fukiyon Yuanidi Efendi
Muallimi	İstefan Vayidi Efendi
Erkek Öğrenci Sayısı : 422	

4

Kıyık Okulu	
Müdürü	Apostol Todoridi Efendi
Muallimi	Aristovulos Huzitti Efendi
Muallimi	Limbiraki Dimandi Efendi
Öğrenci Sayısı : 184	

Toplam Öğrenci Sayısı: 1023

5

Kirişhane Okulu	
Müdürü	Yorgi Savuplevi Efendi
Muallimi	Dimitri Mavridi Efendi
Muallimi	Dimitri Soteryadis Efendi
Öğrenci Sayısı :128	

6

Kum Mahallesi Okulu	
Muallimi	Mihailo Nikolayidi Efendi
Öğrenci Sayısı :52	

Genel Toplam Erkek Öğrenci Sayısı: 1023+128+52=1203

7

RUM KIZ OKULLARI

HIRISTOS MAHALLESİNDE	
Müdire	Madam Eleni Miltiyö
Muallime	Espaşiye Jişi
Muallime	Vasil Griforyadis Efendi
Muallime	Mihailo Drais Efendi
Muallime	Yorgi Kirkopulos Efendi
Muallime	Yorgi Lamtostadi Efendi
Muallime	Ezmaragda Jisi Efendi
Muallime	Virjina Baler
Muallime	Utimitati Varsakido
Muallime	Jinobyö Nestoros
Muallime	Mariye Papadapulo
	Efraksiya Faço
Öğrenci Sayısı : 332	

8

HIRISTOS MAHALLESİNDE³³⁸	
Muallime	Ezmaragda Hacı Andonyu
Öğrenci Sayısı : 72 Kız	

9

ATPAZARI³³⁹ OKULU	
Okulun yeri	Hırstos Mahallesinde
Muallime	Haris Vasiyo
Öğrenci Sayısı : 107 Kız	

10

YILDIRIM OKULU	
Müdür	Sofya Mavridi
Muallime	Sultana Atnaşyo
Muallime	Efroşini Atnoşya
Öğrenci Sayısı : 180 Kız	

11

YILDIRIMDA	
Muallime	Katrina Konstantino
Muallime	Mariya Konstantino
Öğrenci Sayısı : 195 Kız	

338- **Hırstos Mahallesi:** Kale içinde, Rum ve Ermenilerden oluşan bir mahalle idi.

339- **At Pazarı :** Yelli Burgaz ile Yalnız göz arasında yer alan meydan.

12

YENİ İMARETTE	
Muallime	Maria Petrio
Öğrenci Sayısı : 112 Kız	

13

KIYIKTA	
Muallime	Maria Yorkiyo
Muallime	Maria Enderya
Öğrenci Sayısı : 110 Kız	

14

KIYIKTA	
Muallime	Nataşa Nikalye
Muallime	Enbetaşe Konstantine
Öğrenci Sayısı : 235 Kız	

15

KİRİŞHANEDE	
Müdire	Vepsavet Papadopula
Muallime	Marya Dimaspo
Öğrenci Sayısı : 120	

16

Muallime	Suvaşti Konstantino
Muallime	Suvaşti Yasmiyu
Öğrenci Sayısı : 65 Kız	

Kız Öğrenci Genel Toplam

Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
10	1528

Erkek Öğrenci Genel Toplam

Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
16	2631

ERMENİ CEMAATİ MEKTEPLERİ

Edirne'de Ermenilerin beş okulu vardır. Bunlarda on yedi erkek ve hanım öğretmen dört yüz elli bir öğrenci mevcuttur.

Bunların birincisi **Arşagonyan**, ikincisi **Hırismiyan**, üçüncüsü **Okansaser**, dördüncüsü **Torkomyan**, beşincisi **Kösadurcuyan** okullarıdır.

1

ARŞAGONYA (KALEİÇİNDE)

Müdür	Manigon efendi Antinyan
Ermenice, Fransızca, Coğrafya, Hisap Muallimi	Artinyan Ohanes Efendi Huruyan
Ermenice, Türkçe Lisan Muallimi	Takor Efendi Eflisyon
Sübyan Muallimi	Ohanes Efendi Haçatoryan
Öğrenci Sayısı : 150 Erkek	

2

Ermenice, Coğrafya, Hisap Muallimi	Papaz Armitaki Efendi
Sübyan Muallimi	Nezaret Efendi
Öğrenci Sayısı : 48 Erkek	
43 Kız	

3

KALE İÇİNDE	
Müdire ve El Hünelerleri Muallimesi	Teben Hanım
Muavin	Satnik Hanım Mezbudyanı
Ermenice, Fransızca, Coğrafya, Hisap Muallimesi	Vendrik Hanım Mezbudyanı
Sübyan Muallimesi	Serpuki Hanım Tanlıyan
Sübyan Muallimesi	Florik Hanım Dosçıklıyan
Öğrenci Sayısı : 132 Kız	

4

KALE İÇİNDE	
Ermeni Alfabe	Mannik Hanım Kuyumciyan
Muavine	Mannik Hanım Şertiyan
Öğrenci Sayısı : 22 Kız	

5

SÜPÜRGEÇİLER	
Ermenice El Hünnerleri	Aknas Hanım Varta nyan
Sübyan Muallimesi	Vartanoş Hanım Ohanesyan
Öğrenci Sayısı : 48 Erkek 43 Kız	

6

İSTASYONDA	
Ermenice Tâlim	Zabel Hanım Tokatliyan
Muavine	Hangoş Hanım Tokatilyan
Öğrenci Sayısı : 18 Erkek 20 Kız	

Toplam Öğrenci Sayısı: 451

Ermeni Cemaatine ait Okul ve Öğrenci Toplam Sayıları

Okul Sayısı			TOPLAM Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı		TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI
Kız	Kız	Erkek		Kız	Erkek	
Karma						
3	2	1	6	260	264	264

**MUSEVİ CEMAATINA MENSUP İTTİHAD-I İSRAILİYAD
ERKEK OKULU**

1

Müdür	İlyaz Zerbiar Nesim Efendi
İbranice Muallimi	İlyaz Zerbiar Nesim Efendi
Türkçe Muallim	Yuda Efendi
Türkçe Muallim Muavini	İsak Efendi
Fransızca Muallimi	Mösyö Danon Efendi
Fransızca Muallim Muavini	Hayim Efendi
İbranice Muallimi	Yuda Panroya Efendi
İbranice Muallimi	Nerim Kureve Efendi
İbranice Muallimi	Konodet Meşulam Efendi
İbranice Muallimi	Yeşoma Bahar Efendi
İbranice Muallimi	Yasef Efendi
İbranice Muallimi	İshak Seyah Efendi
İbranice Muallimi	Mışon Bahar Efendi
İbranice Muallimi	Avram Meşulan Efendi
İbranice Muallimi	Yakopapo Efendi
İbranice Muallimi	Bedid Yafonyan Efendi
İbranice Muallimi	Yako Kamhi Efendi
İbranice Muallimi	Yasef Asa Efendi
Öğrenci Sayısı : 700 Erkek	

2

Müdür	Mösyö Mordihay Behar Yasef
Fransızca Muallimi	
Türkçe Muallim	Nesim Penaz Efenid
İbranice Muallimi	Semoel Papo Efendi
İbranice Muallimi	Menahim Mitrani Efendi
İbranice Muallimi	İshak Kamni Efendi
Öğrenci Sayısı : 150 Erkek	

3

Müdür	Mösyö Lupo
Fransızca Muallimi	Mösyö Lüvi
Fransızca Muallimi	Mösyö Sason
Fransızca Muallimi	Mösyö Danon
Türkçe Muallim	Hayim Efendi
İbranice Muallimi	Avram Danon Efendi
İbranice Muallimi	Avram Kurdva Efendi
Öğrenci Sayısı : 250 Erkek	

**MUSEVİ CEMAATINA MENSUP İTTİHAD-I İSRAİLİYAD
KIZ OKULU**

4

Müdire	Matmazel Ongar
Muallime	Matmazel Raşel Pize
Muallime	Matmazel Zafef Murad
İbranice Muallimesi	Mayer Nevi
Öğrenci sayısı : 400	

5

Müdire	Şentosini
Muallime	Matmazel Ovadiya
Öğrenci sayısı : 100	

6

Muallime	Mordo Murah
Muallime	Marijan
Öğrenci sayısı : 80	

7

Muallime	Madam Beni İzrail
Sanayi Muallimesi	Matmazel İslavbuk
Sanayi Muallimesi	Matmazel Levi
Sanayi Muallimesi	Matmazel Elinko
Sanayi Muallimesi	Matmazel Margo Kostantin
Sanayi Muallimesi	Matmazel Dimitriyadi
Müdür	Hırkani Efendi
Müdür Muavini	Şenol Hora Efendi
Muallime	Matmazel Simah
Öğrenci Sayısı : 150	

Musevi Cemaatine ait Okul ve Öğrenci Toplam Sayıları

Okul Sayısı		TOPLAM Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı		TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI
Kız	Erkek		Kız	Erkek	
4	3	7	730	1100	1830

BULGAR ORTODOKS CEMAATI ERKEK OKULLARI**KALE İÇİNDE****1**

Müdür	Yuvan Naydenof Efendi
Lisan-i Osmani Muallimi	Ahmet Faik Bey
Bulgarca Muallimi	Yorgi Raik Efendi
Bulgarca Muallimi	Nikola Apostoloni Efendi
Bulgarca Muallimi	Mihail Kara Tuvalief Efendi
Bulgarca Muallimi	Dimitri Mihailof Efendi
Bulgarca Muallimi	Atnaş Dolapçief Efendi
Öğrenci Sayısı : 85 Erkek	

KIYIKTA**2**

Birinci Muallim	Dimitri Bacvadof Efendi
İkinci Muallim	Hristasyof Efendi
Öğrenci Sayısı : 90 Erkek	

KİRİŞHANEDE**3**

Muallimi	Todor Karabiberof Efendi
Öğrenci Sayısı : 58	

KİRİŞHANEDE**4**

Muallimi	Atnaş Velikof Efendi
Öğrenci Sayısı : 65	

SIRIK MEYDANINDA ³⁴⁰**5**

Muallimi	Ustovin Dimitri Efendi
Öğrenci Sayısı : 41	

EDİRNE'DEKİ BULGAR ERKEK OKULLARI

	TOPLAM
Okul Sayısı	5
Öğrenci Sayısı	229

340- Sırık Meydanı: Sarayıçi yakınında

**BULGAR KIZ OKULLARI
KALEİÇİNDE**

1

Muallime	Kiprasa Rakova
Muallime	Vasile Yorkuva
Öğrenci Sayısı : 25	

KIYIKTA

2

Muallime	Zoharya Vasilova
Öğrenci Sayısı : 115	

KIYIKTA

3

Muallime	Marya Mihailova
Öğrenci Sayısı : 44	

KİRİŞHANEDE

4

Muallime	Katina Apostole
Öğrenci Sayısı : 35	

KİRİŞHANEDE

5

Muallime	Maria Sulçova
Öğrenci Sayısı : 78	

YILDIRIMDA

6

Muallime	Nikoline Eyvanova
Öğrenci Sayısı : 50	

SIRIK MEYDANINDA

7

Muallime	Katina Panayatova
Öğrenci Sayısı :	

EDİRNE'DEKİ BULGAR KIZ OKULLARI

	TOPLAM
Okul Sayısı	5
Öğrenci Sayısı	229

EDİRNE'DE BULGAR KATOLİK ÖZEL OKULU

Mektep Müdürü	Rahip Luka Vurunovski
Mezhep İşleri Muallimi	Rahip Luka Vurunovski
Alman Dili Muallimi	Ogust Muser
Mezhep İşleri (<i>Kıyıkda Ruhani Mektebinde</i>)	İzniduz
Hisap Muallimi	İstanilaf şiller
Coğrafya,Târih-i Tabi'i, Hikmet, Kimya, Musiki Muallimi	Kostantin Kersef
Tarih-İ Umûmi, Latince, Musiki Muallimi	Vačilaf Noraçki
Mantık Latince, Fransızca Muallimi (<i>Kıyıkda Ruhani Mektebinde</i>)	Serafon Kozimi
Hüsn-Ü Hatt ve Resim Muallimi	Vartoloni Muravec
Lisan-İ Osmani Muallimi	M.Karabetyan
Fransızca Muallimi	Mösyö Jarmen Merdiye
Bulgarca, İslavca Muallimi	Mösyö Golçef
Bulgarca,Fransızca, Hisap, “<i>Mekteb-i iptidâiye kısmında</i>”	Hırsto Zılatya
Yatılı Öğrenci Sayısı	: 87
Gündüzlü Öğrenci Sayısı	: 8
Sanayi Öğrencisi	: 18
TOPLAM	: 113

SÖR DÖ ŞARİTE ÖZEL KIZ OKULU

Müdüre	Enşalapulis <i>Rahibe</i>
Tarih-i tabi-i Fransızca ve..... Muallimesi	Ubalda Kirizaniç <i>Rahibe</i>
Tarih-i umumi, Bulgarca ve hisap Muallimesi	Makrina Puvyaç <i>Rahibe</i>
Umur-u mezhebiye Muallimesi	Valerina Eyuvayof <i>Rahibe</i>
Nakış Muallimesi	Vendellina Kiril <i>Rahibe</i>
Musiki Muallimesi	Surina Proççi <i>Rahibe</i>
Öğrenci Sayısı :58	

1891-1892 yılı Edirne Sâlnamesi'nde yazılı bulunan Edirne merkezindeki okullara ait bilgiler burada son buluyor.

Şimdi, R:1316/M:1900/01 yılı Maârif Sâlnamesi kayıtlarına göre “Büyük Edirne” deki okulları ele alacağız. 1892 yılı okullarında okutulan derslerle 1900 yılı ders programları ve hocaları karşılaştırıldığında aralarında oldukça değişiklik olduğu görülmektedir.

Not: Yabancı isimler, eski alfabe ile basılı olduğu, üstelik de bâzılarının silik olarak çıktığı için okunmasında zorluk çekilmiş olup, yanlış okunmalar olmuştur. Özür dilerim. R.Kazancıgil

**R:1316/M:1900/01 MAÂRİF SÂLNAME'Sİ KAYITLARINA GÖRE
EDİRNE VİLAYETİ MAÂRİF İDARESİ**

MEMURLAR	ADI
Maârif Müdürü ³⁴¹	Tevfik Bey
Maârif Kâtibi	Ali Rıza Efendi
Muhasebe ³⁴² Memuru	Ahmet Hamdi Efendi
Muayene Memuru	Reşit Bey
Muhasebe Refiki ³⁴³	Alaaddin Efendi
Muayene Memuru ve Sandık Emni	Agop Efendi

**ÎDÂDİ MEKTEPLERİ
EDİRNE MEKTEB-İ ÎDÂDİSİ³⁴⁴**

Müdür	Süleyman Efendi
İkinci Müdür	Kirkor Efendi
Birinci Yardımcı	Mustafa Nuri Efendi
İkinci Yardımcı	Mazhar Bey
Üçüncü Yardımcı	Sabri efendi
Kâtip ve Muayene Memuru	Hüseyin Efendi
Mubassın ve Erzak Memuru	Kâzım Efendi
Depboy Memuru	Mehmet Tefvik Efendi
İmam	Hafız Murat Efendi
Tabip	Sokrat Efendi

ÖĞRETİM KADROSU

ÖĞRETMENLER	ADLARI
Kur'an-ı kerim ve İlm-i Servet Muallimi ³⁴⁵	Tefvik Bey
Edebiyat ve Kitabet-i Resmiye Muallimi	Kâzım Bey
Fransızca Muallimi	Reşit Bey
Hatt-ıTürki Muallimi	Ali Efendi
Resim Muallimi	Rıza Bey
Coğrafya ve Mâlûmat-ı Fenniye Muallimi	Süleyman Efendi
Hikmet ve Kimya ve Hey'et ve Mevalit Muallimi	Kirkor Efendi
Türkçe ve Cebir ve Makine ve Müsellesat Muallimi	Mustafa Nuri Efendi
Tarih ve Ahlak ve Usul-ü Defteri Muallimi	Mazhar Bey
Hendese ve Hisap Muallimi	Sabri Efendi
Ulûm-u Dîniye ve Arabî	Mehmet Fehmi Efendi
Fârisi Muallimi	Ömer Hüsnü Efendi
Türkçe Muallimi	Mehmet Tefvik Efendi
Rumca Muallimi	Yadi Efendi
Bulgarca Muallimi	Gıvap Efendi
Hademe :11	

341- Maârif Müdürü : Milli Eğitim Müdürü

342- Muhasebe : Hesap İşleri

343- Muhasebe Refiki: Muhasebe yardımcısı

344- İdadi : Lise

345- Muallim : Öğretmen

R:1313 -1314 (M: 1897/98 1898/99) Ders Yılı İçinde Mevcut Öğrenci Sayısı

YATILI		GÜNDÜZLÜ		TOPLAM	
ÜCRETLİ		ÜCRETSİZ			
Müslüman	Müslüman olmayan	Müslüman	Müslüman Olmayan	Müslüman	Müslüman Olmayan
80	17	45	12	125	29

EDİRNE İDÂDİ ŞUBESİ

MEMURLAR	ADLARI
Şube Müdürü	Hilmi Efendi
Şube Muallimi	Mahmut Efendi
Şube İkinci Muallimi	Habibullah Efendi
Resim Muallimi	Niyazi Efendi
Hatt Muallimi	Ali Rıza Efendi

GÜMÜLCİNE MEKTEB-İ İDÂDİSİ³⁴⁶

Müdür	Osman Nuri Efendi
Ulûm-u diniye ve Arabi Muallimi	Mehmet Hilmi Efendi
Tarih, Kitabet ve Mâlûmat -i Nâfia Muallimi	Osman Nuri Efendi
Fârisi ve Türkçe Muallimi	Mehmet Ragıp Efendi
Hendese, Hisap ve Resim Muallimi	Mustafa Daniş Efendi
Hüsn-ü Hatt Muallimi	Osman Efendi
Fransızca Muallim Vekili	Aron Efendi
Coğrafya, Cebir, Usul -i defterî Muallim Vekili	Ali Şefik Efendi
Mübassır	Osman Efendi
Hademe : 2	

R:1313 -1314 (M:1897/98 1898/99) Ders Yılında Mevcut Öğrenci Sayısı

Müslüman	Müslüman Olmayan	TOPLAM
56	13	69

346- -H:7 Zilhicce 1307/M:25 Temmuz 1890 tarih ve 515 no'lu Edirne gazetesinde yayınlanan Gümülcine Mekteb-i İdadisinde yapılan sınavlarda başarı gösteren öğrenciler için düzenlenen ödül töreni şöyle anlatılmaktadır :

“Gümülcine Mekteb-i İdadi-i Mülkiyenin imtihan-ı resmîyeleri (sınavları) on beş gün önce başlayarak, yeni son bulmuştur. Bugün mükafat (ödül) töreninde hazır bulunmak üzere saat bir buçukta Liva Mutasarrıfı Hüseyin Rüştü, kumandan Hüsnü Faik Paşa hazretleriyle Naip ve Müftü Efendiler mektebe teşrif ettikleri gibi kazanın ileri gelenleri, memurlar ve halktan pek çok kişi okulun büyük salonunda hazır bulunmuşlardır. Adı geçen salonun uygun bir köşesine büyük bir Osmanlı arması yerleştirilmiştir. Resmi konuşmalardan önce, öğrenciler, Arapça, Farsça ve Fransızca şiirler okuyup konuşmalar yaptılar. Öğrenciler, okul da iki yıl eğitim gördükleri, Ulum-u Fen'den bahis açarak (konular açarak) bilgiler vererek, yaptıkları açıklamalarla dinleyenleri hayrette bıraktılar. Mükafat alacak öğrenciler teker teker çağrılarak saat ve kitapları verilip, ödüllendirildikten sonra konuşmalar yapıldı. Törenin sonunda gelenlere dondurmalar şerbet ikram olunmuştur.”

KIRKKİLİSE³⁴⁷ MEKTEB-İ İDÂDİSİ

Müdür	Osman Fevzi Efendi
Ulûm-u Diniye, Farisi ve Türkçe Muallimi	Osman Nuri Efendi
Hendese Muallimi	Hakkı Efendi
Hisap, Mâlumat -ı Fenniye, İnşa ve Cebir Muallimi	Osman Fevzi Efendi
Tarih, Coğrafya, Usul-i Defterî Muallim	Hüseyin Cezmi Efendi
Arabi Muallimi	Mustafa Nazif Efendi
Hüsn-ü Hatt Muallimi	Nazif Efendi
Fransızca Muallimi	Cünur Kemal Efendi
Türkçe Resim Muallimi ve Mübassır	Mehmet Ali Efendi
Hademe : 2	

R:1313 -1314 (M:1897/98 1898/99) Ders Yılında Mevcut Öğrenci Sayısı

Müslüman	Müslüman Olmayan	TOPLAM
86	16	102

DEDEAĞAÇ MEKTEB-İ İDÂDİSİ

Müdür	Abdülhalim Efendi
Ulûm-u Diniye Muallimi	Ahmet Şükrü Efendi
Arapça ve Osmanlıca Muallimi	Abdullah Efendi
İnşa, Kitabet ve Tecvid-i Osmâni Muallimi	Abdülhalim Efendi
Coğrafya, Usul-i Defterî ve Fârisi Muallimi	Cafer Sadık Efendi
Târih, Fransızca ve Mâlûmat-ı Fenniye Muallimi	Mehmet Afif Efendi
Hisap, Hendese Muallimi	Rupen Efendi
Hüsn-i Hatt Muallimi	Mehmet Celalettin Efendi
Resim ve Cebir Muallim	Yorgi Efendi
Mübassır	Mehmet Ali Efendi
Hademe : 2	

R:1313 -1314 (M:1897/98 1898/99) Ders Yılında Mevcut Öğrenci Sayısı

Müslüman	Müslüman Olmayan	TOPLAM
35	10	45

347- Kırkkilise: Kırklareli'nin eski adı.

TEKFURDAĞI³⁴⁸ MEKTEB-İ İDÂDİSİ

Müdür	Es'at Bey
Fransızca, Coğrafya ve Mâlûmat -ı Fenniye Muallimi	Es'at bey
Akâit Muallimi	Şeyh Emin Efendi
Tarih, Hisap, Hendese ve Usul -i Defterî Muallimi	Azmi Efendi
Fârisi ve Türkçe Muallimi	Hacı Ali Efendi
Hüsn-i Hatt Muallimi	Hamdi Bey
Cebir ve Türkçe Muallimi	Kâmil Efendi
Hademe : 2	

R:1313 -1314 (M:1897/98 1898/99) Ders Yılında Mevcut Öğrenci Sayısı

Müslüman	Müslüman Olmayan	TOPLAM
100	11	111

GELİBOLU MEKTEB-İ İDÂDİSİ³⁴⁹

Müdür	Yûnus Nuri Efendi
Resim Muallimi	Hüsnü Efendi (<i>Binbaşı</i>)
Ulûm-u Diniye Muallimi	İbrahim Efendi
Coğrafya, Usul-ü Kitabet ve Hendese Muallimi	Yûnus Nuri Efendi (<i>Müdür</i>)
Türkçe ve Arabi Muallimi	Mehmet Fehmî Efendi
Fârisi, Hisap, ve Usul-i Defterî Muallimi	Ahmet Rasim Efendi
Fransızca, Tarih, Cebir ve Mâlûmat -ı Nâfia Muallimi	Ali Münüp Efendi
Hüsn-i Hatt Muallimi	Nazif Efendi
Mübassır	Emin Efendi
Hademe : 2	

R:1313 -1314 (M:1897/98 - 1898/99) Ders Yılında Mevcut Öğrenci Sayısı

Müslüman	Müslüman Olmayan	TOPLAM
87	5	92

348- **Tekfurdağı:** Tekirdağın eski adı.349- **H: 18 Zilkade 1326/M: 12.12.1908 tarih ve 1447 sayılı Edirne gazetesinden** “1908 yılında Gelibolu İdadisi Müdürü Mehmet Sezai Beyin görevden ayrılmasından sonra, yerine, 250 kuruş maaşla Fransızca, 160 kuruş maaşla Tarih derslerinin ilavesi ile Üsküp İdadisi Müdür-ü Sanisi İbrahim Fehmi Efendinin “ ve “370 kuruş maaşla Coğrafya, 150 kuruş maaşla Kitabet, 150 kuruş maaşla üçüncü sene Türkçe muallimliğine darülfünun edebiyat şubesi mezunlarından Cihad Efendinin” atanmış olduğunu öğrenmekteyiz.

EDİRNE MERKEZ VİLAYET DÂR-UL MUALLİMİN ³⁵⁰

Muallim :	Ahmet Nuri Efendi (<i>Müderri</i>)
Talebe :	40
Hademe :	1

Burada da yine ilk öğretmen okulunda tek hoca, o da sadece hatt (yazı) öğrettiğini ve öğretim süresinin bir yıl olduğunu görmekteyiz.

EDİRNE MEKTEB-İ İDÂDİ-İ ASKERÎ'Sİ ³⁵¹

Müdür	Ragıp Bey (<i>Kaymakam</i>)
Muhasebe Memuru	Tahsin Efendi (<i>Alay Katibi</i>)
Lisan Muallimi	Şerafeddin Efendi (<i>Kol Ağası</i>)
Tarih Muallimi	Mustafa Efendi (<i>Kolağası</i>)
Tabip	Abdi Efendi (<i>Sol Kolağası</i>)
Coğrafya Muallimi	Tahsin Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
Lisan Muallimi	Şerafeddin Efendi (<i>Kol Ağası</i>)
Dahiliye Zabiti	Mustafa Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
Kitabet Muallimi	Şerafeddin Efendi (<i>Kol Ağası</i>)
Resim Muallimi	Şerafeddin Efendi (<i>Kol Ağası</i>)
Dahiliye Zabiti	Ali Râik Efendi (<i>Mülâzım-ı sani</i>)
Dahiliye Zabiti	Mustafa Asım Efendi (<i>Mülâzım-ı sani</i>)

MEVCUT ÖĞRENCİ SAYISI: 331

EDİRNE MEKTEB-İ RÜŞTİ-İ ASKERÎ'Sİ ³⁵²
(*Gündüzlü*)

Müdür	Mehmet Emin (<i>Kolağası</i>)
Resim Muallimi	Mehmet Salâmi Efendi (<i>Binbaşı</i>)
Arapça Muallimi	İbrahim Hakkı Efendi (<i>Müderri</i>)
Fârisi Muallimi	Abdurrahman Efendi (<i>Müderri</i>)
Arapça Muallimi	Emin Efendi (<i>Müderri</i>)
Hisap Muallimi	Fehmi Efendi (<i>kol ağası</i>)
Coğrafya Muallimi	Ziya Efendi (<i>Kol Ağası</i>)
Dahiliye Zabiti	Ömer Lûtfi Efendi (<i>Yüzbaşı</i>)
Dahiliye Zabiti	Hasan Basri Efendi (<i>Mülâzım-ı evvel</i>)
Dahiliye Zabiti	Mahmut Celaleddin Efendi (<i>Mülâzım-ı sani</i>)
İmla Muallimi	Hafız Mustafa Efendi (<i>Mülâzım-ı sani</i>)
Hatt- Türki	Sâmi Efendi (<i>Mülâzım-ı sani</i>)
Kavâid ve İlm-i Hal Muallimi	Ömer Hüznî Efendi (<i>Mülâzım-ı sani</i>)

MEVCUT ÖĞRENCİ SAYISI: 400

350- Dâr-ul Muallimin : Öğretmen okulu

351- Mekteb-i İdâdî-i Askerî : Askeri Lise.

352- Mekteb-i Rüştî-i Askerî : Askeri Ortaokul.

EDİRNE SANCAĞINA BAĞLI CİSR-İ MUSTAFA PAŞA MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ ³⁵³

Muallim-i Evvel	Bekir Sıdkı Efendi
Muallim-i Sani	Sâlih Sırrı Efendi
Hatt Muallimi	Mehmet Efendi

Talebe: 62

Hademe: 1

EDİRNE SANCAĞINA BAĞLI KIRCAALİ MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Hacı Mustafa Efendi
Hatt Muallimi	Hüsnü Efendi

Talebe: 47

Hademe: 1

EDİRNE SANCAĞINA BAĞLI CİSR-İ ERGENE ³⁵⁴ **MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ**

Muallim-i Evvel Vekili	Mahmut Efendi
-------------------------------	---------------

Talebe: 72

Hademe: 1

EDİRNE SANCAĞINA BAĞLI DİMETOKA MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Münhal (<i>Boş</i>)
Muallim-i Sani ve Hatt Muallimi	Mustafa Râkım Efendi

Talebe: 43

Hademe: 1

GÜMÜLCİNE SANCAĞINA ³⁵⁵ **BAĞLI İSKECE MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ**

Muallim-i Evvel	Mustafa Şevket Efendi
Muallim-i Sani	Hafız Kâşif Efendi
Hatt Muallimi	İsmet Efendi

Talebe: 102

Hademe: 1

GÜMÜLCİNE SANCAĞINA BAĞLI AHİ ÇELEBİ MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Hüseyin Hüsnü Efendi
Hatt Muallimi	Rauf Efendi

Talebe: 44

Hademe: 1

GÜMÜLCİNE SANCAĞINA BAĞLI SULTAN YERİ MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel ve Hatt Muallimi	Mehmet Arif Efendi
---	--------------------

Talebe: 35

Hademe: 1

353- **Rüştiye:** Ortaokul354- **Cisr-i Ergene:** Uzunköprü'nün eski adı355- **Sancak:** Osmanlı devletinde eyaletten küçük, kazadan büyük idare birimi.

GÜMÜLCİNE SANCAĞINA BAĞLI EĞRİ DERE MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel ve Hatt Muallimi	Murad Efendi
---	--------------

Talebe: 38 Hademe: 1

GÜMÜLCİNE SANCAĞINA BAĞLI DARIDERE MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Mehmet Nâilî Efendi
Hatt Muallimi	Raif Efendi

Talebe: 34 Hademe: 1

KIRKKİLİSE SANCAĞINA BAĞLI LÜLEBURGAZ MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim (<i>Hatt Muallimliği de üstünde</i>)	Vâhit Efendi
---	--------------

Talebe: 44 Hademe: 1

KIRKKİLİSE SANCAĞINA BAĞLI VİZE MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Emin Efendi
Hatt Muallimi	Halil Efendi

Talebe: 23 Hademe: 1

KIRKKİLİSE SANCAĞINA BAĞLI BABA-İ ATİK (*BABAESKİ*) MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Halil Efendi
Hatt Muallimi	Murtaza Efendi

Talebe: 27 Hademe: 1

DEDEAĞAÇ SANCAĞINA BAĞLI FERECİK MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim	Mehmet Fehmi Efendi
Hatt Muallimi	Hasan Tahsin Efendi

Talebe: 3 Hademe: 1

DEDEAĞAÇ SANCAĞINA BAĞLI İPSALA MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim (<i>Hatt Muallimliği de üstünde</i>)	İsmail Efendi
---	---------------

Talebe: 42 Hademe: 1

DEDEAĞAÇ SANCAĞINA BAĞLI KEŞAN MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Hasan Hilmi Efendi
Hatt Muallimi	Lûtfullah Efendi

Talebe: 37 Hademe: 1

GELİBOLU SANCAĞINA BAĞLI EĞRİ ŞARKÖY MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Sâdi Efendi
------------------------	-------------

Talebe: 33 Hademe: 1

TEKFURDAĞI SANCAĞINA BAĞLI ÇORLU MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim-i Evvel	Edhem Efendi
Hatt Muallimi	Tahir Bey Efendi

Talebe: 37 Hademe: 1

TEKFURDAĞI SANCAĞINA BAĞLI MALKARA MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim (<i>Hatt Muallimliği de üstünde</i>)	Abdullah Tevfik Efendi (<i>Müderres</i>)
---	--

Talebe: 63 Hademe: 1

TEKFURDAĞI SANCAĞINA BAĞLI HAYRABOLU MEKTEB-İ RÜŞTİYESİ

Muallim (<i>Hatt Muallimliği de üstünde</i>)	Halil Hilmi Efendi
---	--------------------

Talebe: 23 Hademe: 1

**MERKEZ VİLAYET İNAS MEKTEB-İ RÜŞDİ-Sİ
(İL MERKEZİ KIZ ORTAOKULU)**

Muallime-i Evvel ve Nakış Muallimesi	Sâdiye Hanım
Muallime-i Sani	Seher Hanım
Muavine	Mes'ude Hanım
Diğer Muallime	Fatma Şerife Hanım

Talebe: 93 Hademe: 1

Rüşdiye (*ortaokul*) mektepleri de genellikle tek hocalı ve ders programları da sadece hatt (*yazı*) dersidir.

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Vilayeti'nde Bulunan
Liseler ve Öğrenci Sayıları Toplamı**

	LİSE	ÖĞRENCİ SAYISI				TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI		TOPLAM Öğ.Sayısı
		YATILI		GÜNDÜZLÜ				
		Müs.	Gay.Müs.	Müs.	Gay.Müs.	Müs.	Gay.Müs.	
Edirne (Merkez)	1	80	17	45	12	125	29	154
Gümülcine	1	-	-	56	13	56	13	69
Kırkkilise	1	-	-	86	16	86	16	102
Dedeoğlu	1	-	-	35	10	35	10	45
Tekfurdağı	1	-	-	100	11	100	11	111
Gelibolu	1	-	-	87	5	87	5	92
TOPLAM	7	80	17	409	67	489	84	573

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Vilayeti'nde
Bulunan Liselerdeki Görevli Öğretmen, Öğrenci ve Memurların Sayıları**

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı		Görevli Memur Sayısı	Mubassır	Hizmetli Sayısı
		Kız	Erkek			
Edirne Mekteb-i İdadisi	15	-	197	10	-	11
Öğretmen Okulu	1		40		-	1
Gümülcine	8	-	69		1	2
Kırkkilise	9	-	102		-	2
Dedeoğlu	9	-	45	-	1	2
Tekfurdağı	7	-	111	-	-	2
Gelibolu	8	-	92	-	1	2
TOPLAM	57	-	656	10	3	22

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Vilayeti'nde Bulunan
Ortaokullardaki Öğretmen, Öğrenci ve Görevlilerin Toplamı**

ORTAOKULUN ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI		HİZMETLİ SAYISI
		KIZ	ERKEK	
Merkez Vilayet İnas Mektebi Rüştîyesi	5	93	-	1
Cisr-İ Mustafa Paşa	3	-	62	1
Kırcaali	2	-	47	1
Cisr-i Ergene	1	-	72	1
Dimetoka	2	-	43	1
İskece	3	-	102	1
Ahi Çelebi	2	-	44	1
Sultan Yeri	1	-	35	1
Eğridere	1	-	38	1
Daridere	2	-	34	1
Lüleburgaz	1	-	44	1
Vize	2	-	23	1
Baba-i Atik (Babaeski)	2	-	27	1
Ferecik	2	-	3	1
İpsala	1	-	42	1
Keşan	2	-	37	1
Şarköy	1	-	33	1
Çorlu	2	-	37	1
Malkara	1	-	63	1
Hayrabolu	1	-	23	1
TOPLAM	37	93	809	20

R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Vilayeti'nde Bulunan Ortaokul ve Liselerdeki Toplam Öğretmen Ve Öğrenci Sayıları

OKULUN DERECEŚİ	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI		Kız ve Erkek Öğrencilerin Toplam Sayıları
		KIZ	ERKEK	
Merkez Vilayet İnas Mektebi Rüştiyesi	5	93	-	93
Edirne Vilayetinde bulunan Liseslerde	54	-	656	656
Öğretmen Okulunda	1	-	40	40
Edirne Vilayetinde bulunan Orta Okullarda	37	-	809	809
TOPLAM	97	93	1566	1558

R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Vilayetinde Bulunan Askeri Okullardaki Öğrenci Sayıları

OKULUN ADI VE DERECEŚİ	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
Edirne Mekteb-i İdâdi-Askerî'si	12	331
Edirne Mekteb-i Rüşdi-i Askerî'si	13	400
TOPLAM	25	731

R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre Edirne Vilayeti'nde Bulunan Sivil ve Askeri Lise ve Ortaokullardaki Öğrenci Sayısı

	ÖĞRENCİ SAYISI
Askeri Ortaokul ve Lisedeki	731
Ortaokul ve Lisedeki Toplam Öğrenci Sayısı	1558
TOPLAM	2289

DEĞERLENDİRME:

Günümüzün ortaokulları karşılığı olan Rüşdiye'lerin öğretim kadrosu ve okutulan derslere baktığımız zaman, bir kısmında tek hoca bulunup bu kişinin, aynı zamanda hatt (*yazı*) muallimi olduğunu görmekteyiz. Bir kısmında da Müdür dışında, ayrı bir hat hocası bulunmaktadır.

Buna göre; ortaokullarda sadece okuyup yazma öğretildiği anlaşılmaktadır.

İdâdi adı verilen günümüzün Lise'lerinde ise, teorik bilgilerle birlikte, bir ölçüde de, hisap, cebir ve hendese öğretilildiğini görmekteyiz.

Edirne Dâr-ül Mualliminde, sadece bir öğretmen, 40 öğrenci ve bir hademe vardır. Rüşdiye (*ortaokul*) ler de hemen hemen aynı kadroya sahiptir. Buralarda sadece hatt dersi almış olanların liselere nasıl uyum sağladıkları düşündürücüdür. Bunun değerlendirmesini ise sayın okuyucularımıza bırakıyoruz.

MEKATİB-İ GAYRİ MÜSLÜME “YABANCI OKULLAR”

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre
Edirne İli'ndeki Bulgar Okulları ³⁵⁶**

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Taydanof
Ait Olduğu Cemaat	Bulgar ortodoks
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Tadenof Efendi
Derecesi	Rüşdi ³⁵⁷
Talebe Sayısı	202 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1267 /M:1851/52
Ruhsatname Tarihi	R:9 Kânun-u evvel 312 /M: 21.12. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Hırsto Misrof
Ait Olduğu Cemaat	Bulgar ortodoks
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Hırsto Misrof Efendi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	48 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	R:1288 /M:1872/73
Ruhsatname Tarihi	R:9 Kânun-u evvel 312 /M: 21.12. 1896

356- Edirne Serhattaki Payıtaht adlı eserde, Evangelia Balta'dan çeviri yapan Işık Ergüden, Edirne Rum Cemaati başlıklı yazısında, Edirne'de Bulgar Okullarının kuruluş tarihlerinin 1852 yılına kadar uzanmakta olduğunu, öğrenci sayısının 60-70 kadar olduğunu yazılıdır.

357- Ortaokul

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	CİSR-İ MUSTAFA PAŞA
Adı	Kiril Emtodi
Ait Olduğu Cemaat	Bulgar ortodoks
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Mukruni Efendi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	51 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1290 /M:1874/75
Ruhsatname Tarihi	R:9 Kânun-u evvel 312 /M: 21.12. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	DEDEAĞAÇ
Adı	Kiril Emtodi
Ait Olduğu Cemaat	Bulgar Ortodoks
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Mokroni Efendi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	94 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Ruhsatname Tarihi	R:9 Kânun-u evvel 312 /M: 21.12. 1896

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre
Kırklareli'ndeki Bulgar Ortodoks Okulları**

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	KIRKKİLİSE
Adı	Ayasperidum
Ait Olduğu Cemaat	Bulgar Ortodoks
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Mokroni Efendi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	74 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1274 /M:1858/59
Ruhsatname Tarihi	R:9 Kânun-u evvel 312 /M: 21.12. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	KIRKKİLİSE
Kazası	TIRNOVA
Adı	Kiril Emtodi
Ait Olduğu Cemaat	Bulgar Ortodoks
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Mokroni Efendi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	43 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1294 /M:1878/79
Ruhsatname Tarihi	R: 9 Kânun-u evvel 312 /M: 21.12. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Bulgar Katolik Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Bulgar Katolik
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Rahip Mösyö Ogüst
Derecesi	İdâdi ve Rüşdi
Talebe Sayısı	130 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R: 9 Kânun-u evvel 312 /M: 21.12. 1896

Edirne Vilayeti'ndeki Bulgar Cemaatine Ait Okullarının Toplamı

	Bulgar Ortodoks		Bulgar Katolik		Orta Okul	Öğrenci Sayısı	
	Erkek Orta Okulu	Kız Orta Okulu	Erkek Orta Okulu	Kız Orta Okulu	ve Lise		
Edirne Merkez	1	1	1	-	1	E	K
						332	48
CİSR-İ MUSTAFA PAŞA	1	-	-	-	-	51	
DEDEAĞAÇ	1	-	-	-	-	94	
KIRKKİLİSE	1	-	-	-	-	74	
TIRNOVA	1	-	-	-	-	43	
Genel Toplam	5	1	1	-	1	594	48

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre
Edirne İli'ndeki Musevi Cemaati Okulları³⁵⁸**

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Alyans İsrailiyet ³⁵⁹
Ait Olduğu Cemaat	Musevi
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Samuel Lupa Efendi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	260 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1283 /M:1867/68
Ruhsatname Tarihi	R: 28 Mayıs 312 /M: 09.06. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Alyans İsrailiyet
Ait Olduğu Cemaat	Musevi
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Sara Ongar Efendi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	484 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	R:1286 /M:1870/71
Ruhsatname Tarihi	R:28 Mayıs 312 /M: 09.06. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Dâr-ul Muallimin
Ait Olduğu Cemaat	Musevi
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Avram Daton Efendi
Derecesi	Dâr-ul Muallim
Talebe Sayısı	260 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1306 /M:1890/91
Ruhsatname Tarihi	28 Mayıs 312 /M: 09.06. 1896

358- Osmanlı İmparatorluğunda ilk Alliance okulu 1867 yılında Edirne ve Filistinde açılmıştır. Bunu Yahudi topluluklarının bulunduğu yerlerde açılan erkek ve kız okulları izledi. Bu okulların çoğunluğu, ilköğretim, bir kısmı da orta eğitim düzeyindeydi. Eğitim dili Fransızca idi. Laik bir çizgide eğitim yapıyorlardı. Öğretim kadroları Paris'te yetiştiriliyordu. (Tekeli İ., İlkin S.; Osmanlı İmparatorluğunda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin oluşumu ve Dönüşümü, s:110, Ankara, 1993)

Okul bir aralık, Fransız himayesinde olduğu iddiasıyla kapatılması istenmiş ise de 26 Şaban 1334/M 28 Haziran 1916 tarihinde eğitime devam etmesine izin verilmiştir. (www.devletarsivleri.gov.tr.)

359- Talât Paşa bu okulda Türkçe öğretmeni olarak çalışmış ve ünlü düşünürlerimizden Rıza Tevfik'de bu okuldan yetişmiştir. (Çavdar T.; Talât Paşa, Kültür Bakanlığı, 1995, s:16)

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	CİSR-İ MUSTAFA PAŞA
Adı	Musevi Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Musevi
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Musevi Cemaati
Derecesi	İptidâi ve Rüşdi ³⁶⁰
Talebe Sayısı	22 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1300/M:1884/85
Ruhsatname Tarihi	R: 28 Mayıs 312 /M: 09.06. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	GÜMÜLCİNE
Adı	Musevi Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Musevi
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Musevi Cemaati
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	29 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R: 1290 /M:1874/75
Ruhsatname Tarihi	R:28 Mayıs 312 /M: 09.06. 1896

Edirne Vilayeti'ndeki Musevi Cemaatine Ait Okullarının Toplamı

	İlk Okul	İlk Okul-Orta Okul	Orta Okul		Lise	Öğretmen Okulu	Öğrenci Sayısı	
			Erkek	Kız			Erkek	Kız
Edirne (Merkez)	-	-	1	1	-	1(Erkek)	520	484
Cisri Ergene (Uzunköprü)	-	1 (Erkek)	-	-	-	-	22	-
Gümülcine	-	-	1	-	-	-	29	-
TOPLAM	-	1	2	1	-	1	577	484

360- İlk ve ortaokul.

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre
Edirne İli'ndeki Ermeni Cemaati Okulları**

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Arşagonyan
Ait Olduğu Cemaat	Ermeni Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Mikail Turşıyan Efendi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	133 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1210 /M:1796/97
Ruhsatname Tarihi	R:20 Mart 312 /M: 01.04. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	TEKFURDAĞI
Adı	Protestan
Ait Olduğu Cemaat	Ermeni Katolik
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ohannes Draspanyan
Derecesi	İptidâi ve Rüşdi
Talebe Sayısı	31 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1266 :M:1850/51
Ruhsatname Tarihi	R:20 Mart 312 /M: 01.04 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	TEKFURDAĞI
Adı	Protestan
Ait Olduğu Cemaat	Ermeni Katolik
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ohannes Draspanyan
Derecesi	İptidâi
Talebe Sayısı	19 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	R:1277 /M:1861/62
Ruhsatname Tarihi	R: 20 Mart 312 /M: 01.04. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	TEKFURDAĞI
Adı	Sürp Ohanyan
Ait Olduğu Cemaat	Ermeni Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ohannes Draspanyan
Derecesi	İptidâi ve Rüşdi
Talebe Sayısı	74 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1260 /M:1844/45
Ruhsatname Tarihi	R: 20 Mart 312 /M: 01.04.1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	TEKFURDAĞI
Adı	Hiyosyan
Ait Olduğu Cemaat	Ermeni Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	?
Derecesi	İptidâi ve Rüşdi
Talebe Sayısı	63 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1265 /M:1849/50
Ruhsatname Tarihi	20 Mart 312 /M: 01.04.1896)

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	GELİBOLU
Adı	Sürp Ohanyan
Ait Olduğu Cemaat	Ermeni Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Derhozi
Derecesi	İptidâi ve Rüşdi
Talebe Sayısı	39 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	R:1284 /M:1868/69
Ruhsatname Tarihi	R: 20 Mart 312 /M: 01.04.1896

Edirne Vilayetindeki Ermeni Cemaatine Ait Okullarının Toplamı

	İlk Okul		Orta Okul		İlk Okul -Orta Okul		Lise	Öğrenci Sayısı	
	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız		Erkek	Kız
Edirne (Merkez)	-	-	1	-	-	-	-	133	-
Tekfurdağı	-	1	-	-	3	-	-	168	19
Gelibolu	-	-	-	-	1	-	-	39	
TOPLAM	-	1	1	-	4	-	-	340	19

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre
Edirne İlin'deki Rum Cemaati Okulları ³⁶¹**

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Jimnaz ³⁶²
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Rum Metropolitine bağlı
Derecesi	İdâdi
Talebe Sayısı	162 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Rum Metropolitine bağlı
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	82 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

361- RUM OKULLARI : Edirne Serhattaki Payıtaht adlı eserde, Evangelia Balta'dan çeviri yapan Işık Ergüden, Edirne Rum Cemaati başlıklı yazısında, “Edirne'de Rum Cemaatinin eğitim ile ilgili olarak “Edirne'deki Rum Konsolosu P.Phoibos, 1856 yılında kilise okullarının faaliyet gösterdiğini, aynı kişinin 1858 yılına ait bir raporunda Edirne'de ki eğitimi ayrıntıları ile sunmakta olduğunu belirttikten sonra, “140-150 öğrenciye bir Rum okulu, 174 öğrenciyle 1846 yılında kurulan karma eğitim için merkezi kurum, 90 öğrenciyle 1839 yılında kurulan ve Aziz Nicolas Kilise çevresine bağlı karma eğitim kurumu, 85 öğrenciyle 1852'de kurulan bir kız okulu, 90 öğrenci ile 1855'te kurulan Aziz Jean Baptiste kilise çevresine bağlı bir kız okulu, Yıldırım, Kirişhane ve Kıyık'ın her bir kenar mahallesinde sırasıyla 160-180, 125-140 ve 122-130 öğrencili birer karma eğitim kurumu” nun var olduğunu yazmakta ve şöyle devam etmektedir: “Konsolos A.Eugénidés'e göre; yapılan para yardımı sayesinde Rum Cemaati tarafından Edirne'de kurulmuş üç okul, 1867 yılında, kötü mali koşullar, çevre sakinlerinin ilgisizliği, aynı zamanda da Rum Konsolosluğunun edilgenliği yüzünden kapatılmıştır. Konsolos K.Vatikots'in raporuna göre; Edirne'de 1875 yılında on okul faaliyet gösteriyordu. Biri kızlar için olmak üzere iki Rum Okulu, iki ilkokul, iki kız okulu, Aziz Georges mahallesinde bir karma eğitim kurumu ve sırasıyla, Kirişhane, Kıyık ve Yıldırım'ın üç mahallesinden her birinde birer okul, bu okullarda 19 öğretmen görev yapıyordu ve 1207 öğrencileri vardı. K.Vakalopus, 1877 Rus-Türk savaşı sırasında Edirne'de on beş Rum okulunun faaliyet gösterdiğini belirtir. Erkek çocuklar için merkezi bir Rum Okulu, merkezi bir kız okulu, altı karma okul, ayrıca beş kız okulu ve iki çocuk bahçesi, toplam 1630 öğrenci. Azizi Jean semtinde ve Yıldırım, Kirişhane, Yeni İmaret ve Kıyık'ın kenar mahallelerinde de kız okulları vardı. Buna koşut olarak, İsa ve Aziz Nicolas semtlerinde ve Kıyık, Yıldırım, Kum Mahalle ve Kirişhane'nin kenar mahallelerinde okullara rastlanıyordu”. (İşli E.N- Koz M.S., Edirne Serhattaki Payıtaht, 1.Baskı, İstanbul, Y.K.Y., 1998, s: 236)

362- JİMNAZ OKULU: Dört yıllık bir okul olup, dört sınıftan ibarettir. Fransızca ve Latince öğrenimi jimnazyumun tüm sınıflarında mecburidir. Bir jimnazyumun derslerine devam etmiş ve diplomasını almış olan öğrenci Atina Üniversitesi'ndeki derslere kabul edilir ve orada herhangi bir bilim dalında öğretim görebilirdi. Eğer Türkiye'de bulunan ve Atina Üniversitesince tanınan bir Jimnazyumdan diploma almış olan öğrenci, Avrupa Üniversitesine, örneğin Paris'te bilimsel bir öğrenim görmek isterse bu mümkün oluyordu. Yapması gereken tek şey, Atina'ya gidip diplomasını onaylatmak idi. (İşli E.N- Koz M.S., Edirne Serhattaki Payıtaht, 1.Baskı, İstanbul, Y.K.Y., 1998, s: 246)

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Rum Metropolitine bağlı
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	63 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Rum Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	74 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Rum Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	38 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 / M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Rum Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	71 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 / M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	DİMETOKA
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Dimetoka Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	35 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 / M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	DİMETOKA
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Dimetoka Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	47 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 / M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	DİMETOKA
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Dimetoka Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	29 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R: 1 Şubat 311 / M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	DİMETOKA
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Dimetoka Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdi
Talebe Sayısı	56 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R: 1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	ORTAKÖY
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	İdâdi
Talebe Sayısı	75 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	ORTAKÖY
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	59 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	ORTAKÖY
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	İdâdi
Talebe Sayısı	61 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	ORTAKÖY
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	91 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	ORTAKÖY
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	53 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	CİSRİMUSTAFA PAŞA
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	İptidâi ve Rüşdî
Talebe Sayısı	98 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	KIRKKİLİSE
Kazası	LÜLEBURGAZ
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	87 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	KIRKKİLİSE
Kazası	BABESKİ
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	35 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 / M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	KIRKKİLİSE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	72 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	KIRKKİLİSE
Nahiyesi	ÜSKÜP
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	43 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	GÜMÜLCİNE
Nahiyesi	İSKEÇE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	87 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 / M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	GÜMÜLCİNE
Nahiyesi	İSKEÇE
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Edirne Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	84 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	TEKFURDAĞI
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ereğli Metropolithanesi
Derecesi	İptidâi ve Rüşdî
Talebe Sayısı	119 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	TEKFURDAĞI
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ereğli Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	83 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Kazası	TEKFURDAĞI
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ereğli Metropolithanesi
Derecesi	İptidâi ve Rüşdî
Talebe Sayısı	79 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	GELİBOLU
Kaza	KEŞAN
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ereğli Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	37 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

Vilayeti	EDİRNE
Sancak	GELİBOLU
Kaza	KEŞAN
Adı	Rum Mektebi
Ait Olduğu Cemaat	Rum Cemaati
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür-i Mes'ul	Ereğli Metropolithanesi
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	28 Erkek
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	R:1 Şubat 311 /M: 13.02. 1896

**EDİRNE VİLAYETİNDEKİ RUM CEMAATİNE AİT
OKULLARININ TOPLAMI**

	İlk Okul	İlk Okul-Orta Okul	Orta Okul		Lise		Öğrenci Sayısı	
			Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız
Edirne (Merkez)	-	-	4	1	1	-	452	38
Dimetoka	-	-	2	2	-	-	103	64
Ortaköy	-	-	2	1	1	1	205	134
Cisri Mustafa Paşa	-	1	-	-	-	-	98	-
Kırkkilise	-	-	1	-	-	-	72	-
Lüleburgaz	-	-	1	-	-	-	87	-
Babaeski	-	-	1	-	-	-	35	-
Üsküp	-	-	1	-	-	-	43	-
İskece	-	-	2	-	-	-	171	-
Tekfurdağı	-	2	1	-	-	-	287	-
Keşan	-	-	2	-	-	-	65	-
TOPLAM	-	3	17	4	2	1	1598	236

MEKATİB-İ ECNEBÎYE “YABANCI OKULLAR”

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Sür dö Şarite
Ait Olduğu Cemaat	Avusturya
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Sür Makrine
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	67 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	?

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Sent Elen
Ait Olduğu Cemaat	Fransa
Adına Ruhsat Verilmiş Olan Müdür -i Mes'ul	Sür Merjan
Derecesi	Rüşdî
Talebe Sayısı	93 Kız
Mektebin Açılış Tarihi	?
Ruhsatname Tarihi	?

EDİRNE KÜTÜPHANELERİ

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Sultan Selim
Yeri	Sultan Selim
Kurucusu	Sultan Selim
Kitap sayısı	2667
Kuruluş tarihi	H: 983 /M:1575/76

MATBAALAR

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Edirne
Yeri	Hükümet Dairesi
İmtiyaz Sahibi	Resmi
Türü	Taş ve Hurûfat
Hangi dillerde eser bastığı	Türkçe, Rumca, Bulgarca, Yahudice, Fransıca
Açılış tarihi	H:1284 /M:1867/68

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Hacı Hayri Efendi
Yeri	Belediye Dairesinde
İmtiyaz Sahibi	Hacı Hayri Efendi
Türü	Hurûfat
Hangi dillerde eser bastığı	Türkçe
Açılış tarihi	R: 305 /M:1889/90

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Vafyadis
Yeri	Saraçlar Caddesinde
İmtiyaz Sahibi	Vafyadis
Türü	Hurûfat
Hangi dillerde eser bastığı	Fransızca, Rumca, Ermanice
Açılış tarihi	R:28 Mart 1305 /M:09.04.1889

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Avros
Yeri	Rüstem Paşa Hanında
İmtiyaz Sahibi	Kostaki ve Lahopulos Efendi
Türü	Hurûfat
Hangi dillerde eser bastığı	Türkçe, Fransızca, Rumca
Açılış tarihi	R:1310 /M:1894/95

Vilayeti	EDİRNE
Adı	Avram Daton
Yeri	Saraçlar Caddesinde
İmtiyaz Sahibi	Avram Daton Efendi
Türü	Hurûfat
Hangi dillerde eser bastığı	Fransızca, Yahudice
Açılış tarihi	R:1310 /M:1894/95

GAZETELER- RİSALELER

Gazetenin Adı	Edirne
İmtiyaz Sahibi	Resmi
Dili	Türkçe

Gazetenin Adı	Adriyanus polis
İmtiyaz Sahibi	Yarı Resmi
Dili	Rumca Fransızca

Gazetenin Adı	Hadika-i funun
İmtiyaz Sahibi	Hafız Mustafa Efendi
Dili	Türkçe (<i>Risale</i>)

Gazetenin Adı	Evros
İmtiyaz Sahibi	Kostaki ve Lahopulos
Dili	Rumca (<i>Risale</i>)

**R:1316/M:1900/01 MAÂRİF SÂLNAME'Sİ KAYITLARINA GÖRE
SULTAN ABD-ÜL HAMİD'İN TAHTA ÇIKIŞ TARİHİNDE (1875)
BERİ TÜM EDİRNE VİLAYETİ İÇİNDE YENİ YAPTIRILAN,
ONARILAN VEYA SATIN ALINARAK AÇILAN MEKTEPLER**

Vilayeti	EDİRNE
Mektebin Derecesi	İdâdi
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1301 /M:1885/86
Harcanan Para	1034200

Vilayeti	EDİRNE
Mektebin Derecesi	Kız Ortaokulu
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	134000

Vilayeti	EDİRNE
Mektebin Derecesi	Kız İlkokulu
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	60000

CİSR-İ ERGENE “UZUNKÖPRÜ”

Vilayeti	Edirne
Kazası	Cisr-i Ergene
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Halise Hatun Mahallesi
Açılış Tarihi	R:1290 /M:1874/75
Harcanan Para	28000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Muradiye Mahallesi
Açılış Tarihi	R:1290 /M:1874/75
Harcanan Para	12000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Habip Hoca Mahallesi
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	4600

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Rıza Hoca Mahallesi
Açılış Tarihi	R:1311 /M:1895/96
Harcanan Para	8000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Mandıra Karyesinde ³⁶³
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Tamir edilerek Harcanan Para	1500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kestanbolu Köyünde
Açılış Tarihi	R:1311 /M:1895/96
Tamir edilerek Harcanan Para	200

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kırkkavak Köyünde
Açılış Tarihi	R:1305 / M:1889/90
Tamir edilerek Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Hasan Pınar Köyünde
Açılış Tarihi	R:1303 /M:1887/88
Tamir edilerek Harcanan Para	200

363- Karye : Köy

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Süleymaniye Köyünde
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Tamir edilerek Harcanan Para	600

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Harmanlı Köyünde
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Tamir edilerek Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Çavuşlu Köyünde
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Tamir edilerek Harcanan Para	600

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Canbazdere Köyünde
Açılış Tarihi	R:1303 /M: 1887/88
Tamir edilerek Harcanan Para	

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Ulufeci Köyünde
Açılış Tarihi	R:1303 /M: 1887/88
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sipahi Köyünde
Açılış Tarihi	R: 1299 /M:1883/84
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Turnacı Köyünde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Tamir edilerek Harcanan Para	800

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sultanaşak Köyünde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Bılsın (<i>Bıldır</i>) Köyünde
Açılış Tarihi	R.1304 /M:1888/89
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Çonkıra Köyünde
Açılış Tarihi	R:1304 /M:1888/89
Tamir edilerek Harcanan Para	300

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Ömer Bey Köyünde
Açılış Tarihi	R.1303 /M:1887/88
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Muhacır Kadı Köyünde
Açılış Tarihi	R:1304 /M:1888/89
Tamir edilerek Harcanan Para	800

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Dânişment Köyünde
Açılış Tarihi	R:1303 /M:1887/88
Tamir edilerek Harcanan Para	200

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Alaca Köyünde
Açılış Tarihi	R:1305 /M:1889/90
Tamir edilerek Harcanan Para	400

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Alıç Köyünde
Açılış Tarihi	R:1305 /M:1889/90
Tamir edilerek Harcanan Para	400

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Salarlı Köyünde
Açılış Tarihi	R:1311 /M:1895/96
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kurtbey Köyünde
Açılış Tarihi	R:1305 /M:1889/90
Tamir edilerek Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Hamitli Köyünde
Açılış Tarihi	R:1311 /M:1895/96
Tamir edilerek Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Çakmak Köyünde
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Tamir edilerek Harcanan Para	600

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kurtepe Köyünde
Açılış Tarihi	R:1309 /M:1893/94
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yenice Köyünde
Açılış Tarihi	R:1308 /M:1892/93
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Olacak Köyünde
Açılış Tarihi	R:1306 /M:1890/91
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kara Yusufu Köyünde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Tamir edilerek Harcanan Para	1300

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yenice Görüce Köyünde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Tamir edilerek Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Valideyeri Köyünde
Açılış Tarihi	R:1305 /M:1889/90
Tamir edilerek Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Uzunköprü
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Direnceş Köyünde
Açılış Tarihi	R:1306 /M:1890/91
Tamir edilerek Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Dimetoka
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Rahmaniye Köyünde
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Kırcaali
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1303 /M:1887/88
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Kırcaali
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	3000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Kırcaali
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1304 /M:1888/89
Harcanan Para	1500

HAVSA OKULLARI

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kayseri Köyünde
Açılış Tarihi	R:1301 /M:1885/86
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sazlı Malkoç Köyünde
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Tahal Köyünde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Takoz Köyünde
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kuleler Köyünde
Açılış Tarihi	R:1302 /M:1886/87
Tamir edilerek Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Konducu Köyünde
Açılış Tarihi	R:1302 /M:1886/87
Tamir edilerek Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Dolhan Köyünde
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Havsa
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Meşeli Köyünde
Açılış Tarihi	R:1305 /M:1889/90
Harcanan Para	Bilinmiyor

GÜMÜLCİNE OKULLARI

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gümülcine
Mektebin Derecesi	İdâdi
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1301 /M:1885/86
Harcanan Para	33000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gümülcine
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1301 /M:1885/86
Harcanan Para	28000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gümülcine
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1311 /M:1895/96
Harcanan Para	3000

SULTANYERİ

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Sultan Yeri
Mektebin Derecesi	İlk ve Ortaokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1308 /M:1892/93
Harcanan Para	13000

EĞRİDERE

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Eğridere
Mektebin Derecesi	İlk ve Ortaokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1309 /M:1893/94
Harcanan Para	33000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Eğridere
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Meşgullu Nahiyesinde
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Harcanan Para	36000

DARIDERE

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Daridere
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Balalı Köyünde
Açılış Tarihi	R:1313 /M:1897/98
Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Daridere
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Akpınar Köyünde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Daridere
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Maden Köyünde
Açılış Tarihi	R:1309 /M:1893/94
Harcanan Para	500

AHI ÇELEBİ

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	10000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kozluca Köyünde
Açılış Tarihi	R:1295 /M:1879/80
Harcanan Para	2000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Eflak Köyünde
Açılış Tarihi	R:1298/ M:1882/83
Harcanan Para	1650

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Tuzburun Köyünde
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	1750

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Ardabaşı Köyünde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	2000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sürgencik Köyünde
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Harcanan Para	2800

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Raykova Köyünde
Açılış Tarihi	R:1311 /M:1895/96
Harcanan Para	4500

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	Ahi Çelebi
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yunusdere Köyünde
Açılış Tarihi	R:1311 /M:1894/96
Harcanan Para	3000

İSKEÇE

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	Ortaokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1306 /M:1890/91
Harcanan Para	90000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1290 /M:1874/75
Harcanan Para	120000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	65000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	Erkek İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	65000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	Erkek İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	1000 (Genişletilecek)

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1297 /M:1881/82
Harcanan Para	5000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Harcanan Para	16000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yenice Nahiyesinde
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	9000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yenice Nahiyesinde bağlı Kirişçiler Köyünde
Açılış Tarihi	R:1297 /M:1881/82
Harcanan Para	30000
Üç adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Horozlu Cebel Köyü
Açılış Tarihi	R:1301 /M:1885/86
Harcanan Para	9000
İki adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yassı Ören Köyü
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	5000
Dört adet ilkokul 1	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Karaağaç Köyü
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	10000
Bir adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Boyacılar ve Sarıklı Köyleri
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	10000
İki adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Ada ve Hüseyin Köyleri
Açılış Tarihi	R:1302 /M:1886/87
Harcanan Para	15000
Beş adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Çakırlı Köyü
Açılış Tarihi	R:1293 /M:1877/78
Harcanan Para	12000
Bir adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Koçarlı Köyü
Açılış Tarihi	R:1295 /M:1879/80
Harcanan Para	15000
İki adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Korular Köyü
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	19000
Üç adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kozluca Köyü
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	21000
Üç adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Mahmutlu Köyü
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	4000
Bir adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Hamitli Köyü
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	29000
İki adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Celepli Köyü
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	15000
Bir adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Musullı Köyü
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	21000
İki adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Saltıklı Köyü
Açılış Tarihi	R:1293 /M:1877/78
Harcanan Para	10000
Bir adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Okçular Köyü
Açılış Tarihi	1312 (M:1895)
Harcanan Para	35000
İki adet ilkokul	

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gümülcine
Kazası	İskeçe
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kozluca Köyü
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	21000
Üç adet ilkokul	

DEDEAĞAÇ

Vilayeti	Edirne
Kazası	Dedeagaç
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	38000

SOFULU

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Dedeâğaç
Kazası	Sofulu
Mektebin Derecesi	Rüşdi
Bulunduğu Yer	İpsala Nahiyesinde
Açılış Tarihi	R:1295 /M:1879/80
Harcanan Para	Bilinmiyor

FERECİK

Vilayeti	Edirne
Kazası	Dedeâğaç
Mektebin Derecesi	Rüşdî
Bulunduğu Yer	Ferecik Nahiyesinde
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	12000

ENEZ

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Dedeâğaç
Kazası	Enez
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	Bilinmiyor

GELİBOLU

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İdâdi
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1304 /M:1888/89
Harcanan Para	150000 (<i>Satın alınmıştır.</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	Rüşdî
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1302 /M:1886/87
Harcanan Para	50000 (<i>Okul kapatılmıştır.</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	Kız Rüşdiye
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	20000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	60000 (<i>Tamir edildi.</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	12000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kururçeşme Köyü
Açılış Tarihi	R:1303 /M:1887/88
Harcanan Para	4000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kalealtı Köyü
Açılış Tarihi	R:1303 /M:1887/88
Harcanan Para	1500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Çokal Köyü
Açılış Tarihi	R:1302 /M:1886/87
Harcanan Para	2000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Taşaglı Köyü
Açılış Tarihi	R:1301 /M:1885/86
Harcanan Para	1500

Vilayeti	Edirne
Kazası	Gelibolu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Adilhan Köyü
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	1500

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Gelibolu
Kazası	Keşan
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1307 /M: 1891/92
Harcanan Para	Bilinmiyor

TEKFURDAĞI “TEKİRDAĞI”

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İdâdi
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	?
Harcanan Para	70000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	13000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Orta Câmî avlusunda
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yukarı Kılıncı Köyü
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	700

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Aşağı Kılıncı Köyü
Açılış Tarihi	R:1309 /M:1893/94
Harcanan Para	2000

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yayabaşı Köyü
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	500 (<i>Tamir</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yazır Köyü
Açılış Tarihi	R:1304 /M:1888/89
Harcanan Para	500 (<i>Tamir</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Karahisar Köyü
Açılış Tarihi	R:1308 /M:1892/93
Harcanan Para	500 (<i>Tamir</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	İşver Köyü
Açılış Tarihi	R.1304 /M:1888/89
Harcanan Para	500 (<i>Tamir</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Urcekli Köyü
Açılış Tarihi	R:1297 /M:1881/82
Harcanan Para	500 (<i>Tamir</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Benadus Köyü
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	4000 (<i>Tamir</i>)

Vilayeti	Edirne
Kazası	Tekfurdağı
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Ayvaz Faki Köyü
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	8000 (<i>Tamir</i>)

MALKARA

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Malkara
Mektebin Derecesi	Rüşdî
Bulunduğu Yer	Kasaba içinde
Açılış Tarihi	R:1302 /M:1886/87
Harcanan Para	50000 (<i>Tamir</i>)

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Malkara
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasaba içinde
Açılış Tarihi	R:1302 /M:1886/87
Harcanan Para	3000 (<i>Tamir</i>)

HAYRABOLU

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Hayrabolu
Mektebin Derecesi	Rüşdî
Bulunduğu Yer	Kasaba içinde
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	44000

ÇORLU

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1303 /M:1887/88
Harcanan Para	1000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	Kız İlkokulu
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	4000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Muratlı Köyü
Açılış Tarihi	R:1296 /M:1880/81
Harcanan Para	3500

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Karamehmet Köyü
Açılış Tarihi	R:1296 /M:1880/81
Harcanan Para	3400

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Maksutlu Köyü
Açılış Tarihi	R.1297 /M:1881/82
Harcanan Para	3000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sevindikli Köyü
Açılış Tarihi	R:1296 /M:1880/81
Harcanan Para	3000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Çoryumkaya Köyü
Açılış Tarihi	R.1297 /M:1881/82
Harcanan Para	3000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sarılar Köyü
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	3000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Karakepenekli Köyü
Açılış Tarihi	R:1296 /M:1880/81
Harcanan Para	2900

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Deregündüzlü Köyü
Açılış Tarihi	R:1298 /M:1882/83
Harcanan Para	3000

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Babanlık Köyü
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	2500

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Tekfurdağı
Kazası	Çorlu
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kadıçiftliği
Açılış Tarihi	R:1300 /M:1884/85
Harcanan Para	2500

KIRKKİLİSE “KIRKLARELİ”

Vilayeti	Edirne
Kazası	Kırkkilise
Mektebin Derecesi	İdâdi
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1308/M:1892/93
Harcanan Para	Bilinmiyor

BABAESKİ

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Kırkkilise
Kazası	Babaeski
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Hamidiye Mahallesiinde
Açılış Tarihi	?
Harcanan Para	Bilinmiyor

VİZE

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Kırkkilise
Kazası	Vize
Mektebin Derecesi	Rüşdî
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1309 /M:1893/94
Harcanan Para	4700

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Kırkkilise
Kazası	Vize
Mektebin Derecesi	İdâdi
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1309 /M:1893/94
Harcanan Para	Bilinmiyor

LÜLEBURGAZ

Vilayeti	Edirne
Sancağı	Kırkkilise
Kazası	Lüleburgaz
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kasabada
Açılış Tarihi	R:1299 /M:1883/84
Harcanan Para	8500

**Sultan Abd-ül Hamid'in Tahta Çıkış “1875” Tarihinden Beri Tüm
Edirne Vilayeti İçinde Yaptırılan Onarılan Veya Satın Alınarak Açılan
Mekteplerin Toplamı**

	İLK OKUL		ORTAOKUL		İLKOKUL- ORTAOKUL	LİSE
	Kız	Erkek	Kız	Erkek		
Edirne (merkez)	1	-	1	-	-	1
Uzunköprü	-	34	-	-	-	-
Dimetoka	-	1	-	-	-	-
Kırcaali	-	3	-	-	-	-
Havsa	-	9	-	-	-	-
Gümülcine	-	2	-	-	-	1
Sultanyeri	-	-	-	-	1	-
Eğridere	-	1	-	-	1	-
Darıdere	-	3	-	-	-	-
Ahiçelebi	-	8	-	-	-	-
İskece	-	47	-	1	-	-
Dedeagaç	-	1	-	-	-	-
Sofulu	-	-	-	1	-	-
Ferecik	-	-	-	1	-	-
Enez	-	1	-	-	-	-
Gelibolu	-	8	1	1	-	1
Keşan	-	1	-	-	-	-
Tekfurdağı	-	12	-	1	-	1
Malkara	-	1	-	1	-	-
Hayrabolu	-	-	-	1	-	-
Çorlu	-	12	-	-	-	-
Kırkkilise	-	-	-	-	-	1
Babaeski	-	1	-	-	-	-
Vize	-	-	-	1	-	1
Lüleburgaz	-	1	-	-	-	-
TOPLAM	1	141	2	8	2	6

**R:1316/M:1900/01 MAÂRİF SÂLNAME'Sİ KAYITLARINA GÖRE
PADİŞAHA AİT ARAZİDE CÂMİLERLE BERABER YAPILAN İLKOKULLAR**

FİRECİK ŞUBESİ

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Topçular Köyü
Açılış Tarihi	R:1313 /M: 1897/98
Harcanan Para	15406

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Esedçe Köyü
Açılış Tarihi	R:1313 /M: 1897/98
Harcanan Para	15406

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Paşa Köyü
Açılış Tarihi	R:1303 /M: M:1887/88
Harcanan Para	15406

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Karpuzlu Köyü
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	25295

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Koyunyeri Köyü
Açılış Tarihi	R:1313 /M: 1897/98
Harcanan Para	15406

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sarpdere Köyü
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	25295

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Koyuntepe Köyü
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	23655

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	İhsaniye Köyü
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	23296

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Türbedere Köyü
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	23354

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Sultaniyece Köyü
Açılış Tarihi	R:1310 /M:1894/95
Harcanan Para	1210

ÇORLU ŞUBESİ

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yulaflı Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15278

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yanık Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Uzunhacı Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Bahçeagıl Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kurtdere Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kapaklıpınar Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Şahbaz Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yakuplu Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Beyaz Köyünde
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Karaağaç Köyü
Açılış Tarihi	R:1306 /M: 1891/92
Harcanan Para	34261

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kızılpınar Köyü
Açılış Tarihi	R:1306 /M: 1891/92
Harcanan Para	34261

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Velimeşe Köyü
Açılış Tarihi	R:1306 /M: 1891/92
Harcanan Para	34261

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Velimeşe Köyü
Açılış Tarihi	R:1306 /M: 1891/92
Harcanan Para	34261

MALKARA ŞUBESİ

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Türbedere
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	35062

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Edir Köyü
Açılış Tarihi	R.1308 /M: 1892/93
Harcanan Para	25080

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Balabankoru Köyü
Açılış Tarihi	R:1307 /M:1891/92
Harcanan Para	22028

BABAESKİ ŞUBESİ

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kocaçeşme Köyü
Açılış Tarihi	R:1313 /M: 1897/98
Harcanan Para	22028

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Katranca Köyü
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15015

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Karacaoğlan Köyü
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	Bilinmiyor

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Minnetler Köyü
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	16405

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Naip Yusuf Köyü
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15063

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Fetiye Köyü
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	15268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Necatiye Köyü
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	14859

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Ertuğrul Köyü
Açılış Tarihi	R.1305 /M:1889/90
Harcanan Para	26268

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Yolageldi Köyü
Açılış Tarihi	R:1313 /M: 1897/98
Harcanan Para	30500

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Mandıra Köyü
Açılış Tarihi	R:1313 /M: 1897/98
Harcanan Para	46000

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Hamidiye Köyü
Açılış Tarihi	R:1316/M:1900/01
Harcanan Para	28785

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Kumrularmüsellim Köyü
Açılış Tarihi	R:1316/M:1900/01
Harcanan Para	500

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Ağa-yi Cedit Köyü
Açılış Tarihi	R:1315 /M: 1889/1900
Harcanan Para	21850

Vilayeti	Edirne
Mektebin Derecesi	İlkokul
Bulunduğu Yer	Hamidiye Köyü
Açılış Tarihi	R:1316 /M: 1898/99
Harcanan Para	28785

**R:1316/M:1900/01 Maârif Sâlnamesi Kayıtlarına Göre
Padişaha Ait Arazide Câmilerle Beraber Yapılan İlkokulların Toplamı.**

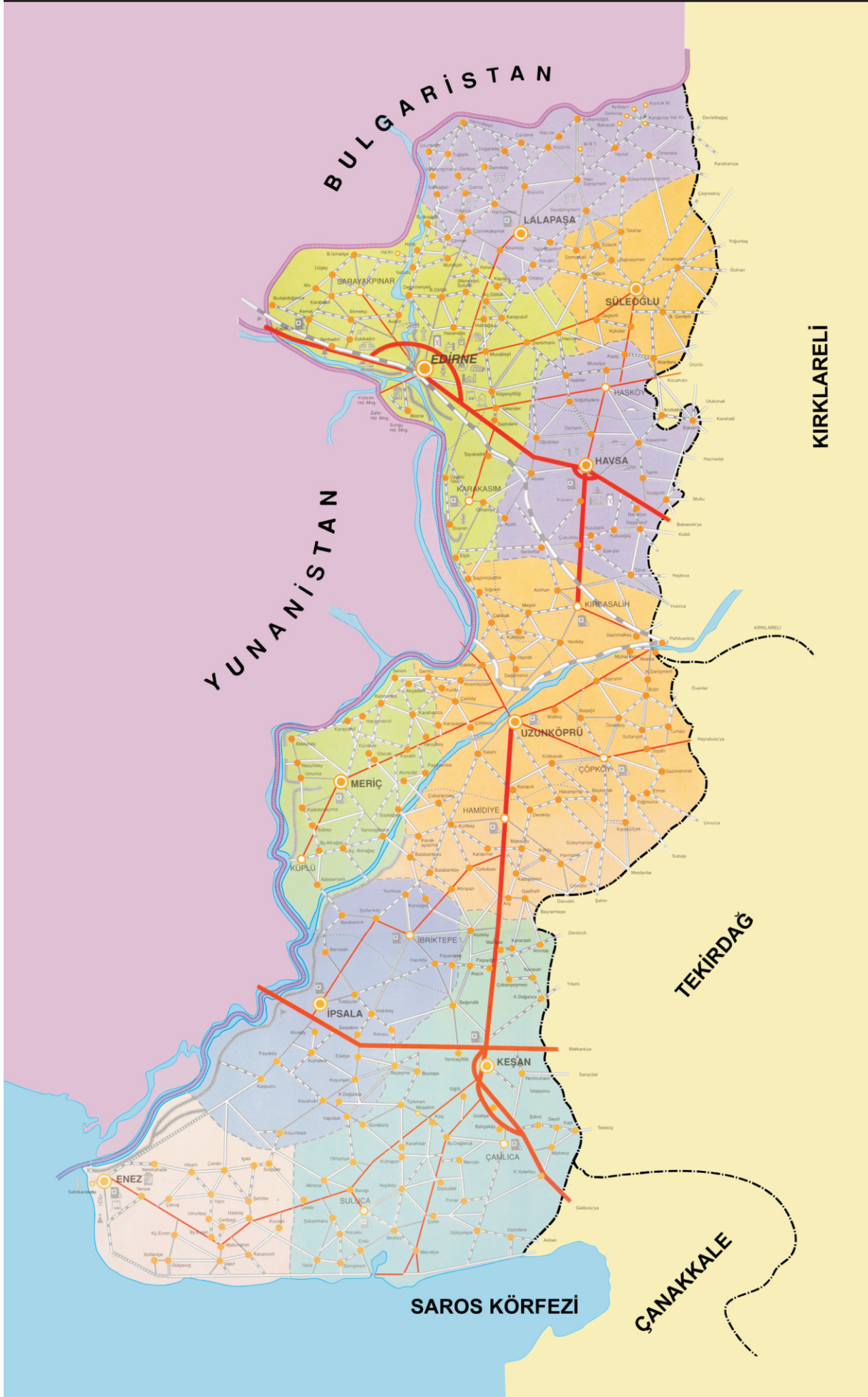
İLK OKULUN BULUNDUĞU YER	OKUL SAYISI
Ferecik	10
Çorlu	13
Malkara	3
Babaeski	14
TOPLAM	40

210
BOŞ SAYFA

BÖLÜM-II

CUMHURİYETİN İLÂNINDAN SONRA EDİRNE'DE EĞİTİM

Yrd.Doç.Dr.Ratip KAZANCIGİL - Öğr.Gör.Nilüfer GÖKÇE

CUMHURİYET DÖNEMİ EĞİTİMİNE GEÇİŞ

Cumhuriyet dönemi öncesi “*Büyük Edirne*”³⁶⁴ sindeki öğretim ve eğitim kurumları hakkında ulaşabildiğimiz kaynaklar ölçüsündeki araştırmalarımız burada son bulmaktadır. Hiç kuşku yok ki, ulaşamamış olduğumuz kaynaklarda, daha değerli bilgiler de vardır.

Bizim amacımız, ilkokuldan üniversiteye kadar Edirne'nin tarih dilimleri içindeki her basamakta, her türden eğitim birimlerini, sadece belgelere dayanarak meydana çıkartmak idi.

Şimdi Cumhuriyet dönemine geçiş bölümü ve Cumhuriyet dönemi Edirne'sindeki orta öğretim kurumlarını incelemeye başlayacağız.

Saltanattan Cumhuriyete geçişin eğitim alanındaki en kritik yılları 1900 - 1924 arasındır. Medreseden okullara dönüş, zaten daha önce başlamıştır. Yalnız, medreseler son yılları da olsa, yazdığımız tarihler arasında halen eğitime devam ediyorlardı. Bu geçiş dönemi hakkında da genel bir bilgi sunmanın faydalı olacağına inanıyoruz.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA EĞİTİM - ÖĞRETİM

Atatürk, zaferden sonra, yeni Türkiye'nin kurtuluşunun eğitime dayandığı, en önemli ve en onurlu görevin eğitim işleri olduğu ve milli eğitim işlerinde kesinlikle başarıya ulaşılması gerektiği inancını taşıyordu. Her gittiği yerde, katıldığı toplantıda, eğitimin temel ilke ve hedeflerini ortaya koymuş, cehaletin eğitim yoluyla ortadan kaldırılabilceğini belirtmiş, öğretmenleri yüceltmıştır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında, Sakarya Savaşı'nın hazırlıkları sırasında Atatürk 16 Temmuz 1921'de bir Maarif Kongresi toplamıştır. Bu kongrede Türkiye Milli Eğitim işlerinin bir programını hazırlamak amacıyla, milli kültürün önemini belirtmiş ve milli eğitim sisteminin gereğinden söz ederek, şöyle demiştir:

*"Şimdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerini milletimizin tarihi gerilemesinde en mühim bir amil olduğu kanaatindeyim. Onun için bir milli terbiye programından bahsederken, eski devrin hurufatından³⁶⁵ ve evsaf-ı³⁶⁶ fitriyemizle³⁶⁷ hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden şarktan ve garptan gelebilen bilcümle tesirlerden uzak, seciye-i milliye ve tarihimize mütenasip³⁶⁸ bir kültür kastediyorum. Çünkü deha-yı millimizin inkişaf-ı³⁶⁹ tamamı ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir."*³⁷⁰

1923 yılında Sultani Mektepleri Talimatnamesi ile mubassırlar kaldırılmış, ceza ve mükâfat sistemi de değiştirilmiştir. Aynı yıl 15 Temmuz 1923 tarihinde başlayan ve 15 Ağustos 1923 tarihine kadar devam eden “*Birinci Hey'et-i İlmiye*” toplantısında alınmış olan kararlar arasında, orta öğretim kurumlarının adının *Sultani*'den *Lise*'ye değiştirilmiş olması da yer almaktadır. Bu karara göre liseler bir ve iki devreli olmak üzere iki kategoriye ayrılıyorlardı.

1924 yılında maarif işleri ve kültür sorunlarını görüşmek üzere ikinci heyeti ilmiye Ankara'da toplanmıştır. Bu toplantıda alınan kararlar arasında, liselerin on iki yıldan on bir yıla indirilmesi, bir devreli liselerin ortaokul haline getirilmesi ve bunların bir öğretim birimi olarak kurulması, kız liselerinin de erkek liseleri gibi tam sınıflı olarak teşkil edilmesi yer alıyordu. Bunların dışında, bu toplantıda alınan kararlar arasında, ilköğretimin altı yıldan beş yıla

364- Kırklareli, Tekirdağı, Gelibolu, Dedeoğlu ve Gümölcine dahil.

365- **Hurufat:** Harfler

366- **Evsaf:** Nitelik, vasıf

367- **Fitriye** :Doğuştancılık

368- **Mütenasip:** Alımlı, biçimli.

369- **İnkişaf:** gelişme, ilerleme, yükselme.

370- <http://www.ataturk.net/cumh>

indirilmesi, orta ve liselerin birer tam birim sayılması ve her ikisinin üç yıl olması ve böylece orta tahsilin yedi seneden altı yıla indirilmesi, dört yıl olan öğretmen okullarının beş yıla çıkartılması, ortaokul, lise ve öğretmen okulu programlarının tadili³⁷¹ ve içtimaiyat³⁷² dersinin ilavesi, ilk mektep müfredat programları ve ders kitaplarının yazdırılması yer almakta idi³⁷³.

25 Ağustos 1924 tarihinde Ankara'da “*Muallimler Birliği*” kongresi toplandı. 13 Mart 1925 tarihinde çıkan 439 sayılı kanunla ilk olarak orta öğretim öğretmenliği müstakil³⁷⁴ sınıf ve dereceleri olan bir meslek haline getirildi. 1926 yılında “*Üçüncü Heyeti İlmiye*” toplandı.

OKULLARIN VE ÖĞRENCİLERİN DURUMLARI

Şurası önemli bir gerçektir ki; Cumhuriyet, İmparatorluktan, çok yetersiz bir Maârif devralmıştır.

1923-1924 yılında tüm yurttaki ve her derecedeki bütün okulların sayısı 4894 ve bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı 1217'si kadın olmak üzere 10.238 idi. İlk dereceli devlet okullarında okuyan öğrenci sayısı 62.954'ü kız olmak üzere 273.107 kayıtlı öğrenciden ibaret idi. Bazı vilayetlerde örneğin Muş, Bitlis gibi illerde hiç okul yoktu. Bütün yurttaki ancak 72 Ortaokul ve 23 Lise bulunuyordu. **1924**'te Ortaokulların sayısını 64'e ve Liselerin sayısını ise 19'a indirmek gerekti. Öğretmen okullarının sayısı ise 20'den ibaretti. Bütün çalışmalara rağmen, cumhuriyetin ilk yıllarında bu okulları da gereken niteliğe çıkarmak mümkün olmayınca, imkânları ve kuvvetleri bir araya toplamak düşüncesiyle, öğretmen okullarının sayısı da gittikçe azaltılmıştır. Örneğin **1936-37**'de ancak 12 öğretmen okulu eğitim vermekte idi. Fakat öğrenci ve öğretmen sayısı ile okulların, bina araç ve gereçleri daha yeterli bir hale getirilmiştir.

Erkek meslek okullarına gelince; Türkiye'de ancak 9 sanat okulu vardı. 1200 kadar öğrenci toplayan bu okulların çoğu, Mithat Paşa'nın onları İslahhane olarak kurduğu günlerden daha kötü ve perişan bir durumda idi.

1923-1924'te tüm Ortaokullarda kız ve erkek öğrencilerin toplamı 5905, Liselerde ise 1241 idi.

1923-1924 yılında Ortaokullar 190, Liseler 189 mezun vermişlerdir. Öğretmen okullarından mezun sayısı 1924 -1925'te bile 151 kişiden ibaretti.

1923-1924 yılında Ortaokullar 190, Liseler 189 mezun vermişlerdir. Öğretmen okullarından mezun sayısı 1924-1925'te bile 151 kişiden ibaretti.

1923-1924 yılında Ortaokullar 190, Liseler 189 mezun vermişlerdir. Öğretmen okullarından mezun sayısı 1924-1925'te bile 151 kişiden ibaretti. Yani bu öğretmenler, şehir ve kasabalarla, 35.000'ne varan köylerimizdeki bütün öğretmen ihtiyacını karşılayacaklardı.

Darülfünun (*Üniversite*) ve Yüksekokullara gelince, 1923-24'te Türkiye'de tek bir Üniversite vardı. Bunun şubeleri de dâhil olmak üzere 11 Yüksek Öğretim Kurumunda kız ve erkek ancak 2739 öğrenci kayıtlı görünüyordu³⁷⁵.

1923-1924 eğitim öğretim yılında Edirne'ye baktığımızda, il ve ilçedeki ilkokulların sayısı 7, köy ilkokullarının sayısı 34, öğretmen sayısı 104, öğrenci sayısının ise 3115 olduğunu görürüz³⁷⁶.

371- **Tadil:** Doğrultma, doğrulama, değişiklik

372- **İçtimaiyat:** Sosyoloji

373- Yücel H.A., a.g.e., s:21-26

374- **Müstakil :**Bağımsız, özerk, kendi başına

375- Aydemir Ş.S.; İkinci Adam, C:II., İstanbul, Remzi Kitapevi, 1967, sayfa:366-367

376- Kısaparmak N.G., a.g.e. S:20

EĞİTİMİ ETKİLEYEN OLAYLAR

TEVHİD-İ TEDRİSAT “EĞİTİM BİRLİĞİ” KANUNU

3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı **Tevhid-i Tedrisat Kanunu** ile eğitim birliği bir sistem olarak benimsenmiş bulunmaktadır.

Yeni Türkiye'nin kültür hayatında çok önemli bir aşamayı başarıya ulaştıran Tevhid-i³⁷⁷ Tedrisat Kanunu, aslında büyük bir kültür hamlesidir. Eğitimin birleştirilmesi ile özellikle 19. yüzyıl sonlarından beri Türkiye eğitiminde görülen medrese ve okul (*mektep*) diye devam eden ikililiğe son verilmiştir.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile öğretim ve eğitim birliği sağlanarak milli kültür birliğine yönelmek istenmiştir. Öğretim ve eğitime milli ve laik bir karakter veren Tevhid-i Tedrisat Kanunu, milli gelişme tarihinde daima büyük yer tutacak bir inkılâbında adı olmuştur.

Bu kanun, öğretim ve eğitimin birliğini sağlamakla beraber medreselerin de kaldırılmasını sağlamıştır. Keza 3 Mart 1924 tarihli, Şer'îye ve Evkaf Bakanlığı kaldırılmasına dair kanunla da, vakıfların bağlı bulunduğu bakanlık kaldırıldığından ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun üçüncü maddesi ile de Şer'îye ve Evkaf Bakanlığı bütçesinde mektepler (*okullar*) ve medreseler için ayrılan ödenek Maarif Vekâletine (*Milli Eğitim Bakanlığına*) devredildiğinden, medreselerin kaderini tayin Maarif Vekâletine bırakılmıştır.

2 Mart 1926'da kabul edilen, "**Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun**" Tevhid-i Tedrisat (*Öğretimin Birleştirilmesi*) Kanunun ilkelerinin ışığı altında eğitim hizmetlerini düzenlemiştir. Devletin izni olmadan hiç bir okulun açılmayacağını öngören Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun aynı zamanda çağdışı bütün derslerin okul müfredat programlarından kaldırılmasını da sağlamıştır³⁷⁸.

Dönemin Eğitim Bakanı Vasıf Bey, "*Eğitim Bakanlığının elindeki ilkokulların hiçbirinde meslek dersleri okutulmayacağı, bunun öğretimin birleştirilmesi ilkesine aykırı olacağı gerekçesi ile medreseleri kapatmıştır. Kapandıkları 1924 yılında Türkiye'de 479 medrese ve 18.000 medrese öğrencisi bulunuyordu. Bunlardan ancak 6000'i gerçekten öğrenci idi. Geri kalanlar kayıtlarını yaptırıp, askerlikten kaçtıktan sonra, işlerinde tezgâhlarında çalışıyorlardı. Her medreseye ortalama bir, bir-buçuk arasında hoca düşüyordu. İstanbul medrese binalarında incelemelerde bulunan bir kurul, bunlardan hiçbirinin okul binası olarak kullanılamayacağını*" belirtmiştir.

EĞİTİMDE TEŞKİLAT KANUNU

22 Mart 1926 yılında çıkartılan 789 sayılı kanunla maarif teşkilatı kuruldu. Kanunun birinci maddesiyle "*Türk dili ve buna müteallik*³⁷⁹ *bilcümle ilmi meselelerle iştigal etmek üzere bir Dil Heyeti*" ikinci maddesiyle de talim ve terbiye işleri ile de ilgilenmek üzere bir "**Milli Talim ve Terbiye Dairesi**" kuruldu. Yedinci maddesi ile de Orta Eğitim Kurumları şu şekilde oluşturuldu.

1. Liseler
2. Orta Okullar
3. İlk Öğretmen Okulları
4. Köy Öğretmen Okulları

377- **Tevhid** : Birleştirme

378- <http://www.ataturk.net/cumh>

379- **Müteallik**: Ait, alakadar, bağlantılı, ilişik.

24 Nisan 1926' da çıkartılan 822 sayılı kanunla lise ve ortaokul gündüzlü öğrencisinden ücret alınmaması tespit edildi ve bu 1926 -1927 ders yılından itibaren uygulanmaya başlandı. Böylece Türkiye'de orta öğretim parasız oluyordu. 8 Haziran 1926 da çıkartılan 915 sayılı kanunla yatılı parasız öğrenci alınması kesinleşti³⁸⁰.

1931 yılında ilköğretim mecburi hale getirildi.

1933'te, Maârif Vekâleti Merkez Teşkilâtı ve vazifeleri hakkında 2287 sayılı kanun çıkartıldı.

1933 yılında üniversite reformu yapılarak, darülfünun kapatıldı.

22 Eylül 1941'de Teknik Öğretim Müsteşarlığı, **1965** yılı Haziran ayında da Kültür Müsteşarlığı kurulmasıyla bakanlık yeni bir döneme girdi. **1965** yılı Haziran ayında kültür müsteşarlığı kuruldu. Kültür Müsteşarlığı daha sonra eğitimden uzaklaşarak müstakil bir görünüm kazanmaya başladı. **13 Temmuz 1971** tarihinde ayrı bir bakanlık haline getirildi. **13Ekim 1972'de** 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu çıkartıldı³⁸¹.

Bu gelişme döneminde bakanlığın adı da birkaç defa değiştirilmiş, Maârif Vekâleti, Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı gibi adlar almış, **1950** yılından sonra Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Maarif Vekaleti'ne dönüştürülmüş, **1960** Mayıs'ından sonra yeniden Milli Eğitim Bakanlığı haline getirilmiş; **1983** yılına kadar bu ad ve teşkilat yapısıyla faaliyet göstermiştir.

14.12.1983 tarih ve 179 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile Milli Eğitim ve Gençlik ve Spor Bakanlığı birleştirilerek "*Milli Eğitim Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı*" kurulmuştur. Bu ad ve teşkilat yapısı ile **1989** yılına kadar faaliyet gösteren bakanlık, 356 sayılı KHK ile Gençlik ve Spor Hizmetlerinin Başbakanlığa bağlanmasıyla yeniden Milli Eğitim Bakanlığı adını almıştır³⁸².

OKUL PROGRAMLARI

Cumhuriyetin okul programlarında yaptığı ilk değişiklik **1924** yılında olmuştur. Vasıf Bey'in Eğitim Bakanlığı sırasında toplanan 43 kişilik bir program heyeti ilk orta ve liselerde ders programını değiştirmiştir. İlk, önceki devrin ideolojisine bağlı olan görüşler kitaplardan ayıklanmış ve yerine Cumhuriyetin esasları konmuştur. Ortaokul ve liselerin öğrenci için çok ağır gelen ders programları bu değişiklikle hayli hafifletilmiştir.

Bu okullardan "ruhiyat, terbiye, felsefe, malumat-ı hukukiye, malumat-ı iktisadiye, fen tarihi, usul-ü defter "*sırası ile ruhbilim, eğitim, felsefe, hukuk bilgileri, ekonomi bilgileri, fen tarihi ve defter tutma usulü*" gibi dersler kaldırılmıştır. Bunlara karşılık ev idaresi, atölye, laboratuvar ve kız çocukları için çocuk bakımı gibi yeni ve öğrencileri hayata hazırlayıcı ders programları eklenmiştir. Dini derslerin saatleri azaltılmış ve sadece liselerin iki sınıfında bırakılmıştır.

1927 yılında yapılan program değişikliği ile din dersleri ve Arapça, Farsça gibi doğu dilleri de, ortaokul ve lise programlarından çıkartılmıştır³⁸³. Fakat din dersleri köy okullarında haftada bir saat okutulmaya devam etmiştir³⁸⁴.

380- Yücel H.A.; a.g.e., s:27,28

381- "*Milli Eğitim Bakanlığı*" Türk Ansiklopedisi, C:24, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1976, s:171

382- Köklü E., Türkiye'de 1960 Sonrasında Kütüphanecilikteki Yenilikler (Yüksek Lisans Tezi), Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Kütüphanecilik Tezleri Dizisi, 2001,s:60,142

383- Başgöz İ., a.g.e.,s:78,79,107

384- Tunçay M., T.C.'nde Tek-Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931) 2.Basım, , Cem Yayınevi, 1989 s:236

HARF DEVRİMİ

Cumhuriyet devrinin halk devrimi ve milli kültür alanında halka yönelik bakımından en etkili hamlesi, Arap harflerinin yerine Latin harflerinin kabulüdür. Maârif Vekâleti içinde **22 Mart 1926** tarih ve 789 sayılı yasayla oluşturulan Dil Heyetinden başka **1928** yaz başında bir Encümen kurularak, Latin alfabesinin kabulü sorunu incelenmeye başlanmıştır. Derece, derece ilerleme yanlılarına karşı, Mustafa Kemal bu konuda hızlı hareket edilmesi gereğini vurgulamıştır. Gazi, **9 Ağustos 1928** akşamı, İstanbul Sarayburnu'nda Cumhuriyet Halk Fırkası'nın düzenlediği bir eğlencede, halka ilk kez yeni Türk harflerini açıklamıştır³⁸⁵. Mustafa Kemal buradaki konuşmasında şöyle diyordu.

*“Yeni Türk harflerini çabuk öğrenmelidir. Yeni Türk harflerini her vatandaşa, kadına erkeğe, hamala, sandalcıya öğretiniz. Bu vazifeyi yaparken düşününüz ki, bir milletin yüzde onu, yüzde yirmisi okuma yazma bilir, yüzde sekseni bilmezse bu ayıptır...”*³⁸⁶

Bundan sonra, kendi, ülkenin çeşitli yerlerinde tanıtma girişimleri yaptığı gibi, milletvekillerini de kamuoyunu hazırlamaları için seferber etmiştir. **23 Ağustos 1928**'de Gazi, Tekirdağ'ında yeni harfler üzerinde konuştu. Memurları tahta başına kaldırarak yeni harflerden imtihan etti. 25 Ağustosta Ankara'da Muallimler Birliği IV: kongresinde öğretmenler, yeni harfleri öğretmek için ant içtiler. 16 Eylülde Maarif Bakanlığında, Bakanlık Müsteşarları toplanarak, yeni harflerin uygulanması konusunda konuşmalar yaptılar. 21 Eylül'de Gazi, Cumhurbaşkanı sıfatı ile Başbakanlığa yeni harfler hakkın da bir resmi yazı gönderdi. 29 Eylül'de yeni harfler marşı bestelendi³⁸⁷. Nihayet TBMM'nin üçüncü döneminin ikinci toplantı yılının başladığı **1 Kasım 1928** günü, iki ay içinde bütün Türkiye'de uygulanacak olan yazı devrimine ilişkin 3153 sayılı yasa kabul edilmiştir. Kanun **3 Kasım 1928** tarihinde Resmi gazetede yayınlanarak kesinleşmiştir³⁸⁸.

MİLLET MEKTEPLERİ

1928'de Yeni Türk harflerinin kabulü ve tatbiki hakkındaki, kanunun çıkartılmasından on gün sonra yapılan bir yönetmelikle *“Millet Mektebi Teşkilâtı”* kurularak bir okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Atatürk, *“Ulus Okulları”* da adı verilen, Millet Mekteplerinde yazı tahtasının başına geçerek dersler verdi. Bakanlar kurulu **11.11.1928** günü yaptığı toplantıda Mustafa Kemal'e *“Ulus Okullar Başöğretmenliği”* sanını verdi.

1929 yılında başlayan Millet Mektepleri iki kurs şeklinde düzenlenmiştir. “A” ve “B” adı verilen kurslar dörder aylık dönemler halinde idi. “A” kursuna hiç okuyup yazması olmayan, “B” Kursuna biraz okuma yazma bilenler, eski yazıyı öğrenmiş olanlar devam edecekti. Okul binası olan şehir ve kasabalarda kurslar okul binalarında idi. Okul bulunmayan yerlerde kurslar gezici idi. Uygun bir odada veya açık havada açılacak idi. Kabul edilen bir kanunla 15- 45 yaş arasında bulunan ve okuyup yazması olmayan, kadın erkek, bütün vatandaşların bu kurslara devamı zorunlu kılındı. Kurslar 45 yaşını geçenlere zorunlu değildi. Fakat isterlerse onlarda bu kurslara devam edebilirlerdi³⁸⁹.

1928 -1929 ders yılında 17.000'e yakın öğretmenle 20.000'in üstünde dersane açılarak, erkek ve kadın 600.000 kadar vatandaşa okur-yazarlık diploması verilmiştir³⁹⁰.

385- Tunçay M., a.g.e. s: 236

386- Aydemir Ş.S.; Tek Adam, C:III, 1965, s:325

387- Aydemir Ş.S.; a.g.e, s:325,326

388- Tunçay M.; a.g.e., s:231,232

389-Başgöz İ.; a.g.e., s:121

390- Tunçay M.; a.g.e., 234,235

Edirne ili dâhilin de **1.12.1929** tarihinde 140 millet mektebi açılarak, 1658 kadın, 4180 erkek devam etmeye başlamıştır³⁹¹. Bu okullar daha sonra halk dershanelerine dönüştürülmüştür

Bu kurslar sadece okuma yazmayı öğretmiyor, vatandaşlara basit hesap ve sağlık bilgileri veriyor ve iyi bir vatandaş olmak için gerekli medenî bilgileri de öğretiyordu.

Halk Dershaneleri Müfredat Programı³⁹²

Birinci Devrede Okutulan Dersler

Dersler	Saati
Türkçe	6
Kuranı Kerim, Ulum-u Diniye	1
Hesab	2
Tarih	2
Malumat-ı Ahlakiye ve Hıfzı Sıhhiye	1

İkinci Devrede Okutulan Dersler

Dersler	Saati
Türkçe	3
Kuranı Kerim	1
Ulum-u Diniye	1
Hesab	2
Hendese	1
Coğrafya	1
Tarih	2
Malumat-ı Ahlakiye	1
Hıfzı Sıhhiye	1

Eğitim Bakanlığı bu kurslar için özel alfabeler, yalın ve iri yazılı okuma kitapları bastırdı. Ayrıca kursu bitirenlerin öğrendiklerini unutmaması için haftalık bir halk gazetesi yayınlamaya başladı. Gerek kitap, gerekse gazete, kurs öğrencilerine parasız veriliyordu. Özel yayınevi sahipleri de basit kitaplar ve resimli magazinler bastırarak bakanlığın yayınlarını desteklediler. Böylece ilk beş yıl içinde bir buçuk milyona yakın yetişkin okuma yazma öğendi. **1932** yılından sonra Millet Mektepleri eski hızını kaybetti. O yıl buralardan mezun olanların sayısı ancak 40 bin civarında idi³⁹³.

391- Kazancıgil R., Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi (1300-1994), İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları No:8, İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No:5, 1999, s: 144

392- Trakya Bilgi Demeti, No:1, 1923,s:24

393- Başgöz İ.;a.g.e.,s:121

HALKEVLERİ

Halkevleri, halkın genel kültür seviyesini yükseltmek amacıyla **1931** yılında kurulmuştur. Dört ilde birden açılmış olan halkevleri, Jön Türkler devrinden gelen Türk Ocaklarının yerine geçmiştir.

1930-31 yılında Halk Partisi, Türk Ocakları'nı Halk Evleri haline getirmeyi kararlaştırdı. Bu kurumların faaliyet programını başlıca kültür alanlarını içine alacak surette genişletti. Halk Evlerine şehirler ve köyler halkını cumhuriyet ve milliyetçilik esaslarına göre hazırlamak vazifesi verilmişti³⁹⁴.

İlk Halkevi, **19 Şubat 1932**'de Ankara'da açıldı. **1931 -1952** yılları arasında 478 Halkevi (*biri Londra'da*) 4322 Halkodası açıldı.

Halkodaları köylerde ve kasabalarda açılmıştı. Bu odalar, dil ve edebiyat, güzel sanatlar, tiyatro, spor, sosyal yardım, halk eğitimi, kütüphane ve yayın, köy kalkınması, müzecilik ve kültürel sergiler gibi alanlarda faaliyet göstermişlerdir. **26 Kasım 1951**'de halkodaları da hazinenin malı olmuştur.

5830 sayılı yasa ile halkevleri hazineye devredildi. Binaları da çeşitli amme amaçlarına tahsis edilmiş olarak kullanıldılar. Halkevlerinin kapatılması ile halkın sosyal gelişmesini hedef tutan çok faydalı bir devrime son verilmiş oldu³⁹⁵.

EDİRNE HALKEVİ

Edirne Halkevi **1932** yılında günümüzde Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılmakta olan binada açılmıştır. Bu bina, Haznedar Sinan Bey'in konakları olan arsa üzerinde, 1916 yılında Edirne halkının yardımlarıyla İttihat ve Terakki Kulübü adı ile Osmanlı mimarisi stilinde yedi oda ile büyük bir salon ve bir sahneden ibaret olmak üzere yapılmış, mütarekenin sonunda İttihat ve Terakki Kulüplerinin kaldırılması üzerine, burada Cemiyet-i İslamiye Dairesi kurulmuş, Cumhuriyet ilan edildikten sonra boş kalan yapı, Atatürk'ün Edirne'ye geldiği 1932 yılında onun isteği üzerine onarımdan geçirilerek Halkevi'ne dönüştürülmüştür³⁹⁶. “*Binanın planı ve iç süslemeleri Dr. Rifat Osman Bey tarafından yapılmıştır.*”

1934 yılında Uzunköprü Halkevi şubesi açılmıştır³⁹⁷.

“**6 Ok**” adı altında bir dergi yayınlayan Edirne Halkevi'nde, okuma odası açılmış ve bir de kütüphane kurulmuştur. Bu kütüphane'de bin kadar, Arap harfleriyle iki binden fazla yeni Türk Harfleriyle yazılmış kitaplar bulunuyordu. Halkevleri genel merkezi tarafından da buraya birçok kitap, gazete, mecmua göndererek burayı zenginleştirmişlerdir.

KÖY ENSTİTÜLERİ

Yeni harflerin kabul edilmesinden sonra, Köy Eğitiminin ve köye büyük ölçüde ve az zamanda bir öğretmen ordusu yetiştirilmesi konusu Maarif Bakanı Dr. Reşit Galip tarafından ele alındı. Dr. Reşit Galip, köy öğretmenlerinin hızlı ve bir takım metotlarla yetiştirilmesi için özel bir komisyon kurdu. Bu komisyonda, bakanlığın, Talim ve Terbiye Dairesi Reisi Tevfik Bey'den başka, Denizli Mebusu Necip Ali Küçükağa ve Balıkesir Mebusu Hayrettin Beyler vardı.

394- Karpat K., a.g.e.,s:63,304

395- Karpat K., a.g.e.,s:63,304

396- Peremeci O.N., Edirne Tarihi, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınlarından Sayı:6, 1939, s:80,349

397- 6 Ok, “Halkevleri”, Yıl:1, Sayı:8, s:2

Bu komisyonun çalışmaları sonunda, Mıntıka Muallim Mektepleri kurulması kararlaştırılmış. Fakat Dr. Reşit Galip'in bakanlıktan ayrılması ve bir süre sonra da ölümü üzerine gerçekleştirilememiştir. Fakat bir süre sonra Köy Enstitüleri kurulmuştur.

1934 - 35'te bu konu yeniden ele alındı. Atatürk bu konu ile yakından ilgileniyordu. Hatta köy enstitüleri kurulmadan önce köye acele öğretmenler bulunmasını tesviye eden bizzat kendisi idi. *“Dönemin Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan, parası olduğu halde eleman bulamadığından şikâyet etmişti. O zaman Atatürk:*

Ordudan terhis edilmiş açık göz onbaşı ve çavuşlardan bu konuda faydalanmanız mümkündür” tavsiyesinde bulunmuştur. Köyde öğretmenlik sistemi, Atatürk'ün bu tavsiyesine uyularak başladı. 1944 yılında askerden yetiştirilmiş öğretmenlerden köylerde 7000 den fazla insan hoca olarak çalışıyorlardı.

Köy Enstitüleri 17 Nisan 1940'ta çıkartılan 3803 sayılı kanunla kuruldu. Köy öğretmenleri hakkında da 4274 sayılı kanunla gerekli hükümler getirildi.

1944 yılında yurttan 20 köy enstitüsünde kız ve erkek öğrencilerin sayısı 16.400 idi. Bunlardan 1944'te 2000'i okullarını bitirmiş ve köylere gönderilmiş idi. Bunlarla birlikte köye sanat ve alet'te girdi. Her köye giden öğretmene 150 parçaya kadar varan aletler veriliyordu. Enstitülerde bina bizzat öğrenciler tarafından yapılıyordu. Enstitü arazileri ekilip biçildi. Enstitü imalathaneleri enstitülerin giyecek ihtiyaçları ile yapı, demircilik v.s. alanlarda faal kuruluşlar haline geldiler³⁹⁸.

Köy Enstitüleri 1940 yılında Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı döneminde, Türk köylerinin cehalet ve maddi geriliğinin kısa zamanda giderilmesi amacıyla kuruldu. Ne var ki, kuruluş kanunu meclisten geçirilirken bile enstitüler beklendiği kadar ilgi ve hevesle karşılanmadılar. Köy enstitüleri temelindeki fikir, kızlı erkekli köy çocuklarını devlet hesabına okutmak, enstitüden mezun olduktan sonra onları, köylere ve köy çocuklarına daha iyi tarım metotları ve sağlık bilgisi öğretmek üzere köylerine göndermekti. Köyün toplumsal hayatına karışıp köylülerle kaynaşabilmeleri için enstitüyü bitirmiş öğretmenlere köyde toprak ve ev veriliyordu. 1948'de Türkiye'de yirmi bir kadar enstitü kurulmuş, bunların mezun ve öğrencilerinin sayısı da 1950'de 25.000'e kadar yükselmiş bulunuyordu.

Tarlada ve sınıfta, fedakârlık ruhu içinde pratik eğitim gören enstitü mezunları, köylerdeki cehalet, yoksulluk, din taassubu ve köhne geleneklere karşı yeni rejimin açtığı savaşta kendilerini bu rejimin sancak taşıyıcıları ve temsilcileri sayıyorlardı. Bu enstitülerin mezunları arasında memleketin kültürel gelişmesine hizmet etmiş birçok değerli aydınlar vardır.

Birçok kız enstitü mezunu gönderildikleri köyün öğretmeni, ebesi ve sağlık memuru olmuş, köy hayatının vazgeçilmeyen bir parçası haline gelmişlerdir.

Köy Enstitülerini öğrencilerine kazandırdığı akılcı ve analitik tutumun köylüleri de etkileyerek onları sosyalist görüşlere doğru götüreceğinden korkuluyordu. Köylerin kötü sosyal ve ekonomik durumları karşısında, bu görüşlerin de sınıf mücadelesi doğuracağına inanılıyordu. Böylece solculuğun yarattığı korku istismar edilerek enstitülerin başlıca ilerici vasıflarına saldırılmaya başlandı. Şikâyetler sonucunda enstitülerde karma eğitim kaldırılarak kız öğrenciler iki ayrı enstitüde toplandı. Tarlada ve sınıfta görülen pratik derslerin sayısı da azaltılarak bunların yerine nazari kültür dersleri kondu. Böylece derslerin ağırlık merkezi “yapmak” ilkesinden “öğrenmek” ilkesine kaydırılmış oluyordu. Bütün bu değişiklikler köy enstitülerinin ilerici ve dinamik hüviyetlerini kaybetmeleri ile sonuçlandı. 27 Ocak 1954'te çıkartılan 6234 sayılı kanunla Köy Enstitüleri, köy öğretmen okulları adı altında öğretmen okulları ile birleştirildi³⁹⁹.

398- Aydemir Ş.S.; a.g.e, s:374-379

399- Karpat K., a.g.e, s:301-304

MAÂRİF ŞÛRASI

10.7.1933 tarihinde çıkartılan bir kanunla **Maârif Şurası** kurulmuş, ilk toplantısını **1939** yılında gerçekleştirmiştir.

Maârif Şurası daha önce toplanan Heyeti İlmiye'nin geliştirilmiş şeklidir.

Maârif Vekilliği Merkez Teşkilâtı Kanunu'nun üçüncü ve dördüncü maddeleriyle bir Maârif Şurası'nın kurulması kabul edilmiştir. Şu üyelerden meydana gelir.

1. Maârif Müsteşarı
2. Milli Talim ve Terbiye Dairesi Başkanı ve üyeleri,
3. Darülfünun Emini⁴⁰⁰ ve Darülfünun⁴⁰¹ her fakültesi ile Güzel Sanatlar Akademisi'nin her bölümünden ve Maârif Vekâletine bağlı Yüksek Mekteplerin⁴⁰² Muallim Meclislerince seçilecek birer müderris veya muallim,
4. Tedrisat Umum Müdürleri ve Kütüphaneler, Müzeler Müdürleriyle Mektep Müzesi Müdürü,
5. Maârif Müdürlerinden vekâletçe⁴⁰³ seçilecek iki kişi,
6. Her Lise ile Muallim Mekteplerinin⁴⁰⁴ Muallim Meclisince⁴⁰⁵ gösterilecek birer adaydan vekâletçe seçilecek üç kişi,
7. Maârif Müdürlerince gösterilecek birer aday arasından vekâletçe seçilecek iki İlk Tedrisat Müfettişi ve üç İlk Mektep muallimi⁴⁰⁶,
8. İhtisaslarından faydalanmak üzere vekâletçe davet olunacak yedi kişi.

Maârif Şurası üç yılda bir toplanır. Ancak, gerekli durumlarda Maârif Vekili Şûrayı toplantıya davet edebilir. Gündem konuları, bakanlıkça hazırlanarak, toplantıdan en az bir ay önce üyelere bildirilir.

10.VI.1923 tarih ve **2287** sayılı kanunla kurulması emredilen Maârif Şurası ilk toplantısını **1719 Temmuz 1939** tarihinde, ikinci toplantısını ise **1520 Şubat 1942** tarihleri arasında Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde yapmıştır⁴⁰⁷.

CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA VİLAYET MAÂRİF MÜDÜRLÜĞÜ “İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ”

Anadolu'da milli hükümetimiz kurulduktan sonra, ilk ve orta eğitim daireleri aynı hızla kurulmuştur. Vilayetlerde maârif müdürlükleri, merkezde Tedrisat-ı Tâliye Müdürlüğü, orta öğretim kurumlarının idaresiyle görevlendirilmişlerdi. Bu kurumlar doğrudan doğruya vilayet maârif idarelerine bağlıydılar. Merkez, maârif müdürlükleri vasıtası ile onları idare edecekti.

Büyük zaferden sonra merkez teşkilatı genişletildi. Teftiş heyeti, yüksek tedrisat dairesi, telif ve tercüme heyeti kuruldu.

789 nolu kanunla her vilayette bir maârif müdürü ve bundan küçük idari bölümlerde bir maârif memuru bulunuyordu⁴⁰⁸.

Maârif Müdürlüğü daha sonra Milli Eğitim Müdürlüğü adını almış. 5442 sayılı il idaresi kanunu ve 222 sayılı ilköğretim ve eğitim kanunları hükümleri gereğince illerde milli eğitim hizmetlerini yürütmektedirler⁴⁰⁹.

400- **Darülfünun Emini:** Üniversite Rektörü

401- **Darülfünun :** Üniversite

402- **Yüksek Mektep:** Yüksek Okul

403- **Vekâlet:** Bakanlık

404- **Muallim Mektebi :** Öğretmen Okulu.

405- **Muallim Meclisi :** Öğretmenler Kurulu

406- **İlk Mektep Muallimi :** İlkokul öğretmeni.

407- Ergin O., Türk Maarif Tarihi C:5, İstanbul, 1977, s:2009-2012

408- Yücel H.A., a.g.e., s:38

409- “*Milli Eğitim*” Türk Ansiklopedisi, C:24, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1976, s:173

EDİRNE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLERİ⁴¹⁰

ADI SOYADI	GÖREVE BAŞLAMA TARİHİ	GÖREVDEN AYRILDIĞI TARİH
1. Celil Bey	1922	1924
2. İsmail Hapip Sevük	1924	1927
3. Memduh Bey	1927	1928
4. Salim Bey	18.10.1928	31.08.1929
5. Salih Bey	26.10.1929	31.0.1933
6. Celal Mahir Bey	14.02.1933	22.10.1933
7. Şahap Akkay	02.11.1933	28.02.1939
8. Adil Ertoran	11.03.1939	30.05.1939
9. Yusuf Cemil Üner	29.07.1939	22.06.1945
10. Suphi Arman	17.08.1945	1948
11. Fahri Dilgen	1948	1950
12. Naci Berköz	1950	1952
13. Fazıl Gönen	1952	1954
14. Ahmet Altümsek	13.11.1954	03.06.1958
15. Bedri Alogan	1958	1961
16. Fuat Artun	29.09.1961	25.12.1963
17. Selahattin Ortaç	25.12.1963	15.10.1967
18. N.Güngör Kısaparmak	17.10.1967	15.10.1969
19. Mustafa Yerli	19.04.1969	24.06.1970
20. Recai Erayrıç	18.07.1970	
21. Necdet Anıl	17.07.1973	23.07.1974
22. Aytaç Açıkalın	11.09.1974	16.09.1975
23. Mahmut Ataman	12.08.1975	
24. Faruk Sükan	03.03.1978	10.01.1979
25. Ramazan Çetindağlı	12.03.1979	20.03.1980
26. Ruhi Pehlivan	25.01.1980	08.08.1983
27. Yılmaz Tufan	19.08.1983	13.11.1990
28. Zeki Bilgin İnanlı	11.03.1991	21.04.1994
29. Özkan Adalı	17.09.1994	25.03.1995
30. Reşat Küçükdemir	03.04.1995	15.02.2002 ⁴¹¹
31. Halil İbrahim Yıldız (Vekalet)	5.10.2001	06.01.2003
32. İsmet Görgülü (Vekalet)	11.12.2002	07.07.2003
33. Halil İbrahim Yıldız 34. (Vekalet)	07.07.2003	16.07.2003
35. Ali Zer (Vekalet)	16.07.2003	15.02.2005
36. Hulusi Beşiroğlu	15.02. 2005	Görevi devam ediyor.

410- Yöre, Sayı:6, Eylül-2000, s:43-46

411- "1995-2005" yılları arasında Edirne Milli Eğitim Müdürleri ile ilgili bilgiler, Edirne İl Müdürlüğünden alınmıştır.

MAÂRİF EMİNLİĞİ

Maârif Eminlikleri 1926 yılında kurulmuş, Türkiye 12 eğitim bölgesine ayrılarak, her birinin başına bir Emin “*eğitimden sorumlu üst düzey görevli*” atanmıştır⁴¹².

İlk, orta ve sanat mektepleri tamamıyla maârif eminlerinin idare ve teftişlerine verilmişti. Bu teşkilat 1931 yılına kadar devam etmiş; 29.6.1931 tarih ve 1834 nolu yasayla kapatılmıştır.

Maârif Eminliği kaldırıldıktan sonra, orta eğitim kurumları doğrudan doğruya ve teker teker orta eğitim dairesine bağlanmıştır.

Edirne Maarif Eminleri; Nail Reşit, Hüseyin Besim ve Hilmi Beydir⁴¹³.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA EDİRNE'DE KÜLTÜR HAREKETLERİ

EDİRNE MAÂRİF KONGRESİ

22 Şubat 1923 tarihinde Perşembe günü, Edirne Darül Muallimin⁴¹⁴ binasında, saat 14.30'da Edirne Valisi Şakir Bey'in konuşması ile başladı. Vali Bey konuşmasında:

“Burada Maârif Müdürü Celil Bey Efendinin teşviki ile toplandık. Amaç meslekte köklü bir bina kurmanın yollarını araştırmaktır. Hepimiz biliyoruz ki memleketimiz, ilim ve irfan sahasında hizmete muhtaçtır. Görev o kadar çoktur ki, bunları bulup, ortaya çıkarmak borcumuzdur.” Demiştir.

Vali Bey'den sonra, söz alan Edirne Maârif Müdürü Celil Bey:

“Kongrenin amacı; önce bilim sahasında doğruları bulmak ve araştırmak, sonra okullarla halk arasında ilişki kuracak erkek ve bayan öğretmenlerden oluşan bir komisyon oluşturmak.” Diyerek kongrenin amacını açıklamıştır⁴¹⁵.

TRAKYA'DA BİLGİ DEMETİ DERGİSİ

Edirne'de Muallimler Birliği tarafından R:1 Nisan 1329/M:1 Nisan 1923 tarihinde çıkartılmaya başlanmıştır. Ayda bir yayınlanan, bilimden ve eğitimden söz eden resimli bir dergidir. İstanbul, İkdam Matbaasında basılmıştır⁴¹⁶.

KURSLAR

Cumhuriyetin ilk yıllarında Edirne'de, kültür hareketleri çok genişlemiş, eğitmen kursları düzenlenmiş, bu kurslarından yetişen 500 kadar eğitmen ile Edirne ve Trakya'nın bütün köyleri sarılmış, en çok üç yıl içinde tüm köylerin eğitmen teşkilâtını tamamlamayı Maârif Vekâleti programına almıştır.

Lüleburgaz'da beş yıllık programa, bağlı bir öğretmen okulu açılmıştır.

Maârif Vekâletince, ziraat ve ekonomi alanında kültür kursları gibi, köyler için aşıklık, demircilik, marangozluk gibi kurslar açılmıştır.

412- Başgöz İ., a.g.e.,s:89

413- Yücel H.A., a.g.e., s:38,39

414- Günümüzdeki Edirne Lisesi binasında

415- Trakya Bilgi Demeti, No:1, 1923,s:24

416- Trakya Bilgi Demeti, No:1, 1923

Trakya'da başlayan bu köy sanayi kursları ile köy sanayine doğru, iyi bir adım atılmış olmaktadır⁴¹⁷.

TALEBE YURDU

Edirne'de, Umumi Müfettiş Sayın Kazım Dirik'in çalışmalarıyla bir talebe yurdu kurulmuştur. Lise ve ortaokula devam etmekte olan bu öğrencilerin **1937-1938** eğitim yılında sayısı: 37 kız, 105 erkektir.

Kız talebe yurdu, **1937-1938** eğitim öğretim yılında, Edirne Musevî Okulu'nun üst katında olup, erkek öğrenci yurdu ise Kaleiçi'nde idi⁴¹⁸.

Talebe yurdunun amacı; orta, küçük dereceli ve yoksul köylü, şehit, malûl subay ve memur çocuklarının az paralı veya parasız okutmak veya kurtarmaktır⁴¹⁹.

MÜZELER

Edirne'de biri Arkeoloji ve diğeri de Etnografya olmak üzere iki müze açılmıştır.

İlk Müze Arkeoloji Müzesi adı altında **1925** yılında Atatürk'ün emriyle Selimiye Câmî'si avlusu içinde bulunan, Selimiye Camii yanındaki Dar-ül Kurr'a Medresesinde açılmıştır⁴²⁰.

Etnografya Müzesi adı altında ikinci kez bir Müze yine Selimiye Câmî'sinin avlusunda bulunan Dar-ül Tedris adı verilen Medrese de **25 Kasım 1936**'da açılmıştır⁴²¹. Bu müzeye Milli Eğitim Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü para yönünden katkıda bulunmuş, Ankara ve İstanbul Müzelerinden bazı değerli eşyalar armağan edilmiştir.

Etnografya Müzesi ilk olarak Dâr-ül-sıbyan'da yani Selimiye Mektebi'nde **25 Kasım 1936** tarihinde açılmıştır. Edirne'nin kurtuluş gününe tesadüf eden müzenin açılış törenine, Cumhurbaşkanı Atatürk ve Başbakan İnönü telgraf göndererek katılmışlardır⁴²².

*General Kâzım Dirik
Trakya Umumi Müfettişi
Edirne*

Edirne'nin kurtuluş günü yıldönümü münasebetiyle halkın bana karşı gösterdikleri temiz hislerden mütehassis oldum. Teşekkür ederim. Koca Sinan'ın Dâr-ü subyan Kurağında Etnografya Müzesi'nin açılmasının sevinçli güne tesadüf etmesi de ayrıca memnuniyete şayandır. Muhafakiyetler dilerim.

*Reisicumhur
Kemal Atatürk*

*General Kâzım Dirik
Trakya Umumi Müfettişi
Edirne*

Edirne'nin kurtuluş yıldönümü ve Etnografya Müzesi'nin açılışı münasebetiyle gösterilen samimi duygulara hararetle teşekkür ve tebriklerimi sunarım.

*Başvekil
İsmet İnönü*

417- Peremeci O.N.; a.g.e. s:431,432

418- Peremeci O.N., a.g.e. s: 363

419- Peremeci O.N., a.g.e. s: 431

420- Peremeci O.N., a.g.e. s:432,438,439

421- www.discoverturkey.com/bakanlık

422- Peremeci O.N., a.g.e. s:432,438,439

Satın alma, kazı ve bağış yoluyla müzeye giren eserler çoğalmış, dolayısıyla ziyaretçi sayısı da artması üzerine yeni modern bir müzeye gereksinme duyulmuş, 1971 yılında Arkeoloji ve Etnografya Müzesi adı altında modern bir müze açılmıştır. Dar-ül Tedris Medresesindeki müze, Türk İslâm Eserleri Müzesi olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

ARKEOLOJİ VE ETNOGRAFYA MÜZESİ

Etnografya Seksiyonu: Girişte solda, Edirneli bir şahsın hediye ettiği tuğralı gümüş eserler ile diğer ev eşyalarından oluşan aile yadigârı bir koleksiyon, hemen yanında Selimiye Câmî'si mihrabına serilmiş olan Gördes tipi halı seccade ile XIX. y.y.'a ait Şarköy kilimleri yer almaktadır. Yine aynı sıradaki üç vitrinden ilkinde Osmanlı Padişahları döneminde basılan sikkeler, ikincisinde temel hafriyatları sırasında çıkan defineler, üçüncüsünde ise yurt dışına kaçırılırken gümrük kapılarında yakalanıp müzeye getirilen sikkeler bulunmaktadır. Sünnet ve Gelin Odasının duvarında bulunan XVII. yy. sonuna ait olan "*Edirnekarî*" yüklük dolabı kapağı devrinin en güzel örneklerinden biridir. El sanatları bölümüne geçmeden sağda ve solda bulunan vitrinlerde üzerinde çok çeşitli motiflerin bulunduğu çevreler ile Atatürk'ün Edirne'ye geldiği zaman kullandığı battaniyesi ve Balkan Harbinde kullanmış olduğu harita yer almaktadır. El sanatları bölümünde bir köy mutfağı, halı, kilim ve hasır dokuma tezgâhları, ayakkabı yapımında kullanılan aletler, çiftçilikte kullanılan tarım araç gereçleri ve bir fayton bulunmaktadır.

Arkeoloji Seksiyonu: Girişte sağda Atatürk'ün emriyle 1936-1939 yılları arasında yörede ilk defa yapılan tümülüs kazılarını gösteren fotoğraf panosu, solda ise Trakya'nın antik yerleşim yerlerini gösteren harita yer almaktadır.

Duvar boyunca taş eserler;

1. Yazıtlar
2. Mimari parçalar
3. Steller,

Olmak üzere üç bölüm altında sergilenmektedir.

Pişmiş topraktan yapılmış kadın başlarının yer aldığı vitrin, Antik Çağ'dan günümüze değin kadınların saç modellerini göstermesi yönünden ilgi çekicidir. Kaçak eserler vitrininde, yurtdışına kaçırılırken yakalanan çeşitli dönemlere ait eserler sergilenmektedir.

TÜRK İSLÂM ESERLERİ MÜZESİ

Eserler Selimiye Câmî'si avlusu içinde bulunan Dar-ül Tedris Medresesinde; "*Pehlivanlar Odası, Tekke Eşyaları Odası, Çorap Odası*⁴²³, *İşleme ve Levha Odası, Silâh Odası I-II, Balkan Harbi Odası, Çini ve Seramik Odası, Sarayıçi Odası, Edirne Misafir Odası, Mutfak Eşyaları Odası, Ölçü Aletleri Odası, Ağaç İşleri Odası I-II, Galeri*" adı altında 14 odada; sergilenmektedir⁴²⁴.

423- Bu odada sergilenmekte olan eserleri T.Ü.Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Özden Vural armağan etmiştir.

424- www.discoverturkey.com/bakanlık

EĞİTİMDE, SALTANATTAN CUMHURİYETE GEÇİŞ DÖNEMİ OLAN 1900-1924 YILLARI ARASINDA EDİRNE'NİN İLK VE ORTA ÖĞRETİM OKULLARI

DR. RIFAT OSMAN BEY'İN KALEMİNDEN ORTA DERECELİ EDİRNE OKULLARI

Bu bölümde, Edirne sevdalısı, Dr. Rıfat Osman Bey'in⁴²⁵ kaleme aldığı, hayatta iken bastıramadığı ve bugüne kadar da yayınlanmamış olan *“Edirne'de 25 yıl”* adlı eserinin Edirne Okulları bölümünü buraya, onun yazmış olduğu şekilde üzerinde değişiklik yapmadan, dilini sadeleştirip, yazısını da değiştirerek alıyoruz.

Dr. Rıfat Osman Bey, kendi el yazısı ile yazmış olduğu *“Edirne'de 25 yıl”* adlı bu eserin orijinali günümüzde Ankara'da Türk Tarih Kurumu arşivinde bulunmaktadır. Buradan alınan bir kopya da, T.Ü.Tıp Fakültesi Dr. Ratıp Kazancıgil Kütüphanesi Dr. Rıfat Osman Bey bölümünde yer almaktadır.

Şimdi, önce Dr. Rıfat Osman Bey'in, okullarla olan ilişkisini, daha sonra da, tespit ettiği Edirne Okullarını, onun kaleminden öğreneelim.

EDİRNE'DE OKULLAR

Bu konuya başlarken, Evliya Çelebinin tanıklığına başvuracağız. Değerli tanığımız diyor ki;

Ebcet okuyan çocuklar okulu: Evvela on dört adet sultanlar câmi'i'nin her birinde küçük çocuklar için bir okul vardır.

Son senelerde, memleketimizde olduğu gibi, medeni toplumların hepsi, bir çocuk siyaseti izleyerek, kimsesiz ve fakirlerin korunmasına, gençliğin eğitim ve öğrenimine özen göstermektedir. Çocuk Esirgeme Derneğimizin çok geniş çalışmasını sağlamak için, hükümetimizin, gösterdiği koruyucu yardımları, halkın ilgisi, henüz başlanılan bu işte de büyük başarılar sağlanacağını göstermektedir.

Eserimizin yazı programını sürdürme zorunluluğunda bulunduğumuz için, bu yolda, daha fazla sözü uzatmayacak isek de, geçmişlerimizin de bir çocuk siyaseti takip ettiklerinin, Evliya'nın yazdığı şu *“Toplunun ciğer köşeleri”* benzetişini okuyarak övünç ve sevinçle öğreniyoruz.

Türklerin, sosyal ve bilimsel özelliklerini görmemeğe yemin etmiş kitlelerle uğraşmayarak, bu vesile ile haklarımızı duyuracağız.

425- **Dr. Rıfat Osman Bey (1874-1933):** Rıfat Osman Bey 1874 yılında İstanbul'da Üsküdar'da doğdu. 1933 yılında Edirne'de öldü. Mekteb-i Tıbbiyeden mezun oldu. Alman Prof. Dr. Robert Reider'in yetiştirdiği ilk radyologlarımızdandır. Rıfat Osman Bey, çok yönlüdür. O Hekimdir, Radyologdur; Edirne ve Selanik Merkez Asker Hastanelerinin, Edirne Belediye Hastanesinin radyoloji servislerini o kurmuştur. Ressamdır; Karakalem ve sulu boya ve yağlı boya eserleri ile bu yolda hünerlenen ilk tabibdir. Mimardır, Edirne Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılan binanın hem mimarı hem mühendisidir. Edirne Bedesten merkezi önündeki çeşmenin mimarıdır. Edirne Memleket hastanesi, Kırklareli Asker Hastanesinde onun çizmiş olduğu projeler uygulanmıştır. Fotoğrafçıdır, Yazardır, Tarihçidir, Kütüphanecidir, Müzecedir, Öğretmendir, Edirne okullarında öğretmenlik yapmış, Hıfzı Sıhha dersleri vermiş, okul hekimliği yapmıştır.

Bugün olduğu gibi geçmişte de, çocuklarımıza ciğerlerimizin köşesi değerini vererek bağırılarımıza basmış olduğumuzu söyleyeceğiz.

Özetle, hiçbir şeyi göz ardı etmemiş bir toplumuz.

Evlîya Çelebi'nin adlarını yazdığı başlıca üç okuldan; **Muradiye**'deki son senelerde yıktırılmış, **Eski Câmî** yanındaki ise birkaç asır önce yanmıştır.

Selimiye Okulu ise, câmîin yakınında sağlam bir halde durmakta olup, Mîmar Koca Sinan'ın zarif ve değerli eserlerindendir.

On yıl önce, **Müfettiş Gani Bey**'in ele almasıyla, Selimiye Câmî'i içindeki kütüphanenin taşınması ve şehir kütüphanesi kurulması için tamir edilmiş ise de, mütarekenin başlamasıyla yüzüstü kalmıştır.

30 -40 yıl öncelerine kadar Edirne'de yüz ellinin üstünde küçük çocuklara ait okullar var imiş. Çocukluğumuzda (*mahalle mektebi*) denilen bu okulların, **III. Selim**'in yeni düzenlemelerinden sonra bu okulların sayılarında artış ve binalarında genişleme olduğu görülmektedir.

Edirne'nin meslek sahibi üstatlarının sonuncusu olan **Kirişhaneli Müderris Hafız Ali Efendi**'den öğrendiğimize göre, **III. Selim Han** tarafından **H:1019/M:1611** da gönderilen bir emir ile Edirne'nin değişik semtlerinde yeniden 13 küçük çocuk (*sıbyan*) okulu adıyla karışık (*Muhtelir*) okul kurulup, yapılmıştır.

Eski okullarımız, büyükçe bir odadan oluşurken, bu okullarda ayrıca öğretmen odaları, teneffüs yerleri, bahçeler yapılmış ve içme suları sağlanmıştır.

Adlarını yazacağımız okullardan bazıları **H:1119/M:1707** da yapılanlardır.

SENELERE GÖRE EDİRNE ERKEK İLK OKULLARI

Okulların Adları ve Yerleri	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı:				Bilgi
		R:1309 /M:1 893/94	R:1310 /M:189 4/95	R:1317 /M:190 1/02	R:1301 /M:188 5/86	
Selimiye Okulu	2	110	110	65	
Kirişhane'de Taş Mektep	4	160	185	210	110	H:1119/M:1707 tarihinde yapılan okuldur.
Ayşekadın	1	85	86	65	60	
Taşlık	1	91	91	50	60	
Nümune -i Terakk i (Özel)	129	
Muradiye	2	145	150	120	H:1119/M:1707 tarihinde yapılan okullardandır.
Karabulut	2	83	108	115	H:1119/M:1707 tarihinde yapılan okullardandır.
Konyalı	1	52	46	43	H:1119/M:1707. tarihinde yapılan okullardandır.
Yıldırım	1	31	28	40	
Üç Şerefeli	1	65	85	89	
Yeni İmaret	2	90	91	87	
Yâkup Kılari (Kadriye)	30	31	30	Kadri Paşa yaptırmıştır.
Toplam	17	942	1140	889	325	

SENELERE GÖRE EDİRNE KIZ İLK OKULLARI

Okulların Adları	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı:				Bilgi
		R:1309 /M:1893/94	R:1310 /M:1894/95	R:1317 /M:1901/02	R:1301 /M:1885/86	
Çiçekçi	1	140	120	28	Kadriye
Nümune-i terakki (Özel)	35	45	
Mekteb-i İptidai-i Hamidiye (Özel)	1	80	65	Yeşilce
Yeşilce	1	85	80	45	35	Kanlı Pınar
Tahmis	1	48	41	
Kuşdoğan	1	68	85	82	
Şekerci	1	85	80	
Güzelce Baba	1	38	45	
Hacı Yahya Efendi	1	110	105	
Yıldırım	1	15	15	40	
Toplam	9	1589	716	167	173	

RÜŞDİYE OKULLARI “Sanayi Okulu Bitişğinde”

Adı:	R:1309/ M:1893/ 94	Öğrenci Sayısı:			Öğretmenler:
		R:1310/ M:1894/ 95	R:1317/ M:1901/ 02	R:1301/ M:1885/ 86	
Birinci Rüşdiye Okulu	35	
İkinci Rüşdiye Okulu	115	102	
Kız Rüşdiyesi	132	30	132	110	
Toplam:	282	132	132	110	

R: 1310/ M:1893-94 YILI İLK OKULLARIN DERS PROGRAMLARI

Birinci Sene	İkinci Sene	Üçüncü Sene	Dördüncü Sene
Osmanlı Alfabesi	Kur'an	Kur'an	Kur'an Tecvit
..... Şerife	Hal ve Gidiş (<i>İlm-i hal</i>)	Tecvit	İbn-i Hal
Okuma	Okuma	İbn-i Hal	Hisap
Zihni Hisap	Hisap	Hisap	Tarih
	Hatt (<i>Yazı</i>)	Osmanlı Grameri	Gramer
		Hat (<i>Yazı</i>)	Coğrafya
			Hat

ERKEK RÜŞDİYE OKULLARININ R:1310/ M:1894/95 YILI DERS PROGRAMI

Ders Programı			
Birinci Sene	İkinci Sene	Üçüncü Sene	Dördüncü Sene
Arapça (<i>Risale-i Erbaa</i>)	Arapça	Arapça	Arapça (<i>Emsile ve bina</i>)
Fârisi (<i>Gülistan</i>)	Farsça (<i>Gülistan</i>)	Farsça	Din Bilimi
Türkçe (<i>Osmanlıca kuralları</i>)	Türkçe (<i>Osmanlı Grameri ve İmla</i>)	Türkçe	Türkçe
Hisap	Fransızca	Hisap (<i>Küsürat</i>)	Hisap (<i>Dört İşlem</i>)
Fransızca	Hisap (<i>Kesirler</i>)	Coğrafya (<i>Tabi'i Coğrafya</i>)	Yazı
Osmanlı Coğrafyası	Coğrafya (<i>5 kıta</i>)	Fransızca	
Fezleke (<i>Osmanlı Tarihi</i>)	Osmanlı Tarihi	Resim (<i>Tersim-i Hutut</i>)	
İlm-i Belagat (<i>ihya-ul kelim</i>)	Resim (<i>Kara Kalem</i>)	Hatt	
Tarama Resim	Hatt		
Hat			

KIZ ÖĞRETMEN OKULU DERS PROGRAMI

Ders Programı			
Birinci Sene	İkinci Sene	Üçüncü Sene	Dördüncü Sene
Kur'an	Arapça	Arapça	Arapça
Din Bilimi	Farsça	Farsça	Farsça
Osmanlıca	Türkçe	Türkçe	Tarih
Türkçe Okuma	Dikiş	Coğrafya	Hisap
Yazı	Hatt	Dikiş	Münşaat
Hisap		Hatt	Dikiş
Hatt		Piyano	Hatt
			Piyano

İLK ÖĞRETMEN OKULU PROGRAMI
“Eğitim Süresi Bir Sene”
Kuruluş Tarihi: 4 HAZİRAN 1883 (28 RECEP 1300)

Ders Programı:
Din Bilgisi
İlm-i Mehariç ve Tecvit
Hisap
Osmanlı Coğrafyası
Türkçe Kuralları
Hüsn-ü Hatt (<i>Kaligrafi</i>)

MEKTEB-İ İDÂDİ-İ MÜLKİ
“SİVİL LİSE”

Ders Programı			
Birinci Sene	İkinci Sene	Üçüncü Sene	Dördüncü Sene
Din Bilgisi	Din Bilgisi	Din Bilgisi	Din Bilgisi
Arapça	Farsça	Arapça	Arapça
Farsça	Türkçe	Türkçe	Farsça
Usul	Coğrafya	Coğrafya	Türkçe
Osmanlı Coğrafyası	Hisap	Hisap	Hisap
Hisap	Güzel Yazı	Güzel Yazı	Fransızca
Hatt	Rumca	Fransızca	Resim
Resim	Bulgarca	Hemdese	Güzel Yazı
Rumca		Tarih	Rumca
Bulgarca		Resim	Bulgarca
		Rumca	
		Bulgarca	

Beşinci Sene	Altıncı Sene	Yedinci Sene
Din Bilgisi	Din Bilgisi	Din Bilgileri
Arapça	Fransızca	Fransızca
Türkçe	Hisap	Hisap
Fransızca	Cebir	Cebir
Hisap	Coğrafya	Trigonometri
Hendese	Tarih	Kozmografya
Coğrafya	Fizik	Mekanik
Tarih	Kimya	Tarih
Defter Usulü	Kanunlar	Fizik
Fenni Bilgi	Edebiyat	Kimya
Resim	Resim	Hıfzıssıhha
Güzel Yazı	Rumca	Edebiyat ve Ahlak
Rumca	Bulgarca	Resim
Bulgarca		Rumca
		Bulgarca

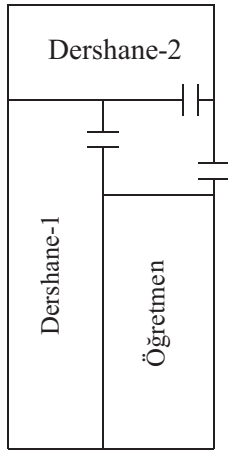
İKİ SINIFLI ÖĞRETMEN OKULU

Lâri Câmî'i Medresesi'nde idi. **R:1319/M:1903/04** senesinde iki sınıflı olmuştur. Baş öğretmeni, **Müfti Hafız Nûri Efendi** idi.

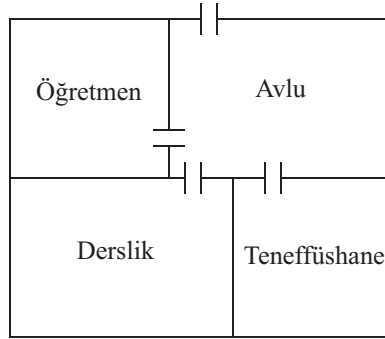
Program: Türkçe, Osmanlı Tarihi, Osmanlı Coğrafyası, Hesap, Hendese, Farsça, Arapça, Kur'an-ı Kerim, Din Bilgileri.

R:1327/M:1911/12 tarihinde yatılıya çevrildi. Üç sınıflı öğretmen okulu; Kadirhane sokağında, Sarıcapaşa'ya çıkılan yokuş başındaki, Kadri Paşa konağında kurulmuştur. Öğrencilerin yatakhaneleri, Tophane yokuşu başında, bu yıl yıktırılan Şadırvanlı Tekke civarındaki Ahmet Paşa ve sonra Abuk Paşa konağı denen büyük konakta idi.

Programları: Türkçe, Genel Tarih, Genel Coğrafya, İktisadi Coğrafya, Hisap, Hendese, Farsça, Arapça, Kur'an-ı Kerim, Din Bilgileri.

Karabulut

Kirişhane (Taş Mektep)

İkinci Dershane **R:1310/M:1894/95** tarihinde yıktırıldı.

Kirişhane'de **Yeşilce Okulu**'nu **H:1248/M:1832** tarihinde **Buzcu Hacı Ali Efendi** adında bir hayır sahibi tamir ettirmiştir.

Tamir Kitabesi

*Fi Mekteb-i Muallim-i Subyan ve tilavet-ı Kur'an
Sahib-ül hayrat merhum buzcu el hac Ali İbni elhac
Mustafa fi mahlası yeşili yem yeşil tezyin olundu*

*Sene 1248
Muhlis Yeşili Yemyeşil
Sene 1348*

MÜLKİYE RÜŞDİYE OKULLARININ DURUMU VE YERLERİ

Hacı Uveys Medresesi, ve civarında bulunan Birinci ve İkinci Rüşdiye Okulları, Sanayi Okulu hakkında bilgi verildiği gibi, binaları yıkıldığından dolayı, **Birinci Rüşdiye Okulu**; Taş Odalarda, toplanan yardımla, Rahmetli **Kadri Paşanın** yaptırdığı binaya ve **İkinci Rüşdiye**'de Selimiye Okuluna, “*Mimar Koca Sinan Caddesindeki Gazi İlkokulu binasından önce, adı geçen yerde bulunan binaya*” taşınmışlardır.

Daha sonra **Kadri Paşa Okulu**, Kız Rüşdiyesi'ne çevrilince, **Birinci Rüşdiye** Lise Okuluna ve sonra Taş Mektebe taşındı ve **R:1302/M:1886/87** de kaldırılarak öğrencileri **Birinci Rüşdiye**'ye verilmiştir.

Birinci Rüşdiye'nin öğretmenleri **Osman ve Habibullah**, **İkinci Rüşdiye**'ninki **Hacı Mehmet ve Mahmut Efendi**'dir. Okulun kaldırılmasında, **Osman Efendi** emekliye ayrılıp **Habibullah Efendi**, Birinci Rüşdiye'ye Fransızca öğretmenliğine “**Gül Sait**” takma adıyla **Yüzbaşı Sait Efendi** ve **Hüsn-ü hat “güzel yazı”** öğretmenliğine de **Sâdık Efendi** atanmıştı.

Hacı Mehmet Efendinin ayrılması üzerine **R:1309/M:1893/94** da Dimetoka'dan eski **Müftü Hilmi Efendi** gelerek baş öğretmen olmuştur.

R:1312/M:1896/97 ve **R:1313/M:1897/98** de ilkokul sınıfları kurulmuş, burada dört sene kalarak, Arasta'nın yan kapısı civarındaki eski Selimiye Câmi'i Sübyan Okulunda kurulan okula gelmişler ve Rüşdiye, Hilmi Efendi yönetiminde üç sınıflı olarak kurulmuştur.

Bu binanın bir bölümü, Selimiye Câmi'inin eski sıbyan okulu iken, **H:1273/M:1857** tarihinde, Eğitim Bakanlığı'ndan bir görevli gönderilmiş, binanın ön kısmına da, bazı ekler yapılarak, bir bölümü ilk okul, öbür bölümü de **Da'r-u'l Kur'a** olmuştur. Edirne ileri gelenlerinden Hacı Şerif ve Hüsnü Beyler tarafından verilen altmış bin kuruşla da, bir üst kat eklenerek yenilenmiş ve 1895 yılında Rüşdiye'ye dönüştürülmüş idi.

EDİRNE'DE ASKERİ OKULLAR

ASKERİ İDÂDİ OKULU

İllerde, **Mülkiye Mektepleri** genel adı altında, Eğitim Bakanlığı'na (*Maârif Nezareti*) bağlı okullar gurubu yanında, ordu merkezlerinde de, **Yüksek Askeri Okullar**'ın hazırlık bölümleri olarak **Askeri Okullar** kurulmuş idi.

Bu arada, Edirne'de ilk **İdadi-i Askeri**, saat ve yangın (*itfaiye*) kulesi bitişiğinde, Edirne'nin cephaneliği yerinde **H:1255/M:1839** tarihinde, Askeri İdadilerin kurulmasından sonra, **H:1262/M:1846** yılında yapılmıştır.

Bu okulun ilk teşkilatına ait bilgi bulamadık. Bu okul, bir yangından sonra yandığından **H:1282/M:1870** tarihinde **Vali Hurşit Paşa**'nın başlatmasıyla eski saray arsasında yapılmıştır. **H:1265 -1285 /M:1849-1868** yılları arasında eğitim ve öğretime nerede devam edildiği öğrenilememiştir.

Edirne eski sarayı arsası, zaman aşımıyla mütevellî⁴²⁶ Sıdika Hanım⁴²⁷ sahipliğine geçmiş olup, İdâdi Okulu'nun bu yerde yapılmasına karar verilerek, kamulaştırılmasına başlandığı sırada, Sıdika Hanım, arsasını bedelsiz olarak hükümete bağışlamıştır.

426- **Mütevellî**: Bir vakfın idaresi kendisine verilmiş olan.

427- Zenginliği yanında hayırsever olan Sıdika Hanım, Hatip Ali Efendi adında bir kişinin hanımı olup Kirişhane'de Süleymaniye Câmi'i mütevellisi idi. Selimiye Câmi'i civarında taş odalarda, Zehr-i Mar Câmi'ine yakın köşedeki evinde oturan bu hanım, zamanını, aciz, kimsesiz, ve yaşlı dullara yardımla geçirmekte idi. (Nalbur Ahmet Efendiden duyduğum sözler) Yaşam hikayesine ait başka bilgiler bulamadım.

İlk yapılan kısım, Belediye Hastahanesi⁴²⁸ yönündeki dâiredir. **R:1294/M:1878/79** Rus istilasında işgal olunarak, hastahane olarak kullanılmış, sonraları sebepsiz olarak yakıldığı söylenebilir.

Sonradan, binanın genişletilip, yeniden yapılmasına gerek görülerek, Muradiye yokuşu yönündeki kısım **H:1309/M:1892** senesinde eklenmiştir.

Şehrin sayılı yapılarından, iki katlı, büyük bir bina olup, **1920** tarihlerinde iki yüz elli öğrencisi vardır.

Yapılışının bitiminde, Vilayet Defterdarı olan **Sâdûllah Bey**'in yazdığı tarih, büyük kapısı üzerine konmuştur.

TARİH

*Şah-ı zaman Abdülaziz Han'ın hemîşe himmeti
Cehli cihandan ref için mektepleri umrânedir*

*Oldu memalik pür şeref mağbut âsâr-ı selef
Tahsil-i ilme her taraf asrında bir dürr-i selanedir*

*Sâdi niyet eder tarihi kıl-k-i hüner
Alâ yapıldı mektep îdâdî-i şâhânedir*

H:1287/M:1870/71

Edirne Askeri İdâdisi kaldırıldığından, binası, şehrin, Yunanlılardan geri alındığı zaman bir süre boş kalmış, birkaç sene de Şark Tütün Şirketi tarafından depo olarak kullanılmış ve **1927** senesinde **Kız Öğretmen Okulu Müdürü Selahattin Bey**'in gayretleriyle 30-40 bin lira harcanarak, Maarif Emaneti Mîmarı **Kemalettin Bey**'in sorumluluğunda tamir edilip, bâzı bölümler eklenerek **Kız Öğretmen Okulu** buraya taşınmıştır.

Edirne Askerî İdadisi teşkilatına dair bulduğumuz en eski bilgiler **R:1301/M:1885/86** yılına aittir. Bu tarihte okul müdürlüğü vekilliğinde kol ağası rütbesinde bir kişi ve tâlim ve terbiyede iki kol ağası, iki yüzbaşı, iki üsteğmen bulunmaktadır.

Okulun toplam 51 öğrencisi olup ders süresi üç senedir.

Bu yılların ders programına ait elde edilen belge:

Ders Programı		
Birinci Sene	İkinci sene	Üçüncü Sene
Kitabet	Kitabet	Kozmolografya
Fransızca	Fransızca	Muvazenet-i Ecsâm-ı Sulbe (Katı mesmeler dengesi)
Eski ve Ortaçağ Tarihi	Son Dönem Tarihi	Genel Tarih
Osmanlı Coğrafyası	Müsellesat	Fransızca
Adi Cebir	Handese Usulü	Kitabet
Hendese Usulü	Resim (tarama)	Resin ve Tarama
Resim		

428- Edirne Belediye Hastanesi günümüzde ki Kız Meslek Lisesinin yerinde idi.

Okulun, bu tarihten itibaren öğrenci sayısı artarak **R:1317/M:1901/02** tarihlerinde 422'ye çıkmıştır.

Okul, binbaşı rütbesinde bir müdür ile kol ağası rütbesinde bir ders nâzırı yönetiminde olup, iki kol ağası, üç yüzbaşı, iki üsteğmen ve üç teğmen rütbelerinde on kişilik bir subay kadrosuna sahiptir.

Mukayeseli Cetvel											
I. Nüfus Kısmı						II. Okullarda öğrenci sayısı kısmı					
Senesi	Türk	Rum	Ermeni	Musevi	Bulgar	Genel Nüfus	Türk	Rum	Ermeni	Musevi	Bulgar
1883 1301	-	-	-	-	-	53347	1084	1676	395	1233	713
1891 1309	-	-	-	-	-	-	2093	2604	451	1250	839
1893 1310	-	-	-	-	-	-	2426	1946	436	1680	648
1901 1317	26547	15952	3650	833	2525	56707	2087	2724	461	?	15009

ASKERİ RÜŞDİYE

İlk kuruluşundaki yeri bilinmeyip, son zamanlarda öğrendiğime göre Kadiriye caddesindeki büyük bir evde imiş.

Okula, **R:1301/M:1885/86** senesinde 143 öğrenci kayıtlıdır. Ders süresi dört yıl olup programları şunlardır:

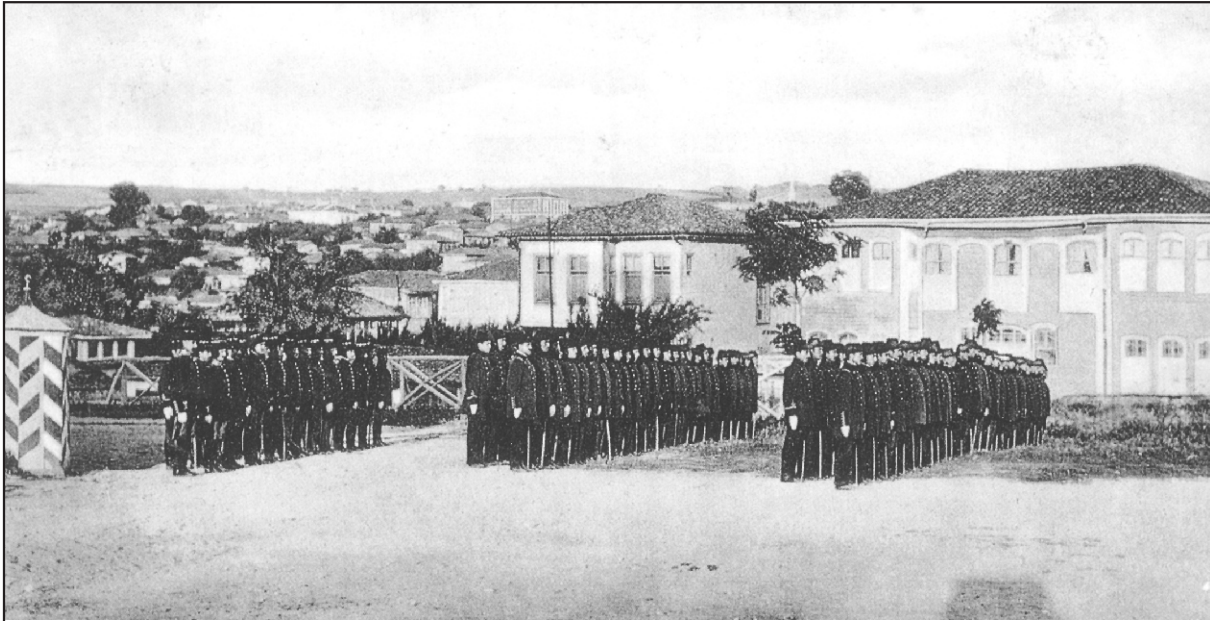
Ders Programı			
Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	Üçüncü Sınıf	Dördüncü Sınıf
Esma-i Türki (<i>Türk Adları</i>)?	Arap Grameri ve Fars Grameri	Tecvit ve Osmanlıca Kurallar	Mantık ve Uygulama
Hikâye-i Fetihçe (<i>Fetih Hikâyesi</i>)	Türkçe İmlâ (<i>Yazı</i>)	Türkçe İmlâ ve Fransızca Yazı	Fransızca
İlm-i Hal	Fransızca	Hisap	Hisap
Türk Güzel yazı	Hisap	Farsça Kuralları	Osmanlı Coğrafyası
	Fransızca ve Türkçe Güzel Yazı	Fransızca Güzel Yazı	Defter Usulü
		Coğrafya	Resim
		Resim	Türkçe İmlâ
			Hendese
			Fransızca Güzel Yazı

Okul, kolağası rütbesindeki bir müdürün yönetiminde, bir yüzbaşı, iki üsteğmenden oluşan bir dahiliye subayları gurubuyla, teğmen rütbesinde dört, ve ilmiyeden müderris rütbeli üç hoca ile mülkiyeden diğer iki öğretmenden oluşan, dokuz kişilik bir ders verme heyeti vardır.

Hâlen, Fil Yokuşu'ndaki ilkokul, **R:1302/M:1886/87** tarihinde, harap bir halde bulunan Araplar Han'ı arsasına yapılan **Askeri Rüşdiye** binasıdır⁴²⁹. Öğrenci sayısı da **R:1317/M:1901/02** de 205'e yükselmiştir. Bu tarihte okulun; kolağası rütbesinde bir müdür yönetiminde bir yüzbaşı, iki üsteğmen dahiliye subayı ve binbaşı, kol ağası rütbelerinde birer ve teğmen rütbesinde üç, ilmiyeden üç ve mülkiyeden üç olmak üzere toplam, on hocadan oluşan bir ders grubu vardı.

Ders programlarında bir değişiklik olmayıp sâdece “*Din Bilgisi*” eklemiştir.

Edirne'de bir de askeri ilkokul bulunduğu öğrenilmiş ise de yerine ve diğer niteliğine ait bir bilgi elde edilememiştir.

Edirne Askeri İdâdi Okulu ve Öğrencileri

R:1317/M:1901/02 TARİHİNDE EDİRNE MEDRESELERİ

Ders programlarında bazı yeni bilimler bulunan 23 medrese 880 öğrenci kaydı vardır.

Öğretmen olarak ilmiyeden müderris (*Profesör*) payeli bir öğretmen bulunmaktadır. Son teşkilat gereğince kapatılmıştır.

Bunlardan Seraciye Medresesi bazı resmi kayıtlardaki bilgiler, tarihi yönden çok hatalıdır.

Seraciye Medresesi'ni, Seraceddin Efendi adında bir kişinin yaptırdığı resmi kayıtlarda yazılı ise de, bunu yaptıran, ünlü Ramazan oğullarından (*Pir Mehmet Saraç Bin Remezan*)'dır.

İkinci bir hata da Sarıca Paşa Medresesi'nin, *Sarıca Paşa* tarafından yaptırılmış olduğu fikridir.

Halbuki, *Sarıca Paşa* medresesini yaptıran, Edirne Şehreminlerinden “*Edirne Belediye Başkanlarından*” *Câfer Çelebi Zâde Mehmet Emin Efendi* olup, bundan dolayı eski kayıtlarda Sarıca Paşa Medresesi denilmeyip, “*Medrese-i Eminîye*” olarak kayıtlıdır.

Bu okulun ciddi olarak yenilenmesiyle, memleket sanat hayatının pek modern bir kurumu haline gelmiştir.

429- Bu okul, sonradan İlkokul olmuş iken 1982 istilasında Kemal Paşa adlı bir komutan (Tüm General) yıktırıp yerine Orduevi inşa ettirilmiştir. Mesleğine manevi ihanet RK.

SANAYİ MEKTEBİ

İlk kuruluş tarihi **Melce-i eytam 12 Ocak 1879** Cumartesi'dir. Edirne yatılı okullarının en eskisi olmakla beraber, memleketimizde kurulan ve fakir çocukların korumalarını üslenen kurumların da en değerlisidir.

İlk kuruluşunda **Melce-i eytam “Yetimhane”** adı verilmiştir.

Okul, önceleri Şeceriye ve sonraları Horozlu Medresesi adıyla bilinen Hacı Uveys Medresesi'nde kurulmuştur.

Kurulmasının nedeni, rahmetli **Hacı Salim Efendi** tarafından şu şekilde anlatılmıştır:

R:1294/M:1878/79 Osmanlı Rus Savaşının sonunda ve Rusların dönmesiyle, Edirne sokaklarında kimsesiz küçük çocukların debelendikleri, bunların çokluğuyla beraber, hallerindeki üzüntü verici perişanlık, halkın merhametini çekmekte iken, İngiliz Konsolosunun, bir iki İngiliz turisti ile Eski Câmî ziyaretinde, bu çocuklardan kalabalık bir grubun etraflarını sararak, para ve ekmek istemeleri, bu sırada, konsolosla beraber, yanındaki turistlerin rahatsız edilmiş bulunmaları üzerine, belde ileri gelenlerinden birkaç kişi, **Vali Müşir Rauf Paşa'ya** başvurarak, devlet ve devletin şerefiyle uyuşmayan bu ağır görünüşe bir son verilmesini istemeleri neden olmuştur.

Rauf Paşa H:1295/M:1878 yılı başında bu çocuklardan, yetim ve ana babası olmayanlarını ayırarak, 180 erkek ve 125 kız çocuğu, adı geçen medrese ile civarındaki binalara yerleştirip, yiyecek ve içeceklerini sağlayarak, adı geçen **Hacı Salim Efendi**'yi de müdür olarak atamıştır⁴³⁰.

Komasyon aracılığı ile bu çocuklardan, erkek olanlara siyah cepken, kırmızı fes, kuşak ve aynı renkle pabuçlar giydirilmiş, kız çocuklarına da uygun elbiseler yaptırılmıştır.

Hindistan Müslümanları yardımından olup, göçmelerin iskânlarına ayrılan 35 bin liranın yarısı olan 17500 lira bu kuruma ayrılmıştır⁴³¹.

Bu şekil, eski sadrazamlardan, teşkilatçı, kurucu **Kadri Paşa'nın Valiliğine** kadar sürmüştür.

Kadri Paşa, bu kurumdan başlayarak, eğitim ve öğretimdeki başarıyı inceleyip düzeltilmesi gerektiğini görmüştür. Bu okulun, memleketin sanayi ve tarım alanına yararlı olabilecek bir sanayi okulu haline gelmesi için, yönetmelik ile, buna bağlı olan ders cetvelini yeni baştan düzenleyerek, padişahın onayına sunmuş. Padişah olurunun aldıktan sonra, okul, Birinci Rüşdiye Okulları'nın bulunduğu binada **Hamidiye Sanayi Mektebi** adı ile eğitime açılmıştır. Okula, bir aralık İslahhane adı da verildi.

Kadri Paşa, okulun sürekli giderleri karşılığı olarak, ilk kuruluşdaki paranın yarısı olan 17500 lirayı banka şubesine verip yıllık faizinden faydalanmıştır.

Ayrıca, Vilayet Belediye Dairesine, aylık tutarı yüz lirayı bulacak bir yardım teklif etmiş, Vilayet Matbaası sâfi geliri ve Edirne Sarayı arazisinin Saray Ovasında ve Çukur Çayır civarında Hacı Doğan adıyla bilinen meranın geliri, bu hizmete kullanılmak üzere **R⁴³²:1 Mart 1298/M:13 Mart 1882** senesinde padişah olurluna sunmuştur.

Okul bu şekilde sanayi ve tarım bölümlerine ayrılarak Hacı Doğan tepesinde yapılan numune çiftliği binasının da **R:14 Eylül 1298/ M:20.09.1882** tarihinde açılışı yapılmıştır.

Hacı Doğan örnek tarım okulu kapısı üzerine konulan tarih kitabeleri Maarif Nazırı (*eğitim bakanı*) **Münif Paşa** tarafından düzenlenmiştir.

430- Hacı Salim Efendi: Halen Edirne Vilayeti eski memurlarından Meclisi Baş Kâtibi Cemal Bey'in babasıdır. Hoş görülü ve hoş sohbetli bir kimse olup hayatı boyunca kimseyi incitmemiş ve iyi niyetli görevini yapmış bir kimsedir. Son dönemlerde köşesine çekilip rahatlıkla yaşamış ve yaşı yüzü geçmişken 13 Ocak 1929 tarihinde ölümsüzlük ülkesine geçmiştir.

431- Bu paranın tamamının Hindistan Müslümanları yardımı olup 37 bin lira olduğu Hacı Salim ve eski Mevlevi Şeyhi Selahaddin Efendilerin ifadesidir.

432- **R:** Rûmi

Kadri Paşa'nın Kendi Kalemile Hazırladığı Nizamname “Yönetmelik” Örneği:

“Edirne'de Kâin Hamidiye Sanayi Mektebi-İ Âlisinin Nizamname-i Esasisi”⁴³³

Birinci Madde: Hamidiye Okulu, biri sanayi öbürü ziraat bölümleri olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır.

İkinci Madde: Sanayi Bölümünün ders cetveli ve diğer işlemleri İstanbul sanayi okulu yönetmeliğine uygun olacaktır.

Üçüncü Madde: Tarım bölümünün ders cetveli ve diğer işlemleri Tarım Bakanlığı tarafından düzenlenecek yönetmeliğe göre uygulanacaktır.

Dördüncü Madde: Okulun giderleri, başlangıçta kimsesiz ve yetimler için devlet tarafından verilen (17500) liradan, tasarruf sonunda kalan (10.000) lira banka şubesine konularak, bundan gelecek yıllık faizden ve Vilayetin Belediye Dairesinden verilecek, yüz lira (aylık) ile Edirne Sarayı arazisinden Hacı Doğan Merasının ve bir de Vilayet Matbaasının sâfi gelirinden ve memurla ve halk taraflarından elde edilecek yardımlardan karşılanacaktır.

Beşinci Madde: Adı geçen okulun bir müdürü ile genel işlerle görevli olarak bir başkan ve dört üyeden oluşan bir komisyon bulunacaktır. Fi H:18 Rebi-ül Ahir sene 99 ve Fi R: **26 Ocak sene 1297/M:9 Mart 1882**

Ders Cetveli “Program”:

Kuran, Tecvit, Din Bilgileri, İlmi-i Hal, Arapça, Farsça, Fransızca, Hendese, Hisap, Türkçe Yazma, Okuma, Medhal-i Kavaid, Kunduracılık, Marangozluk, Seccade ve Hacılık, Terzilik, Ziraat Çalışmaları.

Okulun **R:1300/M:1884/85** yılı kadrosuna ait şu bilgiler elde edilmiştir:

Bir müdür yönetiminde bir muhasebe memuru, bir sekreter ve depboy görevlisinden oluşan (*daimi yönetim heyeti*) Hüsnü Bey Başkanlığında dört kişilik bir yönetim komisyonu (*Hacı Salim Efendi Üyedir*) tarım kısmında, bir kâhyası ve muhassır⁴³⁴ (*gözetmeci*), on üç öğretmen ve altı sanayi ustası. Hacı efendinin dediğine göre sanayi kısmında öğrenci sayısı **163**, tarım kısmında **60** olup, Toplam “**163 + 60 = 223**”dür. Kurumun gelişmesine çalışan **Kadri Paşa'nın H:1300/M:1884**'de aniden ölümü üzerine ikinci defa **Edirne Valisi** olan **Hacı İzzet Paşa'nın R:1310/M:1894/95** yılına kadar süren görevi sırasında, okulda gelişme ve yükselme yönünden büyük bir düşüklük görülmüştür.

Yaşı, oldukça ilerlemiş ve tasarrufa olan bağlılığı, hududunu aşmış olan **Hacı İzzet Paşa'nın** ikinci Valiliği, birincisi kadar verimli olmamış, vilayetin birçok işleri müdürlerin ellerine bırakılmıştır.

Rahmetli **Bâdi Efendi**, okulun bu halini şöyle anlatarak “*Kadri Paşa'nın R:1300/M:1884/85 tarihinde vefatından sonra, Hacı İzzet Paşa'nın ikinci valiliği olan yıldan, 1893 yılına kadar süren on yıl, gözden düşürülmüş olduğundan, hizmet son dereceye kadar düşük idi*”. Ve, bizim, Hacı Salim Efendiden öğrendiğimiz bilgiyi açıklıkla doğruluyor.

Mevcut Okul Binasının Yapılışı:

Terazi Kasrı⁴³⁵'nin yıkılması, Vali Abdurrahman Paşa'nın tarih konusundaki bilgisizliğine bağlıdır. (*Özellikle, Edirne'de çok güzel taş ocakları varken.*) Bina, bodrum katında, yemekhaneler, depo ve diğer işler için ayrılmıştır.

433- Tarihi belge olduğu için adı orijinalindeki gibi yazıldı R.Kazancıgil

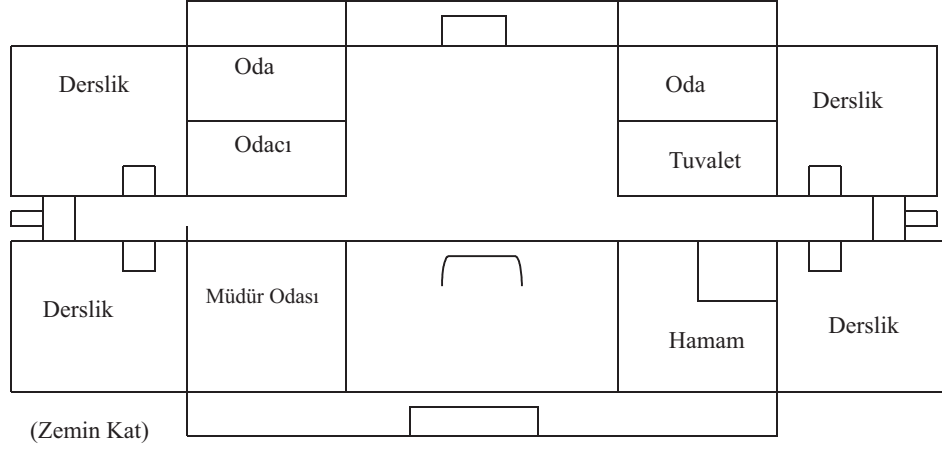
434- **Muhassır** :

435-**Terazi Kasrı** : Kanuni Sultan Süleyman Köprüsünden, Saray İçine girerken sağ koldaki alanda bulunuyordu. Sinan'ın yapısı olan bu su terazisi,saraya getirilen suların dağıtımını sağlıyordu.

Zemin katında, güzel bir girişle başlayarak; müdür, kalem, hizmetli odalarıyla toplam beş oda ve dört büyük derslik vardır.

Bu kattaki odaların yerleri kusurlu olarak krokide gösterilmiştir.

KROKİ

Üst katta dört büyük yatakhane ile bir büyük kabul salonu vardır. Bu katta da tuvaletlerin uygun olmayan yerlere konmuş olduğuna işaret ederek okul yöneticilerine bunun düzeltilmesini söyleyeceğiz.

Hacı İzzet Paşa'nın vefatından sonra vâli olan **Abdurrahman Nurettin Paşa** ilk ziyaretinde kurumun eğitim ve öğretim durumunu perişan bir halde bulduğundan, aşağıda adı yazılan kişilerden oluşan bir teftiş ve geliştirme komisyonu kurulmuştur.

Saptandığına göre, o tarihte Defter-i Hâkani Müdürü olan **Müfit Bey**'in çok önemli hizmetleri olmuştur⁴³⁶.

Komisyon, Müfit Bey'in Başkanlığında, şehir ileri gelenlerinden Râsim, Cezzar damadı Mehmet, Kürt Mustafa Vasfi, Mustafa Ağa zâde Hamdi, Hâlis, Eğitim Müdürü Sait ile Vilayet matbaası Müdürü Şevket Arif Bey'den oluşuyordu.

Komisyon, her şeyden önce, harap ve yetersiz olan binayı yıkarak, dayanıklı ve kullanışlı ve özellikle amaca uygun bir okul yaptırmaya karar vermiştir.

Mevcut medrese ve rüşdiye binası yıktırılarak arsasına, hâlen var olan okul binasının yapılmasına **R:27 Mart 1311 /H: 13 Şevval 1312/ M: 23 Nisan 1894 Pazartesi** tarihinde başlanılmış. **R:19 Ağustos 1312 Pazartesi / H:22 Rebi-ül âhir 1314/M: 30 Eylül 1896** tarihinde açılışı yapılmıştır. Yapılışı için 8400 lira harcanmıştır.

Hacı Salim Efendinin ayrılmasından sonra okul müdürlüğüne atanan merhum Ressam Hasan Rıza Bey'in döneminde modelcilik kısmı gelişmiş ve resimhanesiyle müzesi memleketimiz sanayi okulları içinde, varlığı zamanımızda da beğenilerek derecelerde gelişmiştir.

R:1320/M:1904/05 tarihinde okulu ilk ziyaretimde, son sınıf öğrencileri arasında, değişik sınıflarda oldukları halde pek canlı tarama yağlı boya tablolar yapan, birçok hevesli ve çalışkan öğrenciler vardı.

R:1314/M:1896 tarihine ait elde edilen ders programı aşağıda yazılmış olup, bir başkan, altı üyeden oluşan bir komisyon ve bir müdür yönetiminde beş görevli (memur), on öğretmenli bir ders grubu ve üç usta başıyla 133 öğrencisi vardır.

Eğitim süresi yedi sene olup, ilk üç sınıf ilk hazırlık sınıfı, dört sınıf da rüşdiye bölümü idi.

Sanatlarda şâğırtlık (*çıraklık*), ikinci sınıfta başlıyor ve on yaşından aşağı öğrenci kabul olunuyordu.

436- Müfit Bey: Edirne'de eğitime çok hizmeti geçmiş ve hayırlı işler yapmış bir kişidir. Valilerden Kâzım Bey ile halen Edirne milletvekili olan Mazhar Müfit Bey'in babasıdır. R.O

SINIFLARA GÖRE DERS PROGRAMLARI

Birinci Sene Dersleri

Harekeli ve Harekesiz yazı ve yazı okuma (12) hafta
Eczâ-yi Şerife (12) hafta
Türkçe Okuma (12) hafta
İlm-i Hal (54 farz), (2) hafta
Hisap (ezber)
Türkçe Okuma (12) hafta (aldıkları dersleri deftere kayıt)
Yüz adet Arapça ve Farsça Lûgat (ezber)

[Bu sınıf öğrencileri sanatla uğraşmayacaklardır]

İkinci Sınıf Dersleri

Kur'an-ı Kerim (4) hafta
İlm-i Hal (2) hafta
Türkçe Okuma (4) hafta
Hisap (2) hafta
Yazı (3) hafta
Türkçe Yazı (hatt) (2) hafta
Arapça ve Farsça Lûgat (1) hafta

[Bu sanat öğrencilerinin kişisel yeteneklerine dikkat edilerek, hangi sanat bilimi alanında çalışmaya yetenekli ise o sanat kolunda şâgirtlik (çıraklık) ettirilmelidir.]

Üçüncü Sınıf Dersleri

Kur'an-ı Kerim ve Tecvit (3) hafta
----- (2) hafta
Farsça (2) hafta
Hisap (2) hafta
Coğrafya (1) hafta
Türkçe Okuma (3) hafta
Yazı (3) hafta
Türkçe Hatt (1) hafta
İki yüz Arapça ve Farsça Lûgat

[Bu sınıf öğrencilerinin ait oldukları sanat kolunda şâgirtlik etmeleri kuraldandır.]

RÜŞDİYE SINIFLARI

Dördüncü Sene Dersleri

Kur'an-ı Kerim, Tecvit (2 hafta)
İslam Tarihi “
Arapça Gramer “
Fransızca “
Farsça “
Yazı (iki yüz Arapça ve Farsça Lügat ezberleyecekler) (2 hafta)
Türkçe Gramer (1 hafta)
Fransızca Yazı “
Hisap (âdi ve âşâri kesir)
Resim Karro Yöntemiyle (2 hafta)

[Bulundukları sanatlara aşırı derecede ilgi göstereceklerdir.]

Beşinci Sene Dersleri

Arapça ve Kuralları (2) Hafta
Osmanlı Grameri (2) “
Hisap Tamamlanacak (2) “
Fransızca (2) “
Coğrafya: Avrupa Kıtası (2) “
Yazı (Bazı düz yazı ve şi'ir parçaları ezberlenecek) (2) Hafta
Fârisi (2) “
Türkçe ve Fransızca Yazı (1) “
Resim (2) “

Altıncı Sene Dersleri

Arapça Kuralları (2 hafta)
Osmanlıca Kuralları “
Defter Tutma “
Hendese “
Fransızca “
Kitabet “
Coğrafya Kıt'a “
Farsça (Gülistan) “
Resim (Sulu Boya – Lülecî Çamuru ile Süsleme) (3 hafta)

(Bulundukları sınıfta usta yardımcılığı edecekler)

Yedinci Sene Dersleri

Fizik (özet olarak okutturulup sanayide uygulanması göz önüne alınarak) 2 hafta
Kimya ve Makina (özet olarak okutturulup sanayide uygulanması göz önüne alınarak) 2 hafta
Fransızca 2 Hafta
Kitabet “
Hendese “
Özet Kozmoğrafya (2 hafta)
Osmanlı Coğrafyası “
Resim (yağlı boya, alçı ve diğer çamurlarla kalıp çıkartmak ve heykel yontuculuğu) bulundukları sınıflarda ustalık görevi alacaklardır.

Okul, **R:1328/M:1912** yılına kadar **Ressam Rıza Bey**'in yönetiminde olarak eğitimi sürdürmüştür.

R:1315/M:1899 yılında, son sınıf öğrencilerinden oluşan 25 kişilik bir de bando kurulmuştur.

Balkan Savaşında, öbür yatılı okullar gibi, yardımcı hastaneye dönüştürülen okulun, özellikle yatak takımları bozulmuş idi.

Bulgarların Edirne'yi işgallerinde bazı taşkın Hristiyanlar, Edirne Belediye Dairesi'ni Kral Ferdinand'a armağan ettiklerinden, Belediye Dairesi eşyası sanayi okuluna taşınmış ve okul da kapatılmış idi.

Şehrin Bulgarlardan geri alınmasında, ikinci defa olarak Edirne Valiliğine atanan **Hacı Adil Bey**, okulu açmaya ve modern donatımlı atölyeler yaptırmaya başlamış. Okul, üçüncü kez yenilenmesinden sonra, özellikle müdürlüğünde bulunan **Mühendis Sabri Bey**'in çalışmalarıyla ilerlemekte iken vilayetin her köşesini kemiren **Vali Salim Paşa** adlı yadigarın anlamsız karışmalarıyla **Sabri Bey**'in çekilmesi ve az bir zaman sonra da, (*düşmanın nesi varsa yık, yak*) prensibiyle ortaya çıkan Yunan işgalcilerinin, Türk mallarını çalıp eserlerini yağmalayıp ve yıkmaları felaketiyle, bu hayırlı kurum yeniden perişan olmuştur.

Okuldan öğrenci çıkartılıp atılmış ve Trakya'dan, genel savaşta (*Birinci Dünya Savaşı*) uzaklaştırılmış olan Rumların yetim çocukları toplanarak, buraya konulmuş ve okulun bütün varlığı elinden alınmıştır.

Şehri Yunan pisliğinden temizleyen Cumhuriyetimizin kurtarıcı ellerine geçen okul, dördüncü defa olarak yaşamaya başlanmıştır.

Yunan işgalinde ve özellikle Trakya'nın geri alınmasında her taraf yakıldığı ve hastaneler, okullar ve mabetler gibi kurumlar soyulduğu sırada bu okulun kapı kilitlerine kadar bütün varlığı çalınarak, Yunanistan'a götürülmüş olduğundan, çıplak bir sanat yurdunu yeniden hayata kavuşturup, düzenlemek gibi ciddi bir çalışma ve özenle mümkün olacak bir sorun karşısında kalınmıştır.

Vâli Şakir Bey⁴³⁷, okulu yeniden açmayı başarak, **Asım Bey** adlı bir kişiyi müdürlüğe atayıp, **R:1339/M:1923** tarihinde göreve başlayarak, bir sekreter, hesap görevlisi (*Muhasebeci*), veznedar, ambar memuru, makinist ve iki yardımcından oluşan bir kadro oluşturulmuştur.

Asım Bey'den sonra, Edirne Posta ve Telgraf Müdürlüğü'nden açıkta bulunan ve **R:15 Şubat 1340/M:15.02.1924** tarihinde atanan **İbrahim Bey**'in müdürlüğü döneminde Vilayet Genel Meclisi bu kadroyu korumuş ve okul çalışmalarında zamanla bir gelişme görülmüştür. **Edirneli Rasim Efendi**'nin Müdürlüğü ve **Abdullah Sabri Bey**'in Vâliliği sırasında öğrenciler arasında bir ayıklama yapılmış, sayıları 18'e indirilerek iki öğretmen tarafından teorik dersler sürdürülmüştür.

Bu sırada okulun fabrikası **Tevfik Bey** adında bir müteahhide kiralanmıştır.

Evvelce Edirne ili içinde kaymakamlık ve bir süre mülkiye müfettişliğinde bulunan **Tevfik Bey**, bu ekonomik çalışmadan, başlangıçta başarı sağlanmışsa da, sonradan da bir düşüş görülür.

437- **25 Kasım 1924** tarihinde Edirne'ye giren Türk Cumhuriyeti Hükümeti, yağmalara, haksızlıklara uğramış okulların yeniden kurulup yapılanmalarına başlayıp kapılarını istilada eğitimden yoksun kalmış vatan evlatlarına açmaya başlamakla beraber, bu soygundan kurtulmuş kurumun da yeniden yapılanmasını başarmıştır.

Bu sırada okulun kadrosu, bir müdür, bir sekreter ve muhasebeci ile iki öğretmenden oluşmakta olup okul, bir sanayi okulu olma niteliğini yitirmiş görülür.

Vali Behiç Bey, okulun bu durumunu düzeltme fikriyle işe başlayıp kız öğretmen okulu müdürlüğünden istifa etmiş eski ve çalışkan öğretmen **Remzi Bey**'i okul müdürlüğüne atayarak **İkmal mektebi (Tamamlama okulu)** adı altında, giderleri ilköğretim vergisinden ödenmek ve öğretim süresi iki sene olmak üzere yeni bir yön oluşturur ve müteahhidin sözleşme süresi de son bulduğundan, fabrika çalışması eskiden olduğu gibi okul müdürlüğüne aktarılır.

Bir taraftan eski bir eğitimci olan **Remzi Bey**'in öğrenci sayısını artırma ve dersleri kurallarına uygun okul-öğrenci yaşamından bir canlanma getirmesi yolunda çalışması; ve öbür taraftan **Vali Emin Bey**'in bu husustaki yerinde kararı ve istekleriyle 1927 İl Genel Meclisinin kimsesiz çocuklar için aldıkları hayırsever kararlarıyla okulun eğitim ve yönetiminde, kuruluşundaki amaca doğru bir ilerleme görülmeye başlar.

Vilayetin emir ve yönetiminde amaçsız gösteriş ve anlamsız övünmelerden kaçınılarak ciddi görüşlerle uygun yönlerde çalışma alışkanlığında bulunan **Vali Emin Bey**, okulun gelişmesinde daha çok ilgilenmiştir.

Genç yaşlarda vilayet memurluğuna giren ve Edirne'nin son zamanlarda muhtaç olduğu bazı bilimsel yapıcı hizmetlere kesin kararlarla çalışan **Edirneli Hüsamettin Bey** ve arkadaşlarının bu okul yönetiminde kararlı bir şekilde belirmesi yönündeki çalışması da bu dönemde görülür.

Şakir Bey'den sonra **R:26 Ocak 1340 / M:26.01.1924** tarihinde Edirne Valiliğine atanan **Cemal Bey**, bu gelmesi yönündeki çalışması **R:5 Mart 1340/M: 5.03.1924**' de Trabzon valiliği ile Edirne'den ayrılış nedeniyle sonuçsuz kalmıştı. **Cemal Bey**, Okulun düzenlenmesi için çalışan İl İdaresi Genel Meclis Üyesi **Hüsamettin Bey**'den, Edirne'nin eğitim hayatıyla ilgili olan Edirnelilerin, adlarını alır. Bu arada ben de önerilmiş olduğundan **R:21 Şubat 1340/M:21.12.1924** de **Cemal Bey** tarafından görüşmeye davet edildim.

Okulun kuruluşundan evvelki durumları ve sonra geçirdiği değişiklikleri, görüştükten sonra konuşma, okul fabrikalarına ve ne gibi sanat sınıflarının öğretilmesini düşündüğümüze gelmişti.

Ben, Edirne Köprülerinin ve bazı Edirnelilerin ellerinde kalan pek az sayıda bakır takımlarının eksiklerini, çömlek ve teneke kaplarla tamamladıklarına işaret ederek, lehimsiz ve lehimli tenekecilik ile çömlekçiliği önerdim.

Çünkü memleketin bir kısım serveti, çömlek bakım yüzünden dışarı gittiği gibi, tenekecilik de bir kısım halkın tekelinde demek idi. Buna sobacılığı da ekledim.

Mevcut marangozluk, tesviyecilik ve dökümcülük bölümleri kalacak idi.

Cemal Bey, tarım kısmında neler düşündüğümü de öğrenmek istediğinden, modern olmayan araçlarla yapılan tarım hakkında görüş belirtmenin, doğru olmayacağını belirttiikten sonra, memleketin, birkaç yüzyıl önce ekonomik alanda büyük yeri olan balcılık ve gülyağcılığına dair uygulamaların yararlı olacağına da işaret ettim.

Cemal Bey, bütün önerilerini dikkatle defterine ve adının hizasına kaydettikten sonra dedi ki:

“Bir hakk-ı huzur almak koşuluyla bu okulun, eğitim ve öğretimini süresiz bir gözetim altında bulundurmak için, üç kişilik bir komisyon kurmak istiyorum. Bir gün, bu şekilde görevlendirilirsенiz kabul etmekte bir sakınca var mıdır?” demesi üzerine:

*“Arkadaşlarımla uyuşacağımı anladığım ilk dakikadan itibaren”*⁴³⁸ cevabını verdim ve müsaadelerini alarak ayrıldım.

R:1319/M:1903/04 yılında okulun müdürü rahmetli **Ressam Hasan Rıza Bey** olup, 150 öğrencisi vardır.

438 - “Yazık ki, bu düşünce tarihe karışmıştır. Fakat, zaman onları yeniden çıkartacaktır.” Dr.Rıfat Osman

Yönetim komisyonunda da şu kişiler görevlendirilmiştir.

- **Başkan;** Yaşar Efendi, “*Üla rütbesinde Vilayet Mektupçusu.*”
- **Üye;** Hacı Süleyman Efendi, “*Edirne ileri gelenlerinden Müfti*”
- **Üye;** Şevket Arif Bey, “*Üla rütbeli eskiden vilayet matbaası müdürü (Belediye üyesi, halen hayatta)*”
- **Üye;** Dilaver Bey, “*Mütemayiz rütbeli Belediye Başkanı*”
- **Üye;** Hamdi Bey, “*Mütemayiz rütbeli*”
- **Üye;** Halis Efendi, “*Sâniye rütbeli*”
- **Üye;** Tahir Efendi, “*Sâniye rütbeli, halen hayatta*”

Edirne Özel İdaresi'nin çalışmalarına göre, titizlikle denkleştirilen harcamalar arttırılmakla beraber, Maârif Vekâleti'nin okul programına daha bir sınıfın eklemesi hakkındaki emir ve ısrarı da, okulu, bir ihmal okulu durumundan çıkarmış ve sonuçta ilköğretim vergisinden faydalanma, kanunen kalkınca, okulun rütbesini sağlama işi zorlaşmıştır.

Vali Emin Bey ve çalışma arkadaşlarının düzenledikleri şekil hakkında, Eğitim Bakanlığı'yla yapılan yazışma ve sürdürülen temalar sonunda, Bakanlığın otuz bin lira, Kırklareli ilinin, üç bin lira, Tekirdağ ilinin de beş bin liralık yardımı sağlanmakla beraber, ilden de yeterli bölüm eklenerek, elli bin liralık bütçe oluşturulmuştur.

Hâlen Eğitim Bakanlığı'nın sanat okulları hakkındaki karar ve yönetmeliklerine göre okul, meslek okulları hakkındaki teşkilata göre bir yön olmuştur.

Okulun Müdürü, **Remzi Bey**'in yönetiminde, **Doktor Muammer Bey**'le beraber dört kişiden oluşan bir yönetim kurulu ve ustalarıyla beraber on bir kişilik bir öğretim grubu vardı.

Okul, iki hazırlık ve bir mesleki olmak üzere üç sınıflı idi.

Eğitim süresi beş yıl olup iki sene sonra mezun verecek idiler. Fabrikalarında⁴³⁹ marangozluk, demircilik, tenekecilik bölümleri vardır.

1883-1929 ERKEK ÖĞRETMEN OKULU

Yükselişine bütün içtenliğimle dua ettiğim gençliğin ve genç öğretmenlerimizin bilgilerine sunmayı uygun bulduğum şu küçük başlangıçtan sonra okulun tarihine geçeceğim.

Türkçe'de bilinen sözcüğü ile Edirne ilk hoca mektebinin⁴⁴⁰ bugün 36 senelik bir geçmişi vardır.

Öğrenci ve çiçek, görünüşte birbiriyle hiç ilgisi olmayan bu iki varlığın mânevi alanda ne güzel bir bağlılık ve benzerliği vardır.

Çiçek! Dünyanın her tarafını kaplayan, hudutlu özellikleri dışında, şekilleriyle, renkleriyle, kokularıyla hatta çoğunun yararlılıklarıyla insanlara değerli ilgi ve hizmetleri olan çiçekler!

Karlı kışın pek çoğunu mahvettiği bu güzel, zarif varlığın her şeyi sıkıcı olan kış mevsiminde yoksuzluğu ne kadar üzücü, sıkıcıdır.

Ayaklarımız karlara basar, yüzümüz soğuk bir havanın çarpmasıyla ürperirken bir çiçekçi mağazasının vitrinlerinden gülücükler, kahkahalar savuran çiçeklerin ruha verdiği rahatlık, inananların cennetinden bir parça değil midir?

Öğrenci! Bâzı birleşik söz (*terkip*) meraklı yazarların (*Nevnihâlan*) yeni fidanlar dedikleri bu sevimli çocuklar ailede, toplumda neşeler, ümitler yaratan, parlak gözlü, gülücüklü yüzlü, kahkahası bol ve serçe kuşu gibi gezişleri, sıçrayışları bol çocuklar değil midir?

439 - Fabrika sözü, üretim atölyesi için kullanılmış olmalı. R.K

440- Talebe yerine öğrenci sözcüğünü yeyledim. Okullar konusunu çevirirken Mektep karşılığında “okullar” ve muallim ve hoca karşılığında da “öğretmen” sözcüğünü kullandım. Ancak, özel anlam taşıyan yerlerde orijinale uyma gereğini gördüm. Çünkü, tarihe geçmiş adlara saygı duymak gerekir. R.K

Onların mutluluğa kavuşmuş bir aile, sosyal varlık göstermiş bir milli toplum var mıdır?
Edirne'nin değerli vâlilerinden olup, ani bir ölüm ile O'nun topraklarında sonsuzluğa giren rahmetli **Kadri Paşa, “öğrenci ve çiçek”** nerede ise o yerlerde ise o yurtlara aşık idi.

Edirne okullarında görülen bütün havuzlar, limonluklar O'nun armağanıdır.

Hemen her günün akşamı, resmi görevin verdiği yorgunluğu gidermek ve dinlenmek için bir okulu ziyaret etmek alışkanlığın da olan, bu eğitim sever, değerli vücudun adeti idi.

Sanayi Okulu'nu, Mülkiye İdadisini (*bugünkü erkek lisesi*) ve Askeri Liseyi ilk olarak **R:1321/M:1905/06** de ziyaret ettiğim sırada özellikle Sanayi Okulu'nun bahçesinde üç dört kişinin ancak taşıyabileceği bir ağırlık ve büyüklükte limon, portakal, turunc ve mandalina saksıları büyük bahçeyi kaplamışlardı, tarlalarda, küçük saksılarda, değerli güller, karanfiller isimleri, resimleri hatırdı kalmaz yüzlerce çiçekleriyle, bu okul bahçelerine, zengin ve renkli bir Bulgar çorbacısının, çalıp memleketine taşıdığı fiskiyesinin mermer tenekelerinden, suların akışına gönül bağıyla bağlanmıştı.

Her akşam bir okulu ziyaret ederek, öğrencileri ile görüşmeden, bahçelerinde oturup, çiçeklerle aynı yaşam havasına girmekten derin hazlar duyan Kadri Paşa, Edirne okullarındaki öğretmen eksikliklerini gören ve teşkilatlı bir öğretmen okulunda yetiştirilen öğretmenlerin çoğalmasını düşünen ilk kişidir.

Gönül ister ki, öğretmen okulları öğrencileri Edirne'de ilk öğretmen okulunu kuran, bu yüksek görüşlü değerli Vezir'in kabrini ölüm gününe rastlayan günlerde ziyaretle çiçeklendirsinsinler ve onun kabri etrafını, çok sevdiğini öğrendiğim güllerle bir gül bahçesine çevirsinler.

Bu hüner ve eğitim babası, gençliğin bu kadirbilirliğine, sevgi ve saygısına çok layıktır sanırım.

Edirne'de **Da'r-u'l Muallim-i Subyan** (*ilk öğretmen okulu*) nasıl bir sınıflı olarak yazıcıları içindeki **Taş Mektep** öbür adı **Makaralı Mektep** adıyla bilinen üç odalı eski model bir ilkokulda **28 Recep 1300/M:4 Haziran 1883** de kurulmuştur.

İlk hocası lise de hocalık eden **Yunus Efendi** bilginlerden saygıdeğer bir kişi olup **R:1301/M:1885/86** de vefat etmiştir.

Bu bina iki katlı olup, üst katına çıkan merdivenin başındaki kemerin bağlama demirindeki zeytinyağı kandilinin fenerine ait olan makaradan dolayı, **Makaralı Mektep** adını alan bu bina, **R:1331/M:1915/16** de, yıkıcı kör kazmadan kurtardığım ve son zamanlarda, Edirne Müzesi'nde koruduğum mermer tarih kitabesinin tanıklığına göre **H:1162/M:1748/49** yılında yapılmış idi.

Aşağıda bir örneği yazılmış olan tarih kitabesine göre, bu yerde bulunan subyan okulu yanmış ve **Defterdar Duherî Yusuf Efendi** adında biri bu okulda okumuş olduğundan yeniden yaptırmıştır.

TARİH

*Defterî Yusuf Efendi tıfl iken bu mektebi
Etmiş idi bir zaman tahsil-i ilm için makam*

*Muhterik oldukta etmişti geru ihyasını
Lik ecel girdi meyane eyledi adne hiram*

*Kıldı bünyadın vasiyet sadr-ı ali himmete
Ol vezir ibn-i vezire etti tefvizi meram*

*Dâver'i azam vekil-i mutlak-ı Mahmud han
Sadr'ı gerdun paye Abdullah Paşayı benam*

*Eyleyip icra hukuku hidmeti dirinesin
Kıldı sertaser ve sayasın peziray-ı hitam*

*Yaptı ezcümle bu ali mektebi zibendeyi
Kim sezadır ruzeninde ola mehrü meh hudam*

*Mehbit-ı envari il-mullahdır anılsa seza
Tahta-i talimi sıbyan levha-i mahı tamam*

*Vakfın, Mevla azizi mısırı firdevs eylese
Olacak bu mektebi zibende-i ali tamam*

*Nevresa Fevzi dedi tarihini elf aferin
Lane-i kumril-i Yusuf türkü sıbyane mekam*

Sene :H:1162 /M:1748/49

Doktor Cemil Paşa'nın İstanbul'da yüzyılların ihmalinden kurtardığı bir iki vîraneyi, imar ve parka dönüştürdükten sonra her tarafa yayılan park hastalığı, Edirne Belediyesine de atlamış olduğundan, halen büyük caddedeki (*çiçekçi bahçesi*)⁴⁴¹ ile Üç Şerefeli arasındaki binaları yıkarak döndürmek isteği uyanmış idi.

Bu sırada Belediye Başkanı bulunan **Ahmet Bey, Vali Hacı Adil Bey**'in emriyle yıktırmaya başlamış ve ilk kör kazmaya bir zavallı tarihi bina rastlamıştır.

Yapısı bir mimari değer taşıması da, park yapılması istenen alanın bir kenarına geldiğinden, parkın, manzarasını bozmadığı ve belki faydalanılacak bir şekle sokularak, parkın bölümleri arasında kullanabileceğini anlatarak, memleketin okulculuk tarihiyle ilgili olan bu binanın yıkılmasından vaaz geçilmesini ve hiç olmazsa en sona bırakılmasını da rica etmiş isem de, sesim duyulmamıştır. Çünkü bu parkın yapılmayacağına inanıyordum.

Çünkü bu alanın her iki caddeye yakın yönlerinde, yüksek değerli bir iki kârgir dükkânla, birçok dükkânların kamulaştırılmalarına gerekli para, belediyenin kasasında bulunmadığı gibi, Balkan savaşıdan çıkmış olan devletin kasasında da yok idi.

MAKARALI MEKTEP

Tek sınıflı Öğretmen Okulu kurulduktan sonra, ilk üç sınıflı Öğretmen Okulu, halen İstanbul yolundaki büyük Erkek Öğretmen Okulu binasının yapılmasına kadar geçen dörtte bir asır içinde, Edirne okulları hakkında açıklandığı gibi, cami ve ev köşelerinde sürüklenmiş ve sonunda **R:1327 /M:1911/12** tarihinde **Vali Halil Bey** tarafından İstanbul yolundaki yerinde yaptırılmıştır. Bu işe, **Vali Hacı Adil Bey** 'in **R:1325/M:1909/10** tarihinde başlatmasıyla, yapım masrafını istemiş ise de gelmesi ancak **R:1327/M:1911/12** yılında olmuştur. **Halil Bey** okulun arsasını seçmek için bir komisyon seçmiş ve beni de görevlendirmiş idi.

441- Bu küçük bahçe yavrusuna anlayışla bakan bir araştırmacı derhal hak verir ki, bu bir, şehir parkı olmadığı gibi zevk ile düzenlenip süslenmiş bir çiçek bahçesi de olamaz. Her tarafı (tıka basa) dercesine rastgele çiçeklerle, meyve ağacı fidanlarıyla doldurulmuş bir (çiçek bahçesi) dir.

Makaralı Mektep

Komisyonun birinci toplantısında, şehrin süslerinden sayılan bu gibi büyük binaların yapılmasında, bir noktanın göz önünde bulundurulması, gereğini belirterek tartışılmasını istedim.

(Okul şehir içinde mi veya dışında mı yapılmalıdır?) Komisyona, bu konudaki görüşümü söyleyerek, görüşmenin ona göre yürütülmesini teklif etti.

Ben dedim ki: “Mevcut binanın projesini ve zamanla eklenmesi gereken kısımları göz önüne alacak olur isek hâlen şehir içinde bu büyüklükte bir arsa yoktur. Önce, yeni bina için iki bin m² genişliğinde bir arsaya gerek var. Bu, modern bir meslek ve özellikle bir öğretmen okulu olacağı için bir çiçek bahçesine, küçük tarım tarlalarına, hava gözetleme istasyonuna, jimnastik ve futbol alanlarına gerek vardır.

İkinci olarak, merkez binası içinde mutfak, çamaşırhane, banyolar, tuvaletler dışarıda yapılacaktır.

Okul binasında yönetim kurulu ve öğretmenler için yeterli bir kısım, okul hastanesi (revir olmalı) de yoktur. Bu da dışarıya çıkartılacaktır.

Bu durumda bize (25-30) bin m² bir alan ister bu nitelikte bir arsa ise şehir içinde bulunmaz. Her halde düşündüğüm gibi İstanbul yolunun birinci kilometresi sonunda ve şosenin sol tarafında güçlü topraklı hafif meyilli, zaman ile güzel bir koruluk halini alarak alanda yapılmasını açıklıkla söyleyerek değişik yönlerden hatırlattım.”

Bu toplantıda, **Vali Halil Bey** dinleyici olarak bulundu. Ve her yönüyle takdir ederek bana hak verdi⁴⁴². Komisyonda üye olarak bulunan ordu inşaat dairesi subaylarından **Osman Bey**, görüşlerini **Kolordu Komutanı Ahmet Abuk Paşa**'ya söyler ve bunun kabulünün **Vali Halil Bey**'e önermesini de rica eder. Sonradan öğrendiğime göre, **Osman Bey**, komisyonda akla uymayan bir cereyan sezmiştir. **Abuk Paşa**'da Vali'ye telefonla aynen şunları söylemiştir: “Yapılacak öğretmen okulu için askeri sakınca bulunduğu dair komisyon üyesi bir subayın ortaya attığı sözün hiçbir esası yoktur. İsterseniz size kurmaylık dairesinden bir yazı da yazdırayım.

Doktor Kırklareli Askeri Hastanesinin yapılmasında da bu görüşü belirtmiş ve konu uzun uzadıya Savunma Bakanlığının inşaat dairesinde tetkik edilerek Rıf'at Osman Bey'e Mahmut Şevket Paşa imzasıyla güzel bir takdirname gönderilmiştir. Bu konu burada sonuçlandırılmaz ise bir tutanak ile eğitim bakanlığında sorunuz.

Göreceksiniz ki, Dr. Rıf'at Osman Bey'in sezdiği (garip cereyan) nedir? Bunu, sırası gelince söyleyeceğim.”

Ben, bu sıralarda, bir taraftan önemle ve süratle yapılan, Edirne müstahkem mevki tahkimatına ait binaların inşaat komisyonunda üye, diğer taraftan projesi tamamen tarafımdan düzenlenip resmi yapılan, Kırklareli Asker Hastanesi'nin yapılmasında görevli ve hastanedeki ihtisas görevimi de takibe mecbur olduğumdan, Kırklareli ile Edirne ve Edirne tepeleri arasında otomobil ile mekik dokumakta ve ciddi surette yorulmakta idim.

Bir keresinde, Kırklareli'nde on gün kaldım. Bu sırada okulun arsasının, bu günkü yerinde olmasına karar verilerek, temel atma töreninin yapıldığını oradayken öğrendiğim sırada kurşunla vurulmuşa döndüm. O gün Edirne'den, Ordu Kalfası **Avadis Benliyan Efendi** ile **Osman Bey**

442- Bu açıklamayı (bir ibret tablosu) olarak yazmakta fayda gördüm. Eğer fazladan olarak görülürse aziz okurlarım beni bağışlasınlar.

geldiklerinden, okulun temel atılışını ve bu yerin seçilmesinde çevrilen dolabı ayrıntıları ile öğrendim.

Yunan işgalinde Mekteb-i Sultâni kapatılarak, bazı ders araçları erkek öğretmen okuluna verilmiş. Okul Müdürü **Rıdvan Nâfiz Bey** Edirne'yi terk ettiğinden, Yunanlılar yönetiminde, çalışmasının kısıtlanmasına karar verilen okulun müdürlüğüne, Rumca bildiğinden dolayı **Kemal Bey** atanmıştır.

Okulun devamında, eğitim itibarıyla edilecek faydalanmanın kısıtlı kalacağı, ve özellikle öğrencilere milli telkinler yapılamayacağı meydandaydı.

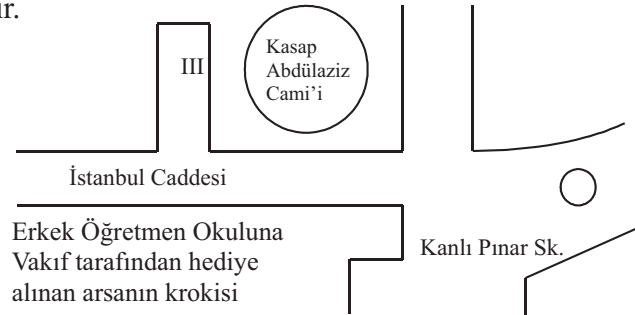
Türklüğü yok etmeye uğraşmak, Yunan yönetimi için vazgeçilmez bir saplantı olduğundan, Edirne'de kesinlikle kalmış olsalardı, okulun da tamamen bir Yunan okuluna dönüşürüleceği kesindi.

3 sene, 4 ay, 25 gün süren Yunan işgali **25 Temmuz 1336/M:25 Temmuz 1920 -R:25 Teşrin-i sâni 1339/M:25 Kasım 1923** sırasında, Türk'ün milli varlığını kemirmeye uğraşan Yunanlılar, beş-on kuruşun hatırı için elde ederek, Belediye Başkanı yaptıkları Emekli Albay Mustafa'nın oğlu Vilayet İstatistik Müdürü ve (*Te'min?*) adıyla, Edirne'de çıkardığı paçavrasıyla, Edirne çevresini ayrımcılığa düşüren (*Neyyir*) ile ayaktaşları aracılığıyla, ilkokullarda okutulan kitaplardan eski ve yeni Türk Büyüklerinin adlarını sildirmiş, ve milli menkıbeleri tamamen çıkartarak, Yunan ünlülerinin adlarını ve menkıbelerini koydurmuş idiler.

Bunların bastırdıkları bir Türk alfabesi o tarihte, Hazinekar Sinan Bey yokuşundaki evinde zararlı evrak araması yapan Yunan zabıta memurları tarafından alınan belgelerimle götürüldüğünde zay olmuştur (*kaybolmuştur*).

Sonradan alçaklığın bir örneği olarak herkese gösterilmesini istediğim bu eserden bulamadım.

Kemal Bey'in Müdürlüğünden edilmiş tek fayda, okulun yağmaya uğramamasıdır. Okulun kuruluş ve yapılışında **Vali Halil Bey**, kaldırılmış Evkaf Nezareti'nin yardımını sağlayacak, bahçesi içinde bulunan kasap Abdülaziz Câmî'i ile etrafındaki bir kısım arsanın ücretsiz verilmesini sağlamıştır.

“*Erkek öğretmen okulu için çizdiğim cephe (önden görünüş)*”

Okulun projesi İstanbullu bir Rum mimar tarafından imzalanmıştır. Zannederim adı **Pesati** idi.

O sıralarda her tarafta **Ar nuvo** genel adı altında bir mimari şekli yapıldığından, mimar, okulun cephesini bu usule uydurmuş idi.

Buna şiddetle itiraz ederek Türk tarzında yapılmasını, belki birkaç kuruş fazla harcansa bile, milli bir okulumuzun, milli şekilde kendini göstermesini valiye önererek bir iki çalışıp Türk tarzında bir cephe (*önden görünüş*) resmi yaptım.

Resmi, karşısında olduğum halde mîmar da kabul etti.

Doğal olarak, acele yapılan bu cephe resmi üzerinde mîmar ile beraber çalışacak idik.

Mîmar'ın tahminine göre, kendi projesi ile bu cephe projesi arasında bin iki yüz liralık bir fazlalık var idi.

Kısmet değil imiş olmadı, olamadı. Bütün istek ve çalışmaya rağmen bu dar alanda bu yabancı tarzda yapıldı.⁴⁴³ Projenin alt katında bazı değişiklikler yapmış ve dersliklerin ortasına bir geniş taşlık ve şadırvan koymuş, üzerine camlı bir örtü ile örtmeyi önermişim. Şadırvan, istediğim modelde yapılmadı ise de, yine gönül okşayıcıdır.

Bodrum katında birçok atölye odaları ve yemekhaneler vardır.

Benim modelimde yemekhanelerle mutfak bir pavyon içinde ve dışarıda olacak idi.

Zemin katında beş derslik, bir konferans salonu, tarih müzesi, büyük kütüphane ile öğretmenler odası, diğer bir oda ile dört tuvalet vardır.

Üst katta, fizik, tabiat müzeleriyle yatakhaneler konulmuştur. Arka cephede ve dışarıda mutfak, çamaşırhane ve banyoları bulunur.

Edirne'nin çalışkan ve genç Milli Eğitim Müdürlerinden **Rıdvan Nafiz Bey** bu kurumun tamamlanıp genişlemesine emek harcamış değerli okulculardandır.

İnşaat gideri 6800 lira kadardır.

Okulun, 1928-1929 ders yılındaki kadrosu Müdür Fizik Öğretmeni Avni Bey ve yardımcısı yazı işlerinde uzman Enver Bey bunların yönetiminde bir okul doktoru, bir muhasebeci, bir Vekilharç (satın alma memuru) ile yeteri kadar hizmetliden oluşan bir yönetim kurumu ile 13 öğretmenlik bir öğretim kurulundan oluşmuştur. 206 öğrencisi vardır. 1927-1928 ders yılında okulu bitiren öğretmen sayısı 20'dir.

Öğretim 5 yıldır:

Birinci Sınıf: Türkçe, Fransızca, Hisap, Tarih, Coğrafya, Hendese, Resim, El İşleri, Mûsiki, Din Dersleri, Beden Eğitimi.

İkinci Sınıf: Birinci sınıfın aynısı olup; Botanik (*Nebatat*), Fizik ve Kimya eklenmiştir.

Üçüncü Sınıf: Türkçe, Fransızca, Hisap, Hendese, Tarih, Coğrafya, Fizik, Kimya, Teşrih, Resim, El İşleri, Mûsiki, Beden Eğitimi.

Dördüncü Sınıf: Üçüncü sınıfa ek olarak; Türkçe-Edebiyat, Cebir, Hayvanat (*Zooloji*), Arziyat (*Yerbilimi*)

Beşinci Sınıf: Edebiyat, Fransızca, Okul Sağlığı, Terbiye, Terbiye Tarihi, Sosyoloji, Ders Verme Usulü ve Ders Uygulaması, Resim, El İşleri, Mûsiki, Beden Eğitimi.

1927-1928 yılı sınavlarından başlayıp, koleksiyon sınavları da uygulanmaya başlamıştır. Bir tarihi anı olmak üzere bu defterimin içinde korunan bir mektup ve yönetmeliğe göre **1929 senesi 10 Nisan** tarihinden itibaren okulda, terbiye ve tedrisat (*eğitim*) müzesi kurulmuştur.

6 Haziran 1929 tarihinde elime ulaşan, **3 Haziran 1929** tarihli ve Cemil imzalı bir tezkireye bağlı 26 maddeli bir yönetmeliğin okunmasından anlaşıldığına **10 Nisan 1929** tarihinden itibaren okulun son beşinci sınıfında öğrenciler tarafından (*Terbiye ve Tedrisat Müzesi*) kurulduğunu hudutsuz sevinçlerle öğrendim.

Yönetmeliğin düzeni, terbiye ve tedrisat çalışmalarına ait önemli ve değerli bir belge olduğundan aynen eserimize aktarılması uygun görülmüştür.

443- Memleketimizde son Yüzyıl'da çağın Ermeni ve Rum mimarları çalışmışlar ve Sinan'ların, Davut'ların yerlerini ele geçirmişlerdir. Rum kalfaların bütün çalışmaları, Türkiye'de yapılan resmi ve sivil bütün binaların cephelerine ve içlerine Yunan tarzı bulaştırmakta görülür. Selanik, İzmir gibi şehirlerimize uzaktan bakanlar, minarelerin şahitlikleri olmasa bir Türk şehri olduklarına güç inanırlar. Çünkü amaç Türkiye'yi Yunanlılık kılığı ile donatmak ve bir tarihi hak yaratmaktır.

NOT: Orijinal metinde 5-53'den 5-56'ya atlanmıştır.

YATILI KIZ MUALLİM MEKTEBİ “KIZ ÖĞRETMEN OKULU”

Edirne'de ilk Kız Öğretmen Okulu *Dâr-ul Mâlûmat-ı İnas* adı altında **R:1331/M:1915/16** senesinde Milli Eğitim Müdürü bulunan **Servet Bey**'in başvuru ve çalışmasıyla Kaleiçi'nde “*Polak*”⁴⁴⁴ adıyla tanınan bir ruhban müessesesinde iki sınıflı olarak kurulmuştur.

Bu tarih, genel savaşın (*Birinci Dünya Savaşı*) ilk yıllarına rastladığından rahipler yerlerini terk etmişlerdi.

İlk hanım Müdürü *Ayşe Bedia Hanım* olup 110 öğrencisi vardı. Bu okulun kuruluşu, büyük savaşın etkisiyle memlekette yavaş yavaş başlayan hayat pahalılığı ve halkın geçinmek için zorluk çekmekte olduğu bir döneme rastladığından **Servet Bey** öğrenci seçmekte, eğitimden yoksun kalmış zeki ve fakir öğrencileri seçmeyi esas olarak kabul etmiş idi.

Kızlarının da öğretmenlik mesleğine girmelerini isteyen aile reislerinin yatılı okulun kadrosunun kapanmış olmasından dolayı üzüntülerini göz önüne alan **Servet Bey**, bir sınıf ve iki şubeden oluşan Zehr-i Mar Cami'i civarında⁴⁴⁵ olup rahmetli **Kadri Paşa** tarafından *İnas Rüşdiyesi* (*Kız Ortaokulu*) olarak yaptırılan ve halen (*Mimar Sinan İlkokulu*) adı verilen üç sınıflı bir okulu oluşturan binada **Gündüzlü Öğretmen Okulu** adıyla diğer bir kız öğretmen okulu açmıştır (**R:1339/M:1923**).

Bunun ilk hanım Müdürü “*Güzide Naciye Hanım*” idi.

Açılışında 10 öğrenci kaydolmuştur.

Edirne'de, Cumhuriyet Hükûmetimiz işe başlayınca yatılı ve gündüzlü öğrenciler birlikte *Dâr-ul Mâlîmat*, Hıdır Ağa Câmî'i karşısında, önceleri *İttihat ve Terakki Genel Merkezi* tarafından yaptırılmış olan Vümcene okulunda *Erkek Öğretmen Okulu Müdürü Remzi Bey* tarafından açılmıştır.

Müdür Remzi Bey, bir hayli eksiklikleri bulunan bu kurumun açılışında üstün bir çaba harcanmıştır.

Okul, dört sınıflı olup, öğrenci sayısı 38 idi.

Öğretmen okullarının beş sınıfları olacakları hakkındaki teşkilat programının, Eğitim Bakanlığı'ndan emirle duyurulması üzerine, okula bir sınıf daha eklenmiştir.

19 Ocak 1340/M:19 Ocak 1924 tarihinde **Hâlîde Nusret Hanım** Okul Müdür Yardımcısı olarak gelmiştir. Haziran 1926 tarihinde Eğitim Bakanlığı, Sağlık Müdürlüğü ile Edirne'den ayrılan **Doktor Mehmet Celal Bey**'in yerine **15 Haziran 1926** tarihinden itibaren okulun hekimlik ve hıfzıssıhha öğretmenliği ile görevlendirilip okula devama başlamış idim.

Bu sırada, okulun edebiyat öğretmenliği ile beraber müdür yardımcılığında **Şâir Hâlîde Nusret Hanım** bulunuyordu.

Halide Nusret Hanım'ın huyunu ve yapısını tanıyanlar, bir kız öğretmen okulu müdür yardımcılığı görevi gibi, çok yaygın olması gereken bir görevi başaramayacağını, derhal teslim ederler sanırım.

Edirne'nin havasıyla uyuşamayan **Halide Hanım**'a da, İstanbul'un, deniz kıyısına yakın, alçak rakımlı bir kısmında, az görev ve çok sağlıklı yaşamasını, kesinlikle önerdim. Küçük nedenlerle büyük heyecana kapılan bu ince ruh ve vücutlu hanımın, çok gecikmeden İstanbul'a atanma emri gelmiş ve **31 Ağustos 1926**'da İstanbul Kız Lisesi Edebiyat Öğretmenliğine atanarak Edirne'den ayrılmıştır.

444- Polak okulunun yerinde günümüzde 1. Murat Lisesi açılmıştır.

445- Şimdiki şehir müzesi yanındaki Fetâvi Ali Bey Sitesi.

Bu sırada okul, **Remzi Bey** yönetiminde bir sekreter ve sayman ile bir satın alma görevlisi ve okul tabibinden oluşan bir yönetim ile “12-13” öğretmenden oluşan bir eğitim grubu kadrosuna sahipti.

Öğrenci sayısı; 150 yatılı, 30 gündüzlü = 180'dir.

Okulun derslane ve yatakhaneleri Numune Okulunda, bir kısım derslane, reviri, eski İttihat ve Terakki kulübünde, okul alanı içindeki eski harap bir evde, darmadağın bir halde yerleşmiş, ve yıkılmaya yüz tutmuş mutfak, ve yemekhanesi yetersizdi.

Bazı öğretmenler, yakındaki Mahmut Ağa Câmî'i karşısındaki beyaz konakta oturuyorlar ve konağın hamamıyla çamaşırhanesinden faydalanıyorlardı.

1926-1927 ders yılının başlayacağı bir sırada, **Müdür Remzi Beyin** öğretmenlik ile İstanbul'a atanmasına ve Beşiktaş'ta Gâzi Osman Paşa Erkek Okulu Müdürü Galatasaray mezunu **Giritli Selahattin Beyin** atandığına ait Eğitim Bakanlığı'ndan emir gelmiş bulunuyordu.

Ne yatılı, ne de kızlara ait okullarda bulunmamış olan **Selahattin Bey**, Fransızca'yı epeyce bilen ve okumaya düşkün bir öğretmen olup, okulun yönetiminde başlangıçta güçlü bir tutum alamamış gibidir.

Uzun süre, bir hanım müdürün atanıp, gönderilememesi, zorluklara neden olmaya başladı.

Selahattin Bey, çalışmasına rağmen, eğitim ve yerleşim parçaları dağınık ve perişan bir halde bulunan yetersiz binada, bir düzen sağlayamayacağını anlamış bulunduğundan, bu ders yılı başında, ilk olarak Eğitim Bakanlığı'nın Edirne'de kurduğu, **Maârif Emaneti (Eğitim Müdürlüğü)** görevinde bulunan ve **Selahattin Beye**, öncelerden yakın olan **Nâil Reşit Bey** aracılığıyla, Edirne'de kaldırılmış Askeri İdâdisi binasının okula verilmesine dair birçok tekliflerde bulunmuştur.

Nâil Reşit Bey'den oluru alan bu teklif, Eğitim Bakanlığı'nca uzun uzadıya araştırılıp, sonunda bakanlıkça kaldırılması düşünülen, Ordu ve Balıkesir Kız Öğretmen Okulları öğrencilerinin de nakledilmeleri suretiyle, bu şekli kabul edilerek, Maârif Eminliği Mimarı **Kemalettin Beye**, adı geçen İdâdi okulunun onarımını, yapılacak ek bölümlerin de belirtilmesi hakkında emir gelmiştir.

Elli bir bin lira harcanarak, bir dereceye kadar onarılıp, bâzı ekler yapılarak genişletilmiş olan Askeri İdâdi okuluna ancak 1927-1928 ders yılında taşınılmış, 15 Aralık 1927 tarihinde bu yeni okulda, ilk kandil ve ocak yanmıştır.

1927-1928 ders yılında; İstanbul Balmumcu ve Gazi İlk Yatılı Okullarıyla, Bursa Yatılı Okulu ve Trakya illeri ilkokullarını bitirenlerden yapılan giriş sınavlarında başarılı olanlardan toplam 106 ve kapatılan Ordu ve Balıkesir Kız Öğretmen Okullarından gönderilen 130 ve okulun mevcut kadrolu öğrencisi olan 140 öğrenci ile toplam 376'ya varan öğrenci var idi.

Selahattin Bey, öğrencilerden taşkınlık yapanlara karşı şiddet gösterememiş görülür. Az bir süre sonunda Müdürlükten, Eğitim Bakanlığı emriyle 26 Eylül 1928 tarihinde İstanbul Vefa Erkek Ortaokulu Müdürlüğüne verildi.

Yerine, Erzurum Erkek Öğretmen Okulu Müdürü **Şevket Ziya Bey** atanarak 26 Eylül 1918'de göreve başlamıştır.

Yapıcı ve kendine güveni olan **Şevket Ziya Bey** asabi huylu olduğundan, 13 Aralık 1928'de isteği üzerine, İzmir Kız Öğretmen Okulu Müdürlüğüne atanmış ve aynı tarihte, Erkek Öğretmen Okulu Müdürlüğü yapmış olan, Öğretmen **Salih Bey** Onun yerine göreve başlamıştır.

Aslen Üsküplü,... İdâdisi'nde okumuş ve yüksek öğretmen okulunu bitiren **Müdür Salih Bey**, kökten bir silah kullanmış, ve öğrencilerin Perşembe tatilini, Çarşamba günlerine çevirmiştir.

İzinli olarak şehre ve çarşıya çıkan öğrenci kızların hareketlerinde ciddiyet ve terbiyeli davranışları, herkesin gözünde beğeni kazanmış olduğundan, benim de saygı duyduğum **Müdür Salih Beyi**, bu sayfalarda her Edirneli gibi samimi duygularla selamlarım.

Maârif Emini Reşit Bey, sıtma hastalığından şikayetçi olarak Kaleiçi'ndeki evinde yatağa düşmüş iken, tedavisi için davet olunmuş ve iki gün süren bir tedaviden sonra, yatağında çalışmaya başlamış idi.

Erkek Öğretmen Okuluna naklim hakkındaki telgraf, yatak odasında bulunduğum sırada gelmiş ve **Nail Reşit Bey** de: “*Bu nakilden bilgim yoktur. Bu iş olsa olsa, hastanesine yakın olmak için Doktor Adil Beyin başvurusu ile olmuştur*” demiş idi.

Salih Bey'den sonra, yerine **Dâr-ul fûnun (Üniversite)** Edebiyat Bölümü mezunlarından **Rıf'at Necdet Bey** gelmiştir.

Okul Doktoru Nâzım Beyin istifası üzerine, okul doktorluğuna dâvet edildim ve **9 Şubat 1930** tarihinde işe başladım.

Okul revirinde, bazı düzenleme ve değişiklik için yapılması gerekli inşaata dair yaptığım teklife, aldığım cevaplardan anladığıma göre, Büyük Napolyon'un ünlü mimari **Tola** yapı tarzı olup, **III. Selim** döneminde, yurdumuzda yapılan kışla, hastane ve okul gibi binalarda kullanılan, “*dört duvar ortasında bir avlu*” sisteminin, şiddetle karşısında bulunduğu ve 40-50 senelik bir bina olan kapatılmış bir askeri îdâdisinde, modern bir öğretmen okulunun kurulacağı fikrinde olduğunu anladım.

Gerçi bina yapı tarzının, terbiye üzerinde etkili olduğu kabul edilmiş hakikatlerden olduğundan, olacakları bekledim.

Az bir zaman sonra Kasap Abdülaziz Mahallesiinde, Erkek Lisesi yakınında olup kapalı kalmaya mahkum olan, ve **1094-1907** senelerinde yapılmış bulunan, **Santa Mariya Lord Rahibeler Okulu'nun**, hükümet adına satın alındığını, ve okulumuzun oraya taşınamayacağını az zaman sonra öğrendik.

1932 eğitim yılı yeni okulda başladı. Okulun eğitim yönünden yapısı ve öğrencilerin eğitim ve öğrenim bakımından **1926** tarihinde, ilk olarak değindiğim kurumun, genel niteliğine oranla, güçlülükle tanınacak bir şekil alıyordu.

1928 yıllarındaki öğrenci taşkınlığından ise hiçbir eser kalmamıştır.

Her önerisi kabul edilen Okul Müdürü **Rıfat Necdet Bey** ise gayretini harcıyıp, okulda her yönden yenilikler yapıyordu.

Fakat, şurasına da işaret edeyim ki, Rıfat Beyin okulda yenilik adına yaptığı hareketlerinde ciddiyet, yerini çok kere şiddete, kızgınlığa bırakıyordu. Bundan dolayı öğretmenler arasında memnun olmayanlar çoğalıyordu.

1932 senesi bazı nedenlerle Rıfat Bey hakkında soruşturma açılacak Bursa Lisesine öğretmenlikle atanması için bakanlık disiplin kurulu karar vermiş ve Aralık 1933 tarihinde Edirne'den ayrılmıştır.

İstek ve ricam üzerine **Müdür Salih Bey Efendinin** gönderdiği okul kadrosu:

21 Mayıs 1929

M.V.
Edirne
Kız Muallim Mektebi Müdürlüğü
SAYI

ERKEK VE KIZ ÖĞRETMEN OKULLARI HOCALARI

DERSLER:		ÖĞRETMENLER:
1	Din Dersleri	Abdurrahman Bey (Hoca)
2	Türkçe	Eğitim Müdürü Salim Bey, Naşide Hanım
3	Tarih	Sabahat Hanım, Lebibe Hanım
4	Hisap	Abdurrahman Bey
5	Hendese	Abdurrahman Bey
6	Coğrafya	Sabahat Hanım
7	Resim	Müeyyet Bey
8	El İşi	Müeyyet Bey
9	Fransızca	Müdür Muavini Şevki Bey
10	Dikiş	Şevkiye Hanım
11	Mûsiki	Yekta Bey ⁴⁴⁶
12	Beden Terbiyesi	Zühre Rukiye Hanım
13	Kimya	Fıtnat Necibe Hanım
14	Fizik	Fıtnat Necibe Hanım
15	Nebatat	Saime Hasan Hanım, Zahide Hanım
16	Nakış	Behiye Hanım
17	Yurt Bilgisi	Müdür Salih Bey
18	Ruhiyat Hanım	Seniha Hanım
19	Hıfzıssıha	Okul Doktoru Adil Bey
20	Tabahat	Saime Hasan, Zâhide Hanım
21	Edebiyat	Müdür Salih Bey
22	İçtimaiyat	Seniye Hanım
23	Usul-u Tedris	Halil Nihat Bey
24	Okul Hıfzıssıhası	Okul Doktoru
25	Çocuk Bakımı	Okul Doktoru
26	Tabahat	Fevziye Hanım

ÖĞRETMENLER VE ORJİNLERİ
DÜŞÜNCELER

1	Dâr'ul Fünun İlahiyat Fakültesi (Erkek Öğretmen Okulu Din Dersleri)
2	Dâr'ul Fünun Edebiyat Fakültesi
3	İstanbul Kız Öğretmen Okulu Tarih Şubesi
4	Dâr'ul Fünun Riyaziyat
5	Dâr'ul Fünun Riyaziyat
6	
7	İstanbul Erkek Öğretmen Okulu İş Kursundan Diplomalı
8	Musevi Okulunda Türkçe Hocası
9	Galatasaray ve Mülkiye Mektebi
10	İzmir Dikiş Kursundan, Kız Orta Okulu Dikiş Dersleri
11	İzmir Sanayi Okulunsan
12	Edirne Kız Öğretmen Okulu
13	Dâr'ul Fünun Kimya Şubesi
14	Dâr'ul Fünun Kimya Şubesi
15	Dâr'ul Fünun Tabi'iyat Şubesi
16	Edirne Kız Öğretmen Okulu
17	Müdür Salih Bey: Yüksek Öğretmen Okulu Edebiyat Şubesi

446- Ünlü Mûsikişinas Rauf Yekta Bey, R.K

18	Dâr'ul Fünun Felsefe Şubesi
19	Askeri Tıbbiye
20	
21	
22	
23	İstanbul Erkek Öğretmen Okulu, Musevi Okulunda Öğretmenlik
24	Okul Doktoru
25	Özel Eğitim, Karaağaç Fransız Okulunda Türkçe Hocası
26	Okul Tabibi

EDİRNE ERKEK LİSESİ

Koca Bevvap Mahallesi'nde ve eski mahkeme bayırı denilen yerdedir.

İstanbul yolunun tarafında de söylendiği gibi, üzerinde bu okulda reji dairesi ve etrafı arsalar, Fatih Dönemi ilk hanımı, Dulkadir oğullarından Süleyman Paşanın kızı, Sitti Sultanın sarayına ait idi.

Okulun bahçesi yakınında set üzerinde kalan ve Sitti Sultan adına, II. Bayezid tarafından yaptırılmış olup, **H:1165/M:1752** büyük depreminden sonra, birçok onarımlara rağmen, günden güne yıkılmaya giden ve **Sitti Sultan Câmî**'i denilen, mâbet görülür. Bunun mihrabı önünde **Sitti Sultan**'ın tarihi kabri vardır.

Burası boş ve terk edilmiş olup, bahçesinin doğusuna rastlayan, Kanlı Pınar Yokuşu tarafında iki, üç ev var imiş.

R:1300/M:1884/85 tarihinde **Vali Kadri Paşa**'nın başlatmasıyla **“Mülkiye Rüşdiyesi”** olarak, bodrum katından başka, üst katta dört büyük derslik, bir kabul salonu (*şimdi Müdür odası*) ve bir mescit (*şimdi Kütüphane*) alt katta bunun karşılığı bölümler ile çifte merdivenli ve yapılışı tarihine göre oldukça zarif bir girişi vardır.

Duvarları kârgir ve iç kısımları ahşaptır. Vilayet Mühendisi **Bozisyo Efendi**'nin projesidir.

Bir süre sonra, il merkezlerinde Mülkiye İdadilerinin kuruluşlarında, **Hacı İzzet Paşa** zamanında, Onun uygun görüşü ve kararı ile dıştan birinci kısma benzer bir iki kısım **R:1309/M:1893/94**'de eklenmiştir.

Her iki kısmı, dar ve iki tarafına camlı koridorlar bağlandığından, ortada bodrum katından başlayıp, çatıya kadar dört tarafı, Edirne ustalarının fener veya nefeslik dedikleri, kapalı bir açıklık kalmıştır.

Bu kısmın bölümleri, birinciye göre kullanışlı değildir.

Bu şekilde meydana gelen ve **“Mekteb-i İdâdi-i Mülki”** adını alan gündüzlü okul, **R:1310/M:1894/95** tarihinde yatılıya dönüştürülmüştür. Bu tarihte okul, yedi sınıflı ve yatılı idi. Bu sınıflardan ilk ikisi **“Rüşdi”**, üçü **“İdâdi”** ve son iki sınıfı da **“Âli”** olarak kabul edilmiştir.

R:1310/M:1894/95 yılına ders programı şu dersleri içermektedir.

[Kovanin, Şurut, Mâlûmat-ı Nakile, Mevâlid-i Sülûse, Hikmet, Kimya, Kozmografya, Usul-u Defteri, Cebir, Müsellesat, Hendese, Hisap, Coğrafya, Tarih, Ahlak, Türkçe, Hıfzıssıha, Edebiyat, Kitabet-i Resmiye, Fransızca, Arapça, Ulûm-u Dîniye, Resim, Hatt-ı Türkî, Fârisî, Türkçe, Rumca, Bulgarca Lisan Dersleri]

Öğrencilerden yirmisi yatılı ve yüz on biri gündüzlüdür.

Alaaddin adında bir müdür yönetiminde olup sekiz kişilik bir yönetim ve on altı öğretmenden oluşan ders kurulu bulunmaktadır.

Ders kurulunda bir aralık İttihat fırkasından mebus (*Millet Vekili*) çıkan **Arapça Hocası Fehmi Efendi** ve halen Büyük Millet Meclisinde mebus bulunan **Mazhar Bey** görülmektedir.

Bu okul tedrisatı, talim ve terbiyesiyle vilâyet ve etrafının ve bir kısım Bulgaristan gençlerinin yetiştirilmelerinde pek ziyade etkili olmuştur.

Çoğu hayatta olup bu okulu bitiren Edirneliler öğretimin olumluluğuna tanıklık ederler. Halen Edirne'de çalışan Avukat Cevdet Şâkir, Kulak-Burun-Boğaz Hastalıkları Uzmanı Fuat Mazlum, eski Belediye Başkanlığından İktisatçı Müfti Zâde Şerif ve Zağralı İbrahim Beyler bu okuldan yetişen seçkin Edirnelilerdir.

R:1317/M:1901/02 yılına ait elde edilen ders programı şu dersleri içermektedir.

[Kovanin, Şürut, Mâlûmat-ı Nakile, Mevâlid-i Sülüse, Hikmet, Kimya, Kozmografya, Usul-u Defteri, Cebir, Müsellesat, Hendese, Hisap, Coğrafya, Tarih, Ahlak, Türkçe, Hıfzıssıha, Edebiyat, Kitabet-i Resmiye, Fransızca, Arapça, Ulûm-u Dîniye, Resim, Hatt-ı Türkî, Fârisî, Türkçe, Rumca, Bulgarca Lisan Dersleri]

Bu tarihte Müfit Bey adında bir kişinin müdürlüğünde bulunan on bir kişilik bir yönetim on dört hocadan oluşmuş bir ders kurulu vardı.

“Mekteb-i İdadi’i Mülki Şûbesi” adıyla bir de şubesi vardır. Beş öğretmenden oluşan, ayrıca eski Müfti Salih Efendinin müdürlüğündedir bu şube.

R:1325/M:1909/10 yıllarına doğru Edirne’de bir teftiş gezisi yapan Maârif Nâzırı (*Eğitim Bakanı*) rahmetli Emrullah Efendi tarafından **“Mekteb-i Sultânî”** ye dönüştürülmüş ve mevcut iki kısmın üzerine geniş yatakhaneler eklenmiştir.

Balkan savaşında yardımcı hastaneye dönüştürülmüş ve şehrin yeniden alınışında aynı ad altında açılmıştır.

Bir süre sonra müdürlüğüne atanan Fizik Öğretmeni **Nurettin Bey**’le, yardımcısı Eczacı, Kimyager **Selahattin Bey**’lerin çok faal ve her türlü övgüye layık çalışmaları ile okulun laboratuvarları, müze ve kütüphanesi, bilimsel koleksiyonları üstün şekilde düzenlemiş, öğrencilerin eğitim ve öğrenimini çok yenilikçi ve ciddi bir şekil almış idi.

Edirne Erkek Lisesi

Birbirleriyle çok içten bağlarla bağlı olan müdür ve yardımcısı okul ve değerli bir kurum haline getirildiklerinden, paralı olarak, pek çok İstanbul gençleri bu okula girmeye uğraşmış iseler de, kadrosunun sıkışıklığından dolayı, pek azı isteklerini elde edebilmiştir.

Her tarafı kemirmek yolunda olan büyük savaş felaketi ateşkes ve ardından Yunan işgali bu verimli okulu darmadağın etmiş, kapılarına örümceklerden perdeler çekilmişti (1921).

EDİRNE HAYATIMIN R:1321-1328 / M: 1905/06-1912/13 SENELERİ ARASINDAKİ LEVHALARI (TABLOLARI)

[(Gençliğe İthaf) 5 Temmuz 1929 Edirne]

Eserime bu konuyu niçin yazıp koydum, sebep nedir?

Hayatlarından bezmiş, yaşama cesaretleri kırılmış gençlere rastlıyorum.

Bunlar, sanıldığından pek çoktur. Hele bazıları, yerlere düşmüş bir uçak gibi hurda olmuşlar.

Uzaktan görünüşleri bir uçak, fakat yaklaştıkça kırık dökük bir demir yığını. Onlarla konuşmaya başlamadan önce bana cesaret vererek, fikirler, hatta öğütler vereceklerini sanırken aksine, onların uyuşmuş beyinlerinin, sınırlarını uyarmaya ben mecbur oluyorum.

Bu gence, efendiler neler oluyor. Acaba bunların beyinlerini, düşüncelerini karmakarışık eden olaylar nelerdir? Bilemem bunu saptamayı başarabilecek miyim? Bunları araştırırken yine onların düşüncelerine, sözlerine başvuracağım ve sorunun özünün onların fikirlerini, sözlerini düşünerek bulmaya uğraşacağım.

Dört beş seneden beri Edirne'nin Kız Öğretmen Okulundan başlayarak; Erkek Lisesi, Kız Ortaokulu ve Erkek Öğretmen Okullarında Hıfzıssıhha öğretmenliğine ek olarak okul tabipliğini

ve tüm Edirne ilkokullarının sağlık müfettişliklerinde bulundum. Yüzlerce öğrencinin, pek çok öğretmenlerinin de yakın sevgi ve güvenlerini kazandım. Bu husustaki teşekkürlerim pek çoktur.

Yüksek sınıf öğrencilerinden çoğu, tatil ve tebriki gerektiren resmi günlerde ziyaretime gelerek, yavaş yavaş eserim için yaptığım, Edirne levhalarını seyrederek, değişik konular üzerinde sorular sorarak görüşürlerdi.

Ne kadar yazıktır ki, Memleket Hastanesi Röntgen Uzmanı olmamdan dolayı, bu gençlik cephesini kaybetme zorunda kaldım.

Sadede gelelim:

Beş kişilik bir gruba iş odamda, 1927 senesi Temmuzun ilk günleri, Erkek Öğretmen Okulu son sınıf öğrencilerinden biri soruyordu:

- **Üstad!**

“Siz elli iki, elli üç yaşlarınızda olduğunuz halde bir genç kadar yaşamaktan, çalışmaktan zevk aldığınızı görüp, şaşırıyoruz. Bizler ki, sizin iki defa evladınız yerinde gençler olduğumuz halde, hiçbir çalışmamızdan, bu kadar kucaklar dolusu değil, hatta bir avuç zevk bile çıkaramıyoruz, hatta hayatı tatsız, amaçsız buluyoruz. Lütfen bizi aydınlatınız!”

Cevap olarak:

- **Evlat!**

“Beni bir tür sosyoloji sınavına mı çekiyorsunuz? Yoksa, hakikaten bu soruyu sormaya zorunlu musunuz? Çok mutlu olmanız, çok borçlu olmanız gereken vatanın, en seçkin ve sizler için şefkatli öğretmenleri tarafından eğitim ve öğretim görüyorsunuz ve hükümetimizin mali olanaklarına göre, üst düzeyde bir geçime ve iyi bir geleceğe sahip olduğunuz halde, bu bezginlik nereden geliyor? Bilemem ama herhalde değerlendirmelerinizde zayıflık, kararlarınızda tutarsızlık var” dedim.

Sözümü burada kesmeye mecbur olduğumun nedeni, gençlerin yüzlerinde beliren acı kuşkulardır.

İçlerinden biri atıldı, dedi ki:

“Ah aziz hocamız. Sevgili doktorumuz. Okulumuzun ne kadar fena yönetildiğini, yemeklerimizin üstün körü yapıldığını, elbiselerimizin derme çatma olduğunu, özetle her şeyin bizlere, birer fakir çocuğu olduğumuzu hissettiren ellerde kaldığımızı biliyor musunuz?”

Ben:

“- Haşa çocuklar, bin bir kere hâşa! Gerçi büyük ilgilerle, okulun yönetim işleriyle ilgileniyor değilsem de, benimle ilgili kısım için diyebilirim ki, bana sorulmadan, olurum alınmadan, ne hiçbir şey yapıyor, ne de bir şey giyiyorsunuz.

Sizin yediğinizi her gün, ben de beraber yiyorum. Hatta aldığınız kalori yani yemeklerin gıda değeri fazladır bile. Yatakhanelerinizi, yataklarınızı, tamamen sağlık kurallarına uygun, elbiseleriniz, bazı gençlerin olduğu gibi şıllık değil, şık değil, fakat eğitim çağında bulunan, devletin bir resmi okulunda çalışan üniformalı öğrenciler, özel bir şekildir hem de iyi cinsten.

Öğretmenlerinize terbiyeli, sizlere karşı her türlü dürüst işlem yapan, merhametli ve sizlere özenerek sevgi besleyen insanlardır.

Ben ki, sizin en ciddi ihtiyaçlarınızdan sorumluyum. Durum ve sözlere karşı tutum meydan da!

Bu halde, kesin bir hesaplama söyleyebilirim ki; sizleri, ümitsizliklere düşürecek ve hiç de kabul etmeyeceğim şekilde yetimliğinizi, yoksulluğunuzu, özetle dünya yüzünde kimsesiz kalmış mülteciler gibi olduğunuzu, sizlere hissettirecek bir şey de bilmiyorum, görmüyorum.”

Odamda derin bir sessizlik hüküm sürmeye başladı. Acaba başarmış mı idim? Yoksa, yönetim kurulu taraftarı olmakla mahkum mu?

Sevimli misafirlerimden konuyu değiştirmek üzere, biri soru sorarken, diğeri atıldı ve onun sözünü keserek bana dedi ki:

Doktor Bey, bana bir soru sormama izin verir misiniz?

Bir değil bin...

Sizin gençliğiniz de yatılı okullarda hayatınız nasıl geçmişti?

Çocuklar, bunun ayrıntılarını öğrendiğiniz zaman tamamen yenilmiş olursunuz. Hem, beyinlerinizde öyle bir panik meydana gelecek ki; yerde misiniz, gökte misiniz şaşıracaksınız deyince. Ben gülmeye onlar da mahcup kızarmaya başladılar. Mendiller çıktı. Terler kurutuldu⁴⁴⁷. Bu konuyu ileride yine ele almak üzere terk edeceğim.

Gelelim diğer gördüklerim ve düşündüklerime:

Gençliğimizin yönleri şöylece sıralanıyor:

Süslü yaşama, az çalışma, çok kazanma, süratli yükseliş, saltanatlı hayat... Ve şehvi yönler gibi. Bunlardan yalnız birine uymakla yetinenler pek ender olup, çoğunlukla biri, öbürünün oluşumunu sağlayan bu akımlardan, birçoğunun aynı kişide birleştiğine çok rastlanır.

Bir veya birkaç yüksek düşünceyi ideal edinerek, beyni vatan yararının gereğine doğru işletip, çalıştıranlar da, minnet ve şükranlarla görülmüş ise de, eskiler, bugün bizim söylediğimiz gibi (Bir çiçekle yaz olmaz!) derlerdi.

Görüyoruz ki, ne kış gidiyor, ne yaz oluyor.

Zan ve ümit ederim ki, yazı başlıkları ile sorunların özüne inmek ilk adımda çok olasıdır. Yaş henüz 12'ye yaklaştığında, Fransızların “La Jön” dedikleri, bedensel beyinsel tam bir gelişmeye gidilecek yolun kapısına varıldığı sırada, kız olsun, erkek olsun (Genç Türk) adaylarının üzerlerinde yoğunlaşan duygu, süslenmek oluyor. Bin bir kalem adıyla yayınlanan dergide görülen:

(Ben nasıl yaptım, nasıl yaşadım, nasıl milyonlar harcadım); gibi yazılan fantezi yazılar, inanınız ki, gençliği kamçılarmış, şaşkın suskun çıkmaz yollara sokmuştur.

***Aziz okuyanlarım.** Bu dergilerin nasıl kapışıldığını bilmem gördünüz mü? İşte genç okuyucuların bu yazılara gösterdikleri ilgi, bir tür ateşli Amerikan gençleri çevrelerine ait dergilerle, tamamen benzer dergilerin, memleketimizde kurulmaları yol almış bulunuyordu.*

Bunlardan birkaçı, bir günde doğuyor, aynı günlerde, benzer adlarla vaftiz oluyordu...

Birkaç yazarının, bol maddi çıkar sağlama isteğiyle açtıkları, bu fantastik bin bir gece masalları, panayırları, mallarının etkileri, çok zararlı uygulamaya neden oldular.

Ciddiyetten uzak yazılmış yazıları, resimleriyle gençliğin saf ve samimi ruhunda fırtınalar kopartan bir kısım çıkarıcı eserlere ne demeli?

Bunlardan bazılarının... Ve resimleri öyle müstehcen kıyafetleri vardır ki, kutsallık ve ahlak konularını hurdahaş etmek hususundaki etkileri, otuz beş kırk sene evvel hükümetin şiddetli... Rağmen, geçen neslin, gençliği elinden almayı başaramayan ve İstanbul'da halen, her köşe ve bucağı bilinmeyen hanlarda... Köşelerinde Acemlere yazdırıp bastırdıkları “Bahmâne”leri çoktan geçtiler.

Ya umumi caddelere, kucaklar, sepetler dolusu saçılan ve son yıllarda ilkokul öğrencilerinin çantalarına da giren o mide bulandıran kartpostallara ne diyelim bilmem?

Bilinmez ki, bunlarla kimin mücadele etmek görevi veya borcudur?

Yazıların ifade ve etkilerinde bir özellik olduğu halde, resimlerin düşündürdükleri de kana karışma ve aşılama etkisi çok farklı şeylerdir.

DR. RIFAT OSMAN

Dr. Rıfat Osman Bey'in Edirne ilk ve orta öğretim okullarının fiziki yapıları ve buralarda uygulanan ders programları hakkında vermiş olduğu pek değerli bilgiler burada sona ermiş bulunuyor.

Her yerde kolayca bulunması mümkün olmayan bu bilgileri gelecek kuşaklara aktarma olanağını bulduğumuzdan dolayı bizler de mutluyuz ve merhum doktorumuzun mânevi huzuruna tekrar tekrar minnet ve şükranlarımızı sunuyoruz.

447- Üstad'ın (Hayatım ve Hatıratım) adlı eseri okumadan, bu iddiasının ciddiyetini anlamak olanaksızdır. R.K

Oradaki bilgilerin de kıymetli eğitimcilerimiz ve araştırmacılarımız için değerli bir kaynak olacağına inanıyoruz.

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim ve öğretime çok önem verilmiş. Halka okuma yazma öğretmek için eğitmen yetiştirmek amacıyla 10 Temmuz 1928 tarihinde Muallimler kursu Edirne Erkek Öğretmen Okulunda açılmıştır. Bu kurslara ortaokul mezunları alınmıştır. “A” ve “B” şubesi şeklinde düzenlenmiş olan bu kurslara, değer şehirlerden de öğrenciler gelerek katılmışlardır. İlk açıldığında 135 öğrencisi bulunan bu kursun zamanla öğrencileri artmıştır⁴⁴⁸.

1927 yıllarında Edirne'de konferanslar vermeye başlanmış, Trakya'da Maârifî teftiş etmek amacıyla gelen Talim ve Terbiye Heyeti Reisi Emin Bey, Muallimler Birliği'nin öncülüğünde Edirne Kulübü salonunda bir konferans vermiştir⁴⁴⁹.

Köylerde de halk dershaneleri açılmış. Köylüler okuma yazma öğrenmek için akşamları buraya devam etmeye başlamışlardır.

Halk Konferansları düzenlenerek, halkın kültür ve bilgi seviyesini yükseltilmesine çalışılmıştır. Edirne Maârif Müdürlüğü'nün başkanlığında düzenlenen bu konferansların ilkini **Dr. Rifat Osman Bey**, ikinci konferansı da **Emin Nail Reşit Efendi** vermiştir⁴⁵⁰.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA EDİRNE İLİ MAÂRİF BÜTÇESİ

Cumhuriyetin ilk yıllarında, ilin eğitim bütçesinin hazırlanması, halktan toplanacak eğitim vergisinin, herkesin ne ölçüde ödeyeceğinin kararlaştırılması, İl idare kurullarının yetkisine verilmiştir. İl idare kurulları, ilköğretimin hem illerde düzenlenmesine, hem de denetlenmesine karışıyordu. Okul açıp kapamak, öğretmenlerin maaşlarını düzenlemek, azaltıp, çoğaltmak, okulların denetlenmesine karışıyordu. Öğretmenlerin maaşlarını zamanında almasından il idare kurulları sorumlu tutulmuşlardır⁴⁵¹.

1929 yılında İl İdare Kurulunda, Edirne Vilayet Bütçesi görüşmelerinde 1929 yılı maarif bütçesi görüşülmesinde, dönemin Maârif Müdürü Salim Bey, 1928 yılı bütçesinin 222190,97 lira olduğunu söyleyerek, 1929 yılı maârif bütçesinin 242612 lira olarak kabul edilmiş olduğu ve bu paranın:

“ 50181 lirası İlk mektep Muallimleri(ilkokul öğretmenleri) maaşı, 10140 lirası ilk tedrisat mektepleri müstahdemlerinin (İlkokul hizmetlileri) ücreti, 19431 lirası, İlk tedrisat müfettişleri(İlkokul müfettişleri) başmuallimler makam tahsisatı, 750 lirası İlk mektepler kırtasiye ve basılı evrakı bedeli, 5000 lirası, ilk mektepler tamir masrafı, 1200 lirası Muallim Mektebi mezunlarının giyim bedeli, 16710 lirası ilk mektep muallimleri mesken bedeli, 1000 lirası Muallim ve muallim muavinleri harcırahı, 420 lirası ilk mektep kursu masrafı, 2900 lirası ilk mektepler aydınlanma, ısıtma gibi diğer giderlere, 1500 lirası ilk mektepler ders araç ve gereçlerinin alınmasına, 380 lirası fakir talebeye kitap bedeli ve hasta muallimlere yardım, 10000 lirası Millet Mektepleri masrafı ve muallim ve müstahdemlerin ücretleri, 118272 lirası Maarif kâtipleri ve ilk tedrisat müfettişleri ve muallimleri tahsisatı, 900 lirası ilk mektep sıhhiye müfettişi ücreti olarak ayrılmıştır⁴⁵². ” demiştir.

1931 yılında, Edirne Vilayet Meclisi'nin birinci toplantısında, Vali Emin Bey tarafından yapılan açılış konuşmasından sonra bir yıl önce yapılan icraatlar bir rapor halinde sunulmuş. 1930 yılında Edirne'de Maârif'e yapılan harcamalarda şöyle açıklanmıştır.

448- Edirne Postası, 15 Temmuz 1928

449- Milli Gazete, 6 Kanun-i evvel 1927

450- Milli Gazete, 26 Kanun-i evvel 1927

451- Başgöz İ., a.g.e., s:86

452- T.C. Edirne Vilâyeti Umumi Meclis Müzakeratı 1929 Zabıtnamesi, s:20, Ek, Nevi Muhassasat s:14,15 Edirne, 1930

“1930 yılında vilayetin ekonomik durumu iyi olmadığından köylerde yeni okulların açılması mümkün olmamıştır.

1- İnşaatına 1929 yılında başlanan Lalapaşa Nahiyesi Hanlıyenice Mektebi'nin eksikleri köylü tarafından tamamlanmıştır.

2- 1930 bütçesine konulan, ahşap kısımlarının yapılmasını vilâyet daimi encümen kararı ile müteahhide ihale edilen Keşan Merkez Mektebi'nin inşaatı devam etmektedir.

3- 1930 yılı bütçesine konulan 3000 liralık tamirat tahsisatı ile vilâyet merkezindeki Mithat Paşa, Mimar Sinan, Fevzi Paşa, Dilâver Bey, Cumhuriyet, Hacı İl Bey, İstiklâl, Gazi, Lalaşahin, Karaağaç, Kuruluş, Namık Kemal, Dumlupınar mektepleri tamir ettirilmiş ve merkezdeki mekteplerin fırtınadan kırılan camları yaptırılmıştır. Bütçeye konulan tamirat tahsisatı kasırgadan doğan zararın karşılanmasına bile yetmemiştir. Kazalara tamirat için gerekli olan para gönderilememiştir. Tamiratı gerekli olanların gelecek yılın bütçesinden karşılanmak üzere yaptırılması zaruri bulunmaktadır.

4- Bütçemizde, kırtasiye, basılı evrakta kullanılmak üzere ayrılmış olan 1575 lira 28 kuruştan 325 lirası kırtasiye gideri olarak merkez mektepleri ile Havsa, Tatarlar, Lalapaşa, Sırsındığı merkez mekteplerine, 135 lirası Uzunköprü merkez mekteplerine, 20 lirası Kırcaşalîh merkez mektebine, 95 lirası Keşan Merkez mekteplerine, 40 lirası İpsala merkez, 10 lirası İbriktepe merkez mekteplerine, 25 lirası kavaklı merkez mektebine ayrılmıştır. Kalan 925 lira 28 kuruşun 597 lirası ile vilâyet matbaasında mekteplerin ihtiyacı olan defter ve cetveller bastırılmıştır. Kalan 328 lira 28 kuruş sene sonuna kadar yine ilk mekteplerin ihtiyaçlarına ayrılmıştır.

5- Levazım-ı dersiye (ders araç ve gereçleri) adı altında bütçeye konulan 1200 liranın 617 lirası vilâyet daimi encümeni kararı ile ilk mekteplerde 60 sıra ile 929 yılında okullarda kurulan eczanelerin ilaçlarının korunması için on adet dolap, 300 lirası ile yine ilk mekteplere 30 adet yazı tahtası yaptırılmıştır. Sıraların 15 tanesi Keşan'a, 30 tanesi merkez mekteplerine, eczay-i tıbbiye dolaplarından 8 tanesi vilâyet, biri Uzunköprü ve biri Keşan mekteplerine verilmiştir. Yazı tahtalarından birisi Mimar Sinan Mektebi'ne, 4'ü Mithat Paşa Mektebi'ne, 2'si Plevne Mektebi'ne, 3'ü İstiklâl Mektebi'ne, 5 Keşan ve 7'si Uzunköprü mekteplerine verilmiştir.

6- Bütçeye konulan 960 lira techizât bedeli, bakanlık tarafından vilâyetimizde görevlendirilen 12 yeni mezuna verilmiştir.

7- Bütçemizde muallimlere (öğretmenlere) harcırah altında bulunan 1000 lira tahsisat harcırah beyannameleri tahakkuk ettirilen öğretmenlere azar azar ödenmektedir.

8- Kurs masrafı olarak bütçeye konulan 200 lira, bu yıl vilâyetimizde muallim kursu açılmadığından tasarruf edilmiştir.

9- Bu sene mekteplerimizde bulunan fakir talebenin kitapları kısmen indirimle ile temin edilmiş olduğundan, bütçeye konulan 500 lira yine adı geçen fakir talebenin defter, kalem gibi ihtiyaçlarına harcanmıştır.

10- Bütçemize Millet Mektepleri için 3 madde altında ayrılmış olan 10000 lira ödeneğin 7000 lirası bugün faaliyette bulunan 140 dershanede görevli öğretmenlerin ücretine, 500 lirası bu dershanelerin temizliğini yapan hizmetlilerin ücretine, 1035 lirası vilâyet kaza ve nahiye merkezlerindeki dershanelerin, aydınlatma ve ısınma ihtiyaçları için ayrılmıştır. 560 lirası Millet Dershanelerine devam edenler içinde fakir olanların kitap, defter ve kalem bedeline, 905 lirası matbu evrak çeşitli ihtiyaçlarına, geri kalan ise, maarif müdür ve memurları ve müfettişleri ücretlerine ayrılarak azar azar harcanmaktadır.

11-Bazı yerlerde olduğu gibi vilâyetimizde öğretmenler, müfettişler, kâtipler⁴⁵⁴ maaşları tedahülde kalmış olmayıp, gerek bunlar ve gerekse diğer masraflar muntazam olarak ödenmiştir.

453- Okullardaki ilk yardım dolapları.

454- **Kâtip** : Sekreter

12- Bu der yılı başında, öğretmen kadrolarındaki boşluklar asil öğretmenlerle doldurulmuş olup, halen hiçbir boş kadro bulunmamaktadır. Yalnız askeri görevlerini yapmakta olan öğretmenlerimizin yerlerine belli bir sınavdan geçirilerek, istifade edileceğine inanılmış vekiller gönderilmiştir ki, bunlarda yedi kişiden ibarettir.

13- Bazı köylerde ilm-ü marifet ihtiyacı hissederek yaptıkları okulları için öğretmen gönderilmesi isteğinde bulunmuşlar, istekleri bütçeye fazla öğretmen maaşı için ödenek konulmamasından karşılanamamıştır.⁴⁵⁵

İLK MEKTEPLER SIHHİYE MÜFETTİŞLİĞİ TARAFINDAN HAZIRLANAN 1930 YILI FAALİYET RAPORU

Edirne'de ilk mektepler sıhhiye müfettişliği kurulmuş. Buna Maârif bütçesi içersinde ödenek ayrılmıştır. 1931 yılı vilayet bütçe görüşmeleri yapılırken, ilk mektepler sıhhiye müfettişliğine ayrılacak ödenğin de görüşülmesine geçilmeden önce İlk Mektepler Sıhhiye Müfettişi Dr. Fuat Bey tarafından hazırlanmış olan faaliyet raporu okunmuştur.

Rapora göre:

"1- 1930 yılı içinde hasta olan öğretmenler veya yeniden öğretmenlik mesleğine girmek isteyen birkaç efendinin evlerine giderek veyahut muayenehaneme gelerek, sağlık muayenesinden geçmek isteyenlerin, resmi kayıt defterinin numarası ile raporları düzenlenerek Maârif Müdürlüğü'ne sunulmuştur. Bunların sayısı 99'dur.

2- Aynı yıl içinde Müfettişlik tarafından, okulların ihtiyaçlarını ve teftiş sonuçlarını gösteren 39 adet rapor Maârif Müdürlüğü'ne sunulmuştur.

3- 1930 yılı içersinde merkezde 14 ilk mektebin sağlık teftişine ek olarak, Musevi, İtalyan, Bulgar mektepleri de eklenerek sayıları 17 olan bu okulların üçüncü teftişleri de bitmek üzeredir. Bu genel sağlık teftişi önümüzdeki yıllarda daha sık yapılacaktır.

4- Adı geçen yıl içersinde Havsa, Osmanlı, Geçkinli köylerinde çıkan kabakulak hastalığı nedeniyle köylere gidilerek gerekli önlemler alınmıştır.

5- Merkezde ilk mekteplerin birinci sınıflarına yeni kayıt olacak 700 öğrencinin ayrı ayrı tıbbi muayeneleri yapılarak, her biri için ayrı sağlık raporu düzenlenerek, mektepler başmuallimliği vasıtası ile öğrencilerin dosyalarına konmuştur. Her öğrencinin dosyasında sağlık raporu bulunması kanuni zorunluluktur.

6- 12 ay içersinde merkezde hemen her gün, mektep hademelerinin eşliğinde, resmi sevk ile muayenehaneme üç beş öğrenci gönderilmektedir. Bunların muayeneleri yapılarak, reçeteleri ve gerekirse resmi yazı ile açıklama yapmak suretiyle muayene edilenlerin sayılarının 699 olduğu, bunların yanında kimsesiz ve korunmaya muhtaç beş çocuğun boğaz ameliyatı yapıldığı, ve bu şekilde 690 sayısı içinde bilhassa ihtisası gerektiren göz, kulak burun boğaz hastalıklarının önemli bir yer teşkil ettiğini eklerim. Bu teftiş edilen sağlık taramalarında, birçok fakir ve kimsesizlere bademcik v.s. ameliyatları yapılması gerektiği birçok öğrenci tespit edilmiş. Bunların önümüzdeki ilkbaharda ameliyatları yapılacaktır.

7- Mektepleri her teftiş ve ziyaretimde genel muayenenin dışında, her sınıfın yetenek ve idrakine göre, genel sağlık bilgileri içeren on beş dakika devam eden konuşmalar yapılmaktadır.⁴⁵⁶

455- T.C. Edirne Vilâyeti Umumi Meclisi 1931 Zabıtnamesi, s:8-11, Edirne- Vilayet Matbaası, 1932

456- T.C. Edirne Vilâyeti Umumi Meclisi 1931 Zabıtnamesi, s:181-183

1922- 1973 YILLARI ARASINDA EDİRNE'DE BULUNAN İLKOKUL, ORTAOKUL, LİSELER VE EĞİTİM MERKEZLERİ

İLKOKULLAR

CUMHURİYET İLKOKULU

İlk bina, 1903 yılında “*Etniki Eterya*” adındaki Edirne’de yaşayan Rumlar tarafından Gazi Mihal semtinde, Mimar Sinan Mahallesi’nde yatılı ilkokul olarak tuğladan yaptırılmıştır.

1922 yılı Ekim ayı sonuna kadar Rumlar tarafından yatılı ilkokul olarak kullanılmıştır.

25.11.1922’de Edirne’nin Yunan işgalinden kurtuluşundan sonra İmam Hatip Okulu olarak hizmet vermiştir. 1924 yılında bu okul kapatılmış. Bina Tekel İdaresine verilerek, bir süre tütün deposu olarak kullanılmış, daha sonra özel idareye devredilmiştir.

6.11.1928 yılında okul, Cumhuriyet ilkokulu adını almıştır. Vali Nihat Danışman zamanında eski bina yıktırılarak yerine kâgir iki katlı bugünkü bina kurulmuştur.

Okulun alt katı basık olmasına rağmen, üç derslik, 2 depo ve 1 yemekhane içermektedir. Üst katta, 5 dersane, 1 öğretmenler odası ve 1 müdür odası vardır.

Cumhuriyet ilkokulu adını aldığı zaman ilk müdürü Hüseyin Ulvi Bey’di. Sonra sırası ile, İhsan Ertekin, Ahmet Can, Recep Özgün, Cemâl Fenerci, Şeref İpçi, Nail Savaş, Osman Tavgaç, İsmail Toparlaktan, Fatih Şakir Bey, bu okulda müdür olarak görev yapmış olanlardan sadece birkaçıdır⁴⁵⁷.

1972-1973 Öğretim yılına kadar 589 öğrenci yetiştirmiş olan okul, 1972-1973 öğretim yılında 7 derslik de çift öğretim yaparak 15 öğretmenle 400 öğrenci okutmaktadır⁴⁵⁸.

Cumhuriyet İlkokulu

FEVZİ PAŞA İLKOKULU

Okul, 1906 yılında Rumlar tarafından iki katlı, dört derslikli olarak yapılmıştır.

1922 yılından önce Muradiye Camii avlusunda, Muradiye İlkokulu adı ile yurt hizmetine katılan okul, 1922 yılında Rumların Edirne’yi boşaltmaları üzerine şimdiki binasına taşınmış ve zamanın Genel Kurmay Başkanı Maraşel Fevzi Çakmak’a atfedilerek olarak Fevzi Paşa İlkokulu adını almıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında

Fevzi Paşa İlkokulu
(Rum İlkokulu)

457- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 34

458- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:112.

Edirne'de İlk Mektepler Tabipliği ve Sıhhiye Müfettişliği yapan Dr. Rifat Osman 24 Eylül 1927 ve 25 Ekim 1927 tarihlerinde bu okulu iki defa teftiş etmiş; gördükleri ile ilgili olarak ta şunları yazmıştır:

“İki katlıdır. Dış duvarları tuğla, çatısı Fransız kiremidi ile kaplıdır. Döşemeleri tahta, pencereleri panjurludur. Dört dershanesi, bir muallim odası ve müze gibi iki dershanesi vardır. Her iki katın tavan yüksekliği 4m. bodrum katı yüksekliği 2.10m'dir. Dört sınıfı da eşit büyüklükte olup 42.75'er metre karedir. Sınıflar güneş almaktadır. Soba bacaları vardır. Hazinesi mazbut akar çeşmesinin suyu boldur. Bahçenin köşesine inşa edilmiş yedi tuvaletin de pencereleri yoktur. Duvarları sıvanmaya ve badana edilmeye muhtaçtır. Tuvaletlerin biri harap vaziyette olduğundan kapalı, biri kapısız, ikisinin kapıları ise kırıktır. Kullanılabilir tuvalet sayısı üçtür. Akarsu bulunmayan tuvaletlere teneke ibrikler konulmuştur. Öğretmenlerin tuvaletleri ayrıdır. Tuvaletlerin ıslahı ve yeniden inşası gerekmektedir.

Uzunluğu 18m. genişliği 3.60 m. olan bodrumdaki teneffüshanede, eve gidemeyenler ile iase edilen fakir öğrenciler yemek yer. Dar ve küçük altı pencere ile aydınlandığından loş, rutubetlidir. Zemini toprak, duvarları sıvasızdır.

Bahçesinin yüzölçümü 285metre kare olmakla beraber okulun etrafında çeşitli ve küçük parçalardan ibaret olduğundan yetersizdir. Bahçede iki büyük ıhlamur ile iki büyük çınar ağacı vardır. Yağmurlu havalarda beden hareketi yapacak yer olmadığı gibi, uygun bir yerde yoktur. Dört sınıflı okulda toplam 119 öğrenci okumaktadır⁴⁵⁹.

Necip Güngör Kısaparmak'ta, Milli Eğitim Cephesiyle Edirne adlı eserinde Fevzi Paşa ilkokulu ile ilgili olarak; “okulun üç sınıf üzerinde faaliyette bulunduğunu, bu okulun üçüncü sınıfını bitirenlerin beş yıllık öğrenimlerini tamamlamak üzere, Kurtuluş ve Gazi İlkokullarına dağıtıldıklarını, okulun eğitiminin 1948 yılına kadar bu şekilde devam ettiğini, 1948 yılında binanın alt ve üst katlarındaki salonlar bölünmek suretiyle mevcut olan dört dershaneye iki dersane daha ilave edildiğini ve okulun 1948-49 öğretim yılından itibaren beş sınıf üzerine faaliyete başlamış olduğunu, 1948 yılından 1967 yılına kadar okulun 893 öğrenci mezun ettiğini, 1967 yılında okulda 13 öğretmen, 2 müstahdem ve 584 öğrenci bulunduğunu ve okulda 8 derslik var olduğunu, bu dersliklerin 6'sı asıl okul binasında bulunduğunu, 2'sinde okul bahçesinde yaptırılmış olan Amerikan tipi barakalar olduğunu, okulda toplam 13 sınıf olup, çift öğretim yapıldığını” yazmaktadır⁴⁶⁰.

1972-73 öğrenim yılına karda okul, 1381 öğrenci yetiştirmiştir. 1972-73 öğrenim yılında 625 öğrenci, 16 öğretmenle eğitim ve öğretim görevini sürdürmektedir⁴⁶¹. Çift öğrenim yapan okulun ilk müdürlüğünü Hilmi Bey yapmıştır. Sonraki müdürleri ise; Mediha Hanım, Ömer Atalay, Niyazi Tülümen, Murat Deniz ve Halim Kara'dır.

GAZİ İLKOKULU

Okul, Cumhuriyetin ilanından sonra “Gazipaşa İlkokulu” adı ile şimdiki İstiklal İlkokulu'nun bulunduğu binada öğretime başlamıştır. Bu sırada okul müdürü Sami Bey'di.

8 Eylül 1928 yılında Gazi İlkokulu adı ile şimdiki Selimiye parkı içinde kalan belediye karşısındaki rüşdiye binasına taşınmıştır. Bu binaya taşındıktan sonra okul müdürleri sırası ile: Saim Bey, Ahmet İhsan Gökçe, Ali

459-Yıldırım N., “Dr.Rifat Osman'ın Tespitlerine Göre: 1927-1928 ve 1928-1929 Öğretim Yıllarında Edirne İlkokullarında Hijyen” Edirne Serhattaki Payitaht, I.Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.1998, s:291,292

460- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 34,35.

461- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:113

Altan ve M.Ali Erdemgür'dür.

Selimiye Cami'i'nin etrafının açılması nedeniyle bina, 1965 yılı yazında yıkılmış yeri yeşil saha haline getirilmiştir. Gazi İlk Okulu için yeni bir bina inşa edilmek üzere 70966,96 Lira karşılığında 4712 metrekarelik arsa istimlak edilerek, bina 1964-1965 öğretim yılına 6 derslikli zemin katı tamamlanmış ve bu öğretim yılında okul, bugünkü müze binasının arkasındaki yeni binasına eğitime açılmıştır.

1966-1967 öğretim yılında ise 6 derslikli bir kat daha ilave olunmuştur.

1967-1968 Öğretim yılında okulda, 13 öğretmen, 247 erkek ve 251'i kız olmak üzere toplam 498 öğrenci bulunuyordu. Bu öğretim yılında okul araç ve gereç bakımından da oldukça iyi durumda idi⁴⁶².

1973 yılına kadar 1970 mezun veren okulda; 1973-1974 öğretim yılında 14 derslik 15 öğretmen görev yapmaktadır⁴⁶³.

HACI İL BEY İLKOKULU

Önceleri Yıldırım Mahallesi'nde idi. 1905 yılında Yıldırım Bayezit Mahallesi'ndeki Yıldırım Camii yanında yaptırılmış olan binada üç sınıflı olarak öğretime başlamıştır.

1915 yılında Gazi Mihal Köprüsü yakınında bir binaya taşınarak, Gazi Mihal Mektebi adını almıştır. 1921-1922 yılından sonra, daha önceleri Rumlar tarafından yaptırılan bugünkü binasına taşınarak, Yıldırım Bayezid Mektebi adını almıştır. Okulun adı Edirne Fatihi, Hacı İl Bey'in adını Edirne'de sonsuzlaştırmak amacı ile 1927-1928 yılında bugünkü ismi olan Hacı İl Bey olarak değiştirilmiştir.

Okul iki ayrı bina halindedir. Eski bina, 1908 yılında bu semtte oturan Rumlar tarafından yaptırılmış, aynı amaçla 1921 yılına kadar kullanılmıştır. İkinci bina semt çocuklarının derslane ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla 1962-1963 öğretim yılında ek olarak yapılmıştır. Okulun elektrik tesisatı 1963 yılında Okul ve Öğrencileri Koruma Derneği tarafından, su teşkilatı ise, 1955 yılında mahalle halkı tarafından okul bahçesine mahalle çeşmesi olarak yaptırılmıştır. 1964 yılında okula su tesisatı döşenmiştir. Okulun ilk müdürü Mithat Bey'dir. Daha sonra, İzzet Bey, Nihat Bey, Sait Ahmet Dinçer, Mustafa Turgut Özbil, Hüseyin Gücüyener, Vehbi Çoker, Zekâi Güngör, Sabri Kutsal okul müdürlüklerinde bulunmuşlardır. Okulda 1965 yılında Yavrukurt Oymağı kurulmuş olup, 1966 yılından itibaren okul çift eğitim vermektedir. Okulun bir kütüphanesi var olup, 1967-1968 öğretim yılında 180 kitabı bulunmakta idi. Aynı yıl okulda ders aracı olarak, mikroskop, kaplar, emme tulumba, başsız minyon vücut, kalp ve çeşitli haritalar bulunuyordu.⁴⁶⁴

1972-1973 öğretim yılında okul, 14 öğretmen 394 öğrenci ile çift öğretim yapmaktadır. Bugüne kadar 1312 öğrenci mezun etmiştir. Bu öğretim yılında okul müdür Sami İğdi'dir⁴⁶⁵.

İNÖNÜ İLKOKULU

Okul binası 1903-1905 yılları arasında Paris'li Gaston Mayer adında bir Musevi Cemaatine armağan edilmiştir. Bina kâgir olup, bodrumu ile birlikte üç katlıdır.

Binada, önce “*Alyans Musevi Okulu*” sonra “*Türk Musevi Okulu*” adı altında öğrenime devam edilmiştir. 1939 yılında okulun kapatılmasından sonra burası, 1940 yılında askeri hastane olmuş, Musevi Cemiyeti kirasız olarak binayı Orduya tahsis etmiştir. 1942 yılında hastane olmaktan çıkmış, iki yıl kadar boş kalmış, 1943-1944 öğretim yılında Milli Eğitim Müdürlüğüne verilmiştir. Bu sırada okul binaları harap durumda olan Dilaver Bey, Plevne, Lala Şahin Paşa İlkokulları ayrı başöğretmenliklerle bir yıl burada çalışmışlardır. 1944-1945 öğretim yılında bu okulların yönetimleri aynı elde toplanarak tek okul haline getirilmiş, adına da İnönü İlkokulu denmiştir.

1959 Yılında okulun adı değiştirilerek, o zamanlar Vali bulunan Emin Akıncı ismi verilmiş.

462- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 35,36

463- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:113

464- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 36,37

465- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:115

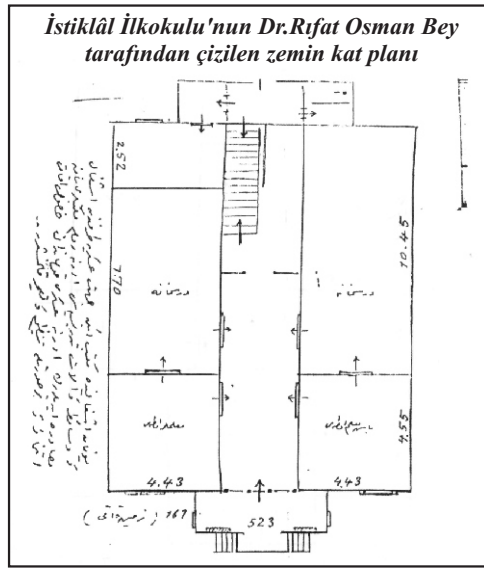
Okul, 27 Mayıs 1960'a kadar bu isimle faaliyette bulunmuş. 27 Mayıs'tan sonra okula yeniden İnönü adı verilmiştir. Okulun ilk müdürü Turgut Özbil'dir. Daha sonra, Ahmet Dinçer, Hamdi Kayışbudak, O. Nuri Başlık ve Mustafa Sünker okulda müdürlük yapmışlardır.

Necip Güngör Kısaparmak'ın yazdığına göre, 1966 yılında okulun bodrum katında Milli Eğitim Müdürlüğü arşiv odaları, Vakıflar mutfağı, öğrenci yemekhanesi, okul deposu ve Milli Eğitim Bakanlığı kitap satış deposu bulunmakta idi. Yine ondan öğrendiğimize göre, okulun 238 adet kitabı içeren bir kütüphanesi de bulunuyordu⁴⁶⁶.

Okulun doğu tarafında Milli Eğitim Müdürü lojmanı bulunmaktadır.

Okul 1973 yılına kadar 2667 öğrenci yetiştirmiştir. 1972-73 öğretim yılında okul 16 öğretmenle eğitim ve öğretim görevini yapmaktadır⁴⁶⁷.

İSTİKLAL İLKOKULU

Okul binası, Kaleiçi semtinde Yahşi Fakih Mahallesi'nin ortasında bulunmaktadır. Bina, Edirne valilerinden Hacı Adil Bey tarafından eski Şer'iye Mahkemesi arsasına 1909 yılında yaptırılmıştır. Bir yıl sonra İttihat Terakki Darüleytamı olarak ilk faaliyetine başlamıştır. Balkan savaşından önce binanın Emniyet Müdürlüğüne terk edilmesi nedeniyle eğitime ara verilmiş, bu durum 1913 yılı Edirne'nin Bulgar işgaline kadar devam etmiştir.

1914 yılında tekrar öğretime açılan bu okul, 1918 yılına kadar normal eğitimine devam etmiş, 1919 yılında Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin Erkân-ı Harbiyesine karargâh binalığı yapmıştır. Edirne'nin Yunan işgali sırasında, Yunanlılar tarafından Banka binası olarak kullanılmıştır. Bu binada 1923 yılında Kız Orta Mektebi açılmış, 1924 yılında Gazi Paşa İlk Mektebi eğitimine bu bina da başlamıştır. 1927 yılında binaya Maarif Emaneti

taşınmıştır. 1927 yılında Gazi Hoca, Yusuf Hoca ve Üç Şerefeli okulları birleştirilerek okula şimdiki adı olan İstiklâl İlkokulu adı verilmiştir.

1929-1930 ders yılından itibaren hizmet vermeye başlayan okul, bu isim altında önce Selimiye okulu binasında ve daha sonra da Halkevi binasında öğretim vermiştir. Okulun İlk müdürü (Baş Muallim) Ayşe Hikmet Hanımdır. Daha sonra Lütfiye Hanım, Hulusi Mecikoğlu, Recep Güngör, Nebi Erdoğan müdürlük yapmışlardır.

1967-1968 ders yılında 8 öğretmen bir müdür, 379 öğrenci ve sekiz derslik bulunmakta idi. Bodrum katında bulunan 3 derslik mahalli imkanlarca yaptırılarak ayrıca bir beslenme odası ilave edilmiştir⁴⁶⁸.

1973 yılına kadar 1777 öğrenci yetiştiren okul, 1972-

466- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 37,38

467- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:115

468- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 38,39

469- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:115

1973 öğretim yılında çift öğretim yaparak 15 öğretmen ve 400 öğrencisi ile eğitim ve öğretim görevini sürdürmektedir. Okula bağlı üç ana sınıfı vardır⁴⁶⁹.

KADRI PAŞA İLKOKULU

Edirne'ye büyük hizmetleri dokunan, Edirnelilerin çok sevdiği Vali Kadri Paşa'nın anısına, onun adı verilerek açılan okul, Selimiye arkasındaki tuğladan yapılmış bir binada öğrenim yapıyordu. Bu binanın yıktırılması kararından sonra, okulun isminin kalkması isteğiyle bugünkü okulun bahçesindeki Plevne İlkokulu'na taşınmış ve Plevne İlkokulu⁴⁷⁰ da Ayşekadın'daki Eğitim Araçları Merkezine, o dönemdeki adıyla eğitici filimler merkezine taşınmıştır.

Şimdi öğrenim yapılan bu eski okul, 1842 yılında Sarı Şeyh Mehmet Efendi tarafından 300 sarı liraya tek olarak taştan yaptırılmış ve adına da “*Taş Mektep*” denilmiştir.

Taş Mektep, ilk zamanlar 1 ve 2.sınıfla, 1914 tarihine kadar Hafız yetiştirmiştir. Müdürü Hacı Ali Efendi'dir. Bu görev Hacı Ali Efendiye babasından geçtiği sanılmaktadır. Okulun bakımı için Sarı Şeh Mehmet Efendiye ait olan ve Dar-ül-hadis Camii civarında bulunan kereste mağazalarının vakfedildiği söylenmektedir. Okulun ikinci katı 1900 tarihinde Ahır Köylü Mehmet Bey tarafından yaptırılmıştır. Okulun adı 1914 yılında Kasımpaşa Mekteb-i İptidai'si olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra okulun adı Plevne olarak değiştirilmiştir. Okulun müdürleri; Hacı Ali Efendi, Hafız Mustafa Efendi, Cumhuriyetin ilanından sonra, Hilmi Önsoy, Rıfki Şahin, Hüsnü Öge.

1942 yılında bina onarılarak, okul Hüsnü Öge'nin başkanlığında yeniden etkinliğe başladı. 1955 de Kadri Paşa Okulu buraya geldiğinde Plevne Okulu da Ayşekadındaki Eğitim Araçları Merkezine taşındı.

1957 yılında okul müdürlüğüne Nazmi Tuncer getirilmiş. Onun zamanında okul, yeniden onarılıp değiştirilerek, 1959 yılında bugünkü biçimine getirildi.

1967-1968 öğretim yılında okulda, elektrik vardır, telefon yoktur. Yavrukurt teşkilatı öğretmenlerin emeği ile bir rasat istasyonu kurulmuş olup, 600 kitap içeren bir kütüphanesi bulunuyordu⁴⁷¹.

1972-1973 öğretim yılında 6 dersane, 310 öğrenci ve 11 öğretmenle çift öğrenim yapmakta olan okulun müdürü Hasan Kargin'dir⁴⁷².

KARAAĞAÇ İLKOKULU

18.4.1967'de öğretime açılmıştır. Okul öğrencilerini 25. sınıfları mahallenin diğer ilkokulu olan Mustafa Necati İlkokulu'ndan naklen alınmıştır. İlk müdürü H.Yılmaz Kurt'tur. 1967-1968 öğretim yılında okulda, 4 öğretmen ve 1 müdür bulunmakta olup, müdür aynı zamanda sınıf okutmaktadır. Bu öğretim yılında okulun elektriği vardır. Kalorifer dairesi yapılmıştır. Okul binası mahallede kurulan Ortaokul ve İlkokul Yaptırma Derneği tarafından satın alınan arsa üzerine yaptırılmıştır⁴⁷³.

Karaağaç ilkokulu 1972-1973 yılında bir müdür, 6 öğretmen ve 180 öğrenci ile öğretime devam etmektedir. Okul müdürü Şükrü Gültekin'dir⁴⁷⁴.

470- Osman Nuri Peremeci, *Edirne Tarihi* adlı eserinde Plevne İlkokulu ile ilgili olarak şunları yazmaktadır: “Kirişhane'de Uzunkaldırım boyundaki bu okul çok eski olup, eskiden adı Taş Mektep idi. Vaktiyle Hasan Vasfi Efendi adında bir zat ki, Edirne'nin meşhur hattatlarından idi, burada çok zaman öğretmenlik ettiği gibi, sonradan oğlu Hacı Ali Efendi bu mektepte pek çok yıl öğretmenlik etmiştir. Tunca Nehri yakın olduğu için her taşıdığı zaman okulun etrafını sular alır. Mektepte artık yıkılmaya yüz tuttuğundan, okulun, buradan kaldırılıp, daha yüksek bir yere yapılması gerekir.”

Osman Nuri Peremeci bu eserinde Edirne'de Kirişhane semtinde olan Dilâer Bey İlkokulu ile İstanbul Yolu'nda, Ayşekadın Câmî'si yanındaki Lala Şahin İlkokulun'danda kısaca söz etmektedir.

471- Kısaparmak N. G., a.g.e.:s: 39,40

472- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:116

473- Kısaparmak N. G., a.g.e.:s: 41

474- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:116

KURTULUŞ İLKOKULU

Okul, 1914 yılında, Eski Cami Mektebi adıyla Askeri Rüştîye binasında açılmıştır.

Bu bina, devlet tarafından, II. Sultan Hamit zamanında 1890 yılında “*Eski Araplar Hanı* adıyla bilinen ve 1748 depreminde yıkılan binanın yerine” yaptırılan Askeri Rüştîye binasıdır. 1914 yılından sonra ilkokul olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Okulun ilk müdürü Hasan Kemal Beydir. Ondan sonra sıra ile; Ferdiye Hanım, Fatma Zehra hanım, Hayriye Hanım, Mediha Hanım (*Mediha Üçsu*), Besim Bey, Murat Özgür, Recep Özgür bulunmuşlardır.

Okul günümüze dek birçok ad değiştirmiştir. Sıra ile “*Eski Cami Mektebi*”, 1920 yılında “*Numune Mektebi*”, 1922-23 yılında “*Trakya Kız Mektebi*”, isimlerini almıştır. 1927 yılından sonra da Kurtuluş İlkokulu adı kullanılmaya başlanmıştır⁴⁷⁵.

1969 yılının Ekim ayında Halk Eğitim Merkezi bahçesinde yeniden yapılan kaloriferli, 10 dershaneli binasında eğitim ve öğretime devam eden Kurtuluş İlkokulu'nun, Talat Paşa Asfaltı üzerinde bulunan eski binası, Milli Savunma Bakanlığı tarafından, yeni şehir planı uyarınca 13 Ekim 1972 tarihinde yıktırılarak, yerine Orduevi yaptırılmıştır.

Başlangıçtan 1973 yılına kadar 2615 mezun veren bu okulun, yetiştirdiği gençlerden çoğu yüksek öğrenim yapmış ve yurt yönetiminde önemli görevlere yükselmişlerdir. Bunlardan yüzlercesi doktor, mühendis, kaymakam, vali, öğretmen olarak görev başındadır.

1972-1973 yılında 18 öğretmen, 480 öğrenci ile eğitim ve öğretim görevine devam etmektedir⁴⁷⁶.

MERİÇ İLKOKULU

18 Aralık 1967 günü yapılan bir törenle öğretime başlamıştır. Meriç Nehri okulun 500 metre kadar güneyinden geçmesinden dolayı okula Meriç İlkokulu adı verilmiştir.

Hacı İl Bey İlkokulu'ndan naklen gelen 180 öğrenci ile eğitime başlayan okul, 1972-1973 öğretim yılında 6 öğretmen ve 176 öğrenci bulunmaktadır. Okulun ilk müdürü Zahit Ceylan'dır⁴⁷⁷.

MİTHAT PAŞA İLKOKULU

1954-1955 yılı 23 Nisan'da eğitim ve öğretime başlamıştır. Daha önceleri 1889 yılında “*Cemaat-ı İslamiye*” tarafından Alaca Camii karşısında tek derslikli, tek öğretmenli “*Zükur*” Erkek Mektebi adı altında hizmete girmişti. Yine aynı yılda Beyazid Câmii civarında “*İnas*” Kız Mektebi olarak faaliyet göstermiştir. Okul eskiyince Sırık Meydanında Yüzbaşı Ömer Efendinin Topyolu Caddesi'ndeki evi satın alınarak 1899-1900 yıllarında bu binaya taşınarak etkinliğini sürdürmüştü.

Okula Cumhuriyetin kuruluşundan sonra “*Mithat Paşa*” adı verilerek kız ve erkek bir arada okumaya başlamıştır. Erkek Mektebinin ilk müdür Hacı Hafız İbrahim Efendi olup, bu kişi aynı zamanda Beyazid Câmii'nin imamı idi. Tatar Ali Efendi, Ürgüplü Raif Mecit Kalkandereli bu okulda müdürlük yapmışlardır. Kız mektebinin ilk müdürü Hafız Ahmet Efendidir.

Mithat Paşa Okulu faaliyete geçince ilk müdürü Rıza Bey olmuştur. Daha sonra, Nafiz Gücüyener, Mustafa Tırgur Özbil, Recep Güner ve Hasan Tunca müdür olarak çalışmışlardır⁴⁷⁸.

1948 yılında şimdiki yerinde bulunan Halk Odası binası satın alınarak bugünkü okul yapılmıştır. 1973 yılına değin 701 öğrenci yetiştirmiştir.

475- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 41,42

476- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:117

477- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:117

478- Kısaparmak N. G., a.g.e.s: 41,42

479- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:117

1972-1973 öğretim yılında 10 öğretmen, 353 öğrenci eğitim görmektedir. Şimdiki okul müdürü Ali Önal'dır⁴⁷⁹.

MUSTAFA NECATİ İLKOKULU

Okul, İstanbul'u Avrupa'ya bağlayan demiryolu yapıldığında bu hattı yapan Avusturya kumpanyasında görevli olanların çocuklarının okuması için, Yatılı Alman Mektebi adı ile 1897 yılında yapılmıştır.

Bina, I.Dünya savaşı sona, Şark Demiryolu adı altında bir Fransız kumpanyasına devredilmiş, Cumhuriyet devrinde ise kira ile Milli Eğitime verilerek Karaağaç İlkokulu adı ile açılmıştır. 1936 yılında okulun adı Mustafa Necati İlkokulu olmuştur⁴⁸⁰. İlk Müdürü Besim Beydir. Daha sonra, Ömer Bey, H.Hüsnü Bey, İhsan Özdemir, Enver Özalp, Mustafa Lütfü Sararel Cemal Fenerci, Ali Altan, Nuri Yalın ve Yılmaz Kurt müdür olarak görev yapmışlardır. 1872-1973 öğretim yılında okul müdürü Ali Yıldırım olup, 9 öğretmen, 275 öğrenci ile öğretime devam etmektedir⁴⁸¹.

ŞEHİT ASIM İLKOKULU

Okul, binası Mustafapaşa Kaymakamı Asım Bey tarafından satın alınıp, Kurtuluş savaşında Dâr'ül eytam olarak açılmıştır. Okul önce, Edirne Muradiye Camiindeki Mevlevi Tekkesinde 1928 yılında İsmet Paşa adıyla eğitime başlamıştır. İlk müdürü İhsan Ertikin daha sonra Nevzat Aker'dir. Okulun adı 1952 yılında değiştirilerek I.Dünya Savaşında Kafkas cephesinde şehit olan Asım Bey'in ismi verilerek, Şehit Asım olmuştur

1972-1973 öğretim yılında okul 12 öğretmen, 420 öğrenci ile çift öğretim yapmaktadır ve okul müdürü Nazmi Tuncer'dir⁴⁸².

ŞÜKRÜ PAŞA İLKOKULU

Okul, 26 Kasım 1963 yılında öğretime açılmıştır. Ayşekadın semtinde Talat Paşa Asfaltı üzerindedir.

Balkan savaşında Edirne'yi düşmanlardan kurtaran Kahraman Türk Ordusunun Topçu komutanı olan Şükrü Paşa'ya saygı olarak okulun adına Şükrü Paşa İlkokulu denmiştir.

Okul, iki katlı ve kaloriferlidir. Bugüne kadar 590 öğrenci mezun etmiştir.

1972-1973 öğretim yılında 16 öğretmen, 540 öğrenci ile görevine devam etmektedir. İlk müdürü Hüsnü Öge, 1972-1973 öğretim yılında ise okul müdürü Zahit Ceylan'dır⁴⁸³.

480- Kısaparmak N. G., a.g.e..s:44

481- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:118

482- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:11118

483- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:119

Yusuf Hoca İlkokulu

YUSUF HOCA İLKOKULU

Okul, önceleri Namık Kemal adı altında, Hacı Hüseyin Mahallesi'nde beş sınıflı olarak eğitim vermekte idi. İlk adı Dâr'ül-irfan olup özel bir okuldur. Daha sonra, yapıcısı merhum Yusuf Hoca'nın adını anmak için okula Yusuf Hoca denilmiştir⁴⁸⁴.

Yusuf Hoca; Koşukavak İlçesi'nde doğmuş, çalışkan ve idealist bir yurtseverdir. Kendi gücü ve parası, hamiyet sahiplerinin yardımcıları ve zamanın Valisi Hacı Adil Bey'in İl Özel İdare bütçesinden yaptığı

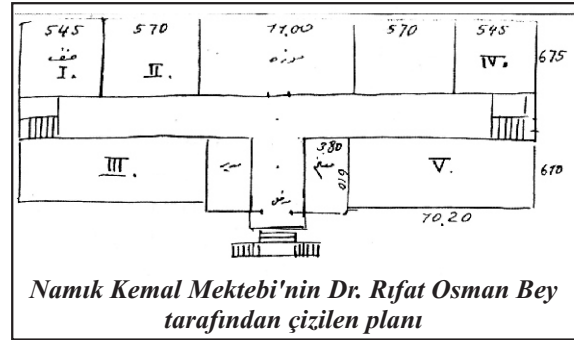
yardım ile 1909 yılında okulu tamamlatmıştır. İl müdürlüğüne de Yusuf Hoca getirilmiştir⁴⁸⁵.

24 Ekim 1927 yılında bu okulu teftiş eden Dr. Rıfat Osman Bey, hazırlamış olduğu raporunda şunları yazmaktadır:

“Okul binası kâgir ve iki katlıdır. Dershanelerin bulunduğu katların zemini tahta olup, tavanları Bağdadî tarzıdır. Pek zayıf çam cinsinden kereste kullanılan pencere ve kapıları boyasızdır. Daimi iskâna uygun değildir. Yemekhane, teneffüshane, depo gibi kısımlar bodrum katındadır. Zemin karo döşelidir. Güzel bir proje ile yapılmış tuvaletleri yıkılmaya yüz tutmuştur.”⁴⁸⁶

Bugün okulda 13 öğretmen çalışmakta, 382 öğrenci eğitim ve öğretim görmekte ve okul müdürlüğünü de Hasip Tunçer yapmaktadır⁴⁸⁷.

Ortaokullara geçmeden önce 15 Nisan 1933 yılında Edirne'de Selimiye Câmii civarında,

Namık Kemal Mektebi'nin Dr. Rıfat Osman Bey tarafından çizilen planı

İpekböceği Okulu

günümüzdeki Edirne Müzesi'nin yanında **İpek Böceği Okulu** adı altında bir okul açılarak eğitime başlamıştır⁴⁸⁸. Edirne halkının koza üretimini artırmak amacıyla açılmış olan bu okul, bugün kapatılmış olup, okul binası yıkılmış bir durumda iken, yeniden restore edilmiştir.

484- Yıldırım N.; a.g.e. s:292

485- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:119

486- Yıldırım N.; a.g.e. s:292

487- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:119

488 -Kazancıgil R., a.g.e. s:146

482- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:11118

483- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:119

484- Yıldırım N.; a.g.e. s:292

485- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:119

486- Yıldırım N.; a.g.e. s:292

487- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:119

488 -Kazancıgil R., a.g.e. s:146

ORTAOKULLAR

ATATÜRK ORTAOKULU

Önceleri Edirne Lisesine bağlı olarak öğrenim yapan ortaokul, sonradan lisenin ayrı bir kuruluş durumuna getirilmesiyle 1966-1967 öğretim yılında Merkez Ortaokul adı altında eğitim-öğretim görevlerini sürdürmeye başlamıştır⁴⁸⁹. 1968 yılında Atatürk Ortaokulu adı verilmiştir. İlk müdürü Şaban Arslanbakan'dır.

Dersliklerden oluşmuş bir blok, bir de salonu vardır. Üç katlı olan betonarme derslik binasında otuz oda bulunmaktadır. 1970

yılında kaloriferli duruma getirilmiştir. Bina Maliye'nindir.

Öğrenci sayısındaki artış nedeniyle okul çift öğrenim yapma zorunluluğundadır. Kitaplığında 1000'e yakın kitap vardır.

1972-1973 öğretim yılında 4 müdür yardımcısı, 38 öğretmen ve 1700 öğrencisi ile etkinliktedir⁴⁹⁰.

MİMAR SİNAN ORTAOKULU

Okul eski Devlet Hastanesi'nin, bahçesinin 8000 m² lik alt kısmına 1.120.000.Liralık yatırımla yapılmıştır. Bina ve kurulduğu yer, Milli Eğitim Bakanlığına aittir. 8 derslikli ortaokul tipinde, üç kat, 25 odalı ve kaloriferlidir.

1966 -1967 öğretim yılında hizmete giren okulun ilk müdürü Süleyman Yuğnak'tır.

1967-1968 öğretim yılında 12 sınıf, 537 öğrenci ve 14 öğretmenle çalışan okul,1972-73 öğretim yılında 27 öğretmen, 22 şubede 973 öğrenci ile eğitim ve öğretime devam etmektedir. Bu eğitim yılında okul Müdür Cemal Akın'dır⁴⁹¹.

KARAAĞAÇ ORTAOKULU

Okul, 26 Eylül 1968'de T.C.D.D.'na ait eski istasyon binasında göreve açılmıştır. Bu binadaki öğretimi üç yıl sürmüştür.

27 Eylül 1972 günü yeni binasına taşınan okulun 100 kişilik pansiyonlu bölümü henüz açılmamıştır. Bina 12 derslik ve iki katlıdır. Beş yönetim odası, bir kitaplığı bulunmaktadır. Kalorifer tesisatı tamamlanamamıştır. 8000 m² lik oyun bahçesi vardır.

1968-1969 öğretim yılında öğrenci sayısı 71 iken, 1972-1973 öğretim yılında 140 öğrenci, sekiz öğretmenle öğretim yapmaktadır. İlk müdürü Ergül Aykol, şimdiki müdürü Süreyya Ervasar'dır⁴⁹².

489 - Kısaparmak N. G., a.g.e.:s:44

490 - Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:106

491 - Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:107

492 - Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:108

KEŞAN ORTAOKULU

1949-1950 Öğretim yılında eğitime açılmıştır. İlk müdürü Selahattin Karamürsel'dir.

1956-57 ders yılında kısmen mahalli, kısmen de Milli Eğitim Bakanlığı'nın yardımlarıyla yapılmış olan yeni binasına taşınmıştır⁴⁹³.

UZUNKÖPRÜ ORTAOKULU

1948-1949 Öğretim yılında eğitime açılmıştır. 1948-1949 ve 1949-1950 Öğretim yıllarında Ticaret Borsasına ait bir binada öğretim yapmış, 1950-1951 öğretim yılında, önce hastane olarak kullanılan daha sonra, gerekli tamirat yapılarak, 12 derslikli bir okul haline getirilen iki katlı bir binaya taşınmıştır. İlk müdürü Hüsamettin Ege'dir⁴⁹⁴.

Okul 1969 yılında Gazi Turhan Bey Ortaokulu adını almıştır. Öğrenci sayısının artması sonucunda 1984 yılında okul binasının üst katına 8 derslik yaptırılmıştır⁴⁹⁵.

SÜLOĞLU ORTAOKULU

1967-1968 öğretim yılında yöreden sağlanan bir binada geçici olarak eğitime açılmıştır. 1969-1970 öğretim yılında ortaokul Yaptırma ve Yaşatma derneğinin katkıları ile yaptırılan yeni binasına taşınmıştır. İlk müdürü Rauf Ertan'dır⁴⁹⁶.

HAVSA ORTAOKULU

1955-1956 öğretim yılında 30 öğrenci ile eğitime açılmıştır. İlk müdürü Şaban Arslanbakan'dır. Açıldığında belediyeye ait olup, ev olarak kullanılan bir binada eğitim veren okul 1958-1959 öğretim yılında yeni binasına taşınmıştır⁴⁹⁷.

HASKÖY ORTAOKULU

1969-1970 öğretim yılında eğitime açılmıştır. İlk müdürü Hadi Ülker'dir⁴⁹⁸.

ENEZ ORTAOKULU

1966-1967 öğretim yılında Merkez İlkokulu'nun küçük bir dersliğinde 56 öğrenci ile eğitime aşılmıştır. 1968-1969 öğretim yılında yeni binasına taşınmıştır⁴⁹⁹.

İPSALA ORTAOKULU

1953-1954 Öğretim yılında hizmete açılmıştır. İki yıl, eski Belediye binasında Belediye ile birlikte aynı binayı paylaşarak eğitim vermiştir. Okul binasının yapımında dönemin İpsala Kaymakamı Naci Bozkurt'un büyük emekleri olmuştur. İlk Müdürü Şerif Ertan'dır⁵⁰⁰.

LALAPAŞA ORTAOKULU

1966-67 ders yılında Belediye binasında eğitime başlamıştır. İlk Müdürü Bilâl Ayan'dır. Yeni binası 15 Ekim 1967 yılında tamamlanmıştır⁵⁰¹.

MERİÇ ORTAOKULU

1957-1958 Ders yılında eğitime açılmıştır⁵⁰².

493 - Kısaparmak N. G., a.g.e.s:63

494- Kısaparmak N. G., a.g.e.s:78

495- Bağman L. Uzunköprü Tarihi ve Belgeleri, Edirne, Ulusal Bellek Yayınları,2005, s:110,111

496- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:108

497- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:108

498- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:108

499- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:109

500- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:109

501- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:109

502- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:110

LİSELER

EDİRNE LİSESİ

Daha önceki bölümlerde Mülkiye-i İdadi başlığı altında Edirne Lisesi'nin tarihi hakkında bilgi verdiğimiz için buraya almıyoruz.

Edirne Lisesi günümüzde Atatürk İlköğretim Okulunun bulunduğu binada eğitime ve öğretime açılmıştır. 1920 Yunan kuşatmasında da iki yıl öğrenime ara vermiş, ancak 1922'den sonra yeniden çalışmalarını yürütmeye başlamıştır. 1924'de de lise adını alarak eğitim-öğretim biçimindeki yeniliklerle daha da güçlenmiştir.

1953 depreminde en üst katı kullanılmaz duruma gelince yıktırılmış, bina üç kata indirilmiştir.

1941'de Erkek Öğretmen Okulu'nun Sivas'a kaldırılmasından sonra da bugünkü Edirne Lisesi binasına taşınmıştır. Böylelikle daha çok öğrenci okutabilecek daha yararlı olabilecek düzeye getirilmiştir.

Binanın Eğitim Enstitüsüne verilmesi üzerine, Edirne Lisesi 1970-1971 öğretim yılında, Ayşekadın semtindeki yeni binasına taşınmış ve 2001-2002 eğitim yılının birinci yarısına kadar bu binada eğitim vermeye devam etmiştir.

Bu öğretim yılında, Eğitim Enstitüsü terk edilen ve 26 Haziran 1978 tarihinde çıkan bir yangında yanan eski binası, tamir görerek, yeniden yapılmış olan kendi binasına taşınmıştır. 2005 yılında eğitimine bu binada devam etmektedir.

Devlet parasız yatılı liselerinden olan Edirne Lisesinin 1967-1968 öğretim yılında 96 parasız yatılı, 350 de gündüzlü öğrencisi bulunmaktaydı.

Günümüzde ise okulun yatılı kısmı kaldırılmıştır. Bugün İngilizce eğitim veren lise, OKS⁵⁰³ sınavı ile öğrenci almaktadır.

Önemli kişiler yetiştirmiş olan Edirne Lisesi'nin ilk müdürü Tefik Bey'dir⁵⁰⁴.

KEŞAN LİSESİ

1968-1969 öğretim yılında açılmıştır. Şimdilik sekiz derslik olan okulda lise şubeleri sabahçı, ortaokul şubeleri öğlencidir. Bu düzen 1973-1974 yılında taşınacağı yeni binasında tek öğrenime dönüşecektir. Lisenin ilk müdürlüğünü İlhan Doğan yapmıştır.

UZUNKÖPRÜ LİSESİ

Okul, "Uzunköprü Lisesi Yaptırma ve Yaşatma Derneği"nce yapılan 600.000 liralık yatırımla ortaya çıkarılmıştır. Böylece 1965-1966 öğretim yılında ortaokulla birleşik olarak öğretime açılmıştır. Bir yıllık ortak çalışma sonunda iki okul birbirinden ayrılmıştır. İlk müdürü İsmail Yılmaz'dır.

Bina üç katlı 17 dersliktir. Bir Fizik-Kimya Laboratuvarı ve gerekli yönetici odaları vardır. İşler duruma getirilmiş olan kitaplığında şimdilik bini aşkın demirbaş kitap bulunuyor.

Bugün 25 öğretmenle eğitim ve öğretim görevini sürdüren Uzunköprü Lisesinin 13 şubesinde 139 kız, 265 erkek olmak üzere 404 öğrenci okumaktadır.

503- OKS: Ortaöğretim Kurumlar Sınavı

504- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:93

EDİRNE TİCARET LİSESİ

Edirne Ticaret Lisesi; 1943-1944 öğretim yılı içinde 46 öğrenci ve bir tek ortaokul sınıfı ile öğretime başlamıştır. Okulun ilk müdürlüğünü Ali Rıza Özal yapmıştır.

Günümüzde de Ticaret Lisesi olarak kullanılan okul binası, Binbaşı Rafet Bey'in Jandarma Tabur Komutanı olarak Edirne'de bulunduğu sırada Meşrutiyetin ilânını müteakip iki Kravazör (*Enver ve Niyazi*) satın alınmak üzere halktan toplanan, fakat az olduğu için harcanmayan bu para ile yapılmıştır.

Rafet Bey, dönemin Edirne Valisi Hacı Adil Bey'in nezdinde girişimde bulunarak ile bu paranın, Edirne'ye ait olan kısmının Edirne'de bir okul yaptırmak üzere harcanmasına izin alınması üzerine yapımına başlanmıştır.

Bu para ve Binbaşı Rafet Bey'in şahsi girişimleri ile Devlet hazinesine hiç yük olmadan, üzerine beş katlı bir bina çıkabilecek sağlamlıkta temeller atılarak, binanın inşaatına başlanmış; binanın planını kendisi çizdirmiş. Etraftan bulunan sahipsiz kesme taşları mahkûmlara ve çiftçilere taşıtarak, kendiside gece gündüz başından ayrılmaksızın inşaat tamamlanmıştır.

Binbaşı Rafet Bey, bu eserini Bulgarların yaptırmış oldukları Polâk Mektebine⁵⁰⁵ karşılık olmak üzere yaptırmıştır. Temelleri atıldığı zaman okulun adı Nimet-i Hürriyet olarak kararlaştırılmış iken, İttihat ve Terakki Kulübü üyelerinin de maddi yardımları çok olduğundan Padişah Sultan Reşat'ın müdahalesi ile İttihat ve Terakki Mektebi adı ile 1910 yılında ilkokul olarak hizmete açılmış, 1947 yılından itibaren de Ticaret Lisesi adı altında eğitim vermeye başlamıştır⁵⁰⁶.

Kuruluşunda orta ve lise bölümleri bulunan Ticaret Lisesi'nin 1968-1969 ders yılından sonra orta kısmı kaldırılmış yalnız lise kısmı kalmıştır.

Ortaokul çıkışlı kız ve erkek öğrencileri kabul eden ticaret lisesi son yıllarda aşırı bir ilgi ve istekle karşı karşıyadır. Okulun, 1972-1973 eğitim yılında 15 sınıfı, 700 kadar öğrencisi vardır ve okulun müdürü Şerif Uyum'dur.

3 Muavin, 16 genel kültür ve 10 meslek dersi öğretmeninden kurulu kadro kurumun bugünkü etkinliğini sürdürmektedir.

Sosyal ve sportif etkinliklerde her zaman öncü ve örnek okul olan Ticaret Lisesi çıkardığı “*Ticaretten Yankılar*” gazetesi ile de tutulan ve aranan bir okul olma niteliğini korumaktadır⁵⁰⁷.

EDİRNE KIZ İLKÖĞRETİM OKULU

Kız öğretmen okulu 1914-1915 yılında Maarif Müdürü Süreyya Servet'in çalışmalarıyla “*Mimar Sinan İlkokulunda*” iki şubeli olarak açılmış, her sınıfa sınavla 60 öğrenci alınmıştır. Okul müdürlüğüne de Naciye Güzide tayin edilmiştir. Sonradan bu bina yeterli gelmediğinden okul, 1915-1916'da Kaleiçi'nde ki Fransız Papaz Mektebine nakledilmiş ve mektep de iki sınıfa yükseltilmiştir. 1917 senesine kadar bu binada eğitim verilmiş ve sınıf sayısı üçe çıkarılmıştır. Bu yılın sonunda Umumi Harp sonunda binanın eski sahiplerine teslim edilmesi gerekli olmuş ve mektep, o zamanki “*İttihad ve Terakki İlk Mektebi*” olan binaya nakledilmiştir.

1917-1918 öğretim yılında okul müdürü olan Hasan Fehmi, mektebin dördüncü sınıfını oluşturmuş ve bina yeterli olmadığından yakındaki binalardan birisini kiralayıp, yatakhane olarak kullanılmıştır.

505- Polâk Mektebi : Günümüzdeki I. Murat Lisesinin binasında idi.

506- Kısaparmak N. G., a.g.e.:s:23

507- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:95

1918-1919 öğretim yılında müdürlüğe Tedris Usulü⁵⁰⁸muallimi Mustafa Lütfi tayin edilmiş, bu yıl içinde okulun eksiklikleri giderilmeye çalışılmıştır.

1919-1920 öğretim yılında okul ilk mezunlarını vermiş, mezun olan 27 öğrenciye diplomaları büyük bir törenle verilmiştir.

Binanın yetersiz oluşundan dolayı bu yıl içinde, okulun arka kısmında büyük bir yatakhane inşa edilmesine karar verilmiş ve temeller atılarak, duvarları yapılmışsa da işgal üzerine inşaat geri kalmıştır.

1920-1921 öğretim yılında Edirne Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, fakat okul kapatılmamış; ancak öğrencilerin bir bölümü ile okul müdürü ve bir kısım öğretmenler İstanbul'a gitmişlerdir.

1921-1922 öğretim yılında okul müdürlüğüne, muavin Bayan Sabiha hanım atanmış ve yatakhane inşaatının durdurulması zorunlu olmuştur. Bu yıl içinde öğrenci sayısı 70'e ulaşmıştır.

1923-1924 öğretim yılında yatılı öğrenci sayısı 139'u bulmuş ve o yıl 2 kişi mezun olmuştur. Bu sene de dâhil olmak üzere mektebin tüm giderleri özel idarece karşılanırken bundan sonra mektep, muvazene-i umumiyyeye alınmıştır.

1924-1925 öğretim yılında müdürlüğe Remzi Toksöz getirilmiş, yatılı öğrenci sayısı 150'ye çıkmış ve 6 öğrenci mezun olmuştur⁵⁰⁹.

1925-1926 öğretim yılında okulun yarım kalan yatakhanesini tamamlamak üzere 6000 lira tamirat parası verilmiş ve bu para ile milli emlak idaresinden bir kısım kereste ve kiremit alınmış, fakat tamirat yapılamamıştır. Öğrenci sayısı 150 olarak kalmış ve 3 kişi mezun olmuştur.

1926-1927 öğretim yılında okul müdürü Remzi Toksöz İstanbul'a tayin edilmiş ve yerine İstanbul Gazi Osmanpaşa Mektebi Müdürü Salahaddin Bey gönderilmiştir. Bu sene içinde okulda belli başlı tadilat olmamış, öğrenci sayısı 150 olarak muhafaza edilmiş ve 16 kişi mezun olmuştur.

1927-1928 öğretim yılında Ordu, Balıkesir Muallim Mektepleri'nin kapatılmasıyla Edirne Kız Muallim Mektebi kadrosu 425'e çıkarılmış ve mektepte “askeri idadisi ve harbiye” şimdi “askeri kışla” olan binaya taşınmış ve 51 bin lira harcanarak, binada gerekli olan tamirat ve tadilat yapılmıştır. Bu yıl 36 öğrenci mezun olmuş ve 10.000 lira tesisat havalesiyle ders sırası, yogan, yatak ve sair noksanlar kısmen tamamlanmış ve bir Kütüphane kurulmuştur.

1928-1929 öğretim yılında yatılı öğrenci sayısı 300'e indirilmiş ve Müdür Salahaddin, İstanbul'a tayin edilerek yerine, İzmir Muallim Mektebi Müdürü Şevket Süreyya tayin edilmiş ve 11700 liralık tesisat havalesiyle battaniye, karyola, çamaşır dolabı, elektrik motoru ve tesisat idare odaları levazımı ikmale çalışılmıştır. Ders senesi içinde Şevket Süreyya'nın İzmir Kız Muallim Mektebine tayin edilmesiyle, yerine Edirne Erkek Muallim Mektebi Müdürü Samih tayin edilmiştir. Bu sene 67 talebe mezun olmuş ve mektepte ilk olarak talebe teşekkülleri yapılmış ve bir konferans ve müsamere salonu tesis edilmiştir.

508- **Tedris Usulü** : Arapça, Tedris: Eğitim, ders verme ve Usul, yöntem kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Eğitim yöntemleri karşılığındadır.

509- Yücel H.A., a.g.e.,s:533-536

1929-1930 öğretim yılında Samih Balıkesir'e tayin edildiğinden yerine İzmir Kız Öğretmen Okulu Müdürü Rifat Necdet müdür olmuş ve yatılı öğrenci sayısı 300 olarak muhafaza etmiş bu sene verilen 7000 lira tesisat havalesi yapılarak yatak, yorgan, muşamba, yol keçesi, kütüphane dolapları resim sıraları ve saire yaptırılmıştır. 50 öğrenci mezun olmuştur. Bu sene de mevcut talebe teşekküllerine ilaveten kütüphane, musiki, neşriyat, sıhhat, haysiyet kolları tesis edilmiş ve 30.000 lira ile “*Marya Lurd*” binası okul için satın alınmıştır. Kütüphaneye önem verilerek, kitap sayısı 800'ü bulmuştur.

1930-1931 ders yılı başında okul, 30.000 liraya yeni alınan “*Marya Lurd*” binasına nakledilmiş ve burada 18550 lira şartıyla yemekhane, çamaşırhane, mutfak ve harici helâlar yaptırılmış ve verilen 16381 liralık tesisat havalesiyle elektrik tesisatı yaptırılmış, sinema makinesi alınmış ve dersanelere dolap, pike, yol keçesi ders tatbikatı için keman, mandolin ve saire tedarik edilmiştir. Kütüphanede ki kitap sayısı 1550 kitabı bulmuş ve 51 öğrenci mezun olmuştur.

1931-1932 ders yılında okulun banyo tesisatı, sahne ilavesi, pasaj ve sair ufak tefek işler için 26700 lira sarf edilmiş ve 3475 lira tesisat havalesiyle sinema makinesi, dinamosu, radyo makinesi ve sinema makinesi dairesi, kütüphane dolabı, masa ve tabure yaptırılmış ve alınmıştır. Bu eğitim yılında öğrenci sayısı 181, mezun 52'dir.

Talebe kolları; eskilerinin yeniden şekillendirilmesi ve yeni ilave edilenlerin de düzgün çalışmalarıyla ilerlemiştir.

1932-1933 ders yılı içinde 1750 lira tesisat havalesi gelmiş; bununla bir kısım demirbaş eşya tamir ettirilmiş, yataklar aktarılmış, ders malzemesi alınmış, dolap, masa, bahçe kanepeleri gibi çok gerekli olan ihtiyaçlar temin edilmiş, havuz yapılmıştır. Kanunu sanı 1933'te Rifat Necdet'in Bursa'ya nakli üzerine, yerine İzmir Kız Lisesi Başmuavini Rebia Yarkın müdür olarak tayin edilmiştir. Yıl sonunda gönderilen 8315 liralık istimlâk havalesiyle 18 parça ev ve arsa satın alınarak okul bahçesi genişletilmiş, okul içersinde bulunan revir, bahçedeki binaya taşınmıştır. Bu eğitim yılında okul mevcudu 257'dir. Okul altı yıla çıkarıldığından bu yıl mezun verilmemiştir.

Talebe teşekküllerinin⁵¹⁰ işleri genişletilmiş; ayrıca bir fotoğraf kolu da açılmış, bu kollardan bilhassa gösteri kolunun büyük başarıları görülmüş, talebenin ve Bakanlığın onayladığı piyesleri temsil etmişler ve gezinti kolu tarafından, öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla birçok köylere, Alpulu ve Tekirdağı'na inceleme gezileri düzenlenmiştir.

1933-1934 geçen yıldan geri kalan bu kısım arsaların istimlâki için gönderilen 284 lira ile bu iş tamamlanmış ve ayrıca da 8000 küsur lira ile alınan yerlerin çevre duvarları yaptırılmış, 959 liralık tesisat havalesiyle izci levazımı alınmış, sahne, elektrik tesisatı ve sair mühim şeyler yapılmıştır. Bu eğitim yılında okul mevcudu 331 olup, 46 öğrenci mezun olmuştur.

Öğrencilerin, okul işlerinde çalışma durumunu genişletmek ve planlaştırmak için, yeni bir yönetmelik hazırlanmış, bütün işler bu yönetmeliğe göre yapılmaya başlanmıştır. Kooperatifin durumu geçen yıllara nazaran daha genişlemiş ve üyesi, işi fazlaşmıştır. Ankara'da Cumhuriyet Bayramı törenlerine katılmak üzere, okulda 50 kişilik bir izci teşkilatı oluşturulmuş ve Cumhuriyetin onuncu yılı Ankara'da kutlanmıştır.

1934-1935 bu yıl tahsisat ile de okulun en önemli ihtiyaçları temin edilmiş, yatak noksanları, yemek takımları tamamlanmıştır. 100 liralık kütüphane tesisatıyla bir kısım kitap alınmış, kitap sayısı 5450'ye çıkarılmıştır.

Bu yıl Sivas, Adana ve Erzurum Kız Öğretmen okulları kapatılmış olduğundan, bu okulların, bir kısım öğrencileri, okulumuza nakledilmiş ve sene başında mevcut 387 ve orta ikinci sınıfın İstanbul'a nakliyle sene sonunda 368 olmuştur.

510- Talebe Teşekkülleri: Günümüzdeki öğrenci kollarının karşılığıdır.

Öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle, geçen yıl atölyelere ayrılan odalar, yatakhane yapılmış ve çok sıkışık bir durumda kalınmıştır.

Talebe kolları geçen yıllarda olduğu gibi çok düzgün çalışmışlar, konferanslar konserler, gösteriler ve bu yıl da kendi yazdıkları ve Bakanlığın onayladığı piyesi temsil etmişler, gezileri tertip etmişler ve Cumhuriyet Bayramını köylerde geçirerek kutlamışlardır.

Cumhuriyetin on yıllık yüksek inkılâbını gösteren bir Atatürk köşesi yapılmış ve ilerleyiş grafiklerle açıklanmıştır.

Bu yıl İsmet İnönü, okulu ziyaret etmiş ve yemekhanede 300 kişilik bir ziyafet verilmiş ve İsmet İnönü'nün mühim ve değerli nutukları dinlenmiştir. İsmet İnönü o gece, okul müsamere salonunda, şerefine hazırlanmış müsamerede bulunmuştur.

1935-1936 eğitim yılında 500 liralık tamirat ve 600 liralık da tesisat havalesiyle noksan ve önemli olan işler yapılmıştır. Bu eğitim yılında öğrenci sayısı 257, mezun 82'dir.

Kitap sayısı 6600 olmuştur. Bütün işler normal durumda ilerlemiştir.

1936-1937 eğitim yılında Nafia bütçesinden gelen inşaat parasıyla okulun ön yolu, kanalizasyon ve harici kabineler yaptırılmış, tesisattan epidiyaskop, mikroskop ve saire alınmış, bir tenis kordu yapılmıştır. Talebe çalışmaları düzgünce ilerlemekte, köy gezileri devam etmekte, köy bayramları iştirak edilmekte, konferanslar, müsamere ve bütün okul işçenliği yolunda ilerlemektedir.

1937-1938 yılında inşaat tahsisatı olan 3.000 küsur lira ile tahta tavan, yağlı boya ve badana yaptırılmış, 1000 liralık tesisat ile yatak ve yemekhane eşyaları ve diğer ihtiyaçlar temin edilmiş, 940 lira ile okulun arka cephesindeki kısımlar istimlak edilmiş ve 800 liralık tamirat havalesiyle de istimlak denilen yerin bir kısmına 340 metre küp, taş duvar yaptırılmış ve eksik kalan kısımların tamamlanması gelecek yıla bırakılmıştır. Binanın dahili su tesisatının duvar içinde olan kısımları iptal edilerek bu defa gelen 360 lira ile yeniden duvar harici boruların yaptırılmasına başlanmıştır.

Bu yıl öğrenci sayısı 250'dir. Talebe kolları çalışmalarına devam etmektedir. Kütüphane ve yayım kolu "**Köye Doğru**" adlı bir mecmua çıkarmıştır⁵¹¹.

Birinci Dünya Savaşı yıllarına rastlayan 1941 yılı Nisan ayında Edirne Kız Öğretmen Okulu'nun Konya'ya nakledilerek okul binası ilkokullara tahsis edilmiştir.

1945-46 Öğretim yılında okul Beden Terbiyesi Orta Öğretmen Okulu adı altında bir yıl faaliyet gösterdikten sonra tekrar İlk Öğretmen Okulu'na dönüştürülmüş ve okul müdürü olarak Sabahattin Öz atanmıştır.

1964-1965 Öğretim yılı başında okul müdürlüğüne Kemal Sürekli getirilmiş, o yıl içinde okula yeni bir yatakhane yapılmış ve inşaatı yarım kalan Beden Eğitimi Salonu tamamlanmıştır.

1967 yılında okula kalorifer tesisatı döşenerek yemekhane binası tamamlanmıştır. 1966-1967 öğretim yılında okulun mevcudu 1045'dir. Bunun 525'i yatılı, geri kalanı gündüzlüdür⁵¹².

1972-1973 öğretim yılında okul dört yıla çıkartılmış. Bu öğretim yılında okulda 26 şube ve 856 öğrenci ile 44 öğretmen bulunmakta idi⁵¹³.

511-Yücel H.A., a.g.e.,s:533-536

512- Kısaparmak N. G., a.g.e..s:24,25

513- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:99

EDİRNE ERKEK İLKÖĞRETMEN OKULU

Okul, Darülmualimin adıyla H: 1298/M: 1882 tarihinde açılmıştır.

Bu okul daha önceki bölümlerde anlatılmış olduğu için bura da sadece Cumhuriyetin İlânından sonra okulda ki gelişmeler ele alınacaktır.

1925-26 ders yılında okulda öğretim yılı beş, 1933-34'te ise altı yıla çıkartılmıştır. 1924-1925 ve 1932-1933 ders yılları sonunda okuldan hiç mezun vermemiştir.

1936-1937 ders yılı sonuna kadar 14 yıllık Cumhuriyet devrinin bütün mezunları 321 kişidir. Bunlardan 16'sı dört yıl, 146'sı beş yıl, öbürleri altı yıl eğitim görmüşlerdir. 55 yıl içinde yetişen bütün mezunların tam 1334'tür.

Bu 15 yıl içinde, okulun ilk müdürü Hulusi Beydir. Dört sınıfta öğrenci sayısı 105'tir; bunlardan 16'sı mezun olmuştur. Hulusi Bey zamanında bina ve eşyasının tamirine ve bazı noksanların tamamlanmasına devam edilmiştir.

Hulusi Beyden sonra Samih Bey (*Vefa Lisesinde edebiyat öğretmeni*) müdür olmuştur. Okulun elektrik motoruyla aydınlatılması, Güney batıda

okula bitişik bina satın alınmıştır. Altı ve üstü depo, ortası müdür lojmanı ve kısmen büro olarak kullanılmaktadır.

1928-1929 ders yılı ortalarına doğru Avni Bey (*Haydarpaşa Lisesi fizik öğretmeni*) müdür olmuştur. Bu zatın zamanında okulun tavan ve kapıları yağlı boya ile boyatılmış, çiçek bahçesi tanzim edilmiş ve bir havuz yaptırılmıştır. Binanın damı Eskişehir kiremidiyle örtülerek her sene tamir yapılmasının önüne geçilmiştir. Şehirde umumi elektrik tesisatı yapılmasında istifade edilerek, eski motor terk edilerek yeni tesisat yaptırılmıştır. Okulun karşısında bulunan bina, özel idareden satın alınarak revir yapılmıştır.

24.11.1931'de, üzerinde fizik ve kimya öğretmenliğinde bulunmak üzere okulu idare etmeye başlamış olan Reşat Tardu Bey (*Balıkesir Necati Bey öğretmen okulu müdürü*) beş yıl içinde büyük hizmetleri görülmüştür. Okulun sınıfları ve birçok odaları linolyumla döşenmiş, konferans salonu genişletilmiş ve holün üstü, bir kubbe gibi buzlu camlarla örtülmüş; bir taraftan da eşya ve ders vasıtaları çoğaltılmıştır. Lise ile müşterek olmak üzere kimya laboratuvarı binasının yapılması da bu zamandır.

1.1.1938 yılında Yusuf Cemal Bey okul müdürlüğüne getirilmiştir. Okulun 160 yatılı öğrencisi vardır. 1939 yılında okul müdürü Bedii Tardu'dur. 1940 yılında İkinci Dünya Savaşının başlaması üzerine okul Sivas İlk öğretmen okuluna taşınmıştır. Boşaltılan bina da liseye verilmiştir.

1946-1947 öğretim yılında okul, Cevat Tınç yönetiminde Kız Öğretmen Okulu binasında faaliyete geçirilmiştir. Ancak, 1947-1948 yılından itibaren erkek öğretmen okulu kaldırılarak kız öğretmen okulu olmuş.

1948-1949 öğretim yılında yeniden erkek öğretmen okulu faaliyete geçirilmiş. 1952 yılına kadar öğretimine devam etmiş. 1952 yılında kaldırılıp yerini tamamen Kız İlk öğretmen Okuluna bırakmıştır.

1958-1959 öğretim yılında Müdür Celâl Tatant'ın idaresinde Kaleiçi'nde satın alınan Tekel binasında yeniden faaliyete başlamıştır.

Okul yeniden eğitime başladığı 1958 yılından 1968 yılına kadar 29 kız 751 erkek olmak üzere 780, okul dışı ve kurslardan da 90 kız 573 erkek olmak üzere 663 mezun vermiştir. Okulda

izci teşkilatı, mehter takımı, milli oyun ve halk türküleri ekibi bulunmaktadır. Ayrıca okulun 4000 kitap içeren bir de kütüphanesi vardır⁵¹⁴.

1972-1973 öğretim yılında okulda 30'u kız olmak üzere 593 öğrenci ve 34 öğretmen bulunmakta idi⁵¹⁵.

25 Ağustos 1973 tarihli Talim Terbiye Kurulunun 456 nolu kararı uyarınca İlköğretmen Okulları Öğretmen Lisesi şekline dönüştürülmesi üzerine, Edirne kız ve erkek ilköğretmen okulları, Edirne Öğretmen Lisesi adı altında birleştirilmiş, daha sonra Anadolu Öğretmen Lisesi adını almıştır.

1973 yılında, ilkokul öğretmeni yetiştirmek üzere iki yıllık eğitim enstitüleri açılmıştı⁵¹⁶.

Okul, 2005-2006 öğretim yılında bir yıl İngilizce hazırlık olmak üzere dört yıl eğitim verilmekte iken, bu öğretim yılında diğer lise dengi okullarda olduğu gibi, bakanlıkça lise eğitiminde yapılan değişiklik nedeniyle bu okulda da eğitim yılı dört yıla çıkartılmıştır.

Ortaöğretim Kurumlar Sınavı ile öğrenci almaktadır.

EDİRNE SANAT ENSTİTÜSÜ

Okulun kuruluş tarihçesi Edirne Sanat Mektebi (Hamidiye Mektebi) bölümünde anlatılmıştır. Bu bölümde sadece Cumhuriyet İlan edildikten sonra okulun durumu ele alınacaktır.

Okul, 1925 yılında Mıntıka Sanat Okulu⁵¹⁷, 1940 yılında ise Edirne Sanat Enstitüsü adını almıştır. Bu yıl, Okulun tesis ve işlerlikleri Milli Eğitim Bakanlığına devredilerek, bütün giderleri bakanlıkça karşılanmaya başlamıştır⁵¹⁸.

İkinci Dünya Savaşı'nda okulun bütün tesis ve işlerlikleri Sivas'a nakledilmiş ve 1942 yılında tekrar Edirne'ye taşınmıştır. 1943 yılında okulun adı Erkek Sanat Enstitüsü olarak değiştirilmiştir.

Edirne'de ilk öğrenci bando takımı bu okulda kurulmuş olup, izci takımı da vardır. 1967-1968 Öğretim yılında okulda, Tesviyecilik, Demircilik, Motorculuk, Marangozluk bölümleri bulunmaktadır⁵¹⁹.

1969-1970 Öğretim yılında Teknik Lise Elektrik ve Makine bölümleri açılmıştır⁵²⁰.

1972-1973 öğretim yılında okulun Teknik Lise Makine bölümünde 114, Sanat enstitüsünde ise 8 kız olmak üzere toplam 823 öğrenci, 37 öğretmen bulunmakta olup, okulun çeşitli etkinliklerinin yanı sıra bir de halk eğitimine katkıda Sabit İlçe ve Gezici Köy Gemicilik ve Marangozluk Kursları da düzenlemektedir⁵²¹.

1979 yılında okulda döküm bölümü, 1980 yılında Makine Model bölümü açılarak eğitim vermeye başlamıştır.

Okulun parasız yatılı kısmı, öğrenci sayısının artması nedeniyle 1982 yılında tamamen kaldırılmıştır.

1984-1985 Öğretim yılında Yapı Ressamlığı ve Elektronik bölümleri, 1992-1993 yılında Tesisat Teknolojisi bölümü ve 2003-2004 Eğitim yılında Bilgisayar bölümleri açılmıştır.

514- Kısaparmak N. G., a.g.e.:s:26-29

515- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:98

516- Ceyhan E., Türk Eğitim Tarihi Kronolojisi, Edirne, Ulusal Yayınlar No:48, 2004, s:141

517- Edirne Sanat Mektebi 20-30 Temmuz 1931 tarihinde bir sanayi sergisi düzenlemiştir. (Milli Gazete 27 Temmuz 1931)

518- Okulun Milli Eğitim Bakanlığı'na devrinden önce giderleri, il özel idaresi tarafından karşılanıyordu. 1924 yılı il özel idare bütçesinden bu okulun giderlerini karşılamak için, 12837 Lira pay ayrılmıştır. (R:14 Mart 1340/M:14 Mart 1924 tarih ve 122 sayılı Paşaeli gazetesini)

519- Kısabarmak N.G., a.g.e. s:31

520- Küçükbakan Z. "Merkez Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi" Edirne Eğitim, Sayı:3, Yıl:2004, s:14

521- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:101

Günümüzde ise, çağın tekniğine ve teknolojisine uygun araç, gereç ve makinelerle donatılarak, ülkemizin sosyal ve ekonomik gelişmesine paralel olarak hızlı gelişen endüstri kemsine becerikli insan gücü yetiştiren orta dereceli endüstriyel alanda eğitim ve öğretim yapan okul haline gelmiştir.

2004-2005 öğretim yılına gelindiğinde, okul, **Merkez Teknik Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi** adı altında aynı binada eğitimine devam etmektedir.

Teknik Lise; İlköğretim okulu üzerine dört yıllık eğitim vermekte olup, Makine ve Elektrik meslek dallarında,

Endüstri Meslek Lisesi'nin ise; İlköğretim okulu üzerine üç yıllık eğitim vermekte olup, Bilgisayar, Elektronik, Elektrik, Motor, Metal İşleri, Mobilya Dekorasyon, Makine Model, Tesviye, Tesisat Teknolojisi, Yapı ve Yapı Ressamlığı meslek dallarında eğitim ve öğretim vermektedir.

Bu öğretim yılında okulda 85 öğretmen, 12 teknisyen ve 13 meslek dalında 820 öğrenci bulunmakta olup, okul müdürü Zamir Küçükbakan'dır⁵²².

KEŞAN SANAT ENSTİTÜSÜ

Önceleri orta sanat okulu adı altında eğitim veren okul, 1972-1973 yılından sonra Sanat Enstitüsü adını almıştır. 1974-75 eğitim yılında okulda 4 öğretmen, 75 öğrenci bulunmaktadır.

Okul, 2004-2005 eğitim yılında Anadolu Teknik Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi adı altında eğitimine devam etmekte olup, okul müdürlüğüne Feyzullah Koçak vekâlet etmektedir.

EDİRNE KIZ ENSTİTÜSÜ

Umumi Müfettiş Sayın General Kazım Dirik'in çalışmalarıyla 1936-1937 eğitim yılında Kaleiçi'nde açıldı. Okul, 1938 yılında Kız Enstitüsü haline getirilmiş olup, biçki ve dikiş ve moda adlı iki şubeye ayrılmıştır. Eğitim süresi iki yıl olan bu enstitüde 1939-1940 eğitim yılında 224 öğrencisi bulunmaktadır⁵²³. İlk Müdürü Hayri Onan'dır⁵²⁴.

Okulda, 1966-1967 öğretim yılında branş öğrencilerine uygulama sınıfı olmak ve aynı zamanda çevrenin ihtiyacını karşılamak ve çevreye hizmet etmek amacıyla 10 öğrenci ile bir ana sınıfı açılmıştır⁵²⁵.

1971-1972 öğretim yılında şimdiki modern binasına taşınmıştır.

6 şubede 184 öğrenci ve 33 öğretmenle eğitim ve öğretim görevini sürdüren okulda ayrıca Gezici köy kadınları kurs öğretmeni yetiştiren 100 öğrencilik bir kuruluşu vardır.

Enstitüde branş öğrencilerine uygulama sınıfı olmak ve aynı zamanda çevre ihtiyacını karşılamak çevreye hizmet vermek amacı ile bir çocuk yuvası da açılmıştır. Okul müdürü Gülten Mayadağ'dır⁵²⁶.

2004-2005 öğretim yılında okul, Anadolu Meslek Lisesi ve Meslek Lisesi Kız Teknik Lisesi adı altında aynı binada eğitimine devam etmektedir.

522- Küçükbakan Z. a.g.e., s:15

523- Peremeci O.N., Edirne Tarihi, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kururmu Yayınları- İstanbul-1939, sayfa:363

524- Kısaparmak N. G., a.g.e.:s:44

525- Kısaparmak N. G., a.g.e.:s:30

526- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:103

KEŞAN KIZ ENSTİTÜSÜ

1959 yılında Akşam Kız Sanat Okulu olarak öğretime başlayan okul, gelişerek, 1967-1968 yılında Kız Sanat Ortaokulu 1970-1971 yılında Kız Enstitüsü olmuştur. Bugün üç ayrı binada etkinliktedir. Enstitünün 21 öğretmeni, 182 öğrencisi vardır. Okulun ilk müdürü Fatma Soğuksu'dur. Günümüzde okul, Keşan Kız Meslek Lisesi adını almıştır.

EDİRNE İMAM-HATİP OKULU

29.2.1967 yılında birinci devresi dört yıl, ikinci devresi üç yıl olarak Ticaret Lisesi bitişindeki *(Ticaret Lisesi olarak yaptırıldıktan sonra depremde zarar gördüğü için boşaltılan bina)*, hazineye ait binada öğrenime başlamıştır.

Beylerbeyi semtinde yeniden yapılmakta olan modern binasına 1973-1974 öğretim yılında taşınmıştır. Okulun ilk müdürü Dursun Çelikkol'dur.

1971-1972 öğretim yılında Bakanlık, birinci devrenin kaldırılması ile lise kısmı da dört yıla çıkartılmıştır.

1972-1973 öğretim yılında 250 öğrenci, 14 öğretmenle eğitim-öğretim görevini sürdürmektedir. Müdürü İbrahim Doğruay'dır⁵²⁷.

2004-2005 eğitim yılında okul Anadolu İmam Hatip Lisesi adı altında eğitim vermektedir.

EDİRNE SAĞLIK OKULU

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı olarak 1956-1957 ders yılında eğitime açılmıştır. Açıldığı günden itibaren Edirne Devlet Hastanesi bünyesinde eğitim vermektedir. Okul binası Devlet Hastanesi'nin hemen yakınına kurulmuştur.

Okul; 1956-1964 yılları arasında Köy Ebe Okulu, 1964'ten sonra Sağlık Okulu olarak faaliyet göstermiştir. 1967 yılına kadar sadece köy ebesi yetiştiren okulda, 1967-1968 öğretim yılından itibaren Hemşire Yardımcısı yetiştirmeye başlamıştır.

Okul ilk açıldığında, (beş yıllık) ilkokul eğitimi üzerine bir yıl eğitim vermekte iken daha sonra üç yıla çıkartılmıştır. İlk müdürü Dr. Mustafa Alper'dir⁵²⁸.

EDİRNE'DEKİ EĞİTİM MERKEZLERİ

“EDİRNE MERKEZ” AKŞAM KIZ SANAT OKULU

1971-1972 Öğretim Yılında Kız Enstitüsünün yeni binasına taşınmasından sonra okul, Akşam Kız Sanat okulu olarak Kaleiçi'ndeki eski eğitim ve öğretime devam etmektedir.

Muzaffet Arman okul müdürüdür.

HAVSA AKŞAM KIZ SANAT OKULU

1968-1969 Yılında iki katlı bir binada açılmıştır. İlk müdürü Sebahat Tekün'dür.

İPSALA AKŞAM KIZ SANAT OKULU

1968-1969 yılında eğitime açılmıştır. İlk müdürü Sevim Akbaş'tır.

527- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:106

528- Kısaparmak N. G., a.g.e.s:44

HALK EĞİTİMİ

Edirne'de Halk Eğitim çalışmaları Halk Eğitimi Merkezi tarafından yürütülmektedir.

Bu çalışmalar; toplum eğitimi, mesleki ve teknik kurslar ile temel eğitimi kursları, sosyal ve kültürel çalışmalar, kitaplık, eğitim odaları ve spor çalışmaları gibi konuları kapsamaktadır.

EĞİTİM ARAÇLARI MERKEZİ

İl Eğitim Araçları Merkezi, İstanbul Öğretici Filimler Bölge Başkanlığına bağlı olarak 1952 yılında “Öğretici Filimler Edirne Şube Başkanlığı” adı altında çalışmaya başlamıştır. Kuruluşun ilk başkanı Hayri Özgürlar'dır.

İlk defa Halk Eğitim Merkezi binasında çalışmalarına başlamış, Halk Eğitimi Kurumu ile işbirliği yapmıştır. Başkanlığın o dönemdeki görev alanı yalnızca merkez ilçe ve köylerinde film gösterisi yapmak ve kitap götürmek olmuştur.

1963 yılında “Eğitim Araçları Merkezi” adı ile ayrı bir kuruluş haline getirilmiş çalışma alanı tüm Edirne olmuştur.

1964 yılında eski Plevne İlkokulu binasına taşınarak çalışma olanaklarını genişletmiş, yüz kişilik sinema salonunda okullardan gelen öğrencilere ders ile ilgili öğretici film gösterileri yanında bir basit ders aracı yapım atölyesi kurulmuştur.

Merkezde her yıl ilk ve orta dereceli okul öğretmenleri için seminer ve kurslar düzenlenmekte bu kurslara katılan öğretmenlere çeşitli basit ders araçlarının yapılması ve öğretimde ihtiyaç duyulan sinema makinesi, projeksiyon epidiyaskop, tepegöz vb. gibi araçların kullanılması öğretilmektedir.

1972 yılında il, ilçe ve köylerde merkez kuruluşu, Uzunköprü ve Keşan kol başkanları aşağıdaki çizelgede belirtildiği kadar ilçe ve köylere giderek film gösterisi yapmış, öğrencilerin ve halkın yararlanması sağlanmıştır.

Eğitim araçları merkezinde bugün 3 jeneratör, 8 sinema makinesi, 2 elektrikli ve 20 petrolü projeksiyon, 208 öğretici film, 1070 film şeridi, 135 kutu diyapozitif ve 275 çeşitli ders levhası bulunmaktadır.

Milli eğitim Bakanlığı ve Teknik İşbirliği Genel Müdürlüğünce İlimiz okullarının ihtiyaçlarını merkezce dağıtılmaktadır.

Eğitim Araçları Merkezi Başkanlığını Zeki Yener yapmaktadır.

BESLENME EĞİTİM BÜROSU

İlimiz ilkokullarında beslenme eğitimi çalışmaları 1959-1960 öğretim yılında başlamıştır. İl merkezindeki eski Plevne Okulu binası da Beslenme Eğitimi Bürosu haline getirilmiştir.

İl yıl 29 şehir ilkokulunda 8981 öğrenci programa alınmış, daha sonraki yıllarda çalışma alanı geliştirilmiş, 1971-1972 yıllarında 36 şehir, 169 köy toplam 205 okulda 34963 öğrenciye beslenme eğitimi uygulanmıştır.

Yine 1971-1972 yılında 9271- lira harcama yanında 85.586 kg. süttozu, 88.273 kg. un, 18.139 kg. margarin çoğaltılmıştır.

Bu eğitim iyi bir şekilde uygulanması için, yeni yapılan okullara, mutfak ve beslenme ambarları eklenmekte, ayrıca okullar kendi olanakları ile diğer eksiklerini gidermektedir.

1969-1972 yılları arasında İlimiz, erkek ve kız ilk öğretmen okulları, lise, erkek sanat enstitüsü, kız ve erkek yetiştirme yurtları beslenme programına alınmışlardır.

Bu hizmetleri gezici başöğretmen Ali Teren ve İsmail Cemal Ozan yürütmektedir⁵²⁹.

ERKEK YETİŞTİRME YURDU

*Erkek Yetiştirme Yurdu
(Eski Bulgar Okulu)*

1955-1956 yılında hizmete açılmıştır. Bina önce Türkocağı, Şehir Kulübü ve Hastane olarak kullanılmış olup, Maliye Bakanlığı'nın 14.10.1955 ve 33035730/19593 sayılı tahsis emri ile Yetiştirme Yurduna bırakılmıştır. İlk müdürü Hüsnü Taner'dir. Sonra, Şaban Çoker ve Orhan Batıgöç müdürlük yapmışlardır.

6972 ayılı kanuna göre 1967-1968 eğitim yılında yurttan 125 çocuk barınıyordu. Bunlardan 48'i şehirdeki çeşitli ilkokullara, 44'ü orta öğretime, 3'ü lise eğitimine devam etmekte ve geri

kalan 25'i de çeşitli sanat dallarında çalışmaktadır⁵³⁰.

Eski Bulgar azınlık okulu olan bina tamir edilerek, 1969 yılında yurt bu binaya taşınmıştır.

1972-1973 eğitim yılında yurttan 718 yaşları arasında 125 erkek çocuk barındırılmaktadır. Eğitim sorununun 2 yönetici ve 5 öğretmen ile çözümlenmesine çalışılmaktadır. Diğerleri ise ilk, orta, lise ve dengi okullarda öğrenim görerek hayata hazırlanmaktadır. Bu öğretim yılında yurdun müdürlüğünü Ersin Gürsel yapmaktadır⁵³¹.

KIZ YETİŞTİRME YURDU

Daha önceleri Erkek yetiştirme yurdu olarak kullanılan bina, büyük bir onarımla yeniden restore edilmiş, kalorifer tesisatı da ilave edilerek 14 Ekim 1972 yılında Kız Yetiştirme Yurduna verilmiştir.

Yurt 70 kız çocuğunu barındıracak kapasitede hazırlanmıştır. Mahkemece korunma kararı alınmış 56 çocuktan yalnızca 36'sı yurda gelmiştir. Diğerleri beklemektedir.

Yurttan bir müdür, 2 grup öğretmeni, bir hemşire, bir memur, dört hizmetli çalışmaktadır. Yurt müdürü Nebi Erdoğan'dır⁵³².

530- Kısaparmak N. G., a.g.e.:s:47

531- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:123

532- a.g.a.e.

1957-1976 YILLARI ARASINDA EDİRNE'DE KÜLTÜR HAREKETLERİ

EDİRNE'DE ÜNİVERSİTE HAFTASI

Cumhuriyet devri Maarifinin yeniliklerinden birisi de Üniversite Haftalarıdır. Bu, ilmi yurdun en uzak köşesine bucağına kadar yayan faydalı bir teşebbüstür. Aynı zamanda büyük şehirlerde yaşayan âlimler ve profesörler için yurdu ve onun halkını yakından tanımak ve bu sahalardaki bilgilerini arttırmak içinde güzel bir fırsattır.

Üniversiteler Haftası önce İstanbul Üniversitesi tarafından başlatılmış, 1942 yılından itibaren de Ankara Üniversitesi iştirak etmiştir. Üniversite Haftasının ilki İstanbul Üniversitesi tarafından Erzurum'da, ikincisi Diyarbakır'da, üçüncüsü ise Elâzığ'da gerçekleştirilmiştir⁵³³.

Edirne'de Üniversite Haftası; 24. IX. 1957 tarihinde, Ord. Prof. Dr.A. Süheyl Ünver, Prof. Dr. Tayyip Gökbilgin, Prof. Dr. Orhan Yamanlar, Prof. Dr. Zeki Yalım, Prof. Dr. Bedi N. Şehsuvaroğlu, Prof. Dr. Burhanettin Batman, Prof. Dr. Selahattin İnal, Doç.Dr. Lütfi Ergene, Doç. Dr. Lütfi Göçer'in katılımıyla, Edirne Kız Öğretmen Okulu konferans salonunda yapılmıştır.

İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Tanoğlu ve Edirne Valisi ile çok sayıda Edirnelilerin katıldığı ve bir hafta süren **Edirne Üniversite Haftası**na katılan, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyeleri, Edirne'nin dışında, **İbsala, Keşan ve Uzunköprü** ilçelerine de giderek, buralarda halka açık konferanslar vermişlerdir⁵³⁴.

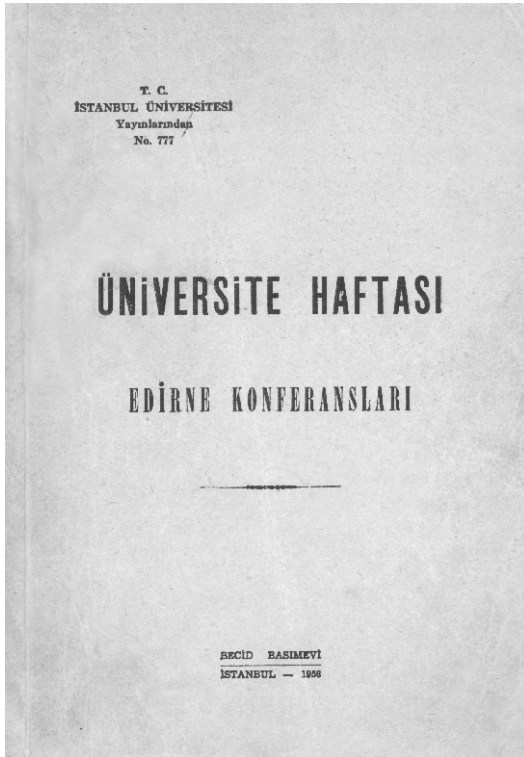
İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Tanoğlu'nun açılış konuşması ile başlayan haftanın ilk konferansı, Prof. Dr. Süheyl ÜNVER tarafından verilmiştir. Dokuz konferansın verildiği haftaya, İstanbul Üniversitesi Rektörünün ayrılmasından sonra, Prof. Dr. Süheyl ÜNVER onun yerine başkanlık etmiştir.

Rektör Ali Tanoğlu; *“Üniversite Haftasının Edirne'de yapılması, Üniversitemiz Senatosunun doğrudan doğruya kendi inisiyativini aldığı karar sonucudur. Bu suretle İstanbul Üniversitesi, memleketimizin bu en eski ve en büyük bilim kurumu en yüksek idari*

organını vasıtasıyla, baştanbaşa yakın tarihimizle dolu olan bu serhat şehrimize ve onun muhterem sakinlerine yakın ilgisini, sevgi ve saygısını göstermiş bulunuyor” dedikten sonra, konuşmasına şöyle devam etmiştir:

“Zamanımızda dünyada ilim ve tekniğin ilerlemesi ile beraber ve onun tesiriyle her şey değişiyor; büyük bir hızla ve derinden derine değişiyor ve yeni baştan şekilleniyor. İnsanlık, tarihin hiçbir devrinde, yaşadığımız dünyanın manzarası, bugünkü kadar derin ve süratli bir tempo ile değişikliğe uğramamış. Jeoloji Tarihinde dünyamıza bugünkü manzarasını vermiş olan tektonik kuvvetler öncekilere kıyasla rahatlığa kavuştuğundan beri, hiçbir kuvvet yeryüzünü bugünün insanı kadar değiştirmemiş, şekillendirmemiştir.

Değişen sadece dünyanın tablosu, maddi hayat şartları değil, bu değişikliği vücuda getiren insanın kendisi de, bizzat kendisinin yarattığı yeni şartların tesir ve nüfuzu altında, fert ve cemiyet olarak değişmekte, beden ve ruhu ile eski devirlerden yeni

533- Ergin O., a.g.e. c:5, s:2013

534- Tanoğlu A., *“Açılış Konuşması”*, Edirne Üniversite Haftası Edirne Konferansları, İstanbul, Becid Basımevi, 1958

devre, bugüne intikal ve intibak etmeğe çalışmaktadır. İlim ve tekniğin baş döndürücü sürati karşısında fert ve cemiyetlerin yeni şartlara intikal ve intibakı tabiatıyla aynı sürat ve kolaylıkta olamıyor. İnsanlık dünyasında yer yer zaman zaman şahit olduğumuz buhranları her şeyden önce, bu intikal ve intibak güçlüklerinin veya intibaksızlıkların doğurduğu buhranlar olarak kabul etmek doğru olur.

Üniversiteler haftasındaki amaçlarımızdan birisi; bazı ilim konularında yardımınıza koşmak ve bu sebeple maalesef biz de bir az noksan görünen, bilimsel araştırmaları uyandırmak, ilim ve ilmi araştırma sevgisini aşılarmaktır.”

Edirne'de Üniversite Haftasına katılan konuşmacılar:

Prof. Dr. Tayyip Gökbilgin, “Tarihimizde Edirne'nin Mevkii Ve Tarihçileri”

Prof. Dr. Orhan Yamanlar, “Türkiye'de Toprak Erozyonu Durumu”

Prof. Dr. Zeki R. Yalım, “Biyolojik Ajanlar Devrinden Toksik Ajanlar Devrine İntikal”

Prof. Dr. Bedi N. Şehsuvaroğlu, “İlimler Ve Tıp Tarihimizde Dünden, Bugüne Değerler”

Prof. Dr. Burhanettin Batıman, “Kültür ve Sanat Arasındaki Münasebet”

Prof. Dr. Selahattin İnal, “Türkiye'nin Gelişmesinde Ormanların Rolü”

Doç. Dr. Lütfi Ergene, “Kimyanın Günlük Hayatımıza tesiri”

Doç. Dr. Lütfi Göçer, “Osmanlı İmparatorluğunda Şehirlerin İaşesi ve İhracat Yasakları”

EDİRNE SEMİNERİ

Edirne'de, Türk Tarih Kurumu tarafından, Edirne'nin 600 üncü fethi yıldönümü münasebetiyle 612 Eylül 1963 tarihleri arasında “*Edirne Semineri*” adı altında bir toplantı düzenlenmiştir.

Edirne'nin eski ve yeni tarihini çeşitli yönlerden ele alan ve 12 konferanstan ibaret olan bu seminer, Edirneli aydınlar tarafından büyük ilgi ile izlenmiştir.

Seminer:

Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, “*Edirne'nin ilk iskân tarihi Üzerine Araştırmalar (Projeksiyonlu)*”

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, “*Tarih Boyunca Edirne ve Konakları*”

Prof. Dr. Halil İncalcık, “*Edirne Tarihine Bakışlar*”

Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, “*Edirne'nin Uğradığı istilalar*”

Prof. Dr. Tayyip Gökbilgin, “*Edirne Hakkında Yazılmış Tarihler ve Edirneli Tarihçiler*”

“*XV. Yüzyıl Edirne tarihinden simalar ve Bunların Edirne'deki Tesisleri*”

Prof. Dr. Bedi Şehsuvaroğlu, “*Edirne II. Bayezid Darüşşifası*”

Prof. Dr. Cemal Tukin, “*Edirne Antlaşması*”

Doç. Dr. Semavi Eyice, “*Bir Turizm ve Kültür Merkezi olan Edirne*”

Faik Reşit Unat, “*Fetihten Cumhuriyet'e kadar Edirne'de Maarif Hayatı ve Müesseseleri*”

Rauf Tuncay, “*Edirne Sanat Eserlerinde Süslemelerin Hususiyeti*”

Konuşmaları ile katılmışlardır. Seminer programının basılıp dağılmasından sonra Faik Reşat Unat hastalanmış, onun yerine Edirne Öğretmenler Birliği Başkanı Salih Zorlutuna tarafından “*Edirne'de yapılmış Saray düğünleri*” hakkında bir konferans verilmiştir^{535, 536}.

Seminer, 9 Eylül 1963 Pazartesi günü saat 9'da, Edirne Kız öğretmen Okulu konferans salonunda Türk Tarih Kurumu başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun açılış konuşması ile başlamış. Seminere Edirne Valisi Sayın Sadri Sarptır, Kolordu Komutanı, askeri erkân, Edirne vilayeti erkânı, öğretmenler, öğrenciler katılmışlardır.

Şevket Aziz Kansu açılış konuşmasında:

“*Türk tarih Kurumu fethi yıldönümünü 912 Eylül 1963 tarihleri arasında kutlamaya karar vermiştir. Bu münasebetle önce 25 Ocak 1960 tarihinde Edirne'nin 600. Fethi Yıl*

535- “*Haberler, Edirne Semineri*”, Belleten C:XXVII, Ekim-1963, No:108, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1963, s:719-723

536- Edirne Sesi, 5 Eylül 1963, Sene:3, No:695

Dönümü Kutlama Komitesi kurulmuştur. Üyelerimizden Sayın Tahsin Öz'ün başkanlık yaptığı bu komitede üye olarak Sayın Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Prof. Tayyip Gökbilgin, Prof. Dr. Halil İncalcık çalışmışlardır. Bu komite, fethi yıl dönümü vesilesiyle Edirne'nin coğrafya, arkeoloji, tarih ve sanat tarihini kapsayan “Edirne” adında bir derginin yayınlanmasını ele almıştır.

Edirne'de Türk egemenliği tarihi, her şeyden önce uygarlık tarihimizin bir parçasını teşkil eder. Edirne, Türk tekniğinin, Türk sanat, kültür ve zevkinin parlak bir merkezi haline gelmiş, bu muhteşem devirlerin ölmez anıt ve kalıntılarını titizlikle bilinçle saklamasını bilmiştir” demiştir.

Seminere katılan Türk Tarih Kurumu üyeleri ve katılımcılar 9 Eylül öğleden sonra, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığında Atatürk anıtına çelenk koyarak saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Seminer, önce Şevket Aziz Kansu, arkasından Türk Tarih Kurumu As Başkanı Prof. Dr. Afet İnan'ın kapanış konuşmaları ile sona ermiştir .

Seminere katılan Türk Tarih Kurumu üyeleri ve katılımcılar 9 Eylül öğleden sonra, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığında Atatürk anıtına çelenk koyarak saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Seminer, önce Şevket Aziz Kansu, arkasından Türk Tarih Kurumu As Başkanı Prof. Dr. Afet İnan'ın kapanış konuşmaları ile sona ermiştir⁵³⁷.

EDİRNE TIP FAKÜLTESİ HALK KONFERANSLARI

1975 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi patronajı altında kurulup, bu fakültenin bünyesi içersinde eğitim vermeye başlayan Edirne Tıp Fakültesi, 1976 yılında Edirne'de, “*Halk Eğitimi Konferansları*” adı altında seri konferanslar düzenleme kararı almıştır.

Halk Konferansına Katılanlar

Konferanslarda ki amaç; kültür yönünden halka hizmet etmek ve Edirne Halkı ile Edirne Tıp Fakültesi ilişkilerini canlı bir şekilde tutmuş olmaktadır.

Konferanslar, her ayın son Cuma günü saat 20.30- 22.00 arasında Edirne'de Halk Eğitim Merkezi salonunda, genellikle açık oturum şeklinde yapılması uygun görülmüştür⁵³⁸.

30 Ocak- 25 Haziran 1976 tarihleri arasında gerçekleştirilen Halk Konferanslarında ikisi açık oturum şeklinde olmak üzere altı konferans gerçekleştirilmiştir.

1. Toplantı: 30 Ocak 1976 Cuma

Konu: Türk Hekimliğinde Edirne'nin yeri (Dün ve Bugün)

Yönetici: Prof. Dr. Celâl Okar

Konuşmacılar: Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Prof. Dr. Suat Vural

Prof. Dr. Erol Düren

Dr. Nadir Cent

2. Toplantı: 27 Şubat 1976 Cuma

Konu: İnsanın Biyolojik Gelişimi ve Uzaya Açılmasının Fizyolojik Temelleri

Konuşmacı: Prof. Dr. Muammer Bilge

3. Toplantı: 26 Mart 1976 Cuma

Konu : İrsiyet ve İrsi Hastalıklar

Konuşmacı: Doç. Dr. Asım Cenani

4. Toplantı: 30 Nisan 1976 Cuma

Konu: Şişmanlık ve Şeker

Konuşmacı: Prof. Dr. Celâl Öker

5. Toplantı: 28 Mayıs 1976

Konu: İhtiyarlama Olayı

Konuşmacı: Prof. Dr. Şefik Kayahan

6. Toplantı: 25 Haziran 1976 Cuma

Konu: Kanserden Korunma ve Kanserele Savaş

Yönetici: Prof. Dr. Haydar Taşpınar

Konuşmacılar: Prof. Dr. Suat Vural

Prof. Dr. Bülent Berkarda

Dr. Ratıp Kazancıgil

538- İ.Ü. Edirne Tıp Fakültesi Dekanlığının, Edirne Valisi Sayın Alâaddin Özkiper'e yazmış olduğu, 6 Ocak 1976 tarih ve 24/76 sayılı yazı.

Prof. Dr. Celal Öker'in başkanlığında düzenlenen bu konferansların başlangıcını teşkil eden, **“Türk hekimliğinde Edirne'nin Yeri Dün ve Bugün”** konulu açık oturum, 30 Ocak 1976 Cuma günü saat 20.30-22.00 arasında Edirne'de Halk Eğitim Merkezi salonunda yapılmıştır.

Yöneticiliğini Prof. Dr. Celal Öker'in yaptığı ilk toplantıya;

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver; **“Konunun Düne Ait Kısmını”**

Prof. Dr. Celâl Öker **“Edirne'nin Yeni Fakülteye Kavuşmasının Tarihçesi”**

Prof. Dr. Suat Vural **“Edirne Toplum Sağlığı Karşısında Edirne Tıp Fakültesinin Yeri”**

Prof. Dr. Erol Düren **“Edirne Kültür Çevresi Karşısında Yeni Fakülte Kuruluşunun Yeri”**

Dr. Nadir Cent **“Edirne'nin Tabipler Birliği Yönünden Yeni Fakültenin Önemi”** konuları ile konuşmacı olarak katılmışlardır.

25 Haziran 1976 tarihinde yapılan **“Kanserden Korunma ve Kanserle Savaş”** konulu açık oturumla Edirne Tıp Fakültesi 1976 yılı Halk Konferansları sona ermiştir⁵³⁹.

1982 yılında Trakya Üniversitesi kurulması ile düzenlenen konferans, seminer ve kongreler hızla artarak devam etmek olup, günümüzde Edirne, gerek sosyal ve gerekse kültürel yapısı ile bir üniversite şehri haline almıştır.

1952- 1976 TARİHLERİ ARASINDA EDİRNE'DE KURULAN KÜLTÜR DERNEKLERİ

ŞEHİTLİKLERİ İMAR VE ESKİ ESERLERİ KORUMA DERNEĞİ

Hafız Rakım Ertür ve arkadaşları tarafından kurulmuş ve verimli çalışmalar yapmıştır.

Derneğin çalışmaları arasında Edirne-Karaağaç yolu üzerindeki Jandarma Şehitliği'de bulunmaktadır.

Bu dernek Edirne Tarihi Eserleri Koruma Derneği adı altında çalışmalarını günümüzde de sürdürmektedir.

EDİRNE MÛSİKİ DERNEĞİ

Edirne Mûsiki Derneği, 1952 yılında Dr. Ratıp Kazancıgil, Hâfız Rakım Ertür ve arkadaşları tarafından kurulmuştur. İlk Başkanı Hâfız Rakım Ertür'dür. Dr. Vedat Atlığ, Vehbi Çoker, Albay Nazmi Atlığ ve Emekli Hakim Hamdi Bey, derneğin kuruluş yıllarında ve daha sonra Nejat Atlığ gönüllü olarak icra heyeti çalışmalarını yürütmüşlerdir⁵⁴⁰.

Dernek günümüzde de çalışmalarını sürdürmektedir.

EDİRNE'Yİ TANITMA VE TURİZİM DERNEĞİ

Edirne'yi Tanıtma ve Turizm Derneği 1962 yılında kurulmuştur. Derneğin kurulmasında Belediye başkan vekili ve Vilayet Hukuk İşleri Müdürü Orhan Aygen'in büyük hizmeti vardır.

Amacı: Edirne'yi içerde ve dışarıda tanıtmak ve bu surette Edirne'ye bir hareket getirmektir.

Dernek ilk kurulduğunda özel bir binası yoktur. Musiki derneği ile birlikte, Yetimler Çarşısı'nda günümüzde Pamukbank'ın bulunduğu binanın üst katında idi. Günümüzde ki dernek binasının bulunduğu yerde, metruk bir yapı, hazineye ait bir yer bulunmakta idi. Bu yer Özel İdare'den satın alınarak yapıldı.

Derneğin kurucuları arasında: Dr. Ratıp Kazancıgil, Şevki Arman, Orhan Aygen, Cenap Ağaoğulları, Şakir Kıray, Hafız Rakım Hoca (*Ertür*), Kadrettin Bey, Dr.Saadet Yardım, Mübeccel Korkmaz, Rezzan Erton bulunuyordu.

Günümüzde de faaliyetine devam eden derneğin ilk başkanı Dr. Ratıp Kazancıgil'dir⁵⁴¹.

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ EDİRNE ŞUBESİ

Türk Kütüphaneciler Derneği 1949 yılında Ankara'da kurulmuştur. Genel merkezi Ankara'dadır. Derneğin Edirne şubesi, Latif Bağman, Özlem Ağırgan, Ümmühan Vardar ve Nimet Hıncal'ın girişimleri sonucu 27 Nisan 1970 tarihinde açılmıştır. Bakanlar Kurulunun 26.02.1975 gün ve 7/9576 sayılı kararı ile kamu yararına çalışan dernekler statüsündedir.⁵⁴²

Günümüzde de faaliyetine devam eden derneğin, 2006 yılındaki yönetim Kurulu, Ender Bilar (Başkan), Bahattin Demirelli, Salih Dönmez, Nilüfer Gökçe ve Mustafa Hatipler'den oluşmaktadır.

Kuruluşundan günümüze kadar Edirne de sosyal ve kültürel etkinliklerde bulunan dernek, 1989 yılından itibaren üç aylık periyodikler halinde "*Oluşum*" adlı bir dergi yayınlamaktadır.

Edirne'nin tarihi, kültürel değerlerini topluma kazandırmak amacıyla 42 yayını kültür hayatına kazandırmıştır.

540- Kazancıgil R., "*Hafız Rakım ve Edirne Musiki Derneği'nin Kuruluşu*" Yöre "dergisi" Hafız Rakım Ertür özel sayısı, Sayı:31-32, Kasım-2002, s:17

541- Tunca A., "*Söyleşiler -3, Edirne'yi Tanıtma ve Turizm Derneği'nin Kuruluş Günleri ve İlk Dönem Çalışmaları Hakkında*", Yöre, Sayı:52, Temmuz-2004, s:42-46

542- Bilar E., "Edirne Kültüründe Sıfırdan Dalya Elli'ye Oluşum" Oluşum, Yıl: 13, sayı: 50, Nisan-Mayıs-Haziran 2005, s:4

EDİRNE İLİ'NDE BULUNAN MATBAALAR

EDİRNE VİLAYET MATBAASI

Edirne'nin matbaa ile tanıştığı ilk tarih, 1554 dür. Yani İbrahim Müteferrika matbaasının İstanbul'da kuruluşundan 166 yıl önce.

Adı geçen yılda, Selanik'te çıkan veba salgını üzerine Edirne'ye gelen Salamon ve Jozef Japoz kardeşler, yanlarında baskı makinelerini da getirip Edirne'de kurmuş ve burada üç de kitap basmışlar ve bir yıl sonra da yine Selanik'e dönmüşlerdir.

Edirne Vilayet Matbaası, Edirne eski vilayet konağı birimlerinden, dönemin Edirne Valisi Hurşit Paşa tarafından H:1280/M:1864 yılında yaptırılan binada kurulmuştur.

Sonradan matbaa 1913 tarihinde Hamidiye Sanayi Mektebi, günümüzdeki “*Merkez Teknik Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi*”nde yaptırılan özel bölümüne taşınmış ve eski binası da Telgrafhane ve Polis Müdürlüğü'ne verilmiştir.

Devletin imtiyaz sahibi olduğu matbaada ilk resmi gazete R:17 Teşrinievvel 1282/M:29.10.1866 da yayınlanmıştır.

Matbaa, taş basması ve hurufat⁵⁴³ ile basım yapmaktadır⁵⁴⁴.

H:1290/M:187374 yılında Matbaa şu kadrolardan oluşmaktadır:

- Müdür ve Rumca Mütercim: Kostaki Efendi
- Muhasebe Kâtibi: Nafiz Bey
- Bulgarca Mütercimi: Yorgi Efendi
- Türkçe Mürettip⁵⁴⁵ : Emin Efendi
- Rumca ve Bulgarca Mürettip: Yuvakim Efendi
- Mürettip ve Hattat⁵⁴⁶ : Hayri Efendi
- Litografya ve Makinist: Kostaki Efendi

H:1319/M:190102 yılında Edirne Vilayet Matbaası'nda çalışanların kadrosu şöyledir⁵⁴⁷:

- Müdür: Mustafa Şevket Bey,
- Rumca Mütercim⁵⁴⁸ : Polid Efendi,
- Bulgarca Mütercim: Yaver Efendi
- Kâtip: İsmail Efendi
- Ser Mürettip: Tahir Efendi
- Ser Mürettip Muavini: Yakup Efendi
- Ser Mürettip Muavini : Ahmed Efendi
- Ser Mürettip Muavini: Elmas Efendi
- Rumca Mürettip: Dimitri Efendi
- Muavini: Harelamabu Efendi
- Bulgarca Mürettip: Konstanti Efendi

543-**Hurufat**: Harfler. Basımda, baskı işinde kullanılan metal vb. bir maddeden yapılmış harf, rakam veya başka işaret kalıpları. Dizgi işinde kullanılan harf türlerinin bütünü.

544- H:1313/M:1895 yılında Edirne Vilayet Matbaasına Fransa'dan yeni model hurufat ve litografya makineleri satın alınmış, 5 Muharrem 1313/M: 28 Haziran 1895 Cuma günü matbaa müdürü Şevket Bey Dedeoğlu'na giderek makineleri teslim almıştır. (H:11 Muharrem 1313/M: 4 Temmuz 1895 tarih ve 765 nolu Edirne gazetesi)

545-**Mürettip** : Düzenleyen, hazırlayan, sıraya koyan. Dizgici.

546-**Hattat** : Çok güzel el yazısı yazan sanatçı. Mesleği hattatlık olan kimse.

547- H:1319/M:1901-02 yılına ait Edirne Vilayet Salnamesi

548- **Mütercim** : Tercüman.

- Bulgarca Mürettip: Yorgi Efendi
- Makine Memuru Hafız Süleyman Efendi
- Litografya⁵⁴⁹ Memuru: Yorgi Efendi
- Mevzu: Hasan Tahsin Efendi

Edirne Vilayet Matbaası'nın yıllık gelirinden, kendi giderleri karşılandıktan sonra, geriye kalan kısım Hamidiye Sanayi Mektebi'ndeki kimsesiz çocuklar ve şehit çocukları giderleri için harcanmakta idi⁵⁵⁰.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Edirne Vilayet Matbaası'nın yeniden düzenlenmesine gidilmiş, bu iş için gerekli ödenek “*Edirne Meclis-i Umumîye-i Vilayet*” 1925 yılı Edirne İl Özel İdare bütçesinden karşılanmıştır⁵⁵¹.

R:1318/M:1902/03 Maârif Salnâmesi'ne Göre Edirne'de Çalışan Matbaalar

Adı	Edirne
Yeri	Hükümet Dairesi
İmtiyaz sahibi	Resmi
Türü	Taş ve hurufat
Hangi dilde eser basıldığı	Türkçe, Rumca, Bulgarca, Yahudice, Fransızca
Açılış tarihi	R:1284/M:1868/69
Resim basıp, basmadığı	Basmaz

Adı	Papaluka
Yeri	Ayanikola
İmtiyaz sahibi	Papaluka
Türü	Taş ve hurufat
Hangi dilde eser basıldığı	Fransızca, Bulgarca, İslavca
Açılış tarihi	R:1299/M:1883/84
Resim basıp, basmadığı	Basmaz

Adı	Hayri Efendi
Yeri	Yedi Yol Ağzı
İmtiyaz sahibi	Hayri Efendi
Türü	Hurufat
Hangi dilde eser basıldığı	Türkçe
Açılış tarihi	R: 6 Nisan 1305/M:18.04.1889
Resim basıp, basmadığı	Basmaz

Adı	Vafyadis
Yeri	Saraçlar Caddesi
İmtiyaz sahibi	Vafyadis Efendi
Türü	Hurufat
Hangi dilde eser basıldığı	Fransızca, Rumca, Ermenice
Açılış tarihi	R: 28 Mart 1305/M: 09.04.1889
Resim basıp, basmadığı	Basmaz

549- **Litografya** : Taş basması.

550- Kazancıgil R., “*Edirne'de Basın ve Yayın Tarihçesi*” Yöre ; Sayı:49, Nisan- 2004, s: 36-38

551- Paşaeli “gazetesi” R: 8 Kanunusani 1341/ M: 8 Ocak 1925

Adı	Avros
Yeri	Rüstem Paşa Hanı
İmtiyaz sahibi	Kostaki Efendi
Türü	Hurufat
Hangi dilde eser basıldığı	Türkçe, Rumca, Fransızca
Açılış tarihi	R: 1310/ M:1894/95
Resim basıp, basmadığı	Basmaz

EDİRNE'DE BULUNAN MATBAALAR⁵⁵²

MATBAANIN ADI	SAHİBİ
T.C. Vilayet Matbaası	Özel İdareye Aittir
Yeni Matbaa	Arif Oruç
Şanver Matbaası	Şanver Oruç
Edirne Matbaası	Murat Turgu Ve Cahit Kaner
Hudut Matbaası	Doğan Şuta
Net Matbaası	Tahsin Yılmaz
Edirne Sesi Matbaası	Vehpi Ünsaç Koll. Şti. Adına A.Rıza Ataktürk
Eser Matbaası	Raşit Ayan
Güven Matbaası	Murat Nalçacı
Yenigün Matbaası	Tahsin Eryonar

UZUNKÖPRÜ İLÇESİNDE BULUNAN MATBAALAR

MATBAANIN ADI	SAHİBİ
Zafer Matbaası	Hasan Aytin Karakaya
Ekspres Matbaa	H. Tahsin Arıkan
Şehir Matbaası	Ali Kuştan
Dost Matbaası	O.Haldun Saygı

KEŞAN İLÇESİNDE BULUNAN MATBAALAR

MATBAANIN ADI	SAHİBİ
Önder Matbaası	Ümmü Aktan, Feyzullah Aktan
Nite Matbaa	Nihat Ciraoglu, Tefvik ışıık
Tunardan Matbaası	Cemal Tunardan
Orkide Matbaası	İbrahim Birsen

İPSALA İLÇESİNDE BULUNAN MATBAALAR

MATBAANIN ADI	SAHİBİ
İpsala Matbaası	Özdemir Özer

552- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:159

EDİRNE'DE YAYINLANAN GAZETELER

Edirne de ilk çıkartılan gazete 1867 yılında yayın hayatına başlayan ve Edirne Vilayetine resmi yayın organı olan Edirne gazetesidir.

İlk sayısı R:7 Ağustos 1208/M:29.10.1866 tarihinde çıkartılmıştır⁵⁵³. Hafta da bir gün sadece Perşembe günü çıkartılmış olan bu gazete, Türkçe, Rumca ve Fransızca olarak üç dilde yayınlanmış olup, dört büyük sayfadan oluşmaktadır. Müdürü Şevket Beydir⁵⁵⁴. Geliri Edirne “Mekteb-i hamidiye” Hamidiye Mektebine bırakılmıştır.

İstanbul'dan Edirne'ye gönderilen yazılar, fen ve edebiyata ait çeşitli bilimsel makalelerle birlikte, Edirne'ye ait istatistiki bilgilerinde yer aldığı bu gazetede, o dönemde Edirne vilayetine bağlı kaza ve sancaklara ait güncel haberlere de yer verilmektedir.

Günümüzde bu gazete on altı cilt olarak, Edirne İl Halk Kütüphanesinde bulunmaktadır⁵⁵⁵

H: 4 Şevval 1307 - M: 24 Mayıs 1890 tarihli Edirne Gazetesi'nden bir örnek

553- Kazancıgil R.; Ahmet Bâdi Riyâz-ı Belde-i Edirne, C:I, İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları No:13, Edirne Kültür Müdürlüğü Yayınları No:9, s.257

554- Dağdevirenzâde Mustafa Şevket Bey (1863 1931); H:1308/M:1890/91 yılı Recep ayı'nın 8'inde (R: Şubat 1306/M:Şubat-Mart 1891) bin kuruş maaşla Vilayet Matbaası Müdürlüğü'ne atanmıştır. Şevket Bey, önce matbaayı bir düzene koyduktan sonra, Edirne Salnamelerini ve Edirne gazetesini yayınlamıştır. (Kazancıgil R., Gökçe N., Dağdeviren Mustafa Şevket Bey'in Edirne Tarihi ve Balkan Savaşı Anıları, İstanbul-2005 s:11)

555- Gökçe N., “1890-1906 Tarihleri Arasında Edirne Gazetesinde Yayınlanan Babaeski ile İlgili Haberlerden Örnekler”, Yöre Dergisi, Babaeski Özel Sayısı; Sayı:51, Haziran- 2004, s: 31-35

OSMANLILAR DÖNEMİNDE EDİRNE'DE YAYINLANAN GAZETELER

Gazetenin Adı	Sahibi	Yayın Yılı
Meriç	Arif	H:1293/M:1876/77
Arda		H:1307/M:1889/90
Ceride ⁵⁵⁶	Ahmet Faik	H:1307/M:1889/90-H:1308/M:1890/91
Andorya Polis	Türkçe-Rumca	H:1318/M:1900/01-H:1324/M:1906/07
Oros ⁵⁵⁷	(Rumca) Kostaki Hopalos	H:1318/M:1900/01?...H:1324/M:1906/07
Yeni Edirne	Mustafa Şevket	H:1324/M:1906/07
Vatan	Ahmet Şevki	H:1326/M:1908/09
Vatandaş	Ahmet Şevket	1910
Zelzele	Kâmil	1911
Yeni Edirne	M.Şeref Aykut	1918
Trakya	M.Şeref Aykut	1918
Teemmin	Neyir Mustafa	1919
İtilaf	Ahmet Hilmi Tunca	1919
Paşaeli	Yolageldili Mustafa Kasım	H:1339/M:1920/21

556-H.1 Rabiulevvel 1308/M:15 Ekim 1890 tarihli Edirne gazetesinde ; “ *şehrimizde, haftada iki gün çıkan “Ceride” adlı gayri resmi gazetesinin uygun olmayan yazılarından dolayı tamamen kapatılmış*” olduğunun yazılmasından bu gazetenin yayın hayatının kısa bir dönem olduğunu söyleyebiliriz.

557- Bu gazetenin yayına başlangıç tarihi olarak, “ *Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı*” ında H:1318/M:1900/01 olarak gösterilmiş ise de H.13 Cemazeyilevvel 1313/M: 1 Kasım 1895 tarih ve 712 sayılı Edirne gazetesinde yayınlanmış olan “ *Edirne’de Rumca yayınlanan Opos gazetesi önceleri fen ve edebiyat içerikli olarak yayınlanırken H:1313/M:1895 yılından itibaren vilayet ve ticaretle ilgili haberlere de yer vermeye başlamış*” olduğunu yazan yazıya göre, gazetenin yayınlanmaya başladığı tarihin (H:1318/M:1900/01) tarihinden önce olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca H:1316/M:1898/99 tarihli Maarif Salnamesinde gazete olarak değil de risale olarak geçmektedir. Edirne gazetesinde çıkan, başlangıçta fen ve edebiyat içerikli olduğuna gösteren bu yazıya dayanarak, “Oros” gazetesinin yayın hayatına önce risale olarak başladığını, 1973 Edirne İl Yıllığında gösterilen H:1318/1900/01 tarihinden itibaren ise gazeteye dönüştürülmüş olabileceğini söyleyebiliriz.

CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA EDİRNE' DE YAYINLANAN GAZETELER⁵⁵⁸

Gazetenin Adı	Yayına Yılı	Sahibi	Basıldığı Yer	Süresi
Arda (Osmanlıca)	1923	Ahmet Nail	-	-
Serhad (Osmanlıca)	1924	Hayreddin	-	-
Edirne Postası (Osmanlıca)	1925	Emin Necmettin	-	-
Burç (Osmanlıca)	1927	İbrahim Akıncı	-	-
Edirne Ticaret (Osmanlıca)	1928	Emin Necmettin	-	-
Burç (Türkçe)	1929–1936	İbrahim Akıncı- Kadri Oğuzalıcı	-	-
Edirne Postası (Türkçe)	1929–1954	Emin Necmettin	-	-
Milli Gazete	1930	Fuat-E. Necmettin- Haşim İşcan	-	-
Trakya	1936–38	Celâl Ferdi	-	-
Ergene	1936	-	-	-
Yeşil Yurt	1937	-	-	-
Meriç Postası	1947	-	-	-
Vatandaş	1948	Şanver Oruç	Yeni Matbaa	Pazar Hariç Hergün
Yeni Edirne	1950	A.Rıza Ataktürk	-	-
İbret	1953	Rıfat Yılmaz- A.Saim Esen	-	-
Edirne Serhat	1952–1953	M.Çetinkol	-	-
Edirne Sesi	1961	A.Rıza Ataktürk	Edirne Sesi	“
Edirne	1963	Murat Turgu	Edirne Matbaası	“
Edirne Hudut	1970	Doğan Şuta	Hudut Matbaası	“
Ticaretten Yankılar	1964	Ticaret Lisesi	Güven Matbaası	Aylık

UZUNKÖPRÜ İLÇESİNDE YAYINLANAN GAZETELER

Gazetenin Adı	Yayına Başladığı Yıl	Sahibi	Basıldığı Yer	Süresi
Uzunköprü Ekspres	1966	H.Tahsin Arıkan	Ekspres Matbaası	Aylık
Adalet	1968	Mehmet Karakaya	Zafer Matbaası	“
Vatan	1971	H.Tahsin Arıkan	Ekspres Matbaası	“

558- Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı, s:158

KEŞAN İLÇESİNDE YAYINLANAN GAZETELER

Gazetenin Adı	Yayına Başladığı Yıl	Sahibi	Basıldığı Yer	Süresi
Önder	1962	Ümmü Aktan	Önder Matbaası	Pazar Hariç Hergün
Mücadele	1965	Nihat Ciravoğlu	Nite Matbaası	“
Halkın Sesi	1972	M.Arif Yayalar	Önder Matbaası	15’te bir

İPSALA İLÇESİNDE YAYINLANAN GAZETELER

Gazetenin Adı	Yayına Başladığı Yıl	Sahibi	Basıldığı Yer	Süresi
İpsala	1966	Özdemir Özer	İpsala Matbaası	Pazar Hariç Hergün
Hürsöz	1973	Tevfik Işık	Nite Matbaası	“

HAVSA İLÇESİNDE YAYINLANAN GAZETELER

Gazetenin Adı	Yayına Başladığı Yıl	Sahibi	Basıldığı Yer	Süresi
Hürses	1972	Muzaffer Arıkan	Ekspres Matbaası	Haftada bir gün

ENEZ İLÇESİNDE YAYINLANAN GAZETELER

Gazetenin Adı	Yayına Başladığı Yıl	Sahibi	Basıldığı Yer	Süresi
Hakikat	1972	M.Kemal Özer	Yeni Matbaa	Haftada bir gün

294
boş sayfa

2004-2005 EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİNDE EDİRNE'DE EĞİTİM

Ender BİLAR

BOŞ SAYFA

2004-2005 EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİNDE EDİRNE'DE EĞİTİM

Milletlerin gelecekleri gençlerine, gençlerin geleceği de almış oldukları eğitimin kalitesine göre şekillenir. İlim, basiret, mantık, idrak ve şuurulu donatılmış nesillerin tarihte oynadıkları müsbet rol bilinen bir gerçektir. Gençlerin talim ve terbiyesi ile ilgilenen, onların maddî ve manevî ihtiyaçlarını gideren milletlerin istikbâlleri bugünden, belki dünden daha parlak ve muhteşem olabilmektedir.⁵⁵⁹

Millî eğitim temel kanununun amaçları ile Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda, okul ve eğitim çalışanlarının beklentilerini karşılamak ve çağın gereksinimlerine uygun bir hizmet sunarak Türk Eğitim sistemine katkıda bulunmayı misyon olarak seçen Edirne Millî Eğitim Müdürlüğü de bağlı birimlerinde çağdaş eğitim ve bilgi çağının gerektirdiği tüm değerlere bağlı, bilgiyi ve teknolojileri kullanan, öğrenen ve sürekli kendini geliştiren bir bilgi toplumunu oluşturma adına çalışmalarını sürdürmektedir. Kitabın bu bölümünde 2004-2005 dönemi itibariyle Edirne ilindeki eğitim kurumları (ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim kurumları, kütüphaneler) ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

NÜFUS VE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE EDİRNE'DE EĞİTİM

Edirne ilinde okuma ve yazma bilen nüfusun oranı ülke genelinde olduğu gibi her iki cinsiyet için de sürekli artış göstermektedir. 1935 yılında erkeklerin %34'ü, kadınların %15.8'i okuma yazma bilirken, bu oran 2000 yılında erkeklerde %94'e kadınlarda %83.4'e yükselmiştir. 1975-2000 döneminde, ilkokuldan sonraki eğitim düzeylerini bitiren nüfus oranında çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1975 yılında eğitim çağını tamamlayan erkeklerin yaklaşık %9.2'si ilkokuldan sonraki eğitim düzeylerinden birini tamamlarken, 2000 yılında erkeklerin yaklaşık %31.2'si ilkokuldan sonraki eğitim düzeylerinden birini tamamlamıştır. Kadınlarda da benzer bir gelişme yaşanmıştır. 1975 yılında kadınların %3.2'si, 2000 yılında ise %17.7'si ilkokuldan sonraki eğitim düzeylerinden birini tamamlamıştır. Eğitim düzeyinde özellikle lise ve yükseköğretim mezunlarında önemli gelişme olmuştur. 1975 yılında erkeklerin %4.3'ü, kadınların %1.7'si lise mezunu iken, 2000 yılında erkeklerin %13.6'sı, kadınların %8.4'ü lise mezunudur. Yükseköğretim mezunu olan nüfus oranı her iki cinsiyette de artış göstermekle birlikte erkek nüfustaki artış kadın nüfustakinden daha fazladır. 1975 yılında erkeklerin %1.7'si, kadınların %0.3'ü yükseköğretim mezunu iken, 2000 yılında bu eğitim düzeyinden mezun olan erkeklerin oranı %8.3'e, kadınların oranı %5'e yükselmiştir.⁵⁶⁰ Yine yapmış olduğumuz bu çalışmada 1935 yılında Edirne ilindeki nüfusunun %61.7'sinin, 1945-1970 yılları arasında %70'inin, 1975 yılında %84.8'in 2000 yılında ise %74'ünün Edirne doğumlu olduğunu öğreniyoruz.

Aşağıda tablo 1'de 1975-2000 yılları nüfus sayımlarına göre nüfusun okuryazar ve eğitim durumunu, Tablo:2'de de 2000 yılı itibariyle okur-yazarlık, bitirilen öğretim kurumu bilgilerini cinsiyetlerine göre dağılımı görülmektedir.

559- Mahmut Cevat İbnûş Şeyh Nâfi (2001)/ Maârif-i Umûmiye Nezâreti Târihçe-i Teşkilat ve icrââtı - XIX. Asır Osmanlı Maarif Tarihi -. -hz.: Taceddin Kayaoğlu.-Ankara:Yeni Türk Yayınları. Sf.: XXIX

560- 2000 Genel nüfus sayımı-nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri/T.C.Başbakanlık Devlet İstatistikleri Enstitüsü.-Ankara:2002.-sf.31-33

Tablo:1 Okuryazarlık ve eğitim durumuna göre nüfus 1975-2000
(25 ve daha yukarı yaştaki nüfus)⁵⁶¹

Sayım Yılı	Toplam	Okuma yazma Bilmeyen	Oku.yazma bilen fakat okul bitirmeyen	İlkokul	Orta ve dengi okul	Lise ve lise dengi	Yük.öğretim	Bilinmeyen
1975	146.051	61.273	19.857	55.696	3.169	4.462	1534	60
1980	166.459	58.846	22.391	69.314	4.514	7.148	4.053	193
1985	191.217	45.962	22.601	99.925	6.159	11.187	5.060	323
1990	217.126	45.012	17.776	118.874	9.430	16.548	9.087	399
2000	237.014	33.168	15.165	130.110	16.260	26.052	15.640	619

Tablo: 2 Nüfusun Okuryazarlık Bitirilen Öğretim Kurumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2000)

			Sayı			Oran (%)		
			T	E	K	T	E	K
Toplam			373.140	198.467	174.673	100	100	100
Okuma Yazma Bilmeyen			40.901	12.018	28.883	11,0	6,1	16,5
Okuma Yazma Bilen	Toplam		331.695	186.126	145.569	88,9	93,8	83,3
	Bir Okul Bitirmeyen		59.316	30.474	28.842	15,9	15,4	16,5
	Bitirilen Okul	Toplam	272.170	155.579	116.591	72,9	78,4	66,7
		İlkokul	160.686	85.890	74.796	43,1	43,3	42,8
		İlköğretim	12.960	6.927	6.033	3,5	3,5	3,5
		Ortaokul	25.455	17.844	7.611	6,8	9,0	4,4
		Ortaokul Dengi Meslek Okulu	1.014	811	203	0,3	0,4	0,1
		Lise	36.227	21.343	14.884	9,7	10,8	8,5
		Lise Dengi Meslek Okulu	16.852	11.141	5.711	4,5	5,6	3,3
		Yükseköğretim	18.976	11.623	7.353	5,1	5,9	4,2
Mezuniyeti Bilinmeyen		209	73	136	0,1	0,0	0,1	
Okuma Yazma Durumu Bilinmeyen			544	323	221	0,1	0,2	0,1

T: Toplam E: Erkek K: Kadın
6 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusu kapsar.

Kaynak: DİE 2000 Genel Nüfus Sayımı: Edirne

Edirne ili nüfus sayımı sonuçlarından elde edilen bilgiler ışığında eğitim durumu ile ilgili genel bilgi sunduktan sonra şimdi'de tablo:3'de 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde ilimizdeki okul sayısı, öğretmen sayısı, öğrenci sayısı ve derslik sayıları ile ilgili bilgiler incelenecektir.

561- 2000 Genel nüfus sayımı-nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri/T.C.Başbakanlık Devlet İstatistikleri Enstitüsü.-Ankara:2002.-sf.49

Tablo:3 2004-2005 Öğretim Yılı İlimiz Dahilindeki Okul, Öğretmen, öğrenci ve Derslik Durumu⁵⁶²

OKUL TÜRÜ		OKUL SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	DERSLİK SAYISI
1- BAĞIMSIZ ANA OKULU		3	19	350	16
2- ANASINIFI	İlköğretim	-	96	2122	-
	Özel	-	5	76	-
3- İLKÖĞRETİM	Genel	170	2095	42343	2015
	Özel	3	87	727	64
4-ORTA ÖĞRETİM	Genel Lise	18	555	8057	304
	Mesleki Lise	18	567	6707	246
	ÖZEL	4	40	312	37
T O P L A M		216	3.464	60.694	2.682

Yukarıdaki tablo:3'de de görüldüğü gibi Edirne ilimizde 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde 216 okul bulunmakta olup 3.464 öğretmen, 60.694 öğrenci ile 2.682 derslikte eğitim-öğretimlerini sürdürmüşlerdir.

İlköğretim ve Eğitim kanunu ile ilgili olarak 18.8.1997 tarih ve 23.084 sayılı Resmi gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4306 sayılı kanun ile eğitim sisteminde 1997-1998 eğitim-öğretim döneminde başlatılmak üzere ilköğretim 8 yıla çıkartılarak, ilkokul ve ortaokul mezuniyeti kaldırılmış yerine ilköğretim mezuniyeti getirilmiştir. Bu değişiklikte mecburi eğitim çağı, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsamaktadır. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonunda başlayıp 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın, öğretim yılı sonunda bitmektedir.

TAŞIMALI EĞİTİME GEÇİŞ

5.12.1994/2420 sayı ile tebliğler dergisinde yayınlanan “**Taşımali İlköğretim Yönergesi**” ile nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki öğrencilerin seçilen merkezlerdeki ilköğretim kurumlarına günü birlik taşınarak eğitim-öğretim verilmesi sağlanmıştır.

Edirne ilinde 1994-1995 eğitim-öğretim döneminde taşımali ilköğretim uygulaması Lalapaşa ilçesine bağlı Küçük, Çalidere ve Kavaklı köyleri ile Uzunköprü ilçesine bağlı Beykonak, Bildır, Çobanpınar ve Meşeli köylerinde başlatılmıştır. Daha sonraki dönemlerde kademeli olarak bu uygulamaya geçilmiş olup 1998-1999 eğitim-öğretim döneminde il ve ilçelerde tamamen geçilmiştir. 2004-2005 eğitim-öğretim dönemi itibariyle taşımali eğitim uygulaması ile dağılım şöyledir;

Merkez ilçedeki 11 okula, 29 okuldan 556 öğrenci,
 Enez ilçesindeki 4 okula, 18 okuldan 568 öğrenci,
 Havsa ilçesindeki 5 okula, 14 okuldan 502 öğrenci,
 İpsala ilçesindeki 8 okula, 12 okuldan 454 öğrenci,
 Keşan ilçesindeki 7 okula, 38 okuldan 1033 öğrenci,
 Lalapaşa ilçesindeki 5 okula, 23 okuldan 550 öğrenci,
 Meriç ilçesindeki 5 okula, 18 okuldan 447 öğrenci,
 Süloğlu ilçesindeki 2 okula, 9 okuldan 283 öğrenci,

562- http://edirne.meb.gov.tr/istatistik/genelsayi_2005.htm

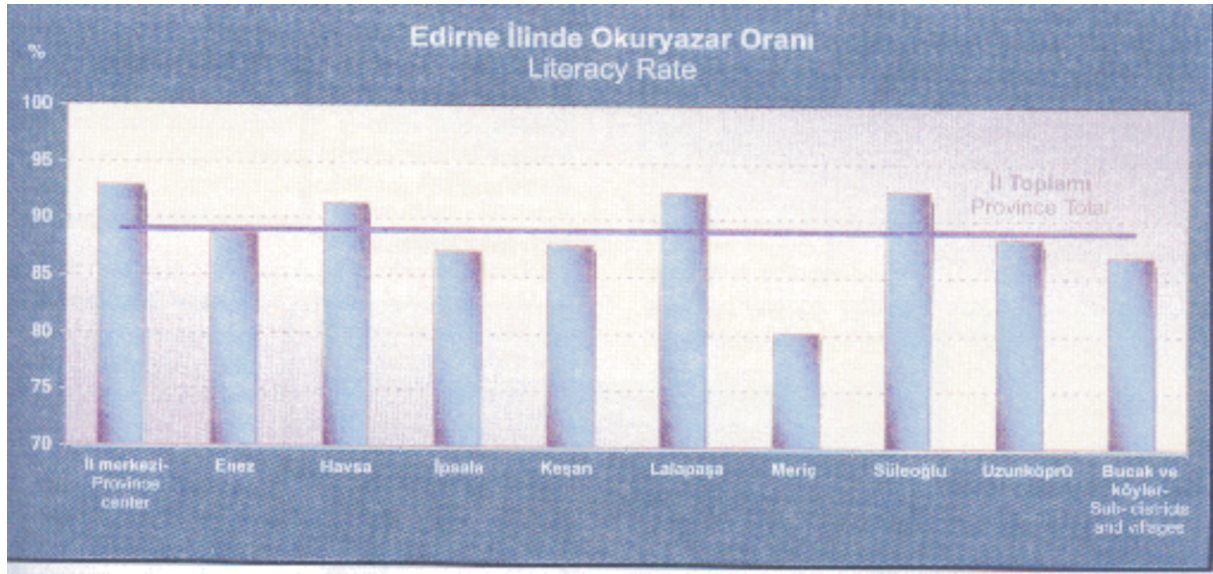
Uzunköprü ilçesindeki 14 okula, 30 okuldan 1070 öğrenci,

2004-2005 Eğitim Öğretim Yılında, 205 İlköğretim okulunun 5463 öğrencisi 61 merkez okullarda taşımali eğitime alınmıştır.

2004-2005 eğitim-öğretim yılında il genelinde 5.463 öğrencinin 61 eğitim kurumunda taşımali eğitime tabi tutulmuştur.

Edirne ilinin ilçeler yönüyle okul, öğretmen, öğrenci ve derslik sayılarına geçmeden önce Edirne ilinin ilçeler yönüyle eğitim durumunu incelediğimizde; İl genelinde okuma bilenlerin oranı % 89 olup, cinsiyetler arasında önemli farklar gözlenmektedir. Bu oran erkek nüfus için % 94 iken, kadın nüfus için % 83'tür. Edirne ili il merkezinde okuma yazma bilenlerin oranı % 93'tir. Okuma yazma oranı ilçe merkezlerine göre incelendiğinde en yüksek oranın % 92 ile Süleçoğlu ilçe merkezinde olduğu görülmektedir. Lalapaşa ve Havsa ilçe merkezleri okuma yazma oranının en yüksek olduğu ilçe merkezleridir. Bu ilçelerde okuma yazma oranı % 90'ın üzerindedir.⁵⁶³ İlçelere göre döküm tablo:4'de verilmektedir.

Tablo: 4 İlçelere göre Edirne ilinde Okuryazar Oranı⁵⁶⁴

2004-2005 EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİNDE ANAOKULLARI VE İLKÖĞRETİM OKULLARININ ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMLARI

Edirne ilinin ilçeler dağılımına göre eğitim durumunu genel durumunu inceledikten sonra şimdi de 2004-2005 eğitim-öğretim dönemi itibariyle Edirne'nin başta merkez ilçe olmak üzere diğer ilçelerinin Anaokul-İlköğretim okullarının öğretmen, öğrenci ve derslik sayılarını okul adlarına göre tablo:5'den tablo 13'e kadar yer alan istatistiki bilgiler ile inceleyelim.⁵⁶⁵

563- 2000 Genel nüfus sayımı-nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri/T.C.Başbakanlık Devlet İstatistikleri Enstitüsü.-Ankara:2002.-sf.69

564- 2000 Genel nüfus sayımı-nüfusun sosyal ve ekonomik nitelikleri/T.C.Başbakanlık Devlet İstatistikleri Enstitüsü.-Ankara:2002.-sf.70

565- Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Şubesi Kaynakları

Tablo: 5 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU
İLÇE ADI:MERKEZ

OKUL ADI	YENİ KAYIT ÖĞR.SAY.		DERSLİK SAYISI		ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																		
	E	K	E	K	1.SINIF				2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF		8.SINIF						
					E	K			E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K			
																									ANA SINIF. ÖĞR.SAY.		
	ÖZEL EĞT.SIN.	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Atatürk İÖÖ	-	-	8	6	19	16	36	38	29	28	35	38	50	38	45	58	45	43	45	31	41						
Cumhuriyet İÖÖ	-	-	8	4	40	27	35	39	25	42	25	22	30	28	41	18	22	17	20	18							
50.Yıl İÖÖ	-	-	14	7	48	54	54	30	45	43	47	46	45	40	61	43	38	50	33	34							
Edirne İÖÖ ve Mesleki Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	3	2	1	2	1	4	1							
Edirne Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Merkezi	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	1	1	2	1	3	1	4	6							
Fatih Sultan Mehmet İÖÖ	-	-	10	10	34	35	34	40	33	34	39	33	47	29	44	40	33	40	38	41							
Ferah İÖÖ	28	15	9	7	40	37	31	40	42	35	44	37	38	39	39	21	33	37	35	25							
Fevzipaşa İÖÖ	-	-	-	-	49	56	29	25	21	27	27	18	21	15	25	16	16	7	15	5							
Gazi İÖÖ	-	-	8	7	26	8	19	21	21	17	14	17	14	12	13	21	30	32	15	22							
H.İlber M.Santral İÖÖ	-	-	9	3	38	36	27	24	27	26	32	19	35	26	24	31	25	26	29	25							
İnönü İÖÖ	-	-	3	9	17	17	13	7	21	13	15	15	35	28	40	43	35	43	49	41							
İsmail Güner İÖÖ	-	-	17	8	46	43	30	41	35	29	21	26	25	25	31	17	23	17	22	18							
İstiklal İÖÖ	-	-	-	-	33	32	58	37	34	35	50	40	42	57	38	41	58	46	52	54							
Kadripaşa İÖÖ	-	-	9	4	21	15	14	20	22	17	13	24	19	17	18	16	13	18	23	14							
Pansiyonlu Karaağaç İÖÖ	-	-	12	14	10	20	11	16	13	18	10	13	8	8	53	13	40	11	53	11							
K.Ağası Alper yazoğlu İÖÖ	-	-	20	15	24	28	26	22	37	24	34	34	39	42	59	51	72	67	87	69							
Kurtuluş İÖÖ	-	-	14	10	26	40	24	34	34	26	23	23	30	22	19	20	16	27	55	58							
Meriç İÖÖ	-	-	8	6	12	6	9	13	10	13	4	7	13	9	13	12	13	7	5	4							
Merkez İÖÖ	-	-	20	25	31	29	50	39	36	24	28	32	26	33	26	34	31	29	42	17							
Mimar Sinan İÖÖ	-	-	-	-	21	24	20	19	18	16	17	20	31	18	10	10	7	2	1	3							
Mithatpaşa İÖÖ	-	-	-	-	28	34	22	33	24	18	25	29	26	32	33	27	29	19	22	18							
M.Necati İÖÖ	-	-	5	5	15	20	10	12	16	7	14	17	21	10	4	8	6	7	7	8							
Ş.Ü.Efkan Yıldırım İöÖ	-	-	15	25	24	36	28	31	28	28	36	24	28	34	23	32	26	34	30	29							
Şehitasım İÖÖ	-	-	25	28	35	35	61	45	52	43	62	52	50	50	61	59	48	46	45	41							
Şükripaşa İÖÖ	15	13	18	25	43	37	55	30	37	42	47	44	47	45	50	39	63	51	66	69							
Şeh.Öğrt.Adnan Tunca İşt. Eng.İÖÖ	-	-	-	-	10	8	9	4	9	6	8	8	5	3	9	3	7	6	6	2							
Ticaret Borsası İÖÖ	-	-	4	6	21	22	26	19	21	24	24	24	13	18	24	13	22	15	22	13							

Tablo:5 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU

OKUL ADI	YENİ KAYIT		DERSLİK SAYISI		ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
	E	K	E	K	ANA SINIF. ÖĞRT.SAY.				1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF		8.SINIF																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
					E	K			E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
Ticaret ve Sanayi Odası	11	8	16	5	11	13	261																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									</

**Tablo:6 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU
İLÇE ADI:ENEZ**

OKUL ADI	YENİ KAYIT ÖĞR.SAY.		DERSLİK SAYISI		ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																							
	E	K	E	K	E	K			ANASINIFI ÖĞR.SAY.		1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF		8.SINIF							
									E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		
Atatürk İÖÖ	19	19	15	10	7	13	335	-	9	11	24	23	23	22	20	15	28	20	14	18	17	19	27	14	12	19						
Cumhuriyet İÖÖ	17	15	9	3	6	8	263	-	12	9	19	15	11	18	16	11	20	18	18	10	9	17	13	14	21	12						
ŞEHİR TOPLAMI	36	34	24	13	13	21	598	-	21	20	43	38	34	40	36	26	48	38	32	28	26	36	40	28	33	31						
B.Evren Aziz Yörük İÖÖ	8	15	20	9	2	11	261	-	10	6	10	16	9	8	5	15	13	13	11	15	21	18	27	22	18	24						
Hasköy İöo	12	8	12	7	2	8	204	-	5	7	12	8	11	13	11	11	13	10	16	10	10	11	13	8	17	18						
Karaincirli İÖÖ	2	5	6	1	-	3	20	-	-	-	2	5	4	1	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
Sultaniçe İÖÖ	13	9	6	3	1	5	104	-	5	5	13	9	10	10	13	6	9	7	11	6	-	-	-	-	-	-						
Yenice İÖÖ	12	7	9	4	1	8	158	-	5	5	12	7	11	8	16	11	9	15	9	7	7	8	9	4	7	8						
KÖY TOPLAMI	47	44	53	24	6	35	747	-	25	23	49	45	45	40	48	48	44	45	47	38	38	37	49	34	42	50						
GENEL TOPLAM	83	78	77	37	19	56	1345	-	46	43	92	83	79	80	84	74	92	83	79	66	64	73	89	62	75	81						

**Tablo:7 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU
İLÇE ADI:HAVSA**

OKUL ADI	YENİ KAYIT ÖĞR.SAY.		DERSLİK SAYISI		ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																	
									ÖZEL EĞT.SIN		ANA SINIF. ÖĞRT.SAY.		1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF	
	E	K	E	K	E	K			E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		
	E	K	E	K	E	K			E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		
Atatürk İÖO	23	10	23	8	8	15	294	-	10	6	14	28	10	15	16	26	19	12	15	14	13	16	23	17	27	13
Cumhuriyet İÖO	22	20	17	8	9	16	412	-	12	15	22	20	30	22	25	19	26	24	28	27	16	20	34	25	25	22
Sokollu İÖO	22	22	16	14	9	18	421	-	21	15	22	22	33	22	20	25	18	23	19	15	31	23	30	31	30	21
ÇPL.Bün.Anaokulu	-	-	1	-	-	1	11	-	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ŞEHİR TOPLAMI	67	52	57	30	26	50	1138	-	50	40	58	70	73	59	61	70	63	59	62	56	60	59	87	73	82	56
Abalar İÖO	14	6	12	4	5	8	142	-	6	10	14	6	5	3	7	4	9	7	7	17	11	3	7	8	10	8
Azath İÖO	6	6	8	6	4	8	120	-	3	7	5	7	5	5	8	9	9	7	10	4	2	3	7	11	6	12
Çukurköy İÖO	4	8	9	3	4	8	96	-	6	6	4	8	5	6	7	2	3	11	4	7	5	6	5	5	2	4
Hasköy İÖO	9	15	14	3	12	12	229	-	7	4	10	17	11	16	14	18	15	20	15	14	6	15	12	13	8	14
Necatiye İÖO	12	12	16	4	7	14	309	-	6	5	12	12	25	12	13	20	21	22	20	21	7	15	20	29	26	23
Oğulpaşa İÖO	11	6	8	1	9	8	114	-	-	-	11	6	6	4	10	5	9	8	8	4	11	10	7	3	6	6
Osmanlı İÖO	3	4	8	6	4	8	115	-	4	6	3	4	6	5	6	6	10	5	8	8	7	5	8	9	7	8
Şerbettar İÖO	5	5	13	5	8	8	98	-	8	2	5	5	9	9	7	3	4	7	4	6	4	6	7	5	4	3
Yolageldi İÖO	5	6	6	1	4	3	38	-	2	8	5	6	2	1	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KÖY TOPLAMI	69	68	94	33	57	77	1261	-	42	48	69	71	74	61	78	75	80	87	76	81	53	63	73	83	69	78
GENEL TOPLAM	136	120	151	63	83	127	2399	-	92	88	127	141	147	120	139	145	143	146	138	137	113	122	160	156	151	134

**Tablo: 8 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU
İLÇE ADI:İPSALA**

OKUL ADI	YENİ KAYIT ÖĞR.SAY.		DERSLİK SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																			
								ÖZEL EĞT.SIN	ANA SINIF. ÖĞRT.SAY.		1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF		8.SINIF		
	E	K	E	K	E	K	E		K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K				
		E	K		E	K		E	K		E	K		E	K		E	K		E	K		E	K		E	K
		16	23	13	5	8	12	362	-	-	17	7	16	23	15	17	22	21	13	16	22	22	31	26	21	19	34
Atatürk İÖÖ	16	20	10	5	4	9	233	-	-	4	8	15	20	16	8	10	10	20	13	15	9	12	14	17	12	15	15
Kurtuluş İÖÖ	8	6	9	3	4	8	167	-	-	-	-	8	6	4	8	11	7	13	6	9	5	18	12	22	15	8	15
Merkez İÖÖ	18	12	11	-	6	8	227	-	-	11	5	18	12	10	14	11	11	9	6	8	5	21	10	22	20	16	18
Serhat İÖÖ	17	20	7	2	2	6	161	-	-	5	7	24	24	13	15	8	13	13	8	19	12	-	-	-	-	-	-
Şeh.Polis İbrahim Sever İÖÖ	75	81	50	15	24	43	1150	-	-	37	27	81	85	58	62	62	62	68	49	73	53	82	62	82	66	73	68
ŞEHİR TOPLAMI																											
Balabancık İÖÖ	11	6	5	1	2	5	86	-	-	7	3	11	6	8	4	4	5	10	7	13	8	-	-	-	-	-	-
Esetçe İÖÖ	17	20	14	4	2	8	355	-	-	8	12	17	20	24	15	19	24	28	20	22	21	16	15	24	29	22	19
Hacıköy İÖÖ	10	5	12	5	4	8	194	-	-	3	8	10	5	12	10	4	6	20	13	18	17	9	13	13	14	6	13
İbriktepe Atatürk İÖÖ	7	2	11	1	5	8	177	-	-	8	5	7	2	12	10	15	11	14	19	8	9	14	11	6	8	9	9
Kocahdır İÖÖ	12	7	17	4	3	8	220	-	-	8	4	12	7	9	7	13	7	18	20	22	15	15	11	10	12	18	12
Koyuntepe İÖÖ	7	11	5	1	-	3	42	-	-	-	-	7	11	5	1	7	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koyunyeri Aliço İÖÖ	17	13	8	2	4	8	221	-	-	18	6	17	13	18	21	13	13	8	11	16	8	10	7	10	10	10	12
Kumdere İÖÖ	2	12	6	3	-	5	105	-	-	3	7	3	12	7	13	8	10	8	10	5	19	-	-	-	-	-	-
Paşaköy İÖÖ	4	10	9	1	3	8	155	-	-	7	4	4	10	7	8	10	9	14	8	10	9	11	10	9	2	14	9
Pazardere İÖÖ	1	-	5	1	-	3	14	-	-	-	-	1	-	4	2	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarıcaali İÖÖ	4	3	8	1	-	3	15	-	-	-	-	4	2	2	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarpdere İÖÖ	5	4	4	1	-	3	17	-	-	-	-	5	4	2	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sultanköy İÖÖ	13	8	10	1	3	8	202	-	-	6	4	13	8	10	9	9	7	12	13	11	4	19	20	12	14	12	19
Turpçular İÖÖ	7	6	8	2	4	8	91	-	-	-	-	4	6	4	6	3	8	5	5	6	6	14	5	3	4	6	6
Yeni Karpuzlu Mustafa Gergin İÖÖ	25	39	19	6	4	16	434	-	-	5	9	22	42	22	26	30	23	21	26	19	33	25	26	26	21	32	26
KÖY TOPLAMI	142	146	141	34	34	102	2328	-	-	73	62	137	148	146	135	144	142	158	152	150	149	133	118	113	114	129	125
GENEL TOPLAM	217	227	191	49	58	145	3478	-	-	110	89	218	233	204	197	206	204	226	201	223	202	215	180	195	180	202	193

Tablo:11 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU

İLÇE ADI:MERİÇ

OKUL ADI	YENİ KAYIT		DERSLİK SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																			
	E	K		ANA SINIF. ÖĞR.SAY.				1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF		8.SINIF					
Merkez B.Doğanca İÖÖ	26	21	11	6	6	11	307	-	-	8	9	33	26	16	19	16	18	17	22	21	8	10	12	20	15		
Şeh.Öğrt.Aydın Yılmaz İÖÖ	16	11	10	6	6	9	248	-	-	9	4	20	16	11	8	12	9	14	7	11	27	15	19	15	20	17	
ÇPL.Bün.Anaokulu	-	-	1	-	-	1	10	-	-	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ŞEHİR TOPLAMI	42	32	22	12	12	21	565	-	-	23	17	53	42	27	27	28	27	33	24	29	36	48	23	29	27	40	32
Adasarhanlı İÖÖ	12	4	7	2	-	5	92	--	-	3	11	13	4	5	12	7	4	7	6	15	5	-	-	-	-	-	
Akçadam İÖÖ	6	2	16	3	5	8	94	-	-	10	3	9	3	9	10	4	1	7	1	8	2	6	7	2	3	5	4
Büyükalıtağaç İÖÖ	4	2	9	4	1	8	96	-	-	8	5	5	3	7	6	4	6	7	7	3	4	2	7	6	7	4	5
Hasırcıarnavut İÖÖ	5	2	9	3	2	8	65	-	-	-	-	5	2	3	2	4	4	9	9	5	1	2	5	2	5	2	5
Kadıondurma İÖÖ	8	4	11	2	-	5	74	-	-	4	7	8	4	6	5	12	8	4	3	5	8	-	-	-	-	-	
Kavaklı Hümmüz ve İbrahim Ataş İÖÖ	11	5	8	8	1	8	138	-	-	-	-	11	5	6	5	9	9	7	7	13	6	6	10	10	9	15	10
Küplü Mer. Şeh.Öğrt.Zeki Savruk İÖÖ	10	8	12	7	4	9	188	-	-	6	5	10	8	8	9	7	5	9	8	9	6	10	16	17	10	15	30
Küplü Gazi İÖÖ	13	8	12	5	2	8	192	-	-	9	4	13	8	7	6	7	12	9	10	18	9	15	17	17	10	9	12
Subaşı İÖÖ	12	20	9	4	1	8	227	-	-	8	5	12	20	12	10	9	6	21	6	20	14	11	19	13	12	13	16
KÖY TOPLAMI	81	55	93	38	18	67	1166	-	-	48	40	86	57	63	65	63	55	80	57	96	55	52	81	67	56	63	82
GENEL TOPLAM	123	87	115	50	30	88	1731	-	-	71	57	139	99	90	92	91	82	113	81	125	91	100	104	96	83	103	114

Tablo:12 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU

İLÇE ADI:SÜLOĞLU

OKUL ADI	YENİ KAYIT		DERSLİK SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																		
	ÖZEL EĞT.SIN.			ANA SINIF. ÖĞR.SAY.				1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF		8.SINIF				
	E	K		E	K			E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K			
Süloğlu İÖO	36	28	15	4	19	14	400	-	-	16	9	36	28	37	25	27	23	34	26	25	17	14	27	34	22	-
Cumhuriyet İÖO	17	17	18	5	20	16	364	-	-	8	11	21	21	21	19	20	17	22	21	19	29	31	13	21	22	26
ŞEHİR TOPLAMI	53	45	33	9	39	30	764	-	-	24	20	57	49	58	44	47	40	56	47	44	46	45	40	55	44	26
Büyükgerdelli İÖO	8	7	9	6	8	8	128	-	-	5	5	9	6	9	5	7	3	9	4	8	10	4	9	9	11	6
GENEL TOPLAM	61	52	42	15	47	38	892	-	-	29	25	66	55	67	49	54	43	65	51	52	56	49	49	64	53	37
																										28

Tablo:13 2004-2005 ÖĞRETİM YILI EDİRNE İLİ İLKÖĞRETİM OKUL-ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN-DERSLİK DURUMU

İLÇE ADI :UZUNKÖPRÜ

OKUL ADI	YENİ KAYIT ÖĞR.SA.		DERSLİK SAYISI		ÖĞRETMEN SAYISI		ŞUBE SAYISI	TOPLAM	ÖĞRENCİ SAYILARI																		
									ÖZEL EĞT.SIN	ANA SINIF. ÖĞR.SAY.	1.SINIF		2.SINIF		3.SINIF		4.SINIF		5.SINIF		6.SINIF		7.SINIF		8.SINIF		
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K							
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K							
Hasanpınar İÖO	4	2	6	2	1	5	53	-	-	-	-	4	3	4	6	4	6	6	6	9	5	-	-	-	-	-	-
Karabürçek İÖO	2	4	5	1	-	5	26	-	-	-	-	2	4	2	2	2	5	2	3	1	3	-	-	-	-	-	-
Karapınar İÖO	19	14	14	6	2	8	247	-	-	10	4	23	14	20	9	10	12	10	13	19	9	16	17	13	16	15	17
Kavack İÖO	5	10	13	5	4	8	135	-	-	-	-	-	5	10	7	6	4	6	5	5	11	8	9	11	12	9	13
Kırkkavak İÖO	1	2	5	1	1	5	28	-	-	-	-	1	2	3	4	2	3	7	1	-	5	-	-	-	-	-	-
Kırcasalihi Atatürk İÖO	3	19	10	6	3	8	219	-	-	8	7	3	19	12	13	16	15	11	14	10	14	5	15	18	16	12	11
Kırcasalihi İÖO	13	6	12	5	4	8	176	-	-	-	-	13	6	15	7	11	16	11	9	12	9	12	10	10	13	15	7
Kiremitçisalihi İÖO	3	7	5	-	2	5	41	-	-	-	-	3	7	4	4	3	6	2	9	1	2	-	-	-	-	-	-
Kurtbey İÖO	17	13	15	3	6	8	212	-	-	7	4	17	13	11	17	12	7	14	14	17	12	12	12	8	13	15	7
Maksutlu İÖO	8	4	5	1	1	5	65	-	-	-	-	8	5	4	15	10	6	4	6	4	3	-	-	-	-	-	-
Muhacirkadı İÖO	1	1	3	1	1	5	28	-	-	-	-	1	1	2	1	3	6	3	5	3	3	-	-	-	-	-	-
Salarlı İÖO	8	9	8	1	6	8	97	-	-	-	-	8	10	5	7	4	6	6	3	6	10	5	3	3	9	5	7
Sazlımalıkoç İÖO	5	5	5	2	-	5	31	-	-	-	-	5	5	4	3	2	-	3	4	3	2	-	-	-	-	-	-
Sipahi İÖO	11	8	10	-	5	8	164	-	-	5	5	11	8	9	9	11	5	14	10	12	12	9	10	6	7	9	12
Süleymaniye İÖO	2	7	5	5	2	5	31	-	-	-	-	2	7	3	5	4	1	2	2	4	1	-	-	-	-	-	-
Yağmurca İÖO	11	7	8	1	7	8	120	-	-	-	-	11	7	6	6	9	6	5	7	6	3	14	8	13	4	11	4
Yeniköy İÖO	2	2	9	4	4	8	113	-	-	6	7	5	5	8	5	6	3	3	12	6	3	11	4	11	4	5	9
KÖY TOPLAMI	178	166	202	66	68	166	2784	-	-	70	55	193	184	188	185	167	155	182	189	193	163	149	149	145	130	149	138
GENEL TOPLAMI	504	475	407	183	160	349	8254	-	-	214	186	566	521	524	495	472	453	556	470	525	456	469	468	477	454	496	452

Yukarıdaki tablolardan da görüleceği gibi Edirne Merkez ilçe'de, 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde 3 anaokul bulunmaktadır. Bu anaokullarda 11 derslik ve 16 şube yer almakta olup 20 öğretmen ile 292 öğrenciye hizmet verilmiştir. İlköğretim olarak da merkez ilçe'de, 34'ü şehir merkezinde, 11'i köylerinde olmak üzere toplam 45 okul bulunmaktadır. Şehir merkezindeki ilköğretim okullarında 759 öğretmen görev yapmaktadır. 11 köy okulunda görev yapan öğretmen sayısı ise 102'dir. Şehir merkezindeki İlköğretim okullarında 628 derslik ve 540 şubede toplam 15.845 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretim görmüştür. Merkez köylerde bulunan 11 okulda ise 92 derslik ve 71 şubede toplam 910 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretimde bulunmuştur. Merkez ilçede 3 özel ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu özel ilköğretim okullarında 64 derslik ve 41 şube bulunmaktadır. Bu okullarda 87 öğretmen 803 öğrenciye eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur.

Merkez ilçedeki 11 okula, 29 okuldan 556 öğrenci ile taşınalı eğitim uygulaması yapılmıştır.

Enez ilçe merkezinde 2, köylerinde de 5 olmak üzere toplam 7 ilköğretim okulu bulunmaktadır. 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde bu okullarda 56 öğretmen görev yapmıştır. Bu okulların toplam derslik sayısı 77 olup 56 şube'de 1345 öğrenciye eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunulmuştur.

Enez ilçesinde 4 okula, 18 okuldan 568 öğrenci ile taşınalı eğitim uygulaması yapılmıştır.

Havsa ilçemizde de 1 anaokul vardır. İlçe merkezinde 3, köylerinde de 9 olmak üzere toplam 12 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Anaokulunda 1 derslik ve 1 şubede 11 öğrenci yer almıştır. Kadrolu öğretmeni bulunmamaktadır. Havsa ilçesinde 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde 146 öğretmen görev yapmıştır. Bu okullardaki toplam derslik sayısı 151 olup şube sayısı da 127'dir. Bu dönem içinde 1.127'si şehir merkezinde, 1.261'i köy ilköğretim okullarında olmak üzere toplam 2.388 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur. Havsa ilçesinde 5 okula, 14 okuldan 502 öğrenci ile taşınalı eğitim uygulaması yapılmıştır.

İpsala ilçe merkezinde 5, köylerinde de 15 olmak üzere 20 ilköğretim okulu bulunmaktadır. 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde bu okullarda 107 öğretmen görev yapmıştır. Bu ilçedeki okulların 50'si ilçe merkezinde, 141'i köylerinde olmak üzere toplam 191 derslik vardır. Ayrıca ilçe merkezinde 43, köylerde 102 olmak üzere toplam 145 şube sayısı mevcuttur. 2004-2005 eğitim-öğretim dönemi içinde 1.150 merkez ilçede, 2.328'i köy okullarında olmak üzere toplam 3.478 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur.

Bu ilçemizde 8 okula, 12 okuldan 454 öğrenci ile taşınalı eğitim uygulaması yapılmıştır.

Keşan ilçe merkezinde 2 anaokul bulunmaktadır. Bu anaokullarda 5'er derslik ve şube yer almaktadır. 5 öğretmenin görev yaptığı bu anaokullarda toplam 65 öğrenci eğitim-öğretim faaliyetlerinden yararlanmıştır. Keşan merkezinde 14, köylerinde de 13 olmak üzere 27 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Keşan merkezinde bulunan 14 okulda 242 derslik, 231 şube bulunmaktadır. Köy okullarında ise 125 derslik, 103 şube sayısı yer almaktadır. Keşan merkezinde 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde 297, köy okullarında da 89 olmak üzere toplam 386 öğretmen ilköğretim okullarında görev yapmıştır. Bu dönem içinde ilçe merkezinde 6.805, köy okullarında da 1.970 olmak üzere 8.775 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur.

Keşan ilçesinde bu dönem içinde 7 okula, 38 okuldan 1.033 öğrenci taşınalı eğitim uygulaması yapılmıştır.

Lalapaşa ilçesi merkezinde ise 2, köylerinde de 3 olmak üzere 5 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okulların ilçe merkezinde bulunanlarda 20 derslik ve 17 şubesi, köy okullarında ise 25 derslik ve 24 şubesi mevcuttur. Bu okullarda toplam 55 öğretmen 2004-2005 dönemi içinde görev yapmıştır. Bu 55 öğretmenin 27'si ilçe merkezinde görev yapmıştır. Bu dönem içinde ilçe merkezinde 406, köy okullarında da 423 olmak üzere toplam 829 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuşlardır.

Lalapaşa ilçesinde bu dönemde 5 okula, 23 okuldan 550 öğrenci taşınalı eğitim uygulaması yapılmıştır.

Meriç ilçesinin merkezinde 1 anaokul ve 2 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Anaokulunda 1 derslik, 1 şube, 10 öğrenci yer almıştır. Anaokulda kadrolu öğretmen yoktur. Merkez ilçedeki ilköğretim okullarında 21 derslik ve 20 şube bulunmakta olup 24 öğretmen görev yapmıştır. İlçeye bağlı köylerde ise 9 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Buradaki okullarda toplam 93 derslik ve 67 şube yer almaktadır. Bu dönem içinde köy okullarında toplam 56 öğretmen görev yapmıştır. Yine bu dönem içinde 555 ilçe merkezinde, 1.166'sı köy ilköğretim okullarında olmak üzere toplam 1.721 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur. Meriç ilçesinde 2004-2005 döneminde 5 okula, 18 okuldan 447 öğrenci taşınalı eğitim uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Süloğlu ilçesinin ilçe merkezinde 2, köylerinde de 1 ilköğretim okulu vardır. İlçe merkezindeki okullarda 33 derslik ve 30 şube bulunmaktadır. Köy okulunda da 9 derslik ve 8 şube yer almaktadır. 2004-2005 dönemi içinde ilçe merkezinde 48, köyde, 14 olmak üzere toplam 62 öğretmen görev almıştır. Bu dönem içinde ilçe merkezinde 764, köyde de 128 olmak üzere toplam 892 ilköğretim öğrencisi eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur. Süloğlu ilçesinde bu dönemde 2 okula, 9 okuldan 283 öğrenci ile taşınalı eğitim uygulaması yapılmıştır.

Uzunköprü ilçesinde ise 2 anaokul bulunmaktadır. Bu anaokullarında 5 derslik ve 5 şube yer almaktadır. Bu anaokullarında 5 öğretmen 83 öğrenciye eğitim hizmeti sunmuştur. İlçe merkezinde 15, köy okullarında 25 olmak üzere toplam 40 ilköğretim okulu mevcuttur. Bu okulların ilçe merkezinde 200 derslik ve 178 şube, köy okullarında ise, 202 derslik ve 166 şube vardır. 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde İlçe merkezindeki okullarda 204, köy okullarında da 134 olmak üzere toplam 338 öğretmen ilköğretim okullarında görev yapmıştır. Bu öğretmenler ilçe merkezinde, 5.387, köy okullarında da 2.784 olmak üzere toplam 8.171 ilköğretim öğrencisine eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuşlardır.

Uzunköprü ilçesinde bu dönemde 14 okula, 30 okuldan 1.070 öğrenci ile taşınalı eğitim uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Edirne ili genelinde bulunan Anaokul ve İlköğretim Okulları ile ilgili mevcut durumu inceledikten sonra yapılan araştırma neticesinde merkez ilçede yer alan ve son dönemde kurulan ilköğretim okullarının tarihçelerini, ders programlarına ve kütüphaneleri ile ilgili aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır.⁵⁶⁶

566- Okulların tarihçeleri Okul Müdürlüklerinden veya WEB sitelerinden alınan bilgiler ışığında alfabetik sıralamayla açıklanmıştır.

EDİRNE İLKÖĞRETİM OKULU VE İŞ OKULU

6 Haziran 1997/23011 sayılı kanun hükmünde kararname ve MEB Şubat 200/2509 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile; özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları çerçevesinde, Edirne-Merkez ve köylerinde ikamet eden öğrenim çağındaki eğitilebilir zihin engelli (IQ:5-74) çocukların Temel Eğitimi sağlamak ve İlköğretimi bitiren Zihin Engellilere mesleki eğitim vermek amacıyla 2001 yılında İsmail Güner İlköğretim okulu bünyesinde 12 derslik tahsisli binada eğitim-öğretime başlamıştır.Okul'da eğitim tam gün sürmektedir. Kütüphanesi mevcut olmayıp sınıf kitaplıkları bulunmaktadır. 100 adet kitabı vardır. Talatpaşa mahallesi Neboysa sokakta bulunan binada eğitim-öğretimi sürdürmektedir.

İŞ OKULU DERS PROGRAMI

HAZIRLIK	1, 2 ve 3.SINIF İŞE YERLEŞTİRİLEMEYENLER	1, 2 ve 3.SINIF İŞE YERLEŞTİRİLENLER
Türkçe	Türkçe	Türkçe
Matematik	Matematik	Matematik
Sosyal Hayat	Sosyal Hayat	Sosyal Hayat
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Müzik	Müzik	İş Eğitimi ve Meslek Ahlakı
Resim-iş	Resim-iş	
Beden Eğitimi	Beden Eğitimi	
İş Eğitimi ve Meslek Ahlakı	İş Eğitimi ve Meslek Ahlakı	
Seçmeli	Seçmeli	

ORTA DÜZEYDE ÖĞRENME YETERSİZLİĞİ (EĞİTİLEBİLİR) OLAN ÇOCUKLARIN İLKÖĞRETİM DERS PROGRAMI

1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF	4.SINIF	5.SINIF	6.SINIF	7.SINIF	8.SINIF
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe
Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik
Hayat Bil.	Hayat Bil.	Hayat Bil.	Hayat Bil.	Fen Bilgi.	Fen Bilgi.	Fen Bilgi.	Fen Bilgi.
Resim iş	Resim iş	Resim iş	Resim iş	Sosyal Bi.	Sosyal Bi.	Sosyal Bi.	Sosyal Bi.
Müzik	Müzik	Müzik	Müzik	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak
Beden Eğ.	Beden Eğ.	Beden Eğ.	Beden Eğ.	Resim iş	Resim iş	Beden Eğ.	Beden Eğ.
Bireysel ve Toplu Etkinlik	Bireysel ve Toplu Etkinlik	Bireysel ve Toplu Etkinlik	Bireysel ve Toplu Etkinlik	Müzik	Müzik	Vatandaşlık ve İnsan hakları eğit.	Vatandaşlık ve İnsan hakları eğit.
Toplumsal Uyum Becerileri	Toplumsal Uyum Becerileri	Toplumsal Uyum Becerileri	Toplumsal Uyum Becerileri	Beden Eğ.	Trafik ve İlk Yardım	Trafik ve İlk Yardım	Trafik ve İlk Yardım
			Seçmeli	İş Eğitimi	İş Eğitimi	İş Eğitimi	T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
				Toplumsal Uyum Becerileri	Toplumsal Uyum Becerileri	Toplumsal Uyum Becerileri	Toplumsal Uyum Becerileri
				Seçmeli	Beden Eğ.	Müzik	Müzik
					Seçmeli	Resim iş	Resim iş
						Seçmeli	İş Eğitimi
							Seçmeli

FATİH SULTAN MEHMET İLKÖĞRETİM OKULU

Okul, Merkez Şükrüpaşa İlköğretim okulu öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle 15.9.2003 tarihinde Şükrüpaşa İlköğretim okulunun ikiye bölünmesiyle eğitim-öğretime başlamıştır. Kısa süre içerisinde Bakanlığın ve Okul Aile Birliğinin katkılarıyla bütün eksiklikleri tamamlanmıştır. Teknoloji sınıfı ve Laboratuvarları mevcuttur. Selimiye Devlet Hastahanesi yanında bulunan bu okul eğitim-öğretimini burada sürdürmektedir.

FERAH İLKÖĞRETİM OKULU

1994-1995 Eğitim-öğretim yılı 12 Eylül günü eğitime başlayan okulun resmi açılışı 17.10.1994 tarihinde yapılmıştır. Ferah İlköğretim okulu, Sayın Ayşe FERAH tarafından eşi merhum İlyas FERAH'ın (1927-1985) anısına yaptırmıştır. Okulun kütüphanesi mevcuttur. 25m² alanda 25 kişi kapasiteli kütüphane'de 1.057 adet kitap bulunmaktadır. İlimizin Barutluk mahallesi son sokak Kıyık/Edirne adresinde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

HACİİLBAY MENSUCAT SANTRAL İLKÖĞRETİM OKULU

Okul 1908 yılında Rumlar tarafından yapılmış ve Rum Cemaat Mektebi olarak adlandırılmıştır. Okul Gazi Mihal Köprüsü yanındaki Gazimihal Mektebi 1921-1922 eğitim ve öğretim yılında bu okula taşınarak Yıldırım Beyazıt adını almıştır.

Cesur Türk komutanı Hacılbey'i ebedileştirmek üzere 1927/1928 eğitim ve öğretim yılında okul Hacılbey adını almıştır. Hacılbey İlköğretim Okulu 2.422 m² alan üzerine kurulmuştur. Kurulu alanı maliyeye aittir.

1985 yılında çıkan yangın sonucunda tarihi yapıya ait bina tamamen yanmış ve eski doküman ve kayıtlar tamamıyla yok olmuştur.

Aynı eğitim ve öğretim yılında iş adamı Halil BEZMEN'in de katkılarıyla yeni bina yapılmıştır. Aynı okul teretüvarları içinde bulunan Sağlık Ocağı ve sobalı olarak kullanılan okul binası 2002 yılında yıktırılarak 8 derslikli modern bir eğitim binası yapılmıştır. Sıra ve yazı tahtaları Milli Eğitim tarafından diğer donanımları ise öğrenci velilerinin katkıları ve okul koruma derneğinin gayretleri ile sağlanarak 2002-2003 eğitim-öğretim yılı başı itibari ile eğitim-öğretime başlanmıştır. Okulun resmi açılışı 25 Kasım 2002 tarihinde dönemin valisi sayın Fahri YÜCEL tarafından yapılmıştır. Yeni binada çok amaçlı salon, laboratuvar, anasınıfı, dokuz adet derslik ve idari bürolar bulunmaktadır.

Okulda eğitim ve öğretimde kullanılmak üzere 3, 4, 5. sınıflara ait soru bankaları alınmış olup öğrenci ve öğretmenlerin kullanımı sağlanmıştır. 2004/2005 Öğretim yılında her sınıfa T.V. ve V.C.D. temin edilerek eğitimin V.C.D. yardımıyla yapılması sağlanmıştır. İki binadan oluşan okul Yıldırım mh. Yıldırım cad.No:2 Edirne adresinde bulunmaktadır.

İSMAİL GÜNER İLKÖĞRETİM OKULU

21.06.1973 yılında hayatını kaybeden İsmail GÜNER'in adını yaşatmak adına mali durumu iyi olmamasına rağmen evi ve arsasını satarak elde ettiği gelirle eşi Fethiye GÜNER tarafından yaptırılan bu okulun inşaatına 1992 yılında başlanılmış olup 1994 yılı Şubat ayında eğitim-öğretime hazır hale getirilmiştir. 1994 yılından 2001 yılına kadar İlhami ERTEM Lisesi olarak hizmet veren okul 2001-2002 öğretim yılında Valilik tarafından Tunca Kışlası Askeri personeline onarımı yaptırılarak ilköğretime hazır hale getirilmiştir

İsmail GÜNER İlköğretim okulu, 12.8.2001 tarih ve 420/181131 sayılı olur ile Kadripaşa İ.Ö.O çatısı altında 1 anasınıf, 1 birinci sınıf, 1 altıncı sınıf olmak üzere toplam 3 sınıf ve 65 öğrenci ile eğitim-öğretime başlamıştır. 16.9.2002 tarihinde halen kullanılmakta olan kendi binasında eğitim-öğretime başlamıştır. 2003-2004 eğitim-öğretim yılı sonunda ilk mezunlarını vermiştir.

Okulda kütüphane mevcut olup 350 kitabı bulunmaktadır. Okul Talatpaşa Mahallesi Neboysa Sokak'ta eğitim-öğretimini sürdürmektedir.

KARAAĞAÇ PANSİYONLU İLKÖĞRETİM OKULU

Karaağaç Ortaokulu adı altında 1968 yılında Eski İstasyon Binası'nda Eğitim Öğretime başlamıştır. Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem'in döneminde yaptırılan şimdiki binaya 1972 yılında geçilmiştir. Aynı zamanda çevre köylerin çocuklarının barınabileceği Pansiyon binası da hizmete açılmıştır.

Ülkemizde ilk olarak denenen ilköğretim okullarının içinde olan okul, 1983-1984 Öğretim Yılında Karaağaç İlkokulu ile birleştirilerek yirmi iki yıldan beri, Karaağaç Pansiyonlu İlköğretim Okulu olarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Okulun adını aldığı Karaağaç, Edirne'nin bir mahallesidir. Lozan Antlaşması ile savaş ödentisi olarak alınmış, ülke topraklarına 15 Eylül 1925'te katılmıştır.

KIRKPINAR AĞASI ALPER YAZOĞLU İLKÖĞRETİM OKULU

Devlet vatandaş işbirliği-nin güzel bir örneği olarak yapılan adını hayır sever vatandaş ve iş adamı olan ve Edirne'de üç yıl Kırkpınar Ağalığı yapmış Alper YAZOĞLU'ndan almaktadır.

1992-1993 eğitim-öğretim yılında kamunun hizmetine açılan okulun ev ekonomisi, iş teknik atölyesi, kütüphanesi, fen ve bilgisayar laboratuvarı mevcuttur. Okul Fatih mahallesinde olup 7550 m² lik arsa üzerinde 640m² yerleşim alanı

bulunmaktadır. Halen ikili öğretim yapılmaktadır.

Okul kütüphanesi 28m²'lik bir salondan oluşmaktadır. 1992 yılında kurulan kütüphane 20 kişi kapasiteli olup 684 kitabı bulunmaktadır.

2003-2004 eğitim-öğretim yılında devreye giren ek bina 21 derslikli ve 860m² olup binada müsamere ve konferans etkinliklerinin yapılabileceği çok amaçlı konferans salonu, iki teknoloji sınıfı ve 21 dersliği bulunmaktadır. Ek binanın devreye girmesiyle eski bina onarıma alınmıştır. Onarımı tamamlandıktan sonra her iki binada eğitim-öğretim faaliyetleri sürdürülecektir.

MERKEZ İLKÖĞRETİM OKULU

1998 yılında temelleri atılan okul, 1999-2000 eğitim-öğretim yılında eğitime başlamıştır. Okulda 2 fen ve 1 teknoloji laboratuvarı bulunmaktadır. Okulun kütüphanesi mevcut olup 70 kişi kapasitelidir. 2000 adet kütüphane koleksiyonu öğrencilerin hizmetindedir.

ŞEHİT ÖĞRETMEN ADNAN TUNCA İŞİTME ENGELLİLER İLKÖĞRETİM OKULU

Okul Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 13.1.1997 gün ve 8.08.0.ÖĞR.0.20.01.05.420/106 sayılı olurları ile 1997-1998 eğitim-öğretim yılında hizmete açılmıştır. 22.9.1994 günü terör örgütüne Batman ili Beşiri İlçesi Çevrimova Köyü'nde şehit edilen öğretmen Adnan TUNCA'nın anısına okula adı verilmiştir. Okul karma olup, yatılı ve gündüzlü olarak eğitim vermektedir. Okulun yatak sayısı 100'dür.

Zorunlu eğitim çağına gelmiş, özel eğitim gerektiren veya tanısı konulmamış ve yerleştirme kararı alınmamış her bireyin, başvurduğu okul öncesi eğitim kurumlarına ve ilköğretim okullarına kaydı yapılır.

Kaydı yapılan öğrencinin durumu, özel eğitim gereksinimleri ve alınacak önlemler, rehber öğretmen-psikolojik danışman, sınıf öğretmeni, öğrenci velisi ve okul yönetimince belirlenir. Öğrencinin kaydettiği gelişmeler izlenir ve gerektiğinde okul dışından özel eğitim desteği sağlanır. Tüm önlemlere rağmen okulun programından yeterince yararlanamayan öğrenci için, okul yönetimi, öğrencinin durumunu belirtilir bir rapor düzenleyerek Milli Eğitim Müdürlüğüne gönderir.

İlköğretim hazırlık dahil en az 9 yıl olup, 5'lik not sistemi uygulanmaktadır. Okulda 1 adet Fen Laboratuvarı, bilgi teknoloji sınıfı iş teknik atölyesi, resim atölyesi ile okul ve sınıf kitaplıkları mevcuttur. Okulun kütüphane için yaklaşık 20m² lik bir salonu vardır. Kütüphane'de bilgisayar da mevcuttur.

ŞEHİT ÜSTEĞMEN EFKAN YILDIRIM İLKÖĞRETİM OKULU

Okulun inşaatına 8.8.2000 tarihinde başlanılmış olup 7.9.2001 tarihinde eğitim-öğretime açılmıştır. 1969 Edirne doğumlu şehit üsteğmen Efkan Yıldırım'ın 22.9.1994 tarihinde vatani görevini yaptığı Tunceli ili kutu deresi mevkiinde, bölücü terör mensubu bir grupla girişilen çatışmada şehit düşmüştür. Üsteğmenin anısına adı okula verilmiştir. Okulun toplam alanı 8.350m² dir. 1 adet fen bilgisi ile bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır.

Okulun kütüphanesi 80 m² lik bir alanda 2001 yılında kurulmuştur. Kitap sayısı 770 olup kütüphane salonunun okuyucu kapasitesi 50 kişiliktir.

OKULUN DERS PROGRAMI

1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF	4.SINIF	5.SINIF	6.SINIF	7.SINIF	8.SINIF
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe	Türkçe
Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik	Matematik
Hayat Bil.	Hayat Bil.	Hayat Bil.	Fen Bilgi.	Fen Bilgi.	Fen Bilgi.	Fen Bilgi.	Fen Bilgi.
Müzik	Müzik	Müzik	Sosyal Bil.	Sosyal Bil.	Sosyal Bil.	Sosyal Bil.	Sosyal Bil.
Resim	Resim	Resim	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce	İngilizce
Beden Eğt.	Beden Eğt.	Beden Eğt.	Resim	Resim	Resim	Resim	Resim
Bireysel Toplu Et.	Bireysel Toplu Et.	Bireysel Toplu Et.	Müzik	Müzik	Müzik	Müzik	T.C Ink. Tar. Ve Atatürkçülük
			Beden Eğt.	Beden Eğt.	Beden Eğt.	Beden Eğt.	Beden Eğt.
			İş Eğitimi	İş Eğitimi	İş Eğitimi	İş Eğitimi	İş Eğitimi
			Din Kült. ve Ah.Bil	Din Kült. ve Ah.Bil	Din Kült. ve Ah.Bil	Din Kült. ve Ah.Bil	Din Kült. ve Ah.Bil
						Vatandaşlık	Müzik

TİCARET BORSASI İLKÖĞRETİM OKULU

Okul eğitim-öğretime ilk kez 11 Kasım 1979 yılında Yıldırım semtindeki Meriç İlkokuluna ait binada başlamıştır. Okulun adı Meriç Ortaokulu'dur.

1987 yılında Edirne Ticaret Borsası, okulun şimdiki yerine A Blok (Eski Bina) ana binayı yaptırmıştır. Okul, bu nedenden dolayı Ticaret Borsası ismini almıştır. 4306 sayılı yasa gereği okulun adı “Ticaret Borsası İlköğretim Okulu” olarak değişmiştir.

Mayıs 2002'de Edirne Valiliği tarafından temeli atılan yeni ek bina, Ekim 2002'de eğitim-öğretime açılmıştır. 1 Fen laboratuvarı, 1 bilgisayar dersliği, 1 çok amaçlı salonu mevcuttur. Okulun derslikleri yetersizdir.

TİCARET VE SANAYİ ODASI İLKÖĞRETİM OKULU

173 hissedarın okul yapımı için hisselerini bağışlaması sonucunda ortaya çıkan 5.416 m² alan üzerine 1997 yılında Edirne Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yapımına başlanmıştır. 1998-1999 eğitim-öğretim döneminde faaliyete geçmiştir. Okulun resmi açılışı 25 Kasım 1998 tarihinde yapılmıştır. Okulda I. ve II. Kademe seviyesinde normal öğretim yapılmaktadır. Okulun kapalı alanı 2000 m² dir. Okulun laboratuvarı mevcuttur. Okulun yapımı Ticaret ve Sanayi Odasınca yapıldığı için okul “Ticaret ve Sanayi Odası İlköğretim Okulu” adını almıştır.

Okulun kütüphane salonu mevcuttur. 2003 yılında oluşturulmuştur. Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak ansiklopedi, roman ve hikaye kitaplarıyla zenginleştirme çabaları devam etmektedir.

TRAKYA BİRLİK İLKÖĞRETİM OKULU

29 Eylül 1985 tarihinde eğitim-öğretime başlamıştır. Kaba inşaatı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yaptırılmış olup geri kalan kısmı Trakya Birlik tarafından yaptırılmıştır. Bu nedenden dolayı da okulun adı “Trakya Birlik İlköğretim Okulu” olmuştur. Okulda tam gün eğitim-öğretim yapılmaktadır. I.Murat mahallesi Zübeyde Hanım caddesi Kooperatif evleri adresinde bulunmaktadır. Okulun kütüphanesi mevcut olup 1986 yılında kurulmuştur. 24 m² alanda kurulu bulunan kütüphanede 1.403 materyal bulunmaktadır.

VALİ FAHRİ YÜCEL İLKÖĞRETİM OKULU

Okulun temeli Mayıs 2003'de atılmıştır. 16 Şubat 2004 tarihinde “İl Özel İdare İlköğretim Okulu” adıyla eğitim-öğretime başlamıştır. İlk açıldığında Trakya Birlik İlköğretim Okulu'nun 1'den 8. sınıfa kadar her sınıf seviyesindeki öğrencilerinden 2'şer şubeleri öğretmenleri ile beraber okula nakli yapılması suretiyle okul oluşturulmuştur. İlk mezunları 2003-2004 eğitim-öğretim dönemi sonunda vermiştir.

Edirne Valiliğinin 16.8.2004 tarih ve 420-18979 sayılı oluru ile okulun ismi 12.8.2004 tarihinde vefat eden Edirne Valisi Sayın Fahri YÜCEL'in adını yaşatmak amacıyla “VALİ FAHRİ YÜCEL İLKÖĞRETİM OKULU” olarak değiştirilmiştir.

Okulda Fen Bilgisi Labrotuarı, çok amaçlı salon, 14 bilgisayardan oluşan bilgisayar sınıfı bulunmaktadır.

Okulun kütüphanesi mevcuttur. 30m² alana sahip olan kütüphanede 250 adet kitap bulunmaktadır. Okul yeni açıldığından dolayı kütüphanenin zenginleştirilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

75. YIL İLKÖĞRETİM OKULU

Adını Cumhuriyetimizin kuruluşunun 75. yılından alan Edirne “75. Yıl İlköğretim Okulu” 1998-1999 eğitim-öğretim dönemi açılışında hizmete girmiştir.

İki bloktan oluşan binada derslikler, 1 bilgisayar laboratuvarı, 2 fen bilgisi laboratuvarı, 1 iş atölyesi ve 1 kütüphanesi mevcuttur. Fatih mahallesi sınırları içindedir.

2004-2005 EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİNDE GENEL VE MESLEKİ TEKNİK LİSELERİN ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN VE DERSLİK DURUMLARI

Edirne ili genelinde 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde 18 genel lise, 18 meslek lisesi ile 4 adet özel lise bulunmaktadır. Tablo 14'de 2004-2005 eğitim-öğretim yılı Edirne İli Lise ve Meslek okullarının Öğrenci-Öğretmen ve Derslik durumları görülmektedir.⁵⁶⁷

Tablo:14'teki bu bilgilerden sonra merkez ilçede bulunan bazı okulların tarihçeleri ve ders programları hakkında bilgiler verilecektir.

Edirne Lisesi, 2005
(Fotoğraf: A. AYAN)

Tablo: 14 EDİRNE İLİ LİSE VE MESLEKİ OKULLARIN ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN VE DERSLİK DURUMU 2004 -2005 ÖĞRETİM YILI

İLÇE ADI	OKULUN ADI	YENİ KAYIT ÖĞR.SAY.		DERSLİK SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI		TOPLAM ÖĞRENCİ	ÖĞRENCİ SAYILARI													
		HAZIRLIK			9. SINIF			10. SINIF			11. SINIF			12. SINIF							
		Şb.	E		K	Şb.		E	K	Şb.	E	K	Şb.	E	K	Şb.	E	K			
MERKEZ	ANADOLU LİSESİ	123	117	24	19	15	504	4	63	57	4	61	59	6	64	72	6	74	54	-	-
MERKEZ	EDİRNE LİSESİ	104	135	19	13	22	473	4	50	71	4	54	64	6	54	60	5	61	59	-	-
MERKEZ	I. MURAT LİSESİ	176	225	26	19	24	802	4	44	76	8	132	149	9	119	130	5	92	60	-	-
MERKEZ	İLHAMİ ERTEM LİSESİ	112	149	34	27	37	925	4	34	86	10	122	153	11	125	165	9	97	143	-	-
MERKEZ	ANADOLU GÜZEL SAN. LİSESİ	17	30	-	10	26	179	2	18	31	2	16	30	2	12	29	2	15	28	-	-
MERKEZ	ANADOLU ÖĞRETMEN LİS.	78	190	21	28	19	491	5	32	86	5	46	104	7	50	91	4	31	51	-	-
MERKEZ	SÜLEYMAN DEMİREL FEN LİS	60	36	16	12	12	284	4	60	36	4	62	34	4	53	39	-	-	-	-	-
MERKEZ	80. YIL CUMHURİYET LİSESİ	99	137	19	17	19	516	3	33	57	6	85	88	5	55	63	5	79	56	-	-
	TOPLAM	769	1019	159	145	174	4174	30	334	500	43	578	681	50	532	649	36	449	451	-	-
MERKEZ	ÖZEL EDİRNE BEYKENT LİS	13	6	19	6	6	116	1	10	4	1	11	9	2	23	10	4	31	18	-	-
MERKEZ	ÖZEL EDİRNE BEYKENT FEN.LİS.	6	4	6	2	4	21	1	5	4	1	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-
MERKEZ	ÖZEL EDİRNE LİSESİ	28	20	9	8	7	127	1	15	8	2	23	17	3	22	12	3	14	16	-	-
MERKEZ	ÖZEL EDİRNE FEN LİSESİ	17	7	3	3	4	48	-	-	-	1	17	7	1	5	10	1	7	2	-	-
	ÖZEL LİSELER TOPLAMI	64	37	37	19	21	312	3	30	16	5	55	41	6	50	32	8	52	36	-	-
ENEZ	ENEZ LİSESİ	20	14	7	4	8	106	-	-	-	2	28	16	2	7	13	2	26	16	-	-
HAVSA	MELAHAT KİLİMCİ LİSESİ	48	29	13	10	11	257	2	32	30	3	35	34	4	28	34	4	25	39	-	-
KEŞAN	ANADOLU LİSESİ	70	110	24	14	21	604	6	70	110	6	85	100	6	55	62	6	53	69	-	-
KEŞAN	KEŞAN LİSESİ	98	133	21	15	18	785	-	-	-	7	115	149	6	135	114	8	132	140	-	-
KEŞAN	YUSUF ÇAFRAZ LİSESİ	130	182	19	16	16	617	4	48	81	5	81	101	5	86	95	5	52	73	-	-
	TOPLAM	306	425	64	45	55	2006	10	118	191	18	281	350	17	276	271	19	237	282	-	-
LALAPAŞA	LALAPAŞA LİSESİ	16	10	5	4	3	90	-	-	-	1	18	10	1	18	9	1	19	16	-	-
MERİÇ	KÜPLÜ LİSESİ	8	8	3	1	1	73	-	-	-	1	15	8	1	8	14	1	8	20	-	-

2004 -2005 ÖĞRETİM YILI
EDİRNE İLİ LİSE VE MESLEKİ OKULLARIN ÖĞRENCİ-ÖĞRETMEN VE DERSLİK DURUMU

İLÇE ADI	OKULUN ADI	YENİ KAYIT ÖĞR.SAY.		DERSLİK SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI		TOPLAM ÖĞRENCİ	ÖĞRENCİ SAYILARI														
		E	K		HAZIRLIK			9. SINIF			10. SINIF			11. SINIF			12. SINIF					
					Şb.	E		K	Şb.	E	K	Şb.	E	K	Şb.	E	K	Şb.	E	K		
MERİÇ	ÇOK PROGRAMLI LİSE	37	39	15	11	10	221	-	-	-	4	46	40	4	40	30	4	35	30	-	-	-
UZUNKÖPRÜ	TEKNİK LİS. VE END.MES.LİS.	214	6	17	30	5	668	-	-	-	7	264	6	6	190	6	5	161	-	2	41	-
UZUNKÖPRÜ	ANADOLU KIZ MES. LİSESİ	-	125	11	2	29	390	2	-	52	6	-	147	5	-	107	4	-	84	-	-	-
UZUNKÖPRÜ	MARİF DİLMEN TİC.VE ANAD.TİC.MES.LİS.	81	34	11	12	3	277	1	18	12	3	73	28	2	42	29	2	46	29	-	-	-
UZUNKÖPRÜ	İMAM HATİP LİSESİ	16	7	6	4	1	93	1	16	7	2	26	9	1	14	-	1	19	2	-	-	-
UZUNKÖPRÜ	HÜSEYİN ÇORUM SAĞLIK MES.LİS.	11	40	12	3	15	127	-	-	-	2	11	40	2	14	29	1	6	10	1	6	11
	TOPLAM	322	212	57	51	53	1555	4	34	71	20	374	230	16	260	171	13	232	125	3	47	11
MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER TOPLAMI		1523	968	246	286	282	6707	15	175	204	94	1635	1015	82	1088	742	71	987	683	8	143	35
GENEL LİSE VE MESLEKİ LİSELER TOPLAMI		2902	2707	587	557	593	15076	67	775	1070	180	2812	2355	179	2120	1986	156	2006	1774	8	143	35

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere Edirne ilinde 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde Genel Liselerde 8369 öğrenci 341 derslikte 582 öğretmen ile eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Meslek ve Teknik Liselerinde de toplam 6.707 öğrenci 246 derslikte 568 öğretmen ile eğitim-öğretim de bulunmuşlardır. Özel okullarda ise 312 öğrenci, 37 derslikte 40 öğretmen ile çalışmalarını yürütmüşlerdir.

İlimiz merkez ilçede eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren bazı lise ve meslek ve teknik liselerin tarihçeleri, kütüphane durumları ile ders programları hakkında kısa bilgiler aşağıda sunulmaktadır.⁵⁶⁸

I.MURAT LİSESİ⁵⁶⁹

1893 tarihinde Polonyalılar tarafından “Pulak Okulu” (Polonya Azınlık Okulu) olarak inşa edilen bina, 1912 tarihine kadar bu şekilde kullanılmıştır. Bina 1912-1913 Balkan Harbi sırasında hastane olarak kullanılmış olup 1913 tarihinden sonra tekrar Pulak Okulu haline getirilmiştir. 1915 tarihinde Vali Hacı Adil Bey tarafından Kız Öğretmen Okulu yapılmış, bu şekilde de 1918 tarihine kadar eğitime devam etmiştir. 1918 tarihinden 1927 tarihine kadar eski sahiplerine iade edilmiştir. Bu zamanda azınlık okulu ve papaz mektebi olarak kullanılmıştır. 1958 tarihinde de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından satın alınarak 1973 Ekim'ine kadar Erkek İlk Öğretmen Okulu olarak kullanılmaya devam edilmiştir.

1958-1959 yılında Kaleiçi şimdiki 1. Murat Lisesi binasında okul tekrar faaliyete başlamıştır. 1973-1974 öğretim yılında I. Murat Orta Okulu, 1984-1985 Öğretim yılından sonra 1. Murat Lisesi olarak kullanılmıştır. 2002-2003 Öğretim yılından itibaren ise, Okul “**Yabancı Dil Ağırlıklı Lise**” statüsü kazanmış ve bünyesine üç hazırlık sınıfı dahil edilmiştir. 2004-2005 Öğretim yılı itibarıyla Yabancı Dil Ağırlıklı sınıflarımızda öğrenim gören öğrenci sayısı 327'dir.

Osmanlı Orduları I. Murat'ın komutasında Edirne'yi ele geçirirler. Edirne'yi ele geçiren İlk Osmanlı Hükümdarı olduğundan okula bu isim verilmiştir.

EDİRNE ANADOLU LİSESİ

3 Kasım 1980 tarihinde dönemin Kız Öğretmen Lisesi'nin bodrum katında faaliyete geçen okul, o tarihte Trakya'nın ilk ve tek, Türkiye'nin ise 12. Anadolu Lisesi olarak eğitime başlamıştır. 30' ar kişilik iki hazırlık sınıfıyla eğitim-öğretim alanındaki çalışmalarına başlayan EAL, bugün başarı zincirinin halkalarına yeni başarılar eklemektedir.

Geçici olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan bina yeterli olmayınca, yeni ve daha büyük bir bina arayışına girilmiştir. Yıldırım semtindeki 24 derslikli okul binası uygun görülerek, 1983-1984 Eğitim-Öğretim yılında inşaatı devam etmekteyken yeni binaya

568- Bu bilgiler okul müdürlükleri veya okulların web sitelerinden elde edilmiştir.

569- I. Murat Lisesi.- Edirne Eğitim dergisi.-cilt: 1, sayı:2, sf.7

taşınılmıştır. 1985 yılında binanın inşaatı tamamı bitirilmiş ve binanın resmi açılışı yapılmıştır. Bir süre öğrencilere yatılı eğitim hizmeti sunulmuştur. Ancak yatılı öğrencilerin sayısı azalınca 1996 yılında pansiyon binası Fen Lisesi'ne eğitim binası olarak devredilmiştir.

1996 yılında, EAL Eğitim Vakfı okul bahçesini düzenlemiş ve yaptırılan “Atatürk Büstü” törenle açılmıştır. 1999 yılında modern bir kimya laboratuvarı, 1998 yılında alt donanımı Bilgisayar Laboratuvarı Koruma Derneği tarafından yaptırılarak öğrencilerin hizmetine açılmıştır.

Okulun kütüphanesi mevcut olup 1982 yılında kurulmuştur. 45+60 m² alanda hizmet vermekte olup 70 kişi kapasitelidir. 5.300'ü aşan materyal sayısı ile okul kütüphanesi eğitimcilerin ve öğrencilerin hizmetindedir.

EDİRNE ANADOLU LİSESİ DERS PROGRAMI

HAZIRLIK	9.SINIF	10FEN	11FEN
Türkçe	Fizik	Fizik	Fizik
İngilizce	Kimya	Fizik Uygula.	Fizik Uygula.
Fransızca/Almanca	Biyoloji	Kimya	Kimya
Resim	Edebiyat	Kimya Uygula.	Kimya Uygula.
Beden Eğitimi	Matematik	Biyoloji	Biyoloji
Müzik	Din kültür	Biyoloji Uygula.	Biyoloji Uygula.
	Bilgisayar	Matematik	Matematik
	Beden Eğitimi	Geometri	Analitik
	Resim	Analitik	Felsefe
	İngilizce	Tarih	Din Kültür
	Coğrafya	İngilizce	Edebiyat
	Tarih	Din Kültür	Tarih
	Sağ.Bilgisi	Milli Güvenlik	Milli Güvenlik
		Edebiyat	Geometri

EDİRNE ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ

Mülkiyeti özel idareye ait Trakya Birlik İlköğretim okulu ek binasında 1995-1996 eğitim-öğretim yılında öğretime başlayan okul halen burada öğretime devam etmektedir. Okulda Resim ve Müzik bölümü olarak 2 bölüm bulunmaktadır. Her yıl yetenek sınavı ile 24'er öğrenci alınmaktadır. Okulun kütüphanesi mevcut olup 3.500m² kullanım alanı bulunmaktadır. Kütüphanenin okuyucu kapasitesi 190 öğrencidir. 1.630 kitabı bulunmaktadır. Okul, Edirne Merkez'de Fatih Mahallesi Çetin Emec caddesindeki geçici binasında eğitim-öğretimini sürdürmektedir.

Okulun yeni binaya kavuşması için 2005 yılı yatırım programına 1.040.000.-YTL lik

ödenek çıkartılmıştır. Ödeneği bulunan bu okulun yapım projesinin hayata geçirilmesi için Bakanlıktan ihale talimatı istenmiş ve Aralık 2005 sonunda ihale onayı gelmiştir. Ancak tahsisi sağlanan arsanın vaziyet planı Belediyece onaylanmayıp, alternatif bir yer önerilmiş; bu alternatif arsa için plan değişikliği Belediye Meclisince onaylanmış olup, tahsisi için çalışmalar tamamlandığında ihalesi yapılacaktır.⁵⁷⁰

OKULUN DERS PROGRAMI

HAZIRLIK RESİM	LİSE-1 RESİM	LİSE-2 RESİM	LİSE-3 RESİM	HAZIRLIK MÜZİK	LİSE-1 MÜZİK	LİSE-2 MÜZİK	LİSE-3 MÜZİK
Türkçe	Türk.Dili Edebiyatı	Türk Dili Edebiyatı	Türk Dili Edebiyatı	Türkçe	Türk.Dili Edebiyatı	Türk Dili Edebiyatı	Türk Dili Edebiyatı
İngilizce	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak	İngilizce	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak
Almanca	Tarih	Tarih	T.C.Ink. Tar.	Almanca	Tarih	Tarih	T.C.Ink.Tar.
Desen çalışmaları	Coğrafya	Milli Güvenlik	Felsefe	M.İşitme okuma	Coğrafya	Milli Güvenlik	Felsefe
Resim Çalış.	İngilizce	İngilizce	İngilizce	Çalgı	İngilizce	İngilizce	İngilizce
Modelaj	Matematik	Matematik	Matematik	Piyano	Matematik	Matematik	Matematik
Plastik SanatTarihi	Fizik	T.Fiziki Coğrafya	Estetik	Koro	Fizik	T.Fiziki Coğrafya	Sosyoloji
Beden Eğit.	Kimya	Resim- Atölye	Resim Atölye	Müziğe Giriş	Kimya	Orkestra	Orkestra
	Biyoloji	Desen Atölye	Desen Atölye	Beden Eğitimi	Biyoloji	Müzik Tarihi	Müzik Tarihi
	Sağlık Bilgisi	Grafik Atölye	Heykel Atölye		Sağlık Bilgisi	G.Çağdaş T.Müziği	G.Konuşma Yazma
	Resim Atölye	Sanat Tarihi	Sanat Tarihi		Bilgisayar	Beden Eğitimi	T.B.E. Coğrafya
	Desen Atölye	Fotografi	Güzel Konş. Yazma		M.İşitme Okuma	M.İşitme Okuma	M.İşitme Okuma
	Bilgisayar	Sanat Eserleri İnceleme.	T.B.E. Coğrafya		Beden Eğitimi	Çalgı Bakım onarım	Müziksel Yaratma
	Beden Eğ.	Yazı Sanatı	Yazı Sanatı		Çalgı	Çalgı	Çalgı
		Beden Eğ.	Sosyoloji		Piyano	Piyano	Piyano
					Koro	Koro	Koro

EDİRNE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ

Edirne Kız Öğretmen Lisesi olarak hizmet veren bu okul 1989-1990 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığının onayı ile “Anadolu Kız Öğretmen Lisesi”ne dönüştürülmüştür. Öğretim süresi 4 yıldır. İngilizce öğretim yapan 3 hazırlık sınıfı açılarak toplam 108 öğrenci yapılan bir sınavla okula kaydedilmiştir.

1989-1990 öğretim yılında okulun bünyesinde lise öğretimi yapan İlhami Ertem Lisesi açılarak lise 1. sınıfa 176 öğrenci kaydedilmiştir.

Bir dönem, Edirne Kız Öğretmen Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi ve İlhami Ertem Lisesi olmak üzere 3 okul şimdiki Anadolu Öğretmen Lisesi binalarında eğitim-öğretim görmekteydiler. Edirne Kız Öğretmen Lisesi son mezunlarını 1990-1991 de vermiştir. İlhami

570- İlimizde 2005 yılında yürütülen başlıca çalışmalar (2006) Eğitim yatırımları.-Edirne valiliği yayınları.-sf.;8

Ertem Lisesi'nde 1992-1993 eğitim-öğretim döneminden itibaren buradan ayrılmıştır. 1992-1993 öğretim yılından itibaren okulun adı “ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ” olarak değiştirilmiş ve ilk mezunlarını 1992-1993 eğitim-öğretim yılı sonunda vermiştir.

Okulun kütüphanesi 1936 yılında kurulmuştur. 142 m² kullanım alanı bulunmakta olup 70 kişi kapasitelidir. Kitap sayısı 6113'dir. Kadrolu bir personeli yoktur. Milli Eğitim müdürlüğü tarafından bir sınıf öğretmeni görevlendirilmektedir.

EDİRNE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ FEN BİLİMLERİ ALANI DERS ÇİZELGESİ

HAZIRLIK	1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF
Türkçe	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı
Yabancı Dil	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak	Din kült. ve Ahlak
Beden Eğitimi	Tarih	Tarih	T.C Ink.tar. Ve Atatürkçülük
Müzik	Coğrafya	Milli Güvenlik Bil.	Felsefe
Bilgisayar	Matematik	Yabancı Dil	Yabancı Dil
	Biyoloji	Matematik	Matematik
	Fizik	Biyoloji	Biyoloji
	Kimya	Fizik	Fizik
	Sağlık Bilgisi	Kimya	Kimya
	Yabancı Dil	Geometri	Öğretim ilke ve yönt.
	Beden Eğitimi	Eğitim Psikolojisi	Geometri ¹
	Eğitim Bilimine Giriş	Biyoloji uygulamaları ¹	Analitik Geometri ¹
	Psikoloji	Fizik Uygulamaları ¹	Biyoloji uygulamaları ¹
	Resim ²	Kimya Uygulamaları ¹	Fizik Uygulamaları ¹
	Müzik ²	Analitik Geometri ¹	Kimya Uygulamaları ¹
	Çevre ve insan ²	Güzel konuş. Ve yaz. ¹	Eğitim Sosyolojisi ¹
	İnsan ilişkileri ²	Grupla çalış. Teknik. ¹	Halk eğitimi ve top. Kalk. ¹
	Standardizasyon ve Kalite ²	Çocuk Edebiyatı ¹	Ölçme ve değerlendir. ¹
	II.Yabancı dil ²	Türk Eğitim tarihi ¹	Sosyoloji ¹
	Takviyeli Yabancı dil ²	Eğitim yönetimi ¹	Mantık ¹
	Hızlı okuma teknikleri ²	Bilgisayar ¹	Bilgisayar ¹
	Bilgisayar ²	Resim ²	Resim ²
	Trafik Bilgisi ²	Müzik ²	Müzik ²
	Rehberlik ²	Beden Eğitimi ²	Beden Eğitimi ²
		Araştırma teknikleri ²	Demokrasi ve İnsan Hakl. ²
		Bilgi teknolojisi ²	İnsan ilişkileri ²
		Çevre ve insan ²	Jeoloji ²
		Jeoloji ²	Astronomi ve Uzay bilim. ²
		Astronomi ve Uzay bilim. ²	Bilgi Teknolojisi ²
		Bilim tarihi ²	II.yabancı dil ²
		II.yabancı dil ²	Takviyeli yabancı dil ²
		Takviyeli yabancı dil ²	Rehberlik ²
		Rehberlik ²	Güzel konuş. Ve yaz. ²

¹ Alan seçmeli dersler

² Seçmeli dersler

EDİRNE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
TÜRKÇE-MATEMATİK ALANI DERS ÇİZELGESİ

HAZIRLIK	1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF
Türkçe	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı
Yabancı Dil	Din kültürü ve Ahlak	Din kültürü ve Ahlak	Din kültürü ve Ahlak
Beden Eğitimi	Tarih	Tarih	T.C İnkılap Tar. Ve Atatürkçülük
Resim	Coğrafya	Milli Güvenlik	Felsefe
Müzik	Matematik	Yabancı dil	Yabancı dil
Bilgisayar	Biyoloji	Edebi metinler	Edebi metinler
	Fizik	Eğitim psikolojisi	Türkiye Beşeri ve Ekon.Coğrafya.
	Kimya	Türkiye coğrafyası(Fizik)	Matematik
	Sağlık bilgisi	Matematik	Geometri
	Yabancı dil	Geometri	Ölçme ve değerlendirme
	Beden eğitimi	Türk Edebiyatı tarihi ¹	Öğrenim ilke ve yöntemleri
	Eğitim bilimine giriş	Analitik Geometri ¹	Türk Edebiyatı tarihi ¹
	Psikoloji	Genel Türk Tarihi ¹	Geometri ¹
	Müzik ²	Güzel konuşma ve yazma ¹	Güzel konuşma ve yazma ¹
	Çevre ve insan ²	Hızlı okuma teknikleri ¹	Hızlı okuma teknikleri ¹
	İnsan ilişkileri ²	Dil bilim ¹	Mantık ¹
	Standardizasyon ve kalite ²	Bilgisayar ¹	Dil bilim ¹
	İkinci yabancı dil ²	Grup çalışma teknikleri ¹	Sosyoloji ¹
	Takviyeli yabancı dil ²	Çocuk Edebiyatı ¹	Osmanlı tarihi ¹
	Hızlı okuma teknikleri ²	Türk Eğitim tarihi ¹	Bilgisayar ¹
	Bilgisayar ²	Resim ²	Eğitim sosyolojisi ¹
	Trafik bilgisi ²	Müzik ²	Halk eğitimi ve toplum kalkın. ¹
	Rehberlik	Beden Eğitimi ²	Resim ²
		Bilim tarihi ²	Müzik ²
		Turizm ²	Beden Eğitimi ²
		Bilgi teknolojisi ²	Demokrasi ve İnsan Hakları ²
		İkinci yabancı dil ²	Kütüphanecilik ²
		Takviyeli yabancı dil ²	Çevre ve insan ²
		Rehberlik	İnsan ilişkileri ²
			Hukuk ²
			İstatistik ²
			Bilgi teknolojisi ²
			İkinci yabancı dil ²
			Takviyeli yabancı dil ²
			Rehberlik

¹ Alan seçmeli dersler

² Seçmeli dersler

**EDİRNE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
YABANCI DİL ALANI DERS ÇİZELGESİ**

HAZIRLIK	1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF
Türkçe	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı
Yabancı Dil	Din Kültürü ve Ahlak Bil.	Din Kültürü ve Ahlak Bil.	Din Kültürü ve Ahlak Bil.
Beden eğitimi	Tarih	Tarih	T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
Resim ²	Coğrafya	Milli Güvenlik Bilgisi	Felsefe
Müzik ²	Matematik	Yabancı Dil	Yabancı Dil
Bilgisayar ²	Biyoloji	Dil Bilim	Dil Bilim
	Fizik	İkinci Yabancı Dil	İkinci Yabancı Dil
	Kimya	Eğitim Yönetimi	Ölçme ve Değerlendirme
	Sağlık Bilgisi	Eğitim Psikolojisi	Öğretim ilke ve Yöntemleri
	Yabancı Dil	Edebi Metinler ¹	Edebi Metinler ¹
	Beden Eğitimi	Takviyeli Yabancı Dil ¹	Takviyeli Yabancı Dil ¹
	Eğitim Bilimine Giriş	Türkiye Coğrafyası (Fizik) ¹	Türkiye Beşeri ve Ekoomik Cograf. ¹
	Psikoloji	Güzel konuşma ve yazma ¹	Osmanlı Tarihi ¹
	Resim ²	İnsan İlişkileri ¹	Sosyoloji ¹
	Müzik ²	Genel Türk Tarihi ¹	Mantık ¹
	Çevre ve İnsan ²	Bilgisayar ¹	Bilim ve Teknoloji ¹
	İnsan İlişkileri ²	Grupla çalışma teknikleri ¹	Bilgisayar ¹
	Standardizasyon ve Kalite ²	Çocuk Edebiyatı ¹	Eğitim Sosyolojisi ¹
	İkinci Yabancı Dil ²	Resim ²	Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınma. ¹
	Takviyeli Yabancı Dil ²	Müzik ²	Resim ²
	Hızlı Okuma Teknikleri ²	Beden Eğitimi ²	Müzik ²
	Bilgisayar ²	Turizm ²	Beden Eğitimi ²
	Trafik Bilgisi ²	Halk Bilim ²	Turizm ²
	Rehberlik	Kütüphanecilik ²	Çevre ve İnsan ²
		Hızlı Okuma Teknikleri ²	Demokrasi ve İnsan Hakları ²
		İkinci Yabancı Dil ²	Halk Bilim ²
		Takviyeli Yabancı Dil ²	Kütüphanecilik ²
		Rehberlik	Takviyeli Yabancı Dil ²
			İkinci Yabancı Dil ²
			Rehberlik

¹ Alan seçmeli dersler

² Seçmeli dersler

EDİRNE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ
SOSYAL BİLİMLER ALANI DERS ÇİZELGESİ

HAZIRLIK	1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF
Türkçe	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı	Türk Dili ve Edebiyatı
Yabancı Dil	Din Kültürü ve Ahlak Bil.	Din Kültürü ve Ahlak Bil.	Din Kültürü ve Ahlak Bil.
Beden Eğit.	Tarih	Tarih	T.C.İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
Resim ²	Coğrafya	Milli Güvenlik Bilgisi	Felsefe
Müzik ²	Matematik	Yabancı Dil	Yabancı Dil
Bilgisayar ²	Biyoloji	Edebi Metinler	Edebi Metin
	Fizik	Genel Türk Tarihi	Osmanlı Tarihi
	Kimya	Türkiye Coğrafya.(Fizik)	Türkiye Beşeri ve Ekon. Coğrafya.
	Sağlık Bilgisi	Ülkeler Coğrafyası	Mantık
	Yabancı Dil	Eğitim Psikolojisi	Sosyoloji
	Beden Eğitimi	Eğitim Yönetimi	Ölçme ve Değerlendirme
	Eğitim Bilimine Giriş	Dil Bilim ¹	Öğretim ilke ve yöntemleri
	Psikoloji	Türk Edebiyat Tarihi ¹	Dil Bilim ¹
	Resim ²	İslam Tarihi ¹	Turizm ¹
	Müzik ²	Matematik ¹	Felsefe Tarihi ¹
	Çevre ve İnsan ²	Geometri ¹	Sanat Tarihi ¹
	İnsan İlişkileri ²	Bilgisayar ¹	Matematik ¹
	Standardizasyon ve Kalite ²	Çocuk Edebiyatı ¹	Geometri ¹
	İkinci Yabancı Dil ²	Türk Eğitim Tarihi ¹	Türk Edebiyatı Tarihi ¹
	Takviyeli Yabancı Dil ²	Resim ²	Bilgisayar ¹
	Hızlı Okuma Teknikleri ²	Müzik ²	Eğitim Sosyolojisi ¹
	Bilgisayar ²	Beden Eğitimi ²	Resim ²
	Trafik Bilgisi ²	Çevre ve İnsan ²	Müzik ²
	Rehberlik	Bilim Tarihi ²	Beden Eğitimi ²
		İkinci Yabancı Dil ²	Demokrasi ve İnsan Hakları ²
		Takviyeli Yabancı Dil ²	İnsan İlişkileri ²
		Grupla Çalışma Teknikleri ²	Bili Teknolojisi ²
		Rehberlik	Kütüphanecilik ²
			İkinci Yabancı Dil ²
			Takviyeli Yabancı Dil ²
			Güzel Konuşma ve Yazma ²
			Halk Eğitimi ve Toplum kalkın. ²
			Rehberlik

¹ Alan seçmeli dersler

² Seçmeli dersler

EDİRNE MİLLİ PİYANGO ANADOLU TİCARET MESLEK VE TİCARET MESLEK LİSESİ

Edirne'ye kaymakam rütbesiyle gelen Jandarma Alay Kumandanı merhum Rafet Bey önderliğinde 1909'da temelleri atılan okulun 1910 yılında Nimet-i Hürriyet daha sonra İttihat ve Terakki Mektebi, 1944 yılında Ticaret Okulu, 1950 yılında Ticaret Lisesi, 1996 yılında Anadolu Ticaret Meslek lisesinin açılmasıyla Anadolu Ticaret Meslek ve Ticaret Meslek Lisesi adını almıştır. Yapımını Milli Piyango idaresinin üstlendiği Kavgaz

Mevkii Yeni Göçmen Evleri yanındaki yeni okul binasına Kasım 2004 ayında geçilmiştir. Milli Piyango idaresi tarafından 1.750.000.000.000.-TL harcanarak yapılan okul binasının iç donanımı içinde 550.000.000.000.-TL harcanmıştır. 18.000 m² alana kurulmuş olan okul binasının 5.143 m² kapalı alanı bulunmaktadır. Ayrıca 6443 m² kapalı alanı olan çok amaçlı kapalı spor salonu bulunmaktadır. Okul bünyesinde 20 derslik, 4 Bilgisayar odası, 1 Fen Laboratuvarı, 1 Yabancı Dil Odası, 1 Kütüphane, 120 kişilik toplantı salonu, 2 görsel eğitim salonu, 1 meslek eğitim salonu, 6 Yönetim odası, 2 Öğretmen odası ve idari odalardan oluşmaktadır. Ticaret Meslek lisesinde, Muhasebe, Büro Sekreterlik, Bilgisayarlı Muhasebe, Tıbbi Sekreterlik, Bilgisayar Programlama;

Anadolu Ticaret Meslek Lisesinde, Bilgisayar Programlama bölümleri yer almaktadır. Okulun resmi açılışı 16.4.2005 günü yapılmıştır. Binada Ticaret Lisesi, Anadolu Ticaret Lisesi ve Açık Ticaret Meslek Lisesi eğitim yapmaktadır.

Okulun kütüphanesi mevcuttur. Yaklaşık 70 kişi kapasitelidir. Eski Ticaret lisesinin mevcut kütüphanesinde bulunan yaklaşık 5000'i aşkın koleksiyon okul yönetimince oluşturulan komisyon eliyle güncelliğini yitiren kitaplar ayrılarak diğerleri buraya nakledilmiştir. Burada kütüphane koleksiyonunu yenileme çalışmaları devam etmektedir. Fatih mahallesi Kavgaz mevkii yeni göçmen evleri Edirne adresindeki binasında eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir.

EDİRNE ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ

2002-2003 eğitim-öğretim yılında; Edirne merkez Anadolu Lisesine ait pansiyon binasında yapılan düzenlemeyle eğitim-öğretime başlamıştır. Okul lise ve dengi Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi olup ortaokul üzerine üç-dört yıldır. Öğretim şekli gündüz olup, normal öğretim yapılmaktadır.

Okul, turizm sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda, turizm kültürünü doğru bilgilerle donatarak bilgili elemanlar yetiştirmek amacıyla Edirne merkezindeki Yıldırım mahallesinde geçici binasında eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Okulun kütüphanesi henüz oluşturulmamıştır.

Geçici binada hizmet vermekte olan bu okulumuza yeni bina yapımı amacıyla arsa tahsisi sağlanmış olup, projenin 2006 yılı programına alınması Milli Eğitim Bakanlığına teklif edilmiştir. Ancak tahsisi sağlanan arsanın vaziyet planı Belediye tarafından onaylanmayıp, alternatif bir yer önerilmiş; bu alternatif arsa için plan değişikliği Belediye Meclisince onaylanmış olup, tahsisi için çalışmalar sürdürülmektedir.⁵⁷¹

571- İlimizde 2005 yılında yürütülen başlıca çalışmalar (2006) Eğitim yatırımları.-Edirne valiliği yayınları.-sf.;8

HAFTALIK DERS PROGRAMLARININ DALLARA GÖRE DAĞILIMI

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ YİYECEK-İÇECEK HİZMETLERİ ALANI MUTFAK DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ			
HAZIRLIK SINIFI		Türkçe	4			
		Yabancı Dil	24			
		Beden Eğitimi	2			
		Seçmeli Dersler	4			
		TOPLAM	34			
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2	
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1	
		Tarih	3	-	-	
		T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	
		Coğrafya	2	-	-	
		Felsefe	-	-	2	
		Matematik	4	-	-	
		Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-	
		Fizik	2	-	-	
		Kimya	2	-	-	
		Yabancı Dil	6	4	4	
		Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-	
		TOPLAM	26	8	11	
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	Turizm	2	-	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		(*) Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		İnsan İlişkileri	-	1	-	
		Halkla İlişkiler	-	-	2	
		Diksiyon	-	2	-	
		Turizm Hukuku	-	-	2	
		Bilgisayar I	-	5	-	
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Mutfak Teknolojisi	-	4	-	
		(*) Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması II	-	10	-	
		(*) Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	10	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-	
			TOPLAM	14	28	18
	TEORİK/UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	Gıda Teknolojisi (4)				
		Mesleki Yabancı Dil (4 2)				
		Türk Mutfağı Uygulaması I (4)				
Türk Mutfağı Uygulaması II (4)						
İçecek Bilgisi (2)						
Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)						
Animasyon (1)						
Otel İşletmeciliği (2)						
Turizm Pazarlaması (2)						
Girişimcilik (2)						
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)						
Araştırma Teknikleri (2)						
Tüketici Davranışları (2)						
Bilgisayarlı Muhasebe (4)						
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI			14	32	26	
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER			-	-	3	
GENEL TOPLAM			40	40	40	
Rehberlik			1	1	1	

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ YİYECEK-İÇECEK HİZMETLERİ ALANI SERVİS DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ			
HAZIRLIK SINIFI		Türkçe	4			
		Yabancı Dil	24			
		Beden Eğitimi	2			
		Seçmeli Dersler	4			
		TOPLAM	34			
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2	
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1	
		Tarih	3	-	-	
		T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	
		Coğrafya	2	-	-	
		Felsefe	-	-	2	
		Matematik	4	-	-	
		Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-	
		Fizik	2	-	-	
		Kimya	2	-	-	
		Yabancı Dil	6	4	4	
		Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-	
				TOPLAM	26	8
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	Turizm	2	-	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		(*) Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		İnsan İlişkileri	-	1	-	
		Halkla İlişkiler	-	-	2	
		Diksiyon	-	2	-	
		Turizm Hukuku	-	-	2	
		Bilgisayar I	-	5	-	
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Mutfak Teknolojisi	-	4	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4	
		(*) Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	10	-	
		(*) Servis Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	10	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-	
			TOPLAM	14	28	18
	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	Gıda Teknolojisi (4)	,	4 S A A T	8 S A A T	
		Mesleki Yabancı Dil (4-2)				
		Türk Mutfağı Uygulaması I (4)				
		Türk Mutfağı Uygulaması II (4)				
		İçecek Bilgisi (2)				
		Host ve Hosteslik (3)				
Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)						
Animasyon (1)						
Otel İşletmeciliği (2)						
Turizm Pazarlaması (2)						
Girişimcilik (2)						
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)						
Araştırma Teknikleri (2)						
Tüketici Davranışları (2)						
Bilgisayarlı Muhasebe (4)						
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI						14
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER			-	-	3	
GENEL TOPLAM			40	40	40	
Rehberlik			1	1	1	

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ KONAKLAMA HİZMETLERİ ALANI ÖN BÜRO DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ			
HAZIRLIK SINIFI	Türkçe		4			
	Yabancı Dil		24			
	Beden Eğitimi		2			
	Seçmeli Dersler		4			
		TOPLAM	34			
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	(*) Türk Dili ve Edebiyatı		4	2	2	
	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi		1	1	1	
	Tarih		3	-	-	
	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük		-	-	2	
	Coğrafya		2	-	-	
	Felsefe		-	-	2	
	Matematik		4	-	-	
	Biyoloji ve Sağlık Bilgisi		2	-	-	
	Fizik		2	-	-	
	Kimya		2	-	-	
	Yabancı Dil		6	4	4	
	Millî Güvenlik Bilgisi		-	1	-	
		TOPLAM	26	8	11	
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	Turizm	2	-	-	
		(*) Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		İnsan İlişkileri	-	1	-	
		Halkla İlişkiler	-	-	2	
		Diksiyon	-	2	-	
		Turizm Hukuku	-	-	2	
		Bilgisayar I	-	5	-	
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4	
		(*) Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması II	-	8	-	
		(*) Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	10	
			TOPLAM	14	24	22
	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	Gıda Teknolojisi (4)	6	S	A	T
		Mesleki Yabancı Dil (4-2)				
		Türk Mutfağı Uygulaması I (4)				
		Türk Mutfağı Uygulaması II (4)				
İçecek Bilgisi (2)						
Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)						
Animasyon (1)						
Otel İşletmeciliği (2)						
Turizm Pazarlaması (2)						
Girişimcilik (2)						
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)						
Araştırma Teknikleri (2)						
Tüketici Davranışları (2)						
Bilgisayarlı Muhasebe (4)						
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI		14	30	29		
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER		-	2	-		
GENEL TOPLAM		40	40	40		
Rehberlik		1	1	1		

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.
(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ KONAKLAMA HİZMETLERİ ALANI KAT HİZMETLERİ DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ		
HAZIRLIK SINIFI		Türkçe	4		
		Yabancı Dil	24		
		Beden Eğitimi	2		
		Seçmeli Dersler	4		
		TOPLAM	34		
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1
		Tarih	3	-	-
		T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
		Coğrafya	2	-	-
		Felsefe	-	-	2
		Matematik	4	-	-
		Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-
		Fizik	2	-	-
		Kimya	2	-	-
		Yabancı Dil	6	4	4
		Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-
		TOPLAM	26	8	11
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	Turizm	2	-	-
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
		Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
		(*) Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
		İnsan İlişkileri	-	1	-
		Halkla İlişkiler	-	-	2
		Diksiyon	-	2	-
		Turizm Hukuku	-	-	2
		Bilgisayar I	-	5	-
	ORTAK ALAN DERSLERİ	(*) Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması II	-	10	-
		(*) Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	10
		Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4
		TOPLAM	14	22	18
	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	Gıda Teknolojisi (4)	10	S A A T	S A A T
		Mesleki Yabancı Dil (4-2)			
		Türk Mutfağı Uygulaması I (4)			
		Türk Mutfağı Uygulaması II (4)			
İçecek Bilgisi (2)					
Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)					
Animasyon (1)					
Otel İşletmeciliği (2)					
Turizm Pazarlaması (2)					
Girişimcilik (2)					
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)					
Araştırma Teknikleri (2)					
Tüketici Davranışları (2)					
Bilgisayarlı Muhasebe (4)					
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI			14	32	26
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER		-	-	3	
GENEL TOPLAM			40	40	40
Rehberlik		1	1	1	

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ KONAKLAMA HİZMETLERİ ALANI OTEL İŞLETMECİLİĞİ DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ				
HAZIRLIK SINIFI		HAFTALIK DERS SAATİ		
DERSLER				
Türkçe		4		
Yabancı Dil		24		
Beden Eğitimi		2		
Seçmeli Dersler		4		
TOPLAM		34		
SINIFLAR/DERS GRUPLARI	DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ	(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2
	Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1
	Tarih	3	-	-
	T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2
	Coğrafya	2	-	-
	Felsefe	-	-	2
	Matematik	4	-	-
	Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-
	Fizik	2	-	-
	Kimya	2	-	-
	Yabancı Dil	6	4	4
	Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-
TOPLAM		26	8	11
MESLEK ALAN DERSLERİ	DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF
	Turizm	2	-	-
	(*) Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
	Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
	Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
	Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-
	İnsan İlişkileri	-	1	-
	Halkla İlişkiler	-	-	2
	Diksiyon	-	2	-
	Turizm Hukuku	-	-	2
	Bilgisayar I	-	5	-
	Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-
	Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4
	Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-
	Servis Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4
	(*) Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması II	-	8	-
	Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	10
	TOPLAM	14	24	22
	TEORİK/UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ		6 S A A T	7 S A A T
	Gıda Teknolojisi (4)			
	Mesleki Yabancı Dil (4-2)			
	Türk Mutfağı Uygulaması I (4)			
	Türk Mutfağı Uygulaması II (4)			
	İçecek Bilgisi (2)			
	Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)			
	Animasyon (1)			
	(*) Otel İşletmeciliği (2)			
	Turizm Pazarlaması (2)			
	Girişimcilik (2)			
	Sosyal Güvenlik Hukuku (2)			
	Araştırma Teknikleri (2)			
	Tüketici Davranışları (2)			
	Bilgisayarlı Muhasebe(4)			
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI		14	30	29
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER		-	2	-
GENEL TOPLAM		40	40	40
Rehberlik		1	1	1

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ KONAKLAMA HİZMETLERİ ALANI HOST VE HOSTESLİK DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ			
HAZIRLIK SINIFI		Türkçe	4			
		Yabancı Dil	24			
		Beden Eğitimi	2			
		Seçmeli Dersler	4			
		TOPLAM	34			
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2	
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1	
		Tarih	3	-	-	
		T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	
		Coğrafya	2	-	-	
		Felsefe	-	-	2	
		Matematik	4	-	-	
		Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-	
		Fizik	2	-	-	
		Kimya	2	-	-	
		Yabancı Dil	6	4	4	
		Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-	
		TOPLAM	26	8	11	
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	Turizm	2	-	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		(*) Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		İnsan İlişkileri	-	1	-	
		Halkla İlişkiler	-	-	2	
		Diksiyon	-	2	-	
		Turizm Hukuku	-	-	2	
		Bilgisayar I	-	5	-	
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması II	-	10	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	10	
		(*) Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması III	-	-	4	
			TOPLAM	14	22	18
	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	(*) Host ve Hosteslik (3)	10 S A A T	8 S A A T		
		Gıda Teknolojisi (4)				
		Mesleki Yabancı Dil (4-2)				
		Türk Mutfağı Uygulaması I (4)				
		Türk Mutfağı Uygulaması II (4)				
İçecek Bilgisi (2)						
Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)						
Animasyon (1)						
Otel İşletmeciliği (2)						
Turizm Pazarlaması (2)						
Girişimcilik (2)						
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)						
Araştırma Teknikleri (2)						
Tüketici Davranışları (2)						
Bilgisayarlı Muhasebe (4)						
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI			14	32	26	
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER			-	-	3	
GENEL TOPLAM			40	40	40	
Rehberlik			1	1	1	

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ
TURİZM EĞİTİMİ
SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ AL ANI SEYAHAT ACENTECİLİĞİ DALI
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATI			
HAZIRLIK SINIFI		Türkçe Yabancı Dil Beden Eğitimi Seçmeli Dersler	4 24 2 4			
		TOPLAM	34			
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2	
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1	
		Tarih	3	-	-	
		T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	
		Coğrafya	2	-	-	
		Felsefe	-	-	2	
		Matematik	4	-	-	
		Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-	
		Fizik	2	-	-	
		Kimya	2	-	-	
		Yabancı Dil	6	4	4	
		Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-	
		TOPLAM	26	8	11	
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	(*) Turizm	2	-	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		İnsan İlişkileri	-	1	-	
		Halkla İlişkiler	-	-	2	
		Diksiyon	-	2	-	
		Turizm Hukuku	-	-	2	
		Bilgisayar I	-	5	-	
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması	-	2	-	
		(*) Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü Tek. ve Uyg. I	-	10	-	
		(*) Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü Tek. ve Uyg. II	-	-	10	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-	
			TOPLAM	14	26	14
	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	Host ve Hosteslik (3)	-	6 S A A T	12 S A A T	
		Gıda Teknolojisi (4)				
		Mesleki Yabancı Dil (4-2)				
		Türk Mutfağı Uygulaması I (4)				
		Türk Mutfağı Uygulaması II (4)				
İçecek Bilgisi (2)						
Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)						
Animasyon (1)						
Otel İşletmeciliği (2)						
Turizm Pazarlaması (2)						
Acente Muhasebesi (4)						
Ulaştırma (2)						
Girişimcilik (2)						
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)						
Araştırma Teknikleri (2)						
Tüketici Davranışları (2)						
Bilgisayarlı Muhasebe (4)						
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI			14	32	26	
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER			-	-	3	
GENEL TOPLAM			40	40	40	
Rehberlik			1	1	1	

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ ALANI TUR OPERATÖRLÜĞÜ DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ			
HAZIRLIK SINIFI		Türkçe	4			
		Yabancı Dil	24			
		Beden Eğitimi	2			
		Seçmeli Dersler	4			
		TOPLAM	34			
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2	
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1	
		Tarih	3	-	-	
		T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	
		Coğrafya	2	-	-	
		Felsefe	-	-	2	
		Matematik	4	-	-	
		Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-	
		Fizik	2	-	-	
		Kimya	2	-	-	
		Yabancı Dil	6	4	4	
		Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-	
		TOPLAM	26	8	11	
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	(*) Turizm	2	-	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		İnsan İlişkileri	-	1	-	
		Halkla İlişkiler	-	-	2	
		Diksiyon	-	2	-	
		Turizm Hukuku	-	-	2	
	Bilgisayar I	-	5	-		
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması	-	2	-	
		(*) Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü Tek. ve Uyg. I	-	10	-	
		(*) Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü Tek. ve Uyg. II	-	-	10	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-	
			TOPLAM	14	26	14
	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ		Host ve Hosteslik (3)	6 S A A T	12 S A A T	
			Gıda Teknolojisi (4)			
			Mesleki Yabancı Dil (4-2)			
			Türk Mutfağı Uygulaması I (4)			
			Türk Mutfağı Uygulaması II (4)			
İçecek Bilgisi (2)						
Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)						
Animasyon (1)						
Otel İşletmeciliği (2)						
Turizm Pazarlaması (2)						
Acente Muhasebesi (4)						
Ulaştırma (2)						
Girişimcilik (2)						
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)						
Araştırma Teknikleri (2)						
Tüketici Davranışları (2)						
Bilgisayarlı Muhasebe (4)						
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI		14	32	26		
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER		-	-	3		
GENEL TOPLAM		40	40	40		
Rehberlik		1	1	1		

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ TURİZM EĞİTİMİ SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ ALANI ANİMATÖRLÜK DALI HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ						
		DERSLER	HAFTALIK DERS SAATİ			
HAZIRLIK SINIFI		Türkçe	4			
		Yabancı Dil	24			
		Beden Eğitimi	2			
		Seçmeli Dersler	4			
		TOPLAM	34			
SINIFLAR/DERS GRUPLARI		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
ORTAK GENEL KÜLTÜR DERSLERİ		(*) Türk Dili ve Edebiyatı	4	2	2	
		Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	1	1	1	
		Tarih	3	-	-	
		T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	2	
		Coğrafya	2	-	-	
		Felsefe	-	-	2	
		Matematik	4	-	-	
		Biyoloji ve Sağlık Bilgisi	2	-	-	
		Fizik	2	-	-	
		Kimya	2	-	-	
		Yabancı Dil	6	4	4	
		Millî Güvenlik Bilgisi	-	1	-	
		TOPLAM	26	8	11	
		DERSLER	IX. SINIF	X. SINIF	XI. SINIF	
MESLEK ALAN DERSLERİ	ORTAK DERSLER	(*) Turizm	2	-	-	
		Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması I	3	-	-	
		İnsan İlişkileri	-	1	-	
		Halkla İlişkiler	-	-	2	
		Diksiyon	-	2	-	
		Turizm Hukuku	-	-	2	
		Bilgisayar I	-	5	-	
	ORTAK ALAN DERSLERİ	Ön Büro Teknikleri ve Uygulaması	-	2	-	
		(*) Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü Tek. ve Uyg. I	-	10	-	
		Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü Tek. ve Uyg. II	-	-	10	
		Servis Teknikleri ve Uygulaması II	-	4	-	
		Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması II	-	2	-	
			TOPLAM	14	26	14
	TEORİK/ UYGULAMALI MESLEK DERSLERİ	Gıda Teknolojisi (4)	-	6 S A A T	12 S A A T	
		Mesleki Yabancı Dil (4-2)				
		Türk Mutfağı Uygulaması I (4)				
		Türk Mutfağı Uygulaması II (4)				
		İçecek Bilgisi (2)				
		Bar Teknikleri ve Uygulaması (5)				
(*) Animasyon (1)						
Otel İşletmeciliği (2)						
Turizm Pazarlaması (2)						
Acente Muhasebesi (4)						
Ulaştırma (2)						
Girişimcilik (2)						
Sosyal Güvenlik Hukuku (2)						
Araştırma Teknikleri (2)						
Tüketici Davranışları (2)						
Bilgisayarlı Muhasebe (4)						
MESLEK ALAN DERSLERİ TOPLAMI		14	32	26		
ALAN SEÇMELİ/SEÇMELİ DERSLER		-	-	3		
GENEL TOPLAM		40	40	40		
Rehberlik		1	1	1		

Teorik/Uygulamalı Meslek Dersleri Bölümünde, ilgili sınıfın sütununda gösterilen haftalık ders saati kadar ders, bu bölümde belirtilen dersler arasından seçilecektir. Bu derslerin ders saatleri parantez içerisinde gösterilmiştir.

(*) Sınıf Geçme Yönetmeliği'nin 41. maddesi gereğince; yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılamayacak dersler.

EDİRNE 80.YIL CUMHURİYET LİSESİ

1970 yılında inşa edilen okul binası 1970-2001 yılları arasında Serhat şehri Edirne'nin en köklü okulu Edirne Lisesi'ne ev sahipliği yaptıktan sonra 2001-2003 yılları arasında Edirne Süleyman Demirel Fen Lisesi olarak hizmet vermiştir. Fen Lisesi'nin 2003 yılında Karaağaç'taki eğitim binasına taşınması üzerine boşalan 18 derslikli bina, ilimizin 2 genel lisesindeki öğrenci yoğunluğu dikkate alınarak yeni bir genel lisenin açılması olarak değerlendirilmiş, dönemin Edirne Valisi Fahri YÜCEL'in katkıları ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 25.08.2003 tarih ve 08129 sayılı olurları ile 2003-2004 eğitim-öğretim yılında hizmete açılmıştır. Okul Edirne Valiliğinin 21.08.2003 tarih ve 16.646 sayılı olurları ile Edirne 80.Yıl Cumhuriyet Lisesi olarak adlandırılmıştır.

2003 yılında Cumhuriyetimizin Kuruluşunun 80. Yıl dönümü nedeniyle 80.Yıl Cumhuriyet Lisesi olarak açılan okula ilk yıl öğrenci kaydı yapılmamıştır. İl merkezinde bulunan İlhami Ertem Lisesi'ndeki mevcut öğrencilerin kura ile ikiye bölünmesi sonucunda oluşan listeye göre öğrenci alınmıştır.

2003-2004 öğretim yılında 3 sınıf düzeyinde toplam 19 şubede eğitim-öğretim yapan okul, Türkçe-Matematik, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler alanında 341 öğrenci mezun vermiştir.

2004-2005 Öğretim yılında okulun 9.sınıfına 143 yeni kayıt öğrenci alınmıştır. Ayrıca okul bünyesinde 90 öğrenci kontenjanı olan yeni bir Yabancı Dil Ağırlıklı Lise eğitim-öğretim faaliyetine başlamıştır. Yeni düzenlemeyle 2005-2006 eğitim-öğretim döneminden itibaren okul Anadolu Lisesi statüsüne geçmiştir.

Okulun kütüphanesi mevcuttur. Yaklaşık 30 kişi kapasitelidir. 300'e yakın kaynak kitap bulunmaktadır.

EDİRNE SÜLEYMAN DEMİREL FEN LİSESİ

1994-1995 eğitim-öğretim yılında Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 07.09.1994 tarih ve 230 sayılı yazısı gereğince Edirne Anadolu Öğretmen Lisesi bünyesinde 96 öğrenci ve 4 şube ile hizmete açılmıştır.

1996-1997 eğitim-öğretim yılında Edirne Anadolu Lisesi'nin pansiyon binası müşterek pansiyon ve Fen Lisesi öğretim binası olarak kullanılmak üzere okul tahsis edilmiştir. 19 Temmuz 1998 tarihine kadar okul burada

eğitim-öğretimini sürdürmüştür. 19 Temmuz 1998 tarihinde Edirne Karaağaç semtinde pazarkule yolu üzerindeki yeni binanın açılışı 9.Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman DEMİREL tarafından yapılmıştır. Okul 2003-2004 eğitim-öğretim yılı başında buraya taşınarak eğitim-öğretimini burada sürdürmeye başlamıştır.

Okulun kütüphanesi mevcut olup 60 m² alanda hizmet vermektedir. 32 kişi kapasiteli kütüphane'de 1.866 kitap bulunmaktadır. 1995 yılında kurulan okul kütüphanesinin kütüphane otomasyon programı mevcuttur.

**EDİRNE FEN LİSESİ 2004-2005 EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİ
DERS PROGRAMI**

HAZIRLIK	1.SINIF	2.SINIF	3.SINIF
Almanca	Beden Eğitimi	Analitik Geometri	Analitik Geometri
Beden Eğitimi	Bilgisayar	Biyoloji	Biyoloji
Bilgisayar	Biyoloji	Biyoloji Uygulama.	Biyoloji Uygulama.
Hazırlık Matematik	Coğrafya	Din Kültürü	Din Kültürü
İngilizce	Din Kültürü	Edebiyat	Edebiyat
Türkçe	Edebiyat	Fizik	Felsefe
	Fizik	Fizik Uygulamaları	Fizik
	Geometri	Geometri	Fizik Uygulamaları
	İngilizce	İngilizce	Geometri
	İnsan İlişkileri	Kimya	İngilizce
	Kimya	Kimya Uygulamaları	İnkılap Tarihi
	Matematik	Matematik	Kimya
	Sağlık Bilgisi	Matematik Uygula.	Kimya Uygulamaları
	Tarih	Milli Güvenlik	Matematik
		Tarih	Matematik Uygula.

İLHAMİ ERTEMLİSESİ

I.Murat Lisesi'nden sonra ihtiyaç üzerine 1989-1990 öğretim yılında “Anadolu Öğretmen Lisesi” bünyesinde eğitim-öğretime başlamıştır. 1992-1993 eğitim-öğretim yılında öğrenci mevcudunun artması ve Anadolu Öğretmen Lisesi binasının yeterli olmaması nedeniyle lise'nin 10 ve 11.sınıfları aynı binada, 9. sınıflar ise Şükrüpaşa İlköğretim okulu ek binasında eğitim-öğretime devam etmiştir.

1993-1994 eğitim-öğretim yılının 2. döneminin başına kadar Şükrüpaşa İlköğretim okulunda eğitim ve öğretimini sürdüren okul, isteğin fazla olması nedeniyle Valilik Makamınca İsmail Güner İlköğretim okulu binasına taşınmıştır. 1989-1999 eğitim-öğretim yılında okul yabancı dil ağırlıklı lise statüsüne alınmış olup aynı yıl 2 hazırlık şubesiyle eğitim-öğretime başlamıştır.

İlhami Ertem Lisesi'ne ait, 24 derslik, kapalı spor salonu okul binası inşaatına 1993 yılında Kavgaz Mevkii Şükrüpaşa Mahallesi'nde başlanılmış olup 2001-2002 eğitim-öğretim yılı 2. kanaat döneminde yeni binasına taşınmıştır. Kapalı spor salonunun inşaatı da 2003-2004 eğitim-öğretim yılında tamamlanarak hizmete girmiştir.

Okulun kütüphanesi mevcut olup 1989-1990 eğitim-öğretim döneminde kurulmuştur. Kütüphanenin kullanım alanı 106m² olup 9 m² alanlı kütüphane öğretmen odası'nda mevcuttur. 70 kişi kapasiteli olan kütüphane'de 1.023 adet materyal bulunmaktadır.

Eski Milli Eğitim Bakanlarından ve Edirne milletvekili Sayın İlhami ERTEM'in Edirne'ye yaptığı hizmetleri anısına bu okula ismi verilmiştir. İlhami Ertem gerek kişiliği, gerekse milletvekili ve Bakan olduğu dönemlerde yaptığı hizmetlerle ilimizde her zaman saygıyla anılan bir şahsiyettir.

İMAM HATİPLİSESİ VE ANADOLU İMAM-HATİPLİSESİ

1967-1968 eğitim-öğretim yılında şimdiki Merkez Anaokulu binasında eğitim ve öğretim 206 öğrenciyle başlamıştır. 1973-1974 eğitim-öğretim döneminde ilk mezunlarını vermiştir. İmam Hatip Lisesi yaklaşık 1.540 civarında öğrenci mezun olmuştur.

Anadolu İmam Hatip Lisesi bölümü 1995-1996 eğitim-öğretim yılında eğitime başlamıştır. Meslek ve kültür derslerinin yanında İngilizce öğrenim programları da uygulanmaktadır.

Okulun kuruluşunda kurulan kütüphane 49 m² alanda hizmet vermektedir. 45 kişilik olan kütüphane'de 3.000 civarında materyal bulunmaktadır.

İSTANBUL MENKUL KIYMETLER BORSASI SERHAT MESLEK LİSESİ

1935 yılında İLK AKŞAM SANAT OKULU 3 öğrencisi ile açılmıştır. 2 yıl sonra 1936 ve 1937 yılında Trakya Umum Müfettişi General Kazım DİRİK'in himmeti ile Cumhuriyet Kız Sanat Enstitüsü'ne dönüşerek biçki, dikiş, moda adı ile 2 şubeye ayrılmıştır. İlk açıldığı yıl 224 öğrenci ile başlamış, ilk mezunlarını 1941-1942 yıllarında vermiştir. Okulun ilk yöneticisi Neyire Yeşil'dir.

1970-1971 eğitim-öğretim döneminde enstitü yeni binasına taşınınca okul bağımsız Akşam Kız Sanat Okulu olarak kendi binasında kalmıştır. 1970 yılında Muzaffer Arman müdür olarak atanmıştır. 12 Aralık 1976 yılında okula bağlı Anaokulu açılmış yöneticiliğine Ferdane Tunalı atanmıştır.

1996 yılında Kız Meslek Lisesi'ne dönüştürülen okul'da giyim ve çocuk gelişimi bölümleri ile eğitime başlamıştır.

2002 yılında Şükrüpaşa Mahallesi Bahriye Üçok caddesi mevkiinde yapımına başlanan yeni binaya İMKB Serhat Meslek Lisesi adı verilerek Mart 2003 tarihinde taşınılmış ve eğitim-öğretime bu binada sürdürülmektedir.

Binada 16 dersane, 2 laboratuvar, 2 adet Bilgisayar atölyesi, 1 Müzik atölyesi, Anaokulu binası, 2 Giyim atölyesi, 2 cilt bakımı ve kuaförlük atölyesi, 1 ağırlama ve gıda teknolojisi atölyesi, 2 el sanatları atölyesi ile 1 kütüphane salonu bulunmaktadır. Okul kütüphanesinde yaklaşık 2000'e yakın kitap bulunmaktadır. Öğrenciler okul kütüphanesinden yararlanmaktadır. 2004-2005 eğitim-öğretim döneminde 253 öğrenci eğitim-öğretim görürken, Anaokulunda 32, Pratik Kız Sanat (yaygın eğitim)'da 144, Açık lise 37 öğrenci ile toplam 466 öğrenci eğitim-öğretim hizmetlerinden yararlanmıştır. Okulda tam gün-tam yıl mesleki eğitim-öğretim, uygulama Anaokulu ve yaygın (pratik sanat) eğitim verilmektedir.

Okulda Bilgisayar, Büro yönetimi ve Sekreterliği, Çocuk gelişimi ve eğitimi, Tekstil ve konfeksiyon, Ağırlama ve Gıda Teknolojisi, Cilt bakımı ve Kuaförlük bölümleri bulunmaktadır.

Ayrıca okulda ev hanımlarına, emeklilere, lise mezunlarına, çalışan fakat boş zamanlarını değerlendirmek, meslek edinmek ve hobi olarak katılmak isteyenlere giyim, el nakışı, makine nakışı, El sanatları (Edirne kâri, rölyef, takı yapım, çiçek düzenleme, turistik biblo, folklorik bebek yapımı, deri ve ev aksesuarları yapımı, yöresel el sanatları, dokuma ve kumaş boyama) ile ilgili halka açık kurslar ücretsiz verilmektedir.

Ayrıca Eylül 2005 tarihinde Avrupa Birliği Projeleri kapsamında okulun Hazır Giyim Üretim Merkezinde, Sosyal Yardımlaşma Vakfı işbirliği ile 3'er aylık sürelerle her periyotta 45'er kursiyer olmak üzere toplam 135 kursiyer bu proje kapsamında eğitilmiştir.

**İSTANBUL MENKUL KIYMETLER BORSASI SERHAT MESLEK LİSESİ'NİN
2004-2005 EĞİTİM-ÖĞRETİM
DÖNEMİNDEKİ SINIF DERSLERİNİN LİSTESİ**

SINIF : 9/A

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ
1	Dil ve Anlatım	2
2	Türk Edebiyatı	3
3	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
4	Tarih	2
5	Coğrafya	2
6	Matematik	4
7	Fizik	2
8	Kimya	2
9	Biyoloji	2
10	Sağlık Bilgisi	2
11	Yabancı Dil (İngilizce)	3
12	Beden Eğitimi	2
13	Bilgi ve İletişim Teknolojisi	2
14	Resim (Seçmeli)	2
15	Demokrasi ve İnsan Hakları	1

**SINIF:10/A
(BİLGİSAYAR)**

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ
1	Türk Dili ve Edebiyatı	2
2	Türk Dili ve Edebiyatı	1
3	Kompozisyon	1
4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
5	Yabancı Dil Bilgisi (İngilizce)	4
6	Milli Güvenlik Bilgisi	1
7	Araştırma Teknikleri	1
8	Girişimcilik	2
9	İnsan İlişkileri	2
10	İnternet ve WEB Tasarımı	4
11	Donanım Atölyesi-2	5
12	Seminer	3
13	Görsel Programlama Dili ve Uyg.	3
14	Yazılım Atölyesi -2	4
15	Veri tabanı Programları ve Uyg.	4
16	Matematik (Seçmeli)	2
17	Geometri (Seçmeli)	2

SINIF:10/C (BÜRO YÖNETİMİ VE SEKRETERLİK)

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ
1	Türk Dili ve Edebiyatı	2
2	Türk Dili ve Edebiyatı	1
3	Kompozisyon	1
4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
5	Yabancı Dil Bilgisi (İngilizce)	4
6	Milli Güvenlik Bilgisi	1
7	Matematik (Seçmeli)	2
8	Coğrafya (Seçmeli)	2
9	Mesleki Yabancı Dil (İngilizce)	2
10	2.Yabancı Dil (Almanca)	2
11	Yazışma Teknikleri	2
12	Büro Yönetimi ve Otomasyon Sis.	2
13	Klavye Teknikleri-2	2
14	Dosyalama ve Arşivleme Teknikleri	2
15	Muhasebe Teknikleri-1	2
16	İş Hayatı ve Hukuk	2
17	Sağlık Hizmetleri	2
18	Tıbbi Terminoloji ve Dokümantasy.	2
19	İşletmelerde Beceri Eğitimi	8
20	Ticari Hesaplar	2
21	Etkili İletişim	2

SINIF:10/D (ÇOCUK GELİŞİMİ / AĞIRLAMA GIDA TEKNOLOJİSİ)

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ	BÖLÜM MESLEK DERSLERİ
1	Türk Dili ve Edebiyatı	2	
2	Türk Dili ve Edebiyatı	1	
3	Kompozisyon	1	
4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	
5	Yabancı Dil Bilgisi (İngilizce)	4	
6	Milli Güvenlik Bilgisi	1	
7	İnsan İlişkileri	2	
8	Bilgisayar	2	
9	Özel Eğitime Giriş	2	Ço. Geliş. Böl.
10	Çocuk Beslenmesi	2	Ço. Geliş. Böl.
11	Çocuk Ruh Sağlığı	2	Ço. Geliş. Böl.
12	Drama	3	Ço. Geliş. Böl.
13	Okul Öncesi Eğitimde Müzik	1	Ço. Geliş. Böl.
14	Okul Öncesi Eğitimde Oyun	1	Ço. Geliş. Böl.
15	Uygulama	8	Ço. Geliş. Böl.
16	Kukla Tasarımı ve Yapımı	3	Ço. Geliş. Böl.
17	Animasyon	2	Ço. Geliş. Böl.
18	Matematik (Seçmeli)	2	
19	Coğrafya (Seçmeli)	2	
20	2. Yabancı Dil (Almanca)	2	Ağır. Gıd. Tekn.Bl
21	Mesleki Kimya	2	Ağır. Gıd. Tekn.Bl
22	Proje Geliştirme	2	Ağır. Gıd. Tekn.Bl
23	Mesleki Yabancı Dil (İngilizce)	4	Ağır. Gıd. Tekn.Bl
24	Servis-2	9	Ağır. Gıd. Tekn.Bl
25	Servis-1	9	Ağır. Gıd. Tekn.Bl
26	Kat Hizmetleri	3	Ağır. Gıd. Tekn.Bl

SINIF:10/E
HAZIR GİYİM

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ
1	Türk Dili ve Edebiyatı	2
2	Türk Dili ve Edebiyatı	1
3	Kompozisyon	1
4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
5	Yabancı Dil (İngilizce)	4
6	Milli Güvenlik Bilgisi	1
7	Araştırma Teknikleri	1
8	İnsan İlişkileri	2
9	Matematik (Seçmeli)	2
10	Coğrafya (Seçmeli)	2
11	Bilgisayar	2
12	Kalite Kontrol	2
13	Üretim Planlaması	2
14	Temel Tasarım Bilgisi	2
15	Kadın Giyisi Tasarım	15
16	Makine Bilgisi	2

SINIF:10/F
CİLT BAKIMI VE KUAFÖRLÜK

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ
1	Türk Dili ve Edebiyatı	2
2	Türk Dili ve Edebiyatı	1
3	Kompozisyon	1
4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
5	Yabancı Dil (İngilizce)	4
6	Milli Güvenlik Bilgisi	1
7	Araştırma Teknikleri	1
8	İnsan İlişkileri	2
9	Mesleki Resim	2
10	Mesleki Anatomi ve Fizyoloji	2
11	Mesleki Kimya-1	1
12	Mesleki Yabancı Dil (İngilizce)	2
13	Saç Bakımı ve Yapımı -1	9
14	Makyaj	4
15	Masaj	3
16	Diksiyon	2
17	Matematik (Seçmeli)	2
18	Coğrafya (Seçmeli)	2

SINIF:11/A
BİLGİSAYAR

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ
1	Türk Dili ve Edebiyatı	2
2	Türk Dili ve Edebiyatı	1
3	Kompozisyon	1
4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
5	T.C İnkılap Tarihi ve Atatürk	2
6	Felsefe	2
7	Yabancı Dil (İngilizce)	4
8	Paket Program Uygulamaları	2
9	Bilgisayar Ağları	3
10	İşletmelerde Bec. Eğt. (Bilgisayar)	24

SINIF:11/B
ÇOCUK GELİŞİMİ/BÜRO YÖNETİMİ

SIRA NO	DERSİN ADI	HAFTALIK DERS SAATİ	BÖLÜM MESLEK DERSLERİ
1	Türk Dili ve Edebiyatı	2	
2	Türk Dili ve Edebiyatı	1	
3	Kompozisyon	1	
4	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1	
5	T.C İnkılap Tarihi ve Atatürk	2	
6	Felsefe	2	
7	Yabancı Dil (İngilizce)	4	
8	2. Yabancı Dil Almanca	2	BüroYönetimi
9	Yönetici Sekreterliği	3	BüroYönetimi
10	İşletmelerde Beceri Eğt.(Büro Yön.)	24	BüroYönetimi
11	Araştırma Teknikleri	1	Çocuk Geliş.
12	Girişimcilik	2	Çocuk Geliş
13	Uygulama Semineri	2	Çocuk Geliş
14	İşletmelerde Beceri Eğt.(Çocuk Geliş)	24	Çocuk Geliş

ÖZEL OKULLAR

EDİRNE KOLEJİ⁵⁷²

1996 yılında inşaatına başlanan Edirne Koleji, 1998 yılında, Edirne şehir merkezinden yaklaşık 10 km. uzakta İstanbul yolu üzerinde bulunan kendi binasında öğretime başlamıştır.

Edirne Koleji açıldığı ilk yıl, ana sınıfından 6. sınıfa kadar öğrenci alarak 99 öğrenci ile Özel Edirne İlköğretim Okulu olarak öğretime başlamıştır. 2001 yılında ilköğretimden ilk mezunlarını vermiştir.

Aynı yıl Özel Edirne Lisesi ve Özel Edirne Fen Lisesi sadece hazırlık ve 9. sınıflar olmak üzere toplam 55 öğrenci ile eğitim-öğretime başlamıştır.

Edirne Koleji; bünyesinde, Özel Edirne Fen Lisesi ve Özel Edirne Lisesi olmak üzere iki liseyi bulundurmaktadır. Özel Edirne Lisesi, bir kısım derslerin öğretimini yabancı dille yapan Anadolu lisesi statüsündedir.

2003 yılında 75 öğrenci kapasiteli öğrenci pansiyonu okul binası içinde hizmet vermeye başlamıştır.

Edirne Koleji, eğitim felsefesiyle ve misyonu ile yarattığı farklılıklar sonucu Edirne'de pek çok ilke imza atmıştır. Bunların başlıcaları Avrupa Gençlik Ödülü Programına üyelik (1998), Geleneksel Spor Günü (Field Day) (1999), Geleneksel Çocuk Şenliği (2000), Geleneksel Bilim Şenliği (2000), ECIS tam üyeliği (2002), Cambridge Üniversitesi Sınavları(2003) ve Geleneksel Yetenek Yarışması (Fame Show) (2003) dır.

SERHAT KOLEJİ⁵⁷³

Serhat Koleji Arda Eğitim Hizmetleri Tic. ve San. A.Ş. bünyesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak öğretim yapmaktadır. Kolejin temelleri 27.09.1996 tarihinde atılmış olup 29.09.1997 tarihinde eğitim-öğretime başlamıştır. Öğretime başladığı yıl sadece ilköğretim birinci kademeye öğrenci kabulü yapılmıştır. İkinci yıldan itibaren ilköğretim ikinci kademeye de öğrenci alınmaya başlanılmıştır.

Kolej, Edirne'ye hakim Şükrüpaşa Anıt Park alanının eteğinde kurulmuştur. Okul bünyesinde öğrencilere yönelik kulüpler bulunmaktadır.

BEYKENT KOLEJİ⁵⁷⁴

Beykent Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Adem ÇELİK tarafından Ayşekadın Tren İstasyonu yanında yaptırılan kendi binasında 1997 yılında Beykent Eğitim Kurumları bünyesinde Özel Edirne Beykent Lisesi, Özel Edirne Beykent Anadolu Lisesi ve Özel Edirne Beykent İlköğretim Okulu kurulmuştur.

2004 yılında Özel Edirne Beykent Fen Lisesi'ni de bünyesine katmıştır.

572- <http://www.edirnekoleji.k12.tr/?page=tarihce> (6.7.2005)

573- <http://www.serhatkoleji.com> (8.7.2005)

574- Beykent Koleji Müdürlüğü

EDİRNE'DE OKULLAŞMA ORANLARI VE YAPILAN YATIRIMLAR

İlimizde eğitimin kalitesini artırmak amacıyla yürütülen çalışmalar neticesinde okullaşma oranları yıllar itibariyle gelişme göstermiştir. Edirne ilimizin 1998-1999 ile 2003-2004 eğitim-öğretim dönemleri itibariyle okullaşma oranını incelediğimizde tablo 15'deki bilgilere ulaşılmaktadır.

TABLO:15 1998-2004 YILLARI ARASI EDİRNE'DE OKULLAŞMA ORANLARI⁵⁷⁵

OKUL TÜRÜ	1998-1999 DÖNEMİ	1999-2000 DÖNEMİ	2000-2001 DÖNEMİ	2001-2002 DÖNEMİ	2002-2003 DÖNEMİ	2003-2004 DÖNEMİ
Okulöncesi	% 20	% 21	% 20	% 20	% 22	% 16
İlköğretim	% 90	% 90	% 100	% 100	% 100	% 100
Genel Lise	% 40	% 43	% 49.2	% 51	% 53	% 46
Meslek Liseleri	% 45	% 42	%39.2	% 38	% 41	% 33

Yukarıdaki tablo'da görüldüğü gibi Edirne ilimiz 1998-2004 yılları arasında okullaşma oranında ilköğretim düzeyinde % 100 oranı yakalamış durumdadır. Anaokulu türünde ise okullaşma oranı % 20'den % 16'ya inmiştir. Genel lise türünde ise % 40 lardan % 53'lere yükselmiş ancak 2003-2004 eğitim-öğretim yılında bu oran % 46'ya gerilemiştir. Meslek Liseleri türünde de 1998-1999 eğitim-öğretim döneminde % 45 olan oran, 2003-2004 eğitim-öğretim döneminde % 33'e inmiştir. Tüm bu çalışmalar neticesinde, ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci ortalaması 20'ye, orta öğretimde ise 26 'ya düşürülmüştür.

İlimizdeki okullaşma oranını artırmak amacıyla devlet desteğiyle yapılan okulların yanında çeşitli kurum, kuruluş ve kişilerce destek sağlanarak ilimizdeki okullaşma oranının yükseltilmesi sağlanmıştır. Okullaşma alanında yapılan bu olumlu çalışmalar neticesinde 2004-2005 eğitim-öğretim dönemi itibariyle ilimiz genelinde mevcut öğrenci sayısı, derslik sayısı ile oranlandığında Okul öncesinde derslik başına düşen öğrenci sayısı ortalaması 16, İlköğretim okullarında derslik başına düşen öğrenci sayısı ortalaması 21, ortaöğretim okullarında derslik başına düşen öğrenci sayısı ortalaması 26'dır. Bu bağlamda sağlanan başarı oranı % 100'dur.

2000-2001 eğitim-öğretim yılında ilimizde, yapımı tamamlanan Havsa Abalar Köyü ilköğretim okulu, Süloğlu İlköğretim okulu, Büyükdöllük Köyü ilköğretim okulu, Uzunköprü Muzaffer Atasoy Anadolu Lisesi, Uzunköprü Karapınar köyü ilköğretim okulu, Keşan Anadolu Lisesi, Keşan Yekta Baydar ilköğretim okulu, Enez Hasköy ilköğretim okullarının açılışları yapılarak eğitim-öğretime açılmıştır.

Ayrıca 23 Eylül 2003 tarihinden itibaren Türkiye genelinde açılan ve Edirne ilinde de yürütülen **“Eğitime %100 destek kampanyası”** kapsamında yapılan yatırımlar aşağıda

EĞİTİME %100 DESTEK KAMPANYASI İÇİN YAPILAN YATIRIMLAR

- 1-Edirne Merkez Milli Piyango Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
Hayırsever : Milli Piyango Genel Müdürlüğü
- 2-Edirne İli Keşan İlçesi 16 derslikli İlköğretim Okulu binası ;
Hayırsever : Dr. Ali İhsan ÇUHACI
- 3-Edirne İli Keşan İlçesi Fatih İlköğretim Okulu 8 derslik ek bina inşaatı
Hayırsever : Dr. Ali İhsan ÇUHACI
- 4-Edirne İli Keşan İlçesi Bilişim Lisesi Binası
Hayırsever : Keşan Ticaret ve Sanayi Odası
- 5-Edirne Merkez Kemalköy İlköğretim Okulu “Bilgi Teknoloji Sınıfı” tüm donanımı ile birlikte
Hayırsever: Edirne Giyim Sanayi
- 6-Edirne İpsala Sultanköy İlköğretim Okulu Bilgi Teknolojisi sınıfı
Hayırsever : İpsala Karasaz Sulama Kooperatifi
- 7-Edirne İpsala Paşaköy İlköğretim Okulu Bilgi Teknolojisi Sınıfı
Hayırsever : Paşaköy Muhtarlığı ve İsmail BOZ
- 8-İpsala Paşaköy İlköğretim Okulu Kalorifer Tesisatı
Hayırsever: İlhan ATALAY
- 9-Keşan Zafer İlköğretim Okulu 16 derslikli
Hayırsever: Ahmet Yenice

Bu kampanya'nın dışında ilimiz özel idare bütçesinden de Eğitime destek sağlanmaktadır.

Bu bağlamda; geçici binada eğitimini sürdürmekte olan Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi binası için 7.830.000,00 YTL proje bedeliyle Devlet yatırım programına alınarak Kirişhane semtinde 34.298 metrekare arsa tahsisi yapılmıştır. Ancak arsanın vaziyet planı Belediye Meclisince onaylanmayınca Belediyenin alternatif olarak gösterdiği arsa'nın planı Belediye Meclisince onaylanmış olup tahsis çalışmaları sürdürülmektedir. Ayrıca, Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Lisesi'nin okul binası yapımının 2006 Yılı Devlet yatırım programına alınması için de çalışmalar sürdürülmektedir.⁵⁷⁶

576- Eğitim yatırımları devam ediyor (2005) Edirne Dergisi:Edirne Valiliği süreli yayını Sayı:16, sf.7

Özel idare bütçesinden 2000 ve 2004 yılları arasında aşağıda belirtilen tablo: 16'da yapılan yatırımlara ilişkin ayrıntılar belirtilmektedir.

Tablo: 16 ÖZEL İDARE BÜTÇESİNDEN 2000-2004 YILLARINDA İLKÖĞRETİME YAPILAN YATIRIM VE HARCAMALARI⁵⁷⁷

OKUL ADI	DERSLİK SAYISI	2000 YILI	2001 YILI	2002 YILI	2003 YILI	2004 YILI	TOPLAM
Abalar İÖÖ	8 Derslik	221.153					221.1530
Gazi İÖÖ	12 Derslik	191.618					191.618
Küplü Gazi İÖÖ	8 Derslik	159.877					159.877
Onarımlar		295.901	468.184	811.209	113.990	387.957	2.077.241
Hasköy İÖÖ	4 derslik		145.095				145.095
Türkmen İÖÖ	8 Derslik		332.003				332.003
Cumhuriyet İÖÖ	8 Derslik		354.886				354.886
Kemalköy İÖÖ	5 derslik			290.393			290.393
Karaincirli İÖÖ	5 Derslik			146.027			146.027
Merkez İÖÖ	12 derslik			729.528			729.528
Hacılbey İÖÖ	8 ek ders.			324.970			324.970
Mithatpaşa İÖÖ	8 Ek ders.			327.430			327.430
Tic.Bor.İÖÖ	8 Ek ders.			288.086			288.086
Yusufhoca İÖÖ	12 Derslik			499.667			499.667
Merkez Anaok	4 derslik				723.309		723.309
Fatih Sultan Mehmet İÖÖ	18 derslik				1.998.870		1.998.870
Alper Yazoğlu İÖÖ	18 Derslik				1.216.075		1.216.075
Aziz Yörük İÖÖ	8 Derslik				664.976		664.976
Ali Kale İÖÖ	8 Derslik				535.268		535.268
Abdulşavur İÖÖ	5 Derslik				391.631		391.631
Süloğlu İÖÖ	5 Derslik				306.456		306.456
Merkez Anok	4 derslik					237.559	237.559
Özel İdare İÖÖ	18 Derslik					1.277.425	1.277.425
Fatih Sultan İÖÖ	Spor Salonu					493.200	493.200
TOPLAM	195 Ders	868.549	1.300.168	3.417.310	5.950.575	2.396.141	13.932.743

577- Özel İdare İl Müdürlüğü

2005 YILINDA EĞİTİME YAPILAN YATIRIMLARI

a) İlköğretim Yeni Derslik Ve Bina Yapımları

İlimizde 2005 yılı ilköğretim yapım programında, ilköğretim okulları için 8 ayrı okulumuzda 57 derslik yapımı, 4 derslikli 1 anaokulu yapımı ve 1 yemekhane yapımı yer almıştır. Bu işler KDV dahil 2.465.640.YTL. bedelle ihale edilmiş ve bugüne kadar bunlar için 892.141.-YTL ödeme yapılmıştır. Yemekhane yapımı bitirilmiş olup, diğer çalışmalar devam etmektedir. İlköğretim yeni derslik ve yapım programında yer alan işler aşağıda çıkartılmıştır.⁵⁷⁸

- Enez Yenice Köyü İlköğretim Okulu (8 Derslik)
- İpsala Koyunyeri Aliço İlköğretim Okulu (5 ek derslik)
- Uzunköprü Atatürk İlköğretim Okulu (12 ek derslik)
- Keşan Beğendik İlköğretim Okulu (8 ek derslik)
- Uzunköprü Saffet Buzcu İlköğretim Okulu (4 ek derslik)
- Lalapaşa Hacıdanişment İlköğretim okulu (8 ek derslik)
- Süloğlu Büyükgerdelli Köyü İlköğretim
- İpsala Anaokulu (4 derslik)
- Merkez Ferah İlköğretim Okulu (Yemekhane)

Ayrıca ilimiz 2005 yılı ilköğretim kurumları büyük onarım ve takviye inşaatı olarak 5 iş yer almış olup bunlardan Merkez Alper Yazoğlu İlköğretim Okulu (14 derslik) ve Meriç Kavaklı Köyü İlköğretim Okulu (8 derslik) onarım ve takviye işi bitirilmiştir. Merkez Şehit Asım İlköğretim Okulu (9 derslik) ve Merkez İstiklal İlköğretim Okulu (İtalyan Kilisesi) onarımları devam etmekte olup; Merkez Kurtuluş İlköğretim Okulu (Eski Ticaret Lisesi) onarımına başlanılmış ve rölöve ve restorasyon projesinin olmaması nedeniyle Koruma Kurulu kararı gereğince durdurulmuştur. Bu büyük onarım işlerimiz toplam KDV dahil 1.585.500.-YTL bedelle ihale edilmiş olup, 2005 yılında 636.924 YTL ödeme yapılmıştır. 2005 yılında ilimiz genelinde 83 ilköğretim okulunun çeşitli çapta küçük onarımları bitirilmiş olup, bu onarım işlerine 31.12.2005 tarihi itibarıyla 797.160.-YTL harcanmıştır.⁵⁷⁹

2005-2006 eğitim-öğretim döneminde eğitimin daha iyi koşullarda gerçekleşebilmesi için il özel idare bütçesinden de eğitime 1.325.713.-YTL ödenek ayrılmıştır.⁵⁸⁰

b) Ortaöğretimde Yatırım ve Onarımlar

Ortaöğretim kurumlarında ise 17 okulun onarımı için Bakanlıkça 813.300.-YTL ödenek gönderilmiş, 15'inin onarımı bitirilmiş; 2'sinin de ihale çalışmaları sürmektedir. Bu işler için 2005 yılında yapılan harcama tutarı 722.000.-YTL dir.

Bu bağlamda; “Eğitime %100 Destek Kampanyası” çalışmaları çerçevesinde Dr.Ali İhsan Çuhacı tarafından yaptırılan 8 derslik Keşan Fatih İlköğretim Okulu ile 16 derslikli Keşan Yukarı Zaferiye İlköğretim Okullarının inşaatları tamamlanmıştır. Bu okullarımızda öğretime açılan Fatih İlköğretim Okulu'nun çevre duvarları ile Yukarı Zaferiye İlköğretim Okulunun eksik kalan imalatları, çevre duvarı ve saha tanzimi işlerinin yaptırılması ile ilgili çalışmalar 2006 yılına kalmıştır.

578- İlimizde 2005 yılında yürütülen başlıca çalışmalar (2006) Eğitim yatırımları.-Edirne valiliği yayınları.-sf.;9

579- a.g.a.e.

580- İl Özel İdaresinden eğitim 1.325.715.-YTL (2005) Edirne bülteni.- Edirne Valiliği yayınları Ağustos 2005 sayı:8 sf;1

Ayrıca yine Keşan'da yardımsever vatandaşımız Ahmet Yenice tarafından yaptırılacak 16 derslikli Zafer İlköğretim Okulunun temeli atılmıştır. Diğer taraftan Keşan Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yapımına 2005 yılında başlanılan 16 derslik ve 200 öğrenci pansiyon yapımını kapsayan, “Keşan Bilişim Lisesi”nin yapımı devam etmekte olup binanın %75 oranında fiziki yapımı gerçekleşmiştir.⁵⁸¹

c) Diğer Yatırımlar

İlimize yeni bir Halk Eğitim Merkezi binası yapımı için çalışmalar 2005 yılı içinde hızlandırılmış ve Kurtuluş İlköğretim Okulu yanında yer alan Türkiye Şeker Fabrikalarına ait bina'nın Halk Eğitim Merkezi olarak yapılması için gerekli tahsis çalışmaları yürütülmüştür. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş'e tahsis yazısı gönderilmiştir. Yeni Halk Eğitim Merkezi binası İMKB tarafından yaptırılacaktır. Ayrıca Vilayetler Hizmet Birliği tarafından yaptırılacak 200 öğrencilik yurt için de Hazineye ait bir arsa bulunarak 21.10.2005 tarihinde gerekli bilgi ve belgeler Vilayetler Hizmet Birliğine gönderilmiştir. Ancak Vilayetler Hizmet Birliği, Özel İdareye ait bir arsa istemiş olup, söz konusu arsanın Özel İdare'ye devri yönündeki çalışmalar 2006 yılında devam edecektir.⁵⁸²

İlimizde son 6 yıldır yapılan bu yatırımlar neticesinde eğitim alanında gerek okullaşma gerekse eğitimin kalitesinde artışlar büyük oranda artmıştır. Yapılan bu fiziki ve eğitim yatırımlarına birde eğitimin kalitesini artırmak amacıyla yapılan Toplam Kalite Uygulamaları çalışmaları eklenince özellikle İlköğretimde Edirne ilinin eğitim alanındaki başarısı en üst noktaya ulaşmıştır. Sonuçta, 2004 yılında yapılan LGS(Lise Giriş Sınavı) ve 2005 yılında yapılan OKS (Ortaöğretim Kurumları Sınavı) sınav sonuçlarında Edirne ilinin üst sıralarda yer alması yıllar önce başlatılan başarılı çalışmaların bir ödülü olarak ortaya çıkmaktadır. Amaç bundan sonra da bu başarıların devamını sağlamaktır. Bunu başaracak idari ve eğitim kadrosu şu an Edirne ilimizde mevcut durumdadır. Edirne ilinin LGS ve OKS sınav sonuçlarına göre Türkiye genelindeki 2004 ve 2005 yılı başarı durumu aşağıda tablolar da görülmektedir. İlköğretim alanında elde edilen bu başarı tablosunun ÖSS'de de görmek tüm Eğitim çalışanlarının ve velilerin arzusu olduğunu düşünüyorum.

581- İlimizde 2005 yılında yürütülen başlıca çalışmalar (2006) Eğitim yatırımları.-Edirne valiliği yayınları.-sf.;11
582- a.g.a.e.

BİLGİSAYAR, BİLGİSAYAR LABORATUARLARI VE BİLGİ TEKNOLOJİSİ SINIFLARI

Edirne Valisi Sayın Nusret Miroğlu Cumhuriyet döneminin 37. valisi olarak göreve başladığı 16 Eylül 2004 tarihinden itibaren teslim aldığı “Edirne Eğitimi”nin çitasını yükseltmek amacıyla eğitim alanındaki çalışmaları hızlandırmıştır. Fiziki mekanların iyi durumda bulunduğu Edirne’de, eğitimin niteliğini yükseltmek için teknolojik imkanların artırılmasını sağlamak amacıyla “Her okula bilgi teknolojisi sınıfı” kampanyası başlatılmıştır. Bu bağlam da; Bilişim dünyasında yaşanan gelişmeleri yarınımızın teminatı dediğimiz çocuklarımıza uygulatabilmek ve dünya ile entegre olabilmek amacıyla İlimizde Dünya Bankası Projesi I.Faz I.Grup kapsamında 25 Okulumuza 27 BT sınıfı kurulmuş olup, I.Faz II. Grup kapsamında 31 Okulumuzda ise 33 BT sınıfı Dünya Bankası, 5 Okulumuza da Avrupa Yatırım Bankası kapsamında Bilgisayar Teknolojisi sınıfı kurulması için çalışmalar devam etmektedir.

I.Faz II.Grup kapsamında artırılması planlanan okullarımızda ve 56 İlköğretim okulumuzda Bilgisayar laboratuvarına ihtiyaç vardır.

Kurum ve orta öğretim okullarına toplam 13 adet bilgisayar laboratuvarı için malzeme dağıtılmıştır. Kırsal Kesim Projesi kapsamında değerlendirilen 107 okulumuza ise toplam 370 adet bilgisayar verilerek öğrencilerin hizmetine sunulmuştur.

Eğitim Gönüllüleri, Okul-Aile Birlikleri, vakıf ve veli yardımları ile tüm okul ve kurumlarımız bilgisayara, bir okulumuz da bilgisayar laboratuvarına kavuşmuştur.

İlimizdeki Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okul ve kurumlarında toplam 1268 adet bilgisayar bulunmaktadır. Bu okul ve kurumlarda 1 Bilgisayar İl Genel Koordinatör Öğretmeni, 32 Bilgisayar Formatör Öğretmeni görev yapmaktadır.⁵⁸³

Hürmüz ve İbrahim ATAŞ İlköğretim Okulu Bilişim Sınıfından görüntü

Aralık 2005 ayı itibariyle Edirne’de bilgi ve teknoloji sınıfı tamamlanmış 20 ilköğretim okulu bulunmaktadır. 2005 yılında gerçekleşen bu çalışmalar Okul Aile Birlikleri, vatandaş ve yerel yönetimlerin katkıları ile yapılmıştır. Bu gelişimlerin yanında kırsal kesim kapsamında da 98 okula farklı sayılarda toplam 365 bilgisayar verilmiştir. “Temel Eğitim Projesi” kapsamında da 31 ilköğretim okuluna 10 ay içinde bilişim teknolojisi sınıflarının kurulması planlanmıştır.⁵⁸⁴

Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası’na 1000 adet bilgisayar İlimiz Milli Eğitim müdürlüğüne teslim edilmiş

olup il genelinde bulunan 56 okula teknoloji sınıfı kurulması için çalışmalar 2006 yılında da sürdürülecektir.

583- Sedat Sayın, Turgay Tarla (2005) Edirne’de Milli Eğitim.- Edirne İl Yıllığı 2005 içinde (Edirne İl Yıllığı 2005.- Edirne: Edirne Valiliği Yayınları “Baskıda”)

584- 20 İlköğretim okulunda bilgi ve teknoloji sınıfı var (2005) Hudut gazetesi.- 2 Aralık 2005 sf.5

EDİRNE'DEKİ İLKÖĞRETİM OKULLARININ İLLERE GÖRE LGS VE OKS SONUÇLARI

Edirne il genelinde eğitim-öğretim çalışmalarının içinde yer alan öğrencilerin ilköğretim okullarındaki başarı durumlarını incelediğimizde Edirne ilinin başarı grafiğinin yüksek olduğu gözlenmektedir. Aşağıdaki tablo 17 ve 18'de 2004 yılı itibariyle öğrencilerin LGS sonuçlarına göre aldıkları puanların iller bazındaki değerlendirilmesi görülmektedir.

Tablo: 17 2004 Yılı İlköğretim Kurumları LGS Türkçe-Matematik Ağırlıklı Standart Ortalamasına Göre⁵⁸⁵

Başarı Sırası	İL ADI	SINAVA GİREN ADAY SIRASI	TM ASP ORTALAMASI
1	ANKARA	47909	629.808
2	EDİRNE	4259	626.088
3	KIRKLARELİ	3634	625.445
4	ESKİŞEHİR	8234	625.291
5	ÇANAKKALE	4487	625.038

Tablo: 18 2004 Yılı İlköğretim Kurumları LGS Fen-Matematik Ağırlıklı Standart Ortalamasına Göre⁵⁸⁶

Başarı Sırası	İL ADI	SINAVA GİREN ADAY SIRASI	FM ASP ORTALAMASI
1	ANKARA	47909	629.808
2	ÇANAKKALE	4259	626.088
3	EDİRNE	3634	625.445
4	ESKİŞEHİR	8234	625.291
5	KIRKLARELİ	4487	625.038

LGS: Lise Giriş Sınavı

OKS: Ortaöğretim Kurumları Sınavı

ÖSS: Öğrenci Seçme Sınavı

585- Sedat Sayın, Turgay Tarla (2005) Edirne'de Milli Eğitim.- Edirne İl Yıllığı 2005 içinde (Edirne İl Yıllığı 2005.- Edirne: Edirne Valiliği Yayınları “Baskıda”)

586- a.g.a.e.

Tablo: 19 2005 Yılı İlköğretim Kurumları OKS Türkçe-Matematik Ağırlıklı Standart Ortalamasına Göre⁵⁸⁷

Başarı Sırası	İL ADI	SINAVA GİREN ADAY SIRASI	TM ASP ORTALAMASI
1	EDİRNE	4.382	324.227
2	ANKARA	56.907	322.334
3	ESKİŞEHİR	8.945	321.823
4	YALOVA	2.351	320.982
5	ISPARTA	4.744	320.515

Tablo: 20 2005 Yılı İlköğretim Kurumları OKS Fen-Matematik Ağırlıklı Standart Ortalamasına Göre⁵⁸⁸

Başarı Sırası	İL ADI	SINAVA GİREN ADAY SIRASI	FM ASP ORTALAMASI
1	EDİRNE	4.382	320.479
2	ANKARA	56.907	319.176
3	ESKİŞEHİR	8.945	318.330.
4	ISPARTA	4.744	318.058
5			

2004 yılında ÖSS giriş sınavlarına başvuruda bulunan 3.394 öğrenciden 660'ı lisans ve önlisans programlarına yerleştirilmiştir. Meslek lisesi çıkışlı 750 aday da sınavsız olarak önlisans programlarına girmiştir. Orta öğretim kurumları sınavlarına giren 3.839 öğrenciden de 1.379'u (LGS) sınavını kazanmıştır.

Edirne, 2004 yılı ortaöğretim sınav sonuçlarına göre Fen-Matematik alanında Türkiye üçüncüsü, Türkçe-Matematik alanında ise Türkiye ikincisi olmuştur.

2005 yılı ilköğretim kurumları OKS sınavı sonuçlarına göre ise, Edirne, Fen-Matematik ve Türkçe-Matematik alanlarında Türkiye birincisi olmuştur.

Orta öğretimde alınan bu başarı ÖSS sınav sonuçlarında görülememektedir.⁵⁸⁹ Bu konu ile ilgili olarak Edirne Valiliği, Milli Eğitim Müdürlüğü, veli ve eğitimciler ile toplantılar yapılarak gerekli çözümlerin üretilmesi konusunda bir dizi çalışmalar yürütülmektedir.

587- <http://www.meb.gov.tr/index1024.htm> (21.07.2005)

588- Sedat Sayın, Turgay Tarla (2005) Edirne'de Milli Eğitim.- Edirne İl Yıllığı 2005 içinde (Edirne İl Yıllığı 2005.- Edirne: Edirne Valiliği Yayınları “Baskıda”)

589- Eğitimde Edirne'nin karnesi “iyi” (2005) Edirne dergisi.-Edirne Valiliği yayınları.- sayı:15, sf.:6

2005 YILINDA EDİRNE'DEKİ ORTAÖĞRETİM OKULLARININ İLLERE GÖRE ÖSS DURUMLARI

Tablo:21 2005-ÖSS'de İllere Göre Sınav Sonuç Bilgileri⁵⁹⁰
(İller sıralamasında sayısal puan ortalamaları esas alınmıştır.)

		SINAVI GİREN	SINAVI KAZANAN	SINAVI KAZANAN	SÖZEL PUAN	SAYISAL PUAN	EŞİT AĞIRLIKLİ PUAN ORTALAMASI
SIRA	İL	ADAY SAYISI	ADAY SAYISI	ADAY YÜZDESİ	ORTALAMASI	ORTALAMASI	
1	ANKARA	133895	107118	80,001	186,218	161,804	177,404
2	KONYA	44253	35900	81,124	187,643	160,453	177,290
3	YALOVA	4311	3523	81,721	188,088	159,746	176,890
4	ANTALYA	36331	29588	81,44	187,348	159,547	176,396
53	EDİRNE	8619	6622	76,83	184,082	153,835	171,348

Yukarıdaki tablo'da görüldüğü gibi, Edirne ili'nin İlköğretim kurumları, iller arasındaki OKS sınavı sonuçlarında birinci iken, Orta Öğretim kurumlarının ÖSS sonuçlarında 53 ncü sıraya düştüğünü görülmektedir. Bu konu ile ilgili olarak gerek Edirne Valiliği gerekse Milli Eğitim Müdürlüğünce gerekli inceleme ve çalışmalar yürütülmektedir. Amaç İlköğretim kurumlarının gerçekleştirdiği başarıyı Ortaöğretim kurumlarında da gerçekleştirmektir.

Açıkladığımız bu bilgi ve belgeler ışığında Edirne ilinin eğitim göstergelerini Marmara Bölgesi ve Türkiye geneliyle oranladığımızda tablo:22'deki verilere ulaşabilmekteyiz.

Tablo:22 Edirne ilinin 2000 yılı nüfus sayımı verilerine göre eğitim göstergeleri.⁵⁹¹

	Birim	Edirne	Marmara Bölgesi	Türkiye	Sıralama (81 il içinde)
Toplam Nüfus	Kişi	402.606	17.365.027	67.803.927	47
Okur-yazar nüfus oranı	Yüzde	88,89	92,40	87,30	25
Okur-yazar kadın nüfusun Toplam kadın nüfusa oranı	Yüzde	83,34	88,14	80,62	23
Üniversite bitirenlerin okul bitirenlere oranı	Yüzde	8,91	9,95	8,42	7
İlköğretim okullaşma oranı	Yüzde	101,90	115,65	98,01	28
Liseler okullaşma oranı	Yüzde	44,34	41,05	36,92	16
Meslek liseleri okullaşma oranı	Yüzde	33,25	29,39	29,49	11

Yukarıda tablo:22'de görüleceği gibi, Edirne ilinin eğitim göstergeleri içinde okur-yazar durumuyla 81 il içinde 25. sırada yer alırken, Okur-yazar kadın nüfusun Toplam kadın nüfusa oranlamasında ise 23 sırada yer almaktadır. Üniversite bitirenlerin okul bitirenlere oranlamasında ise 7. sıraya yükselmektedir. Ayrıca okullaşma oranlarıyla ilgili veriler bu tabloda ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır.

Eğitim alanındaki bu gelişmeler, tarihi Edirne'nin sosyo-ekonomik gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir. Yaptığım araştırma da Edirne ili gelişmişlik performansı içinde, sosyo-ekonomik durumuyla 2003 yılı verilerine göre 81 il içinde 16. sırada yer almaktadır. Sonuçta, elde ettiğimiz veri, bir ilin eğitim alanındaki gelişmişliği, o ilin sosyo-ekonomik kalkınmasında önemli rol oynadığıdır. Edirne ilinin okullaşma oranındaki başarısı, özel okulların ve dershanelerin eğitim ordusuna katılmaları, yükseköğretim alanında Trakya Üniversitesi'nin varlığı ilimizin eğitim kalitesini ve dolayısıyla sosyo-ekonomik gelişmişliğini üst düzeylere çıkmasını sağlamıştır.

590- <http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster.aspx?DIL=1&BELGEBAGLANTIANAH=1998> (22.7.2005)

591- www.dpt.gov.tr/bygu

2005-2006 EĞİTİM-ÖĞRETİM DÖNEMİNDE GENEL VE MESLEKİ TEKNİK LİSELER'DE EĞİTİM

Küreselleşen dünyadaki yerimizi alabilmemiz için hızla gelişen sistem içinde toplumların ekonomik ve kültürel kalkınmasında önemli yer tutan eğitimi en üst düzeye çıkarmak hükümetlerin ve yerel yönetimlerin tek hedefi olmaktadır.

Türk eğitim sistemi tarihi süreç içerisinde, Atatürkçü, düşünen-sorgulayan, üretken bir gençlik oluşturmak amacıyla kendisini eğitim, kültür ve teknoloji plan ve programlarıyla yenileyerek günümüz eğitim sistemini oluşturmakta olup her gün yeni proje ve programlarla eğitimin ve öğretimin kalitesini artırmaya çalışmaktadır.

İşte bu amaç doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı yaptığı değişiklikle, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm genel ve mesleki teknik orta eğitim kurumlarının öğrenim süresini dört yıla çıkardığını açıklamıştır. Bu yıl hazırlık okuyan öğrencilerin durumlarında bir değişiklik olmayacağı belirtilirken bu yıl lise müfredatını okuyan öğrencilerin 3 yılda, 2005-2006 eğitim-öğretim döneminde kayıtlarını yaptıran öğrencilerin 4 yılda lise eğitimlerini tamamlayacakları belirtilmiştir.

Bundan böyle Anadolu liseleri ile yabancı dil ağırlıklı program uygulayan ve kamuoyunda “süper lise” olarak bilinen liseler 2005-2006 öğretim yılından itibaren “Anadolu Lisesi” adıyla tek program adı altında birleştirilecektir.⁵⁹²

Edirne'nin eğitiminde önemli yer tutan İlköğretim ve Ortaöğretim kurumlarımız da oluşturulan sistem içinde üretilen proje ve programlarla kendilerini yenileyerek belirledikleri hedeflere ulaşmak amacıyla çalışmalarını yürüteceklerdir.

EDİRNE İLİ GENELİNDE FAALİYETTE BULUNAN ÖZEL EĞİTİM KURUMLARI

Tablo: 23 ⁵⁹³

NO	KURUMUN ADI	KURUM KODU	TEL NO
----	-------------	------------	--------

ÖZEL OKULLAR

1	Özel Edirne Beykent Lisesi ve İlköğretim Okulu	Li.(11401)İlk(11400)	235 39 46
2	Özel Edirne Serhat İlköğretim Okulu	11505	214 28 71
3	Özel Edirne Lisesi ve İlköğretim Okulu	Li.(11569)İlk(11568)	226 01 20
4	Özel Edirne Fen Lisesi	11952	226 01 20

ÖZEL KURLAR

1	Özel Trakya Bilgisayar ve İngilizce Kursu	21574	213 47 66
2	Özel Öykü Bale Kursu	22127	235 36 79
3	Özel Reyhan Özel Eğitim Merk.Rehabilitasyon Mrk.	20541	214 79 82

ÖZEL DERSHANELER

1	MERKEZ Özel Büyük Gözlem Dershanesi	30712	212 51 97
2	“ Özel Güçlü Eğitim Dershanesi	30872	212 65 69
3	“ Özel Edirne Temel Eğitim Merkezi Ders.	31753	213 46 34
4	“ Özel Mehmet Çelebi Fen Eğitim Ders.	30933	213 85 78
5	“ Özel Lem Dershanesi	32209	235 80 14
6	“ Özel Gerçek Sistem Dershanesi	32345	235 89 74
7	“ Özel Trakya Boyut Dershanesi	32731	214 38 13
8	HAVSA Özel Özgün Dershanesi	32036	336 28 45
9	KEŞAN Özel Keşan Bil Dershanesi	32560	714 25 23
10	“ Özel Keşan Dershanesi	30204	714 21 65
11	“ Özel Ali Ceylan Dershanesi	31354	714 70 72
12	“ Özel Mehmet Çelebi Fen Eğitim Ders.	31320	714 05 37
13	“ Özel Keşan Bil Ders.Kurtuluş Cad.Şube.	33111	
14	UZUNKÖPRÜ Özel Günay Dershanesi	30203	513 34 31
15	“ Özel Trakya Doruk Dershanesi	30756	513 56 02
16	“ Özel Modern Dershanesi	32422	513 76 24
17	“ Özel Ergene Dershanesi	32433	513 55 53
18	“ Özel Toker Dershanesi	32981	513 18 94

ÖZEL MOTORLU TAŞIT SÜRÜCÜ KURLARI

1	MERKEZ Özel Ali Uzun M.T.S.K.	40428	212 97 93
2	“ Özel Kahraman Serhat M.T.S.K.	40665	212 01 20
3	“ Özel Merkez M.T.S.K.	40048	213 05 01
4	“ Özel Şof-Der M.T.S.K.	40563	212 00 14
5	“ Özel Aydoğan M.T.S.K.	42122	214 62 16
6	HAVSA Özel Özgün M.T.S.K.	41684	336 08 24
7	“ Özel Filiz M.T.S.K.	41066	336 13 14
8	İPSALA Özel İpsala M.T.S.K.	41088	616 20 91
9	“ Özel Merkez M.T.S.K.	40802	616 36 42

YAYGIN EĞİTİM ÇALIŞMALARI⁵⁹⁴

Yaygın eğitim çalışmaları, 9 Halk Eğitim Merkezinde öğretici kadrosuyla yürütülmektedir. 5 Halk Eğitim Merkezi kendi, 4'ü ise geçici binalarında faaliyet göstermektedir.

2004 - 2005 Eğitim Öğretim yılında açılan 197 kursta, 4335 kursiyer faaliyetlere katılmıştır.

İlimizde mevcut 3 Mesleki Eğitim Merkezinde 3 Müdür, 2 Müdür Başyardımcısı, 4 Müdür Yardımcısı ve 22 Öğretmen tarafından 723 çırak, 489 kalfa olmak üzere toplam 1212 kişi eğitim görmüş ve belge almıştır.

İşletmelerde meslek eğitimi gören, Meslek Lisesi öğrenci sayısı 653 ' tür.

Tablo: 24 MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİ

İLÇELER	ÇIRAK			KALFA		
				K	E	T
MERKEZ MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	118	279	397	24	274	298
KEŞAN MES. EĞT. MERKEZİ	130	98	228	10	74	84
UZUNKÖPRÜ MES. EĞT. MERKEZİ	25	73	98	14	93	107
TOPLAM	273	450	723	48	441	489

594- Sedat Sayın, Turgay Tarla (2005) Edirne'de Milli Eğitim.- Edirne İl Yıllığı 2005 içinde (Edirne İl Yıllığı 2005.- Edirne: Edirne Valiliği Yayınları "Baskıda")

HALKEĞİTİM MERKEZLERİ

Halk eğitim merkezinde değişik konularda kurslar açılmakta olup bu kursların bitiminde sertifika verilmektedir. Ev hanımlarının ve iş bulamayan gençlerin büyük ilgi gösterdiği bu kurslara katılan kursiyerlerin bazıları boş zamanlarını değerlendirmek, bazıları da el becerilerini geliştirerek ürettikleri ürünlerle aile ekonomilerine katkıda bulunmayı hedeflemektedirler. Aşağıdaki tablo'da görüleceği gibi 2004-2005 döneminde açılan 197 kursa 4.335 kursiyer, 2005 yılında da açılan 289 kurs'a 6.710 kursiyer katılmıştır.

Açılan bu kurslara halkın gösterdiği yoğun ilgi nedeniyle Halk Eğitim Merkezi binası yetersiz gelmektedir. Yeni bir Halk Eğitimi Merkezi binası oluşturma adına çalışmalar yürütülmekte olup Kurtuluş ilköğretim okulu karşısındaki Türkiye Şeker Fabrikalarına ait binanın Edirne Milli Eğitim Müdürlüğüne devri için gerekli girişimler yapılmış, ilgili kurumdan olumlu cevap beklenmektedir.

Tablo: 25 2004-2005 ÖĞRETİM YILINDA İL GENELİNDE HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE AÇILAN KURSLARIN DAĞILIMI			
SIRA NO	KURSUN ADI	KURS SAYISI	KURSIYER SAYISI
1	Okuma Yazma (1. Kademe)	18	340
2	Okuma Yazma (2. Kademe)	10	292
3	Giyim	8	126
4	Giyim Süs.	1	15
5	Yetkili Kalorifer Ateşçiliği	18	561
6	Makine Nakışı	21	318
7	Kuaförlük	3	62
8	Erkek Berberliği	1	20
9	AÇEP	11	271
10	Mis Sabun	6	105
11	Takı Tasarım	6	80
12	Halk Oyunları	15	414
13	Folklorik Bebek Yapımı	1	15
14	Mefruşat	2	15
15	İngilizce	5	150
16	Müzik	1	19
17	Çiçek Düzenleme	1	13
18	Bilgisayar	27	579
19	Kumaş Boyama	4	66
20	Aynalı Süpürge	1	16
21	Arıcılık	7	195
22	El Sanatları	3	78
23	Edirne Kari	5	124
24	Kantin ve Açık Alan İş.	4	90
25	Sığır Besiciliği	3	94
26	Motor Yenileştirmeliği	2	16
27	Resim	1	10
28	Oto Elektrik	1	15
29	Sıva Boya Badana	1	32
30	Karo-Fayans	1	20
31	Ahçılık Sıcak Mutfak	1	15
32	Mantar Yetiştiriciliği	1	20
33	Seracılık	1	22
34	Sebzecilik	1	23
35	Meyvecilik	1	34
36	Yorgancılık	2	30
37	Mandırıcılık	1	20
38	Kurban Kesimi	1	20
	TOPLAM	197	4335

**Tablo: 26 2004-2005 EĞİTİM ÖĞRETİM YILINDA
MESLEKİ EĞİTİM MERKEZLERİNİN SAYILARI**

İLÇELER	ÇIRAK			KALFA			İŞ PEDAGOJİSİN E KATILAN KURS		
							K	E	T
MERKEZ MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	68	340	408	14	221	235	2	35	37
KEŞAN MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	103	111	214	8	75	83	8	69	77
UZUNKÖPRÜ MESLEKİ EĞİTİM MERKEZİ	25	77	102	10	84	94	-	45	45
TOPLAM	196	528	724	32	380	412	10	149	159

EĞİTİM HİZMETLERİ MERKEZİ

1982 yılından beri kendi binasında hizmet etmekte olup; laboratuvar, görsel-işitsel araçlar ve Bakanlığımızca tahsis edilen her türlü donatım malzemeleri ile okulların ihtiyacını karşılamaktadır.

200 kişilik çok amaçlı salonunda sosyal ve kültürel etkinlikler, film, projeksiyon, video ve VCD gösterimi sunulmaktadır.

Merkezimizde uzaktan eğitimle öğrenim gören 5850 Açık Öğretim Lisesi, 1245 Açık İlköğretim Okuluna öğrencisi bulunmaktadır.

Üretim merkezimizde okullarımızın öğrenci sırası, öğretmen kürsüsü, yazı tahtası ihtiyacı giderilmektedir.

TOPLUM MERKEZLERİ:

Hedef kitle olarak seçilen semtlerdeki kız çocukların ve bugüne kadar eğitim olanağından yararlanamayan kadınlar başta olmak üzere beceri ve mesleki kazanmak isteyen bireyler için Edirne Valiliği Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde “Toplum Merkezleri” kurulmuştur. Bu merkezlerin amacı, bireylerin, ailelerin ve toplumun refah seviyesini artırmak, sorunlarının çözümünde rehberlik etmek için eğitici, rehberlik ve rehabilite edici çalışmaları gerçekleştirmektir.

Bu toplum merkezlerinin birincisi 10.3.1996 tarihinde Kaleiçi semtinde Türkocağı cad. Merkez doğan mah. Kız yetiştirme yurdu ek binası Edirne, adresinde açılmıştır. Daha sonra 2001 yılında Yıldırım semtinde Hacısarraf mah. Meydan vakıf sok. No:6 Edirne ve Menzilahır-Umurbey mah. Mimarşinan cad. No:69 Edirne adresinde olmak üzere 2 “Toplum Merkezleri”

açılarak merkez sayısı 3'e yükselmiştir.

Açılan bu toplum merkezleri aracılığıyla, eğitim ve beceri hizmetlerinin yerinde verilmesi hedeflenmiştir. Bu merkezlerde okuma-yazma kursları, mis meyve sabunculuğu yapımı, takı tasarımcılığı, anne-çocuk eğitimi gibi kurslar verilmektedir.

Edirne Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı "Toplum Merkezleri"nde 2004-2005 yılı içerisinde AÇEP Projesi dahilinde 6 yaş grubu çocuğu olan 6 grup halinde 175 anneye

ve 175 çocuğa hizmet verilmiş olup, 2005 yılında 15 anneye de Çocuk Bakım Projesi uygulanmış ve sertifikası verilmiştir. Ayrıca 07-12 yaş grubu çocuklara yönelik resim ve tiyatro kursları da verilmektedir. Aynı-Nakdi yardım hizmeti kapsamında sokakta çalışan çocukların 20'sinin ailesine nakdi yardım yapılmıştır. Kadının İnsan Hakları ve Yasal Okur-Yazarlık Projesi (KİHEP) kapsamında 62 kadına eğitim verilmiştir. Ayrıca 03-06 yaş grubu çocuğu olan 200 kadına 2004-2005 döneminde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi konusunda kurs verilmiştir. Hizmet verilen bölgelerde kadın beden sağlığı ev ekonomisi gibi konularda da kurum ve kuruluşlar işbirliğinde eğitim hizmeti verilmiştir. Bu bağlamda 35 çifte Anne-Baba Okulu Semineri verilmiştir. Yasal Okur yazarlığın artırılmasına ilişkin gruplar oluşturulmuş ve kurslar düzenlenmiştir.

Toplumun eğitilmesi, yüzyılımızın toplumsal süreci olan "Bilgi Toplumu"nın oluşumunda önemli rol oynayan bu "Toplum Merkezleri"nin çoğaltılması için gerekli çalışmalar yoğun bir şekilde devam etmektedir. Edirne'nin Kirişane semtine de "Toplum Merkezi"nin yapımı için Edirne Valiliğince yapılan girişimler neticesinde gerekli ödenek ve tefriş sağlanarak açılışı gerçekleşmiştir. Kirişane Toplum Merkezi için bugüne kadar proje kapsamında 30.325.- YTL aktarılmıştır. Binanın ihtiyaçlarının karşılanması için 22.805.-YTL harcama yapılmıştır.⁵⁹⁵ Apdurrahman Mahallesi Uzunkaldırım Caddesi Uğur Apt. No:36 Edirne adresinde faaliyete giren toplum merkezinin resmi açılışı 7.12.2005 tarihinde olmuştur. Kirişane toplum merkezinde 68 bayan ve 32 öğrenci eğitim görmektedir. Kirişane semtinde açılan bu "Toplum Merkezi" ile Edirne ilinde faaliyette bulunan "Toplum Merkezi" sayısı 4'e çıkmıştır.

Bölge halkının ihtiyaçları çerçevesinde, eğitim kadrosunca hazırlanan proje ve programlar dahilinde çalışmalar, kamu, kurum-kuruluş ve gönüllü kişilerle sağlanan işbirliği çerçevesinde hızla sürdürülmektedir.

SOSYAL TESİSLER

İlimizde 3 öğretmen evi, 6 öğretmen lokali mevcut olup, 11 idareci, 16 yardımcı hizmetli, 12 sözleşmeli personel çalışmaktadır. Yatak kapasitesi 95'dir.

Özel İdare Müdürlüğüne ait Danışman Sosyal Tesisleri İşletmenliği Milli Eğitim Müdürlüğüne yürütülmekte olup, 64 dairelik tesisin % 60'ı Milli Eğitim personeline tahsislidir.

Vali Nusret MİROĞLU Kirişane Toplum Merkezi'nin Açılış Töreninde.

⁵⁹⁵- Kirişane Toplum Merkezi hizmete girdi (2005) Edirne bülteni.- Ekim-Aralık 2005 sayı:10-12.- sf.;10

EDİRNE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ VE BAĞLI BİRİMLERİNİN SÜRELİ YAYIN ÇALIŞMALARI

Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü ve bağlı birimlerince okul yönetimi-öğrenci-veli-halk bağlantısının güçlü kurulabilmesi için yazılı kültürün bir ögesi olan “Sürelî Yayın” çalışmaları yürütülmektedir. Yürütülen bu yayın çalışmalarıyla öğrenciler, kültürel-sanatsal ve edebiyat birikimlerini okullarıyla paylaşmakta, okul yönetimi, öğrencilerin eğitimi için vermiş olduğu hizmeti tanıtmaya imkanı bulmaktadır. Ayrıca eğitimci kadrosunda görev yapan öğretmenlerde bu yayınlarda yazdıkları yazılarla öğrencileri ve velileri değişik konularda bilgilendirmektedir. Edirne il ve ilçelerinde yapmış olduğum çalışmalarla ortaya çıkardığımız bu yayınları aşağıda kısaca tanıtıyoruz.

AYNA:

İlhami Ertem lisesi'nin yayın organı olarak Nisan 1997 yılında yayın hayatına başlamıştır. Ofset tekniği ile basılan bu gazete bugün yayınlanmamaktadır.

ATAYURT:

Keşan Anadolu Lisesi'nin yayın organı olan “Atayurt” dergisi Ocak 1994 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Yılda bir sayı yayınlanan bu derginin kurucusu Osman Başak'dır. Dergi öğrencilerin yazı ve çalışmalarından oluşmaktadır. Dergi, gerek adıyla gerekse de içeriğiyle dikkat çekiyor. Derginin Yazı İşleri Sorumluluğunu Dilek Çakır ve Özlem Şener yürütmektedir. Derginin seçici kurulu, Dilek Çakır, Özlem Şener, Meryem Çalışkan, Sema Karakuş ve Gülfer Özel'den oluşmaktadır.

19,5x27,5 cm. ebadında kuşe kağıda renkli olarak basılan dergi Mart 2005'de 12. sayısını yayınlamıştır.

BEATBOX:

Edirne Koleji'nin İngilizce magazin dergisi olarak Ocak 2004'de yayın hayatına başlamıştır. Derginin sahibi Trakya Eğitim Hizmetleri ve Turizm İşletmeciliği A.Ş. adına Mehmet GAZAZ'dır. Rehber öğretmenler Deniz Bozkurtlu, Janet Macdonald, Didem Doyangaç, Suzan Yılmaz, Ayşim Çiftkavrulmuş, Gülcan Duran, Emel Kırca, Işıl Dereli ve Serkan Türen'dir. Sayfa düzeni Seda Erbil ve Deniz Bozkurtlu'ya aittir.

İngilizce olarak yayınlanan dergi de öğrencilerin değişik aktiviteleri yer almaktadır.

19,5x27,5 cm. ebadında olan dergi renkli olarak kuşe kağıda basılmakta olan dergi “Çekirdek” dergisinin içinde ayrı bir bölüm olarak yayınlanmaya devam etmektedir.

BİLİM VE TEKNOLOJİ

Edirne Süleyman Demirel Fen Lisesi'nin aylık yayın organıdır.

2002 yılında yayın hayatına başlayan dergi Aralık 2004'de 17. sayısını yayınlamış olup bu sayı ile yayın hayatındaki 3 yılını tamamlamıştır. Derginin içeriğinde öğrencilerin bilim ve teknoloji ile ilgili yazıları yer almaktadır.

20x28 cm. ebadında I.hamur kağıda renkli 8 sayfa olarak basılan dergi yayın hayatını sürdürmektedir.

BİRİKİM

Şehit Asım İlköğretim Okulunun aylık yayın organı olarak Aralık 2001 tarihinde yayın

hayatına başlamıştır. Kurucusu ve sahibi Şehit Asım İlköğretim okulu adına okul müdürü İrfan Demirkıran olup yazı işleri müdürü de Sinem Babayakalı'dır. Derginin yayın kurulu İrfan Demirkıran, Elif Aygün, Sinem Babayakalı, Serpil Danacı'dan oluşmuştur. Dergide öğrencilerin ve eğitim kadrosunun makale, şiir vb. düşünce eserleri ile birlikte okul bünyesinde yapılan çalışmalar yer almaktadır.

20x28 cm. ebadında başlık kırmızı, siyah-beyaz olarak basılmıştır. Derginin bugün'de yayınlanması için çalışmalar sürdürülmektedir.

BİZDEN SİZE

Edirne Anadolu Lisesi'nin yayın organı olarak 1984 yılında yayın hayatına giren derginin sahibi okul adına dönemin okul müdürlüğünü yürüten Müslüm Özberber'dir.

Derginin 2. yılında yayınlanan Mayıs 1985, 3. sayısındaki bilgiler ışığında derginin yayın seçme kurulu, Mutlay Doğanay, Korkut Yeğin, Ebru Geçit, Serap Durgut, Şebnem Altın'dan oluşmuştur. Yazı inceleme kurulu olarak da Osman Mısır, Suzan Tezcan, Fahri Özdoğan ve Ömer Kemer görev yapmışlardır.

Yayınlanan bu bültende öğrencilerin yazıları ve okuldan haberler yer almaktadır. 20x29 cm ebadında siyah-beyaz olarak basılan bülten bugün basılmamaktadır.

BÜLTEN

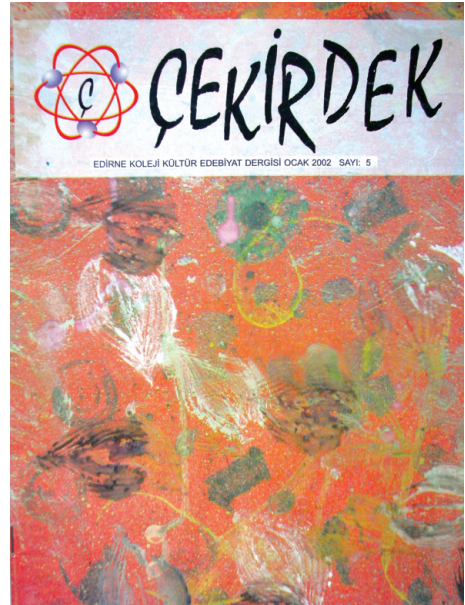
Edirne Özel Serhat İlköğretim Okulunun yayın organı olan “Bülten” dergisi 2004 yılında yayın hayatına başlamıştır. Derginin imtiyaz sahibi Caner Sarıtepe'dir. Yayın koordinatörü olarak Şeref Yağlı, Editör, Tuba Gürler, Grafik&Tasarım, Orhan Çakmaklı görev yapmıştır. Derginin yönetim yeri, Özel Serhat İlköğretim okulu Şükrüpaşa Mah. Emniyet sarayı üstü Edirne'dir. Derginin içeriğinde, eğitim ve kültür ile ilgili yazılar, okulda yapılan aktiviteler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

21x28 cm. ebadında renkli I.hamur kağıda Kırklareli Cankurt ajansa bastırılmıştır.

ÇEKİRDEK:

Edirne Koleji'nin Kültür-Edebiyat dergisi olarak yayın hayatına 1999 yılında başlamıştır. Derginin sahibi Trakya Eğitim Hizmetleri ve Turizm İşletmeciliği A.Ş. adına Mehmet GAZAZ olup yazı işleri müdürü de Duygu Elibol'dur. Derginin rehber öğretmenleri Seda Erbil, Özgür Tezcan, Ferit Baş, Gülten Önder, İbrahim Işık, Sibel Çelikel, Şükran Köseoğlu ve Yıldır Ünal'dır. Derginin tasarımı Duygu Elibol tarafından yapılmaktadır.

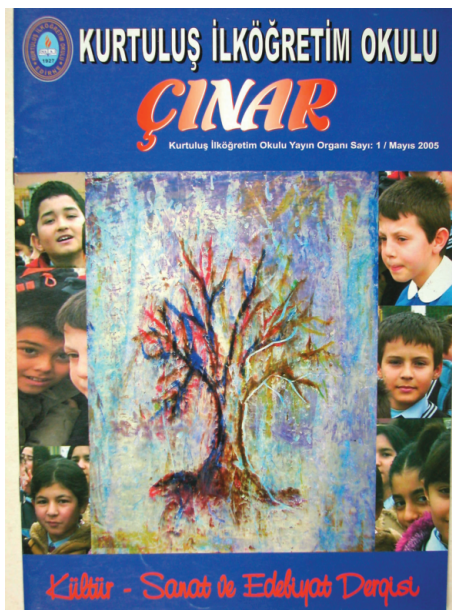
Derginin içeriği öğrencilerin yazıları ve okul aktivitelerinden oluşmakta olup 19,5x27,5 cm. ebadında renkli ve kuşe kağıda basılmaktadır.

ÇINAR:

Kurtuluş İlköğretim Okulu'nun yayın organı olarak Mayıs 2005'te yayın hayatına başlayan derginin sahibi Okul Müdürlüğü adına Okul Müdürü Mehmet Akman'dır. Yazı işleri sorumlusu Nilgün Güleç, Yazı işleri inceleme kurulu Erdoğan Kırımlı, Nilgün Güleç, Murat Kuru, Semra Tüneli, Sebahattin Pehlivanoğlu ve Metin Küçük-güven'den oluşmaktadır.

Derginin içeriği öğrencilerin yazıları ve okulda yapılan faaliyetlerin tanıtımından oluşmaktadır. 19,5x27,5 cm. ebadında kuşe kağıda renkli olarak basılmaktadır.

DAMLACIKLAR

Özel Edirne Beykent Kolejinin yayın organı olan “Damlacıklar” dergisinin sahibi Beykent Kurumları adına Müslüm Özberber'dir. Kulüp rehber öğretmeni Ayşe Ural'dır. Yazı inceleme kurulunda Sevgi Yenekeskin, Ayla Ülkü, Cüneyt Amaş, Filiz Onur, Lale Çetin ve Nazan Koçan görev yapmıştır. Derginin 2002 yılında yayınlanan 3. sayısına ulaşılmıştır. Bugün yayınlanmamaktadır.

20x27,5 ebadında siyah-beyaz olarak yayınlanmıştır. Derginin içeriği öğrencilerin değişik konulardaki yazılarından oluşmuştur.

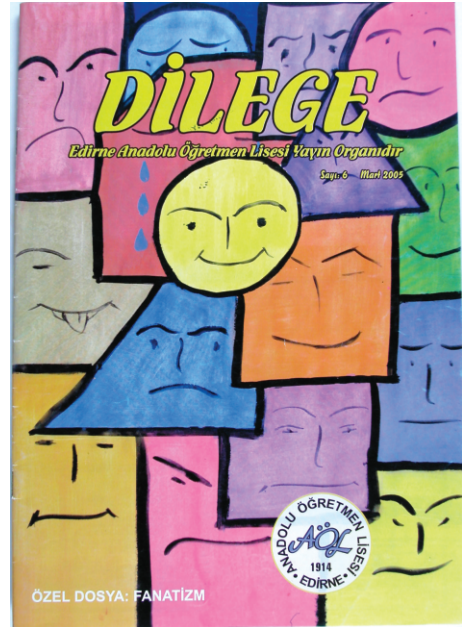
DİLEGE:

Edirne Anadolu Öğretmen Lisesi'nin yayın organı olarak yayın hayatına 2003 yılında başlamıştır. 6 aylık periyodiklerle yayınlanan derginin Mart 2005'de 6. sayısı yayınlanmış ve derginin içeriği öğrencilerin değişik konulardaki edebi yazılarından oluşmaktadır.

Derginin sahibi Okul Müdürlüğü adına Okul Müdürü Şafak Sadi Akın'dır. Yazı işleri müdürü Hasan Tahsin Yılmaz, Eşgüdüm, Ayfer Yılmaz, İnceleme Kurulu'da Ayfer Yılmaz, Serpil Sancar, Cemal Özen, Beril Taşlı ve Fatih Çapkan'dan oluşmaktadır.

20x28 cm. ebadında kapak kuşe renkli içi siyah-beyaz I.hamur kağıda basılmaktadır.

Ayrıca “Dilege” dergisi Mart 2005 sayısı ekinde “Bilim” adlı bir dergi'de çıkarmıştır.

DİLEGE/BİLİM

Anadolu Öğretmen Lisesi'nin yayın organı olan “Dilege”nin eki olarak yayınlanmaktadır. 16.03.2005'de 1. sayısı yayınlanmıştır. Derginin sahibi okul adına, Okul Müdürü Şafak Sadi Akın'dır. Yazı işleri müdürü Hasan Tahsin Yılmaz olup Eşgüdüm, İsmail Deniz tarafından yapılmaktadır.

19x27 cm. ebadında renkli olarak basılan dergide öğrencilerin bilim, eğitim ile ilgili yazıları yer almaktadır.

EDİRNE ERKEK MUALLİM MEKTEBİ MECMUASI

1931 yılında yayın hayatına başlamıştır. Her ayın 15 inde yayınlanmıştır. Fikir, sanat ve fen bilim dallarındaki yazılardan oluşan derginin sahibi ve yazı işleri müdürü Nihat Sami'dir. Derginin yönetim yeri, Erkek Muallim Mektebi hususi daire Edirne'dir. Edirne Erkek Muallim Mektebinin yayın organı olarak yayınlanmıştır.

19,5x31,5 cm. ebadında siyah-beyaz, 16 sayfa olarak E.Necmi Matbaasında basılmıştır. Milli Kütüphane koleksiyonunda nüshası bulunmaktadır.

EDİRNE EĞİTİM

Edirne Milli Eğitim Müdürlüğünün yayın organı olarak 2003 yılında yayın hayatına başlamıştır.

Derginin içeriği, Milli Eğitim Müdürlüğünün yapmış olduğu eğitim çalışmaları ile öğrencilerin değişik konulardaki yazılarından oluşmaktadır. Derginin kurucusu dönemin İl Milli Eğitim Müdürü Ali Zer'dir. Elimizde bulunan 2. ve 3. sayılardaki bilgiler ışığında derginin sahibi Ali Zer olup yazı işleri müdürlüğünü Hüseyin Günay yapmıştır. Genel yayın yönetmeni de İbrahim Tarancı'dır. Yayın kurulu görevlerini de, Şeref Uz, Nizami Selvi, Sema Ülker, Canan Güngör, Fatih Çapkan, Derya Ak, Ebru Bozkurt, Adnan Şen ve Recep Şentürk yapmışlardır.

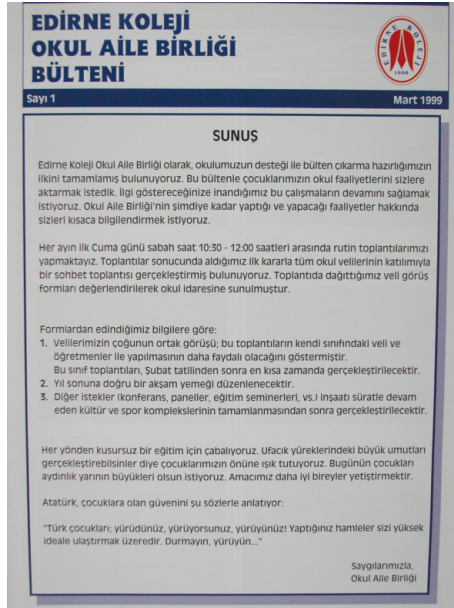
Derginin birinci sayısı 21x28,5 cm. ebadında basılmış, 2. sayısı ise 19x27 cm. ebadında kuşe kağıda renkli olarak basılmıştır.

EDİRNE ERKEK ÖĞRETMEN OKULU DERGİSİ

Edirne Erkek Öğretmen Okulunun 1938-1939 ders yılı dergisidir. Derginin içeriğinde dönem içinde okulun yöneticilerinin fotoğrafları, okulun tarihçesi ve öğrenci kollarında görev yapan öğrencilerin fotoğrafları ve bilgileri yer almaktadır.

19x26,5 cm. ebadında siyah-beyaz olarak Vilayet matbaasında basılmıştır. Milli Kütüphane koleksiyonunda nüshası bulunmaktadır.

EDİRNE KOLEJİ OKUL AİLE BİRLİĞİ BÜLTENİ

Edirne Koleji Okul Aile Birliğince Mart 1999 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Bülten de ders dışı etkinlikler, okul ve ders içi etkinlikler, kutlamalar, eğitsel kollar, geziler ile "Çocuklar ve Biz" başlıklı konular yer almaktadır.

21x29,5 cm. ebadında renkli kuşe kağıda basılan bülten bugün yayınlanmamaktadır.

EDİRNE TİCARETTEN YANKILAR

Edirne Ticaret Lisesi'nin yayın organı olarak 15 Aralık 1964 yılında yayın hayatına başlamıştır. Kurucusu Ali Açıkalın'dır. I. Hamur kağıda 4 sayfa olarak eğitim döneminde aylık olarak yayınlanan bu gazete, öğrencilerin yazıları ve okulda yapılan eğitim, kültürel ve sosyal etkinliklerle ilgili haberlerden oluşmaktadır.

49x32 cm. ebadında basılan bu gazete dönem içinde okulun eğitim kadrosunda değişiklikler olduğundan dolayı sahibi ve yazı işleri müdürleri değişmiştir. Gazetenin 35. yayın yılında, (Mayıs 1998 yılında) yayınlanan 251. sayıdaki bilgiler ışığında sahibi Edirne Ticaret Meslek Lisesi ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi adına okul müdürü İsmet Özipek'dir. Sorumlu müdürü Nurten Ergel, yayın kurulu olarak da Seyhan Es, Tuncer Öztürk, Muharrem Özden, Melek Haydaroğlu ve Aysel Çetinkaya görev yapmışlardır. Gazete bugün yayınlanmamaktadır.

ELELE ANAFARTALAR:

Keşan Anafartalar İlköğretim Okulu'nun Kültür-Sanat dergisi olarak Mayıs 2005 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Derginin kurucusu ve sahibi okul adına okul müdürü İbrahim ÖZKAN'dır. Genel yayın sorumluları, Ebru Akgün, Oğuzhan Orhan olup seçici kurulu Ece Kökbiç, İrem Ayça Kavaklıoğulları, Pelin Erdem, Yarkın Arabacı ve Özge Dayan'dır. İnceleme kurulunda da Selçuk Cengiz, Necdet Şen, Halil İbrahim Ekim, Mücella Çetintaş görev yapmaktadır.

20x28 cm. ebadında renkli olarak Keşan Önder Gaz.Mat.San.Tic.Ltd.Şti.'de basılmıştır.

ESKİKADIN'DAN ESİNTİLER

Eskikadın köyü İlkokulu'nun yayın organı olarak Eylül 1995 tarihinde yayın hayatına başlayan dergi 2'şer aylık aralıklarla yayınlanmıştır. Bugün yayınlanmamaktadır. Derginin kurucuları Sevgin Uslu ile Şenay Şentürk'tür. Derginin bilgisayar dizgi-sayfa düzeni Sait Fere tarafından yapılmıştır. Fotokopi ile çoğaltılarak yayınlanan derginin içeriği öğrencilerin değişik konulardaki yazıları ve araştırmalarından oluşmaktadır. 1995 yılında bir köy ilkokulunda böyle bir çalışmanın yürütülmesi takdire değerdir.

Dergi 21x29 cm. ebadında siyah-beyaz olarak basılmıştır.

FERAHCÇA

Ferah İlköğretim Okulu'nun yayın organı olan "Ferahça" Mart 2005'te yayın hayatına başlamıştır. Derginin yayınlanan bu ilk sayısında okulun eğitim kadrosu tanıtılmakta ve öğrencilerin yazıları yer almaktadır.

Derginin sahibi Okul Müdürlüğü adına Okul Müdürü Necmettin Kıyıcı'dır. Yazı işleri sorumlusu Elif Adaş, Eşgüdüm, Tarık Heptayanç, Yazı işleri inceleme kurulu Sevgi Öner, Asude Tunç, Metin Beyazoglu'dur.

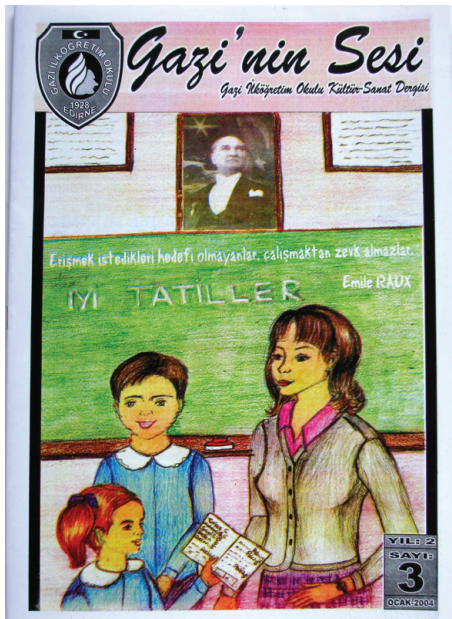
20x28 cm. ebadında olan dergi, kapak kuşe kağıda renkli, iç sayfalar I. Hamur kağıda siyah-beyaz olarak basılmaktadır.

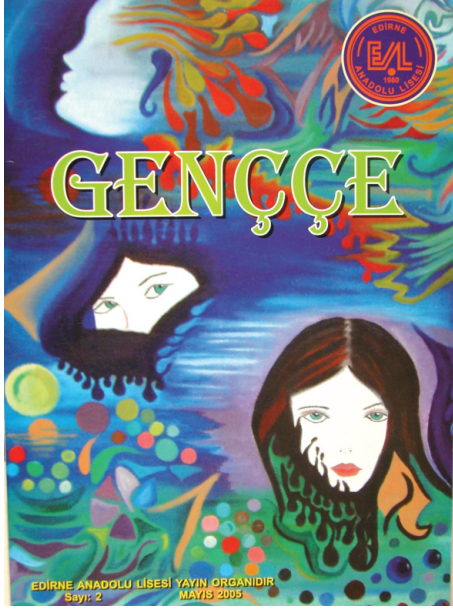

GAZİ'NİN SESİ

Gazi İlköğretim Okulu'nun Kültür-Sanat dergisi olarak Ocak 2003'te yayın hayatına başlayan derginin içeriği öğrencilerin değişik konulardaki edebi yazılarından oluşmaktadır. Derginin sahibi Okul Müdürlüğü adına Okul Müdürü Ali Demirci, Yazı işleri müdürü Havva Öztürk, Danışma Kurulu Hasan Demir, Hamdi Ceylan, Menşure Kartal, Özgür Bayır, Selime Çetin, Nurten Balkan, Emel Ölüç, yayın kurulu Ayşe Çapkur, Selin Ayna, Yunus Orçun Yılmaz, Yonca Ergür, Hatice Pantır, Aydın Gürhanlılar ve Özlem Poyraz'dan oluşmuştur. Derginin 2004 yılında yayınlanan 3. sayısında yazı işleri sorumluluğunu Müzekka Bayrak yapmıştır.

21x29 cm. ebadında kapak kuşe kağıda renkli, iç sayfalar siyah-beyaz 90 gr. kağıda basılmaktadır. Okul yönetimi ile yapılan görüşmede 2005 sayısında basılacağı bildirilmiştir.

GENÇÇE

Edirne Anadolu Lisesi'nin aylık dergisi olarak 1.5.1996 yılında yayın hayatına başlayan dergi başlangıçta 18x26 cm. ebadında siyah-beyaz olarak basılmakta idi. Aralık 1997 yılında yayınlanan 2. sayısında derginin sahibi dönemin Okul Müdürü Bakitürk Yumak olup Yazı işleri müdürü Yıldız Koçak, İnceleme kurulu Deniz Ceylan, Alptekin İhkan, Burak Dodanlı, Duygu Üstün ve Başak Grammeşin'den oluşmaktaydı.

Öğrencilerin değişik konulardaki makale, şiir, gezi vb. çalışmalarından oluşan dergi'nin Mayıs 2005'de yayınlanan sayısında sahibi Okul Müdürlüğü adına Okul Müdürü Şeref Uz, yazı işleri sorumluları, Banu Küçükheidir, Gülay Yalçınтуğ, yayın kurulu Gamze Borazan, Ece Akbiyık, Musa Çetin, Didem Bahçıvanoğlu ve Elvan Tımbıl'dan oluşmaktadır.

Dergi bugün 20x28cm. ebadında kuşe kağıda kapak renkli, iç sayfalar siyah-beyaz olarak yayınlanmaktadır.

GÜL

Keşan ilçesinde bulunan "Ali Kale ve Kardeşleri İlköğretim Okulu"nun yayın organı olarak 1997 yılında yayın hayatına başlayan dergi bugün yayınlanmamaktadır.

Dergi öğrencilerin değişik konulardaki çalışmalarından oluşmaktadır. Derginin sahipliğini Okul Müdürlüğü adına dönemin Okul Müdürü olan Kenan Altın'dır. Dergiyi Ramazan Kök yayına hazırlamış olup seçici kurul olarak Pelin Ödemiş, Kadriye Soran, Nejdet Soran görev almıştır.

Dergi 16,5x25,5cm. ebadında siyah-beyaz olarak basılmıştır.

ADI :	GÜL
SAYI :	1 - (1997)
SANITİ :	Kenan ALTIN - Ali Kale ve Kardeşleri İlköğretim Okulu Müdürü
HAZIRLAYANLAR :	Ramazan KÖK (Rehber Öğretmen) 7/A Sınıfı Öğrencileri
SEÇİCİ KURUL :	Evren ARTIK - Meltem ÖZDEMİR Veli KARATAY - Özlem DİNÇ
İNCELEME KURULU :	Pelin ÖDEMiŞ - Türkçe Öğretmeni Kadriye SORAN - Sınıf Öğretmeni Nejdet SORAN - Müdür Yardımcısı
ADRES :	Ali Kale ve Kardeşleri İlköğretim Okulu TEL: 714 28 86 KEŞAN
NOT :	Bu dergi M.E. Bakanlığı İlk-Orta-Lise ve dergi okullar eğitici çalışmalar yönetmeliğinin 129-142 maddeleri hükümlerine göre hazırlanmıştır.
DİZGİ - BASKI :	ÖZEL ALİ CRYLAN DERSHANEİ TEL: 714 70 72 KEŞAN

GÜNEBAKAN

Hacıibey Mensucat İlk-öğretim Okulu'nun yayın organı olan

"Günebakan" dergisi, Nisan-Mayıs 2003 sayısı ile yayın hayatına merhaba demiştir. Dergi'nin birinci sayısında okul öğretmenlerinin tanıtımı ile öğrencilerin değişik konularındaki yazılarına yer verilmiştir.

Derginin sahibi okul müdürlüğü adına Okul Müdürü, Muharrem Kızılay'dır. Yazı işleri sorumlusu, Yeliz Alkaya, Eşgüdüm, Olcay Özbilge, Yazı inceleme kurulu olarak Bülent Demirsaran, Mehmet Satandılar, Günay Aksoy, Suna İşbilen, İlkey Bayırcıklı ve Aysun Özden dönemler içinde görev yapmışlardır. Derginin düzenlemesi Yeliz Akkaya ile Ayşe Öztürk'e aittir.

Dergi 20x28 cm. ebadında olup kapak renkli kuşe, iç sayfalar I.hamur kağıda siyah-beyaz olarak basılmaktadır.

İNÖNÜ İ.O'NUN SESİ

İnönü İlköğretim Okulunun yayın organı olarak 2003 yılında yayın hayatına başlamıştır. Dergi öğrencilerin değişik çalışmalarından oluşan edebi eserlerinden oluşmaktadır.

İki aylık periyodiklerle yayınlanması düşünülen derginin Mayıs 2005'de 4. sayısı yayınlanmıştır. Bu yayınlanan sayıdaki bilgiler doğrultusunda derginin sahibi Okul Müdürü Ahmet Ekşi'dir. Yazı işleri sorumlusu Meral Çokkaş ve Hale Erdin'dir. Eşgüdüm, Hale Ergin tarafından yürütülmektedir. Yazı işleri inceleme kurulu Sevilay Doğanay ve Bahar Yolsormaz'dır. Derginin düzenlemesi Ercan Solak ve Turgay Özden tarafından yapılmaktadır.

20x28cm. ebadındaki dergi, kapak renkli kuşe, iç sayfalar I.hamur kağıda siyah-beyaz olarak basılmaktadır.

İZLERİMİZ

Mithatpaşa İlköğretim Okulunun Kültür-Sanat-Edebiyat Bülteni olarak 1.4.2000 tarihinde yayın hayatına başlayan "İzlerimiz" dergisinin kurucusu dönemin okul müdürü Hasan BAŞ'dır.

Derginin elimizdeki 21. sayısındaki bilgileri ışığında derginin sahibi okul müdürlüğü adına dönemin müdürü Hasan Baş, Yazı işleri sorumlusu Sedat Sayın, İnceleme kurulu, Recep Saraylı, Atilla Gemicioğlu, Arzu Karaaslan'dan oluşmuştur.

20x28cm. ebadında kapak kuşe kağıda renkli, iç sayfalar siyah-beyaz olarak basılan derginin içeriği öğrencilerin yazılarından oluşmaktadır. En son Aralık 2003'de 25. sayısı yayınlanmış olup bugün yayınlanmamaktadır.

KARAAĞAÇ'TAN ESİNTİLER

5 Nisan 2002 tarihinde yayın hayatına başlayan dergi, "Karaağaç Pansiyonlu İlköğretim Okulu"nun Kültür-Sanat dergisidir. Altı aylık aralıklarla yayınlanma politikasıyla yayınlanmaya başlamıştır.

Dergi içeriği ve tasarımıyla dikkat çekmektedir. Okul öğrencilerinin değişik konulardaki yazılarından oluşmaktadır. 6. sayıda "Şiir Özel Seçkisi" adıyla 8 sayfalık bir ek vermiştir.

Derginin sahibi Okul Müdürlüğü adına Okul Müdürü Haydar Beceren'dir. Genel yayın yönetmeni, Turgay Tarla, Danışma kurulu, Sefi Efkan, Recep Sırtlan, Sedat Hayhay'dır. Yayın kurulu, Samet Çakıroğlu, Merce Güçkan, Handan Akyüz, Berker Kurt, Emre Yalın, Emre Engin, Karaycan Zehir, Simge Çanta, Gökçe Tekçe, Ömer Faruk Yenilmez, Gökem Engin'den oluşmaktadır. Derginin tasarımı Turgay Tarla ve Deniz Bulut tarafından yapılmaktadır.

19x27cm. ebadında kuşe kağıda renkli olarak yayınlanan dergi 28 sayfadan oluşmaktadır.

KARDELEN DERGİSİ

Keşan Rasim Ergene İlköğretim Okulunun Eğitim, Kültür ve Sanat yayın organı olarak 2003 yılında yayın hayatına başlayan “Kardelen” dergisinin kurucusu ve okul müdürlüğü adına sahibi Okul Müdürü Vedat Parlaticıbilek, Editörü Habibe Alcan. İkinci sayısında okul kadrosunun fotoğrafları ve öğrencilerinin hazırladığı fıkra, bilmece, öykü, şiir, denemelerle bezenmiş. Dergi yılda bir yayınlanmaktadır.

Derginin seçici kurulu, Kadri Baltakıran, Aysel Nalbantlar, Hayrettin Koçyigit, Habibe Alcan, Arzu Özdemir, Canan Çulha ve Turgut Yıldız'dan oluşmaktadır.

21x30 cm. ebadında renkli olarak Rasim Ergene İlköğretim Okulunun masaüstü yayıncılık ünitesinde basılmaktadır.

KÖYE DOĞRU

Edirne Kız Öğretmen Okulunun yayın organı olarak Şubat 1938 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. 3'er aylık periyodiklerle yayınlanmıştır.

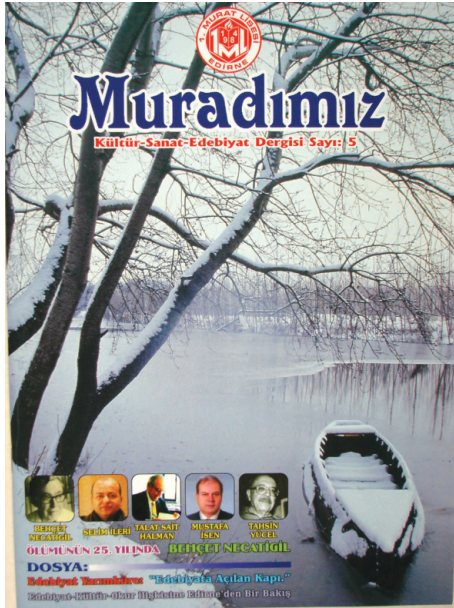
16,5x23,5cm. ebadında siyah-beyaz olarak basılmıştır. Milli kütüphane koleksiyonunda SYS NO:0193545/1961 SA 7 no ile 2 sayısı kayıtlıdır.

MİLLÎ EĞİTİM

Edirne Milli Eğitim Müdürlüğünce Aralık 1973 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Milli Eğitim Müdürlüğünün aylık yayın organı olan “Milli Eğitim Gazetesi”, nin sahibi Milli Eğitim Müdürlüğü olup genel yayın yönetmeni ve sorumluluğunu Eğitim uzmanı M.Cumhur Çağlarlar yapmıştır. Gazete de Milli Eğitim ile ilgili haberler, eğitim ile ilgili uzmanların makaleleri, edebiyat ile ilgili çeşitli yazılar yer almaktadır. Gazetenin basım giderleri öğretmenlerin ve eğitim gönüllülerinin bağışlarıyla karşılanmaktaydı. Bu konu ile ilgili olarak gazetenin 4. sayfasının sol alt köşesinde baskı giderlerinin meblağı, ay içinde hangi okul öğretmenlerinin bağış yaptığı gibi ayrıntılı bilgiler yer almaktadır.

28,5x41cm. ebadında 4 sayfa, siyah-beyaz olarak dizgi ve baskısı İstanbul Bilmen Basımevinde basılmıştır. Bugün yayınlanmamaktadır.

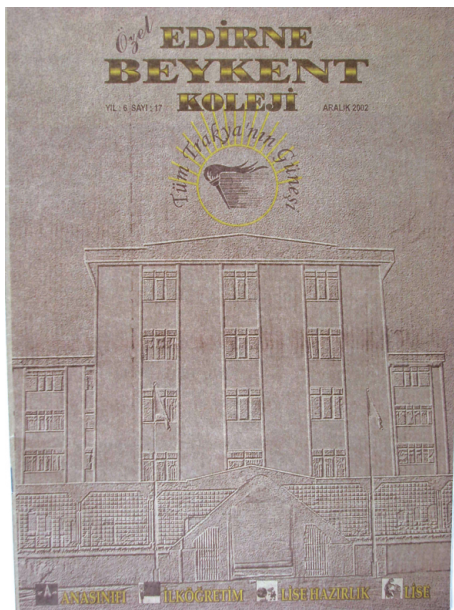

ÖZEL EDİRNE BEYKENT

Özel Edirne Beykent Koleji'nin yayın organı olarak 1998 yılında yayın hayatına başlamıştır. Aralık 2002 yılına kadar yayın hayatını sürdürmüştür.

Dergi, Özel Edirne Beykent Kurumları yayınıdır. Beykent Eğitim Kurumları Adem Çelik Şirketler Grubuna ait bir kuruluştur. Derginin sahibi okul adına okulun kurucu temsilcisi Müslüm Özberber'dir. Yazı kontrol kurulu Ayşe Ural, Nazan Kaçan, Gülhanım Alkaya, Sevgi Yenekeskin'dir.

20x28cm. ebadında tamamı kuşe kağıda renkli olarak yayınlanan derginin içeriğinde okulun yapmış olduğu eğitsel ve kültürel faaliyetler ile ilgili bilgiler yer almaktaydı.

MURADIMIZ:

I. Murat Lisesi'nin Kültür ve Edebiyat bülteni olarak 2002 yılında yayın hayatına başlamıştır. Derginin Şubat 2005'te 5. sayısı yayınlanmıştır.

Derginin sahibi Okul Müdürlüğü adına Okul Müdürü Hüseyin Çakırlar'dır. Genel Yayın yönetmeni Sedat Sayın, Yayın kurulu Nursel Öz, Mert Teksöz, Semra Altındal, Cihan Acar'dan oluşmaktadır.

Dergi, öğrencilerin çeşitli konulardaki makale, şiir, röportaj vb. çalışmalarından oluşmaktadır. 21x29,5cm. ebadında kuşe kağıda renkli olarak basılan derginin kuruluşunda yazı işleri müdürü olarak Adnan ŞEN görev almıştır.

ÖZELEDİRNE BEYKENT KOLEJİ

Özel Eğitim Beykent Koleji'nin yayın organı olarak 1996 yılında yayın hayatına başlamıştır.

Derginin imtiyaz sahibi Beykent Özel Eğitim ve Spor Tesisleri Ticaret A.Ş. Yönetim kurulu başkanı Adem Çelik'dir.

Derginin, Aralık 2002 yayınlanan 17. sayısındaki bilgileri (yayın hayatının 6. yılında yayınlanmıştır.) ışığında öğretmen Ayşe Ural'ın rehberliğinde Özel Edirne Beykent Koleji öğretmen ve öğrencileri tarafından hazırlandığı belirtilmektedir.

Dergi, 19,5x27,5cm. ebadında siyah-beyaz olarak basılmıştır. Bugün yayınlanmamaktadır.

ÖZLENEN YEŞİL

Kırkpınar Ağısı Alper yazoğlu İlköğretim Okulu'nun çevre kolu bülteni olarak 2000-2001 eğitim-öğretim döneminde özel çevre sayısı olarak yayınlanmıştır.

Dönemin okul müdürü Tarık Pehlivan'ın "Çevre ve insan" konulu yazısı ile başlayan bülten de öğrencilerin konu ile ilgili makale, röportaj, şiir vs. türdeki yazıları yer almaktadır.

19,5x22,5 ebadında renkli kuşe kağıda 8 sayfa olarak yayınlanan bu bülten 1 sayı yayınlanmış başka yayınlanmamıştır.

REFLEKS

Edirne Süleyman Demirel Fen Lisesi'nin

Kültür-Edebiyat kolu ile Fen ve Teknoloji kolu'nun yayını olarak yayınlanmaktadır. 2003 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Ocak 2004'de yayınlanan sayısındaki bilgiler ışığında dergini sahibi okul adına Okul Müdürü Yücel Balkanlı'dır. Genel yayın yönetmeni Yaşar Dal ve Banu Küçükheidir'dir. Yazı işleri sorumluları olarak da Ertan Baykuş ile Banu Küçükheidir görev yapmaktadır.

Dergi'de Bilim dünyamız, Bizim yazdıklarımız, Kültür-Sanat, Sinema, Müzik, Gezi ve Spor konularında öğrencilerin yazıları yer almaktadır.

Dergi, 20x27,5 cm. ebadında kuşe kağıda renkli olarak basılmaktadır.

SESİMİZ⁵⁹⁶

Edirne Lisesi'nin yayın organı olarak 22.2.1971 yılında yayın hayatına başlamıştır. Edirne lisesinin öğrenci gazetesidir. Gazetenin sorumlu müdürü olarak Sevim Eray, genel yayın başkanı olarak da Selâhattin Kalıpçı görev yapmıştır. Öğrencilerin değişik konularındaki yazılarından oluşan bu gazete İstanbul Gençlik basımevinde basılmıştır. Gazetenin kendisine ulaşamamıştır.

SÜLOĞLU

Süloğlu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından Mart 1998 yılında "Süloğlu" adıyla bir dergi yayınlanmıştır. Derginin sahibi İlçe Milli Eğitim Müdürü Mehmet Akman'dır. Genel yayın sorumlusu ve Yazı işleri müdürlüğünü Erol Atik yapmıştır.

Dergi'nin 1. sayısı "Cumhuriyet ve Atatürk" özel sayısı olarak yayınlanmıştır. Derginin içeriğinde Atatürk, Cumhuriyet, Eğitim ile ilgili bilgiler ayrıca Süloğlu ilçesi ile ilgili yazılar yer almaktadır.

20x27,5 cm. ebadında renkli olarak yayınlanmıştır. Bugün yayınlanmamaktadır.

ŞÜKRÜPAŞA İLKÖĞRETİM OKULU BÜLTENİ

Şükrüpaşa İlköğretim okulunun yayın organı olan gazete 10.4.2001 tarihinde yayın hayatına başlamıştır.

40x25 cm. ebadında olan gazetede öğrencilerin yazıları ile okuldan haberler ve aktiviteler yer almaktadır. Siyah-beyaz olarak yayınlanan gazetenin sahibi Okul Müdürlüğü adına dönemin müdürü Nizami Selvi'dir. Yazı işleri müdürü de Serap Gököğlan'dır.

Şükrüpaşa İlköğretim Okulu Bülteni Gazetesi Ocak 2004 de yayınlanan 15. sayı ile yayın hayatını noktalamıştır.

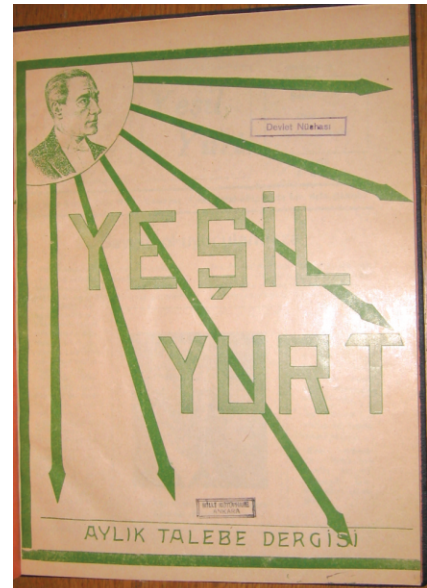
YEŞİLYURT

Edirne Karma Ortaokulu'nun Edebiyat kolu tarafından Mart 1937 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Aylık yayınlanan öğrenci dergisidir. Derginin yayın kurulu başkanlığını Toğan Gökçay, yazı işleri müdürlüğünü Genel sekreter Alaeddin Tekizel yapmıştır. Derginin yönetim adresi Edirne Karma Ortaokulu Yeşilyurt dergisi Edirne idi.

21x27,5cm. ebadında siyah-beyaz olarak basılmıştır.

Ayrıca yaptığım araştırmalar neticesinde, Uzunköprü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı, İmam Hatip Lisesinin Güldeste, Aslıhan İlköğretim Okulunun Piraye, Çöpköy İlköğretim Okulunun Çöpköy'den Sesleniş, Karapınar İlköğretim Okulunun Karapınar'ın Sesi, Harmanlı Yunus Şenuz ve Rauf Şenbaş İlköğretim Okulunun Harman Yeri, Kırçasalılıh Atatürk İlköğretim Okulunun Kızılcık, Kırçasalılıh İlköğretim Okulunun Dildeste, Yunus Emre İlköğretim Okulu'nun Yunusça ve Kavacık İlköğretim Okulu'nun da Kavak Yelleri adlı süreli yayınları çıkardıkları tesbit edilmiştir. Ancak İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün araştırmalarına rağmen dergilere ulaşılamamıştır.

Yukarıda görüldüğü gibi Edirne Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda yayınlanan süreli yayın sayısı hiçte küçümsenecek sayıda değildir. Ancak yapmış olduğum bu çalışmada yayınlanan bu süreli yayınların hiç birisine T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığından ISSN numarası alınmadan yayınların gerçekleştirildiği görülmüştür. Aslında T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ISSN* merkezinden alınacak numaralar ile yayınlanan bu süreli yayınlar uluslararası alanda bir künyeye sahip olacak olup aynı zamanda uluslararası alandaki yayın sayılarımızın da yükselmesine katkı sağlayacaktır. Birde yayınlanan bu dergilerin çoğunun derlenmek üzere ilgili kanun gereği İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü'ne teslim edilmediği görülmüştür. Yayınlanan bu süreli yayınların mutlaka İl Halk Kütüphanesi Müdürlüklerine ilgili kanunun belirttiği sayıda tesliminin yapılması gerekmektedir. Bu yerine getirilmiş olsa yıllar sonra yapılacak çalışmalarda yayınlanan bu yayınlara ulaşmak daha kolay olacaktır.

* Kısa adı ISSN (International Standart Serial Number) olan Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarasını ülkemizde uygulamak amacıyla T.C.Kültür Bakanlığının onayı ile merkezi Paris'te bulunan Uluslararası ISSN Merkezi ile bir anlaşma imzalanmıştır. 25 Eylül 1995'de 21709 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan bir tebliğle, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü bünyesinde "ISSN Türkiye Merkezi" kurulmuştur. ISSN tahsis edilen süreli yayınların bibliyografik kayıtları MARC formatında bilgisayar disketleriyle üç ayda bir Paris'te bulunan Uluslararası ISSN Merkezine gönderilmekte ve ülkemizde yayınlanan süreli yayınlar bütün dünyadan süreli yayınlarla birlikte Compact disk üzerinde yayınlanarak uluslararası kullanıma sunulmaktadır. (50. Cumhuriyeti'nde Kültür Bakanlığı/Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı.-sf.:78

HALK KÜTÜPHANELERİ

Bir toplumun ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmesinde, özellikle yaşadığımız yüzyılın “Bilgi Toplumu”nun oluşumunda önemli rol oynayan Bilgi Merkezlerimizden olan Halk Kütüphaneleri ilimizde de, yaşayan her yaştaki kişilere hizmet vermek amacıyla çalışmalarını yürütmektedir.

Okumak ve kitap uygarlığın bir ölçütü olarak değerlendirilmektedir. Farklı ülkeleri Türkiye ile karşılaştırdığımızda bizim uygarlığımızın koordinatlarını nasıl yansıdığını rahatlıkla görebilmekteyiz. Az okuyan, okuma alışkanlığı kazanmayan bir topluma sahip olduğumuzu aşağıdaki bilgileri okuduktan sonra rahatlıkla söyleyebiliriz. Örneğin, kitaba harcanan para olarak konuyu ele aldığımızda, Norveç’de yılda kişi başına 137, Almanyada 122, Belçika’da 100, Avusturya’da 100, Güney Kore’de 39 doların harcandığını görüyoruz. Halbuki Türk halkının yılda kitaba yaptığı harcama sadece 45 cent olarak belirlenmiştir. Kitap okumak için ayrılan zamana baktığımızda ise, bir Türk vatandaşının ayırdığı zamanın Norveç’li, 300 katını, Amerika’lı 210 katını, İngiliz 87 katını, Japon 86 katını ayırıyor. Dünya ortalaması bizim ayırdığımız zamanın üç katı. Kişi başına düşen kitap sayısı ile karşılaştırdığımızda ise, İsrail’de 1169 kişiye bir kitap, Almanya’da 1022 kişiye bir kitap, Japonya’da 622 kişiye bir kitap düşüyor. Türkiye’de ise 10.600 kişiye bir kitap düşmektedir.⁵⁹⁷

Halkımıza kitap okuma alışkanlığı kazandırmak ve gerçekleştirdiği, konferans, panel vb. kültürel ve sosyal etkinliklerle halka eğitim ve kültür hizmeti sunmak amacıyla bugün 1432⁵⁹⁸ Halk Kütüphanesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü bünyesinde ülkenin değişik bölgelerinde hizmet vermektedir. Edirne merkez, ilçe ve köylerinde’de yukarıda belirtilen amaçları gerçekleştirme adına toplam 11 Halk Kütüphanesi bulunmaktadır. Bu bilgi merkezlerimiz şunlardır.

SELİMİYE YAZMALAR KÜTÜPHANESİ:

1574 yılında Selimiye Camii içinde hünkar mahfilinin simetrisinde küçük bir oda ve büyük bir salondan oluşan bölümde, II. Selim’in 277 adet kitabını bağışlamasıyla kurulmuştur.

Daha sonraki yıllarda Çelebi Mustafa Paşa’da kendisine ait kitapları buraya bağışlamış ve kütüphaneyi camikanla camii’den ayırarak bugünkü durumuna getirmiştir. Tekke ve zaviyelerdeki kitaplar ile kişi ve kuruluşlardaki kitapların buraya bağışlanmasıyla

koleksiyon zenginleşmiştir. Yazma ve basma eserlerin mevcut olduğu kütüphane’de 2.600 ciltte 3.384 adet yazma ve 5.122 adet basma eser bulunmaktadır.⁶⁰⁰

597- Bir tür uygarlık ölçüsü/Doğan Yalçın.- Hürriyet Gazetesi.- 20.8.2005., sf.23

598- http://kygm.kulturturizm.gov.tr/genel_istatistik.asp (29.8.2004)

599- Edirne Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi/Öncel Musa.- Oluşum dergisi, cilt:13, Sayı:50 sf.33-36

Edirne İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü bünyesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Dönemin Valisi Sayın Fahri YÜCEL'in desteğiyle Selimiye Yazma Eserler kütüphanesinde bulunan yazma eserlerin dijital ortama aktarılması için gerekli dijital kamera sistemi ile güvenlik sistemi ve nem oranını ayarlayan cihazlar Özel İdare bütçesinden temin edilerek kütüphaneye kazandırılmıştır. Yazma eserlerin dijital ortama aktarılması çalışmaları İl Halk Kütüphanesi Müdür Vekili Musa ÖNCEL denetiminde devam etmekte olup bugüne kadar 1.700 eser dijital ortama aktarılmıştır.

EDİRNE İL HALK KÜTÜPHANESİ:

1952 yılına kadar Selimiye Camii içinde verilen kütüphane hizmetleri yeni harflerle basılmış kitapların çoğalması ve okuyucu hizmetlerini bu kütüphane taşıyamaz hale gelince yeni harflerle basılmış Türkçe kitaplar 1952 yılında Selimiye Yazmalar Kütüphanesinden ayrılarak Halkevi binasında bir odaya taşınmıştır. Kütüphane hizmetleri 28 Ekim 1968 yılına kadar Halkevinde yürütülmüştür. Talatpaşa asfaltı üzerindeki İl Halk Kütüphanesi binası tamamlanınca kütüphane buraya taşınmıştır. Halk Kütüphanesi hizmetleri 1994 yılına kadar burada hizmet vermiştir. 1994 yılında Kooperatif evleri mevkiinde yeni İl Halk Kütüphanesi hizmet binası yapılıncı İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü buraya taşınmış ve hizmetini burada sürdürmektedir. Eski bina'da Müdürlüğe bağlı şube kütüphanesi olarak "Kırkpınar Halk Kütüphanesi" adıyla hizmetine devam etmektedir.

1996 yılında Edirne Halk Kütüphanesinin koleksiyon sayısı 52.667 iken bu sayı 2004 yılında 56.054'e, 2005 yılında da 57.248'e yükselmiştir. 1996 yılında bu kütüphane koleksiyonundan yararlanan okuyucu sayısı da 42.285'dir. 2004 yılı içinde 17.172 çocuk, 21.082 yetişkin olmak üzere toplam 38.254 okuyucu yararlanmıştır. 545 çocuk, 578 yetişkin olmak üzere 1.123 üyesi bulunmaktadır. 2004 yılı içinde 5139 materyal ödünç verilmiştir. 2005 yılı istatistiklerine göre okuyucu sayısı 40.282'dir. Gerek İl Halk Kütüphanesi'nde gerekse bağlı birimlerinde

personel yetersizliğinden okuyucu hizmetleri sağlıklı yürütülememektedir. Personel eksikliğinden kaynaklanan hizmetlerden dolayı da istatistik sayılarında büyük düşüşler görülmektedir. 2005 yılı sonunda 1 kütüphaneci, 1 memur ve 1 şoför ile hizmetler yürütülmeye çalışılmaktadır.

KIRKPINAR HALK KÜTÜPHANESİ :

1994 yılında İl Halk Kütüphanesi Kooperatifçevleri mevkii'ndeki yeni binasına taşınınca Talatpaşa asfaltı üzerindeki bina “Kırkpınar Halk Kütüphanesi” adını almıştır. 1996 yılında 11.682 koleksiyona sahip olan kütüphane koleksiyon sayısını 2004 yılında 12.951'e, 2005 yılında da 13.805'e yükseltmiştir. Yine 1996 yılı içinde kütüphaneden 19.483 okuyucu yararlanmıştır. 2004 yılı içinde 6253 çocuk, 1595 yetişkin olmak üzere 7.848 okuyucu yararlanmıştır. 601 çocuk, 391 yetişkin olmak üzere toplam 992 kayıtlı üyesi bulunmaktadır. 2004 yılı içinde 5.507 materyal ödünç olarak verilmiştir. 2005 yılı içinde de 8.363 kişiye hizmet verilmiştir. Bugün 2 personel ile hizmet verilmektedir. Yukarıdaki istatistiki bilgilerde de görüleceği gibi 1996 yılında 19.483 olan okuyucu sayısı kütüphanenin personel eksikliği nedeniyle düzenli hizmet verilememesinden okuyucu sayısı 2005 yılında 8.367'ye düşmüştür. Bu kütüphanenin “Gençlik Merkezi”ne dönüştürülmesi için Edirne Valiliğince proje çalışmaları yürütülmektedir.

İLÇELER

İPSALA İBRİKTEPE HALK KÜTÜPHANESİ

İpsala belediyesine ait binada 1994 yılında hizmete girmiştir. Kapalı 20 m² alanda hizmet veren kütüphane, 1998 yılında personel yetersizliğinden dolayı kapatılmıştır. Halen kapalı durumdadır. Kütüphane İbriktepe Belediye Başkanlığına devredilmiştir.

KEŞAN İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ

1963 yılında kurulmuştur. 2005 yılında inşaatı tamamlanan çağdaş hizmet binasına taşınmıştır. Yeni bina 2 blok ve 4 kattan oluşmaktadır. Her türlü çağdaş kütüphanecilik ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirilebileceği bir binadır. Kültür Merkezi niteliğindedir. Toplam kullanım alanı 4.385m² dir.

1996 yılında 15.275 adet koleksiyona sahip iken, 2004 yılı sonunda 18.010'a, 2005 yılı sonunda da 20.854 adet koleksiyona ulaşmıştır. 1996 yılı içinde kütüphaneden 13.111 kişi yararlanmıştır. 2004 yılında 11.733 çocuk, 12.508 yetişkin olmak üzere toplam 24.241 okuyucuya hizmet vermiştir. 306 çocuk, 365 yetişkin olmak üzere toplam 671 kayıtlı üyesi bulunmaktadır. 2004 yılı içinde 7.156 materyal ödünç olarak verilmiştir. 2005 yılı içinde de 26.689 okuyucuya kütüphaneden hizmet verilmiştir. Bugün kütüphane de 1 kütüphaneci, 2 memur olmak üzere toplam 3 kişi hizmet vermektedir.

UZUNKÖPRÜ İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ

1965 yılında kurulmuştur. 215.06m² alanda hizmet vermektedir. 1996 yılı sonunda 19.564 adet koleksiyona sahip iken, bu sayı 2004 yılı sonunda 22.204'e, 2005 yılı sonunda da 22.553'e ulaşmıştır. 1996 yılı içinde 25.054 kişiye hizmet verilirken, 2004 yılı içinde 560 öğrenci, 17.715 yetişkin olmak üzere toplam 18.275 okuyucuya hizmet verilmiştir. 54 öğrenci, 62 yetişkin olmak üzere toplam 116 kayıtlı üyesi bulunmaktadır. 2004 yılı içinde 160 materyal ödünç olarak verilmiştir. 2005 yılında 21.492 kişiye hizmet verilmiştir. 1 memur, 1 geçici personel ile hizmetler yürütülmektedir.

HAVSAİLÇE HALK KÜTÜPHANESİ

2.1.1973 yılında kurulmuştur. Kütüphanenin kullanım alanı 85 m² dir. 2004 yılı sonu itibariyle 7.550 adet koleksiyona sahiptir. 2004 yılı içinde 5.870 öğrenci, 661 yetişkin olmak üzere toplam 6.531 okuyucu yararlanmıştır. Kayıtlı üye sayısı 240'dır. 2004 yılı içinde 3.085 materyal ödünç olarak verilmiştir. 2005 yılı sonunda koleksiyon sayısı 7.947'ye ulaşmıştır. Okuyucu sayısı da 5.974'dür. 1 görevliyle hizmetler yürütülmektedir.

LALAPAŞAİLÇE HALK KÜTÜPHANESİ:

1983 yılında kurulmuştur. 2004 yılı sonu itibariyle 6.844 adet koleksiyona sahiptir. 2004 yılı içinde 3.992 öğrenci, 4.676 yetişkin olmak üzere toplam 8.668 okuyucu yararlanmıştır. 177 öğrenci, 87 yetişkin olmak üzere toplam 264 kayıtlı üyesi bulunmaktadır. 2004 yılı içinde 1.380 materyal ödünç olarak verilmiştir. 2005 yılı sonunda ise koleksiyon sayısı 7.220'e ulaşmıştır. 2.766 okuyucuya hizmet verilmiştir. 1 hizmetli ile hizmet verilmektedir.

MERİÇ KADIDONDURMA KÖYÜ ÇOCUK KÜTÜPHANESİ

1981 yılında kurulmuştur. 2004 yılı sonu itibariyle 7.536 adet koleksiyonu mevcuttur. 2004 yılı içinde 3.341 öğrenci, 3.652 yetişkin olmak üzere toplam 6993 okuyucu yararlanmıştır. 126 öğrenci olmak üzere toplam 198 kayıtlı üyesi bulunmaktadır. 2004 yılı içinde 2568 materyal ödünç olarak verilmiştir. 2005 yılı sonunda koleksiyon sayısı 7.640 olmuştur. 2005 yılı içinde de 10.016 okuyucuya hizmet verilmiştir. 1 hizmetli kadrosunda çalışan personel ile hizmetler yürütülmektedir.

MERİÇ ADASARHANLI KÖYÜ HALK KÜTÜPHANESİ

1988 yılında kurulmuştur. 2004 yılı sonu itibariyle 4.394 adet koleksiyona sahiptir. 2004 yılı içinde 6.287 öğrenci, 571 yetişkin olmak üzere toplam 6.858 okuyucu yararlanmıştır. 72 öğrenci, 36 yetişkin olmak üzere toplam 108 kayıtlı üyesi bulunmaktadır. 2004 yılı içinde 3.248 materyal ödünç olarak verilmiştir. 2005 yılı sonunda da koleksiyon sayısı 4.418'e ulaşmış olup 7.065 okuyucuya hizmet verilmiştir. 1 hizmetli kadrosundaki görevliyle hizmetler yürütülmektedir.

Ayrıca 1946 adet koleksiyonu olan Enez ilçe halk kütüphanesi, 1.627 adet koleksiyonu olan Yenimuhacir Ali Kılıç Halk kütüphanesi, 1.853 koleksiyona sahip Uzunköprü Yeniköy kütüphanesi, 1.300 koleksiyona sahip Uzunköprü Kurtbey kütüphanesi, 2.280 koleksiyona sahip Uzunköprü Kırçasalih Halk Kütüphanesi ile 370 koleksiyona sahip İbriktepe Halk Kütüphaneleri personel yetersizliğinden dolayı kapalıdır. Uzunköprü Kurtbey, Keşan Yeni Muhacir Ali Kılıç, İpsala İbriktepe ve Uzunköprü Kırçasalih Halk Kütüphaneleri Belediye Başkanlıklarına devredilmiştir. Personel verildiğinde buralardaki halk kütüphaneleri de hizmet vermeye devam edecektir.

BASIN-YAYIN KURULUŞLARI

Toplumumuzun eğitiminde önemli rol oynayan kurumların birisi de basın-yayın kuruluşlarıdır. İlimizde de bu basın-yayın kuruluşları toplumu bilgilendirmek ve eğitmek adına kendi bünyelerinde faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Eylül 2005 ayı itibariyle ilimiz merkez ve bağlı ilçelerinde 1 görsel yayın kuruluşu, 13 Günlük, 7 Haftalık, 1 15 günlük ve 1 Aylık olmak üzere toplam 22 gazete yayınlanmaktadır. Yayınlanan bu yazılı basın-yayın kuruluşlarının çizelgesi aşağıda sunulmuştur.

YEREL TELEVİZYON

SIRA NO:	YAYIN KURULUŞUNUN ADI	ADRESİ	TEL.NO: FAX. NO:
a)	EDİRNE TELEVİZYONU	Sanayi Sitesi Karşısı . EDİRNE	214 80 88-212 86 96

S.NO	YAYIN KURULUŞU ADI	A DRESİ	TEL.NO: FAX.NO:
a)	EDİRNE GAZETESİ (G)	Ekrem Demiray İş Merkezi - EDİRNE	225 10 38 - 225 15 50
b)	EDİRNE HUDUT GAZETESİ (G)	Edirne Polis Evi Yanı - EDİRNE	212 53 59 - 212 38 74
c)	EDİRNE HABER GAZETESİ (G)	Muhittin Günel İş Mrk.Carmen Sineması Üstü-EDİRNE	214 21 95 - 213 61 14
d)	EDİRNE YORUM (H)	Sabuni Mah. Nail Fındık İş Merk. No:3 - EDİRNE	213 11 32
e)	GÜNDEM GAZETESİ (G)	Alipaşa Arkası Osmaniye Cad.No:13 - EDİRNE	225 11 65 - 225 11 66
f)	SONHABER GAZETESİ (G)	Tüfekçiler Çarşısı No:78 - EDİRNE	212 27 45 - 225 32 28
g)	VATANDAŞ GAZETESİ (G)	Ali Paşa arkası Osmaniye Cad.No: 11 - EDİRNE	213 04 94 - 225 58 99
h)	YENİGÜN GAZETESİ (G)	Bedesten Dış dükkünları No:23 - EDİRNE	213 51 82 - 2143331
ı)	EDİRNE GÜNDEM GAZETESİ (H)	Çavuşbey mh.Vilayet Pasajı Katı:2 - EDİRNE	214 61 91
i)	BATI EKSPRES GAZETESİ (H)	Uğur Mumcu Cad.Esnaf Kef.Koop.No:50 - HAVSA	336 18 48
j)	MEDYA KEŞAN GAZETESİ (G)	Hastane Cad. No:28 - KEŞAN	714 74 24 - 714 74 62
k)	ÖNDER GAZETESİ (G)	İnönü Cad. No: 88 - KEŞAN	714 11 45 - 714 55 73
l)	HALKIN SESİ GAZETESİ (H)	Hast.Cad.Altan Apt.41/A - KEŞAN	714 07 15 - 714 06 17
m)	KEŞAN HABER (H)	Hast. Cad. Yener İş Merkezi - KEŞAN	714 54 90
n)	VOLKAN GAZETESİ (G)	Belediye İş Hanı No:18 - KEŞAN	715 38 39
o)	GAZETE HEDEF (15 Günlük)	Terziler Sitesi Kat:1 No:31 - KEŞAN	
ö)	TRAKYA NET HABER (A)	Demirciler Caddesi 27/2 - KEŞAN	284 712 28 20
p)	UZUNKÖPRÜ GAZETESİ (G)	Anabacı Caddesi PTT Karşısı No:35 - U.KÖPRÜ	513 60 66 - 513 79 19
r)	U.KÖPRÜ ADALET GAZETESİ (G)	E. Hükümet Cad.Ulusoy Pas.No:1 - U.KÖPRÜ	513 62 52
s)	U.GÜRSERES GAZETESİ (G)	PTT Arkası Şen. Sup. Market Yanı. - U.KÖPRÜ	513 33 59 - 513 28 12
ş)	YENİ GAZETE (H)	PTT Arkası Uysal Sitesi - İPSALA	616 36 87
t)	İPSALA GAZETESİ (H)	İPSALA - EDİRNE	

S.NO	İNTERNET GAZETELERİ		
a)	Edirne'nin Sesi	www.edirneninsesi.com	284 214 60 04
b)	Edirne WEB	http://www.Edirne.Web.tr	
c)	Edirne Hudut Gazetesi	www.hudutgazetesi.com	284 212 53 59
d)	Edirne Televizyonu	www.edirnetv.com	284 212 77 84
e)	İpsala Haber	http://www.ipsalahaber.com	284 616 36 87
f)	Kent Haber	http://www.kenthaber.com/iller.aspx?IlKodu=22	212 528 20 59
g)	Keşan Haber	www.kesanhaber.net	284 714 54 90
h)	Keşan Rehberi	www.kesanrehberi.com	284 712 28 20
l)	Radyo Su	http://www.radyosu.com.tr	284 235 26 70
i)	Radyo Ak	www.radyoak.com.tr	284 225 60 00
j)	Trakyam	www.trakyam.net	284 225 51 41
k)	Trakya Net Haber	http://www.trakyanethaber.com	284 712 28 20
l)	Trakya Kültür-Sanat	http://www.trakyakultursanat.com	0 536 729 48 22
m)	Uzunköprü Gazetesi	www.uzunköprugazetesi.com	284 513 60 66
n)	Uzunköprü Gürses Gazetesi	www.gursesgazetesi.com	284 513 33 59
o)	Yeni Gazete	www.ipsalahaber.com	284 616 36 87

YEREL RADYOLAR

S. NO	YAYIN KURULUŞUNUN ADI	ADRESİ	TEL.NO :	FAX. NO :
a)	Radyo MOLA	Abdurrahman Mh.Terminal arkası 5. sok. EDİRNE	2133854-2145253	
b)	RADYO SU	D 100 K.yolu Üzeri, Hacılar Ezanı Mev. / EDİRNE	235 26 53- 235 26 62	
c)	RADYO AK	Çilingirler Çar. Veyis İşhanı Kat.4- / EDİRNE	214 45 55-214 34 44-213 87 04	
d)	RADYO 22	Ulusoy Pasajı No: 16 / 1 - / UZUNKÖPRÜ	513 12 64	
e)	KEŞAN FM	Hast.Cad. Balcılar İş Hanı Kat.4 - / KEŞAN	714 74 62	

KAYNAKLAR

1. Ahunbay Z., “*Medreseler*” Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C.5, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfının Ortak Yayını, 1994
2. Ahunbay Z., “*Mimar Sinan'ın Eğitim Yapıları*”, Editör: Bayram S., Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri 1, T.C. Başbakanlık Genel Müdürlüğü ile Türkiye Vakıflar Bankası Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, Dizer Gonca Matbaası 1988
3. Antel C.S.; “*Tanzimat Maârifi*”, Tanzimat-I, İstanbul, Maarif Matbaası, 1940
4. Aydemir Ş.S.; İkinci Adam, C:II., İstanbul, Remzi Kitapevi, 1967
5. Aydemir Ş.S.; Tek Adam, C:III, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1965
6. Aydemir Ş.S.: Suyu Arayan Adam, İstanbul, Yükselen Matbaası, 1965
7. Ayverdi E.H., Osmanlı Mimarisinde Fâtih Devri 855-886 (1451-1481) C:III., İstanbul, Baha Matbaası-1973
8. Bağman L. Uzunköprü Tarihi ve Belgeleri, Edirne, Ulusal Bellek Yayınları, 2005,
9. Baltacı C., XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, İstanbul, İrfan Matbaası 1976, s:25
10. Başgöz İ., Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları/1754, Başbakanlık Basımevi, 1975
11. Bayat A.H., Tıp Tarihi, I. Bsk., İzmir, Sade Matbaa-2003
12. Bilar E., “*Edirne Kültüründe Sıfırdan Dalya Elli'ye Oluşum*” Oluşum, Yıl:13, sayı:50, Nisan-Mayıs-Haziran 2005
13. Ceyhan E., Türk Eğitim Tarihi Kronolojisi, Edirne, Ulusal Yayınları, No:48, 2004
14. Cumhuriyetin 50. Yılında Edirne, 1973 İl Yıllığı
15. Cumhuriyet Gazetesi.-9.6.2005
15. Çavdar T.; Talât Paşa, Kültür Bakanlığı, Ankara-1995
16. Danışman Z., Evliya Çelebi Seyahatnâmesi, C.5, İstanbul, Zuhuri Danışman Yayınevi, 1970
17. Demiralp Y.; Erken Dönem Osmanlı Medreseleri (1300-1500), Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999
18. Doğan Y.; Bir Tür Uygarlık Ölçüsü, Hürriyet Gazetesi, 20.08.2005
18. Edirne Bülteni; Edirne Valiliği Yayınları, Ağustos 2005.-Sayı:8
18. Edirne Dergisi, Sayı: 16, Edirne Valiliği Yayınları
18. Edirne Eğitim Dergisi, Cilt 1 Sayı 2
18. Edirne “gazetesi” H:7 Zilhicce 1307/M:25 Temmuz 1890
19. Edirne “gazetesi” H.1 Rabiulevvel 1308/M:15 Ekim 1890
20. Edirne “gazetesi” H:29 Muharrem 1312/M:01.08.1894
21. Edirne “gazetesi” H:4 Ramazan 1312/M: 01.03.1895
22. Edirne “gazetesi” H:7 Recep 1312/M:03.01.1895
23. Edirne “gazetesi” H:25 Muharrem 1313/M: 18.07.1895
24. Edirne “gazetesi” H:25 Muharrem 1313/M:18.07.1895
25. Edirne “gazetesi” H:8 Rabiulevvel 1316/M:27 Temmuz 1898
26. Edirne “gazetesi” H:7 Ramazan 1317 /M:08.01.1900
27. Edirne “gazetesi” H: 26 Cemâziyelaahir 1324/M: 17.08.1906
28. Edirne “gazetesi” H:1. Ramazan 1324/ M: 19 Ekim 1906
29. Edirne “gazetesi” H: 18 Zilkade 1326/M: 12.12.1908
30. Edirne “gazetesi” H:21 Safer 1327/M:14.03.1909
31. Edirne “gazetesi” H:15 Safer 1327/M: 26.02.1910
32. Edirne “gazetesi” H:15 Safer 1327/M: 26.02.1910
33. Edirne “gazetesi” H:19 Ramazan 1326/M:15.10.1908

34. Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü
34. Edirne Postası, 15 Temmuz 1928
35. Edirne Sesi, 5 Eylül 1963
36. Edirne Sesi, 13 Eylül 1963
37. Edirne Tıp Fakültesi Halk Konferansları Dizisi 1976
38. Ergin O., Türk Maârif Tarihi, C:1-2, İstanbul, Eser Matbaası, 1977
39. Ergin O., Türk Maârif Tarihi C:5, İstanbul, Eser Matbaası, 1977
40. Ergün M., “Batılılaşma Dönemi Osmanlı Eğitim Sisteminin Gelişimine Mukayeseli Bir Bakış” Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim, Milletlerarası Kongresi Tebliğleri/ Derleyen: Hidayet Yavuz Nuhoglu.- İstanbul: İslam Tarih ve Kültür Araştırma Merkezi, 2001
41. Gökçe N., “1890-1906 Tarihleri Arasında Edirne Gazetesinde Yayımlanan Babaeski ile İlgili Haberlerden Örnekler”, Yöre Dergisi, Babaeski Özel Sayısı; Sayı:51, Haziran- 2004, s: 31-35
42. “*Haberler, Edirne Semineri*”, Belleten C:XXVII, Ekim-1963, No:108, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1963
43. H:1290/M: 1873-74 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi
44. H:1304/1886-87 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi.
45. H:1319/M:1901-92 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi
46. H:1309/M.1891-92 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi
47. H.1315/M:1897-98 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi
48. H:1319/M:1901-02 yılı Edirne Vilayet Sâlnamesi
49. Hudut "gazetesi", 2 Aralık 2005
49. Irmak S., Çağlar B.K., Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler-II, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1973
50. İhsanoğlu E., “*Osmanlı Eğitim ve Bilim Müesseseleri*” Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi C:2, İstanbul, İslam Tarihi, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi, 1998
51. İlimizde 2005 Yılında Yürütülen Başlıca Çalışmalar - Eğitim Yatırımları.- Edirne Valiliği Yayınları, Edirne: 2006.
51. İslam Ansiklopedisi C:6
52. İşli E.N- Koz M.S., Edirne Serhattaki Payıtaht, 1.Baskı, İstanbul, Y.K.Y., 1998
53. Karal E.Z.; Osmanlı Tarihi C:VI, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1983
54. Karpat H.K., Türk Demokrasi Tarihi, Birinci Baskı, İstanbul, Afa Yayıncılık, 1996
55. Kazancıgil R.; Ahmet Bâdî Efendi Riyâz-ı Belde-i Edirne C:I, Edirne Valiliği Yayınları No:13, Edirne Kültür Müdürlüğü Yayınları No:9, İstanbul Acar Matbaacılık, 2000
56. Kazancıgil R.; Edirne İmaretleri, İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları No:10, İl Kültür Müdürlüğü yayınları No:7, Acar Matbaacılık 1999
57. Kazancıgil R.; Edirne Sultan II. Bayezid Külliyesi, Edirne, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü yayınları No:7, Kütüphane ve Dökümantasyon Daire Başkanlığı Yayınları No:1, 1997
58. Mahmut Cevat İbnûş Şeyh Nâfi / Maârif-i Umûmiye Nezâreti Târihçe-i Teşkilat ve icrââtı - XIX. Asır Osmanlı Maarif Tarihi -, hz.: Taceddin Kayaoğlu.-Ankara:Yeni Türk Yayınları. 2001
59. Öncel M.; “*Edirne Selimiye Yazma Eserler Kütüphanesi*”, Oluşum Dergisi, Cilt:13 Sayı: 50
60. Rıfat Osman, Edirne Sarayı, Yayımlayan: Ünver A.S., Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1989
61. Rıfat Osman, “*Ressam Hasan Rıza Bey Merhum*” Milli Gazete, 26 Mart 1931
62. R:1316/M:1900/01 tarihli Maârif Sâlnamesi
63. R:1318/M:1902/03 tarihli Maârif Sâlnamesi

64. Kazancıgil R., Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi (1300-1994), İstanbul, Edirne Valiliği Yayınları No:8, İl Kültür Müdürlüğü Yayınları No:5, 1999
65. Kazancıgil R. Tuğrul M., Gökçe N., Karlıkaya E., Bilal E., Trakya'da Yükseköğretimin Tarihçesi, Edirne, T.Ü. Rektörlüğü Yayınları 2002
66. Kazancıgil R., “*Hafız Rakım ve Edirne Musiki Derneği'nin Kuruluşu*” Yöre, Hafız Rakım Ertür özel sayısı, Sayı:31-32, Kasım-2002
67. Kazancıgil R., “*Edirne'de Basın ve Yayın Tarihçesi*” Yöre ; Sayı:49, Nisan- 2004, s: 36-38
68. Kazancıgil R., Gökçe N., Dağdeviren Mustafa Şevket Bey'in Edirne Tarihi ve Balkan Savaşı Anıları, İstanbul, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi Yayınları, 2005 s:11
69. Kısaparmak N.G., Milli Eğitim Cephesiyle Edirne, Elazığ, Turan Matbaası, 1968
70. Kodaman B.-Saydam A., “*Tanzimat Devri Eğitim Sistemi*”, 150.Yılında Tanzimat, Yayına hazırlayan: Yıldız H.D., Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1992
71. Küçükbakan Z. “*Merkez Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi*” Edirne Eğitim, Sayı:3, Yıl:2004
72. Köklü E., Türkiye'de 1960 Sonrasında Kütüphanecilikteki Yenilikler (Yüksek Lisans Tezi), Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Kütüphanecilik Tezleri Dizisi, Ankara - 2001
73. Milli Gazete, 6 Kanun-i evvel 1927
74. Milli Gazete, 26 Kanun-i evvel 1927
75. Milli Gazete 27 Temmuz 1931
76. Ortaylı İ.; İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, İstanbul, İletişim yayınları, 2002
77. Ortaylı İ., “*Saray Okulu Enderun*” Milliyet-Pazar, 17 Temmuz 2005
78. 6 Ok, “*Halkevleri*”, Yıl:1, Sayı:8, 15 Mart 1934
79. Pakalın M.Z., Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C:3
80. Paşaeli “gazetesi” R: 14 Mart 1340/M: 14 Mart 1924
81. Paşaeli “gazetesi” R: 8 Kanunusani 1341/M: 8 Ocak 1925
82. Peremeci O.N., Edirne Tarihi, Edirne ve Yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu Yayınlarından Sayı:6, İstanbul, Resimli Ay Matbaası 1939, s:80,349
83. Rıfat Osman, Çev: Özsoy Ü., Edirne Evkâf-ı İslamiyye Tarihi C.1., Ankara, T.C.Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, 1999
84. Rıfat Osman Bey, Edirne'de 25 yıl, basılmamış eseri.
85. Rıfat Osman; Edirne Evkâf-ı İslâmiyye Tarihi “*Câmiler ve Mescitler*” Sadeleştiren Ülkü (Ayan) Özsoy, Ankara, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları 1999
86. Sakaoğlu N., İstanbul Ansiklopedisi, C:6, İstanbul, kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayınları, 1994
87. Sedat Sayın, Turgay Tarla, Edirne'de Milli Eğitim.- Edirne İl Yıllığı 2005 içinde (Edirne İl Yıllığı 2005.- Edirne: Edirne Valiliği Yayınları: Baskıda)
88. Sezer H. “*Tanzimat Döneminde Avrupa Şehirlerine Gönderilen Öğrenciler*” Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim, Milletlerarası Kongresi Tebliğleri/ Derleyen: Hidayet Yavuz Nuhoglu.- İstanbul: İslam tarih ve Kültür Araştırma Merkezi, 2001.
89. Tanoğlu A., “*Açılış Konuşması*”, Edirne Üniversite Haftası Edirne Konferansları, İstanbul, İ.Ü. Yayınları No:777, Becid Basımevi, 1958
90. T.C. Edirne Vilâyeti Umumi Meclisi 1929 Zabıtnamesi, Edirne- Vilayet Matbaası
91. T.C. Edirne Vilâyeti Umumi Meclisi 1931 Zabıtnamesi, Edirne- Vilayet Matbaası.
92. Tekeli İ., İlkin S., Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993
93. Tosyavizade Dr.Rıfat Osman, Edirne Rehnüması, Çev. Ratip Kazancıgil Edirne, Trakya Üniversitesi Yayınları No:11, 1998

94. Trakya Bilgi Demeti, No:1, 1923
95. Trakya Bilgi Demeti, No:2, 1923
96. Tunca A., “Söyleşiler -3, Edirne’yi Tanıtma ve Turizm Derneği’nin Kuruluş Günleri ve İlk Dönem Çalışmaları Hakkında”, Yöre, Sayı:52, Temmuz-2004,
97. Tunçay M., T.C.’nde Tek-Parti Yönetiminin Kurulması (1923-1931) 2.Basım, s:236, Cem Yayınevi, İstanbul,1989
98. Türk Ansiklopedisi, C:24, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1976
99. Türk Ansiklopedisi, C: 28, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1980
100. Türkmen H.: “Maârif-i Umûmiye Nizamnâmesi’nin Türk Kütüphanecilik Tarihindeki Yeri ve Önemi” Osmanlı Dünyasında Bilim ve Eğitim, Milletlerarası Kongresi Tebliğleri/ Derleyen:Hidayet Yavuz Nuhoğlu.- İstanbul: İslam Tarih ve Kültür Araştırma Merkezi, 2001
101. Unan F. “Osmanlı Medreselerinde İlmî ve İlim Anlayışını Etkileyen Amiller” Türkiye Günlüğü, Sayı 58, Kasım-Aralık 1999
102. Uzunçarşılı İ.H., Osmanlı Devletinde İlmiye Teşkilatı, Ankara,Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1984
103. Uzunçarşılı İ.H., Osmanlı devletinde Saray Teşkilatı, Ankara, Türk tarih Kurumu Basımevi, 1945
104. Ünver A.S., Edirne Mevlevihânesi Tarihine Giriş
105. Ünver A.S., “21 Asır Önce İskenderiye Tıp Mektebi ve Kütüphanesi”, İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası C.29- Sayı: 4, Sene:1966, Ayı Basım, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası,1967
106. Ünver AS.; Edirne’de Fatih’in Cihannümâ Kasrı, İstanbul, İstanbul Fethi Derneği Yayınlarından 2, 1953
107. Yıldırım N., “Dr.Rıfat Osman’ın Tespitlerine Göre: 1927-1928 ve 1928-1929 Öğretim Yıllarında Edirne İlkokullarında Hijyen” Edirne Serhattaki Paytaht, I.Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.1998
108. Yücel H.A., Türkiye’de Orta Öğretim, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları /1681, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi,1994
109. Yöre, Sayı:6, Eylül-2000,
110. 2000 Genel Nüfus Sayımı-Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri/T.C. Başbakanlık Devlet İstatistikleri Enstitüsü.- Ankara: 2002
111. <http://www.ataturk.net/cumh>
112. <http://www.devletarsivleri.gov.tr/katalog/>
113. <http://www.discoverturkey.com/bakanlik>
114. <http://edirne.meb.gov.tr>
115. <http://www.ilkadimdergisi.com/136/kapak-deri.htm>
116. <http://www.gencbilim.com>
117. <http://www.yazmalar.org>
118. <http://www.edirnekoleji.k12.tr>
119. <http://serhatkoleji.com>
120. <http://www.osym.gov.tr>
121. <http://www.dpt.gov.tr/bygu>
122. http://kygm.kulturturizm.gov.tr/genel_istatistik.asp

KISALTMALAR

H: Hicrî

R: Rûmî

M: Miladî

a.g.e.: Adı geçen eser